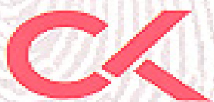
TUNCAY ÖZKAN

Milli İstihbarat Teşkilatı

MİT'İN GİZLİ TARİHİ

Cumhuriyet Kitapları

İnceleme

21. BASKI

MİT-DÜNDEN BUGÜNE

GİZLİ DÜNYANIN BİLİNMEYENLERİ

TUNCAY ÖZKAN

GİRİŞ

Bu kitap, Türkiye'de üzerinde en çok soru işaretlerinin bulunduğu kuruluşlardan birisi olan MİT ve onun bilinmeyenleri üzerine yazılmıştır.

Kitabı yazarken sıradan, sokaktaki bir Türk yurttaşının MİT hakkındaki merakları ile, bu konuda araştırma yapacak insanlara malzeme oluşturacak örgütlenmeleri ve eylemleri ortaya çıkarmaya özen gösterdim.

Kitabı yazma fikri öncelikle Arena için hazırlanmaya çılışılan bir MİT belgeselinin araştırmalarının sonucunda ortaya çıktı.

Araştırmalarımız sırasında en önemli sorun MİT yetkilileriyle bir diyalog kurabilmek ve kitaba girebilecek bir görüşler birikimini onlardan alabilmek olmuştur. Bunun yapılmaması durumunda tek sesli, renksiz ve yanlı gibi görülecek bir çalışmanın ortaya çıkması en büyük korkumuzu oluşturmuştur.

Bu amaçla yapılan başvurulara, uzun süren görüşmelerin ardından olumlu yanıtlar alınmıştır. MİT'in bugünkü kadrolarında bulunan en üst düzey yetkililerin bir kısmıyla yüzyüze görüşme yapmak mümkün olmuştur. Bu görüşmelerin sonucunda MİT'e iletilen yazılı soruların bir kısmına yanıt da alınabilmiştir. MİT tarihinde ilk kez, bir kitap için iletilen sorulara yanıt vermiştir. Bu ilk örnek, kitapta aynıyla yer almaktadır. Ayrıca bu görüşmelerin sonucunda MİT yetkilileri şu an hayattaki en yaşlı mensupları ile bir röpörtaj yapmamızı da sağlamışlardır.

86 yaşındaki bu en eski "Casus" MİT'in kuruluşunu izleyen yıllar ve 1960 darbesinin sonrasına kadar, Türk gizli servisinin içindeki olaylara ışık tutmaktadır. "Neşet Usta" ile yapılan bu röpörtaj, bugüne kadar hiç bilinmeyen pek çok olayı yeniden gündeme getirmektedir. Bu röpörtaj da kitaptaki yerini almıştır.

Ayrıca MİT'den emekli olmuş veya ayrılmış çok sayıda kaynak ile görüşmek mümkün olmuştur. Bunlardan çok azı görüşmelerde tartışmaya ve eldeki bilgileri karşılıklı değerlendirmeye ikna olmuşlar, diğerleri ise bizi

dinlemekle yetinip ve çalışmalarımızda başarı dileyerek kendilerini aramamamızı istemişlerdir…

Emekli istihbaratçıların aktif halde bulunanlardan daha ürkek oldukları hiç kuşku götürmez bir gerçektir. Araştırmalar sırasında ulaşılan insanlar ancak araya başka hatırlı dostlarını koyarak görüşmelere ikna edilebilmişlerdir. Bu görüşmelerin yapıldığı yerler ve mekanlar çoğu kez kalabalık çarşılar, uzun yolculuklara çıkılan araçlar, Hürriyet Gazetesi'nin Ankara Bürosundaki Arena bölümü, postane önünde başlayıp kasaba veya köy evlerine kadar uzanan bir mekansal farklılaşma içinde olmuştur. Bu durumlar istihbarat insanlarının ürkeklik ve açıklama yapma korkularının açığa vurmasıdır.

Konuşurken fotoğraf, film karesi, ses kaydı gibi konularda verilen sözlere uyulup, uyulmadığı çoğu zaman yapılan aramalarla peşiktirilmiştir.

MİT mensuplarıyla yapılan görüşmeler, keçiboynuzu öyküsünü anımsatmaktadır. Bir kaşık şekerin tadını alabilmek için, kilolarca keçiboynuzu yemek gerekmektedir. MİT ile ilgili görüşmelerde de bir kelime ala bilmek için saatlerce dil dökmek gerekmiştir. Güvensizlik bu insanların çalışmaları boyunca basına yaklaşım, halkla ilişkiler ve bilgi toplama konusunda eğitilmemeleri ve basından kaçmaları gerektiği yolundaki şartlandırılmışlıklarının bir ürünü olsa gerektir.

Bunlara ek olarak MİT'den emekli edilirken ettirilen sadakat yemini bu insanları isteseler de konuşmak konusunda bağlamaktadır.

Kitap ile ilgili araştırmalarımız sırasında ulaşabildiğimiz kadar çok yazılı kaynak taranmaya çalışılmıştır. Bu sırada Almanya, Fransa, İtalya, Moskova, Amerika nezninde bizzat gidilerek veya mektuplar yazılarak araştırma ile ilgili bilgi ve belgeler toplanmaya çalışılmıştır. Bunlar sonraki sayfalarda aktarılmaktadır.

Araştırmalarımız sırasında kimi zaman elimize geçen belgeler sonucu kahrolmadık dersek yalan olur. Bunlardan en acı vereni de bir MİT raporunda büyük hoca Prof. Dr. Muammer Aksoy'un katil zanlılarının adlarını görmek olmuştur. Bu bölümü okurken sanırız sizin de Türkiye'nin içine düştüğü aczi görerek yürekleriniz burkulacaktır. PKK konusundaki

hatalar, ASALA operasyonunun iç yüzü ve ülkücülerin MİT içindeki kullanım alanları ilk kez bu şekliyle karşınıza çıkacaktır.

Kitap'da yanıt aramak istediğimiz bir soru da usta gazeteci Uğur Mumcu'nun yarım kalan araştırmasında dile getirilen Apo-MİT ilişkisi oldu. Abdullah Öcalan'a gidip bunu sormak ve araştırmak istedik. Randevu için girişimlerde de bulunduk ama engellendik. Bu konu da sayfaları çevirdikçe karşınıza gelecek olaylardan biridir.

Bu kitabın hazırlanmasında büyük emekleri geçen, düzeltemeler ve yanlışların ayıklanmasında onca işlerinin arasında benim için çaba gösteren bütün dostlarıma, bizimle görüşmeyi kabul eden, etmeyen herkese; adlarını buraya koyamadığım aydınlık kafları ve yetenekleriyle beni etkileyen MİT yöneticileri ve mensuplarına , öğretim üyelerine, gazeteci arkadaşlarıma ve ARENA'nın Genel Yönetmeni Uğur Dündar ile Editör'ü Haluk Şahin'e , diğer çalışma arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmalarım sırasında hiç bir yardımı esirgemeyen T.B.M.M Kütüphanesi çalışanlarına ve özellikle Müdür Yardımcısı Ali Rıza Cihan'a ayrıca teşekkürü borç biliyorum.

Çalışmama herşeyiyle katılan; el emeğini, göznurunu esirgemeyen hep destek olan gazeteci dostum Zeki Saral ile Ankara'da gece, gündüz demeden benimle koşturan, randevularımızın sorunsuz gerçekleşmesinde büyük emeği olan ulaştırma sorumlumuz Muammer Tez'e ayrıca sağolsunlar diyorum.

Tuncay Özkan/

Kasım 1995 Ankara

ARZU VE NAZLICAN'A

İSTİHBARAT ÖRGÜTLERİ VE REJİM

Devletlerin kuruluş şemalarında gizli servislerin veya casusluk örgütlerinin bulunduğu yer ve onlara yüklenen görevler, demokrasileri en temelinden etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. İstihbarat servisinin yapısına ve devlet içindeki yerine yönelik tercih, ülkenin rejiminin göstergesidir. Haberalma faaliyeti ne için, kime karşı ve nasıl gerçekleştirilecektir? Gizli servis hangi ihtiyacı karşılayacaktır? Bu soruları yanıtlayabilmek için günümüzde hiyerarşideki yeri, faaliyetleri, denetlenmesi ve operasyonları üzerindeki kontrol ile mali kaynakları açısından incelenebilen gizli servislerin sayısı son derece azdır.Bu da dünya demokratik yaşamını etkileyen en temel sorunlardan birisini oluşturmaktadır.

İstihbarat veya istihbarat servisleri elbette ki, her olayın kahramanı veya her derdin dermanı değillerdir. İstihbarat örgütlerinin ulusların kaderini veya tarihini tek başlarına tayin etme veya yapma durumunda olmadıkları da açıktır. Askeri, ekonomik, politik açıdan istihbarat, önemli olmakla birlikte başarıda veya başarısızlıkta tek başına belirleyici değildir. Ancak bugün dünyanın içinde bulunduğu ekonomik ve siyasi durum, bu birimlerin varlıklarını ve yaptıklarını yaşamsal düzeyde önemli kılmaktadır.

Ülkesinin ambargo uyguladığı ülkelere gizlice silah satan gizli servisler (örneğin CIA İrangate olayı) uyuşturucu ile finans kaynağı oluşturan gizli servisler (Ortadoğulu ve batılı gizli servislerin büyük bölümü) terör yaratan, hastalık yayan, bilgiyi silah ve kara paraya dönüştüren , yeraltı ekonomisinin ve terör örgütlerinin tam göbeğinde olan gizli servisler bulunmaktadır. Gizli servislerin birer devlet organı olduğunu gözönüne alırsak, bu faliyetlerin sonucunun ne kadar etkili olduğu, kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Hele ekonomik çıkarlara dayalı hale gelen ve herşeyiyle ekonomilerin ihtiyaçlarına göre şekillenen siyasal dayanışmalar veya zıtlaşmalar çağa damgasını vururken , her istihbarat yapısının iyiden iyiye irdelenmesi, artık kaçınılmaz bir doğru olarak önümüzde durmaktadır.

Dünya ekonomisini bilinen, vergilendirilen kaynaklardan daha fazlaca kara noktalardan çıkan ve yeraltı olarak tanımlanan, mali yapılar yönlendirmektedir.

Peki bunların ne kadarında gizli servislerin faaliyetleri etkilidir?

Veya karapara kaynaklarının kurutulmasında bu servisler neden başarılı olamamaktadırlar? Acaba gizli servislerin operasyonlarıyla bertaraf edilen Devlet Başkanları veya saf değiştirtilen ülkeler bugün ekonomik ve siyasi görüşlerini uygulayabilselerdi, dünya böyle bir noktada mı olurdu?

Bütün bunların yanıtları ancak gizli servislerin faaliyetlerinin bilinmesi ile tahlil edilebilecek şeylerdir. Yani gizli servisler ve istihbarat kurumları, rejimlerin ana yapılarından birini oluşturuyor. “Demokrasi” diyen herkesin, bu yapılanmaların tahliline çok önem vermesi gerekiyor.

Çünkü bir anlayış da; istihbaratı ve istihbarat teşkilatlarını operasyonel yapılarından ayrı olarak sadece ve sadece akademik veya dış politikasal bir satranç oyunu gibi görmek istiyor. Oysa istihbarat örgütleri, satranç oyunlarında bile kendi oyuncularının kazanması için oyunlara ve oyunculara müdahale edebiliyorlar. Bu da istihbaratın bir eylem olayı olduğunu gözler önüne sermektedir. İstihbaratı aktif , operasyonel yapılanmasından ayrı olarak ele almak bir hatadır. Yani istihbaratın toplanması, değerlendirilmesi ve operasyonel çalışmaları haberalma faaliyetleri açısından, birbirlerinden ayırmak mümkün değildir.

İstihbarat faaliyetleri açısından dost veya düşman ülke diye bir ayrım kesinlikle söz konusu olmamaktadır. Tıpkı ekonomik ilişkilerin belirlediği siyasal dayanışma veya karşıtlıklarda olduğu gibi ilişkiler, çıkara dayalı olarak gelişmektedir. Türkiye’nin dostu gözüken ve dış istihbarat açısından haber kaynaklarının yüzde 80’ine yakın bilgiyi “çekinmeden aktaran” Batılı müttefikleri Sovyetlerin yıkılması ve ardından ortaya çıkan Türki Cumhuriyetler ile Türkiye arasındaki dayanışma ve yakınlaşmalar karşısında hemen tavır alarak Türkiye’yi yanlız bırakmışlardır. Bunda ana etken l9. yüzyılın başında küçülen coğrafyasını, sloganist bir şekilde de olsa ” Adriyatikten, Çin Seddine” diye hatırlamaya çalışan Türkiye’nin, bunu bir arzu olarak görüp görmediği ve yeni coğrafyadan ne kadar ekonomik çıkar talep ettiğinin veya bundan ne kadarını elde edebileceğinin henüz bilinmemesi olmuştur.

Bütün bunlar gözönüne alındığında istihbarat örgütlerini iyi tanımanın kaçınılmazlığı ortadadır.

Peki Türk gizli servisi MİT, bu olayların neresindedir? Nasıl çalışmaktadır? Yöntemleri nedir? Tarihi ve kökeni nereden gelmektedir?

Bu soruların yanıtları kendisini büyük bir giz perdesinin arkasında saklayan MİT'i aydınlatmak ve demokratik hukuk devleti içindeki yerine oturtmak bakımından önemlidir. Hemen her Türk yurttaşının kafasında yeralan bu soruların yanıtlarını aramak ve bunları elden geldiğince yanıtlayarak , aydınlatmak bu kitabın yazılmasındaki ana amaçtır. Bunun için de öncelikle gizli servislerin oluşumu açısından Dünya tarihine kısaca bakmakta yarar bulunmaktadır.

TÜRKLERE ÇAĞ AÇTIRAN İSTİHBARAT EKSİKLİĞİ

Bilginin; güç ve istenileni elde etmenin anahtarlarından vazgeçilmez birisi olduğunu keşfeden insanoğlu, tarihi boyunca onu elde edebilmenin, gizliyi öğrenmenin yollarını aramıştır, aramaktadır.

Bu nedenle gizlinin bilinmesi için dünyanın en eski mesleklerinden birisi oluşturulmuştur; bu da istihbarat veya haber alma faaliyetidir.

Yaygın adına casusluk denen gizliyi öğrenme çalışmaları, önceleri başıboş ve bireyseldir. İktidar sahibinin, ya da iktidarı sahiplenmek isteyenin muhbirleri, casusları aracılığıyla yürütülür. Kapitalizmin gelişmesi ve ulus devletlerin ortaya çıkmasıyla oluşan yeni devlet yapıları bireyci istihbarat anlayışını devlete çevirirler. Çünkü artık adına istihbarat denilen faaliyetler; bilgilenme ve öğrenilenin gereğini yerine getirme çabaları, bireylerin değil, halkın oluşturduğu örgütlülüklerin; yeniden oluşturulan devlet yapılarının işi haline gelmiştir. Böyle örgütlenmelerin modern anlamda birer gizli servis şeklini almalarının öyküsü çok eskilere dayanmamaktadır.

Çağdaş anlamda, kurumsal istihbarat çalışmalarının ilk örneklerine Dünya'da, İngilizlerin Kraliyet Gizli Servisi'ni kurmalarıyla 1530' lu yıllarda rastlanır. Bunlardan önce İtalyanlar daimi elçilikler oluşturarak, istihbarat toplamada yol aldılar ise de, bu İngilizlerinki gibi sırf casusluğa dayalı bir yapılanma değildir. Fransızlar 18. yüzyılda, daha sonra da Almanlar ve diğer batılı ülkeler istihbarat teşkilatlarını oluşturmuşlardır.

Ancak casusluk ve casusluk çalışmalarıyla ülkeleri baltalama ve haber alma konusunda, insanlık tarihinin oldukça eski, güçlü deneyimleri vardır.

M.Ö 500 yılında Çinli hoca Sun Tzu savaş sanatı ile ilgili bilinen ilk kitabı yazmıştır. " Harp Sanatı" adlı kitabında Tzu, geleceği kestirmek için istihbarat yapmanın önemini vurgular ve bunu ruhlara, kahinlere, ilahlara müracaat etmekten daha yararlı ve geçerli bir yol olarak gösterir.

Amerikan istihbarat teşkilatı CIA'nın başkanlarından Allen Dulles'a göre, Orta Çağda Batı Avrupalılar , istihbarat konusunda ileri olmadıkları

için Moğolların batıya doğru ilerlemeyi hedef tutuklarını göremediler ve Bizansı desteklemek yerine onu zayıflatarak yenilgilerine yolaçtılar. Yani batının istihbaratındaki eksiklik Türklerin bir çağa damgalarını vurmadaki en önemli avantajlarını oluşturmuştur.

Ayrıca İtalyan Seyyah Marco Polo’nun Çin’e yaptığı gezilerdeki izlenim ve değerlendirmeleri stratejik istihbarat açısından son derece zengin bir kaynak oluşturmasına karşın, dönemin Avrupalıları bundan da yararlanmayı bilememişlerdir. Çünkü istihbarat bu dönemler boyunca devletler değil, güçlü derebeyler, soylular ;bireyler için yapılmıştır.

SAVAŞLARDA AŞÇILAR VE CASUSLAR

Örneğin Türkler ilk tarihleri boyunca Çinlilerin casusluk faaliyetlerine karşı koymaya çalışmışlar, bunda başarılı olamamışlardır. Bunlardan Topalar ve GökTürkler, Çinli hanedanlarca görevlendirilen casusların yarattığı toplumsal kargaşa ve kültür empozesine dayanamayarak önce bölünmüş, sonra da yok olmuşlardır. Topalar M.Ö 534 yılında Çinli casusların öylesine etkisinde kalırlar ki; topraklarını yitirmekle kalmayıp, Çin kültürünü benimserler: Çinlileşirler.

Türkler tarihleri boyunca gizli servis faaliyetlerinin etkilerine daima açık olan bir devlet ve idari yapı sürdürmüşlerdir.

Bizans, İran ve diğer uluslarla ilişkilerde Türklerin gizli servisleri ya da casuslarının çokça başarılı olamadıkları görülmektedir.

Türklerin “Çaşıt”(Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre;casus, arabozmak amacıyla söz taşıyan kimse) diye ilk zamanlar adlandırdıkları, daha sonra devşirmeler arasından yetiştirdikleri ve “Martolos” adını verdikleri casusları vardır. Ancak karşı casusluk veya casusluğu çözecek bir organizasyonları yoktur. Zaten devletin yönetiminin büyük bir bölümü Türk olmayan ve devşirme olarak adlandırılan gayrı müslimlerin elindedir.

Saraya alınan cariyeler veya eşler de hep yabancıdır. Bunların devletin üst kademelerine gelişleri gibi, casusluk faaliyetlerinin kontrolü de hemen hemen imkansız olmuştur.

İstihbarat örgütlerinin gelişiminin ardından çalışmalar konusunda 1. Napolyon’un söyledikleri Batının bu konudaki açığını görmesi ve bu alana verdiği önemi sergilemesi bakımından çok ilginçtir: “İnanın bana, savaşların sonuçları incelendiğinde topçunun, süvarinin , piyadenin kahramanlıkları, casusların şu göze görünmez, lanetli ordusu yanında hiç kalır.” Napolyon bunu söylerken Prusya kralı Büyük Frederik’in Fransa ile alay edişinden ders almış olsa gerektir. Çünkü istihbaratın önemini kavrayan Frederik, Fransız Maraşali Charles Soubise, Rossbach’da mağlup ettiğinde şunları söylemiştir: “O zat ,savaşa gittiğinde yanında yüzlerce aşçı götürür. Ben ise önümden yüzlerce casus gönderirim”

Napolyon bu alanda zayıf olmamak için gizli servisini güçlendirir.

Fransa’nın 18. yüzyılda oluşturduğu gizli servisi, dönemin bütün önde gelen adlarını fişler ve izler bir konuma gelmiştir. Yani geleneğini oluşturmaya başlamıştır. Napolyon’un gizli servisinin başında bulunan Mareşal Joseph Fouche (1759-1820) Avusturya gizli servisinin başındaki Karl Schulmeister’i dahi elde etmeyi başarmıştır. Bu sayede Napolyon Ulm ve Austerlitz savaşlarını kazanmanın kapılarını da açmıştır. Schulmeister, Napolyon’un karşısında çok zorlandığı Avusturyalı general Mack’ı da zehirleyerek ortadan kaldırmış , 1805 savaşının parlak günlerini Napolyon’a armağan etmiştir.

Napolyon azılı bir sahtekar olan Vidocq’u da gizli servisinin başına getirmiştir. Vidocq bu dönemde yaptığı çalışmalarla göz doldurmuştur.

“Muhteşem” diye döneminde tanımlanan ve örgütten emekli olan Vidocq’a, başarıları nedeniyle kendi özel gizli polis teşkilatını kurması izni bile verilmiştir

BİRİNCİ BÖLÜM

TEŞKİLAT-I MAHSUSA (1914):

OSMANLI CASUSLARIN AÇIK PAZARIYDI

Osmanlı, Avrupa'da gelişen gizli servis ağının ve bunun savaşlar ile ticaretteki etkisinin farkında dahi olmadan yaşamış, bütün bunların dışında kalmıştır. Bunun doğal bir sonucu olarak ülkesini casusların açık pazarı haline dönüştürmüştür.

Osmanlı Devleti, batılı mutlak monarşiler gibi homojen bir ulusa ve gelişen bir pazara dayanan merkeziyetçi devlet değildir. Bu yüzden Osmanlılar 19. yüzyıl ortalarına kadar gizli bir haberalma örgütüne sahip olamamışlar ve klasik muhbirliklerle yetinmişlerdir.

Osmanlılar, istihbarat servisine en güçlü olduğu 16 yüzyıl da bile gerek duymamışlardır. Ekonomilerini de hep başka ülkelerin mal haretlerine ve yönlendirmelerine açık tuttukları için , ekonomik casuslukla da hiç alakaları olmamıştır. Onlar hep casus kurbanı olarak kalmışlardır.

Ancak Osmanlılar'da ve onlardan önce de diğer Türk boylarındaki yazılı kaynaklarda, yöneticilerin sürekli olarak casusluk faaliyetlerine karşı uyarıldıklarını görülmektedir. Türkler tehlikeyi görmüş, ama önlemini alamamışlardır.

Osmanlılar'da bir çeşit yönetim bilimi ilkelerini teşkil eden "Siyasetnameler" de sık sık casusluğun önemini belirtmişlerdir. Örneğin Nizamülmülk'ün Siyasetname'sinde " Her tarafa tacir, seyyah, sufi, ilaç satan ziy kıyafetinde daima casuslar gitmeli ve ne işitirlerse haber getirmelidir…Çok vakit olur ki valile, mukataa erbabı, memurin ve ümera isyan ve muhalefete meyleder ve padişah hakkında fenalık ister ve sufi fikirde bulunur. Casus gelip haber verince, heman padişah atına biner ve askerini sevkeder" denmiştir.

Türklerin Orta Asya'da Çin ile ilişkilerinde, daha sonra Araplarla ve son olarak da kendilerini derinden etkileyen Bizans ve İran kültürleriyle

girdikleri etkileşimde, casusluğun önemini kavrayan aydın ve yöneticileri zaman zaman görülmüştür. Ancak bunlar hiç bir devrede casusluk faaliyetlerini kurumlaştıramamışlardır.

Osmanlılar da istihbaratçılığı dış ve iç hedefli olmak üzere iki düzeyde kullanmışlardır.Osmanlı yükseliş çağında yabancı ülkelerle ilgili bilgileri genelikle Hıristiyan ve Yahudi cemaatler arasından çıkan kimseler sağlamıştır. Batılı ülkeler de özellikle ticari ilişkilerinde ya da taht kavgalarında Osmanlı‘ya düşmanları ile ilgili bilgiler aktarmışlardır. Ancak bunlar casusluk teşkilatları aracılığıyla olmamıştır. Örneğin Fransa ile Osmanlı‘nın Kanuni dönemindeki ilişkileri bu çerçevededir. Ortadaki tablo kraldan, krala düşmana karşı ittifak amacıyla ulaştıralan haberlerden oluşmaktadır.

F. Babinger, Fatih Sultan Mehmed ile ilgili biyografisinde Sultan’ın sarayına davet ettiği İtalyan sanatkarlardan zaman zaman istihbarat amacıyla yararlandığını yazmaktadır. Ancak nedense o dönemde bile Osmanlı‘nın en iyi padişah ve yönetici kadroları yurtdışında elçilik açmayı düşünmemişlerdir.

OSMANLI’YI İÇTEN VURAN KADIN: ROXELANE

Osmanlı yükseliş döneminde sağladığı bu bilgileri daha sonra sağlayamamıştır. Bir zamanlar içinden yetiştirdiği Hıristiyan ve Yahudi “Martolos”ları ise, daha sonra düşmanlarının ele geçirdiği ve kullandığı görülmektedir.

Prof. Dr. Taner Timur bu döneme ilişkin değerlendirmesinde Osmanlı‘nın neden geri kaldığını şöyle yorumlamaktadır: “Dış ülkelerle istihbarat konusunda Batı ile Osmanlı Devleti’ni karşılaştırırken önemli bir noktayı gözden uzak tutmamak gerekiyor.

Toplumsal bilimler ilerledikçe ve çeşitli ülkeler arasındaki temas olanakları arttıkça, yabancı memleketlerle ilgili istihbaratın büyük bir kısmı legal yollarla toplanmaya başlamış ve casusluk başka yollarla edinilemeyen, sır teşkil eden bilgilere dayandırılmıştır. Örneğin yasal alanda, batılıların Osmanlı toplumu ile ilgili olarak kaleme aldıkları yüzlerce “Seyahatnameleri” düşünelim. Aslında misyoner, tüccar, asker, maceraperest gibi çeşitli kimseler tarafından yazılan bu seyahatnameler, kısmen birer istihbarat raporu gibi kaleme alınmışlardır. Bunların bir çoğu prenslere ithaf olunmuş olup, içlerinde planlar, askeri ve stratejik bilgiler ihtiva edenler de az değildir. Hatta bunlardan Türklere karşı bir savaş planı ile bitenler vardır.

Ayrıca bu gibi geçici misyonlar dışında, batılılar 16. yüzyılın ortalarından itibaren İstanbul’da devamlı diplomatik temsilcilikler kurarak, istihbaratı kurumsallaştırmışlardır. Osmanlılar ise ilkel ve bağnaz bir inatla, Batıda olup bitenleri küçümsemişlerdir. 19. yüzyıla kadar Batıda devamlı elçilikler kuramamışlardır. Fransız düşünürü Voltaire, 12. Charles adlı eserinde , Osmanlı Devleti’nin kendini beğenmişlik içinde Batıya temsilci göndermediğini bu yüzden dışpolitikasının tam bir cehalet içinde olduğunu yazar. Oysa daha 17.yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı sarayı ile ilgili ayrıntılı dedikodular ve bilgiler Batı gazetelerinde haber olarak çıkmaktadır.

Osmanlılar Batı ile ilgili olan bu bilgisizliklerinin acısını, özellikle gerileme devrinde çekmişlerdir. Bu dönemde İstanbul'da büyük devletlerin elçilikleri, dragomanları, ticari ve askeri uzmanları ve yerli ajanları ile birlikte birer iktidar mihrakı haline gelmiş 'Şark Meselesi' adı altında asıl siyasi mücadele bunlar arasında geçmeye başlamıştır. Burada Türkiye'de egemen tarih görüşünde hala süregelen bir yanlışın altını çizmek isterim. Osmanlılar askeri alanda başarısızlıklara uğramaya başlayınca, batılı devletler askeri uzmanlar göndermeye ve bu alanda reformlara öncülük etmeye başlamışlardır.

Gerçekten Baron de Tott, Moltke gibi subaylarından Osmanlı ordusunda Batılı askeri eğitim açısından yararlı oldukları doğrudur. Ancak unutmamak gerekir ki bu subaylar aynı zamanda diplomat olarak ikili bir işleve sahiptiler. Amaçları Osmanlı ordusunun savaş yeteneğini arttırmak; fakat aynı zamanda kendi ülkelerinin ulusal çıkarları yönünde kullanmaktı. Yüzyı llar boyunca Osmanlı ordusunu baş düşman olarak görmüş Avrupalı uluslar, neden şimdi onu güçlendirmeye çalışacaklardı? "

Osmanlı sarayında Kanuni döneminde en etkili kişiler arasında Fransa ve Venedik elçileri sayılmaktadır. Bu elçiler rüşvet ile olmazsa sarayda kendilerini destekleyen ve Hürrem Sultan olarak bilinen Roxelane (Polonya asıllı fakir bir papazın kızıydı) önce esir, sonra cariye, daha sonra Sultan olmayı başaran bu kadın aracılığıyla, Kanuni'ye ulaşmayı başarmışlardır.

O dönem içinde elçilerin ülkelerine gönderdikleri mektuplardan, Osmanlı ordusu ve toplum yaşamı ile, Osmanlı'yı oluşturan toplum mozaiği üzerine en ince ayrıntısına kadar her türlü bilgiyi bulmak mümkündür. Bu elçiler ordu ile birlikte savaşlara dahi götürülüp, Osmanlı savaş sistemi onlara tanıtılmıştır. O dönemin Fransız Kralı Ferdinand'ın elçisi Busbecq mektuplarında saray dedikodularının yanı sıra Kanuni Sultan Süleyman'ın oğullarından Mustafa'yı da çok yakından izlediğini belirtmektedir.

Mustafa'nın tahta geçmesinden çekinen Avrupa, elçinin bir mektubunda Kanuni'nin öz oğlu Mustafa'yı ve çocukları ile eşlerini nasıl boğdurttuğunu öğrenince sevinmiştir. Kanuni'nin Mustafa'yı nasıl gözlerinin önünde kementçilerine boğdurduğunun detaylı anlatımı yine bu mektuplarda yeralmıştır. Kanuni'ye bunları yaptıran ise Osmanlı'da rüşveti tırmandırıp, özellikle eğitim sisteminin çökmesinde ilk kayırmacılıkları başlatan,

bugünkü tanımıyla bir “Köstebek”; yani içerdeki çökertici gibi çalışan Hürrem Sultan, ya da diğer adıyla Roxelane’dır.

HAFİYELER KELLE AVINDA

Osmanlı idaresi, zaman içinde gövdesindeki kurt misali, devlet yönetimindeki casusların da farkına varır. Ancak artık güç onların elindedir. Sistem onlar için üretmekte ve yok etmektedir. Bu çevrelerin de desteği ile iktidar olan Mustafa Reşid Paşa acı da olsa şunları söyler: - “Bir vezir memleketin iyiliği için çalıştığı vakit, yabancı ajanlar ustalıkla onun rakiplerinin etrafını sarıyor. Bir yandan kıskançlıklarını tahrik ederek, öte yandan da Sultan nezninde bir sürü entrika ile ruhunda bin türlü şüphe yaratıyorlar idi.”

Osmanlı‘da iç istihbarat ise kötü bir dedikodu ve gammazcılık ağıyla bütün devleti, hatta halkı sarmalamıştır. 4. Murat, Köprülü Mehmed Paşa, 2.Mahmud, 2. Abdülhamid, Nakl-i Kelam olarak adlandırılan muhbirciliği ve muhbirleri en çok kullanan yöneticiler olmuşlardır. Osmanlı‘da aşağılanan bu hafiyecilik türü çok yaygın olarak kullanılmıştır. Bir de Osmanlı‘da tarih içinde sayısız örneği gözlenen kışkırtıcı ajan ve provakatörler, yöneticilerin iktidar kavgalarının en önemli kozları olmuşlardır.2.Abdülhamit haber almada çokça da tarikat şeyh ve dervişlerini kullanmıştır. Özelikle Sufi Şeyhler Abdülhamit için birer casus gibi hizmet etmişler, bölgelerinde ne olup bitiğini Yıldız Sarayına aktarmışlardır. Nakşi tarikatı bu amaçla çokça kullanılmıştır.

Osmanlı da önceleri kötü bir Fransız kopyası olan istihbarat çalışmaları, daha sonra Almanlaştırılmaya çalışılır. Bunun için Alman uzmanlar da getirtilir. Bakın Osmanlı istihbarat sistemi üzerine Alman uzman Von der Goltz neler diyor:

“Türkiye casusluğun klasik bir yurdudur. Sultanlar hakimiyetlerini muhafaza edebilmek için hafiyeliğe büyük önem vermişlerdir. Hafiyelik Abdülhamit döneminde son noktasına ulaşmıştır. Bu düşünüş ta Bizans’tan kalma bir zandır. Bütün yüksek memurların yanında yaver, muavin, katip gibi gözcüler bulunurdu. Abdülhamit kendi ailesinin arasına bile casuslar ve hafiyeler sokmuştu. Devletin en yüksek memuru adi bir hafiyenin vereceği jurnalden korkardı. Abdülhamit’in bu hafiye veya casus teşkilatı sadece kendi halkı aleyhine işliyor, Türkiye ile harbedecek devletlerin sınırlarında çalışmak akla bile gelmiyordu. Halbuki yabancı casuslar, içerde ve dışarda

serbestçe , hiç durmadan ve hummalı bir surette çalışıyorlardı. Avrupa "Hasta Adam" ın mirasını bölüşmek için gayret sarfediyordu. Başta Rusya, İngiltere ve Fransa olmak üzere her devlet istihbarat hizmetleri vasıtasıyla İstanbul'a gerek Türkiye'nin içindeki vaziyeti, gerek Avrupalı rakiplerin çalışması hakkında bilgi almaya çalışıyordu. Türkiye'de azınlıklar Türklere düşman oldukları için Birinci Dünya Savaşı sırasında itilaf devletleri kendi tabanlarından casus kullanmaya lüzum görmediler. Zira Türkiye'deki Ermeni, Rum, Yahudilerden gönüllü casus bulmak kolaydı."

19. yüzyılda Osmanlı artık bağımsızlığını yitirmek üzeredir. Saray dahil her devlet kademesinde casusların etkinliği tartışmasızdır.

OSMANLI’YA İLK GİZLİ SERVİSİ İNGİLİZLER KURDURDU

Osmanlı‘da ilk gizli polis teşkilatı da tam bu sıralarda bir yabancı elçinin girişimiyle, hatta dayatmasıyla kurulmuş ve başına da bir yabancı getirilmiştir.

Bu konuda 1891 yılında Sultan 2. Abdülhamit tarafından hazırlatılan, yazarı konusunda net bir bilgi bulunmayan, 51 sayfalık bir kitapcık bulunmaktadır. Fransız Ulusal Kütüphasnesinde kıymetli kitaplar bölümde halen 2 nüshası saklanan kitapcık, Osmanlı gizli polisinin öyküsünü anlatmaktadır. Bu kitabın Sultan Abdülhamit’in özel doktoru Mavroyani Paşa tarafından yazıldığı da iddia edilmiştir. Mavroyani’nin de Osmanlı sarayındaki çift taraflı ajan olarak görev yapan diğer doktorlardan biri olduğu ortadadır. Yazandan çok kitabı Fransız Ulusal Kütüphanesine gönderen kişinin Mavroyani olduğu da belirtilmektedir. Osmanlı Sarayı, tarihi boyunca bu ajan doktorların cirit attığı ve şüpheli ölümlere yolaçtıkları bir casus kazanı olmuştur.

Kitap 2. Abdülhamit ‘in isteğiyle hazırlandıktan sonra yine Sultanın isteğiyle toplatılmış ve yokedilmiştir.

Kitaba göre Osmanlı gizli örgütü İngiliz Elçisi Startford Canning’in telkinleri üzerine kurulmuştur. Mustafa Reşit Paşa tarafından kuruluşu kabul edilen teşkilat için, önce Batılı ülkelerin teşkilatları incelenmeye alınmıştır.

Napolyon’un gizli servisini kuran ve eski bir sabıkalı olan Vidocq tecrübesinin üzerinde durulur. Bu konuda Paris’deki Türk elçisinin hazırladığı kalınca bir rapor incelenir. Teşkilatın başına da bir Rum getirilir. Bu Rum, Rus Çariçe’sinin elmaslarını da çalmayı başaran Civinis Efendi’dir. Civinis kah imam, kah zengin bir batılı ama hep sahtekar olarak Anadolu’da dolaşmış durmuştur. Mustafa Reşit Paşa’yı da etkilemeyi başarınca, Albay rütbesi ile Osmanlı Gizli Polis Teşkilatı‘nın başına getirilmiştir. Buradan da emekli olmuştur.

Osmanlı Sarayı‘nın İngiliz elçinin iseğiyle kurduğu, başına bir Rum’u (büyük olasılık çift taraflı ajandı) getirdiği bu ilk gizli polis teşkilatı, çalışmalarında öncelikle üst düzey yöneticileri ve onların ilişkileriyle özel yaşamlarını çok sıkı bir şekilde gözaltında tutmuştur.

Haremden, sokağa her yerde özel hayatlara ilişkin bilgiler toplanmış ve bunlar adam yoketmede siyasi amaçlarla kullanılmıştır. Osmanlı devlet adamlarının birbirlerinin özel hayatlarına ilişkin dedikodu yazılarını kahkahalarla okumaları bir anlamda bu teşkilatın da sonu olur. Osmanlı bürokrasisi başına geleni geç de olsa anlamış ve özel yaşamına sahip çıkmıştır. Örgüt kapatılır.

GİZLİ SERVİSİNİN BAŞI OSMANLI'YI NASIL SATTI

1863 yılında çalışmalarına yeniden başlamasına yine yabancı baskısıyla izin verilir. Bu sefer de örgütün başına büyük bir Katolik Ermeni grubunun isteği üzerine, Dniester kıyılarında doğmuş olan Baron C….,(Baron'un adı kaynaklarda böyle belirtiliyor) getirilir. Ancak örgüt Osmanlı içinde adeta bir hançerdir. Sahibini durmadan vuran bir hançer.

Bakın Baron C…., nasıl örgüt yönetir ve neden işinden olur: Baron C…, yabancı bir elçiye, elde ettiği bir anlaşma taslağının kopyasını yüksek bir fiyatla satar. Taslağa göre Osmanlılar elçinin ülkesine karşı bir başka ülke ile birlikte saldırı planları yapmaktadırlar. Taslağı elde eden elçi çok sinirli bir şekilde Sadrazam Ali Paşa'nın yanına çıkar.

Ali Paşa taslağı görünce çekmecesinden bir başka taslak çıkartır.

Viyana'daki Türk büyükelçisinin çok para ödeyerek elde ettiği bu taslağa göreyse elçinin ülkesi Osmanlı'ya karşı bir taksim anlaşması imzalamış bulunmaktadır. Sonuçta taslaklar karşılaştırılınca her ikisinin de Osmanlı gizli servisinin başındaki Baron C…' nin kaleminden çıktığı anlaşılır. Ali Paşa sinirlenir, ancak elçi tutum değiştirip kendisine taslağı satan Osmanlı Gizli Polis Şefi'nin terfisini bile ister. Elçinin bastırması sonucu Baron C…. işini korur. Ama daha sonra başının altından çıkan bir başka olay nedeniyle kovulur. Baron C….. Osmanlı'nın sırtından kazandığı yüklüce bir servet ile Anadolu topraklarını kazasız belasız terkeder.

Evet Osmanlı İmparatorluğu artık tarih olmak üzeredir. Bu gizli polis teşkilatı macerası bunun delillerinden sadece bir küçük örnektir. Bu dönem Osmanlı sosyal yaşamı, siyasi etkinliği ve en önemlisi ekonomisyle artık bir hasta adamdır.

1535 Şubatında ilk defa Osmanlı'nın yakın ilişkiler içinde bulunduğu Fransa Kralı 1. François'e tanınan Kapütülasyonlar, daha sonra 1579 'da İngilizlere, 1615 da Avusturyalılara, 1680 de Hollandalılara, 1737'de İsveç, 1740 da Sicilya, 1746 da Danimarka, 1761'de Prusya, 1728'de İspanya, 1783'de Rusya, 1823'de Sardinya, 1830'da Amerika Birleşik Devletleri,

1838’de Belçika, 1843’de Portekiz, 1855’de Yunanistan, 1858’de Brezilya, 1870’de Bavyera’ya da tanınmış ve Türk ekonomisi bir büyük pazar haline gelmiştir. Bu ayrıcalıklar kaldırılmak istenmesine karşın bu ülkelerin baskısıyla bir türlü bu gerçekleştirilememiş ve Türk ekonomisi adım adım sömürgeleştirilme yolunda ilerlenmiştir. Bu ayrıcalıkların kaldırılışı ancak Birinci Dünya Savaşı‘nın başlamasıyla, Sait Halim Paşa Hükümeti’nin aldığı 13 Ekim 1914 tarihli ve epey gürültü koparan bir karar ile mümkün olabilmiştir.

OSMANLI’NIN GAMMAZCILARI YIKILIŞI GÖREMİYOR

Osmanlı kendisine yönelik kararları bile alamamaktadır. İttihatçıların izlemeye çalıştıkları Milli İktisat Politikası yabancılarca, “düşmanlık”olarak adlandırılmış ve baltalanmıştır.Osmanlı Devleti’nin 1875 tarihinde ilan edilen borç tutarı 5 milyar 297 milyon 676 bin 500 Fransız Frangıdır. Bu borçların faiz tutarı da 299 milyon 069 bin Fransız Frangıdır. Devletin bu dönem içindeki geliri ise 380 milyon Fransız Frangı olmuştur. Yani Osmanlı maliyesi iflas etmiştir.

20 Aralık 1881 Muharrem Kararnamesi ile Düyunu Umumiye İdaresi kurulmuştur. Bu kurum içinde sadece bir Osmanlı memurunun danışman statüsüyle bulunduğunu, geri kalan çalışanların yabancı uyruklu olduğunu gözönüne alırsak, ve bu kurumun Osmanlı‘nın borçlarını ödemek üzere tümüyle kendi emrine verilen devlet vergilerini, gümrük resimlerini toplama hakkına sahip olduğunu belirtirsek, Osmanlı‘nın içinde bulunduğu tablo daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

İnsan yaşamında olduğu gibi, tarihte de kaybedilmiş zamanların ağlama veya suçlu yaratma ile yeniden yaşanır kılındığı hiç görülmemiştir.

19 yüzyılın sonlarında Osmanlı İmparatorluğu süper güç olma olanaklarını artık yitirmiştir. Ekonomisi, bilimi, teknolojisi, sosyal yaşamı, eğitimi ve sistemininin her şeyi olan askeri gücü çökmüştür. Osmanlı yönetimi geçmişinin görkeminin hayaliyle avunmakta, dününe bakıp günü için suçlular yaratmaya çalışmaktadır. Oysa çok zamandır dünyanın yeni güç merkezleri Avrupa ve Amerikadır. Avurapa’da Almanya giderek öne çıkma arayışlarındadır. Osmanlı İmparatorluğu ise her gün yeni bir milliyetçilik dalgasıyla sarsılmakta, bir cephede Bulgarlar, Yunanlılar, Arnavutlar, Karadağlılar, Sırplar, diğer cephelerde Araplar ile mücadele etmektedir.

Padişah 2. Abdülhamit ‘in başlattığı, yabancı güçlerce körüklenen, sürdürülen ve bir insan avına dönüşen “gammazcılık istibdadı” hiç bir muhalif fikir hareketinin yaşamasına olanak vermemektedir. Ancak

toplumda arayışlar sürmektedir. 1906 yılına gelindiğinde ülkede en önemli siyasi oluşumlardan biri İttihat ve Terakki'dir.

Tıp Okulu öğrencilerinin 1889 da küçük bir hücre olarak 5 kişiyle kurdukları " İttihatı Osmani Cemiyeti " Harb Okulu, Mülkiye gibi eğitim kurumlarından öğrencilerinin katılımı ile büyümektedir. Pariste Genç Türkler hareketince oluşturulan ve liderliğini Ahmet Rıza Bey"in yaptığı cemiyet de İttihatcılarla birleşir. Yeni ad: " Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti" olur. Bu cemiyete 1906'da çoğunluğunu Selanik'de bulunan subayların oluşturduğu örgütler katılır.

Bütün bu birleşmeler, adını daha sonra bir döneme damgasını vuracak parti olan " İttihat ve Terakki Cemiyeti" ni (Birlik ve ilerleme) ortaya çıkara caktır.

Tam bu sıralarda İngiltere Kralı 7. Edward ile Rus Çarı 2. Nikolay Estonya'da, Reval'de buluşarak, Makedonya sorunuyla ilgili kararlar alırlar. Aldıkları kararların bir giz perdesiyle örtülmesi, İttihat ve Terakki liderlerini bu konuda çeşitli spekülasyonları düşünmeye iter.

Onlara göre bu buluşma Osmanlı'nın parçalanması ve paylaşılması içindir.Padişah bu olaylara seyircidir ama İttihat ve Terakki seyirci kalmamalı bir an önce harekete geçmelidir.

Bu tartışmalar sırasında 1. Meşrutiyet'in getirdiği bütün hak ve özgürlükleri ortadan kaldıran 2. Abülhamit'e karşı, yeni bir hak ve özgürlükler hareketi başlatılması kararlaştırılır.

İttihat ve Terakki'nin subaylarından Resneli Kolağası yani Ön Yüzbaşı Niyazi yanına aldığı adamlarıyla birlikte dağa çıkar. Abdülhamit'e "

Hürriyet ilan edilinceye kadar silahlarını ellerinden bırakmayacaklarını" bildirir. İsyan bayrağı açılmıştır.

ENVER DİYE BİR ADAM

Abdülhamit bunun üzerine kendisini destekleyen komutanları Rumeli’ne göndererek, buraların kontrol altında tutulmasını sağlamaya çalışır. Ama bu çaba İttihat ve Terakki yanlısı subaylarla, saray yanlılarının çarpışmalarına dönüşür. Yaşanan şey bir nevi iç savaştır.

İttihat ve Terakki yanlıları bütün Rumeli’de bildiriler dağıtırlar, Manastır sokaklarını afişlerler, saraya telgraflar yağdırırlar:” Hürriyet isteriz” diye.

İttihatçılar 2. Meşrutiyetin bir an önce ilanını ve yürürlüğe girecek Anayasa’da, özellikle ayrılıkçı şiddeti giderek arttıran Hıristiyan tebayı rahatlatacak önlemlerin alınmasında diretirler. Onlar ne kadar çok hak ve özgürlük verilirse, ayrılıkcılığın önü o kadar alınabilir, Osmanlı‘nın dağılmasının önüne geçilebilir diye düşünmektedirler. Bu sırada ayaklanan Arnavutlar da bu baskıların ve uzun mücadelelerinin sonucu toprak kazanmışlardır. Osmanlı‘ya karşı yürüttükleri gizli servis çalışmaları da çok ünlüdür.

Bu arada padişah ile İttihat ve Terakki yanlıları arasında süren çatışmalarda, Selanik Merkez Komutanı Nazım Bey yaralanır. Birinci Ferik, yani korgeneral Şemsi Paşa öldürülür. Müşir Tatar Osman Paşa dağa kaldırılır. Rumeli, Paris’e kadar uzanan yeni Türk hareketinin merkezi olmuştur; adeta bir kaynar kazandır. Abdülhamit kararsızdır. İttihat ve Terakki sabırsızdır.

İşte tam bu sırada Makedonya ve Rumeli’ de dağlarda hiç durmaksızın ayrılıkçı çetelerle çarpışan Enver Bey, tarihteki diğer adıyla Enver Paşa, yanındaki arkadaşlarıyla birlikte İttihat ve Terakki’nin dağlardaki isyancı gruplarına katılır. Kendisi 1906’da Binbaşıyken İttihat ve Terakki ile birleşen ve Selanik’de gizlice kurulan Osmanlı Hürriyet Cemiyetine girmiştir. İttihat ve Terakki içinde adeta bir kuyruklu yıldız gibi parlayan Enver Paşa, özellikle çete-gerilla savaşında uzmanlaşmıştır.

Bölgedeki hemen bütün milletlerin dilini konuşabilen bu genç adam, yenilgiyle sonuçlanacak Osmanlı tarihinin akışını, ya da kendi kaderini değiştirme çabalarına burada başlamıştır.

İttihat ve Terakkiciler önce 23 Temmuz 1908’ de 2. Meşrutiyeti, yani 2.

Anayasanın ilanını sağlarlar. Daha sonra da içten içe çürümüş ve çökmüş imparatorluğun idaresini ellerine alarak, yeni bir şans ararlar. Ama nafile. Kaybedilen zamanlar, hayali sevmeyen tarih, yenilgiyi onların kaderi yapmıştır.

Tarihte, maceraperesttiler suçlamasıyla karşı karşıya kalırlar. Oysa Birinci Dünya Savaşı‘na girmelerinin macera ile bir alakası yoktur.

Osmanlı‘nın etrafını saran ateş çemberini yarıp çıkmak için atılmışlardır savaşın göbeğine. Daha çok idealisttirler, hayalleri ve dünyayı değiştireceğine inandıkları yürekleri vardır. Ama onlardan yana olmayan zamanı tersine çevirmeyi hiç bir zaman başaramamışlardır. Hele 41 yıllık kısa yaşam serüveninde Enver Paşa hiç bir zaman hayallerini gerçekleştirememiştir. Onlara yaklaştığını sandığı zamanlarda aslında daha da uzaklaşır. Ondan geriye şanlı bir ad, dramatik bir ölüm öyküsü ve temellerini attığı istihbarat örgütünün yapısı kalır.

İttihat ve Terakki ile Enver Paşa, 1909 dan 1918’e kadar olan yönetim serüveninde modern anlamda ilk Türk gizli servisini de kurmuşlardır.

Türk tarihinde, çağdaş anlamdaki istihbarat çalışmalarına en fazla önemi veren yönetim, İttihat ve Terakki olmuştur. Amaç dağılan, kum gibi parmakların arasından akıp giden Osmanlı toprağına ve devletine sahip çıkabilmektir. Bu konudaki ilk harcı İttihat ve Terakki’nin üç paşasından Enver, Cemal ve Talat Paşalardan, Enver Paşa atmıştır.

22 Kasım 1881 de İstanbul’da doğan ve 1922 de Türkistan’da Sovyet Kızılordusu’na karşı savaşarak ölen Enver Paşa, yaşamı boyunca örgütçü kimliğini hep korumuştur. Her bulunduğu yerde kendisini de içine alan bir örgütlenmenin önderi olmuştur.

İşte bu örgütlerden biri bugünkü Türk istihbarat örgütü MİT’in de köklerinin bulunduğu “Teşkilat-ı Mahsusa”dır. Ve bu örgüt ulusal bir kimlik taşır. Ülkenin dinamik unsurlarının birleşmesiyle ortaya çıkar.

Teşkilat-ı Mahsusa’nın doğuş günleri tıpkı diğer ulusların ağır bunalımlı dönemlerinde ortaya çıkan, düşmana karşı direniş örgütlerinin yapılanmalarını anımsatmaktadır.

GİZLİ SERVİS MERİÇ'İN ÖTE YAKASINDA

Önceleri Enver Paşa'nın , sonra İttihat ve Terakki'nin, daha sonra da son Osmanlı yönetiminin devlet istihbarat servisi olarak çalışan Teşkilat-ı Mahsusa, 1919'dan sonra başlayan Ulusal Kurtuluş Savaşı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bugüne uzanan yolda, adlar değiştirerek günümüz Türk istihbarat geleneğinin temelini atmıştır.

Teşkilat-ı Mahsusa ilk olarak 1909' lar da şekillenmiştir. Çekirdek anlamdaki Teşkilat-ı Mahsusa 1911' de Bingazi'de Enver Paşa komutasında bağımsız birliklerle İtalyanlara karşı başarı göstermiştir. İstanbul'a kahraman olarak dönen Enver Paşa 1. Balkan Savaşı yenilgisinin ardından, Çatalca Savaşı'nda da başarısını tekrarlamıştır.

Bu sırada İstanbul'da herkes kentin Bulgarların eline düşmesinden korkmaktadır. Korkulan olmamıştır. Bulgar dağlarından gelen tecrübe ve iç siyasi dengelerin kısmen yerine oturması, bu sırada Balkanlarda başgösteren iç hesaplaşmalar , İstanbul kapılarına dayanan Bulgarların Çatalca savunma ve saldırı savaşları sonucu sökülüp atılmasını sağlamıştır.

Bu savaşta Teşkilat-ı Mahsusa da aktif bir şekilde rol oynamıştır.

Teşkilat-ı Mahsusa İttihat ve Terakki ile birlikte devletin içinde ve savaşın göbeğindedir. Başında da Enver Paşa'nın dostu olan ve çete savaşlarının uzmanı sayılan Süleyman Askeri Bey vardır.

Tarihte adından yazılı kayıtlarda çok az bahsedilen Teşkilat-ı Mahsusa ile ilgili bu ilk eylem bilgisi, o dönemi anılarında anlatan İttihat ve Terakki'nin üç paşasından biri olan, Cemal Paşa'ya aittir. Teşkilat-ı Mahsusa konusunda en fazla bilgi sahibi olanlardan Cemal Paşa, bu konuda diğer ittihatçılar gibi, nedense anılarında bile çok ketum davranmıştır.

Ancak gizli teşkilatın hakkını vermeyi de ihmal etmemiştir. Bu tutum daha sonraları Türk gizli servislerinin en büyük başağrısını oluşturacak hastalığın, yani gizliliği ikinci plana atma sorununun, Teşkilat-ı Mahsusa içinde halledildiğinin bir örneği sayılsa gerektir.

Paşa hatıralarının 63. sayfasında 1912 yılının sonları ile 1913'ün başlarında yaşanan Balkan Harbi'ni ve bunda Teşkilat-ı Mahsusa'nın başarılarını şöyle dile getirmektedir:

"Ordunun Edirne üstüne hareketi sırasında hükümetçe neşrolunan beyannamede, ordumuzun Meriç nehrini katiyen geçmeyeceği açıkça taahhüt edilmişse de, o zaman ordu zihniyetinin ruhu olan bazı kimseler bu taahhüdün isabetsizliğini dikkat nazarına alarak hükümete bağlı olmayan yarı resmi bir Teşkilat-ı Mahsusa (Hususi Teşkilat)' nın Meriç nehrinin öte tarafında kendi istediği gibi hareket etmesine gözyummak esasını Başkumandanlığa ve Hükümete kabul ettirdiler.Ve bu Teşkilat-ı Mahsusa akıllı ve süratli bir hareketle Mesta Karasuyu Vadisine kadar bütün Batı Trakya'yı işgale muvaffak oldu. Garbi Trakya kıtası Edirne vilayetinin Ortaköy ve Karacaali kazalarıyla bütün Dedeağaç ve Gümülcine sancaklarını ve nüfusun yüzde 95'i İslamlardan terekküb eden mühim bir bölgedir.Bu kıtayı işgal eden Teşkilat-ı Mahsusanın başında şehit Süleyman Askeri Bey bulunuyor ve Çerkes Yüzbaşısı Reşit ve İzmir'li Eşref ve Kardeşi Sami ve yine yüzbaşı Fehmi Bey'lerle daha bazı zevat asli erkanını teşkil ediyorlardı."

Evet, Teşkilat-ı Mahsusa tarih kitaplarında bulunmayan, anlatılmayan küçük vurkaç eylemlerinin ardından, böylesine büyük bir eylemi başarıyla gerçekleştirebilmiştir. Bulgarların işgaline uğrayan bu bölgede 15 Ağustos 1913'de Kuşçubaşı Eşref ile Süleyman Askeri komutasında başlatılan direniş ve saldırı faaliyeti, 15 gün gibi kısa bir sürede ekibin istihbarattaki başarısı sayesinde sonuçlandırılır. Çünkü başındaki komutanların hepsi, özellikle Enver Paşa ve Süleyman Askeri bölge siyasetini, ekonomisini ve özellikle dil ve coğrafyasını çok iyi bilmektedirler.

Batı Trakya'da Bulgar işgaline karşı mücadele eden Teşkilat-ı Mahsusa kadrosu şöyle oluşmaktadır:

Kuşçubaşı Eşref (Sencer), Binbaşı Süleyman Askeri, Yüzbaşılar; Kısıklı Cemil(Irak'da şehit düştü), İlyas Seçkin (Sonra General), Fahri (Şehit oldu),Akkalı Kasım, Beşiktaşlı Ekrem, İhsan Eryavuz, Çolak İbrahim, Kısıklılı Ali Rıza, Hilmi, Üsteğmenler; Manastırlı Halim (Irak'da şehit düştü), Fuat Balkan (sonra Yüzbaşı), İskeçeli Arif, Fahri, Şehreminli Sadık, Ömer Lütfü Suman, Teğmenler; Beykozlu Reşat, Nişantaşılı Sıtkı (

Şehit oldu), Filibeli Halim Cevad, Beykozlu Hasan, Tahsin, Refik, Besim, sivil istihbaratçılar; Manastırlı Hüsrev Sami, Hacı Sami (Kuşçubaşı Eşref'in kardeşi), Çerkes Reşid (Çerkes Etem'in kadeşi), Çakır Efe, Sabancalı Hakkı, Tatar Hasan, Karakaş İbrahim, Silahçı Hüseyin, Karagümrüklü Etem Nuri, Cihangiroğlu İbrahim (Kafkasyalı), Giritli İsmail Kaptan, Mamaka Mustafa Kaptan, Said Kaptan.

TEŞKİLAT-I MAHSUSA DEVLET KURDU

Teşkilat-ı Mahsusa'nın bir anda ortaya çıkıp böylesine önemli bir harekatı gerçekleştirmesi mümkün olamayacağına göre, ilk şekillenmesinin ve bir gizli servis haline gelmesinin hazırlıklarının 1909 dan önceye gitmesi gerekmektedir. Gerçi ordu içindeki bir hareket olarak gelişmesi, organizasyonunu hızlandırıcı bir etken olmuştur. Ancak bazı kaynaklar 1903-1907 yıllarından itibaren bazı örgütlenmelerin yapıldığını dile getirmektedir. Çünkü böylesine bir gizli servisin oluşturulması için en az bir iki yıllık zaman gerekmektedir. Bu örgütlenmeden önce gerek istihbarat açısından devlet içinde, gerekse dışında bağımsız muhalif unsurlar olarak-burada kastedilen rejim muhalifi gruplardır-bir takım grupların varlığı muhakkaktır. Ancak bunların hiçbirisinin yeterliliği ve gücü Teşkilat-ı Mahsusa ile bir karşılaştırma kabul etmeyecek düzeydedir. Teşkilat-ı Mahsusa bir güç merkezidir. O, diğerlerini de içinde eritmiştir.

Teşkilat-ı Mahsusa Meriç Nehrinin ötesindeki bu eyleminde sadece toprak kurtarmakla kalmamıştır. İşinde usta olan her gizli servisin yapacağını yapmış ve aldığı topraklar üzerinde bir de geçici hükümet kurdurmuştur.

Evet yanlış okumadınız, işgal edilen topraklar üzerinde 31 Ağustos 1913 tarihinde Anadolu'nun ilk Türk Cumhuriyeti kurulmuştur. Bu daha sonra araştırmacıların ortaya çıkardığı Kars ve civarındaki 1918 yılında kurulan Azerbaycan Türk Cumhuriyeti oluşumundan daha da öncelere rastlamaktadır.

Ve bu oluşumun bir gizli servis tarafından gerçekleştirildiği unutulmamalıdır. Anadolu'nun kurtarılması ve Mustafa Kemal ile arkadaşlarının Ankara merkezli Türkiye Cumhuriyet'ini ilan etmeleri ise çok çok sonraları gerçekleşecektir. Süleyman Askeri Bey bölgenin İslam halkından ileri gelenleri Enver Paşa'nın çabalarıyla Gümülcine de bir genel kongreye davet etmiştir. Bundan önce kurulan "Muhacirin Müdüriyeti İdaresi"nin başına da Süleyman Askeri getirilerek bu tür hareketleri rahatça yapabilmesi sağlanmıştır. Gümülcine'de Süleyman Askeri "BATI TRAKYA MUHTAR TÜRK CUMHURİYETİ' nin ve Batı Trakya Muvaffak İslam Hükümeti " adı altında bir hükümetin kurulduğunu da ilan edecek düzeyde

etkili çalışmıştır. İlan edilen Cumhuriyeti ve Hükümeti , Yunanlılar ile Bulgarlar tanımak zorunda kalmışlardır. Hükümet hemen para ve pul bastırmıştır. Hükümetin geçici başkanlığına da teşkilatın güvendiği Gümülcine Belediye Başkanı getirilmiştir.Oluşturulan Hükümetin üyeleri şunlardır:

"Cumhurbaşkanı Hafız Salih Efendi, Hafız Galip, Hacı Saffet Bey, Hüseyin Paşa, Mehmet Paşa, Hacı İsa Efendi, Şükrü Bey, Süleyman Askeri, Hilmi Paşa, Kuşçubaşı Eşref (Sencer)

Teşkilat-ı Mahsusa'nın iki numaralı adamı Süleyman Askeri de yeni cumhuriyetin Genelkurmay Başkanlığı'nı yürütür. Altında oluşturduğu ordu kadrosu şöyledir:

Batı Trakya Genelkurmay 2. Başkanı Çerkes Raşit, Harekat Şube Müdürü Üsteğmen Manastırlı Halim, Topçu Kuvvetleri Komutanı Yüzbaşı İhsan Eryavuz, Süvari Kuvvetleri Komutanı Yüzbaşı İlyas Seçkin, Ağır Kuvvetler Komutanı Üsteğmen Ömer Lütfü, Akıncı Kuvvetler Komutanı Üsteğmen Sırçıfeli Ekrem, Akıncı Kuvvetler İkinci Komutanı Üsteğmen İskeceli Arif, Hücum Taburu Komutanı Yüzbaşı Kısıklılı Cemil, Milli Kuvvetler Komutanı Kuşçubaşı Eşref Sencer, Kuvayı Milliye Müfreze Komutanı Manastırlı Hüsrev Sami, Kuvayı Milliye Müfreze Komutanı Cihangiroğlu İbrahim.

ÇERKES ETHEM GİZLİ SERVİSİ ANLATIYOR

Bölge ve yeni hükümet her ne şart altında olursa olsun teşkilatın elindedir.

Türk tarihinde bilinen en eski ve şu an için ilk Cumhuriyet bu olmuştur.

Buraya bağlı asker sayısı 4 Ekim 1913'de 29 bin'i bulmuştur. Bu hükümet 25

Ekim 1913'e kadar yaşayacaktır. Bundan sonrası ise gizli servis ile hükümet arasındaki anlaşmazlıklar ve karşı çıkışlarla geçer. Hükümet, barış görüşmelerinde bölgenin tamamen boşaltılmasını kabul etmiştir. Ancak Teşkilat-ı Mahsusa'nın bazı elemanları bu karara karşı direnirler.

Süleyman Askeri çaresiz kalmıştır. Duruma o dönemin İstanbul Muhafızı Cemal Bey, yani Cemal Paşa müdahale eder. Teşkilat onu sevmektedir. O da bu etkisini kullanır. Sonuçta teşkilat üyeleri bölgeyi hükümetin isteği üzerine Bulgarlara bırakırlar. Ancak bu alandaki istihbarat ve kışkırtma çalışmaları devam eder. Enver Paşa buraya imam, köylü, işadamı kılığında Teşkilat-ı Mahsusa ajanları göndererek, bölge üzerindeki Türk etkinliğini korumaya çalışır. Yılar sonra bakıldığında uygulama başarılı olmuştur.

Bu ilk eylemde etkili olan İzmir'li Eşref ve Kardeşi Sami Bey'ler daha sonra Süleyman Askeri ile birlikte pek çok yerde Teşkilat-ı Mahsusa için eylemler yapmışlardır. Burada bölgede Eşref Sencer tarafından yetiştirilen Çerkes Ethem ile kardeşi Reşit Bey'de Kurtuluş Savaşı sırasında ve öncesinde çok önemli işler gerçekleştirmişlerdir. Çerkes Ethem anılarında Ruslara ve İngilizlere karşı Teşkilat-ı Mahsusa saflarındaki mücadelelerinden şöyle sözediyor: " Birinci Dünya Savaşı'nın ilk senesinde büyük kardeşim Reşit Bey'in kendi başına askeri ve politik amacı olan , Kürtlerden ve başka milletlerden toplanmış ' Teşkilat-ı Mahsusa' kuvvetleri ile Ruslara karşı , daha sonra İran'ın güneyinde İngiliz bölgesinde ve Efgan sefer heyetinde bulundum.

Pek uzun sürecek olan bu maceralardan bahsetmeyeceğim."

Her iki kardeş de Teşkilat-ı Mahsusa’nın elemanıdır. Çerkes Ethem Kurtuluş Savaşı sırasında gösterdiği büyük yararlılıklara karşın daha sonra kardeşlerinin ve sevmeyenlerinin üzerindeki oyunları sonucu “hain” damgası yemiştir. Bu Ethem için haksız ve büyük bir suçlamadır. Bu konuda Atatürk’ün sağlığı boyunca Dışişleri Bakanı olarak görev yapan ve kendisi de bir Teşkilat-ı Mahsusacı olan Dr. Tevfik Rüştü Aras’a Atatürk, Ethem’in toyluğundan ve yeterince bilgi ile donanmamışlığından yakınır.

ENVER'İN GİZLİ SERVİSİNİ SULTAN DA TANIYOR

1913 de fiili eylemleriyle ortaya çıkan Teşkilat-ı Mahsusa, Osmanlı'nın yıkımı için casusların cirit attığı bir gizli örgütler savaşının ortasındadır artık. Adını İttihatçı subaylardan Veteriner Albay Rasim Bey'in koyduğu dile getirilen Teşkilat-ı Mahsusa'ya resmi belgelerde ilk kez 5 Ağustos 1914 de rastlanır. Enver Paşa bu sırada Harbiye Nazırı ve Başkumandan Vekili olarak teşkilatın genişlemesi ve örgütünü güçlendirmesi için bir gizli emir yayınlar. Enver Paşa Padişah 5. Mehmed Reşat'ın yeğeni Naciye Sultan ile evlidir,- Gerçi bu evlilik, Sultan'ın yaşının küçük olması nedeniyle fiilen olmamıştır-emrini yayınlarken sarayın gücü de arkasındadır. İttihat ve Terakki yönetimide en etkin kişidir. Osmanlı da İttihat ve Terakki'nin Enver, Cemal ve Talat paşaların adıyla anılacak olan ve 1918'e kadar süren Üç Paşalar Devri başlamıştır.

İşte bu güç ve yakınlıklarla Teşkilat-ı Mahsusa 1914' den itibaren padişah 5. Mehmed Reşad'a da benimsetilir. Sultan Reşat, Teşkilat-ı Mahsusayı devletin gizli servisi olarak onaylar.

Örgüt şeklen Sadrazama bağlı olarak çalışacak, elde ettiği bilgileri örgüt başkanı sadece Sadrazam ve Harbiye Nazırı'na iletecektir. Enver Paşa bu düzenlemeyle Teşkilat-ı Mahsusa'yı doğrudan kendisine bağlı olarak çalışan, bağımsız bir örgüt haline getirmiştir. Enver Paşa kurduğu, büyüttüğü, kabul ettirdiği bu gizli servisi, kimselere bırakma niyetinde değildir. Onu, hayallerinin gerçekleşmesinde kullanacaktır. Öyle de yapar.

Buraya kadarki gelişimine baktığımızda Teşkilat-ı Mahsusa bireysel çıkışların sonucunda doğmuş bir tepki örgütüdür. Tepki Osmanlı'nın parçalanmasına karşıdır. Beslenilen kaynak askeri kıtalardır. Sığınılan yuva İttihat ve Terakki çatısıdır. Kendisi de bir gizli örgüt olarak ortaya çıkan İttihat ve Terakki ile Teşkilat-ı Mahsusa zaman zaman birbirine karıştırılmıştır. Bu iki yapılanma tamamen farklıdır. Biri parti olarak baskıcı rejime karşı örgütlenirken; siyasi bir oluşumken, diğeri casusluk ve karşı casusluk amacıyla oluşturulmuş bir askeri yapılanmadır.

TÜRK-İSLAM SENTEZCİ CASUSLAR

Teşkilatın başında ilk bulunan kişi Enver Paşa'nın ardından ikinci adam olarak anılan Süleyman Askeri Bey'dir. Askeri gözüpek bir subaydır.

Teşkilat-ı Mahsusa'nın başkanlığı görevini Basra Valiliğine atanana kadar südürmüştür. Burada da teşkilat için çalışmalar yapmıştır. Cemal Paşa onunla ilgili olarak Hatıralarında şu bilgileri verir: " Süleyman Askeri Bey biraz aceleci ve biraz da nikbin olmasına rağmen pek mükemmel ve müteşebbis bir idare adamı sayılabilirdi. Yüksek zekası, son derece cesaret ve fedakarlığıyla muhitine itimat ve emniyet veren bu mümtaz şahsiyetten….. pek çok siyasi istifadeler temin edilmiştir"

Teşkilat-ı Mahsusa çete savaşı, casusluk, karşı casusluk, propaganda faaliyetlerinde bulunan, kaynağını ve köklerini ordu içinden ve dinamek genç kitlelerden alan bir gizli servistir. Ordu bütçesinin dışında bol miktarda parasal kaynak da elde edebilmektedir.

Teşkilat-ı Mahsusa'nın amacı imparatorluk içindeki ihanet şebekelerini ortadan kaldırmak, gelişen milliyetçilik hareketlerini bastırmak, kontrol altında tutmak, dışardaki belirli hedeflere karşı sabotajlarda bulunmak ve Osmanlı toprağında cirit atan bütün gizli servislerle boy ölçüşebilmektir.

Teşkilatın ideolojisi Pan Türkizmdir. Ancak İslam birliği temeldir. Enver Paşa gerçi zaman zaman Pan İslamcılığı da gündemine almamış değildir.

Gerçi o komünistlerden bile yardım istemiştir. Ama ana temel Türkçülüktür.

O dönemin ünlü Türkçü düşünürlerinden Ziya Gökalp'in hareketi etkilediği belirtilir. İslam konusundaki etkilenmenin kaynağı ise İttihat ve Terakki'nin programına Panislamizmi koyan Emiri Efendi' dir. Bugünkü tanımlamayla amaçlanan İttihatçı bir Türk-İslam sentezidir. Bugünkü arayışların kaynakları açısından o dönemin incelenmesinde büyük yarar vardır. Bugünkü Türk-İslam sentezinin şahinler kanadının ideolojik temelleri o zaman atılmıştır. Türkçülüğün geliştirilmesi için ilk kez

Kuran’ın Türkçe basımı çalışmalarına geçilmiş ve bu muhalefetin büyük tepkisiyle karşılanmıştır.

Bugünkü Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği’ne bağlı Toplumla İlişkiler Başkanlığı‘nın yürüttüğü propaganda ve yönlendirme çalışmaları dikkate alınacak olursa, o zamanların Türk-İslam sentezinin günümüze uyarlanmış şekline ne kadar benzediğini görmek mümkündür. Hele bu başkanlığın PKK için Güneydoğu’da yürüttüğü dine dayalı mücadele yöntemiyle, Türkiye dışındaki eylem ve örgütlenmelerine bakılacak olursa, Teşkilat-ı Mahsusa’nın yöntemleriyle büyük benzerlikler içerdiği gözlenecektir.

Teşkilat-ı Mahsusa’nın yönetici kadrosu iyi eğitilmiş asker ve sivillerden oluşmaktadır. Teşkilat içinde bulunanların büyük kısmı ordu içinden seçilmiştir. Ancak diplomatlar, gazeteciler ve bazı bakanlıkların yönetim kadroları da teşkilatın içinde yeralmışlardır.

Bu sırada 1869 yılında iç birliğini sağlayan İtalya sömürgeci bir politika izlemekte ve nüfuz alanı olarak da Trablusgarp’ı seçmiş bulunmaktadır.

İkinci Meşrutiyetle birlikte Bulgaristan bağımsızlığını ilan eder, Avusturya Bosna Hersek’i, Yunanistan Girit’i ilhak eder. Bunları gören ve Osmanlı‘nın dağılmakta olduğunu bilen İtalya, 1911’de Trablusgarp’e çıkar.

Boğazlara gönderdiği gemilerle kıyıları bombalar. Osmanlı yönetimi olayı proteste eder, ama ötesine geçemez. Ne bir asker gönderebilir, ne de bir gemi. İşte burada devreye Teşkilat ve onunla birlikte hareket eden askerler girer.

MUSTAFA KEMAL GİZLİ SERVİS KITALARINDA

Teşkilatın organizasyonu altında , üyeleri arasında, bir süre görev alan önemli bir ad da Mustafa Kemal'dir. Teşkilat hakkında geniş bir araştırmayı bu konudaki en önemli kaynak olan Eşref Kuşçubaşı'nın anlatımları ve belge destekleriyle gerçekleştiren Phillip H. Stoddard, Teşkilat-ı Mahsusa adlı Princeton Üniversitesi'ne sunduğu doktara tezinde bu konuyu gündeme getirmektedir. Arba Yayınları tarafından kitap haline getirilen çalışmada Mustafa Kemal teşkilatın kadroları arasında sayılmaktadır. Eşref Sencer'de kadroları arasında onun adını saymaktadır.

Atatürk de Balkanlardaki mücadeleler ve 31 Mart vakasının ardından, topraklarını savunmak gereğini duyan pek çok gönüllü subay gibi (kaldı ki Teşkilat-ı Mahsusadan öte İttihat ve Terakki'nin içindedir, hatta bir ara bu teşkilatın kurucusu olduğu savı da yakın çevresince iddia edilmiştir) teşikalatın organizesi altına girmiştir.

Mustafa Kemal Ekim 1905'de Şam'da gizli olarak Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'ni kurmuştur. Daha sonra bu küçük ve etkisiz cemiyetler birleşerek İttihat ve Terakki çatısında toplanmıştır. Mustafa Kemal İttihat ve Terakki'ye 29 Ekim 1907 de üye olmuştur. Bu üyeliğin ardından İttihat ve Terakki kendisini 1908'de Avusturya-Macaristan hükümetinin Bosna Hersek sınırına yaptığı yığınak ile ilgili bilgi toplamak için gizlice ve askeri istihbarat amaçlı olarak Kasım ayında Bosna'ya göndermiştir. Mustafa Kemal bu görevi yerine getirirken ilk kez çıktığı yurtdışı görevinde Taşlıca'da 35. Tugay Komutanı olan Binbaşı Fevzi Çakmak (Daha sonra Mareşal Fevzi Çakmak) ile de tanışır ve ondan çokça bilgi toplar. Dönüşte gayrı resmi gizli raporunu veren Mustafa Kemal'e göre yığınak, Sırplara karşı yapılmaktadır.

Daha sonra diğer gönüllü subaylarla birlikte Mustafa Kemal de Trablusgarp cephesinde Teşkilat-ı Mahsusa ile hareket etmiştir. Mustafa Kemal'e Trablusgarp'e ilk gidiş görevini veren İttihat ve Terakki Cemiyeti'dir.

Mustafa Kemal'in Bingazi'ye varış tarihi 1908'in Eylül sonudur.

Trablusgarp’taki Fransız Konsolosu A. Alrick’in Dışişlerine gönderdiği raporda bakın neler yeralıyor:

“Muhtemelen Selanik İttihat ve Terakki Komitesi üyesi olan bir Türk subayı (Mustafa Kemal’i kastediyor) bir kaç günden beri bu civarda olup bitenler ve kişiler hakkında soruşturma yapmaktadır. Kendisinin daha şimdiden bir çok yüksek memur ve eşrafı Anayasaya ve onun başlıca ilkelerini sadakat yemini yapmaya davet ettiği, hürriyet ilkesi konusunda dindaşlarının menfi davranışlarıyla veya hiç değilse tereddütleriyle karşılaştığı söylenmektedir.”

Atatürk’ün bölgeye İkinci kez gidişi ise gönüllü olaraktır ve Teşkilat-ı Mahsusa’nın saflarındadır. Yanında Teşkilat-ı Mahsusacı arkadaşı , yakın dostu Ömer Naci de vardır. Ömer Naci daha sonra Teşkilat-ı Mahsusa için Kerkük’de çalışmalar yaparken 28 Ağustos1916’da ölecektir. İttihat ve Terakki’nin en güçlü hatiplerinden birisi olarak tanınır. Atatürk 23 Kasım 1916’da bu arkadaşının ölümünden duyduğu üzüntüyü not defterine kaydedecektir. Enver Paşa gönüllü subaylardan oluşturduğu gruplarla Trablusgarp’ta İtalyanlara karşı mücadele verecektir. Grup, Teşkilat-ı Mahsusa tarafından oluşturulmuştur. Mustafa Kemal’in yanında teşkilatın lider kadrosundan Eşref Sencer (Kuşçubaşı) da bulunur. Hatta Trablusgarp ile ilgili kararlılık Eşref Sencer (Kuşçubaşı) tarafından şöyle dile getirilir:

” Osmanlı Askerleri olarak haysiyetimizi yenebileceğimiz bir düşmana rehin verircesine teslim etmenin ayıbını taşıyamazdık.”

MUSTAFA KEMAL'İN SAHTE KİMLİĞİ

Enver Paşa gönüllü subaylardan oluşan grubunun Mısır ve Tunus üzerinden sıcak bölgelere geçmesine karar verir. İki ayrı ekip yola çıkar. Bunlardan birinin başında kendisi ve Mustafa Kemal vardır. Bu grup Mısır üzerinden Trablusgarp'a geçecektir. Eşref Sencer de bunlara Arapça bilen rehber olarak yardım edecektir. İlk yola çıkanlar sahte kimlik, evrak ve uygun kılıklarla Enver Paşa ile Mustafa Kemal olur. Mustafa Kemal 15 Ekim 1911'de "Tanin Gazetesi Muharriri Mustafa Şerif" kimliğiyle ve Rus bandıralı bir gemiyle hareket etmiştir. Mustafa Kemal Mısır'da rahatsızlanınca, Trablusgarp'a gidişi biraz gecikir. Mısır'da kalması ve dinlenmesi gerekmiştir. Ancak daha sonra Enver Paşa, Nuri paşa ve birkaç Alman danışmanla birlikte, 30 Aralık 1911'de Derne şehrinde direnişhareketinin komuta kademesinde görev alır.Libya 'da halk uzunca süre Osmanlılara yardım etmemiştir.

İtalyanlar uçaklardan halka dağıttıkları bildirilerde Türklere karşı Arapları tahrik etmekte ve sindirmeye çalışmaktadır. Bu bildirilerden biri şöyledir:

"Bismillahirrahmanirrahim. Bingazi ve havalisi Arapları beni dinleyiniz.

Bundan bir ay önce uçaklarımızla göndermiş olduğumuz bildirilerimizde şunları söylemiştik.:

Siz Türklerin söyledikleri yalanların kurbanısınız. Bizim sözümüzü dinleyin ki bir parça harp gücünüz olsun. Tamamen aleyhinize olan durum lehinize dönsün. Bütün olaylar bizim haklı olduğumuzu gösterdi. Yüce Allah 12 Mart 1912, hicri sene 23 Rebiül evvel 1330 tarihinde bize büyük zaferi verdi. Yüce Allah hangi tarafa nimetini hak kıldığını bize ve size göstersin. Acaba o gün sizlerden kaç kişi geri dönmedi. Yüzlerce ve yüzlerce insan öldü. Ve biz inceledik hepsi Araplardandı.

Sizin kardeşleriniz o gün bizim top ve tüfeklerimize karşı savaşırken Türkler neredeydi ve ne yapıyorlardı. Onlar her türlü tehlikeden uzak kendilerini koruyorlardı. Siz ne zaman gözlerinizi açacak ve ikna olacaksınız. Türkleri bırakmanız sizin menfaatiniz icabıdır. Onlar sizi

aldatıyor ve ümidi olmayan siyasetlere alet olarak kullanıyorlar. sizi bu şekilde ölüme ve mutlak yenilgiye sürüklüyorlar. Onlar üzerinden uzun seneler geçmesine rağmen sizin memleketinizi kuraklaştırarak, harap olmuş, fakirleşmiş, adaletsizlik ve yoksulluklarla dolu bir yer olarak bırakmışlardır. Herşeye kadir olan, herşeyi gören ve herşeyi bilen Allah'tan sizin akıllarınızı aydınlatmasını dileriz.

Bingazi ve beldesi sakinleri şimdi sevinçli ve huzurlu ve güven içindedirler. Ve herkes kendi ailesinin yaşamı için yardım edebilir.

Dininiz saygın, örf ve adetleriniz ve yasalarınız saygın olduğuna göre mülkleriniz de saygın olacaktır. Eğer bizim tarafımıza geçerseniz sözlerimizin doğruluğunu gözlerinizle görüp , kulaklarınızla duyacaksınız.

İtiaatinizin delili olarak beyaz bayrak dalgalandırıp bizim tarafımıza geçin. Bizden size hiç bir kötülük gelmeyecektir. Sizi büyük bir sevinçle karşılayacağız. O zaman aramızda konuşur, olayları düzeltir ve hepimizin hayrı için çalışırız.

Ama Allah korusun eğer, Türklerin yalanlarını dinleyerek bu halinizin devamını tercih ederseniz siz bilirsiniz; bizim silahlarımızın gücünü tanıyorsunuz. Allahın gücü ile havadan uçaklarımızla evlerinizin ve sizin üzerinize , hayvanlarınız ve arpa , buğday yetiştirdiğiniz tarlalarınız üzerine yakıcı ateş atacağız. Ama bu zararın size olmamasını yüce Allah'tan dileriz. Bilakis, o, bu memlekete birlik ve ilerleme bahşetsin.

Çünkü o herşeye kadirdir.

Bingazi, 25 Mart 1912. İkinci Fırka Kumandanı General Bricola."

İtalyanların bu propagandası, yerleşik halkın tavırsızlığı sabırla ve inadla yürütülen propaganda çalışmalarıyla kırılmaya ve bir başkaldırı organize edilmeye çalışılmıştır.

İNGİLİZLER TÜRK AVINDA

İngilizler, İtalyanlara karşı savaşı engellemek için teşkilat elemanlarının bölgeye gidişini durdurmaya olağanüstü bir çaba göstermişlerdir. Ancak Trablusgarp’ da gönüllüler olarak adlandırılan bu grup, İtalyanlar karşısında büyük başarılar sağlamıştır. Bu sırada Osmanlı Ordusu Balkan Harbinde Çatalca’ya kadar yenilgi içinde çekilince, İstanbul’dan gelen bir emir sonucu buradaki bütün kuvvetler acele geri çağrılır. 1912 sonbaharında Libya’da hemen hemen hiç Türk yönetici kalmamıştır. İtalyanlara karşı Enver Bey’in bölgede Bedevilerden sağlanacak yardımlar karşılığında ödenecek olan paralarla birlikte bıraktığı tek komutan Aziz Ali Bey dir. Enver Paşa Libyalılara Aziz Ali Bey”in her türlü yardımda bulunacağına ve son ana kadar orada kalacağına dair söz vermiştir. Ancak aralarında orada da bir çok sorun yaşanan Enver Paşa ve Aziz Ali’nin bağları bu ayrılık sonrasında iyiden iyiye kopma noktasına gelmiştir. Aziz Ali Bey daha sonra Enver Paşa’nın bıraktığı paraların bir kısmını, Osmanlı askerlerini ve techizatı alarak Mısır’a kızkardeşinin yanına , oradan da İstanbul’a geçmiştir.

Ancak kendisini burada bir sürpriz beklemektedir. Aziz Ali’nin bölgeyi terketmesine ve Bedevileri satın alması için gönderdiği paraları zimmetine geçirmesine sinirlenen Enver Paşa, onu Divanı Harpte yargılatacaktır.

Enver Paşa, Aziz Ali’nin yaptıklarını bölgede Osmanlıları destekleyen Araplara ve Teşkilat-ı Mahsusa’nın ajanlarına tek tek rapor ettirmiştir.Bu Teşkilat-ı Mahsusa’nın iç denetimi de elinden bırakmadığının bir örneğidir.

Harbiye mezunu ve asıl adı Aziz Ali Mısri olan bu subay, yargılama sonucu idama mahkum olmuştur, Eniştesi Kahire Merkez Komutanıdır. Yemen ve Bingazi’de çarpışmıştır. Libya’da elindeki silahları da Sunusilere teslim etmesi talimatını almasına rağmen bunu yapmamıştır. İdama mahkumiyetinin ardından İnglizlerin araya girmesi ve zorlaması sonucu kurtulup Mısır’a sınır dışı edilmiş ve serbest bırakılmıştır. Arap milliyetçilik hareketinin Türklere ilk isyan bayrağı açan kişisi olan Şerif Hüseyin’in ordusunda Türklere karşı çarpışmıştır.Sonra Mısır Genelkurmay Başkanlığı makamına kadar yükselmiştir. Mısri’nin serbest bırakılmasında Araplara karşı bir jest isteğinde olan Osmanlı yönetiminin de etkisi olmuştur. Bu

konuda Şam’ın Fransız elçisi M. Bompar merkezine ulaştırdığı bir raporunda Türklerin, Arap örgütlerle ilgili bütün çalışmaları öğrendiğini belirterek şunları kaydediyordu:

” Aziz Ali’nin affı çok yakında başlayacak daha ciddi ve ağır tedbirleri örtmek için biçimsel bir jesttir. “

Bölgede Afrika Grupları Genel Komutanlığı görevini yürüten Nuri Paşa (Killigil) 1915’den 1918’e kadar buralarda kalarak Süveyş operasyonlarına da katılmıştır. Bunun ardından 1918’de Kafkasya İslam Orduları Komutanlığı‘na gönderilmiştir. Ateşkesten sonra tutuklanarak Ardahan cezaevine konmuştur. Ancak buradan iki İngiliz memur ile dört askerin öldürülmesiyle sonuçlanan 8-9 Ağustos 1919 tarihli firarının ardından isyancı birliklere liderlik yapmak üzere Kuzey Kafkasya ve Azarbeycan’a gitmiştir. Burada da Teşkilat-ı Mahsusa’nın birliklerini organize ederek istihbarat çalışmalarına devam etmiştir. Daha sonra Anadolu’ya dönmüştür.

İLK GİZLİ SERVİS SORUŞTURMASI: TEŞKİLATI NASIL BİLİRSİNİZ

İttihat ve Terakki yönetiminin 1918' de cephelerde yenilmesi ve ülkenin içinde bulunduğu felaket üzerine yurt dışına kaçması sonucu, 1918 Kasımında Osmanlı Meclisi Mebusanı'nın "Beşinci Komitesi" İttihat ve Terakkinin ilişkilerini incelemeye almıştır. Teşkilat-ı Mahsusa incelemenin odağındaki örgütler arasında yeralır. Bu Türk gizli servisleri için parlamentoda oluşturulan ilk ve tek araştırma komisyonudur.

Komite'nin Teşkilat-ı Mahsusa ile ilgili sorularına dönemin Maliye Nazırı Cavit Bey "Gizli bir askeri gruptur. Ancak kabine kararıyla kurulmamıştır" yanıtını verir. 1913-1917 yılları arasında Sadrazamlık yapan Sait Halim Paşa ise Komite'ye Teşkilat-ı Mahsusa'nın ordunun bir parçası olduğunu söyler. Ancak " Benim sorumluluğum dışındaydı" diye ekler. Kötü şöhrete sahip teşkilatın dağıtılmasını defalarca Enver Paşa'dan istediğini de söyleyen Sait Paşa, Harbiye Nezaretinin geniş parasal yetkilerinin de teşikilat için kullanıldığını belirtir. Teşkilat-ı Mahsusa üzerinde hiç bir bütçe kontrolü yoktur. İsmail Canbolat eski İçişleri Bakanı olarak komiteye Teşkilat-ı Mahsusa'nın dış güvenlikle ilişkili bir teşkilat olduğunu söyler. Milli Eğitim Bakanı Ahmet Şükrü Bey ise Teşkilat-ı Mahsusa konusunda bildiği tek şeyin, Enver Paşa'nın ilgilendiği bir gizli örgüt olduğunu komiteye açıklar. Adalet Bakanı İbrahim Bey ise Teşkilatı "kabine dışında bir askeri oluşum" olarak nitelendirir. Kabinenin geri kalan kısmı Enver Paşa'nın örgütünü bilmediğini itiraf eder. Bu da gizli servisin zaman zaman kişisel hırslar için kullanıldığı konusunda pek çok endişeyi günümüze taşımaktadır.

Teşkilatın Süleyman Askeri'den sonraki lideri Eşref Sencer(Kuşçubaşı) kabinenin bilgisizliğini "güvenilmezliklerine" bağlamaktadır. Yani o dönemin gizli servisi hükümetine güvenmez. Bu o zamandan bugünlere uzanan zaman diliminde gizli servis ile hükümetler ve parlamentolar arasında sık sık yaşanan bir açmaz olarak tarihimizde yeralmıştır. Bugün dahi pek çok gizli servis elemanı veya yöneticisi, bazı bakan ve parlamenterler ile bürokratları "güvenilmez" bulabilmektedir. Bundaki haklılık paylarını siyasetin geçirdiği değişime ve karanlık odakların güç

arayışları içinde satın aldıkları mevkilere bakarak vermek, sanırız hem parlamentonun hem de diğer kurumların hakkını inkar etmek olur.

MİT, ÇAĞLAYANGİL'E NEDEN GÜVENMİYOR

Örneğin sırf Sovyet yakınlığı nedeniyle Türk politik yaşamının önemli adlarından biri olan ve Cumhurbaşkanlığı vekilliği gibi çok önemli görevlere dahi gelen İhsan Sabri Çağlayangil ile ilgili bazı MİT yöneticilerinin değerlendirmeleri şaşırtıcıdır. Onlara göre Çağlayangil bu Sovyet yakınlığı veya sıcak ilişkileri içinde bulunması nedeniyle üzerinde hep şüpheler ve soru işaretleri bulunan ve daima kontrol edilmesi gereken kişidir. Bunda MİT'in bazı operasyonlarıyla ilgili olarak Parlamento tutanaklarına bazı bilgileri geçirtmiş olmasının da etkisi olsa gerektir. MİT'e göre Türk siyasi yaşamının en renkli simalarından ve Cumhurbaşkanı Demirel'in yakın arkadaşlarından Çağlayangil "güvenilmez"dir. Güvenilmezlik sıralamalarında başka adlar da dün olduğu gibi bugün de yeralmaktadır.

Teşkilat-ı Mahsusa o dönemin kabinesinde üç beş kişiden başka hiç kimseyi güvenilir bulmamaktadır. Osmanlı Hükümeti'nin büyük kısmı teşkilatı sıradan insanlar kadar bilmektedir. Onunla ilgili hiç bir şeye karıştırılmamışlardır.

Teşkilat-ı Mahsusa Balkanlardan, Doğu Anadolu ve Kafkasya'ya, Suriye'den Afrika Kıtasına, Trablusgarp, Mısır, Sudan ve Habeşistana kadar olan geniş bir coğrafyada etkinliklerini devam ettirir. Avrupada Türkiye ile ilgili konferansları izler, batılı ajanlarla mücadele eder.

1914' de Enver Paşa, Süleyman Askeri, Eşref Sencer (Kuşçubaşı), Bahaeddin Şakir, Mithat Şükrü (Bleda)' den oluşan bir kurulun sorumluluğunda olan Teşkilat-ı Mahsusa'nın kadrolarına sonradan yönetici olarak İttihat ve Terakki'nin önde gelenlerinden Küçük Efendi (Kara Kemal), Yenibahçeli Nail Bey, Binbaşı Hüsamettin Ertürk,Trabzonlu Rıza Bey de katılırlar.

Teşkilat, Enver Paşa'nın eski günler özleminin yaktığı ateşle bir o cephede bir bu cephede koşturmaktadır.

Kadrolarında Türkiye’nin en eğitimli elemanlarını bulunduran Teşkilat-ı Mahsusacılar çalışmalarında müttefik Almanların, özellikle Afrika ve Arap yarımadasındaki mücadelelerine de destek vermişlerdir. Kavga İngilizlerledir. Almanlar, ittihatçıların büyük kısmının gözünde Osmanlı‘yı eski günlere taşıyacak araçtır. Osmanlı yönetimi Almanlarla birliktedir ve Almanlar bu amaçla Teşkilata para yardımında bulunmaktadır.

Almanya’nın Teşkilata o dönemde ödediği paraların 1918 yılı sonundaki toplam tutarı 4 milyon altın lira , yani 1918 rakamlarıyla yaklaşık 18 milyon Dolardır. Almanlar parayı veriyor, karşılığında ise iş satın alıyorlardır. Bu yöntem bugün de diğer gizli servislerle kurulan ilişkilerde zaman zaman uygulanmaktadır. Ancak bu taktikte bazen zorlama yaratmak amacıyla Almanların musluğu kestikleri de olmuştur. Teşkilat bu durumlarda Almanları çoğunlukla umursamamayı yeğler. Zaten özellikle Arap Yarımadasındaki Alman ajanlarının İngilizlere karşı yürüttüğü operasyonların büyük bir kısmına da Teşkilat-ı Mahsusa karşı çıkıyor ama yapılacak işleri engelleyemiyordur. Almanlar da kendi istihbarat ağlarını ve elemanlarını bölgede öyle veya böyle Osmanlı idaresinden aldıkları destekle rahatça kullanmaktadırlar. Yani karşılıklı çıkar ilişkileri bir dengede devam etmektedir.

ALMAN GİZLİ SERVİSİ ORTADOĞU'YA NASIL YERLEŞTİ

Teşkilat-ı Mahsusa'nın karşı çıktığı işlerden biri de ünlü Alman casusu Wassmuss'un İran üzerine yapılacak olan ve Arap Yarımadası'nda Cihad ile birlikte İngilizlere karşı yaratılacak kargaşa planının uygulamalarıdır.Alman Gizli Servisi Teşkilat-ı Mahsusa'nın da yardımıyla Afganistan'a ulaşacak ve buradaki yöneticileri de ikna ederek Cihad çağrısına uymalarını sağlayacaktır. Bu amaçla çokça da para harcanacaktır.

Bölgeye Teşkilat-ı Mahsusa'nın da yardımcı olacağı ve casuslardan oluşan kamuflajı sirk olan iki grup gönderilir. Bunlardan ilki yeteneksiz bir gruptur ve 13 Aralık 1914 de geri çekilir. İkincisi ise daha nitelikli casuslardan oluşur. Çalışmalarına başlarlar. Ancak onları da İngiliz gizli servisi durdurmayı başarır. Almanlar bu büyük doğu özlemlerini ve ele geçirme dileklerini temsil eden harekatı "Drang Nach Osten" politikası diye nitelendirdiler. Zor doğa koşulları, Arapların Türklere karşı duyduğu kin ve güvensizlik, Enver Paşa'nın Almanlardan ürkmeye başlaması ve buna bağlı olarak engelleme çabaları ortasında kanlı ve zorlu mücadelelerden sonra Almanlar düşlerine ulaşma olanağını yitirirler.

Ama casusları Wassmuss, bölgede ünü çok büyük bir ajan olarak çalışmalarına devam eder. Özellikle İran üzerindeki Alman gizli servisi bağlantıları öylesine güçlü atılır ki bugün dahi Alman gizli servisi ile İran gizli servisi arasındaki bağlar son derece kuvvetlidir. İran Almanya'da öldürme eylemleri gerçekleştirmekte ve hatta adam kaçırmakta ama buna göz yumulmaktadır. Bu hep o zaman atılan temeller üzerine bugünlerde dahi sürdürülen mücadelelerin sonucudur.

İran Kürdistan Demokrat Partisi lideri Sadık Şerefkendi, Berlin'de mafya usulü bir suikast sonucu öldürülür. 1992 Eylül'ünde üç gün süreyle yapılacak olan Sosyalist Enternasyonal kongresini izlemek için Berlin'e gelen Şerefkendi yemek için gittiği Mykonos Restoran'da kendileri için ayrılan özel odada arkadaşlarıyla bir araya gelir. Geceyarısına doğru lokantayı basan üç kişi susturucu takılan silahlarla Doktor Sait kod adlı Sadık Şerefkendi ile birlikte partisinin Almanya temsilcisi Humayum

Ardalan , Avrupa Temsilcisi Fattah Abduli ve İran muhaliflerinden Nuri de Kurdi’ yi öldürür. Suikastçiler yakalanır. Hizbullah üyesi iki lübnanlı ve bir İranlı ele geçirilir. Katillerin İran’ın emriyle hareket ettikleri belirlenir. Ama kimse İran’a ses çıkartmaz. Alman gizli servisinin bir kanadı olayın planlamasının İran’ın Bon Büyükelçiliğinde yapıldığını bilmektedir oysa. Ayrıca İran, Alman yönetiminin de gözyumması sonucu, Türk örgüt ve derneklerine sızarak buralarda propaganda da yapmaktadır.

İran’ın Bon Büyükelçiliğinde 6 oda İran gizli servislerinin elemanlarına ayrılmış durumdadır. Ayrıca buradan yayın yapan bir de radyo bulunmaktadır.

Almanya’da, İran Gizli Servisi’nin şeflerine uygulanan protokol neredeyse bir başbakana uygulanılanla aynı düzeydedir. Bunda ana etkenler arasında bu tarihi sürecin geliştirilmesi sonucu ortaya çıkan ilişkiler ağı ön planda gündeme gelmektedir. İran’ın silahlanması ve Nükleer gelişiminde de Alman kaynaklı ürünlerin önemli bir yeri bulunmaktadır. Almanya’nın politik arenada 2000’li yıllarda Ortadoğu’da Amerika’nın karşısına sürebileceği elindeki koz azlığı önemlidir. “İstanbul’un Doğusunda Bitmeyen Oyun”un senaryosu hep yürürlükte bulunmaktadır. İran’ın Batılı müttefiki Almanya’dır ve Almanya olayları yakından izlemeye ve yönlendirmeye devam etmektedir.

ALMAN PARASIYLA CASUSLUK OYUNU

Teşkilat-ı Mahsusa ile Almanlar arasındaki para alışverişi konusunda teşkilatın yöneticilerinden Eşref Sencer (Kuşçubaşı) 1914 ile 1917 yılları arasında zaman zaman durdurulan ödemelerin yapılması ve Almanlarla operasyonlarda koordinasyon konusunu görüşmek için Almanya'ya gitmiştir.

Kuşçubaşı, Almanların operasyonlarda direk müdahalesinin olmadığını anılarında aktarmaktadır. Ancak Enver Paşa ile Alman Genelkurmay'ı arasındaki yakın işbirliğinin teşkilatı etkilediğine de dikkat çekmektedir. Almanların etkinliğinin, teşkilatın ajan kadrolarında önemsenmemesini Eşref Bey şöyle açıklamaktadır: "Koordinasyon, mali kaynak, ideoloji gibi sorunlar görev safhasındaki ajanları nadiren ilgilendirmektedir. Çünkü biz hareket adamıydık. Filozof veya idareci değildik."

Teşkilat-ı Mahsusa ekonomik kaynakları bakımından Almanlara ne kadar yakınsa, çalışmaları ve ideolojisiyle de o kadar uzaktır. Almanlar teşkilatı parasal yönden satın alamamışlardır. Çünkü asıl kaynak Osmanlı hazinesidir. Teşkilatın ana amacı bir manda ya da kendini kullandırma değil, yeniden Büyük Osmanlıyı kurmaktır. Almanlar bu yolda kullanılmak istenilen araçtır. Bu aynı zamanda 1912 - 1913 Balkan Savaşı sırasında 12 adaları alarak Hellenizm düşünü gerçekleştirmek için saldırganlaşan Yunanistan'ı durduracak ve Boğazların kendisine kapandığı endişesiyle saldırı planları yapan Rusya'yı bu emelinden vazgeçirecek bir yöntemdir.

1914' ün kanlı savaş yıllarına gelindiğinde Teşkilat-ı Mahsusa, Enver Paşa'ya, en büyük desteklerinden birini vermiştir. Enver Paşa'nın düşlerinin gerçekleşmesinde kesin bir araç gözüyle baktığı, Birinci Dünya Savaşı'nda Almanların yanında savaşa dahil olma düşüncesinin uygulanmasına, Teşkilat-ı Mahsusa yardımcı olur. Bu konudaki iddiaların birincisi Almanlarla 3 Ağustos 1914' de İttihat ve Terakki'nin pek çok önde geleni ve hatta Padişah da atlatılarak bir gizli ittifak anlaşması imzalanması üzerinedir. Burada da gerekli altyapının teşkilatça sağlandığı düşünülebilir. Çünkü bu sırada teşkilat Anadolu dışındaki topraklarda İngilizlere karşı mücadeleye başlamıştır bile. Bu anlaşma, Cemal Paşa'dan bile saklanmıştır. Anlaşmadan iki gün sonra Teşkilat-ı Mahsusa'ya 5 Ağustos 1914 tarihli

Enver Paşa genelgesiyle resmiyet kazandırılmıştır.Enver Paşa’dan gelen direktifler aynen uygulanır.

ENVER PAŞA’NIN OĞULLARI: GOBEN VE BRESLAU

Almanların İngiliz kontrolündeki Akdeniz’de sıkışan ve Çanakkale Boğazı‘na yaklaşan iki gemisi Goben ve Breslau Enver Paşa’nın kabineye danışmadan verdiği emirle, boğazlara kabul edilir ve Osmanlı topçusunun korumasına alınır. 11 Ağustos 1914 günü Enver Paşa, Bakanlar Kurulu’na olayı “Bir oğlumuz dünyaya geldi !” diyerek duyurur. İngilizler önde, Fransızlar arkada telaşla durumu kınarlar. Hükümet, İngilizlerin parasını almalarına karşın, kendi tersanelerinde yapılırken Churchill’in baskısıyla el koydukları Sultan Osman ve Reşadiye adlı iki Türk gemisine karşılık, Almanlar dan bu iki geminin alındığını, birinin adının Yavuz, diğerinin ise Midilli olduğunu telaşlı İngiliz ve Fransız Büyükelçilerine iletir.

Ancak, daha sonra olaylar hızla gelişir. Enver Paşa, Cemal Paşa, Talat Paşa ve birkaç İttihat ve Terakki önde geleninin aldığı bir kararla iki Alman gemisi Karadeniz de Rus donanmasına saldırır. Tarih 29 Ekim 1914 tür. Bunun sonucunda Türkiye, Almanya’nın yanında savaşa girer. Fransızlar ve İngilizler, Osmanlı‘ya savaş ilan ederler.

Bu savaşa girmek neredeyse kaçınılmazdır. Yani Enver Paşa ve dönemin İttihat ve Terakki ileri gelenleri savaşa katılmakla paylaşıma dur diyebileceklerini öngörmüşlerdir. Avrupa’daki ittifaklar, İngilizlerin Osmanlı İmparatorluğunu parçalayarak yutma isteği, Ortadoğu’daki petrol alanları, etnik çıkışlar, kışkırtmalar savaşı neredeyse kaçınılmaz kılmıştır. İngilizlerin özellikle Ruslara karşı büyük destek verdikleri Osmanlı‘dan uzak kalışları ve bir parçalama organizasyonu içine girmeleri İttihat ve Terakki yönetimini alternatiflere zorlamıştır. Almanlar bu boşluğu doldurmak istemişler ve Osmanlı idaresiyle Almanların geleceğe ilişkin senaryoları birbiriyle çakışmıştır.

CASUS SAVAŞI NASIL BAŞLADI

Cepheler oluşturulmadan, yani resmen savaşa girilmeden çok önce Enver Paşa'yla birlikte Teşkilat-ı Mahsusa çoktan İngiliz ve Fransızlar'a karşı savaşı başlatmıştır.

Savaşın devam ettiği yer Arap Yarımadası'dır, Afrikadır. Bu savaş gizli servisler arasında yapılmaktadır.

Savaşa girilmesinden 6 ay kadar önce, özel eğitimden geçirilmiş Teşkilat-ı Mahsusa ajanları ve propagandacıları Fas, Cezayir, Tunus, Trablusgarp, Mısır, Osmanlı'nın elindeki Arap Eyaletleri, Orta Asya, Hindistan, La Cava ve Sumatra'ya gönderilmişlerdir. Amaç, buralarda düşmana karşı savaşacak gönüllü birlikler oluşturmak ve "islam birliği" adına düşmana karşı ayaklanmalar çıkarmaktır.

Bu arada Osmanlılar Suriye, Filistin ve Mısır cephelerine asker yığınağı da yapmışlardır.

İngilizlerce bu ajan-provakatör çalışmalardaki artış belgelenmiş, ancak bunların tek bir merkezli olduğu düşünülememiştir. İngiliz raporlarında bölgelerde bir islam birliği kampanyasının Almanların önderliğinde devam ettiği belirtilmekte, hatta Mısır'daki Osmanlı subaylarının çok tehlikeli oldukları kaydedilmektedir. Mısır'daki Teşkilat-ı Mahsusa ajanı olan Süleyman el Baruni'nin Kahire'de ihtilalci bir hareket için kışkırtıcılık yaptığı, İngiliz elçi tarafından merkeze bildirilmiştir. İngiliz casuslarının bir Türk subayın mektubunu ele geçirmeleri ve mektupta subayın İngiliz askerlerinin nakliyesi için kullanılacak dört geminin mürettebatını greve gitmeleri için teşvik ettiğini yazması, korku uyandırmıştır. İngilizlerin askerlerini gemilere bindirmesi durumunda geminin batırılacağı da mektupta yazılıdır. İngilizler mektuba ek olarak Türk subayının grevi gerçekleştiremediğini yazmışlarsa da, bu grev bir müddet sonra gerçekten yapılmıştır. İngilizler Türk subaylarının ayaklandırdığı Arapların, Mısır sınırını ihlal ettiğini merkeze iletirler.

İSLAMIN DOSTU “HACI WİLHELM” ARAP ÇÖLLERİNDE

İngilizleri buradaki faaliyetler konusunda yanıltan şey, İstanbul’daki paşaların özel konuşmalarında onları kandırmasıdır. Paşalar birbirleriyle kavgalılarmışcasına davranmaktadırlar. İttihatçılar, İngilizleri kandırmaktadırlar. Özellikle iki güçlü adam Enver ve Cemal Paşaların birbirine zıt açıklamalarda bulunmaları İngilizlerce önce anlaşılamamıştır.

Teşkilat-ı Mahsusa Sina Yarımadası‘nda Bedevilerden oluşan önemli bir gönüllüler birliğini bu çalışmalar sonucunda elde etmeyi başarmıştır.

Burada Almanlardan gelen paralar kullanılmaktadır.

1914 Ekim’inde Teşkilat-ı Mahsusa ve Alman ajanlarının ortak çalışmaları sonucu Halep’deki müslümanlar öylesine bir propagandaya maruz kalmışlardır ki bunu İngiliz Büyükelçisi merkeze “Halep nihayetindeki müslümanlar, Kayzer’in müslüman olduğuna ve Almanların Rusya’ya karşı İslam için savaştığına inanmış görünüyorlar. Türk ve Alman istihbaratı Wilhelm’den İslamın dostu Hacı Wilhelm diye bahsediyor” diye bildirmiştir.

Bu tür ünvanların özellikle Türk istihbaratçılarını oldukça eğlendirdiğini Eşref Bey anılarında dile getirecektir. Ancak bu propagandanın sınırını da çizebilecek bilgi sahibidir Teşkilat-ı Mahsusa’cılar. Bu konuda Eşref Sencer (Kuşçubaşı) anılarında :

“Kayzer’in adını hiç duymamış ve çok uzakta bir memleket olan Almanya’yı belli belirsiz bilen yığınların cehaletiyle sınırlı kalmıştır.” yorumunu yapar.

Bu savaş öncesi hazırlıklara Enver Paşa’nın kardeşi Nuri Paşa da katılır.

600 kişilik bir Teşkilat-ı Mahsusa tarafından yetiştirilmiş özel birlikte Suriye’ye gelen Nuri Paşa daha sonra Kuzey Afrika’da birkaç başarılı sabotaj ve örgütlendirme çalışmaları yapacaktır. Bu 600 kişilik Teşkilat-ı Mahsusa birliğinin amacı Mısır’da İngiliz aleyhtarı propaganda ve sabotajdır. Burada yapılacak işlerden bazıları arasında Nil’de gerçekleştirilecek sabotajlarla nehrin yatağını değiştirmek, üzerindeki

barajları havaya uçurmak, tatlı su depolarını ortadan kaldırmak gibi görevler vardır. Bunları gerçekleştirmek için yapılan sabotaj eylemlerinden büyük bir kısmında başarılı olunamamıştır. Birlikler ya İngilizlerin eline düşmüş ya da Nil'in azgın sularında yok olup gitmişlerdir. Ancak İngilizlere korkulu anlar yaşatılması sağlanmıştır.

Bu sırada Süleyman Askeri Bey, Kasım ve Aralık 1914 de Güneydoğu ve Kuzey Irak'daki Kürt aşiretlerinin bağlılığını kazanmak için 5 bin liradan fazla para harcamıştır. Teşkilatın bu bölgelerdeki en önemli ideolojik kozu İslamdır. Teşkilat bunu son derece geniş ölçülerde kullanmıştır.

Propagandanın temelinde İslamcılık söylemi yer almıştır. Bunda Arap Yarımadası'ndaki cehaletin ve İslam inanışındaki tutuculuğun ve bilgisizliğin büyük etkisi vardır.

SAİD-İ KÜRDİ TEŞKİLAT-I MAHSUSA'NIN GÖNÜLLÜ BİRLİKLERİNDE

Teşkilat-ı Mahsusa'nın bir dönem içinde bulunanları arasında Türk siyaset ve edebiyat dünyasının önemli adları da yer almaktadır. Bu adlardan ikisi çok ilgi çekicidir. Biri Said-i Nursi'dir. Said-i Nursi Osmanlı'nın yıkılışı ve toprakların birer birer elden çıkması üzerine buna karşı özellikle etkilediği Kürtler ve şeriatçı öğrencileriyle birlikte olayların akışını değiştirmek, hilafeti ve şeriatı korumak için Teşkilatı Mahsusa organizasyonlarına katılmıştır. Gerçi pek çok Teşkilat-ı Mahsusacı gibi o da sonraları Cumhuriyetin kurucusu ve Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın lideri Mustafa Kemal ile çatışmaya düşmüş, yargılanmış ve sürgün yaşamı çekmiştir.

Said-i Nursi veya Said-i Kürdi olarak anılan bu şeriat kavgacısı, Birinci Dünya Savaşı sırasında Kafkas ve Doğu cephelerinde Teşkilat-ı Mahsusa tarafından organize edilen gönüllü savaş birliklerine katılmıştır.

Özellikle Kafkas cephesindeki gönüllü Kürt gruplarının başına geçerek fiilen savaşmış, Ermeni ve Ruslara karşı büyük yararlılıklar göstermiştir.

Daha sonra Ankara hükümetinin başını ağrıtan bu adam, bu savaşlarla geçen günlerinde Teşikat-ı Mahsusa organizasyonu altındadır. Enver Paşa'nın da takdirini kazanmıştır. Daha sonra bu sırada gösterdiği başarılar nedeniyle Ankara'ya ilk meclise de davet edilen Nursi, şeriat için yürüttüğü ayaklanma ve başkaldırı faaliyetleri sonrasında İstiklal Mahkemesi'nde yargılanmış ve sürgün cezasına çarptırılmıştır. Said-i Nursi, Kafkas cephesindeki çatışmalar sırasında Ruslara esir düşmüş, Sibirya'ya gönderilmiştir. Buradan kaçarak kurtulan Nursi, Almanya yoluyla Sofya üzerinden 17 Haziran 1918'de Türkiye'ye giriş yapmıştır. Nursi'nin hayatını kaleme alan Nur tarikatındaki öğrencilerinin hazırladıkları "Bedüizzaman Said Nursi Tarihçe-i Hayatı " adlı kitapta bu dönüş sırasında ona verilen belgenin bir örneğini de görmek mümkündür. Bu belgede Nursi gönüllü Kürt Süvari Alayının fahri Kaymakam'ı rütbesiyle anılmaktadır. Bu kitapta ayrıca olaylara ilişkin detaylara da yer verilmektedir. Kitap,

Nurculuk tarikatının önde gelen yayınevlerinden olan “Yeni Asya Neşriyat”tarafından 1990 yılında basılmıştır.

MİLLİ MARŞ YAZARI MEHMET AKİF, GİZLİ SERVİSİN PROPAGANDİSTİ

İkinci isim ise Kurtuluş Savaşı‘nın ünlü hatiplerinden, İstiklal Marşımızın yazarı islamcı şair Mehmet Akif Ersoy'dur. Ersoy, Teşkilat-ı Mahsusa'nın liderlerinden Eşref Sencer (Kuşçubaşı) ile birlikte Arap Yarımadasında çalışmalar yapmıştır. O da daha sonra Atatürk ile anlaşmazlığa düşenlerdendir. Bu anlaşmazlık sonucu Türkiye'yi terkedip Mısır'da yaşamayı bile tercih etmiştir.

Eşref Bey, Mehmet Akif ile teşkilatın Arap masasını yöneten Şeyh Salih (Şerif El Tunusi), Enver Paşa'nın Başyaveri Mümtaz Bey'i yanına alarak Hicaz seferine çıkmıştır. Akif güçlü bir hatiptir ve islamı iyi bilmektedir. Propagandist olarak daha önce Batı cephesini dolaşmış, sonra Almanya'ya gitmiştir. Şimdi sıra Arap Yarımadasını dolaşmaya gelmiştir.

Çünkü burada isyan hazırlığı içinde olan Mekke Emiri Şerif Hüseyin ve ailesi ile Emir Faysal'ı etkiliyecek güçte tek kişi Mehmet Akif'tir. Bunu bilen Enver Paşa Teşkilat-ı Mahsusa kadroları ile birlikte Mehmet Akif'i bunların iknası için görevlendirmiştir.

Heyet, dağıtmak için yanında çokça altın ve değerli hediye de götürmüştür. Mehmet Akif en güzel şiirlerini yazdığı Çanakkale zaferini de çölde öğrenmiştir. Günlerce bu zafere inanamamış ve ağlamıştır. Bu geziler sırasında ziyaret edilen İbn-i Reşit, padişahın hediyelerini de kendisine sunan bu heyete çok değerli, kabzalığı altından kılıçlar hediye etmiştir.

Bu kılıçlar Teşkilat-ı Mahsusa'nın sembolü haline gelmiştir. Ancak Mehmet Akif bu kılıcı görevini tamamlayıp İstanbul'a döndükten sonra, Salihli'de Yunan işgali öncesinde Eşref Bey'e, "Daha münasip birisine veriniz bu kılıcı" diyerek teslim etmiştir. Eşref Bey de bunları işgal sırasında çiftlik evinin bahçesine gömmüştür. Mehmet Akif teşkilat tarafından bölgede etkin bir şekilde kullanılmıştır. Akif'in bu gezisiyle ilgili ayrıntılı bilgi Feridun Kandemir'in "Medine Müdafaası Peygaberimizin Gölgesinde Son Türkler" adlı hatıralarında bulunmaktadır. Nehir Yayınları tarafından, 1991 yılında çıkartılan hatıralarda Arap çöllerinde Türkler ile İngilizlerin gizli servislerinin kavgaları, tanıkların ağzından aktarılmaktadır.

Bu sırada, Medine savunmasıyla adeta kutsallaşan Fahrettin Paşa’nın 14 Mayıs 1917’de özel bir vagon ve özel bir koruma timiyle İstanbul’a gönderdiği değerli eşya ve mukaddes emanetleri de unutmamak gerekir.

Bunlar Hazreti Muhammed’in mezarında bulunan eşyalardır. İngilizlerin eline geçmemeleri için savunma sırasında İstanbul’a kaçırılmıştır. Bu eşyaların ayrıntılı dökümü Kandemir’in hatıraları ile, “Medine Müdafaası Hicaz Bizden Nasıl Ayrıldı” adlı kitapta bulunmaktadır. Naci Kaşif Kıcıman’ın hatıralarının bulunduğu kitapta bu savunma ve casuslarla mücadele konusunda ilginç olaylar yer almaktadır. Kıcıman, Hicaz savunmasını yapan birliklerde askeri istihbarat görevlisi olarak da çalışmıştır. Kitap Sebil Yayınları tarafından basılmıştır.

FRANSIZ KONSOLOSLUĞU’NU BASAN AJANLAR

Mehmet Akif ile bölgedeki ortak çalışmalar sırasında Eşref Bey, Şam’da ve Beyrut’ta Fransız Konsolosluğu ile yakından ilgilenmiş ve buraya girip çıkanları saptamıştır. Bunlar arasından ajanları belirlemeye çalışmıştır.

Bu çalışmalar sonrasında, onlarca kişi casusluk ve ihanet suçlarından savaş ortamının da verdiği olağanüstü koşullar nedeniyle yargılanıp idam edilecektir. İdamlarda acımasız davranılmasını isteyen, kanal seferi için bölgede bulunan Cemal Paşa’dır.

Çalışmalar sırasında Teşkilat-ı Mahsusa’ya yardımcı olacak Osmanlı‘dan memnun bir grubu da toplamayı başarmışlardır.

Bunlardan biri olan Hasan El Abed yazıhanesinde Fransız gizli servisince tutulan bir katil tarafından öldürülür. Katil sıkıştırılınca Fransız Konsolosluğu’na sığınır. Teşkilat-ı Mahsusa bu durumda hemen bir değerlendirme yapar. Eşref Bey teşkilattan Ali Münif Bey’i görevlendirir.

Teşkilat-ı Mahsusa Fransız Konsolosluğu’nu basar, katili ele geçirir ve dışarıya çıkartır. Ayrıca Konsoloslukta bulunan bazı evrak da bu baskında Teşkilat-ı Mahsusa’nın eline geçer. Fransız Konsolosluğu’nun basılmasının ardından ele geçirilen belgeler incelendiğinde İstanbul’da Arap milliyetçiliği için mücadele eden bir gizli örgütün varlığı ortaya çıkar.

Teşkilat, Arap milliyetçiliği karşısında oldukça titizdir. Çünkü bu milliyetçiliğin Osmanlı daki karşılığı çözülme ve dağılış demektir.

İngiliz gizli servisi de Arap Yarımadası‘nda sürekli olarak Arap milliyetçilğini kamçılamaktadır. Teşkilat-ı Mahsusa bu nedenle işinde uzman olan iki elemanı ile önemli gördüğü gizli Arap örgütlerini titizlikle izler. Bunlar arasında El Ahid, Cemiyeti Kahtaniyye, El-Eha-ül Arabi, İlla-El Merkeziyye, Evlad-ı Arap, El Münted-ül Ebedi gibilere rastlanır.

ARAP MİLLİYETÇİLERİ GİZLİ ÖRGÜTLERİYLE ORDUYA SIZDILAR

Bunun sonucu Teşkilat-ı Mahsusa ordu içinde Arap milliyetçiliğini hedef alan karşı örgütleri belirler. Arap milliyetçiliğinin önemli örgütünden El Ahid geniş bir nüfuz alanı bulmuş, hükümet içinde de kendisine destek sağlamaya çalışmaktadır. Hristiyan kökenli Araplar ve bunları destekleyen milletvekilleri örgütlerin içindedir. Bazı Arap kökenli bakanlar da örgütlerde aktif rol alır. Ordu içindeki örgüt, Arap kökenli subaylardan oluşmuştur. Bunlarla ilgili yakınmalar Cemal Paşa'nın anılarında geniş yer almaktadır. Paşa hiç ummadığı askerlerden Arap milliyetçiliği ile ilgili övgüler duyduğunu ve hayret ettiğini yazmaktadır. Bu örgütlerin üyeleri Arap milliyetçiliği üzerine yemin ediyorlar daha sonra örgüte alınıyorlardır. Osmanlı'nın üst düzey subayı Albay rütbesindeki Selim Hafız El Cezairi bu örgütün önde gelenleri arasındadır.

Teşkilat-ı Mahsusa örgüt üzerine operasyonlarına derhal başlar. Pek çok örgüt üyesi sıkıştırılıp pasifize edilirken, bir kısmı dışlanır, bir kısmı da ajan olarak kazanılır.

Bunlardan Selim El Cezairi örgüt ile ilgili bilgileri verir, kendisine koruma ve para verilerek memleketi olan Cezair'e sağ sağlim ulaşması sağlanır. Teşkilat-ı Mahsusa ile ilişkileri daha sonra da devam ettirilir.

İNGİLİZ CASUSLAR ORTADOĞU’DA: LAWRENCE DİYE BİR ADAM

Teşkilat-ı Mahsusa Balkanlarda sağladığı başarının aynısını elde etmek için bütün gücüyle Arap Yarımadası‘nda da çalışmaktadır. Ancak karşısında parasal açıdan kendisinden çok üstün olan, bölge üzerindeki etkinliğini petrol alanlarına yönelik emelleri nedeniyle son derece arttırmış bulunan İngilizler, Fransızlar ve işbirlikçileri yer almaktadır. Birinci Dünya Savaşı sırasında teşkilatın faaliyetleri giderek artar. Ancak karşılarında dünyanın en iyi casuslarından biri olan ve Ortadoğu’da faaliyet gösteren, İngiliz haberalma teşkilatının bel kemiği, Merkez şefi bayan Getrude Bell ile Thomas Edward Lawrence, Captain Shakespeare ve adamları vardır.

Shakespeare ve Lawrence Arap milliyetçiliğini sonuna kadar körüklemekte, düşmanın Türk olduğunu Arap’a anlatmakta ve sınırsız para olanaklarını kullanarak şeyhleri, Arap yöneticilerini satın almaktadır. Onun elindeki bir diğer güç de Arapların çok sevdiği altındır. Bol bol altın harcamakta ve vaadedmektedir. Shakespeare 1915’de, İngilizlerin verdikleri sözlerin yerine getirilmeyeceğini anlayan Suudilerce öldürülür. Bölgede zamanla İngiliz politikasının uygulayıcısı konumuna geçecek olan Lawrence’in karşısına Almanlar en iyi elemanlarından olan Wassmuss ile Otto Von Niedermayer’i koz olarak sürmüşlerdir. Bu üç casus Ortadoğu’daki mücadelelerinde neredeyse efsaneleşirler.

Mücadele kıran kırana geçer. Teşkilat-ı Mahsusa ise bunların karşısına Süleyman Askeri Bey, Eşref Sencer (Kuşçubaşı), Nuri Paşa gibi adlarla çıkmaktadır. Eşref Sencer bu konuda şunları söyler: “Lawrence ile Arap Yarımadası‘nda adeta kovalamaca oynar gibi çalıştık.”

Arabistan’da yaptıklarını anlatırken “Bütün insanlar düş kurar ama aynı biçimde değil. Geceleri zihinlerinin tozlu kıvrımlarında düş kuranlar, gündüz uyandıklarında bunun boş olduğunu anlarlar. Fakat gündüz düş görenler tehlikeli insanlardır. Çünkü gözleri açık bu düşlerini gerçekleştirmek isteyebilirler. Ben bunu yaptım.” diyerek kendine hiç de haksız olmayan bir paye biçen Lawrence konusunda, bölgedeki mücadeleleri sırasında farklı düşüncede olan Türkler de bulunmaktadır.

Bunlardan biri de Feridun Kandemir'dir. Kandemir bölgedeki aktif çalışmalarına dayanan anılarında bu konuda şunları dile getirmektedir: "Her çöl Arabı, uçsuz bucaksız çölde yalnız başına bir savaş gemisi gibi harekette serbest bulunur ve kendi kanununu yürütür. Bedevi, Hecin Devesi üzerine binince çadırına bir daha dönmek lüzumunu duymaksızın, cansız denebilecek kum deryası çöllerde haftalarca kendi kendine yeterek dolaşabilir. Bedevinin savaşmak usulü bambaşkadır. O bir avcı avını arar gibi gözüne kestirdiği düşmanının peşine düşüp, nihayet onunla karşı karşıya gelmek istemez. Bedevi düşmanının tamamiyle habersiz bulunduğu bir anda birdenbire üstüne saldırır. İşini hemencecik görebildiği kadarıyla görür ve düşman daha aklını başına toplamaya vakit bulamadan izsiz, yolsuz çölün ufkunda gözden kaybolup gider. İşte Lawrence'in Türklere karşı tatbik etmek istediği plan buydu.

Lawrence bu kararı verdiği günlerde hasta yatıyor ve Türk kuvvetleri de süratle Rabuğ üzerine yürüyordu. Lawrence Rabuğ Limanı etrafında yaptırmış olduğu siperleri kuvvetlendirecek yerde hemen Şerif Faysal'ı ve kuvvetlerini alarak kuzeye hareket etti. Yalnız Şerif Hüseyin'in küçük oğlu Emir Zeyid'i bir miktar kuvvetle Türkleri oyalamak üzere geride bıraktı. Bu suretle Türklere Mekke ve Cidde yolunu tamamen açık bırakmıştı. Kuzey'deki küçük Yenbu ve Elvecik Limanları Türklerin elinde bulunuyordu. Lawrence'in planı bu küçük fakat askerlikçe önemli limanları zaptederek Hicaz demiryolunu tehdid etmek ve Türkleri ya Medine'ye dönmeye zorlamak, yahut ulaştırma yollarını kesip çöl ortasında yiyeceksiz ve mühimmatsız kalmak tehlikesine uğratmaktı. Lawrence, Hicaz'da isyanı geliştirmek için kendi akıl ve zeka kabiliyetine güveniyordu. Lakin bir de Arapların içinden, kendisine yardımcı olacak bir şefe ihtiyaç vardı.

İhtiyar ve baba Şerif Hüseyin faal bir şef olamazdı. Oğullarından Abdullah'ı tombul ve rahatına çok düşkün, Ali'yi saf, Zeyd'i soğuk, durgun ve heyecansız buldu. Sadece Faysal'ı beğendi.

Lawrence hatıralarında bu konuda şöyle der: 'Beni dikkatle süzen, beyaz ipekler giymiş bir şahsiyet gördüm. İlk bakışta anladım ki, Arabistan'da aradığım ve benim kendisine hizmet için gelmiş olduğum adam. Yani Arap isyanını zafere ulaştırabilecek şef gücüne haiz ve bizim hizmetimizden ve yardımımızdan istiğna etmeyecek akıllı adam bu idi. Bu

zat bana sordu ‘Ordugahımızı nasıl buluyorsunuz?’ Ben de güzel fakat Şam’a pek uzak dedim. Şam kelimesi orda bulunanların içine bir kılıç gibi saplandı. Hepsinde bir kıpırdanma oldu, kaskatı kesildiler. Bir dakika nefeslerini tutular. Hepsi uzak seferin hayaline dalmış gibi oldular. En nihayet Faysal bana dönerek güldü. ‘Elhamdürillah Türkler daha yakın’ dedi.’

Lawrence Şerif Faysal’ı işte böyle seçti. Ve ondan sonra onunla bir işbirliği yaparak asilerin ihtiyaçlarını top, tüfek, altın dinamit, erzak, malzeme, araç, öğretmen, uzman, teknisyen vesaire tespit edip temine koyuldu. Ve Yenbu karargahına giderek ilk iş olarak bir üs kurdu.

LAWRENCE TÜRKLER SAYESİNDE MEŞHUR OLDU

Lawrence artık şef saydığı ve bütün Araplara da öyle gösterdiği Faysal'ın en yakın has müşaviri, fikren ve fiilen yardımcısı, bir kelimeyle sağ kolu ve sağ eli olmuştu. İki yıl sonra asilerin başında ve şefin yanında Şam'a girdi. Taç ve tahtlar dağıttı. Bu derece başarıya ve şöhrete ulaştıktan sonra Lawrence hakkında söylenmedik söz kalmadı. 'Arabistan'ın taçsız kralı', 'Tehlikeli sihirbaz, muammalı adam', 'Doğu'nun haritasını değiştiren adam', 'Müslümanların mukaddes topraklarının gerçek şefi', 'İngiltere'nin milli kahramanı', 'Dünya dinamit şampiyonu', 'Krallar yapıcısı'. Kimi de onu Mareşal Allenby'den üstün buldular. Hatta Napolyona'a benzettiler. Umumi harp esnasında Kanal Seferini yapan 4.Ordu Kurmay Başkanı ve sonraları Harp Akademisi Kumandanı olan rahmetli General Ali Fuad Erdem ise hatıralarında bu konuda şöyle der: 'Lawrence böyle ünlü kılan biz Türkler olduk. Bizim strateji ve siyasetimiz Medine'yi ve Hicaz hattını tahliye etmemek hususundaki inat ve ısrarlarımız ki Lawrance'ı layık olmayarak masal kahramanı yaptı. Büyük okyanusun dibine bir dalgıç indirdiğimizi farzedelim. Bu derinlik azami 80 metredir. Hicaz hattı uzunluğu Dera'dan Medine'ye kadar 850 kilometre, yani okyanusun derinliğinin 10 mislidir. Dalgıçı okyanusun dibine tespit edelim ve ona bir boruyla hava, su, yiyecek gönderelim. Bu havayı, bu suyu, bu yiyeceği ulaştıran boru yüzeyden dibe kadar köpek balıklarının hücumuna hergün uğruyor. Buna rağmen dalgıç o dipte bırakılıyor. Her güçlüğe katlanarak, her tahrip ve zarar onarılarak, her hücum geri atılarak orada bırakılıyor. Dalgıç Fahrettin Paşa ve Medine garnizonudur.

Nefes borusu ve can damarı Hicaz demiryoludur. Köpek balıkları da dinamitçi asilerdir. Şimdi sorarım size kimin yaptığı iş daha zordur?

Katlandığı zahmet ve fedakarlık daha büyüktür? Köpek balıklarının mı?

Dalgıcın mı? Yoksa nefes borusunun, yani Hicaz hattını müdafaa edenlerin mi? Hicaz hattının meçhul kahramanlarının ve meçhul şehitlerinin mi?'"

Ancak bütün direnmelere rağmen Lawrence, Arap'lar ve İngiliz askerleri Teşkilat-ı Mahsusa'nın bütün çabalarını boşa çıkartmayı başarır. Araplar İngiltere'nin milliyetçilik propagandalarına kanmışlardır.

Teşkilat-ı Mahsusa da Arap'lara para verir. Ancak İngilizler kadar doyurmayı ve kandırmayı başaramaz. Sonunda Lawrence'ın kışkırtıcı milliyetçiliğine esir olan Araplar İslamın kaynaştırıcılığı propagandasını yürüten, İngilizlere karşı Cihad ilan eden Osmanlı'ya karşı tutum alırlar.

Lawrence'in altınla satın aldığı, derleyip toparladığı Arap'lar, bütün yarımada'da Osmanlı askerlerini ve Teşkilat-ı Mahsusa'nın ajanlarını tek tek avlarlar. Onları arkadan vururlar. Bu toplu katliamlar zaman zaman Lawrence'da bile tiksinti duygusuna yol açar.

Batı'nın, hatta hemen bütün ülkelerinin Türkleri çöle gömen adam olarak adlandırdıkları Lawrence hakkında, Türklerle ve onunla birlikte, savaşları ve bölge gerçeklerini yaşayan Subhi El Umari ise ilginç değerlendirmeler yapmaktadır. Doğan Koloğlu'nun 1969 yılında 'Lawrence'i Nasıl Tanıdım?' adlı bir kitap yazan Umari'den aktardıkları Lawrence'ın iç dünyasında karışık, yalancı, fırsatçı ve cinsel sorunlarla boğuşan bir kişi olduğu üzerine kuruludur. Lawrence yergisiyle donanmış kitabı ortaya çıkaran yazarın bir özelliği de kendisine ait fotoğrafların uzun yıllar İngiliz gizli servisi tarafından dünyaya Lawrence'ın fotoğrafıymış gibi yutturulmuş olmasıdır.

LAWRENCE'A KİM, NASIL TECAVÜZ ETTİ

Lawrence'ın anlattıkları konusunda Türk tarihçilerinin veya o dönem gizli servis elemanlarının aktarımları neredeyse yok denecek kadar azdır.

Çoğu araştırmacının "yalancı" diyebildiği Lawrence'ın, bazı "yalanları" konusunda Süleyman Musa'nın ve daha sonra Sunday Times araştırmacılarının (Haziran-Temmuz 1968) yayınları yeterince bilgi vermektedir. Lawrence'ın anılarında aktardığı "Deraa Gecesi" adlı bölüm ise başlı başına bir olay olmuştur. Umari'nin başka yazarların kitaplarına almadığı bu bölümle ilgili yorumları ilginçtir.

20 Kasım 1917 günü tek başına Deraa kasabasına giren ve amacının buradaki askeri birlikler ile tren merkezi hakkında bilgi toplamak olduğunu söyleyen Lawrence, durumundan şüphelenen askerler tarafından tutuklanmış ve bölge kumandanına götürülmüştür. Dünya Deraa gecesi olayını sadece Lawrence'ın iddialarından öğrenmiştir. Olayın tek bir tanığı yoktur.

İddiaya göre, Hacı Muhittin Bey ona cinsel ilişki önerisinde bulunmuş, reddedince, askerlerin önünde işkence yapmış, kamçılatmış ve tecavüz de etmiştir.

İddiayı Süleyman Musa, "İnsan üstü bir yaratığın bile dayanamayacağı nitelikte" bulduğu gerekçesiyle ciddi saymamıştır. Deraa'dan önceki savaş sırasında aldığı yaraları geçmeden Lawrence'ın, dört gün sıkı bir çöl yolculuğuyla Deraa'ya varmış olması, bütün vücudu kan içinde kalacak şekilde kırbaçlanmış, sonra tek başına yollara düşüp dört gün de deve sırtında 650 kilometreyi aşıp, Akabe'ye varmış ve hiç bir şey olmamış gibi savaşa devam etmiş olmasını, Musa akıl dışı saymıştır. Bey hakkında yaptırdığı araştırmanın da onun bu tür ilişkilerden uzak bir kişi olduğunu ortaya koyduğunu kaydetmiş ve bunların ancak Lawrence'ın hayalinden çıkmış olabileceğini belirtmiştir.

Süleyman Musa'nın kitabının Fransızca çevrisine önsöz yazan Vincent Monteil'de iddiayı kabule yanaşmaz ve Lawrence'deki homoseksüel,

mozoşist eğilimleri vurgular.

Sunday Times araştırıcıları daha da ileri gitmiş ve Bey'in ailesiyle hatta düşmanlarıyla temas etmiş ve o döneme ait hatıra defterini incelemişlerdir. Pek çok tanığın da belirttiği gibi Bey'in aksine son derece 'Çapkın' olduğu saptanmış ve anılarında da Lawrence'a en ufak bir atfa rastlanmamıştır.

Lawrence tıpkı boş bulduğu savaş meydanları gibi boş bulduğu yazı meydanlarını da doldurmayı başarmıştır.

TEŞKİLAT-I MAHSUSA KAVGAYLA BÜYÜDÜ

Araplar daha sonradan yanıldıklarını anlamış olsalar da artık tarih yazılmıştır.

İngilizler Cemal Paşa ile Teşkilat-ı Mahsusa'nın ortak yürüttüğü Süveyş Kanalı ve Mısır harekatlarını da durdurduktan sonra Osmanlı'nın Arap serüveni, başarısızlık ve hayal kırıklığı içinde, çöllerin kızgın kumlarına gömdüğü ölüleri arkasında bırakıp çekilmesiyle son bulur. Bu çekilişin ardından ölenlerine Anadolu insanı bugün dahi dillerden düşmeyen Yemen Türküsü gibi nice ağıtlar besteler. Arap çölleri gidenlerin dönmediği yerler olur.

Bütün bu kavgalar Teşkilat-ı Mahsusa'nın büyük bir yapı haline gelmesini sağlar.

Yenilgiyle sonuçlanan mücadeleden geriye 40 bini aşkın personeli, batılı gizli servislerle boy ölçüşebilecek eğitimde ve tecrübede uzman casusları, uluslararası ilişkileriyle bir gizli servis kalır. Orta Asya'dan bu yana bütün savaşlarını ve barışlarını gizli servislerin, casusların kışkırtmalarıyla yitiren Türklere bu mücadeleler yeni şeyler öğretmiştir.

Tarihi boyunca Türklerin en büyük gizli servisidir oluşturulan. Emsalleri arasında önemli bir yeri olan bu teşkilat 1909'dan 1918'e kadarki serüveninde özellikle Balkanlar'da bugüne kadar uzanan sınırların elde tutulmasında büyük yararlılıklar göstermiştir. Teşkilat, Ortadoğu'daki topraklarını yitiren Türkiye'ye, bölgede yine bugüne kadar uzanan bir ilişkiler ağı bırakmıştır.

Batılı uzmanlar Teşkilat-ı Mahsusa'nın hemen bütün planlarının yenilgiyle sonuçlandığını görerek, genel değerlendirmelerinde onu zayıf ve başarısız bulmuşlardır. Ancak bu inançlarından ve vatan severliklerinden başka hiç bir çıkarları olmayan insanların, canlarını vererek yaptıkları korkusuz kavga, bugünkü Türkiye açısından değerlendirildiğinde, Batılı uzmanların yorumları pek gerçekçi olmamaktadır. Çünkü bugünkü sınırların kazanılmış olması ya da elde tutulmasında bu teşkilatın hiç de

küçümsenmeyecek bir başarısı vardır. Ancak savaş döneminde ortaya çıkan ve elemanları bu iş için özel olarak yetiştirilmeyen bir amatörler topluluğundan daha fazlasını beklemek mantığa aykırı olsa gerektir.

Teşkilat-ı Mahsusa genel olarak bir ordu istihbaratı gibi çalışmış ve üyelerinin büyük bölümünü askerler oluşturmuştur. Ancak daha sonra 1970 lere kadar, yani MİT'e kadar, Türk gizli servisinde bu yapı değiştirilememiştir. 1970'lerde bu kısmen başarılmış, MİT'e sivil elemanlar alınmıştır. İlk kez gerçek anlamda sivilleşme; idari yapının sivilleşmesi ve kurumun sivillerce idaresi 1994 yılından sonra başlamıştır. Bu gecikme de barış zamanlarında servisin ufkunu ve çalışma alanlarını daraltmıştır. Elemanlarının niteliği ve operasyonların kalitesi konusunda pek çok tartışmaları gündeme getirmiştir.

Elemanların niteliği açısından bir kıyaslama yapacak olursak; Teşkilat-ı Mahsusa'yı Arap Yarımadası'nda yenilgiye uğratan İngiliz gizli servisinin belkemiği Lawrence, bir üniversite öğretim üyesidir. Arkeolog olan Lawrence aynı zamanda Ortadoğu uzmanıdır, profesyoneldir. Bizim istihbaratçılarımız ise vatanını kurtarmaya çabalayan çoğu asker amatörlerdir.

YENİLEN GİZLİ SERVİSİN DRAMI

1918’e gelindiğinde Teşkilat-ı Mahsusa büyük ama yenilgiye uğramış bir durumdadır. Teşkilatın ülke içindeki etkinliğini sağlayan İttihat ve Terakki, dolayısıyla Enver, Cemal ve Talat Paşalar yenilgilerin tek sorumlusu olmuşlar, öyle görülmüşlerdir.

Teşkilat iç değerlendirmelerinde bu kötü gidişi görmüştür, tasfiye edileceklerinin farkındadırlar. İngilizler onlardan savaşın galibi olarak Arap Yarımadası ile Afrika’da kendilerine karşı yürüttükleri faaliyetlerin hesabını soracaktır.

Bu sırada teşkilatın çarpıştığı cephelerden topladığı yandaşlarından büyük gruplar İstanbul’da Teşkilat-ı Mahsusa’ca ağırlanmaktadır. Bu kişiler teşkilata büyük yararlılıklar göstermişlerdir. Aralarında ülkelerin önde gelenleri, dini ve siyasi liderler bulunmaktadır. Teşkilatın amacı bu kişileri yenilmiş de olunsa ülkelerine geri gönderip, Osmanlı yanlısı politikalarını devam ettirebilmektir.

Bu karışık günlerde Harbiye Nazırı ve Başkumandan Vekili Enver Paşa Kuruçeşme’deki yalısında önemli bir toplantı yapar.

Bu Teşkilat-ı Mahsusa’nın yenilgiyi kabullenip yeni bir şekil almasını sağlama toplantısı olarak özetlenebilir.

Enver Paşa, Bahriye Nazırı Cemal Paşa, Sadrazam Talat Paşa, iaşe Nazırı Kara Kemal Bey (Küçük Efendi), Hüsamettin Bey toplantıya katılanlardır.

Enver Paşa, Hüsamettin Bey’e Teşkilat-ı Mahsusa’yı bundan sonra kendisinin yöneteceğini bildirir. Çünkü Cemal ve Talat Paşalarla birlikte ülkeyi terkedeceklerdir. Yoksa yakalanıp ağır muamele göreceklerini, hatta düşmanlarınca ortadan kaldırılacaklarını bile düşünmektedirler. Enver Paşa Hüsamettin Ertür’ü göstererek şunları söyler: TEŞKİLAT-I MAHSUSA AD DEĞİŞTİRİYOR

” Teşkilat-ı Mahsusa’ya bundan sonra sen siyaset edeceksin. Senden ve hizmetlerinden memnunum. Osmanlı Devleti herşeyden evvel bizi isteyecektir. Yalnız onlar teşkilatımızı, adamlarımızı, hepsinin üstünde de

ideallerimizi anlamayacaklardır. Bizim tek tesellimiz budur. Teşkilat-ı Mahsusa'yı resmen lağvedeceksiniz. Fakat hakikatte bu teşkilat asla ortadan kalkmayacaktır. Bu, galip devletlere karşı böyle olacak. Ahmet İzzet Paşa ile konuştuk, sana lazım gelen bütün yardımı yapacaklar.

Mestureden para da verecekler. Misafiranı islamiye namı altında İstanbul'da topladığımız mücahitlerin hepsi gidene kadar iaşe edilmelidirler. Ayrıca bunların salimen memleketlerine firarını temin etmelisin. Bu konuda Almanlar bir denizaltı sağlayacaklar. Teşkilat-ı Mahsusanın bundan sonraki ismi Umum Alemi İslam İhtilal Teşkilatı olacaktır. Muhaberelerimiz hep bu titr üzerine cereyan edecektir. Siz Türkiye'de bu teşkilatın İstanbul şubesi reisisiniz. Yakında bu Teşkilatın heyeti merkeziyesi Berlin'de toplanacaktır. Bu heyetin isimlerini size veriyorum. Bunlar Talat Paşa, Doktor Bahaeddin Şakir (1914 yılında Teşkilat-ı Mahsusa'nın politik bölümünün şefliğini yapmıştır. Savaş sonrasında Berlin'e kaçmıştır. Ermeniler tarafından öldürülmüştür.) ve Doktor Nazım Bey'lerdir. Teşkilatı da ben kurmuş bulunuyorum. Allah yardımcınız olsun."

Bu konuşmadan 3-4 gün sonra 15 Kasım 1918 gecesi boğazda bekleyen U-67 kod numaralı bir Alman denizaltısıyla Enver, Cemal, Talat Paşalar ülkeden kaçarlar. Kaçış olayını İngiliz ve İtalyan gizli servislerinin çok iyi bir şekilde izledikleri sonradan ortaya çıkan belgelerden anlaşılmaktadır.

Talat Paşa kabinesi otomatikman düşer ve yeni hükümet kurulur. Enver Paşa'nın kurulduğunu söylediği örgütün herhangi bir çalışması olmamıştır.

TEŞKİLAT-I MAHSUSA NASIL KAPATILDI

Harbiye Nazırı Müşir Ahmet İzzet Paşa savaşın galiplerinin, özellikle İngiltere'nin büyük baskıları sonucunda çağırdığı Hüsamettin Ertürk'e, Teşkilat-ı Mahsusa'nın lağvedilmesi için emir verir. İngilizler kendilerine karşı büyük mücadele veren Osmanlı gizli servisiyle, bir daha uğraşmak istememektedir. Bundan sonra da bütün Türkiye'de büyük bir ittihatçı avı başlar. Bu avda Ermeniler kendilerine karşı toplu katliam yaptırdıkları iddiasıyla ittihatçıların peşindeki en önemli güçlerden birini oluştururlar. Ermeni terörü başlamıştır. Ermeniler, kurdukları intikam birlikleriyle ittihatçı liderlere karşı suikastler düzenlerler.

Gelen yoğun baskılar üzerine teşkilat hakkında Osmanlı Meclisi Mebusanı soruşturma açar. Dağılmaktan başka çare yoktur. Bu dağılış daha önceden planlanan şekilde olmaz. Bir panik sözkonusudur.

Dağıtılan teşkilatın yerini küçük bölgesel gruplar alır. Bu örgütler İstanbul ve çevresinde ordu depolarındaki silahları itilaf devletlerinin askerlerinden kaçırırlar. Kendilerine karşı devam eden kampanyalara direnmeye çalışacaklardır. Bu silahlar önce bir bireysel savunma aracı olurlar. Ancak daha sonra Anadolu'ya sevkedilmeye başlanırlar. Düşmana karşı ulusal kurtuluş mücadelesinin ilk kıvılcımları görülmektedir.

Bu sırada, Teşkilatın liderlerinden Eşref Sencer Bey 1917'de, Emir Abdullah'ın kuvvetlerince Yemen'de ele geçirilmiş ve İngilizlere teslim edilmiştir. Onlar da Eşref Bey"i Malta'ya götürmüşlerdir. Esareti 17

Aralık 1919'a kadar devam eder. Malta sürgününün ardından kendisini 150'lilikler listesinde bulan Eşref Bey şaşkındır.

ENVERCİLER VE KEMALİST CASUSLAR

Teşkilat-ı Mahsusa'nın önde gelenleri arasında bir bölünme yaşanmaktadır.

Herkes bu dönem içinde ülkenin kurtuluşunda kendi düşüncesinin etkisindedir. Sencer'in kardeşleri Çerkes Ethem'e yardımcı olurken, Hüsamettin Ertürk ve arkadaşları Mustafa Kemal'den yanadır. Eşref Sencer'in kardeşi Hacı Sami, daha sonra dönmek üzere Enver Paşa'yı Kafkaslara geçmeye zorlayanlar arasında yer almıştır. Sami, Enver Paşaya Kafkaslardaki Teşkilat-ı Mahsusa örgütlenmesini kullanarak ayakta kalmayı, daha sonra Anadolu'ya geçerek yönetime el koymayı önermiş ve Enver Paşa'yı etkilemiştir.

Bu casus ailesinin bütün bu faaliyetleri onları, Ulusal Kurtuluş Savaşına karşı direnenlerin yeraldığı ve yurda girişlerinin yasaklandığı veya sürgüne gönderildiği 150'likler listesine sokmuştur. Listenin Çerkes Ethem ve Avanesi bölümünde 60. sırada Eşref Kuşçubaşı, 61. sırada ise yine Teşkilat-ı Mahsusa'cı olan kardeşi Hacı Sami Salih vardır. Kazım Karabekir Paşa, Hacı Salih için anılarında Enver Paşa'yı Kafkaslara götürüp oradan tekrar Türkiye'ye dönme konusunda ikna eden adam olarak sözetmektedir.

Bunu macera olarak değerlendiren Karabekir, Hacı Sami'nin Teşkilat-ı Mahsusa'nın Kafkasya'daki örgütlü gücünü abartarak Enver Paşa'yı ikna ettiğini de ima etmektedir.

Enver Paşa'nın ölümü üzerine Türkiye'ye dönmek isteyen Hacı Sami onay alamamıştır. Gizlice Türkiye'ye dönen Hacı Sami o sıralar sıkça Türkiye'ye gönderilen suikastçılardan biri olarak değerlendirilmiş ve Kuşadası civarında bir pusuya düşürülerek öldürülmüştür. Hacı Sami o dönem bilinen adıyla Kuşçubaşızade Hacı Selim Sami, 1927 yılında öldürüldüğü güne kadar hızlı bir Teşkilat-ı Mahsusacı olarak kalmıştır. Sami, Teşkilat-ı Mahsusa'nın ajanı olarak ilk önce Hindistan'a gönderilmiş oradan da, Orta Asya ve Çin'e geçmiş savaş yılları boyunca Pan Türkizm ve Pan İslamizm savunucusu ve propagandacısı olarak çalışmıştır. Savaş sonrasında Enver Paşa ile biraraya gelince Batum Konferansı konusunda onun aklını çelen ve Anadolu üzerinde düşünmesini sağlayan kişi Hacı

Sami olmuştur. Enver Paşa'nın Türkmenistan'da Kızıl Ordu makinalılarına karşı giriştiği süvari kılıçlı saldırıdaki trajik ölümünün ardından Kızıl Orduya karşı mücadelesini sürdürmüştür. Enver Paşa öldükten sonra İstanbul'daki Fransız haberalma kaynakları "Enver Paşa, Doğu Buhara'nın Balçivan'da bulunan Çağatay bölgesinde gömüldü. Onun mezarlığı asi müslümanların ziyaret yeri olup Kızıl Ordu ile savaşacak her birlik herşeyden önce onun mezarını ziyaret ederek onun huzurunda İslamcılığı korumak için savaşacaklarına söz verdi" diye rapor düzenlemişlerdir. İşte bu ortamdan yararlanan Hacı Sami uzun süre bölgede mücadele eder. Ancak daha sonra Afganistan'a çekilmek durumunda kalır. Ardından da başlarına gelenlerden sorumlu tuttuğu Mustafa Kemal'e karşı, gerilla savaşı düzenlemek için Anadolu'ya geçtiğinde, ölüm onun için kaçınılmaz olmuştur.

HAİN DAMGASI YİYEN GİZLİ SERVİS ELEMANLARI ,

Eşref Sencer (Kuşçubaşı) yıllar sonra Teşkilat-ı Mahsusa'yı araştıran ve üzerine bir kitap yazan İngiliz Philip H. Stoddard'a Malta'dan sonra yaşadıklarını şöyle anlatmıştır:

"Milli Savunma Bakanı ve Genel Kurmay Başkanı olan Fevzi Çakmak Paşa'ya uzun mücadelelerden sonra ulaşabildim. Paşa beni temize çıkarttı ve 'Ya birisi size karşı kin besliyor, ya da Ankara Hükümetine karşı Padişah yanlısı olarak çalışan bir başka Çerkes ile karıştırılmış olacaksınız' dedi."

Eşref Bey anlatımlarında daha sonra İzmir'de Teşkilat-ı Mahsusa'nın elemanı olan eski arkadaşlarını toplayarak yeni bir grup oluşturduklarını, bu grubun görevinin Yunanlılara karşı yürütülen mücadelede silah, para ve eleman toplamak olduğunu belirtir. Eşref Bey, Ali Fuat Cebesoy komutasındaki Geyve cephesinde görev yapar. Daha sonra da Adapazarı ve yöresi Kuvayı Milliye komutanı olur. Ulusal Kurtuluş Savaşı sonrasında ise çiftliğine çekilir. Babasına Sultan Abdülhamit tarafından verilen bu çiftlikte anılarını yazan Teşkilat-ı Mahsusa'nın bu lideri o günlerdeki yaşantısını 1957 de şöyle anlatmıştır:

"Durmadan çalıştım… bu işe gönül verimiştim, mantık ne derse desin. Hiç bir zaman filozof veya siyasetçi olmadım. Bu işten iyi dostlar, yara izleri, kalça çıkığı, bir kaç madalya ve memleketim için çok iyi dövüştüğümü bilmenin verdiği tatmin dışında hiç bir şey elde etmedim.

Lawrence ile Arap Yarımadası'nda adeta kovalamaca oynar gibi çalıştıktan sonra Hayber'de, İngiliz, Hicaz kuvvetlerinin pususuna ve o günlerde dokuz cephedeki harbin en dikkate değer hadisesi telakki edilen Hicaz'daki, ağır yaralı İngilizlerin eline düşmüş, daha sonra Ürdün Kralı olan, asi Mekke Emiri Şerif Hüseyin Paşa'nın ortanca oğlu Emir Abdullah'a teslim edilerek, Mısır'a oradan da Malta'ya gönderilmiştim. Mütarekenin imzasından sonra İngilizler bizi serbest bırakma kararı alınca şahsen dostluk kurduğum ve babası bizim cedlerimizle Kırım'da Ruslara karşı harbetmiş olan Malta Adası Kumandanı Mareşal Mitven, İstanbul'a gitmememi, çünkü iktidardaki Damat Ferit Paşa'nın beni tevkif ettireceğini

gizlice haber vermişti. Fakat İntellicens Servis kımıldamaya başlayan Anadolu'ya geçerek hizmetlerime mani olmak için, benim muhakkak İstanbul'a sevkimde ve resmi hükümet makamlarına teslimimde ısrar etmişti. Bizi getiren İngiliz harp gemisinden 17 Aralık 1919 çarşamba gecesi, ertesi sabah ele geçmemek için buz gibi suda yüzerek Salacak kıyısına çıkmış, bir balıkçı kulübesine sığınarak Maltepe'de İhtiyat Zabitleri Talim Mektebi Kumandanı Yenibahçeli Şükrü Oğuz'a haber göndermiş, onun gönderdiği bir yük arabasının içine gizlenerek kendisine iltihak etmiştim. İlk Karakol Cemiyeti ve M.M Grubu nüvesini böylece kurmuş göz doktoru Esad Paşa'nın Kısıklı arkasında, Libadi'deki çiftliğini kendimize karargah yapmıştık.

Rauf Bey, Kara Vasıf Bey, Müstahkem Mevki Kumandanı Galatalı Miralay Şevki Bey, Harbiye Nezareti Başyaveri Salih Omurtak burada ve Üsküdar'daki Özbekler Tekkesinde toplanırdık. İstanbul yakası bizler için tehlikeliydi."

SÜLEYMAN ASKERİ NEDEN KENDİNİ ÖLDÜRDÜ

Diğer Teşkilat-ı Mahsusa'cı lider Süleyman Askeri Bey ise Irak'da yaptığı çalışmalar sırasında intihar etmiştir. Süleyman Askeri inanmış ve inancına kendini adamış bir insandır. Kahramanlığı destansı bir yan taşır. Irak ve havalisi Genel Komutanlığına 20 Aralık 1914'de gelen Süleyman Askeri 2 Ocak 1915'de görevi Cavit Paşa'dan devralır. 20 Ocak 1915 günü yapılan Birinci Rota çatışmalarında yaralanır. Süleyman Askeri İstanbul'dan bölgeye bir de gönüllüler taburu getirmiştir. Osmancık taburu olarak adlandırılan bu tabur ile ayrıca İstanbul İtfaiye Alayını da Irak cephesine sürmüştür. Askeri bu yaralanma olayının ardından 11-14 Nisan 1915 günleri arasında devam eden Şuayyibe Meydan Savaşı sırasında yeniden yaralanır. Bu sırada Türk birlikleri yenilmiştir. Bu yenilgiyi hazmedemeyen yaralı Süleyman Askeri 14 Nisan 1915'de kendi tabancasıyla canına kıyar. Aynı cephede 1916-1917 yıllarında yine iki ünlü Türk istihbaratçı görülür. Bunlar istihbarat organizasyonları ile dikkat çeken ve daha sonra Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın kahramanları arasında yer alan Kazım Karabekir Paşa ile Galatalı Şevket Bey'dir.

Teşkilat yeni yapılanmalar ve yeni adlarla istihbarat çalışmalarına devam etmektedir. Ancak artık o büyük yapı, yerini küçük örgütlenmelere bırakmıştır. Bir merkezi otorite yoktur. Gelir kaynakları bitmiştir.

Yapılanlar vatan için ölümü göze alan insanların düşmana karşı direnişidir Üstelik bu direniş sırasında düşmanla hareket eden bir de Osmanlı Hükümeti ve Hilafeti vardır.

İKİNCİ BÖLÜM—

KARAKOL ÖRGÜTÜ (5.2.1919):TEŞKİLAT-I MAHSUSACI AVI BAŞLIYOR

1918 Türkler için kara bir yıl olur. İstanbul ve Anadolu'nun büyük kısmı artık işgal altındadır. Birinci Dünya Savaşı'ndan Arap Yarımadası'nı, Afrika'daki topraklarını kaybederek çıkan, buna karşın Çanakkale'de ve diğer cephelerde düşmanı durdurabilen Türk askeri, 30 Ekim 1918 de imzalanan Mondros Mütarekesi ile canıyla koruduğu yerleri, masa başında, Türk'ü parçalayarak yutmak isteyen düşmana bırakmak zorunda kalmıştır.

Oysa Çanakkale ve özellikle Gelibolu savaşlarında Teşkilat-ı Mahsusa son derece başarılı çalışmalarda bulunmuş ve Selanik'deki bir Teşkilat-ı Mahsusa elemanı İngiliz ve Fransızların Kumkale ve Seddülbahir'e yapacakları çıkarma hareketlerini teferruatına kadar öğrenmiştir.

Çanakkale Savaşlarında istihbarat çok önemli bir yer tutmuştur. Bu konuda İngiliz Intelligence servisin şeflerinden General George Aston şunları dile getirir:

"Sır saklayamamak ve süratle hareket edememek Çanakkale'de mağlubiyetimize sebep olmuştur. Çanakkale'ye hem karadan, hem de denizden aynı zamanda taarruz edilmesi gerektiğine inanıyordum. Böyle bir hareketin başarılı olması için iki şart vardı: gizlilik ve çabukluk. Fakat savaşta gizliliği sağlayacak hiç bir şey yapılmadı. Nara'ya yapılacak taarruz adeta davul zurna ile ilan edildi. Sonra Mısır'daki limanlardan gemilere malzeme ve mühimmat yüklenip getirilmesi haftalarca sürdü. Alman Generali Liman Von Sanders bu gecikmeden faydalandı. Gizliliğe riayet edilmemesi 113 bin kişinin hayatına maloldu. Buna karşın geri çekilişte gizlilik ve sükunete uyulduğu için tek kayıp vermedik."

Düşman gemileri 13 Kasım 1918 de artık İstanbul limanlarında demirlemiş durumdadır. 15 Mayıs 1919 da düşman İzmir'dedir. Halk bıkkın, yılgın, kararsız, Osmanlı saltanatı aciz, belki ondan da vahimi düşman ile anlaşma yollarını aramaktadır. Açlık, yoksulluk, ölüm kara bir bulut gibi bütün Anadolu'nun üzerinde çöreklenmiş kalmıştır. Özgürlük

yanında mandayı isteyenler; dönemin bir büyük ülkesinin kanatları altında durmaktan başka çare olmadığını savunanlar vardır.

GİZLİ SERVİS UYANIYOR

İngilizler ile onları destekleyen veya onların desteklediği gizli servisler askerlerinin gidemediği yerlerde, İstanbul merkezli bir harekat ile Anadolu’da Osmanlı‘dan kalan her karış toprak parçasında, bir işgal ve nüfuz kavgasına girişmişlerdir. İttihatçı ve Teşkilat-ı Mahsusacı avı başlatılmıştır.

Türk kurum, kuruluşları işletilemez hale getirilmiştir. Mondros Mütarekesi’nin yürürlüğe girdiği 31 Ekim 1918 den itibaren itilaf devletleri ülkenin hemen her yerini işgal etmişlerdir. Türk ordusunun kuruluş kadroları dahi küçültülmüştür. Mütareke ile ordunun elinden 1098 ağır top, 606 sahra topu, 667 bin 983 piyade tüfeği, 3118 ağır makinalı tüfek ve benzeri araç alınmıştır.

Korunmak gerekmektedir. Çareyi İttihatçılar ile Teşkilat-ı Mahsusa’cılar birlikte bulurlar. Ortak düşmana karşı ortak mücadele verilecektir.

Teşkilat-ı Mahsusa’nın son başkanı Hüsamettin Ertürk’ün de içinde bulunduğu yeni bir örgüt kurulacaktır. Örgütün kuruluşundan ülkeden kaçan Enver, Cemal ve Talat Paşalar haberdardır. Talat Paşa’nın oluruyla İttihatçıların ünlü iaşe nazırı Kara Kemal ile Kurmay Albay Kara Vasıf Bey ilk görüşmeleri yaparlar. Daha sonra yeni örgütün kurulması için yapılan çalışmalarda bir öncü daha belirlenir. Bu kişi Karadeniz Boğaz Kumandanı Galatalı Şevket Bey’dir.

YENİ GİZLİ SERVİSİN ADI: KARAKOL

Yeni örgütün kuruluş toplantısı 5 Şubat 1919 tarihinde Avukat Refik İsmail Bey’in Sultanhamam’daki yazıhanesinde yapılır. Toplantıda Galatalı Şevket Bey örgütün başkanlığına seçilir. Örgütün adı Baha Sait Bey’in isteği üzerine Kara Vasıf Bey ile Kara Kemal Bey’lerin adlarından esinlenilerek KARAKOL olarak belirlenir. Ancak bir başka iddiaya göre de örgütün kurulması daha öncelere dayanır. Bu tezi savunanların verdikleri tarih ise Ekim 1918’dir. İki tez arasında adlar ve kuruluş öyküsü açısından bir farklılık olmamakla birlikte tarih konusunda bir çatışma söz konusudur.

Örgüt öncelikle İttihatçılara ve Teşkilat-ı Mahsusa’cılara karşı girişilen saldırılara karşı koyacaktır.

Ancak daha sonra bu yapılanma giderek genişler. Bireysel savunmanın yerini Anadolu’nun düşmandan kurtarılması için genel bir karşı koyuş alır.

Burada örgüt, Karadeniz kıyıları, Ege ve Doğu Anadolu’da güçlü bir şekilde örgütlenir. Bu örgütlenme adeta İttihatçıların yeni bir yapılanmasıdır.

İstanbul ve Anadolu’da halk üzerinde yapılan çalışmalarda, işgal kuvvetlerine karşı konulması gerektiği vurgulanır.

Türk kökenli en büyük istihbarat gücü olan Karakol Örgütü‘nün kuruluş şeması ve yöneticileri şöyledir:

Kurucusu ve Başkanı Albay Kara Vasıf.

Yönetim Kurulu Üyeleri: Albay Galatalı Şevket, Yarbay Kemalettin Sami Gökçe, Yarbay Edip Servet Tör, Baha Sait, Kara Kemal, Binbaşı Ali Rıza, Binbaşı Ali Çetinkaya, Avukat Refik İsmail, Çerkes Reşit, Muhiddin Bey, Sudi Bey, Yüzbaşı Baki, Binbaşı Hüseyin Kadri, Albay Arif Hikmet, Arif Bey (Mebus), Binbaşı Tolçalı Süleyman, Binbaşı Üsküdarlı İhsan, Ahmet Hilmi Bey, Binbaşı Çolak İbrahim, Binbaşı Cemal Karabekir, Binbaşı Naim Cevat, Albay Ömer Lütfi.

Üsküdar Grubu Başkanı Yenibahçeli Şükrü Oğuz, Üsküdar Grubu Üyesi Yarbay Mustafa Muğlalı, Topkapı Grubu Başkanı Yarbay Hüsamettin

Ertürk (Sonra Albay), İslam Kadınlar Birliği Başkanı Naciye Faham Hanım.

Başlıca Müfrezeler ve Önde Gelen Adlar: Yahya Kaptan, Küçük Arslan, Büyük Arslan, İpsiz Recep, Bulgar Sadık, Dayko, Yüzbaşı Nail, Yalovalı İbo, Gebzeli Rifat Kaptan, Kuşçubaşı Eşref, Demir Hulisi Bey, Üsküdar Jandarma Tabur Kumandanı Binbaşı Remzi, Gebze Jandarma Kumandanı Nail, Kartal Jandarma Kumandanı İzzet, İzmit Jandarma Kumandanı Kerim, Maltepe Atış

Okulu Öğretmenleri Yüzbaşı Fehmi ve Hulusi, Osman Kaptan, Adapazarı‘ndan Yüzbaşı Ramiz, Yüzbaşı Hopalı Rauf, Doktor Trabzonlu Raik, Meto Hüseyin, Mehmet Bey, Kadıköy Mıntıka Kumandanı Kıdemli Yüzbaşı Dayı Mesut, Şile Mıntıka Kumandanı Yusuf Ziya Bey, Kartal Mıntıka Kumandanı İhsan Bey, Beykoz Mıntıka Kumandanı Murat Bey.

GİZLİ SERVİS DESTEKLİ AÇIK HAVA MİTİNGİ

15 Mayıs 1919 günü İzmir'in Yunanlılar tarafından işgaline karşı İstanbul'da Karakol Cemiyeti ile Türk Ocağı'nın birlikte organize ettikleri Büyük Sultanahmet mitingi gerçekleştirilir. Miting 10 Ekim 1919'da açık havada yapılamadığından Sultanahmet Camiinde gerçekleştirilir. Konuşmacılar Hamdullah Suphi, Kara Vasıf, Mehmet Emin Yurdakul, Rıza Nur, Kemal Midhat' dır.

Karakol Cemiyeti çeteleri ve halkı silahlandırır. Anadolu'ya İstanbul üzerinden silah sevkiyetı için Kocaeli'nde bir merkez oluşturulmuştur.

Teşkilat özellikle gümrüklerde örgütlenmeye önem verip, kara ve deniz ulaşımında güçlü bir yapı kurmaya gayret göstermiştir. Bunu başardığı için de çok sayıda sivil ve askeri Anadolu'ya geçirir. Örgüt düşman cephaneliklerine İstanbul'da baskınlar düzenler, ele geçirdiği cephaneyi Anadolu'ya aktarır .

Bu sırada Osmanlı yönetimi bir kaos içindedir. İstifa eden Ahmet İzzet Paşa kabinesi yerine 11 Kasım 1918'de Ahmet Tevfik Paşa kabinesi, 13 Ocak 1919'da İkinci Tevfik Paşa kabinesi, 24 Şubat 1919'da üçüncü Tevfik Paşa kabinesi, 4 Mart 1919'da ise Damat Ferit'in ilk kabinesi kurulmuştur.

Mustafa Kemal Halep'te Yedinci Ordu komutanı olarak görev yaptığı sırada Vahdettin'e Talat Paşa kabinesi yerine kurulacak olan kabinede görev almak istediğini bildirmiş, ancak İzzet Paşa kabinesinde istediği Harbiye Nazırlığı görevi kabul görmemiştir. Mustafa Kemal İstanbul'da geçen ve kurtuluş için çareler aranmaya adanan 6 aylık serüveninde güç ve iktidar aramıştır. Bunu bulabilmek için bir ara 12 Ocak 1919'da istifa eden Tevfik Paşa'nın yerine Sadrazam olma şansı bulunan Ayan Reisi Ahmet Rıza Bey ile görüşmüş, ancak Harbiye Nezareti için Cevat Paşa'nın düşünüldüğünü öğrenmiştir. Bunun yanı sıra Kurtuluş Planını gerçekleştirmek için arayışlarını yılmadan devam ettirmiştir. Hatta Hürriyet ve İtilaf Partisi'nin iktidara geleceğinin anlaşılması üzerine onlara yakınlaşmış ama bu girişiminden de bir sonuç alamamıştır.

Ancak bunun üzerine Samsun'a çıkma ve Anadolu'daki kurtuluş hareketini başlatma kararı alınmıştır. Bu amaçla önce Mustafa Kemal Samsun'a ordu müfettişi olarak görevlendirilmiştir. Bu da Damat Ferit Paşa üzerinde etkili olan Ali Fuat Bey ile akraba olan Dahiliye Nazırı Mehmet Ali Bey'in arzusu ile gerçekleşmiştir. Bu istek karşısında Enver Paşa'yı sevmediği bilinen, Vahdettin ile 15 Aralık 1917-4 Ocak 1918 arasında Almanya'ya geziye giden ve Vahdettin tarafından sevilen Mustafa Kemal'in tayinini Damat Ferit imzalamıştır. Bu dönemde İttihatçılarla ters düşen Mustafa Kemal'in bu özelliğinden dönemin iktidarı da yararlanmak istemiştir. Bu amaçla Doğu'da olaylar çıkartan İttihatçıların üzerine Mustafa Kemal'in gönderilmesi düşünülmüştür.

Öte yandan Damat Ferit, Mustafa Kemal'i iktidar adayı gördüğü için İstanbul'dan uzaklaştırmakta ve Samsun'a göndermekte bir sakınca görmemiş, hatta mutlu olmuştur. Ayrıca 28 Şubat 1919 günü Atatürk ve Fevzi Çakmak, Kazım Karabekir, Halil Kut ile İsmet İnönü'nün İstanbul'dan uzaklaştırılması gerektiği konusunda İngiliz gizli servisinin subaylarından Yüzbaşı Hoyland'ın İstanbul istihbarat merkezine verdiği raporu da bulunmaktadır. Ancak daha sonra İngilizler Mustafa Kemal ve arkadaşlarının Anadolu'ya daha önce çıkan diğer yüksek rütbeli subaylarla buluşması tehlikesi karşısında bu değerlendirmeden vazgeçerek atamanın durdurulması için Damat Ferit'e bir subaylarını göndermişlerdir.

DAMAT FERİT’TEN İNGİLİZ İSTİHBARATÇISINA MUSTAFA KEMAL RAPORU : “KUŞ UÇTU EFENDİ”

İngiliz belgelerinde bu olay sırasında, ilgili subaya Damat Ferit’in yavaşça: “Geç kaldınız efendi, kuç uçtu” demekle yetindiği belirtilmektedir.

1919 yılında Mustafa Kemal daha Samsun’a çıkmadan önce Fethi Bey (Okyar) aracılığıyla bir gizli örgütün kuruluş çalışmalarından haberdar edilmiştir. Ancak bunun adının Karakol olduğu söylenmemiştir. Örgüt, çalışmalarında Mustafa Kemal’in yanında yer aldığını belirtmekle birlikte, gizliden bir başka düşünceyi de geliştirmeye çalışmaktadır. Bunda yurtdışında bulunan İttihat ve Terakki önderlerinin direktiflerinin etkili olduğu muhakkaktır. Bu amaç, Mustafa Kemal hareketinin İttihat ve Terakki uzantısı olduğu havasını yaymak, hatta ikna edilmesi durumunda Mustafa Kemal’i bu çizgiye çekebilmektir.

Sivas Kongresi sırasında Mustafa Kemal’e karşı Osmanlı Hükümeti de aynı propagandanın içindedir. Çünkü halkta İttihat ve Terakkiye karşı büyük bir tepki vardır. Mustafa Kemal bunu bertaraf edebilmek için çok çaba gösterir. Karakol örgütünden Mustafa Kemal daha önceleri haberdar olmasına karşın yapılanmayı tam bilememesinden olsa gerek, Nutuk’da Sivas Kongresi sırasında haberdar olduğunu belirtmektedir. Kongre sırasında dağıtılan bildirilerde örgütün kuruluş tüzüğü ve genel görev yönetmeliği yer alır.

Her ikisi de insanlar tarafından eleştirilir ve büyük tepki çeker. Örgüt’ü Mustafa Kemal’in kurduğunu sanan çevreler tedirgin olmuşlardır. Mustafa Kemal ise bunu reddeder ve örgütten haberdar olmadığını açıklar.

KARAKOL ÖRGÜTÜ KORKUTUYOR: ADAM ÖLDÜRMEK SERBEST

Bu sırada, İstanbul'da son derece etkili olan örgütün kurucularından Kara Vasıf Bey, Sivas Kongresine delege olarak katılır. Bu sırada Mustafa Kemal ile görüşür. Bu görüşmede Mustafa Kemal, örgütü Kara Vasıf Bey ve arkadaşlarının kurduğunu anlar. Mustafa Kemal yazılı metinlerde bulunan adam öldürülmesine olur veren ve her askeri kışlada bir Karakol Örgütü komutanının bulanacağı, bir merkez komitenin oluşturulacağı şeklindeki görüşlere katılmadığını Kara Vasıf'a belirtir. Hele İttihatçılık ile bağlantılı bir şekilde yapılacak hareketin yeni oluşuma zarar vereceği düşüncesini açıkça söyler. Daha sonra örgütün İttihatcılık propagandalarına karşı önlemler alan, örgütü kendi direktifleri doğrultusunda çalıştırmaya özen gösteren Mustafa Kemal, bunda tam anlamıyla bir başarı sağlayamamıştır. Ancak örgütün geniş istihbarat ağından ve İstanbul'daki etkinliğinden son noktasına kadar yararlanmıştır.

Karakol Örgütü Yönetmeliği'nde amaç yurdun kurtarılması olarak belirtilmiştir. Her şey büyük bir gizlilik içinde olacaktır. Bunun için örgüte girinler siyah bir Türk bayrağına sarılı Kuran üzerine yemin ederler. Bu yemin geleneği gizli kurulan hemen bütün Türk örgütlerinde aynıdır.

MİT NASIL YEMİN ETTİRİYOR

Bugün MİT'de mensuplarını alırken ve emekli ederken yemin ettirmektedir.

MİT' de iki aşamalı bir yemin uygulaması sözkonusu olmaktadır. İşe girerken ilk yemin ettirilmektedir. Bu yemin bir yıllık eğitimini başarıyla tamamlayıp, mensup statüsü kazanan kişilere yaptırılmaktadır.

Yemin bir el silah, bir el bayrak üzerinde yüksek sesle okunmaktadır.

Yemin okunurken yemine tanık olarak odada üç kişi daha bulunmaktadır. Bu kişiler yemin şahidi olmaktadırlar. Yeminin içeriği Atatürk ilke ve devrimlerine bağlılık, Türkiye'ye sadakat ve gerekirse ölmek, Anayasa ve rejimi korumak, bölünmez bütünlüğü savunmak, laiklik ilkesinin savunucusu olmak ana teması üzerinedir. MİT mensuplarına ettirilen bu yeminin içinde istihbarat açısından Türkiye'ye sadık kalmak koşulu da bulunmaktadır.

MİT bir de emekli ederken yemin ettirmektedir. Ancak bu sefer ki yemin kuran, ekmek, namus ve şeref üzerine edilmektedir ve içerde öğrendikleri ve bildikleri konusunda ölene kadar konuşmamak ve yazmamak, bilgi vermemek ilkesinden hareketle ettirilen bir moral yemindir.

NEDEN ADAM ÖLDÜRÜLÜR

Karakol örgütü gerektiğinde insan öldürülmesini karara bağlamıştır.

Öldürme geleneği Teşkilat-ı Mahsusa'dan olduğu gibi Karakol örgütüne geçmiştir. Yönetimden üç kişi öldürülecek kişiyi yargılayıp karar veriyor, karar başkanın onayından geçtikten sonra infaz ediliyordu. Ölüme yolaçacak hareketler örgütçe şöyle saptanmıştır:

1-Emirleri yerine getirmemek, bunların yerine getirilmesi sırasında gerekli fedakarlık ve basireti göstermemek, cemiyet nüfuzunu kullanarak çıkar sağlamak.

2-Düşmanla işbirliği yapmak ve Türkleri imha etmeye çalışmak.

3-Hayatı pahasına da olsa örgütün sırlarını düşmanlara veya kendi yakınlarına açıklamak.

Yönetim konusunda örgütü temsil yetkisi başkana verilmiştir. Başkan, gerekli siyasi ve askeri tüm önlemlerin alınması ile görevlidir. Önemli konular ise Genel Kurul' un tartışma ve ekseriyet kararına bırakılmıştır.

Örgüt, gelirlerini askeri kaynaklar ve bağışlardan sağlamıştır. Gelirler çok gizli olarak toplanacaktır. Mustafa Kemal ve Ankara hükümeti daha sonra bu örgüte operasyonlar için para göndermiştir.

KARAKOLCULAR MOSKOVA DA

Örgüt dış bağlantı açısısından o dönemde Mustafa Kemal hareketine sıcak bakan ve anlaşmalar imzalayan Sovyetler Birlği'ni ön plana almıştır.

1919 Eylül ayında Kafkaslara gönderilen Osmanlı eski milletvekili Dr. Fuat Sabit ile Karakol örgütü mensuplarından Yusuf Ziya ve Baha Sait Bey'ler burada Bolşevik gizli servisiyle ilişkiler kurmuşlardır. Bunların sonucunda para yardımı da sağlamışlardır. Ruslar ile hem İttihatçıların hem de Teşkilat-ı Mahsusacıların görüşmeleri vardır.

İç örgütlenmede askeri merkezlerin dışında semt örgütlerine de ağırlık verilmiştir. Örgüt Beşiktaş, İstanbul, Bakırköy ve Üsküdar bölümlerine ayrılmıştır. Karakol, hücre zincir sistemiyle teşkilatını oluşturmuştur.

Karakol Teşkilatı mensupları kaçakçılık konusunda uzmanlaşmıştır. Bölümü Askeri Sevkiyat Müdürü Ali Rıza Bey yönetir. Anadoluya durmadan cephane ve adam gönderilir.

Örgüt ayrıca Ankara'nın ihtiyacı olan teknik subayları ve diğer askeri ve sivil elemanları İstanbul Hükümetinde elde ettiği adamları aracılığıyla atamalarını yaptırarak Anadolu'ya gitmelerini sağlamıştır . Bir süre sonra örgütün bu yöntemi işgalcilerin dikkatini çekince, sivil giyimli askerler, örgütün düzenlediği ve gerçeğinin aynısı gibi olan sahte evraklarla seyahat etmeye başlarlar.

Örgütün üslerinden birisi de Merdivenköy' deki Bektaşi Tekkesi' dir.

Bektaşilerin bu ve benzeri yardımları Kurtuluş Savaşı sonrasında Bektaşiliğe karşı Mustafa Kemal ve arkadaşlarının sempatisini doğuracaktır. Tekke ve Zaviyelerin kapatılmasına dair yasanın kapsam dışında tutuğu ender dini mezhep örgütleri arasında Bektaşiler de bulunur.

Nedeni ise savaş yıllarındaki dayanışmalarıdır.

LİDERLERİ ANADOLUYA KARAKOL KAÇIRDI

Kaçakçılık bölümü, Anadolu hareketinin lider kadrosunu da İstanbul'dan kaçırır. Ankara hükümetinin bel kemiğini oluşturacak Fevzi Çakmak, Kazım Orbay, Saffet Arıkan, Kazım Özalp gibi kumandanları Karakolcular, Anadolu'ya başarıyla geçirmiştir. Karakol örgütü 1919 ile 1921 arasında tam iki bin subayı Anadolu' ya kaçırmayı başarmıştır.

Örgütün parolası daha sonra Kurtuluş Savaşı'nın sloganı haline gelen "Ya istiklal ya ölüm" dür.

Örgüt yapısal olarak :Basın, propaganda, casusluk olarak üç bölüme ayrılmıştır.

Basın ile ilişkilere büyük önem verilir. Çünkü İngilizler başta olmak üzere Ankara hareketine karşı çıkan herkes basın yoluyla halkı etkilemeye çabalar. Örgütün basın bölümünün sorumlusu Ali Rıza' Bey dir.

İleri gazetesi örgütün elindedir.

Propaganda bölümünün sorumlusu Berlin Büyükelçisi Kafkas Fırkası Kumandanı Kemalettin Sami Bey'dir. Oluşturulan aydın grubuyla birlikte Türk hakları İngiliz, Fransız ve İtalyan'lara anlatılır.

Casusluk servisinin başında Kurmay Yarbay Edip Servet Bey vardır. Örgüt sızma, baskın gibi konularda önemli başarılar elde etmiştir. Yabancı elçiliklerde ajnları vardır. Buralardan gelen belge ve bilgiler şifre telgraflarla Ankara'ya ulaştırılır. Ali Galip ile adamlarının kongreyi karıştırmak üzere Sivas'a gönderileceği, Tevfik Paşa Hükümeti'nin bir darbe ile uzaklaştırılacağı, bazı İngilizlerin Erzurum'a yollanacağı bilgileri, ajanların çalışmalarından elde edilip, Mustafa Kemal'e iletilmiştir.

16 Mart 1920 de Misakı Millicilerin sindirilmesi için Meclisi Mebusan'a yapılan baskını örgütün lideri Galatalı Şevket Bey daha önceden haber aldıklarını belirtmektedir. Ancak bu baskın çerçevesinde Şevket Bey de tutuklananlar arasında yer alır. Bu da örgüte büyük bir darbe indirir.

Karakol örgütü ile Mustafa Kemal arasındaki bağ konusunda, Şevket Bey şunları söyler:

“Mustafa Kemal Paşa Anadolu’daki ordular, İstanbul kapılarına dayandıktan sonra harekete geçmemizi emrettiğinden karşılık veremedik. Buna zorunlu olduğumuz gün gerekirse düşmanla beraber şehri yıkacak ve savunmamızı yapacaktık. Planlarımız hazırdı. Bu gizli mesai sonunda beni en fazla yoran, tahkir olunan subaylarımızla, halkımızın zamansız bir mücadeleye atılmasını önlemek yolundaki çabalarım olmuştu. Birliklerine indirilen darbelerle ruh ve şuurları tam bir ihtilale uğramış yurtseverleri ikna etmek kolay olmuyordu. Peşinen ölmeye razı olanlar ayaklarıma kapanarak işbirlikçilerden beşini onunu öldürmeye müsade vermemi istiyorlardı. Kaç tane subayım emrimi bozmamak için tabanca ile kendilerini vurdular.

Yaverim Mehmet Ali Bey’ de bu kahramanlardan biridir.”

Örgüt, genel olarak göze göz, dişe diş karşılığıyla çalışır. Kısasa kısas genel ilkedir. 50 maddelik talimatnamelerinde cezalandırmayı vazifeleri arasında sayan örgüt “kana kan,göze göz, mala mal alır ve hem de mukabelei bilmisilde bulunur, asgari iki misliyle hareket eder” demiştir.

Hain olarak saptananların öldürülmesi için fedailerin teşkilatlandırılacağı da belirtilmiştir. Bu acımasız kuralları yumuşatan Mustafa Kemal olmuştur.

ATATÜRK KARAKOL’DAN KORKTU

Örgüt şartnamesinde bir milli ordu ve kurmay heyeti de oluşturmuştur.

Ancak bunların kim olduğu belli değildir. Mustafa Kemal bundan büyük rahatsızlık duyar. Bunların kim olduklarını Kara Vasıf Bey’ e sorduğunda aldığı yanıt: “Sizsiniz” olur.

Oysa Mustafa Kemal’e örgüt kurulurken sorulmamış, olur alınmamıştır.

Mustafa Kemal kendilerine bilgi verilmesini zorunluluktan saymıştır. Ancak örgütün İstanbul ağının güçlülüğü bu kötü başlayan ilişkilerde mecburiyetin getirdiği bir ilişkiyi ortaya koymuştur. Bunun en güzel örneğini Kara Vasıf Bey”i örgütü kurarken sergilediği tutum nedeniyle samimi bulmadığını dile getiren Mustafa Kemal’in, onu İstanbul’da muhatap kabul etmesidir.

Mustafa Kemal ile örgüt arasında zaman zaman ortaya büyük sorunlar da çıkmıştır. Bunlardan birisi Mustafa Kemal’ e bağlı olan ve Adapazarı mevkiinde düşmana ve çapulcu çetelerine karşı büyük başarı sağlayan Kuvayı Milliye Komutanı Yahya Kaptan’ın öldürülmesi olayıdır. Mustafa Kemal’i derinden etkileyen olay, İstanbul Hükükümeti’ndeki güçlerle, Karakol örgütündeki uzantılarının işbirliği ile gerçekeleştirilmiştir.1890’da Köprülü‘de doğan, Rumeli’nde çetecilik faaliyetlerinde bulunan, Teşkilat-ı Mahsusa da görev alan Yahya Kaptan gözüpekliği ve zoru başarmadaki maharetiyle tanınıyordu. Anadolu’ya geçtikten sonra Mustafa Kemal ile görüşmüş ve ona gönülden destek vermişti. Mustafa Kemal’in isteğiyle pek çok gizli faaliyeti yürüten Yahya Kaptan, meşhur Bekirağa bölüğünü basıp tutuklu bulunan Halil Kut ile Sadi Bey’i ve Küçük Talat Paşa’yı kaçırarak kurtarmıştı.

Yahya Kaptan bölgede Mustafa Kemal dışında hiç kimseden emir almamaktadır ve onun istekleri dışında kuş bile uçurtmamaktadır. İstanbul girişinde stratejik bir konumda bulunan Yahya Kaptan’a Mustafa Kemal’in direktifleri de bu yöndedir. Ancak o Mustafa Kemal’e olan bağlılığını canıyla ödeyecektir.

KARAKOL ATATÜRK’ÜN ADAMINI NASIL ÖLDÜRTTÜ

Önce İstanbul Hükümeti Yahya Kaptan’ın öldürülmesi için talimat verir.

Çünkü bölgedeki etkinliğini kısıtlayan bu adam, hükümetin Anadolu üzerindeki propaganda ve eleman geçişine engel olmaktadır. Ancak Mustafa Kemal bundan haberdar olup, Yahya Kaptan’a sahip çıkınca, bir başka plan yürürlüğe konur. Her yerden Mustafa Kemal’e Yahya Kaptan’ın ne kadar kötü bir adam olduğu, halka zulmettiği ve Kuvayı Milliye adını kötüye kullandığına dair mesajlar iletilmeye başlanır. Bunu yapanlar arasında Karakol Örgütü de yer alır. Mustafa Kemal bunlara direnir. Ancak İstanbul Hükümeti Yahya Kaptan’ın öldürülmesi için bir grup askeri yola çıkarır.

İzmit Tavşancıl mevkiinde 2 bin kişilik bir hükümet kuvveti, Kuvayı Milliye Komutanı Yahya Kaptan’ı 7 Ocak 1920 de abluka altına alır.

Tavşancıl köylüleri vatan haini diyerek teslim edilmesi istenilen Yahya Kaptan’ı hükümet kuvvetlerine vermezler. Ancak köy askerlerce basılıp evler dağıtılmaya başlanınca Yahya Kaptan kendiliğinden teslim olur.

Bundan sonrasını gelin Mustafa Kemal’in kendisinden dinleyelim: ” Yahya’yı takip ettiren Harbiye Nazırı Cemal Paşadır. İzmit’ten Tümen Komutanı Vekili’nden gelen 9-10 Aralık 1920 tarihli iki telgrafla ‘Duyulduğuna göre iki çarpışmadan sonra Yahya Kaptan ‘ın ölü olarak ele geçirildiği’ bildirildi. 11 Ocak 1920’de Tümen Komutan vekili’nden, İstanbul’dan gelen müfreze komutanına., benim adıma tebligatta bulunup bulunmadığını sordum. Üç gün sonra 14 Ocak 1920 tarihli raporunda Tümen Komutan Vekili şu bilgiyi verdi:

‘ Bizzat yaptığım soruşturmadan…çarpışma olmadığı ve yalnız , Yahya Kaptan’ın teslim olduktan sonra, köy dışında kesici bir alet ile öldürüldüğü anlaşılmıştır. Kafatasının olmaması bunu doğrulamaktadır’

Bu uğursuz haber üzerine İstanbul’daki teşkilatımıza 20 Ocak 1920 de Albay Şevket Bey vasıtasıyla şu telgrafı yazdık: ‘ Yahya Kaptan’ın öldürülmesinin sebepleri ile, teslim olduktan sonra kasten şehit edildiği

anlaşıldığından, öldürülmesinde kimlerin elinin ve etkisinin bulunduğunun, İstanbul ‘dan müracaat eden pek çok fedakar arkadaşa açıklama yapılmak üzere acele bildirilmesi rica olunur, efendim.

Heyeti Temsiliye adına Mustafa Kemal.’

Mustafa Kemal bu telgrafı Karakol Örgütü‘nün kurucusu ve yöneticilerinden olan Kara Vasıf’a gönderir.

Kara Vasıf, Mustafa Kemal’in konuyla ilgili daha önce yazdığı telgarflardan birine 17 Ocak 1920’ de verdiği yanıtta şöyle demektedir: “Mustafa Kemal paşa Hazretleri’ ne Özel:

1-Olay yerinde bulunan güvenilir bir zatın ifadesine göre, Yahya Kaptan yakalanıp köy dışında bulunan karokola götürülürken, çevreden on kadar eşkiyanın karakol üzerine ateş etmesi üzerine, kaçmaya çalışmış ve bu sırada öldürülmüştür. Bununla birlikte, iyi bir soruşturma yapılması için Hükümet’e başvuruldu.

2-Yahya Kaptan’ın Kuvayı Milliye adına pek çok kötülükler yaptığı söylentisi ağızdan ağıza yayıldığı gibi özel ve resmi yoldan yapılan soruşturma da bunu doğruladığı için, hükümet kovuşturmaya karar vermişti.

Ancak heyetimizce kendisinin geçici bir süre için gizlenerek Kuvayı Milliye işlerine karışmaması ve kötülüğe cüret etmemesi, yanında bulunan kaçak er ve jandarmaları geri göndermesi şartıyla kovuşturma yapılmaması istenmiş ve ilgililer katında teşebbüslerde bulunulduğu gibi, Gebze’ye özel olarak bir memur da gönderilmişti. Bu sırada hükümet, birdenbire gizlice asker göndermiş, yalnız Yahya Kaptan’ı ele geçirmek istediğini ilan etmiş ve arz edilen durum meydana gelmiştir efendim (Vasıf).

(Çanakkale Müstahkem Mevki Komutanı Şevket)”

Mustafa Kemal bu durumu şöyle açıklıyor:

” ‘Köy dışındaki karakola götürülürken çevreden ateş edilmiş. Kaçmaya çalışmış, bu sırada öldürülmüş.’

Bu sözlerin bu gibi suikastlerde bir formül gibi kullanıldığını anlamamak için çok safdil olmak lazımdır. Yahya Kaptan’ı ortadan kaldırmak için, birlikte çalıştıkları ve karar verdikleri Hükümet’in gizlice,

birdenbire bir oldu bittiye getirivermiş olduğu yolundaki sözler de dikkate değer. İstanbul'da Jandarma' dan, İstanbul Muhafız Alayı' ndan subay ve asker görevlendiriliyor. İstanbul' da duruma hakim olduklarını iddia eden teşkilat başkanlarımız bunu öğrenemiyorlar."

Mustafa Kemal ile daha sonra milletvekili de olan Kara Vasıf arasındaki telgraflaşmalar sonucunda Mustafa Kemal yargılarını şöyle noktalıyor: ATATÜRK'ÜN ADAMI NEDEN ÖLDÜRÜLDÜ

"Yahya Kaptan'ın hiç kimseyi dinlememesinin, öldürülmesine sebep olarak gösterilmesi asla doğru olamaz. Merhum şehit, beni dinliyordu, benden emir alıyordu. Verdiğim emre göre hareket ediyordu. Yahya Kaptan'ın öldürüldüğüne şüphe kalmamıştı. Bu gerçek bilindikten sonra onu öldürmüş

olan hükümetin kanuni kovuşturmaya başlamış olması çinayeti işleyenlerin meydana çıkamayacağına delil değil miydi. Zaman her şeyin, her gerçeğin tarih önünde samimi olarak incelenmesine imkan hazırlar.

Hükümeti ve İstanbul'daki teşkilatımızın başkanlarını böyle çirkin bir cinayetin işlenmesinde vasıta olmaya yönelten sebep ve etkenlerin incelenmesinin, gerçekten ibret verici sonuçlar getireceğine inandığım içindir…..bu olayı incelerken iki noktayı gözönünde bulundurmak yararlı olur:

Birincisi: Said Molla'nın üyesi bulunduğu gizli örgüt ve Gebze, Kartal bölgelerinde bu örgüte bağlı şahsi çetelerin oynadığı rol ile, bu rolü bizim adamlarımıza yüklemekte ve vatansever geçinen kimseleri aldatıp kandırmada gösterilen ustalık ve başarı.(Said Molla Anadolu hareketine en ağır saldırıların arkasındaki hain adlardan biridir. Said Molla'nın İngiliz casusu Papaz Fru ile olan ilişkileri ve yazışmaları Karakol örgütünün ardından kurulan istihbarat örgütü M.M Grubu tarafından ele geçirilerek yayınlanmıştır)

İkincisi: İstanbul teşkilatımızın başkanlarıdır ki, bunlar, bizim yani Heyet'i Temsiliye'nin emrinde ve onun verdiği direktif ve bilgilere göre hareketle yükümlü bulunuyorlardı. Bunların bu yükümlülüğü ancak samimi olarak yerine getirdikleri takdirde, asıl hedefe doğru yanılmadan yürümenin mümkün olabileceğini de kabul etmeleri gerekirdi. Oysa bu kimseler kendi

akıl ve tedbirlerini Heyet'i Temsiliye'nin uyarılarına rağmen yüksek görmekten geri durmamışlar ve hareket serbestliklerine engel olunmasını bir haysiyet meselesi yaparak sinirlenmişler ve bu sakat duygunun etkisiyle, aldatılmaya kadar varmışlardır."

MUSTAFA KEMAL KENDİ GİZLİ SERVİSİNİ ARIYOR

Karakol örgütü ile Ankara arasında ortaya çıkan bu sorunlar Mustafa Kemal'i yeni arayışlara yöneltecektir. Mustafa Kemal karakol örgütünün İttihatçı yapısından son derece rahatsızdır. Hatta görüşmeleri sırasında Kara Vasıf'a Anadolu ve Rumeli Müdafai Hukuk Cemiyetleri dışında oluşturulan bu örgütün müstakil çalışmasına karşı olduğunu belirtmişti.

16 Mart 1920 de yaşanan baskın olayından sonra tutuklanan Karakol örgütü yöneticilerinden Şevket ve Kara Vasıf Bey'lerin İngilizlerce Malta'ya sürgün edilmeleri Karakol örgütünü zor durumda bırakır. Bu, İngilizlerin bir çökertme operasyonudur. İngilizler tarafından Malta'ya sürülenler bu örgütün belkemiğidirler. Bunlar şu adlardan oluşur: Ali İhsan Paşa, Albay Cemal, Yüzbaşı Şerafettin, Binbaşı Nazım, Yarbay Mehmet Tevfik, Albay Ahmet Tevfik, Binbaşı Ömer, Ali Fethi Okyar, Yüzbaşı Cemal, Yarbay Abdülgani, Yüzbaşı Nevzat, Dr. Yüzbaşı Halil, Albay Ahmet Cevat İstanbul Merkez Kumandanı, Binbaşı Mazlum, Binbaşı Ahmet Haydar, Albay Sami, Binbaşı İbrahim Hakkı, Dr. Süleyman Numan Paşa, Hacı Ahmet Paşa (Enver Paşa'nın babası), Yüzbaşı Tahir, Fahrettin Türkkan Paşa, Teğmen Şevket Ziya, Mahmut Kamil Paşa, Binbaşı Mehmet Arif, Albay Mürsel Bakü, Çürüksulu Mahmut Paşa (Senatör), Cemal Paşa - Mersinli-Harbiye Nazırı, Albay Galatalı Şevket (İstanbul Merkez Komutanı), Albay Kara Vasıf (Karakol Cemiyeti'nin kurucusu), Ali Sait Paşa (Akbaytugan), Refet Paşa, Binbaşı Ali Çetinkaya (Afyon Mebusu), Yarbay Basri Saran (Cevat Paşa'nın damadı Genel Kurmay 1.Şube Müdürü), Yakup Şevki Subaşı Paşa, Dr. Abdülselami Paşa, Süleyman Faik Paşa.

Aslında örgüt İttihatçılık anlamında dağılmaz ve sürer. Mustafa Kemal daha sonra bu örgütün çalışmalarını zararlı bulduğunu belirtecektir. Malta sürgününün ardından toparlanma çalışmaları sırasında Karakol Cemiyeti büyük bir gedik verecektir. Bu istihbarat açığının adı, Mustafa Sagir'dir.

Karakol Cemiyetinin içine sızan İngiliz gizli servisi elde ettiği adamlarıyla Mustafa Sagir adlı ajanı Ankara'ya gönderir ve Mustafa

Kemal’i öldürmekle görevlendirir. Bu konuda ortaya çıkan sorun, Ankara hükümetince halledilir. Bu konuya ilerde Mustafa Sagir olayı içinde detaylı olarak değinilecektir. Ancak grup resmen 1920 de dağıtılır. Bunun ardından oluşturulan Yavuz adlı grup Yüzbaşı Mustafa Muğlalı (daha sonra Orgeneral ve Güneydoğu’da 33 vatandaşın sınır geçtiği iddiaları nedeniyle öldürülmesi olayının faili) tarafından bir süre daha faaliyetlerine devam edecektir. Ancak yakalanacağını anlayan Muğlalı Eylül 1921 de İstanbul’dan Anadolu’ya geçecektir.

İttihatçıların muhalif hareketleri ancak 1923’de milli mücadeleden sonra bitirilebilecektir. Mustafa Kemal yine de bir yurt gezisi için gittiği İzmit’te Ocak-Şubat 1923 de Kara Kemal’i çağırarak görüşmüş ve İttihatçıların düşüncelerini sormuştur. Kara Kemal İttihatçıların dağınıklığını dile getirip, toparlamak için görev verildiğinde bunu yerine getireceğini söylemiştir. Bunun üzerine eski Maliye Nazırı Cavid Bey’in evinde bir kaç toplantı yapan İttihatçılar, bir muhalefet partisi olarak ortaya çıkılmaması, ancak gelecek için bir parti programı yapılması kararı almışlardır. Bu sırada Mustafa Kemal 14 Nisan 1923 de Anadolu Ajansı aracılığıyla yaptığı açıklamada hiç kimsenin İttihat ve Terakki adına angajman almaya yetkili olmadığını belirtmiştir. Bu sırada Mustafa Kemal’in yakın çevresi de İttihat ve Terakki’nin kuruluşunda O’nun da bulunduğunu dile getirmişlerdir. Aslında böyle bir şey yoktur. Daha sonra ise Mustafa Kemal’e karşı tasarlanan İzmir suikasti nedeniyle suçlu olmadıkları bilinse de bazı İttihatçılar İstiklal Mahkemeleri’nce idama mahküm edilmişlerdir. Bu da İttihatçıların sonu olmuştur. Yani Karakol örgütü o dönemde bir büyük gücün temsilcisi olmuştur. İttihatçılardan aldığı güç ile bu olaylara kadar siyasi ağırlığını hiç yitirmemiştir.

Örgütün dağılması emrini veren otoritenin Ankara olduğu ve Mustafa Kemal’in bu örgüte karşı duyduğu güvensizliğin bunda etkili olduğu kesindir.

Bu arada, geride kalanlar küçük istihbarat, kaçakçılık, sabotaj grupları olarak çalışırlar. Bunlardan yine Kara Kemal tarafından kurulan Beşler Grubu ile Hamza Grubu da faaliyetlerini sürdürürler.

ANKARA’NIN İLK GİZLİ SERVİSİ

Hamza grubu Ankara’nın olurunu alarak kurulan ve desteklenen ilk istihbarat grubudur. Daha sonra ortaya çıkan Felah Grubu’nun ilk çekirdeğini oluşturan Hamza Grubu 23 Eylül 1920 de faaliyete başlar.

Kurucusu Kurmay Yarbay Çopur Neşet Bora Bey’dir. Neşet Bey daha önce de Molteke adlı bir başka gizli teşkilat kurmuştur. Grup ihtiyat kuvvetlerini barındıran 2 alt birim daha oluşturur. Bunlar Ferhad ve Kerimi adlarını alırlar. Herhangi bir tehlike anında Hamza Grubunun yerine Ferhad Grubu onun da bertaraf olması durumunda yerine Kerimi Grubu geçecektir.

Grubun adı son olarak 31 Ağustos 1921 de Felah Grubu olarak değiştirilir.

Bütün bunlar iz kaybettirme ve yanıltma amacıyla yapılan şekli değişikliklerdir. Grupların örgütleri Kurtuluş Savaşı sonuna kadar faaliyet halinde olacaktır.

Hamza grubuna bağlı olan yapıya göz attığımızda, o dönemdeki gizli servislerin çalışma şemalarını da görmek mümkün olmaktadır. Bunlar şöyle örgütlenmişlerdir:

1. Şube Müdürü: “Yıldız” kod adıyla anılan Kurmay Yüzbaşı Seyfettin Bey’dir. (Tüm.Gen.Düzgören) Bu şubenin görevi Yunan Ordusunun teşkilat ve harekatı hakkında istihbarat toplamaktır.

2. Şube Müdürü: “Fuat” kod adıyla anılan Muhabere Yüzbaşı Hilmi Bey’dir.

Genelkurmayca öngörülen teknik ekipmanı sağlamak, siparişleri ve satınalmaları gerçekleştirmektir.

3. Şube Müdürü: “Ay” kod adıyla görev yapan grup komutanı Neşet Bey’dir.

Saray çevresi ve düşman karargahları ile ilişkileri konusunda bilgi toplamak bu şubenin görevidir. Bu şube ayrıca kontrespiyonaj yani casus avcılığı yapmakla da görevlidir. Bu şube ayrıca Anadolu’ya geçişleri kontrol altında tutan ve sağlayan birimdir aynı zamanda.

4. Şube Müdürü: “Güneş” kod adıyla anılan Kurmay Yüzbaşı Ekrem Bey’dir (Korgeneral Ekrem Baydar). Bu şube istihbarat için gerekli teknik elemanları bulmak, İstanbul ve dış ülkelerden alınacak malların alımı ve Anadolu’ya geçirilmesi, İstanbul hükümetinin satmaya çalıştığı silahları alarak Anadolu’ya geçirmek ve hesapları tutmakla yükümlüdür.

Ankara’dan gruba gönderilen kuryeler İstanbul Yemiş İskelesi, Limoncu Han, Dillizade yazıhanesinde Ali Bey ile temas kuruyorlardı.

HAMZA GRUBUNDAN GENEL KURMAYA RAPOR

1 Aralık 1920 tarihli raporda Hamza grubunun faaliyetleriyle ilgili olarak Genel Kurmaya şu bilgiler aktarılıyordu:

İstihbarat çalışmaları: İngiliz ve Yunanlılar hakkında gerekli bilgilerin alınabileceği kişilerle işbirliğinin sağlandığı, ayrıca bir kurmay subayın İzmir’e gönderileceği, Manisa’ya gönderilecek bir ajanın daha denendiği kaydediliyordu. Askeri basımevindeki bütün yazılı evrakların grubun ardiyelerine taşındığı, Ankara’nın istediği haritaların alındığı haber veriliyordu.

Personel işleri: “Grup, kurulduğundan bu yana geçen 2.5 ay içinde Anadolu’ya 40 subayın geçişini sağlamıştır” denilen raporda, çalışmalarına muhalefet olan bazı inzibat subaylarının da değiştirildiği bildiriliyordu.

Mühimmat ve silah işleri: Büyük miktarda silah ile silah yapımı için tezgah fabrikalardan ve depolardan kaçırılmıştı. Bunlar Anadolu’ya geçiriliyordu. Daha büyük silah tezgahlarının kaçırılması için İmalat-ı Harbiye Müdürü‘nün değiştirilmesine çalışıldığı kaydedilen raporda Fransızların Rusya’ya gönderdikleri bazı silahların Vrangel ordusunun bozguna uğraması nedeniyle karaya çıkarılmadan İstanbul’a geri döndüğü belirtilerek bunlardan yararlanma olanaklarının araştırıldığı kaydediliyordu. Raporda 2.5 ay içinde 43 makinalı tüfek kapak takımı, yedek parça ve aletleriyle iki adet batarya, 15 top dürbünün Ankara’ya gönderildiği, bunlara ilaveten 7 adet makineli tüfek ve 15 kilo kapsülün de yola çıkarılmak üzere hazırlandığı belirtilmiştir.

Örgüt, İzmir’e silah götürdükten sonra dönüşte İngilizlere yakalanan bir motorcunun üzerinde çıkan belgelerden ve sonrasında İngilizlerin yaptığı soruşturmalar sonucunda açığa çıkartılmıştır.

Bu grubun elemanları şu adlardan oluşmuştur: Binbaşı Mehmet Dursun, Yüzbaşı Hüseyin Vehbi, Binbaşı M. Bahattin Sakman, Yüzbaşı M.Cemal Emsal, Yarbay Salih Zeki, Yüzbaşı Ziya, Yarbay Eyüp Durukan, Binbaşı Mehmet Bilal Alpagut, Yüzbaşı İsmail Kemal Altuğ, Yüzbaşı Şükrü

Öztikmen, Yüzbaşı Ömer Sabri Akan, Üsteğmen Osman Nuri İnceler, Binbaşı Mustafa Reşit, Binbaşı Hasan Fehmi, Yüzbaşı Hasan Tahsin, Üsteğmen Hüseyin Hüsnü Uygur, Yüzbaşı Mehmet Emin Burat, Üsteğmen Rasim Akyaşar, Teğmen Ethem Olcay, Albay Esat, Binbaşı Mahmut Hakkı, Yüzbaşı Mehmet Cemal, Necati (Ermeni asıllı-İngiliz istihbaratında görevli ajan), Efdal (Ermeni asıllı İngiliz istihbaratında görevli ajan), Mustafa Rıza (İngiliz İstihrabatında görevli ajan), Yüzbaşı Halit (İstanbul Fransız Karargahında İrtibat subayı), Yüzbaşı Kemal (Fransız karargahında irtibat subayı), Revandizli Mahmut Paşa, Abidin Bey, Himmetzede Hüsnü, Hasan Rıza Soyak, Necmettin Bey, Yüzbaşı İsmail Hakkı, Teğmen İbrahim, Üsteğmen Rıfat, Yüzbaşı Cevdet, Teğmen Kerim, Üsteğmen Gözlüklü Ziya, Binbaşı Seyfi, Binbaşı Aziz Hüdai, Binbaşı Hasan Hilmi, Yüzbaşı İbrahim Derviş Görsoytrak.

MUSTAFA KEMAL TEŞKİLAT-I MAHSUSACILARI TOPLUYOR

Uzun tartışmaların sonunda, bir türlü istenilen noktaya çıkartılamayan ve açığı giderek daha fazla duyulan istihbarat çalışmalarında yeni bir yapılanma için Mustafa Kemal'in oluruyla Fevzi Çakmak Paşa Teşkilat-ı Mahsusa'nın son başkanı sıfatını taşıyan Hüsamettin Ertürk'e ulaşır.

Ertürk Samsun'da bulunduğu sırada 25 mart 1921 de Çakmak'tan gelen yazılı emir üzerine Ankara'ya gelir. Burada kendisine oluşturulmak istenen gizli teşkilat hakkında bilgi verilir ve bunu kurması istenir. Bunun üzerine Ertürk adı Müsellah Müdafaai Milliye Grubu olarak belirlenen teşkilatı oluşturmak üzere harekete geçer. Mim Mim Grubu olarak da adlandırılan bu oluşum, öncelikle İstanbul'daki dağınıklığı toparlayacak, ardından da Karakol Örgütünden kalan örgütlerin çalışmalarını da bir çatı altında toplayarak sona erdirecektir.

Örgüt, İstanbul'da büyük bir ajan ve haber ağı kurmayı başarır. Saray'dan ve düşman karargahlarından düzenli bilgi akışı sağlanır, Ankara olaylardan hızla haberdar edilir. İstanbul örgütünün kurulması görevini Topkapılı Mehmet Bey'e veren Hüsamettin Ertürk, Ankara'nın direktifleri doğrultusunda başkanlığa Süvari Esad Bey'i getirir. İstanbul'da örgüt çok başarılı iken Esad Bey'in İstanbul Valiliğine tayini örgütten kopmalara yolaçar. Ancak örgüt, çalışmalarına devam eder. En önemli görevi silah sevkiyatı olan örgüt, bunda başarılı olur. Özellikle önce İtalyan sonra da Fransızların İngilizlere karşı olan tutumlarından yararlanan örgüt bu ülkelerin gizli servislerinin yardımıyla Anadolu'ya silah sevkini başarıyla sürdürür.

KARAKOL örgütünün çalışmalarıyla ilgili olarak Mustafa Kemal'in bir dönem çok yakınında bulunan,ancak daha sonra adı bazı yolsuzluk olaylarına karıştığı için araları açılan ve Atatürk'e karşı girişilen İzmir suikasti nedeniyle, yargılanıp idam edilen Kurtuluş Savaşı‘nın kahramanlarından Miralay Mehmet Arif Bey (Ayıcı Arif lakabıyla da tanınırdı. Bu lakap kendisine yanından ayırmadığı ayısı nedeniyle verilmişti) anılarında şunları dile getiriyor:

AYICI ARİF GİZLİ SERVİSLERİ ANLATIYOR

” İzmir’in Yunanlılar tarafından işgalinden önce Sivas eski mebusu Kara Vasıf Bey’in girişimleriyle İstanbul’da gizli olarak bir cemiyet (Karakol Cemiyeti) kurulmuş ve bu cemiyet İstanbul’un itilaf devletleri tarafından işgaline kadar övgüye değer bir biçimde çalışmıştır.

Anadolu milli harekatına yardım işinde, adı geçen cemiyet, görevini hakkıyla yapmış ve taşıma işini ustaca yönetmiştir. Harbiye Dairesi Başkanı Kurmay Albay Ömer Lütfi Bey (Yenibahçeli) ve silah (piyade ve makinalı) Şubesi Müdürü Kurmay Binbaşı Naim Cevad Bey’in yurtseverce yardımları ve İstanbul halkının (Mavnacılar, Hamallar, Arabacılar, Gümrük, Deniz Yolları ve Polis) memurları ve çalışanlarının fedakarca çalışmaları sayesinde Ferid Hükümeti’nin ve İngilizlerin kontrolleri altında bulunan ambar ve depolardan geceleyin aşırmak suretiyle muhtelif tarihlerde İstanbul’dan (56 bin mekanizma, 320 makinalı tüfek, 1500 tüfek, bir batarya top, 2000 sandık cephane, 10 bin takım elbise , yüz bin giyim, nal ve mıh, 15 bin matara , bin tona yakın malzeme ve çeşitli askeri eşya) Anadolu’ya geçirilmiştir.

Zonguldak tüccarlarının kiralarında bulunan Fransız bandıralı Kornilof, Mecda ve Vovesta vapurları ile İstanbul’dan İnebolu’ya ve Samsun’a yapılan muhtelif seferlerde bir çok askeri malzeme ve askeri eşya gönderilmiş ve taşınmış ve bu göndermede adı geçen vapurlarda komiserlik görevini yapan deniz Yüzbaşılığından emekli Gelibolu’lu Mehmet Kaptan ile emekli İsmail Hakkı Kaptan’ın ve arkadaşlarının bir çok fedakarca hizmetleri olmuştur.

Sakarya Savaşı sırasında Trabzon’dan bir motora yüklenip gönderilen ve Fatsa açıklarında batmak zorunda kalan 4 adet seri ateşli 5,10’luk toplarımızın tahliyesi ve Yunan donanmasının Karadeniz’deki faaliyetlerine rağmen Giresun’dan (Osman Ağa) alayının acele olarak Samsun’a nakli hususunda adı geçen kaptanlarla maiyetlerindeki Türk tayfalarının yurtseverce çalışmaları anılmaya değerdir.

Teşkilat hususunda Muğlalı Yarbay Mustafa Bey, Emekli Topçu Binbaşısı İhsan Bey, (Cebel-i Bereket Mebusu) Jandarma Binbaşısı Remzi Bey, Üsküdarlı Hoca Naci Efendi, Yüzbaşı Dayı Mesut ve Yenibahçeli Şükrü Bey'lerin çalışma ve çabaları anılmağa ve kaydedilmeye değerdir. Bu arada Merkez Telgraf Haberleşme Memurlarından özellikle Halit Efendi'nin fedakarca hizmetleri de anılmaya değerdir.

İstanbul'un itilaf devleteri tarafından işgali üzerine Karakol Genel Merkezi faaliyetlerini durdurarak üyelerinin büyük bir kısmı Anadolu'ya geçmiştir.

İstanbul'da taşımacılık ve satınalma işleriyle uğraşmak üzere daha sonra (Hamza ve Felah) daha sonra M.M. Grupları kurulmuş ve Anadolu'ya bir çok eşya, telefon malzemesi ve topçu malzemesi göndermişlerdir. Yunanlıların İstanbul'a yapacakları taarruz söylentileri üzerine (Müdafai Milliye) adıyla askeri bir grup daha kurulmuş ve (M.M.) grubuyla işbirliği ederek İstanbul ve çevresinde kuvvet kazanmış ve halktan bir kısmına silah dağıtmışlardır.

İstanbul'un itilaf devletleri tarafından işgali üzerine, Üsküdar yoluyla Anadolu'ya geçirilecek kişilerin geçişini kolaylaştırmak amacıyla başlangıç Üsküdür'da olmak üzere bir menzil hattı kurulmuş ve bu menzil hattının Anadolu içindeki görevlerini Yüzbaşı (1925'de Binbaşı) Dayı Mesut ve Yeni Bahçeli eski mebus Şükrü Bey'ler ile Maltepe Atış okulundan Yüzbaşı (1925'de Binbaşı) Fehmi ve Hulise Bey'ler üstlenmişler ve bir çok önemli saygıdeğer kişiyi Anadolu'ya geçirmeyi başarmışlardır.

Bu heyet daha sonra Kocaeli Kuvayı Milliye örgütüyle de meşgul olarak 24.Tümen Kumandanı Yarbay Atıf Bey'in emir ve talimatı dairesinde pek önemli hizmetler yapmışlardır.

Kocaeli Kuvayı Milliye kumandanlığını Dayı Mesut Bey üstlenmiş ve Fehmi Bey'de Yavuz takma adıyla Adapazarı Milli Taburunu kurmuş idi.

İzmit çevresinde İngiliz ve Yunanlıların yardımlarıyla lanet edilecek işler yapan ve bir çok müslümanın kanını akıtmış olan Gönüllü Ermeni Alayı Kumandanı Kaptan Tanik Çetesine Aslan Bey köyünde bir gece baskını yapan Yavuz Bey, 500'ü aşkın Ermeni çetesini bütünüyle yok etmiştir"

FRANSIZLAR İNGİLİZLERE KARŞI

Fransızlar Kurtuluş Savaşı sırasında özellikle İnglizlere karşı bir tutum sergilerler ve Anadolu’yu işgale birlikte başladıkları İngiltere ile yollarını ayırırlar. Fransa parçalanan Osmanlı‘dan daha fazla maddi ve manevi miras ister. Ama İngiltere ona bu kadar bonkör davranmamaya kararlıdır. İngiltere bu amaçla hemen gizli servislerini ve casuslarını devreye sokar. 23 Mayıs 1919 tarihinde toplanan ve Osmanlı‘nın İtilaf Devletleri arasında mandeterliklerle paylaştırılıp, köleleştirilmesi sorunu, Paris Konferansı‘nda uzun uzadıya tartışmalara yol açmıştır.

Parçalanma kesin karardır. Ama bu parçalanmadan herkes ne kadar pay alacaktır, sorun budur. İngilizlerin oyunları sonucu pay isteyenlerin sayısı giderek artar.

31 Ocak 1919 da Emir Faysal Suriye, Irak, Cezire, Hicaz, Yemen’in de dahil olacağı Arap topraklarının bağımsızlığını istemesi, 26 Şubat’ta Ermenilerin Kilikya, Maraş Sancağı, Erzurum, Bitlis, Van, Diyarbakır, Harput, Sivas, Trabzon’un kıyı şeridi gibi toprakların Türkiye’den ayrılarak İtilaf Devletleri’nin himayesi altında kendilerine verilmesi ve 20 yıllık bir manda ile yönetilmelerini istemeleri, Kürtlerin Diyarbakır, Harput, Bitlis, Musul, Urfa sancaklarını kapsayan bağımsız bir Kürdistan talep etmeleri, hiç hesapta olmayan, yeni ortakları gündeme getirmiştir.

Bu da işgali birlikte başlatan büyük devletlerin kavgalarını açığa çıkartır. Özellikle Emir Faysal’ın bağımsızlık talebi Suriye’deki çıkarları açısından Fransa’nın hoşuna gitmez. Üstelik Suriye’nin kurulacak olan Arap Federasyonu’nda yer alacak olması 1916 da varılan paylaşım anlaşması Sykes-Pioct’a ters düşmektedir. Zira bu anlaşmaya göre sadece Halep, Şam, Musul üçgeninde bir Arap Konfederasyonu’nun kurulmasına izin verilmiştir. Suriye sorunun yanı sıra Kürtlerin de bu anlaşmayla Fransa’ya verilmiş bulunan bölgeye (Musul, Urfa) göz dikmiş olmaları, Fransızlarla İngilizlerin arasını açmıştır. Kürtlerin taleplerinin yaratıcısı İngilizlerdir. İngilizler bu amaçla bir Kürt-İslam ayaklanmasının mali ve ideolojik temellerini de hazırlamaktadırlar.

Casusları bu işle görevlidir. İngiltere Birinci Dünya Savaşı sırasında kendilerine yardımcı olmaları durumunda Araplara bağımsızlık vereceği sözünü vermiştir. Ancak bu sözde yer alan ve petrol bölgeleri üzerinde egemen olan Musul konusunda pişmandırlar. Kürtleri kışkırtarak bu bölgeyi geri almak istemektedirler. Bunda da başarılı olurlar. Kürtleri de Araplara yaptıkları gibi bağımsızlık sözüyle kandırır ve amaçlarına uygun bir şekilde kullanırlar. Sonuçta İngilizler bu çalışmalarının semeresini 15 Eylül 1919'da bir gizli sözleşme ile Musul'u yeniden geri alarak görürler.

Fransa gerek Ermeni, gerek Kürt isteklerinin arkasında İngilizlerin bulunduğunu bilmektedir. Bu kavgada İngilizlerin kazığını çokça yediğini düşünen Fransızlar özellikle Suriye konusunda taviz vermek istememektedirler. Bu nedenle de bir manevra ile Osmanlı toprak bütünlüğünün çok parçalı olmasına karşı tutum takınırlar. Bu daha sonra İngilizleri baltalamak için yapılan diğer eylemelere kadar uzanacak bir başlangıç olur.

MUSTAFA KEMAL'İN İTALYANLARA OYUNU VE YENİ GİZLİ SERVİS: MİM MİM

İtalyanlar ise Mustafa Kemal'in akıllıca oynadığı bir oyunun sonunda 15 Haziran 1920' de İngilizlere ve Fransızlara kazık atmak amacıyla Türkiye'deki madenlerin imtiyaz hakkını tek başlarına alacakları vadine kanarak, Mustafa Kemal ile bir gizli protokol imzalarlar. Bu protokol İtalyan Başbakanı Kont Sforza'nın yakın arkadaşı Kont Fago ile Mustafa Kemal arasında imzalanır. Buna göre İtalya, Ankara Hükümeti' ne 4 milyon Türk Lirası borç verecektir. Ayrıca Yunanlıların Anadolu'da yayılmasını engelleyecektir. Buna ek olarak da Ankara Hükümeti' nin yurtdışından getireceği silah ve cephanelerin Ankara' ya indirilmesini engellemeyecektir. Büyük miktarda cephaneyi Antalya, Zonguldak, Ereğli ve Bartın'da Rossi şirketi gemileriyle Türklere teslim edeceklerdir. Bu durum Fransız gizli servisince o zaman saptanmıştır.Ancak sonuçta Mustafa Kemal'in bu oyunu sayesinde İtalyanlardan sonuna kadar yararlanılmakla kalınmamış, Türkiye'deki ekonomik ayrıcalıklarının gittiğini sanan Fransızlar bunun bir adım önüne geçmek için çabalarken İngiliz, Fransız ve İtalyan güç birliği ağır yaralar almıştır.

3 Mayıs 1921' de TBMM hükümeti, “Mim Mim” teşkilatını resmen tanır.

Örgütün başarısı nedeniyle Kurtuluş Savaşı sonrasında elemanları hükümetçe ödüllendirilmiştir. “M.M” Grubu'nun teşkilat yapısı ve elemanlarının dökümü şöyledir:

M.M Grubu Yönetim Kurulu Başkanı Tuğ General İhsan Sökmen Paşa. Üyeler: Harbiye Nazırı Yaveri Yarbay Kamil, Polis Şube Müdürlerinden Üsküdarlı Sadi Bey, Maliye Nezareti Memuru Seyfi Bey, Tasviri Efkar Gazetesi Sahibi Ebuzziya Velid Bey, Yedek Üye Kavalalı İbrahim Paşazade Hüseyin Bey ve Kavala Eşrafından İbrahim Bey.

Topkapı Şubesi Kurucuları:

Albay Hüsamettin Ertürk (Ankara'nın dışındaki örgütün kurucusudur) Yüzbaşı Emin Ali, Deniz Yüzbaşı İsmail Hakkı, Mehmet çetin, Topkapılı

Mehmet, Topkapılı İhsan, Serezli Niyazi, Yarbay Erzurumlu Kemal Koçer.

Beyazıt Şubesi Kurucuları:

Albay Besim, Yarbay Mustafa Muğlalı,Nidayi Paşa Eminönü Şubesi Kurucuları:

Binbaşı Şevket, Binbaşı Asım, Teğmen Muhlis.

M.M Grubu Elemanları:

Yüzbaşı Ahmet Muhtar, Binbaşı Kadri, Yüzbaşı Ali Şefik, Binbaşı Ömer Lütfü Süman, Yüzbaşı Rıfat Akyol, Yüzbaşı Hayrettin Güvener, Binbaşı Sami Tatlıdil, Binbaşı Ali Rıza Sezener, Yüzbaşı Ali Hıfzı Demiroğlu, Yarbay Talat Ustabaşı, Binbaşı Aysun Özden, Yüzbaşı Seyfettin, Yüzbaşı İhsan, Üsteğmenler Ahmet Sadi duruma, Mithat Sanal, Muhlis Erdener, Halil İbrahim Ünalan, Teğmen Recai Elden, Binbaşı M. Tevfik, Binbaşı Hakkı, Yarbay Hüseyin Hüsnü, Yarbay Yusuf İzzettin, Yüzbaşı Rıfat Sivri Hisarlı, Binbaşı Cemalettin, Yüzbaşılar Ali Şevket Turgut, Kamil Kuter, Halil Okay, Adil Hikmet M., Ali Atabey, Binbaşı Osman Şükrü, Binbaşı M. Bilal Alpagut, Yüzbaşı İsmail Sezai Güral (İzmir MM), Yüzbaşı Rüştü Toper, Binbaşı Ali Saffet, Binbaşı Hakkı, Yüzbaşı Hüsamettin, Teğmen M. Tevfik, Yüzbaşı Mehmet Fahrettin Binişin, Yüzbaşı Ahmat Şükrü, Yüzbaşı Ahmet Zeki, Üsteğmen Raşit.

M.M Grubuna Yardımcı Olanlar:

Ziya Paşa (İstanbul Harbiye Nazırı), Albay Beşiktaşlı Hilmi (Levazım Dairesi’nden), Albay İzmir’li Hüsnü, Kayyum Ahmet, Yüzbaşı Abdülvahap, Yüzbaşı Zeki, Yüzbaşı Bilal, Sadık Bey (Sayıştay Denetçisi), Nihat Bey (

Sayıştay Denetçisi), İsa Bey (İçişleri Bakanlığı Saymanlık Müdürlüğü), Beylerbeyli Avni Bey (Maliye Tahsil Şubesi Memirlarından), Beylerbeyli Zühtü Bey (İstanbul Gümrüğü Memurlarından), Hacı Tevfik (Gezici Postacı), Arap İhsan Bey (İstanbul Telgrafhanesi Müdürü), Hacı Mümtaz Bey (İstanbul Telgraf Yollama Memurlarından), İstanbul Telgraf memurlarından Cevat, Edip, İsmet Beyler, Telgraf Hat Memurları Koca Mehmet Bey, Yaşar Bey, Topkapılı Cemal Bey.

M. M Grubu Genelkurmay'ın emirleri doğrultusunda : A-Müdafayi Milliye Grubu

1- İstihbarat sağlanması

2-Fesat cemiyet mensuplarının saptanması

3-Silah, cephane ve malzeme tedariki ve Anadolu'ya sevki B-Müdafai Milliye Teşkilatı:

1-Propaganda

2- İstanbul'daki müslüman Türkleri azınlık çetelerine karşı korumak 3-Verilecek emirlere göre baskınlar ve tahripler yapmak üzere ekipler teşkil etmek; şeklinde çalışmalarını yürütmüştür.

Hüsamettin Ertürk anılarında Mim Mim grubunun faaliyetlerini savaş sonrasında da sürdürdüğünü anlatmaktadır. Örneğin ikinci dönem milletvekili seçimleri sırasında grubun Mustafa Kemal'in emriyle, bir kısım milletvekilinin İstanbul'da seçimleri kazanması için çalışmalar yaptığını aktarır. Örgüt Ankara'da Sovyet ajanlarını da izlemiş, Yeşil Ordu ve Türkiye Komünist Fırkası soruşturmalarında aktif olarak çalışmıştır. Ancak örgütün fiilen ortadan kaldırılışı İstanbul'un kurtuluşundan sonra 5 Ekim 1923' de olmuştur.

BİR AJAN ANLATIYOR

Hüsamettin Ertürk anılarının yeraldığı ve Samih Nafiz Tansu tarafından kaleme alınan ‘ İki devrin perde arkası’ adlı kitapta (Hilmi Kitapevi yayınevi 1957 İstanbul) olayların gelişimini, istihbarat faaliyetlerini ve kendi serüvenini özetle şöyle dile getirmektedir : ” Enver Paşa İngilizlerin Intelligence Service’i gibi bir gizli teşkilata Birinci Dünya Savaşı‘nın çıkmasından az önce ihtiyaç duyarak, Harbiye Nezareti’ ne bağlı bir Teşkilat-ı Mahsusa kurmuştur. Umuru Şarkiye adı da verilen teşkilatın gayesi, o zamanlar çeşitli memleketlerde propaganda yapmak, askeri sırları ele geçirmek, bütün islamları ve Türkleri ayaklandırıp bir imparatorluk bayrağı altında birleştirmekti. İttihat ve Terakki idarecileri, bu işleri organize etmek için, çeşitli tedbirler almışlar, yüzlerce islam büyüğü mücahidi İstanbul’a davet ederek bunların iaşe ve ibadelerini deruhte etmişlerdi. Enver Paşa bu teşkilatın başına evvela Süleyman Askeri Beyi, sonra Ali Başhampa Bey’i, teşkilatın lağvından az evvel de Hüsamettin Ertürk’ü getirmiştir. Teşkilat-ı Mahsusa’ ya büyük ümitler bağlayan İttihat ve Terakki, Birinci Dünya Savaşı başlarken ve bütün savaş boyunca gerek islam memleketlerinde gerek Türk diyarlarında çeşitli hareketler ihdasına, isyanlar tevlidine muvaffak olmuştur. Savaşta mağlup olmamız üzerine ve mütarekeden önce Türkiye’den ayrılırken, Enver Paşa teşkilatın garp devletlerine karşı resmen lağvedilmesini, fakat gerçekte resmen devam etmesini tavsiye etmiştir.

Sadrazam ve Harbiye Nazırı Müşir İzzet Paşa, Teşkilat-ı Mahsusa’nın müstemlekelerde itilaf devletleri aleyhine çalışmış olması dolayısıyla, bahis konusu devletlerin bunun lağvını ve elindeki silah ve cephanenin de teslimini istediklerini Hüsamettin Ertürk’e bildirmiş, Ertürk emrin birinci kısmını yerine getirerek, tecrübeli Teşkilat-ı Mahsusacıları İstanbul’dan Anadolu’ya sevketmiş, silah ve cephaneleri de keza Anadolu’ya göndermek için gayret sarfetmiştir. Teşkilat-ı Mahsusa’nın lağvından sonra, Atatürk’ün ve Fevzi Çakmak’ın tensibi ile, Ankara’da M.M(Müdafi Milli İstihbarat) Grubunu kuran Ertürk o zaman grubun gayesini şöyle tesbit ve tarif etmiştir:

‘ Milli orduya taazzuv ettirmek için İstanbul’daki askeri ambarlardan esliha, mühimmat, levazım ve techizat elde etmek’

1921 yılı başından itibaren barış akdine kadar önemli siyasal meselelerde büyük hizmetler etmiş olan MM Grubu, istihbarat ve propaganda konularında da çalışmış, bir çok casusluk olayını meydana çıkarmıştır.”

Bu casusluk çalışmaları sarısanda en önemli konulardan biri daha önce de değindiğimiz gibi Anadolu’ya silah sevkiyatıydı. Bu konuda İngilizlerle büyük bir kavga veriliyordu. Ancak Fransızlar Anadolu’daki İngiliz egemenliğine kendi çıkarları açısından karşı oldukları için, zaman zaman Türk gizli örgütlerine yardım etmişlerdir. Fransızlar parçalanmış bir küçük Asya’nın İngilizlerin eline düşmesini istememekteydiler.

FRANSIZLARLA BİRLİKTE İNGİLİZLERE CASUSLUK DERSİ

İstanbul bütün bu çekişmelerin ve fırtınaların ortasındadır.

İngiliz gizli servisinin İstanbul'daki liderlerinden Binbaşı Hey 1921 yılının sıcak bir yaz günü Fransız servisinin ikinci bürosunun şefi albay Blanc'ın yanındaki Türk kadınla, Tokatlıyan' da ne yaptığını merak etmiştir. Kadın oldukça güzeldir. Sadık arkadaşı Cengiz'den kadının kimliğini öğrenmesini isteyen Hey, Blanc'ın Anadolu'ya silah kaçırdığını biliyordur. Ve tetikte beklemektedir. Sonunda istediği yanıt Cengiz tarafından kendisine aktarılır:

Tokatlıyan Oteli'nin terasında Albay Blanc ile oturan kadının adı Cemile Hanım'dır. Türkiye'nin eski Atina Büyükelçisi' nin kız kardeşidir.

Maçka'da oturur ve 26 yaşındadır.

Kadın, Blanc ile eğlenmemekte, görevini yerine getirmektedir. Görevi Blanc ile Anadolu' ya yapılacak silah sevkiyatını konuşmaktır. Binbaşı Hey olayı anlamıştır. İngiliz servisi alarma geçirilir. Fransız Albay silah sevkiyatında yakalanacaktır. Tabii Cemile Hanım' ında gözünün yaşına bakılmayacaktır.

İngiliz ajanları Boğaza doğru yolalan görünüşte masum bir Fransız Şilebini belirlemişler ve gözaltına almışlardır.

Şilebin kaptanı ile Cemile Hanım arasındaki bir görüşme de İngilizlerce saptanmış ve bir kısmı dinlenmiştir. Boşaltma ertesi gece yapılacaktır ve Cemile'nin ışık işaretleri Fransızlara yol gösterecektir. İngiliz Binbaşı Cemile'nin göz hapsine alınmasını ve sıkı bir şekilde izlenmesini ister adamlarından.

Beklenen gün gelmiştir. Hey ve aynı teşkilattan albay Maxfield o gün Tarabya Palas'ın bahçesinde diğer ajanlarla birlikte Cemile Hanımın çıkışını beklemektedirler.

Cemile gece saat 21.00 da otelden süzülerek, kapıda kendisini bekleyen arabaya yönelir. Fırtına vardır. Yağmur bardaktan boşanırcasına

yağmaktadır. Otomobilin şöför koltuğunda albay Blanc'ın bir adamı vardır.

Otomobil hızla hareket eder. Arkasında İngiliz gizli servisinin araçları bulunan Fransız otomobili İstanbul'un eski mahallerinden birinde Albay Blanc'ın randevu yeri olarak kullandığı bir evin önünde durur. Cemile koşarak eve girer, bir kaç dakika sonra çıkar. Takip yağmura, bozuk yollara karşın son sürat devam eder. Bu sırada Boğazdaki Fransız şilebi bütün lambaları sönük olarak karanlıkta yol alır. Cemile kıyaya varır, bir süre sonra Cemile ile şilep arasında beklenen ışık işaretleri başlar.

Cemile'yi takipteki 4 ingiliz arabasındakiler inerler ve üzerlerine yağan yağmura aldırmadan siper alırlar.

Binbaşı Hey müdahaleye hazırlanırken üzerlerine çevrilen ışıldağın aydınlatmasıyla irkilir. Bu sırada yaylım ateş başlamıştır. İngilizler karşılık verir. Bir süre devam eden ateş sırasında işabet alan ışıldak kırılır. Silahlar susar. Hey'in arabaları mahvolmuştur. Cemile'nin arabasına doğru koşar, öfkeyle bağırmaya başlar. Şöför gayet soğukkanlı kendisinin bir Fransız olduğunu ve arabada da bir Türk diplomatın kızkardeşinin bulunduğunu belirterek, "Ben hanımın şoförüyüm. Işıldağımızı neden kırdınız" diye sorar. İngiliz' in şaşkın bakışları arasında şoför devam eder:

"Bizim hanımın romantik kaprisleri vardır, bir Fransız gemisinde kaptan olan sevgilisine, projektörün ışıklarıyla veda edeceğine söz vermişti.

İşte kırdığınız o projektördür."

Hey, sırılsıklam bir durumda, ne yapacağını bilemeden herkesi gözaltına alıp, yaralı adamlarını toplayıp merkezine döner. Cemile' yi bir büroya alır. Aydınlık odada Cemile hanımın pecesini kaldırır. Önce sararır, sonra morarır. Karşısında Blanc'ın ortağı Cemile değil, adının Ahmet olduğunu gülerek söyleyen bir Arap durmaktadır. İngilizler için iş işten geçmiştir.

Cemile Hanım bir başka sahilde boşalttığı silahları çoktan Anadolu yollarına çıkarmıştır bile.

Bu ve benzeri olaylarla ve can alıp can vererek devam eden mücadelede gizli teşkilatlar hep odakda yeralırlar…

İNTİKAM İÇİN ÖLDÜRÜLEN HAİN

M.M Grubunun İstanbul'da gerçekleştirdiği bir intikam olayı da çok önemlidir.

Manyas Eşenli Çerkes Yusuf Bey, Çerkes Ethem'in karargahında divanı harp üyesidir. Atatürk ve Rauf Orbay'ın yakından tanıdığı ve sevdikleri bir kişidir. Sivas kongresine delege olarak katılmıştır. M.M Grubu' nun çalışmalarına aktif olarak katılır ve bazı olaylarda onları yönlendirir.

Ankara ile İstanbul arasında gidip gelen ve olayların çözümünde çok etkili olan Yusuf Bey daha sora Adapazarı, Bolu, Hendek çevresinde, Milli Mücadele'nin teşkilatlanması için çalışmalar yapmıştır. Uzun yıllar İstanbul ile Kuvayı Milliye karargahları arasındaki irtibatı sağlayan Yusuf Bey, kendisini tanıyan ve çekinen Anzavur Ahmet Paşa ile (Ayaklanan) peşindeki İngiliz istihbaratını bir ara atlatamayacak duruma gelir ve Salihliye çekelir.

Ancak kendisinin uzmanlığı ve iyi bir istihbaratçı oluşu, kaynakları ve olayları tanımadaki ustalığı onu yeniden göreve getirir. Ankara, kendisinden önemli bir işin halli için önce Adapazarı-Bolu havalisine, ardından da İstanbul'a gitmesini ister. Adını, kılığını değiştiren Yusuf Bey İstanbul'da Özbek Tekkesi Şeyhi olan Ata Efendi'ye gider. Ata Efendi milli mücadele yıllarında M.M grubu ile Ankara arasındaki haberleşmede ve İstanbul'daki yardımlaşmada etkin olan cesur ve inanmış bir kimsedir. Ata Efendi tekkede silahların saklanması ve Anadolu'ya hem insan hem de silah sevkinde önemli rol oynamıştır. Yusuf Bey İstanbul'da önce Ata Efendi' ye uğramış ve kendisine Kuvayı Milliye'nin isteklerini aktarıp yardım talep etmiştir. Bu istekleri Ata Efendi tarafından kabul edilir. Ayrıca Yusuf Bey'in Adapazarı-Bolu mıntıkasındaki çalışmalarına ilişkin bilgileri de alarak M.M grubunun emin elemanları aracılığıyla Anadolu'ya aktarır.

Bu görüşmenin ardından Yusuf Bey, İstanbul'da silah bulmak ve bunların Anadolu'ya geçişini organize etmek için temaslarda bulunmaya devam eder.

Sirkeci'de bir dostuyla gazinoda konuşurken peşindeki Anzavur'un adamlarından Şah İsmail tarafından uzun süren bir takibin sonunda şehit

edilir. Yusuf Bey'in M.M Grubuna dahil olan yanıdaki dostu da ağır yaralanır. Yusuf Bey'in ölüm haberini de Anadolu'ya yine Şeyh Ata Efendi ulaştırır.

Yusuf Bey'in bu şekilde öldürülüşü, gizli örgütü intikam için biler. Bu ölüm haberini teşkilatla iyi ilişkiler içindeki Hakimiyeti Milliye gazetesi "Vatan uğrunda hayatını feda eden şehitin intikamı elbet alınacaktır" diye verir. Aslında bu bir sinyaldir. Olay, İngilizler ve onların işbirlikçileri, ajanları ile M.M Grubu arasında bir kan davasına dönüşür.

Yakalanan katil İngilizlerin araya girmesi ve Yusuf Bey'in kimliği nedeniyle göstermelik bir duruşma sonucu bırakılmak üzere hazırlanır.

İngilizler bu olay için Babı Ali'ye Yusuf Bey için nerede görülürse öldürülmesi yolunda Padişah Fermanı bulunduğunu da hatırlatırlar. Damat Ferit Paşa iktidarı katili serbest bırakacak bir de yargıç ayarlamıştır.

Davanın olacağı gün M.M Grubu, Kuvvacılar ve Çerkeslerden bir grup duruşma salonunu doldururlar. İngilizler tarafından mahkeme salonunun sarılması ve asker yığınağı yapılması, işbirlikçilerin ajanlarının koridorları tutması bu kalabalığı engelleyemez. Ancak İngilizler ve hükümet bir olayın çıkmasını da beklememektedirler.

Yargılama sonunda karar önceden belirlendiği gibi "Nefsi Müdafaa" olarak ilan edilir. İşte o anda kıyamet kopar. Salondaki kalabalık hınçla saldırır. Silahlar patlar. Şah İsmail aldığı kurşunlarla olduğu yere yıkılır. Kargaşa o düzeydedir ki Şah İsmail'i korumakla görevli İngiliz askerlerinin dahi yaralanmasına karşın kimin ateş ettiği belirlenemez.

Tutuklamalar, işkenceler de sonucu değiştirmez. Hiç kimse kalabalıktan ateş edeni ya da edenleri görmemiştir.

Olay böylece M.M Grubu ve Kuvayı Milliye'nin gücünü ve yapabileceklerini dosta, düşmana gösterdiği bir hareket olarak geçer.

GİZLİ SERVİSLER İÇİN ANKARA DÜZEN ARIYOR

Kendisi de Teşkilat-ı Mahsusa yetiştermesi olan Çerkes Ethem anılarında bu olayla ilgili olarak şunları söyler:

“Yusuf Bey’e İstanbul’daki ahvalin çok tehlikeli olduğunu ve kendisinden şüphe edildiği için takip edildiğini bildirmişlerdi. Beni de ikaz ettiler. Ben de son gidişine mani olmak istedim. Fakat Adapazarı-Bolu havalisinde vaziyet o kadar vahim idi ki orada taraftar bulmaya mecbur idik. Yusuf Bey şahsiyeti ile bu çok güç görevi yerine getirmeyi başardı.

Oradan M.M Grubu’nun elemanları ile temas etmek üzere İstanbul’a geçti.

Çok cesur , civanmerd, temiz yürekli bir insandı. Pervasızca vatan hizmet lerine devam etti. Bunu canı ile ödedi. Tek tesellim, katilinin beraat ettirilmesine rağmen yiğit hemşehrilerimiz tarafından layıkı gibi cezalandırılmış olmasıdır. Eğer İstanbul’dakiler bu vazifelerini yerine getirmemiş olsalardı, ne pahasına olursa olusun kendim gidecek, bu işi yapacaktım.”

Bu olayda da görülmüştür ki Teşkilat-ı Mahsusa bütün bu örgütleri derinden etkilemiş ve onun yöntemleri ve ilkeleri genel kural olarak benimsenmiştir. Bu dönem Türk örgütleri Teşkilat-ı Mahsusanın bıraktığı miras üzerinde yükselirler. Ancak kazanılan başarılar yine de yetersizdir.

Ankara hükümeti bunlara çeki, düzen vermeden bir başarının olacağını düşünmemektedir. Grupların çoğu sokak çetelerini andırmaktadır. Mantar gibi bitip kaybolmaktadırlar. Hepsinin bir dayanışma ruhu ve amacı vardır. Bunlar çoklukla yerel milis güçler gibi çalışırlar. Bu gruplardan bazıları da Berzenci Grubu, Muaveneti Bahriye Grubu, İmalatı Harbiye Grubu, Namık Grubu, Trabzon’da Müfrezei Bahriye Grubu, Fethiye’de Bizci Grubu olarak adlandırılmışlardır. Ancak aralarında bir koordinasyon kurmak ve işbirliğini yaygınlaştırmak zordur. Zaten Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra da aynı sıkıntı bugünlere uzanan bir zincir içinde yaşanmaya devam edecektir.

Bu kaygıları gidermek amacıyla Ankara Hükümeti’ nce 7 Haziran 1920’ de kurulan Matbuat ve İstihbarat Umum Müdürlüğü dışında ve onun görev alanlarının da ötesinde çalışmalar yapan bir ikinci örgüt ise Askeri Polis Teşkilatı idi.

Grupların ötesinde Askeri Polis Teşkilatı bir istihbarat ve karşı istihbarat birimi olarak ortaya çıkmıştır. Kuruluş amacı da budur. Üstelik bunun gelişimi Mustafa Kemal ile Fevzi Paşanın doğrudan kontrolleriyle ve müdahaleleriyle olmuştur. Amaç dağınıklığı ve başıboşluğu ortadan kaldırarak çok önemli olan istihbarat çalışmalarını gerçekleştirebilmektir.

Bu dönemde Atatürk İstanbul’ da olup bitenler konusunda kendi özel ilişkilerini de kullanmış ve İstanbul’u çok sıkı takibe almıştır. Ona Babıali ve saray çevresinde olup bitenler konusunda Dr. Rasim Ferit Talay bilgi vermiştir. Hükümet ile ilgili haberler konusunda bir süre için sonradan Maliye Bakanı olan Nafia Nazırı Ferit Tek’den yararlanılmıştır.

Rasim Ferit Talay saray ile ilgili haberler konusunda Tevfik Paşa’nın oğlu İsmail Hakkı Bey den de oldukça iyi istihbaratlar toplamıştır. Bu istihbaratlar Dillizade Murat Bey’in takaları ile ve İnebolu yoluyla Atatürk’e ulaştırılmıştır.

HABERLEŞME EN ÖNEMLİ SORUN

Ancak asıl sorun bu özel istihbaratların dışında kurulu bulunan gizli teşkilatların haberleşmesinde ortaya çıkıyordu.

O dönemde Anadolu ile açık veya kapalı telgraf haberleşmesi yapmak yasaklanmıştı. Haberleşmelerin hepsi sansürden geçirilmiştir. Teşkilatlar elde ettikleri önemli haberleri Ankara'ya ve özellikle Mustafa Kemal'e ulaştırmak konusunda büyük sorunlar yaşamışlardır. Örneğin bir haberi Mustafa Kemal'e ulaştırmak için İstanbul'daki teşkilat kuryeye gerekli talimatları verir. Bu kurye İnebolu'ya seferler yapan takalarla yola çıkar. Boğazdaki düşman kontrolünü aşabilirse yoluna devam eder.

İnebolu'ya ulaştığı zaman mektubu İnebolu Komutanına verir. O da bu mektubu özel bir kurye ile ya da bulabilirse bir telgraf ile Ankara'ya gönderir. İstanbul'dan görevlendirilen kurye şayet Boğazdaki düşman kontrolünden sıyrılamazsa geri çevrilir. Bu takdirde motor kaptanı İnebolu'ya varınca İnebolu Komutanına "Hüsamettin Bey'in size selamı var"der. Bu şifreli olarak "Ankara'ya haberi getiren kurye kontrolü aşamadı"anlamına gelir. Bunun üzerine İnebolu Komutanı İstanbul'a bir kurye gönderir ve teşkilatla temas kurdurur. Aynı kurye yarım kalan işi tamamlamak üzere mesajı yeniden alır ve yola koyulur. Bu sorunlar yüzünden bazen bir haberin Ankara'ya ulaştırılması aylar sürer.

Örneğin M.M Grubu, Konya'da isyan hazırlanmakta olduğunu haber almış, fakat haberi zamanında Mustafa Kemal'e ulaştıramamıştır. Konya İsyanı bu nedenle Ankara'da büyük bir sorun olmuştur.

Zorluklar nedeniyle özellikle posta idarelerine ve telgrafçılara teşkilatlanmalarda büyük önem verilmiştir. Ölümü göze alan dönemin İstanbul Telgraf Müdürü İhsan Pere Bey, sonraları haberleşmeyi sağlıklı hale getirecek olan gizli bir haberleşme merkezi kurar. Bu merkez çeşitli üslerde yer değiştirilerek çalıştırılmıştır.

Bu dönemde İstanbul'da bulunan örgütlerin İngilizlere ve diğer ishihbarat örgütlerine karşı yürütülen mücadeleler sırasında pek çok elemanları öldürülmüştür.

ESAT TOMRUK NASIL İNGİLİZ KEMAL OLDU

Bu gizli servis çalışmaları Türk edebiyatını da etkilemiş ve İngiliz Kemal gibi pek çok casusun yaşamı, edebi kahramanlar olarak da bugünlere gelmiştir. İngiliz Kemal asıl adı Esat Tomruk olan bir Türk casusudur.

Tomruk, o dönem gizli örgütü içinde mücadele veren ajanlardan biridir.

Zekasının parlaklığı, cesareti ve diğer yetenekleriyle teşkilat içinde sivrilmiştir. Anıları kitap halinde yayınlandıktan sonra bu konuda çok sayıda film çekilmiştir. Onunla ilgili olarak anılarında Atatürk'ün yakın arkadaşı Orgeneral Kazım Özalp şunları anlatıyor: " Yunanlıların İzmir'i ilhak edecekleri haberi üzerine, İngliizlerin elinde esir iken kaçarak Biga'ya ve oradan Balıkesir'e gelmiş bulunan İstanbul'lu vatansever genç ve İngiliz Kemal olarak tanınan esas adı Esat olan elemanımızı kıyafet ve hüvviyet değiştirerek İzmir'e göndermeyi düşündüm. O da gitmeyi kabul etti. Necati ve Vasıf Bey'lerle beraber benim odamda toplandık. Kemal'in yanında beraber götüreceği bombaları ve beyannameleri hazırladık. İngiliz Kemal İzmer'e bir ecnebi gibi girecek, söylenen ilhak gününden iki gün önce yani 11-12 Ocak gecesi bombaları uygun gördüğü yere bırakacak, bildirileri şehre dağıtacaktı.

Beyannamelerde İzmir'in ilhakı durumunda Kuvayı Milliye'nin çok şiddetli icraata geçeceği bildiriliyor,düşman tehdit ediliyordu.

İngiliz Kemal , kendisini tanıtmadan İzmir'e giderek bir ecnebi varyete kumpanyasında çalışmaya başlamıştı. Bu suretle hüviyetini gizledikten sonra oradaki adamlarımızla temas etmiş, tam zamanında beyannameleri dağıtmış ve bomları gereken yerlere koymuştu. Beyannameleri gören ecnebiler ve Yunanlılar telaşa düşmüşler İzmir'de Kuvayı Milliye'ye mensup geniş bir teşkilatın gizli faaliyette bulunduğuna kanaat getirerek araştırmalara girişmişlerdi. Kemal kıyafet değiştirmede o kadar muvaffak olmuştu ki, dönüşünde kendisini hemen tanıyamadık."

İNGİLİZ KEMAL GÖREV BAŞINDA

Özalp, İngiliz Kemal’in Anzavur isyanı sırasında nasıl kullanıldığını da şöyle aktarıyor:

“Anzavur’un kuvvetini, vaziyetini ve düşüncesini tam olarak öğrenmek lazımdı. Bu maksat ile evvelce İzmir’e gitmiş olan İngiliz Kemal’i Bandırmaya göndermeyi düşündüm. Kemal hemen kabul etti. Kıyafet değiştirerek Amerikan mümesssili sıfatıyla Anzavur ile görüşecek, şakinin ecnebilerle münasebet derecesini, nelere ihtiyaç duyduğunu ve Kuvayı Milliye aleyhine olan düşüncelerini anlayacaktı. Kemal, Bandırma’ya varınca artık sahildeki Amerikan gemisinden çıkmış olan Mr. Düri idi. Mr. Düri bir Rumun evinde tenezzülen misafir kalarak büyük ikram gördü.

Mr. Düri bundan sonra rolünü mükemmelen oynuyordu. Rumların kilisede Yunanlıların ile Anzavur’un muvaffakiyetleri için yaptıkları ayinde hazır bulunuyor ve duadan sonra bir de Rum tercüman bularak onun aracılığı ile Anzavur Paşayı ziyaret ederek bir görüşme istiyordu. Anzavur bizim Amerika mümessilini kapıda karşıladı. Mr. Düri (İngiliz Kemal) bir merasim kıtası ile selamlanarak içeri giriyor ve görüşmeye başlıyordu.

Anzavur, kendi kuvvetinin çokluğundan, teşkilatının kuvvetinden ve bir haftaya kadar Kuvayı Milliyeyi imha edip ileri gelenlerini kendilerine teslim edeceğinden bahsediyor, İngiliz tayyarelerinin kendisine yardımının faydalı olacağını söylüyor ve fakat harekatı tamamiyle sona erdirmek için , elli bin İngiliz lirasına ihtiyacı bulunduğu ilave etmek fırsatını kaçırmıyordu. Ayrıca Bandırma’daki teşkilatı tamamladıktan sonra 5 güne kadar bir kolun Gönen-Balya üzerinden Balıkesir yönüne, diğer bir kolun Susırlık üzerinden Balıkesir üzerine, üçüncü bir kolun da Kirmaslı üzerinden Bursa’ya sevkedileceğini beyan ediyordu. Bizim Amerika mümessili, Anzavur’un istediklerini not defterine kaydederek, bir iki güne kadar mutlaka temin edeceğini beyan etti. Anzavur’a mümkün olduğu kadar süratli hareket etmesini ve Kuvayı Milliye yöneticilerinin kaçmalarına meydan bırakılmamasını, Hırıstiyanlara karşı iyi muamele yapılmasını, yağmacılık yapılmamasını tavsiye ederek veda etti.

Bana ani olarak bir haber getirdiler: “Amerikalı Mr. Düri, Bandırma’dan telgrafla, makina başında benimle görüşmek istiyordu”

İngiliz Kemal’in elde ettiği bilgileri derhal makina başında telgrafla vermeye cesaret edecek kadar müsait bir vaziyette olacağını, hasımlarımızın bu derece gaflet içinde bulunacaklarını zannetmiyordum.

Meğer bizim Amerika mümessili, kendisine ait olarak İzmir’e gönderilen bir evrak paketinin kayıp olduğunu, bunun yolda treni tetkik eden şahıslar tarafından alınmış olması ihtimali bulunduğunu, bunun içinde izahat almak üzere Balıkesir’deki komutanı makine başına çağırarak kendisiyle muhabere edeceğini ve bu arada Anzavur Ahmet Paşa ve maiyetinin, halka ve askere iyi muamele ettiğini tebliğ edeceğini söylemiş. Bu suretle bana derhal malümat vermek yolunu bulmuştu.

Kemal’i telgrafhaneden çıktıktan sonra tanımışlar. Fakat becerikli genç, yakayı kurtarıp Balıkesir’e dönmeye muvaffak oldu. Anzavur küstah bir cahildi. Bu arada tasarladığı planı bildiren kendi el yazısıyla yazdığı bir mektubu elimize geçmişti.”

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ASKERİ POLİS TEŞKİLATI (18 TEMMUZ 1920):

ANKARA'DA DEVLET ŞAŞKIN; CASUSLAR ORDUYA BİLE SIZDI

Kurulacak yeni bir teşkilat ile casusların faaliyetlerinin izlenmesi, bunların etkisiz kılınmasının sağlanması ve propagandalarına karşı durulması amaç-lanmaktadır. Milli Mücadele aleyhine çalışan Türk ve azınlıklar saptanacaktır. Ayrıca düşman bölgeleri hakkında casuslar aracılığıyla bilgi toplanacaktır. Diğer örgütlerden gelen istihbaratların Genelkurmayca da yeterli bulunmaması da bu teşkilatın oluşturulmasında etkendir. Güçlü bir istihbarat örgütünün varlığına duyulan ihtiyaç her kesimde dile getirilmektedir.

Kuvayı Milliye Hareketi bu istihbarat açığını kapatmak ve gelen istekleri karşılayacak bir örgüt oluşturulması için çalışmalara başlanır. Bunların sonucunda askeri ağırlıklı bir örgüt kurulur. Resmi yazışmalarda oluşturulan örgüt (P) teşkilatı diye adlandırılır.

18 Temmuz 1920 de Fevzi Çakmak Paşa teşkilatını artık kurdurmuştur. Bu teşkilat tamamen asker üyelerden oluşur. Aynı dönemde faaliyetlerini sürdüren diğer gruplara hiç karışılmadan faaliyetler sürdürülür.

Fevzi Çakmak Paşa Askeri Polis Teşkilatının çalışmalarıyla ilgili olarak şu açıklamaları yapar:

” Bugün biliyorsunuz ki düşmanlarımız memleketi ve orduyu yıkmak için bir takım adamları memleketimize sokuyorlar. Bunların iki görevi vardır.

Birincisi ; ordunun kuvvet ve durumunu ve mümkün olduğu kadar en gizli noktalara girerek ordunun yapacağı harekat hakkında en gizli noktalara girerek bilgi toplamak ve aldıkları bilgileri düşmana vermektir. Buna

casusluk teşkilatı derler ki her yerde ve her zaman uygulanan bir usuldür. Bu düşman harekatına karşı onu men edecek, yok edecek, engelleyecek teşkilata da bizim sahip olmamız gereklidir. İşte Askeri Polis Teşkilatı düşmanın bizim içimizde yaptığı teşkilatı yokedecek bir teşkilattır.

İkincisi ; üzülerek belirteyim ki bazı ahlak düşkünü adamları düşman parayla tutarak ordumuzun içerisine gönderiyorlar. Ordumuzun gerek subaylarını, gerekse erlerini bir takım sözlerle zehirliyorlar. Bu yolla bir çok fenalıklar meydana geliyor. bu adamların bir çokları yakalanarak İstiklal Mahkemelerine gönderildiler ve cezalarını gördüler. Başta orduda görülen disiplinsizlik ve gevşeklik ortadan kalktı. Bu ancak orduya girmek isteyen bu gibi zararlı unsurların ortadan kaldırılmasıyla mümkün olmuştur."

Ancak teşkilatla ilgili pek çok soru işareti kafalarda dolaşmaktadır.

"Acaba bu teşkilat ordu içi bir istihbarat birimi midir?"

MUSTAFA KEMAL’İN İTİRAFI :” İZLETİRİM VE YÜCE DİVANA DA VERİRİM”

Bu sorunun yanıtını yine Fevzi Paşa şöyle verir: “Teşkilat ordu içindeki casusluk teşkilatı değildir.Orduya düşmanların sevkedeceği casusluğa karşı bir teşkilattır.”

Bazı çevreler yine de tatmin olmaz ve teşkilatın kaldırılmasını savunurlar. Fevzi Paşa buna karşı şu açıklamayı yapar: ” Bu teşkilatı kaldıracak olursak bugünkü durumda ordumuza dışardan geleçek mikroplara karşı koyamayız. Askeri Polis Teşkilatı mikropları önleyecek bir araçtır.”

Teşkilat Başkanlığına Binbaşı İsmail Hakkı Bey getirilir. Bu dönemde düşmanın halk içindeki propagandası o kadar etkili olmuştur ki, bir zamanlar Teşkilat-ı Mahsusa’nın Araplar arasında Alman askerlerini islamın koruyucusu ve halife ordusu olarak gösterme propagandaları, şimdi Anadolu’da Türklere karşı kullanılan bir silah olur. Ve malesef İngilizler bu yöntemlerinde İstanbul hükümetinin de desteğiyle başarılı olurlar.

Halkın bir kısmı düşman askerlerini halife ordusu sayar ve Kuvayı Milliye’nin karşısında yeralır. Sahipsizlik ve cehalet ile İstanbul’da padişah ve düşmanla işbirliği içindeki bazı din adamları bu propagandanın tutmasında etkilidirler.

Bu sırada ortaya çıkan Askeri Polis Teşkilatı ordu istihbaratı olarak bir anda bütün yurda yayılır. Önce Batı cephesinden başlayan örgütlenme hemen hemen bütün illlerde gerçekleştirilir. Teşkilat kısa zamanda bir anda büyür. O kadar büyür ki hemen her konuda inceleme yapmaya, raporlar hazırlamaya başlar. Hatta görev sınırlarının ötesine geçen teşkilat, Fevzi Çakmak Paşa ile o dönemde Mustafa Kemal’in şüphelendiği ya da muhalifi olabilecek askeri ve sivil üst düzey yöneticilerin ev ve telefonlarının izlenmesi ve dinlenmesine, kendilerinin takibine de girişir. Ancak TBMM üyelerinin bu kapsama alınması bir anda ortalığı karıştırır.

Askeri Polis Teşkilatının bu faaliyetleri TBMM gündemine getirilir.

Teşkilatın Eskişehir’de Hakkı Behiç Bey”i izlemesi, bölgede temaslarda bulunan Diyarbakır mebusu Hacı Şükrü Bey”in Çerkes Etem ve ekibiyle temaslarının kontrolü açılan tartışmada, olayı büyütür.

Hacı Şükrü Bey yaptığı geziyi, Askeri Polis Teşkilatı‘nın kendilerini izlemesini anlatarak TBMM kürsüsünde şunları dile getirir: ” Efendiler ben sözüme son vermeden heyeti umumiyenizden rica ediyorum, benim hakkımda ufak bir cürüm isnadı vaki ise, yapmış olduğunuz Hıyaneti Vataniye Kanunu ile beni idam etmenizi hasseten istirham ediyorum. Eğer cürüm varsa tahkikat icra edeceksiniz ve beni bu Millet Meclisinin kapısının önünde asacaksınız.”

Bu konuşmaya yanıtı Mustafa Kemal Paşa verir. Mustafa Kemal yaptığı konuşmada şunları söyler:

” Hakkı Behiç Bey kardeşimizin (P) teşkilatı tarafından takip olunduğunu söylediler. Hakikaten bunu işittiğim zaman ben de müteessir oldum. Bunu tahkik etmek için bizzat, Garp Ordusu Kumandanlığına telgraf yazmak suretiyle bunu tahkik etmeyi bir vazife addettim. Gelen cevapta deniyor ki : Benim malümatım hilafında belki takip olunmuştur; bu meseleyi tahkik ediyorum. Fakat belki de hiç bir kimse tarafından takip olunmamıştır.

Kendisine öyle bir vehim gelmiş olabilir.”

Bu açıklamada Hacı Şükrü Bey ile ilgili olarak Mustafa Kemal izlemiyi ve hakkında bilgi toplamayı kabul eder. Hatta konuşmasında Hacı Şükrü Bey”in kabul etmediği bir kaç belgeden örnekler verir ve kendisi hakkında araştırma yapıldığını, divanı harpte hesap vereceğini söyler. Daha sonra Çerkes Ethem ile ilgili görüşmeler sırasında da Hacı Şükrü ile Mustafa Kemal arasındaki tartışmalar sürecektir. Bu dönem gizli örgütlerinin bir çalışması da Ankara hükümetinin muhaliflerini izlemek ve Kürt ayaklanmaları başta olmak üzere bütün ayaklanmalar konusunda tahkikat yapmaktır.

AJANLAR KARI OYNATIYOR

TBMM deki tartışmalara karşın bu tür faaliyetler devam etmiştir. Çünkü Çerkes Etem olayı ve diğer iç karışıklıklar Mustafa Kemal ve arkadaşlarını iç istihbarata yöneltmiş, bu da doğal olarak Askeri Polis Teşkilatı'nın yetkilerinin arttrılması sonucunu doğurmuştur. Teşkilat bir ara iç ve dış güvenliğin ve casusluk şebekesinin tek üst mercii haline gelmiştir.

Teşkilat yabancı gazeteleri inceleyip raporlar da hazırlar. İrtibat zabitleri ise sivil olarak ordu içinde inceleme yapmışlardır. Güvenlikle ilgili bütün raporlar Askeri Polis Teşkilatında toplanmıştır. Ve burada analiz edilmiştir. Savaş içinde olunması bu teşkilatın çalışmalarında son derece ileri giden yetkilerinin kullanımında belirli ölçülerde anlayışı da berabarinde getirmektedir.

Bu denli yetki genişliği ile donatılan teşkilatın bazı memurları halk arasında adeta korku salmıştır. Zaman zaman eğlence için görevlerini ikinci plana atan memurlar hakkında şikayetler olmuştur. Halkın resmi makamlara yaptığı şikayetlerde teşkilata bağlı bazı subayların " karı" oynattıkları ve "gürültü yaptıkları" dile getirilmiştir.

(P) teşkilatı zaman zaman ihtiyacına göre İçişleri ya da Dışişleri Bakanlıklarına müracaat ederek buralardan eleman talep etmiştir.

(P) teşkilatı güvenilir bulduğu kimselere vesikalar da verir. Örneğin İstanbul Umum Sandalcılar Cemiyeti Reisi Rizeli Şahinzade Ali Osman Efendi bu vesikalardan birine sahiptir. 21. XI. 36 tarihli ve sağ üst köşesi fotoğraflı olan bu vesikada bakın neler yazıyor: " Balada fotoğrafı merbut ve künyesi muharrer Ali Osman Efendi, Ankara P

teşkilatının şayanı itimad bir memuru olup sahibi vazife olmak itibariyle Anadolu dahilinde ve İstanbul'dan Anadolu'ya ve Anadolu'dan İstanbul'a geşt ü güzarına müsaade ve icab eden teshilatın ifası için iş bu vesika yeddine ita kılındı."

Teşkilat , kurulmasının üzerinden kısa bir zaman geçmesine karşın çok önemli görevleri yerine getirir. Bunlardan en önemlisi Haliç Sütlücesindeki Karaağaç baskınıdır. 1920 yılının Ekim ayına rastlayan bu baskında (P)

teşkilatının İstanbul kanadı büyük bir başarı elde etmiştir. Bir film senaryosunu andıran baskını gerçekleştirenler daha sonra olayları anlatırlar.

Karaağaç baskınına katılan teşkilat üyelerinden bazıları şunlardır: ” Topkapılı Mehmet Bey, Sandalcılar Kahyası Rizeli Şahinoğlu Ali Osman Kahya, Pazarlı Eyüp Reis oğlu Mustafa kaptan, Pazarlı Baba oğlu Ahmet kaptan, Jandarma Hasan, Tahsin, Hemşinli Mehmet ve Mahmut kardeşler, Fidan Ali, Zavanalı Hayrullah ve Osman, Rüştü, Zeki, Keskin Osman, Rizeli Kazım, Kemençeci Kara Salih, Balıkçı Osman, Hurmacıoğlu Mustafa, Yomralı Cafer, Rizeli Porsun Çavuşu Mehmet ile Hemşinli Tahsin (Daha sonra bu iki teşkilat mensubu İngilizlerce öldürülürler) Hemşinli Abdullah, Kürt İsmail, Kunduracı İzmirli Mehmet, Hemşinli Mehmet, Çapalacı Pir Usta, Galip, Sarı Mahmut”

Bu dönemin gözüpek teşkilat üyeleri İstanbul’da Kantarcılar’daki Havuzlu Han’da toplanır ve kararlarını burada alırlar. İşgal güçleriyle varılan anlaşmalar gereği Türk askerinden toplanan silahlar Zeytinburnu, Ahırkapı ve Karaağaç daki depolarda saklanmaktadır. Yine Havuzlu Han’da yapılan bir toplantıda bu depolardan Karaağaç’ın basılmasına ve eldeki silahların Anadoluya sevkedilmesine karar verilir. Ankara’dan gelen bilgiler bu silahlara olağanüstü ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

İŞGALCİLERİ ŞOK EDEN BASKIN: KARAAĞAÇ

Baskının yapılacağı gün Fener ile Cibali arasındaki Ayakapı iskelesinde, Çilingir Hasan'ın kulübe biçimindeki kahvehanesinde bir araya gelen baskıncılar öğlene kadar tavla ve iskambil oyunuyla vakit geçirirler.

Hareket gece yarısı başlayacaktır. kendilerini sahilde Mustafa kaptanın Avniye ve Ahmet kaptanın İsmet adlı motorları alesta vaziyette beklemektedirler. Gözcüler de baskına katılacak olanların bulunduğu kavhve ve motorlara giden bütün yolları kontrol altında tutmaktadırlar.

Öğlen saatlerinde birer ikişer kahveden çıkan teşkilat mensupları sessizce motorlara ulaşıp ambarlarına sinerler. Ali Osman Kahya da geç vakit bir kaç adamıyla birlikte Yağkapanı'ndan sandalla motorların yanına ulaşır.

Motorlar gece yarısı hareket eder ve Haliç'in sessezliğinde yolalırlar.

İngiliz karakol gemilerine rastlamadan sakin denizi yararak bulutsuz havada Karaağaç iskelesine ulaşırlar.

Motorların yanaşmasıyla birlikte kendilerine karadan bir adamın bağırdığını duyarlar:

" Yaklaşmayın yasaktır."

Bu depoyu bekleyen Türk nöbetçilerden biridir. Elindeki tüfeği doğrultup habire bağırmaktadır. Kıyıya ilk atlayan Mustafa kaptan olur. Nöbetçiyi iknaya uğraşır. Ancak bu sırada nöbetçi Türk komutanını çağırmayı başarmıştır. Gelen Eyüplü Nazmi adındaki Teğmendir. İki Türk askerinin de depo kapısındaki mühürlerin sökülmesine ilişkin ısararlara verdikleri yanıt olumsuzdur. Ancak Motorlardaki teşkilat mensupları ve sempatizanları bu itirazlara aldırmayıp, kapıları kırarak depoya doluşurlar. Her adam 3 tüfek taşıyacaktır. Ancak bu emir koşulların uygunluğu nedeniyle bozulur ve depodaki silahlar kucak kucak motorlara yüklenir. Bu sırada etkisiz hale getirilerek motorların başaltına sokulan nöbetçiler Jandarma Hasan'ın gözetimi altındadırlar.

Silahların yüklenmesinden sonra motorlarla gelenlerin çoğu Okmeydanı ve Zindanarkası istikametinden şehre dönerler. İşin zor kısmı bundan sonradır. çünkü iki motur Haliçten bir an önce çıkıp Karamürsel'e varılması gerekmektedir. Ancak İngiliz karakol gemileri devriye gezmektedir. Mustafa Kaptanın Haliç'den çıkış için " Bir mucize gerek" sözleri duyulduğunda, Eyüp sırtlarından Haliç'e doğru bir sis tabakasının yayıldığı görülür. Bunu gören Ali Osman kahya sevinçten ağlarken: " İşte beklediğimiz mucize. Yolda aksilik çıkarsa batırmadan tekneleri terketmek yok " talimatını verir.

İşgal yıllarında Galata Köprüsünün giriş gözlerinden biri sürekli olarak kapalı tutulmaktadır. Diğeri de birer haftalık sürelerle İngiliz, Fransız ve İtalyan gemilerinin denetimine bırakılır. O gece nöbet Fransızlardadır.

Bu özellikle seçilen bir gündür. Çünkü Fransızlar İngilizlere ve uyguladıkları siyasete karşı Türklerin bu tür eylemlerine göz yummaktadırlar. Kurtuluş savaşı sırasında Fransızların, İngilizlere karşı bu tür tutumları sıkça gözlenmiştir.

ERMENİLER DESTEKLEDİ TÜRKLER SATTI

Bu harekete katılan iki Ermeni yurttaş, Keresteci Gabriel ile Kirkor, Fransızlarla gerekli irtibatı sağlarlar. Görüşmelerin ardından Fransız gemileri Türk motorlarına yol verir. Bu iki Ermeni asıllı Türk, İngilizlerce çok güveniler kişiler olarak bilinirler. Ancak aslında Gabriel ile kirkor (P) teşkilatı için çalışan ajanlardır. Sadece (P) teşkilatı için değil diğer Türk direniş örgütlerine de yardım etmektedirler. Özellikle İngilizlerin Türklere ve gizli teşkilata karşı girişecekleri baskınlarını bu iki Ermeni asıllı Türk vatandaşları önceden haber verirdi.

O dönem en çok korkulan kişi bir Türktü. Köprü Kolcusu Haydar adlı bu kişi, çok sayıda teşkilat üyesinin canını yakmıştı. Hain olarak adlandırılıyordu.

Ermeni asıllı Türklerin yardımı ve Fransızların gözyummasıyla köprüden kazasız belasız geçen motorlar Sarayburnu yolu ile Adaların önüne ulaştıklarında İngiliz devriye gemilerinden hiç ses çıkmamıştı. Ancak Darıca önlerinde karşılaşılan bir İngiliz devriye gemisinin yarattığı panik, baskıncılar tarafından unutulacak gibi değildir. Avniye motoru arızalınınca, diğer motorda ona yanaşmak ve yedeğine almak istemiştir.

Ancak İngiliz devriye gemisi tam bu sırada üzerlerine doğru gelir. İsmet adlı motor bunun üzerine durmadan yoluna devam eder.

Avniye’nin tamiri devam ederken teknedekiler de en kısa sürede motoru nasıl batıracaklarının hesaplarını yaparlar. Ancak korkulan olmaz. İngiliz savaş gemisi yanlarından geçip gider. Tamir edilen motor yoluna devam edip diğer motora yetişmek üzere yol alır.

Her iki motor da Karamürsel iskelesine yanaşır. Karamürsel köylüleri silahların indirilmesinde ve sevkinde canla başla çalışırlar. Yüklenen kağnılar, yaylılar silahları Anadolu içlerine doğru yola çıkarırlar.

Silahlar Deli Halit komutasındaki bölge birliklerine ulaştırılır. Yükleme organizasyonunu (P) teşkilatı bölge şefi Yüzbaşı Tevfik yapar.

Ertesi gün İstanbul gazeteleri Karaağaç baskınını manşetten duyururlar.İnglizler Türk yetkililere bir protesto notası verir ve faillerin derhal yakalanmasını isterler. Bu sırada kendi gizli servislerinin belirlediği yerleri basarlar. Bunlar arasında teşkiltın önemli adlarından Pir Usta'nın Çeşmemeydanındaki dükkanı ile Taksim'deki evi vardır. Ancak baskından daha önce haberdar olan teşkilat Pir Usta'yı Yalovaya kaçırmıştır. Pir Usta daha sonra Yalova ve yöresindeki çete organizasyonlarına katılır.

Teşkilat istihbarat çalışmalarında da önemli yol katetmiştir. İngilizler, Fransızlar, Sovyetler, İtalyanlar ve özellikle de Yunan'lılar hakkında oldukça geniş bilgiler elde edilmiştir. Düzenli ve sağlıklı rapor hazırlanması geleneği istihbarata kazandırılmıştır. Ayrıca propaganda konusunda da düşmanla mücadele edilir. İngilizlerin, Yunanlıların dağıttığı bildirilere karşı bildiriler hazırlanıp dağıtılır.

(P) TEŞKİLATI ERMENİ TERÖRİSTLERE KARŞI: MUSTAFA KEMAL'E SUİKAST VAR

Bu sırada Askeri Polis Teşkilatı Ankara'da İttihat ve Terakki ileri gelenleri ile Kuvayı Milliye komutanlarına karşı suikastlerin düzenleneceğini de öğrenir. Bunlar arasında en önemlisi Mustafa Kemal Paşa'ya karşı yapılacak suikasttir.

Birinci Dünya Savaşından sonra Ermeniler İngilizlerin desteğini alarak Nemesis adlı bir örgüt kurarlar. Ölüm listelerine aldıkları İttihat ve Terakki ileri gelenlerine ve Kuvayı Milliyeci komutanlara karşı suikastlere başlarlar. Suikastlerin büyük kısmında Ermeniler başarılı da olurlar. Bunlara Ankara hareketini sevmeyen iç unsurlarda destek verir.

Mustafa Kemal Paşa'ya karşı yapılacağı haber alınan suikast Askeri Polisin saptamalarına göre Talat Paşa'nın sadrazamlığı sırasında İstanbul Polis Müdüriyeti Siyasi Kısım Şefi olup, Sofya üzerinden Antalya'ya geleceği haber alınan Cemal Bey tarafından haber verilmiştir. Damat Ferit Hükümetinin adamlarından birisi Cemal Bey"e Hürriyet ve İtilaf Cemiyeti taraftarlarının Mustafa Kemal'e suikast yapacağını söylemiştir. Bunu da Mustafa Kemal'e yakın olanlarla ilişki kurup, onlardan birine yaptırmayı düşünmektedirler. Cemal Bey bu bilgileri içeren bir mektubu Roma'dan Antalya'ya gelen Mehmet Bey adlı birine vermiştir.

15 Mayıs 1921'de Kastamonu ve Bolu Havalisi Komutanı Muhittin Paşa Kastamonu Askeri Polis Şubesini suikastler konusunda uyarmıştır.

Alınan haberlere göre İstanbul'da altı aydan beri padişahtan aylık yüz altın lira maaş alan Şerif Mecdi Paşa suikastler yapmak üzere bir komite oluşturmuştur. Ankara'da suikast yapmak üzere Anadolu'ya geçmiştir. Bu konuda alarm durumuna geçilmesi gerekmektedir.

Muhittin Paşa 26 Mart 1921 de de aynı şubeyi uyararak Çerkes Etem'in Mustafa Kemal'i öldürtmek üzere Anadolu'ya üç adam göndereceğinin haber alındığını bildirerek, tedbir alınmasını istemiştir. Zaman zaman bu geçişler sırasında çıkan çatışmalarda suikastçilerin ölüdürüldüklerine dair bilgiler de bulunmaktadır.

GİZLİ SERVİS SORUYOR; HANGİSİ DEVLETİN KOMÜNİSTLERİ

Askeri Polis Teşkilatı yaptığı çalışmalar sırasında Sovyetler'den gelen ajanları ele geçirdiği gibi Türkiye'de oluşturulan ilk komünist örgütlenmeleri de ortaya çıkarmıştır. Ancak örgütler arasında öyle bir şaşkınlık yaşanır ki teşkilat bir türlü işin içinden çıkamamıştır. Çünkü bazı yerlerde 1920 yılının yaz aylarında kurulan Türkiye Komünist Partisi'nin bildirilerini Ankara'dan gelen yetkililer ile milletvekilleri dağıtmaktadırlar. Beyannamelerin milletvekillerince serbest olarak dağıtılması (P)teşkilatını tereddütte bırakmıştır. Bu Komünist Partisi için ne yapılacağını merkeze soran teşkilat, bunlara karşı bir eyleme girişmemekle birlikte, durumdan Garp Cephesi Kumandanlığını haberdar etmiştir. Ankara hükümeti silah ve para yardımı konusunda devamlı temasta olduğu Sovyetlerle arasındaki ilişkileri sıcak tutmaya özen gösterirken, bir yandan da Mustafa Kemal tarafından kurdurtulan Türkiye Komünist Partisi aracılığıyla gerçekten komünizmi isteyen grupları denetim altında tutmaktadır. Bu konuda sonraları TBMM de çokça tartışmalar açılacak, hatta bir ara Kazım Karabekir Paşa bile Bolşevik olmakla suçlanacaktır.

Oysa Mustafa Kemal bütün yakın çevresini kendi oluruyla kurdurduğu Türkiye Komünist Partisi'ne kurucu üye olarak yazdırmıştır. Bunlar arasında Fevzi Çakmak , İsmet İnönü, Ali Fuat Cebesoy, Celal Bayar, Tevfik Rüştü, Yunus Nadi, Refik Koraltan da vardır.

Ankara hükümeti bir yandan da komünizmi gerçekten isteyenlere karşı alarm durumundadır. (P) teşkilatları bunlara karşı uyarılır. Bu arada Sovyetlerden gelen casuslar ele geçirilir ve sorgulanırlar.

Türk komünistlere karşı hep alarm durumunda bulunan Ankara hükümeti özellikle Mustafa Suphi ve arkadaşlarının faaliyetlerine (P) örgütünün dikkatini çekmektedir. Rusya'ya giderek burada kendisinin kurduğu Türkiye Komünist Partisini geliştiren Mustafa Suphi, yakından izlenmiştir.

MUSTAFA SUPHİ NASIL ÖLDÜRÜLDÜ

Mustafa Suphi ve 15 arkadaşının 27/28 Ocak 1921 de Yahya Kahya tarafından öldürülmelerinden hemen önce İçişleri Bakanlığı Mustafa Suphi hakkında (P) teşkilatlarını uyarmıştır. Muhittin Paşa da Karadeniz sahillerindeki Sinop, İnebolu, Bartın, Ereğli, Akçahisar P şubeleri ile bölgedeki askeri birlikleri 12 Ocak 1921 de gizli bir şifre emir ile uyararak dikkatli olmalarını istemiştir. Emirde Mustafa Suphi ve arkadaşlarının kıyıya çıkmaları halinde derhal “tahtı nüfuza” gözaltına ,alınmalarını istemiştir.

Mustafa Suphi ve arkadaşlarının öldürülmelerinin Ankara’nın yani dolayısıyla Mustafa Kemal ve kurmay heyetinin isteği olduğu hep tartışılmıştır. Çünkü Mustafa Suphi 11 Ocak 1920’de Kars’ta Kazım karabekir Paşayla görüştükten sonra, arkadaşlarıyla birlikte Erzurum’a hareket etmiştir. Batum Üzerin’den Bakü‘ya dönmek üzere Trabzon’a gitmişlerdir. Trabzon’da da öldürülmüşlerdir. Cumhurbaşkanlığı arşivinden çıkan bir belgede ise Mustafa Suphi’nin 4 Ocak 1921’de Mustafa Kemal’e bir mektup yazarak Türkiye’de Komünist Partinin serbet bırakılmasından duyduğu memnuniyeti belirtmekte ve Avrupa’daki diğer türdeş partilerle ilişkilerini geliştireceklerini ifade etmektedir. Suphi, haklarındaki kötü anlayışı silmek için Mustafa Kemal’e katılmaktan duyduğu memnuniyeti de belirtmektedir. Ancak Cumhurbaşkanlığı arşivinde bulunan ve Vesika No: 420 numarasını taşıyan Kazım Karabekir imzalı ve 20 Aralık 1920 tarihli Kars’tan yollanan bir mektupta ise; Süleyman Kadri adlı bir muhbirin, Mustafa Suphi’nin teşilatına girdiğini ve belgeler ile bilgileri aktardığını, Suphi’nin İstanbul’daki kolunun Bakü‘den maddi yardım istediğinin anlaşıldığını belirtmektedir. Yani Ankara yönetimi komünizme karşı hep dikkatli ve karşı bir tutum içinde pek çok senaryoyu birden yürürlüğe koymuş gözükmektedir.

Mustafa Suphi ve arkadaşlarının katili Trabzon kayık ve hammalcılarının başı olan Yahya Kahya’da 3 Temmuz 1922 günü Trabzon Soğuksu da evine giderken üzerine sıkılan 40 kurşun ile öldürülmüştür. Atatürk’ün Muhafız Alay Komutanlığında bulunan General İsmail Hakkı Tekçe 4 Aralık 1977 tarihli Günaydın gazetesinde yayınlanan anılarında

Yahya Kahya’yı kendisinin, Topal Osman’ın iki adamıyla birlikte öldürdüğünü açıklamıştır.

Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Komutanı olan Topal Osman da bu konuları gündeme getiren ve TBMM de sorular soran Trabzon milletvekili Ali Şükrü Bey”i 27 Mart 1922 günü boğarak öldürür. Daha sonra Topal Osman, Atatürk’e karşı ayaklanır ve saatlerce süren bir çatışma sonrasında Tekçe tarafından Çankaya Köşkünde adamlarıyla birlikte yakalanarak öldürülür.

Ölümünden sonra toplanan meclis cesedinin Ulus meydanında Meclis binasının önünde ibreti alem için asılması kararını alır. Bu karar aynen uygulanır..

Çankaya Köşkündeki çatışmalar sırasında Atatürk eşi Latife Hanım’ı da alarak köşkü terkeder. Çünkü Topal Osman’ın askerleri onun Dairesi’ni ateşe tutarak delik deşik ederler. Çıkan çatışmada İsmail Hakkı Tekçe , oluşturulmasında Kazım Karabekir Paşa’nın büyük emekleri olan, Topal Osman’ın komuta ettiği, Giresun taburu olarak adlandırılan ve Cumhurbaşkanlığı muhafız birliği görevini yürüten askerleri yenmeyi başarır. Neredeyse bir iç darbe yaşanmıştır.

GİZLİ SERVİS GEMİ AZIYA ALIYOR: TBMM HESAP SORUYOR

(P) Teşkilatının yetki genişliği ve faaliyetlerindeki ölçüsüz serbesti tepkilere neden olmuştur. Askeri istihbaratın bu denli büyütülmesi tartışmalara yolaçmıştır. 1920 yılının Temmuz ayı ortalarında kurulan (P) teşkilatı 8 ay sonra kaldırılmıştır. Kaldırılması askerler arasında ve özellikle(P) elemanları içinde tepkiyle karşılanmış, hatta bir kısım şubeler kendilerini bir süre daha lağvetmemişlerdir.

1921 yılında teşkilat bütçesi TBMM'de görüşülürken Kastamonu milletvekili Abdülkadir Kemali Bey ağır eleştirilerde bulunmuştur. Teşkilatın "karıştırıcı" olduğunu, "üretici değil tüketici" durumunda bulunduğunu belirten Kemali Bey "Bunlar para alıyorlar yalnız yiyorlar" demiştir. O günlerden sonra gizli servisler hakkında bu tür eleştirilere TBMM çatısı altında çok ender rastlanmıştır.

Bazı askerler de teşkilatın çalışmalarından duydukları endişe ve eleştirileri dile getirmişlerdir. Bunlardan birisi de Cenup yani Güney Cephesi Kumandanı Rafet Bele'dir. Bele Fevzi Çakmak Paşa'ya yazdığı raporda Askeri Polis Teşkilatı için şunları söylemektedir: "Cephenin kumandasını deruhte ettiğim güne kadar P teşkilatının ekserisi hakkında edindiğim kanaat şu merkezde idi: Bir zamanlar vilayetlerin valiler ve onların da yanında İttihat ve Terakkinin de murahhasları vardı.

Mesul memurlar yanında garı mesul insanlar daha fazla mevki sahibi olmak isterler. Kumandanlarla P memurlarının da vaziyeti bu halde idi. Gizli kalması lazım gelen P memurları üzerlerinde levhaları bulunan dairelerde oturuyorlar. Koltuklarındaki çantalarla kahvelere giriyorlar.Tavla oynarken insanların hissiyat ve metanetine tesiri olan mühürlerini kullanıyorlardı. Bitabitaharri memurları da devri sabıkın hafiyeleri gibi damgalı ve herkes tarafından tanınmış insanlardı. Bu insanlardan bir kısmı da geceleri ev basmak, insan soymak, mevkilerinden istifade ederek tehdit ile adam dolandırmak, kandırmak gibi ahvalden ictinap etmediler.

Anadoludaki P teşkilatı memleketin daha uzun müddet lanetle yadedeceği pek sakim bir şey olmuştu. İka ettikleri yüzlerce cinayet

arasında, bir kaç cani de elde ettiler. Fakat sarf ettikleri para ve yaptıkları fenalıklarla bu muvaffakiyet listesi teşkilatın lehinde olmaktan çok uzaktır. Cephenin teşkili ile beraber bu teşkilat ilga edildiğinden irade buyurulan istatistiki takdim etmek müşkildir.”

MECLİS GİZLİ SERVİSİ KALDIRTIYOR

Askeri Polis Teşkilatı yaptığı iyi çalışmaların yanı sıra içine girdiği , hem de kısa zamanda girdiği yetki aşımı, lakaytlık, görev bilinçsizliği, ve gizliliğe riayet etmeme nedenleri gerekçe gösterilerek kurucusu bulunan Erkanı Harbiye Umumiyeti Riyaseti yani Genelkurmay Başkanlığı tarafından Fevzi Çakmak Paşa'nın imzaladığı " 19 Mart 1921 tarihli bir tamimle 1 Nisan 1921 tarihinden itibaren mülga" , kaldırılmış sayıldı. Bunda en önemli etken ülkenin kaderini elinde bulunduran TBMM'nin gösterdiği karşı tepki olmuştur. Meclisin gizli servisin çalışmalarına karşı getirdiği eliştiriler haklı ve yeride görülmüştür. bu mekanizma bugün ne yazıkki işletilememektedir.

(P) teşkilatının yerine ise yine 1 Nisan 1921 tarihinden itibaren geçmek üzere Tedkik Heyeti Amirlikleri kurulmuştur.

Bütün bu çalışmalar istihbaratı giderek Genelkurmay içine çekmiştir.

Yapılan her düzenleme istihbarat çalışmalarını askeri bir faaliyet haline getirir. Bu tutum geleceğe ipotek koyan hataların tohumlarını ektirmiştir.

Çünkü gizli servisin devletin işlerinin dışında kullanılmasına bu dönemlerde başlanılmıştır. Servis daha çok siyasal amaçlarla kullanılmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TEDKİK HEYETİ AMİRLİKLERİ (1 NİSAN 1921)

GİZLİ SERVİS ASKERE EMANET

1 Nisan 1921 de kurulan Tedkik Heyeti Amirlikleri (P) teşkilatının yerine geçmiştir. Özellikle gizliliğe uyması istenen yeni teşkilat (P) teşkilatında çalışmış nitelikli elemanlardan seçme yapılarak oluşturulmuştur. Bu örgütle amaçlanan büyük ve hantal olan yapının terkedilerek (P) teşkilatının hatalarının arındırılmasıdır. Yapılanlar yeni bir örgüt oluşumundan çok, ad değiştirerek yeniden yapılandırılmaya çalışılan Genelkurmay İstihbaratı‘nın etkinliğini arttırmaya yöneliktir.

Çünkü yeni örgüt de Askeri Polis Vazife Talimnamesindeki esaslara göre çalışacaktır. Ancak yeni örgütte en yüksek rütbe yüzbaşı olarak belirlenmiştir. (P) teşkilatının eleman sayısı azaltılmış, gençlere öncelik tanınmış, gizlilik prensibi getirilmiştir. Tedkik Heyeti Amirlikleri ile Ankara Hükümeti dağınıklığa da bir son vererek kendi bünyesinde çeşitli istihbarat çalışmalarını yürüten Askeri Sansür Müdüriyetleri, Matbuat ve İstihbarat Müdüriyeti Umumiyesi, İzmir Hat Komiserliği gibi kuruluşları koordineli çalıştırmak arzusundadır. Ancak (P) teşkilatlarının bazı bölgelerde lağvedilmeleri emirlerine rağmen, uzun süre çalıştıkları görülmüştür. Bunu o dönemin karışık ortamı yanında, askeri yapılanmanın dağınıklığına ve bu teşkilata verilen yetki genişliğini de gözönüne alarak değerlendirmek gerekmektedir.

(P) teşkilatları ellerindeki geniş yetkilerden fedakarlık etmek istememişlerdir.

Bütün bu gelişmeler Ankara’yı mutsuz etmektedir. Arayış devam eder.

Ankara, oluşturulan gizli servisleri başarılı bulmamaktadır. Gizli örgütler sürekli sorun çıkartmaktadır. Elemanlar ellerine geçirdikleri yetkileri kişisel baskı unsuru ve rant temininde kullanmaya başlamışlardır. Çalışmalarında istenen başarıya bir türlü ulaşılamadıkları görülünce bunları

kapatmak konusunda harekete geçilir. Eski hastalıklardan yeni yapı arındırılamamıştır. Bunun üzerine Tedkik Heyeti Amirlikleri Teşkilatı da 22 Haziran 1922 de topyekün, bütün birimleri kapatılarak ortadan kaldırılmıştır. Ancak ortak komisyonlar olarak çalışan birimler faaliyetlerine devam etmişlerdir.

Bunun gerekçesi nedir.

Bu konuda Garp Cephesi Komutanlığının bağlı birliklerine yazdığı emirde şunlar belirtilmiştir:

1- Öncelikle teşkilatın ve personelin gizliliği kalmamıştır.

2-Yapmaları gereken vazifelerde istenilen seviyeye bir türlü gelinememiştir.

3-Verilen görevler tam olarak yapılamamıştır.

4-Bütçeden aldıkları para yüksek olmasına karşın yaptıkları işler bunun karşılığı olmamıştır. (Bu konu TBMM de enine boyuna tartışma konusu yapılmıştır.)

(P) teşkilatı ile aynı gerekçelerle kapılan örgüt, (P) teşkilatından getirdiği hastalıkları yenememiştir.

İstihbarat örgütlerinin kapatılmasıyla ortaya çıkan boşluğu gidermek görevi orduya düşmektedir. Bu teşkilatın istihbarat dahil bütün yükümlülükleri ordu tarafından karşılanacaktır.

MUSTAFA SAGİR ADLI İNGİLİZ CASUSU ATATÜRK'Ü VURACAK

Tedkik Heyeti Amirliklerinde görev yapan nitelikli elemanlar ordu istihbarat şubelerine aktarılacak ve bunlardan da yararlanılacaktır. Ancak tanınmamalı ve gizliliğe uymaları özellikle aranılan şarttır.

Bakanlıklardan görevlendirme ile teşkilatta yeralan memurlar bağlı bakanlıklara gönderilirken, diğer personel de dağıtılır.

1922 den 1926 ya kadar geçen dönem içinde istihbarat çalışmalarını Genel kurmay istihbaratı yürüttür.

Bu sırada daha önce oluşturulan ve askeri istihbaratın dışındaki sivil istihbarat grupları da çalışmalarını sürdürdüler. Bunlardan özellikle de İstanbul merkezli faaliyet gösterenlerden büyük ölçüde yararlanma devam etmiştir.

Bu grupların sayesinde Ankara'ya kadar gelen hatta TBMM ce kabul edilen casusluk olayları da açığa çıkmıştır. Bunlardan en ilginç olanı 1921 yılında yaşanan Hintli Mustafa Sagir olayıdır. Bu olay daha önceki sayfalarda da değinildiği gibi, Karakol Örgütünün kapanmasına da yolaçacaktır.

1921 yılı başlarında İstanbul'a orta boylu, yakışıklı, kırmızıca suratlı bir Hintli gelir. Adı Mustafa Sagir dir. Çok iyi Türkçe ve İngilizce konuşur. O zamanların Tepebaşında İngiliz Sarayının yakınındaki meşhur Kroker Otelinde kalmaktadır. İstanbul'a gizli olarak geldiği söylenir.

Sagir bir süre sonra İngilizce dersler vererek, odasına Mustafa Kemal, Enver ve Cemal Paşaların boy boy resimlerini asarak dikkat çeker.

Şehzadebaşında tuttuğu evin kapısında ise Türk ve Hint Uhuveti İslamiye Cemiyeti yazar. Anadolunun verdiği mili mücadeleyi desteklemektedir.

Karakol örgütünün önde gelen bazı subaylarıyla da iyi dostuklar kurmuştur.

Mustafa Kemal’e Hintli müslümanların bir hedeyisiyle, milli mücadelede kullanımak üzere bir milyon tutan para yardımını beraberinde getirdiği söylemektedir. Kuvayı Milliyecilerle girdiği ilişkiler nedeniyle İngilizlerce tutuklanır. Ancak bunların hepsi düzmecedir. Sagir bir İngiliz casusuydur.

Bunu anlamayan İstanbul gizli servisi 17 günlük esareti sonunda Sagir’i kaçırır. Daha sonra’da Karakol örgütünün yardımıyla Anadoluya geçirir.

Hintli casus kaçışından sonra gittiği her yerde büyük bir kahraman gibi karşılanarak Ankara kadar getirilir. Sagir Çankırıkapıda Kılıç Ali Paşa, Ankara Valisi, Polis Müdürü ve Milletvekileri tarafından karşılanır.

Mutludur, casus olduğunun anlaşılamamasının verdiği rahatlıkla yaşamının oyununu oynamaktadır.

Adnan Adıvar ile görüşür. Hatta İstanbul üzerinden İsveç kanalıyla Hindistan’a ileteceği raporlar bulunduğunu, bunun için kendisine olanak yaratılmasını ister. İstanbul’daki temsilcisi Ramiz Bey kendisine yardımcı olacaktır. Ramiz Bey ile temasını ise Karakol örgütünün gazetesi İleri’nin yazarlarından Cavit Bey sağlayacaktır.

Ankara’da Hürriyet otelinin en üst katına yerleşen Sagir, kendisini Hintli müslümanların lideri olarak tanıtır.

Sagir Mustafa Kemal tarafından kabul edilir. Kendisine değerli bir kumaşa sarılı olan ve üzerinde” Lailahe İllallah Mumammedin Resulillah ” yazılı sancakı şerif sunduktan sonra şu konuşmayı yapar: ” Paşa hazretleri mukaddes sancağı zatı alinize Hindisten Hilafeti İslamiye Reisi , ulemai benamdan Ebulfazl hazretleri takdim ediyor. Hint müslümanları başlattığınız milli cihada tamamen katılıyor, madden manen elinden geleni zatıalinizden esirgemeyeceğini vadediyor, bendenizi bu kararı tebliğe memur ediyor ve zatı devletleri nezninde fevkalede mümessil olarak göndermiş bulunuyor”

MUSTAFA KEMAL, SAGİR'İN CASUSLUĞUNU BİLİYORDU

Mustafa Kemal Sagir'e iltifat edip kendisinin TBMM Genel Kuruluna takdimini emreder.

TBMM Mustafa Sagir'i büyük bir gösteri içinde alkışlarla karşılar.

Sagir hayatından memnundur. İlk raporlarını İstanbula geçer, bunları açık bırakmaya özen gösterir. Okunan metinlerde görünen bir şey yoktur.

Otelinde kendisini ziyarete gelen din adamları, milletvekilleri , gazetecilerle görüşür üst düzey yöneticilerle sohbetlerde bulunarak günlerini geçirir.

Ancak Ankara'da Urdu dilinde bir gazete çıkarma girişiminden bahsettiği Yeni Gün Gazetesinin sahibi Yunus Nadi, eline geçecek paradan etkilenip izin almak ve imtiyaz istemek için durumu Mustafa Kemal'e aktarınca, aldığı yanıt kendisini şok eder. Mustafa Kemal, Nadi'ye : " Bu adam casustur. Hakkında gizli tahkikat var. Netice alınıncaya kadar bundan kimseye bahsetmeyiniz" der.

Mustafa Kemal Sagir'e ilgisini devam ettirir, onun namına Hintli müslümanlara telgraflar çeker. Adnan Bey ile arası iyi olan Sagir durumunu çok güçlenmiş görür ve yakalanabileceğini aklına bile getirmez. Gönderdiği metinler uzmanlarca incelenince, görünen yazıların altında görünmez mürekkeple yazılmış metinler bulunduğu ortaya çıkar.

Ancak aradan 15 gün geçip te mesajlarına yanıt gelmeyince Adnan Bey"e giderek durumu aktaran Sagir için artık oyun bitmiştir. Adnan Bey çekmecesini açıp Sagir'in şifreleri çözülmüş, okunur hale getirilmiş mektuplarını gösterir. Tutuklandığını bildirir. Şaşkın Sagir daha ağzını açamadan iki sivil polis onu alarak nezarete götürür , taşındığı evde yapılan aramada da çok sayıda evrak ile patlayıcı madde ve tabancalar, gizli dolaplarda bulunur.

10 günlük sorgusu sonunda Sagir şunları itira eder: " Lawrence, Osmanlı İmparatorluğunu altınlara dayanarak yıkmıştı.İngilizler beni de milli hükümeti tabanca ile ortadan kaldırmakla görevlendirdiler. Maksadım

Mustafa Kemal Paşayı öldürmekti,bununla Türklerin Kurtuluş Savaşı duracak, milli hükümet yıkılmış olacaktı. Fakat başaramadım. Arkadaşlarım hiç bir şeyden haberleri olmayan iyi niyet sahibi saf insanlardır. Yalnız para için bana yardım etmişlerdir.Zira suikast planı benden başka kimse tarafından bilinmiyordu.

Mustafa Kemal Paşa’yı da Afgan Kralını öldürdüğüm gibi öldürecektim”

Mustafa Sagir’i Ankara’da Kütahya Milletvekili Cevdet İzrap, Elezığ

Milletvekili Hüseyin, Cebelibereket Milletvekili İhsan ve Gaziantep Milletvekili Kılıç Ali Bey’lerden kurulu İstiklal Mahkemesi yargılar ve idamına karar verir.

SAGİR İDAMDAN ÖNCE AFYON İSTEDİ

Sagir idama giderken soğuk kanlı görünmeye çalışır. Dini telkinden sonra celladın kendisine sunduğu iri kara bir zeytin tanesini görünce şaşırır: “

Nedir, Afyon topağı mı” diye sorar. Zeytin olduğunu öğrenince istemez. İpe boynunu kendisi uzattır.

İdam halka açık bir şekilde Ankara çarşısında yapılır. O dönemlerin idam geleneği bu işlerin halka açık yapılması şeklindedir. Bu gelenek Türkiye’de daha uzun yıllar devam eder.

Meydan tıklım tıklım doludur.

Sagir idam edildikten sonra, vasiyeti niteliğinde bıraktığı bir mektup İngiliz Konsolosluğu’na isteği üzerine iletilir. Mektupta şunlar belirtilir:

” İngiltere hükümetinden aldığım vazifeyi sadakatle yaptım. Mahkeme sırasında herşeye rağmen İngiltere hükümetine ait hiç bir sır vermedim.

İngiltere ve Hindistan İmparatorluğuna karşı olan sadakatim son dakikama kadar devam etti. Okuldaki kardeşimi İngiltere hükümetinin himaye ve şefkatine bırakıyorum.”

Sagir’i ele veren onunla İstanbul’daki İngiliz ajanları arasındaki rapor alışverişini sağlayak olan Ferid Cavid tir. Cavid İngilizlerle temastan önce durumu Mustafa Kemal ile İstihbarat Komisyonu Başkanı Rıza Bey”e bildirmiştir. Bu nedenle de yardımlarından dolayı idama değil, müebbet kürek cezasına çarptırılır.

Casuslar giz dolu dünyalarında zaman zaman kahraman zaman zaman da hain olarak idam sehpalarına gitmişlerdir. Bu onların seçiminin doğasında vardır.

Türkiye Cumhuriyeti bu dönemde casusların yargılanmalarını özel kanunla kurulan İstiklal Mahkemelerinde yapmıştır.

İstiklal Mahkemeleri Kanunu şöyleydir:

Madde 1: Muvazzaf ve gönüllü olarak askeri hizmete girip de kaçanlar veya her ne surette olursa olsun kaçmaya sebebiyet verenler ve kaçanı yakalamak ve sevketmekte ihmali bulunanlar. kaçakları gizleyen, besleyen, giydirenler hakkında mülki ve askeri kanunlarda mevcut hükümler ve gerektiğinde öteki bütün cezai kararları bağımsız olarak hüküm altına almak ve hükümleri yerine getirmek üzere Büyük Millet Meclisi üyelerinden oluşan İstiklal Mahkemeleri kurulmuştur.

Madde 2: Bu mahkemeler üç kişiden kuruludur. Büyük Millet Meclisinin oy çokluğu ile ve içlerinden, biri kendileri tarafından da başkan seçilir.

Madde 3: İstiklal Mahkemelerinin kararları kesindir, temyiz olunamaz ve infazına bütün silahlı ve silahsız devlet ukvvetleri memurdur.

Madde 4: İstiklal Mahkemelerinin emir ve kararlarını yerine getirmeyenler veya getirmeyi ihmal edenler aynı mahkemelerce yargılanırlar.

Ek Madde: Kumandanların askeri rütbeler silsileleri arasında itaat ve inzibat sağlamaya yarayan hak ve yetkileri saklı kalmak üzere, vatanın ve hilafetin kurtarılması ve istiklali için savaşan Büyük Millet meclisinin amacına aykırı olarak düşman amaç ve çıkarlarını korur yollu teşvik ve kışkırtmalarla ifşaatlarda bulunan ve memleketin maddi ve manevi kuvetlerini her ne şekilde olursa olsun sarsıp azaltmaya çalışanlar ve düşmanlar hesabına askeri ve siyasi casusluk edenlerle 23 Nisan 1920 tarihli Hiyaneti Vataniye Kanunun içerdiği maddelerden dolayı sanık bulunanların yargılanmaları, hükümlerin yerine getirilmesi yetkisi İstiklal Mahkemesi kurulan yerlerde bu mahkemelere verilmiştir.

Bu yasa Ulusal Kurtuluş Savaşı sırasında Ankara hükümetinin ne kadar sıkıştığını göstermesi açısından çok önemli bir örnektir. Binlerce insan İstiklal Mahkemelerinde yargılanmıştır ve ceza almıştır. Bir kısmı idam edilmiştir. bir yanda düşman ve onu destekleyen İstanbul Hükümeti ile Padişah, diğer yanda ise casuslar ve asker kaçakları, Ankara hükümetini İstiklal Mahkemelerini kurmak zorunda bırakmıştır. Bu uygulama daha sonra yanlış kararlar verildiği ve yanlı tutum takınıldığı gerekçesiyle eleştirilere uğramıştır. İstiklal mahkemeleri bir ara Mustafa Kemal’in

muhaliflerine gözdağı verilmesi amacıyla da kullanılmıştır. Ancak bu Ulusal Kurtuluş Savaşı sonrası dönemleri kapsamaktadır.

İstiklal Mahkemelerinin asılmasına karar verdiği diğer bir kaç casus ise şunlardır:

Hilafet Ordusu Subayı Saffet Nezihi (Yunan Casusu) Faik Paşa oğlu Tevfik Bey (İngiliz Casusu) Dişçi Ahmet İhsan Bey (İngiliz Casusu)

Karzak Süleyman Paşa (İngiliz-Yunan Casusu) Bu sırada İstiklal Mahkemelerini ve Türk istihbarat birimlerini en çok yoran gelişmeler Kürt ayaklanmalarıdır. Özellikle İngilizler tarafından parayla satın alınan, kandırılan veya kışkırtılan Kürt liderler bir Kürt-İslam devleti kurmak için peş peşe ayaklanmışlardır. Bunlara karşı en ağır cezalar uygulanmıştır.

İngitere ile ilgili bir ayaklanma öyküsü ise olayların gerçek yüzünü göstermesi bakımından ilginçtir.

KÜRT İSLAM AYAKLANMASINI BASTIRAN ZABITA

Kürdistan Teali Cemiyeti Başkanı, Ayan üyesi, eski Şurayı Devlet Başkanı Seyit Abdülkadir'in özel kalem müdürü Palulu Kör Sadi cin gibi bir adamdır. Öyle kolay kolay kül yutmazdır. Kürt derneklerinin hemen tamamında aktif görevler alan Sadi, sürgün günlerinin sonunda İngiliz gizli servisi için çalışmak üzere Kahire'ye gitmiştir. Burada Türk gizili servisinden olan ancak İngiliz servisinde çalışıyormuş havası veren Celal ile tanışmıştır. Celal Sadi'yi yıllar sonra İstanbul'da görür görmez Korgeneral Ekrem Baydar'a raporunu verir. Rapora göre Sadi Mustafa Kemal'e suikast ve Dersim çevresinde geniş tabanlı bir ayaklanma örgütlemeye çalışmaktadır. İngilizlerden buna karşılık para ve güvence istemektedir.

İlişki devam ettiğinde Celal ile Sadi arasındaki diyalog gelişir. Seyit Abdülkadir Sadi için Celal'e tam yetkilidir der. Celal, Sadi'den bağlı olduğu örgütün belgelerini ister o da getirir. Ancak Celal daha yetkili birisini devreye sokar gibi Sadi ile Taksim Belediyesi Zabıta memurlarından Nizametin'i İngiliz gizli servis elemanı olarak Sadiye yutturur. Sarışın, uzun boylu olan Nizamettin'e İngiliz'e benzemesi için makyaj bile yapılır. Nizamettin Sadiye İngiltere'nin Umumi Şarkiyei Siyasiye Müdürü Mr. Templen olarak tanıştırılır. Karşılıklı belge alışverişi sürer. İçişleri Bakanlığından ne yapılması gerektiği sorulur.

Yanıt 4 ay sonra gelir, bu sırada ilişki kesilir. Şeyh Sait ayaklanması başlamadan 2 ay önce Ankara Abdülkadir ve Sadi ile yeniden görüşülmesini ister. Bu görüşme Şişli Dede Sokağı Zafer Apartmanının 8 numaralı Dairesi'nde olur. İngilizler adına söz verilir, kararlar alınır.

Ancak Abdülkadir durumdan şüphe edince oğlu Seyit Mehmet'i İngiliz Büyükelçiliğine gönderir . Bu da gerçeği ortaya çıkarır.

Ancak polis 15 Nisan 1925'de gelen emri uygulayarak Sadi ve Abdülkadir'i yakalar. Diyarbakır İstiklal Mahkemesinde yargılanır ve mahkum edilirler.

Abdülkadir'in ölüm cezasına çarptırılmasından sonra İngiltere'nin İstanbul Büyükelçisi Lindsay Dışişleri Bakanlığına gönderdiği 2 Haziran 1925 günlü raporda şunları söyler:

" 1919-1921 yılları arasında Kürtlerin özerkliği yanlısı hareketlerle çok yakından ilgisi olan eski senatör Seyit Abdülkadir son ayaklanmanın kışkırtıcısı olarak idam edildi."

Bu sırada İstanbul bir casus kazanı haline gelmiştir. İşbirlikçi hainler casusların en büyük yardımcısıdır. Bunların yakalanması için yoğun çabalar sergilenmektedir. İstanbul'da casusların resmi geçidi yaşanmaktadır.

Sait Molla ile birlikte işgal İstanbul'unda İngilizlerle işbirliği edenler arasında eski İçişleri Bakanlarından Mehmet Ali Bey'in 27 Ağustos 1921 tarihinde ele geçirilen İngilizlere verilmiş bir ihbarında şu ifadeler vardır:

"Kuvayı Milli'nin İstanbul memurlarından Erkanıharp Yüzbaşısı Seyfettin Efendi, Anadolu'ya çağrılmıştır. Erkanıhorp Yüzbaşısı Ekrem ile Topçu Miralay Eyüp Bey'ler de çağrılmak üzeredir. Bunların gitmesi İstanbul Hükümeti ile Anadolu'nun arasının açıldığını gösterir…"

İSTANBUL HAİN KAYNIYOR

İstanbul'daki teşkilatlar İngiliz istihbaratından bu raporla birlikte aynı gün bir başka bilgi daha sızdırmışlardır. Bu da Altunizade'de oturan ve İngilizlere casusluk edip , evine İngiliz zabitlerini alan Belkıs Hanım adında birinin adres ve fotoğrafıdır. Bir kaç gün sonra İstanbul'dan Anadolu'ya cephane kaçırırken yakalanan bir kaçakçı moturunu ihbar edeninin de kimliği 7 Eylül 1921'de saptanır. Bu eski bahriye subaylarından ve Reji Örgütünde Kolbaşılık eden Kasımpaşalı Haydar'dır.

İstanbul satılmışların, casusların kaynadığı bir kenttir. Dönem istihbarat servislerinin saptadığı bir başka hain de Uskumruköy, Domuzdere ve Hisarkaya'ya gönderilmek üzere silah çıkartıldığını İngilizlere haber veren Değirmendereli Çerkes Kazım'dır. Eski polis müdürü Tahsin ise uzun süre izlenir ve iki akşamda bir Maksivel adlı İngiliz'e Kuvvacılar hakkında rapor verdiği saptanır.

Bu dönemde İstanbul'da kaçakçılık olaylarında kullanılan çöp arabalarını da bir hain İngilizlere ihbar eder. Bu kişinin adı kayıtlara Saffet olarak geçer.

İstihbarat birimleri çalışmaktadır. Bu dönem içinde askeri istihbaratın yanı sıra polis istihbaratı ve güçleri de casuslar savaşında önemli görevler gerçekleştirmişlerdir.

Örneğin Mustafa Kemal'e karşı 1926 yılında gerçekleştirilmesi planlanan ve tarihimize "İzmir suikasti" olarak geçen davanın sanıklarının yakalanmasında ve düzenlenen operasyonlarda polis teşkilatının büyük çabaları olmuştur.

Bu suikast ile ilgili çalışmalar yapılırken bir yandan da İngilizler Kürtleri ayaklandırmaya çabalamaktadırlar. Gizli servis bu dönemde İngilizlerin bu oyununu bozar. Bu sırada Ankara'daki İngiliz Büyükelçiliğinin ayaklanmayı koordineyle sorumlu istihbarat görevlisi, aynı zamanda Başkatiptir. Ayaklanmanın bastırılması üzerine Başkatip intihar eder.

Bu sırada Ankara’da geçmişten gelen İttihatçılık ile Mustafa Kemal yanlılığı kavgaları boyutlanarak devam etmiştir.

Teşkilat-ı Mahsusa’dan buyana gizli servislerin içinde bulunan ve etkili olan kişiler arasında Mustafa Kemal’in desteklenmesi veya bertaraf edilmesi konuları hep tartışılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

(MAH-MEH) MİLLİ AMELE HİZMET YA DA MİLLİ EMNİYET HİZMETLERİ (5 OCAK 1927) :

DEVLET İSTİHBARAT ÖRGÜTÜNÜ KURUYOR

1922 ile 1926 yılları arasında istihbarat çalışmalarını aktif olarak Genelkurmay İstihbarat Dairesi yürütmüştür. Bu çalışmalar sırasında diğer gruplar da onlara yardımcı olur. Bu dönemde özellikle Kafkaslar ve diğer kaybedilmiş topraklarda Teşkilat-ı Mahsusa’ nın oluşturduğu brimler faaliyetlerini sürdürdüler. Bunlar Almanya ve Sovyetler arasında gidip gelen Enver, Talat ve Cemal Paşalardan emirler aldılar. Buralarda Kızılorduya karşı önemli sabotaj ve direniş örgütlenmeleri gerçekleştirdiler. Bu nedenle her üç paşa da Kızılordu ve Ermenilerce öldürülmüştür.

Savaş sonrası günlerde de Türkiye istihbarat örgütlerinin çok yaygın faaliyetlerinin gözlendiği bir ülkedir. Almanlar, İngilizler, Fransızlar, Sovyetler, Amerikalılar istihbarat çalışmalarında Türkiye’yi üs olarak kullanmışlardır. Almanlar ile İngilizler o dönemde Türkiye’de en iyi istihbarat ağına sahip iki ülkedir.

Ancak onlarla karşı karşıya gelecek bir Türk istihbaratı yoktur. Ordu istihbaratı savaş sırasında bu görevi üstlenmiş, ancak sonrasında ne olanakları ne de elemanları açısından yeterlilik gösteremez duruma gelmiştir. Mustafa Kemal’in devrimlerine karşı içerde bazı unsurların tepkileri de ciddi bir sorun oluşturmaktadır ve bunlar dış istihbarat birimlerince desteklenmektedirler. Savaşın yaraları kanamaya devam etmektedir. Bir yandan da genç Türkiye Cumhuriyeti ekonomik ve sosyal alanda gelişmeye çabalamaktadır. İşte bu günlerde kendisini iyiden iyiye hissetirmeye başlayan bir istihbarat teşkilatının boşluğunu doldurmak üzere hükümet yeni kararlar alır.

Mustafa Kemal yeni ve güçlü bir istihbarat teşkilatı istemektedir. Bunun için dünyanın saygın istihbaratçılarından Albay Walter Nikolai ile temasa geçilir. Nikolai Alman gizli servisini genişleten, gizli polis teşkilatını kuran kişidir. Nikolai Türkiye için hazırlardığı istihbarat planlarıyla birlikte 1926 yılının Ekim ayında gizlice Türkiye'ye gelir. İstanbul'da Yıldız Sarayında özel olarak seçilmişTürk istihbaratcılarına bir dizi konferanslar veren Nikolai, bu konferanslara katılanlardan oluşan bir çekirdek kadro ile 1926 Aralık ayında Ankara'ya getirilir. Hacıbayram yakınında Keskin sokakda kiralanan bir binada Nikolai'nin başkanlığında toplanan ve çalışmalarına başlayan bu ekip, Türk istihbarat biriminin yönetici kadrosunu oluşturur. İlk MAH Başkanı Albay Ali Şükrü Ögel olur.

Atatürk'ün 1925 yılındaki uzman istihbaratçı arayışlarının sonucunda Almanya'da General Naci Eldeniz (Mustafa Kemal'in Harp Okulun'dan hocasıdır ve Vahdettin ile birlikte Mustafa Kemal'in de katıldığı 1917 yılındaki Almanya ve Avusturya gezilerinde yer almıştır.) tarafından bulunup Türkiye'ye çağrılan Valter Nikolai, Kayzer'den sonra da gizli servisin patronu olarak kalır. Hitler de bu uzman istihbaratçıyı yerinden oynatmaz ve ona Nazi gizli servisi Abwehr'in kurulmasında etkin görevler verdirir.

Nikolai ile ilgili belge ve bilgilerin büyük bir kısmı Almanya'nın işgali sırasında Ruslar tarafından Alman dosyalarından ayıklanarak Moskova'ya götürülür ve halen de burada bulunmaktadır. Kitap hazırlanırken Alman'ya'dan mektup, telefon ve faks ile görüştüğümüz Koblenz'deki Bundesarchıv, yetkilileri Nikolai' ye ilişkin Doğu Almanya'da da bir bilginin bulunmadığını ifade ettiler. Yetkililer Nikolai'nin Türkiye ile ilgili raporlarının da bulunduğu büyük arşivinin Rusya'da Sammulungen, ul. Vyborgskaja 3, 125212 Mokova , adresinde bulunan özel bir arşivde saklandığını bildirdiler.

Nikolai MAH çıların eğitimi sırasında seçtiği elemanları Almanya'ya da götürerek burada bir eğitimden geçirmiştir. Dönenler ilk çalışmalarına Ulus'daki Efkaf apartamanı ile yanındaki 2 sarı boyalı binada başlamışlardır.

MİLLİ EMNİYET HİZMETLERİ , MAH KURULUYOR

Bu gelişmelerin üzerine İçişleri Bakanlığı 5 Ocak 1927 tarihli ” Çok Gizli” ve “Kişiye Özel ” bildiriminde valiliklere yeni bir teşkilatın kurulduğunu belirtip:

” Ecnebi devletlerin propaganda ve istihbarat hizmetlerinin teşebbüsatına karşı hükümetin ve ordunun emniyeti için tedabiri mahsusa almak zarureti hasıl olmuş, bu maksatla umumi merkezi Ankara’da , mıntıka merkezleri memleket dahilinde olmak üzere bir Milli Emniyet Hizmeti İhdas edilmiştir” görüşünü açıklar.

Milli Emniyet Hizmeti Teşkilatının kuruluşuyla ilgili olarak Genel Kurmay Başkanı Fevzi Çakmak 6 Ocak 1927 tarihli bir yazı ile şunları dile getirmiştir:

” Milli Emniyet Hizmeti Riyaseti’ne

Umumi merkezi Ankara’da ve şubeleri şimdilik İstanbul, İzmir, Adana, Diyarbakır, ve Kars olmak üzere bir Milli Emniyet Hizmeti teşkil edilmiştir. Bu şubeler doğrudan doğruya umumi merkeze merbuttur.Şimdiye kadar ordu müfettişliklerince tedvir edilen istihbarat hizmeti bedama bu teşkilat tarafından idare olunacaktır.”

Bu emirle ordu tarafından yürütülen istihbarat çalışmaları Nikolai tarafından eğitilen ve MAH (Milli Amele Hizmet) veya MEH (Milli Emniyet Hizmeti) olarak tanımlanan yeni teşkilata bırakılmaktadır. Çekirdek kadro içinde askerler ve siviller birlikte çalışmaktadırlar. İçişleri Bakanlığına bağlı olan kuruluş, bütçesini Başbakanlık örtülü ödeneğinden karşılar. Dönemin siyasi yapılanmasında asıl bağlı bulunulan yetkili Başbakandır. Çünkü en etkin kabine yetkilisi Başbakandır ve sorumluluk ondadır. Bu nedenle MAH’ın Başbakanlığa bağlı olduğu da fiili bir gerçektir. Ancak doğrudan muhatap İçişleri Bakanıdır. Bu dönemde MAH’ın giderleri Başbakanlık örtülü ödeneğinden karşılanmıştır.

GİZLİ SERVİS ELEMANLARI POLİS KADROSUNDA

1943 yılına kadar bu teşkilatla ilgili Başbakanlık belgelerinde herhangi bir başka kayıt yoktur. Çalışmaların yasallığını sağlayacak bir düzenleme de gözükmemektedir. Çalışanlar İçişleri Bakanlığı‘nın 2 numaralı kadro çetvelinde gözükür ve daha çok Emniyet Müfettişi statüsünde bulunurlar. 23 Haziran 1943 de çıkartılan 443 sayılı Başvekalet Teşkilatı Hakkında Kanun'un kodro cetvelinde bir adet Milli Emniyet Hizmetleri kodrosu görülmektedir.1945 de yasada yapılan düzenlemeyle MAH, kadro cetvelinden yasa metnine geçer ve yine bir kişilik yasallık altında bütün teşkilat gizlenir. Gizlenen teşkilat mensuplarından asker olanlar Silahlı Kuvvetlerden , sivil olanlar ise İçişleri Bakanlığı 2. numaralı çetvelinde polis müfettişi veya uzmanı gibi kadroların karşılığında gösterilip, buradan maaş alırlar. Yani bunların paraları İçişleri Bakanlığınca ödenir. Ancak görevli gelenlerin maaş ve diğer parasal olanakları o kurumların bütçelerinden karşılanır. 1945 de yasalarımızda Başbakanlık Müsteşarına eş derecede maaşa sahip bir adet Milli Emniyet Hizmetleri Reisi kadrosu görülmektedir. Milli Emniyet Hizmetleriyle ilgili yasal düzenleme çok sonraları 6 temmuz 1965 de yapılır. Çıkarılan 644 sayılı yasayla ad da değiştirilir ve MAH'dan MİT'e geçilerek; Mili İstihbarat Teşkilatı oluşturulur.

1926-1927 yılları arasında oluşan yeni teşkilat 1965'e kadar uzanan zaman diliminde çok önemli çalışmalar yapmış, büyük tartışmaların odağında yeralmıştır.

Nikolai tarafından bir başkan, 13 yönetici personel ve dört şube şeklinde örgütlenen MAH'ın örgüt şeması, Başkan ve altında sıralanan şubelerden oluşmaktadır. Bu şubeler :

A) İstihbarat (Espiyonaj)

B) Müdafa (Karşı espiyonaj)

C) Propaganda

D) Teknik işler

Teşkilatın A şubesi milli savunma kadrosundan askerlerce, B şubesi Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı personelinden, C şubesi Dışişleri Bakanlığı personelinden ,D şubesi ise asker ve sivil kişilerden karşılanmıştır. C şubesi sonradan kapatılmıştır.

MAH yurt dışında ilk olarak Viyana(kuzey), Tahran (Doğu), Kahire (güney) olmak üzere üç büroyla çalışmaya başlamıştır. Daha sonra bu bürolar ekonomik gerekçelerle kapatılmıştır.

MAH İkinci Dünya Savaşına doğru giden dünyada en sıcak günlerde hizmet vermiştir.

İtalya'nın Faşist lideri Mussolini ve desteğini aldığı Hitler Almanyası'nın Balkanlara ve özellikle Türkiye'ye yönelik niyetleri MAH tarafından ulaştırılan istihbaratlarla açığa çıkartılır. Mussolini'nin Türkiye'ye karşı çıkışlar yaptığı sırada Atatürk " Musollini ve Hitler birleşerek en geç 4-5 yıl içinde İkinci Dünya Savaşına sebep olacaklardır" derken MAH kendisine hem İtalyanların , hem de Almanların Türkiye'ye yönelik gizli askeri planlarını sunmuştur.

HATAY İÇİN YAZILAN FRANSIZ RAPORU MAH'IN ELİNE GEÇİYOR

Mustafa Kemal'in önem verdiği, üzerinde hassasiyetle durduğu konu bu dönemde Hatay sorunudur. Hatay'ın Türkiye'ye katılması için bir dizi hareket başlatan Atatürk, bunun gerçekleşmesi için istihbarat örgütünden de sonuna kadar yararlanacaktır. Hatta elindekinin ötesinde Teşkilat-ı Mahsusa türü bir gönüllüler ve seçme yurttaşlardan oluşan örgütlenmeye gidilmesini de savunacaktır.

O dönem özellikle Ortadoğuda toprak iddiasını tam olmasada büyük ölçüde yitirmiş, ancak etkinliğini arttırmış Türkiye, istihbarat açısından da oldukça şanslıdır. Teşkilat-ı Mahsusa'nın temellerini attığı istihbarat kaynakları şimdi MAH'ın hizmetindedir. Bu hizmet de Fransızlara karşı yerine getirilir.

Hatay'ı Türkiye'den kopararak işgal eden Fransa bölge petrolünün denize açılış kapısını elinden çıkarmaya yanaşmamaktadır. Ancak Atatürk'ün izlediği politikalar sonucu köşeye de sıkışmıştır. Suriye'ye, Hatay'ın kontrolünü vermeye çalışan Fransa, her seferinde Türkiye'nin tepkisiyle karşılaşır. Türkiye, Hatay'a bankaları, ticaret adamları ve en önemlisi istihbaratçılarıyla girmiştir. Etkinliği büyüktür. Fransızlar yeni dünya dengelerini kollayarak Alman tehlikesi karşısında Türkiye'yi kızdırmamaya da bir yandan gayret göstermektedir. Bu tutum İngilizlerce de benimsenmiştir.

İşte bu gelişmeler devam ederken Suriye'den gelen bir mesaj MAH 'ın eline geçer. Fransızların: " Hatay için dökülecek tek damla Fransız kanı yoktur.

Durumun idaresini sizin eşsiz politik dehanıza bırakıyorum" içerikli dışişleri raporu MAH'ın eline geçer. MAH, Hatay konusunda İngiliz ve Fransız gizli servislerinin önünde geçerek Fransızların kan dökmeden sorunu çözme isteklerini öğrenmiştir. Bu mesaj Ankara'yı rahatlatır ve elindeki kozlarını çok başarılı ve ustaca oynamasını sağlar. Sonuçta Hatay önce Fransızlarla imzalanan 23 Haziran 1939 tarihli Ankara anlaşmasıyla Türkiye'ye bırakılır. Ardından da Hatay Cumhuriyeti Meclisi 29

Haziran’da Türkiye’ye katılma kararı alır. TBMM de 30 Haziranda bu kararı onaylar. Hatay artık Türkiye’nin olmuştur.

Atatürk çok önem verdiği Hatay konusunda yeni bir gizli örgütlenmenin gerekliliğini de savunmuştur. Bu konuda dillendirdiği örnek başarılarını gözleriyle gördüğü Teşkilat-ı Mahsusa’dır. Atatürk’ün bu konudaki hassalığı ve yeni örgüt kurma konusundaki düşüncesi onun bir başarıda gizli servise verdiği önemi vurgulaması bakımından önem taşımaktadır.

Hatay ile ilgili olarak Atatürk’ün yakın arkadaşı Orgeneral Kazım Özalp’in anılarında bakın neler yeralmaktadır.

“Bir gece Karpiç Lokantasında yemekteydik. Atatürk’ten başka kız kardeşi ve 20 kadar arkadaşımız da beraberdi. Diğer masalarda Ankara’da bulunan bazı yabancılar ve Türk müşteriler vardı. Atatürk, burda Hatay konusunda bir olay yaratmanın propaganda yönünden faydalı olacağını düşünerek Hatay konusunu tartışmaya açtı. Sofradakiler, hatta müsade ettiği için diğer masalardan tartışmaya katılanlar, hükümetin gevşek tutumunu protesto ederek kısa zamanda daha müessir tedbirlerin alınması gerektiğini söylediler. Atatürk’ün bu konuşma ve protestoları tasvip eder bir tutumu vardı. Hatay konusunda hükümete karşı yapılacak bazı girişimleri destekleyeceği havası uyandı. Kız kardeşi Makbule Hanım tavana iki el ateş etti. Atatürk bu çıkışa ses çıkarmadı. Orada , bizim soframızda bulunanlardan iki kişinin tabanca ile havaya ateş ettikleri görüldü. Bu gösteri hükümetin Hatay konusundaki gevşek tutumuna karşı bir protesto havası taşıyordu. Atatürk’ün böyle bir olayı daha önceden düzenlemiş olduğu kanısına vardım. Hatta sonradan öğrendiğime göre yanında oturmakta olan eşime ‘Hanımefendi bir silah da siz atar mısınız? ‘ diye sormuş.

Bizim hanım ‘Paşam ben daha elime silah almadım ‘ diye cevaplandırdığında ‘ Pekala gerekirse sizin çocuklarınız silah atarlar’ demiş.”

O gece olaya polisler el koyar, tahkikat açılır ve kız kardeşi Makbule Hanım ile diğer ateş edenler gözaltına alınır. Olayın bu denli büyümesinin ardından Atatürk soruşturmaya bir sözünün bulunmadığını Hatay için

hassasiyet gösteren kişilerle ilgili tahkikatı uygun bulduğunu , ancak hassasiyeti takdir ettiğini belirterek karakoldakileri ziyarete gider.

Böylece de istediği propaganda yapılır.

Özalp bir seferinde de Atatürk'ün Hatay için gizli örgüt önerisinde bulunduğunu dile getiriyor:

" Savarona'da dinlenirken bir gün yatta yapılan bir Bakanlar Kurulu toplantısından sonra bana 'Seninle konuşacağım gitme' dedi. 'Milli Savunma Bakanı olmam nedeniyle Hatay işinde bana önemli görevlerin düşebileceğini , bu konuda gerekirse Makedonya'daki ihtilal çeteleri gibi bir teşkilat kurmamızı, benim evvelce Makedonya'da Selanik vilayeti takip kumandanlığında bulunmuş olmam nedeniyle böyle bir teşkilatın nasıl kurulacağında tecrübeli olduğumu, bu iş çin yeterli tahsisatın sağlanabilmesini teminen Başbakan Celal Bey ile görüşeceğini söyledi.

Hatay mutlaka bizim olmalıdır' diyerek sözlerini bitirdi. Yorgun görünüyordu. Bu kendisiyle görüştüğüm son devlet işiydi."

MAH SAVAŞA HAZIRLANIYOR

Bu olayların yanısıra MAH içe dönük bir gizli polis örgütü gibi de kullanılmıştır. Atatürk karşıtlarına karşı MAH'ın operasyonları artmıştır.

Dış istihbarat ve casuslukla mücadele için kurulan örgüt, giderek içeriye dönmek durumunda kalmıştır. Oysa o dönemde bu işlerle uğraşabilecek bir polis teşkilatı güçlü bir şekilde mevcuttur. MAH'ı içe döndürmenin zararları ileriki yıllarda, daha da fazla görülecektir. Bu dönemde Atatürk ile anlaşmazlığa düşen milletvekilleri ve askerlerin telefonları dinlenir.

İçerde Türkiye Komünist Partisi üyelerine karşı sert operasyonlar ve gözdağı nitelikli büyük tutuklamalar yapılır.

Atatürk'ün ölümünden sonra Cumhurbaşkanlığı makamına gelen İsmet İnönü de istihbarat çalışmalarına büyük önem vermiştir. O da elindeki yetkiyi sert kullanan otoriter liderlerdendir. "Milli Şef" dönemi gizli servis için zor koşullar altında geçer.

İnönü, İkinci Dünya Savaşı sırasında izlediği denge diplomasisi sayesinde Türkiye'yi savaşın dışında tutmaya çabalarken, İngiliz, Alman, Fransız ve Sovyet gizli servisleri Ankara'da savaş rüzgarları estirmektedirler.

Bunları izlemekle görevli MAH'ın, onca eksiğe ve ekonomik sıkıntıya karşın başarısız olduğunu söylemek mümkün değildir. Hatta bazı olaylarda o denli etkili olunmuştur ki dünyanın kaderini değiştirecek gelişmelere yön verilmiştir.

İkinci Dünya Savaşı Türkiye'nin etrafını bir ateş denizine çevirirken, buna kapılmamak için direnen hükümet oldukça zorlanmıştır. Balkanların Almanlar tarafından işgali, ardından yaşanan Rus-Alman savaşı, Türkiye'yi çok zorda bırakmıştır. Almanlar bir yandan; İngiliz, Fransız, Amerikan hükümetleri bir yandan Türkiye'yi çekiştire dursunlar, gizli servisler arasında süregelen çatışmalar bu dönemin Ankara, İstanbul hatta Anadolu'sunda artık alışılagelmiş olaylardandır.

Seferberlik vardır. Ekmek, kömür, tütün, kibrit , tekel ürünleri karneye bağlanmıştır. 1939'a göre fiyatlar 1940' lı yıllarda neredeyse 10 kat daha

artmıştır. Karaborsa hakimdir. Savaş her an beklenmektedir. Çünkü bu yönde yürütülen korkunç bir İngiliz propagandası söz konusudur.

Tam bu darboğazda yaşanan Erzincan depremi 23 bin insanın ölümüyle büyük bir felaketi ve ekonomik yıkımı da Türkiye'nin başındaki belalara ekler.

Yaşam savaş dışında ama büyük stres ve zorluklar altında sürdürülmektedir. İngiltere, Fransa ve Amerika Türkiye'ye büyük baskılar yaparak, kendi saflarına çekmeye uğraşıyorlar, ancak İnönü'nün istediği ekonomik ve askeri yardımı kendileri için kullanmaktansa ne yapacağını bir türlü kestiremedikleri Türkiye'ye vermeyi çıkarlarına uygun görmemektedirler. Ayrıca geçmiş dersler bu ülkelerle ilişkilerde Türkiye'nin güven krizini arttırıcı nedenler oluşturmaktadır.

Sovyetler ile Almanların savaş öncesinde oluştudukları savunma ve işbirliği anlaşmaları Türkiye üzerinde şok etkisi yapmıştır. Almanlar, Sovyetlerle birlikte Türkiye'yi savaşa ve kendi saflarına çekmenin acımasız planlarını yürürlüğe koyarlar. Alman radyoları Erzincan depreminin tanrının Türklere kendi saflarında olmadıkları için verdiği bir ilahi ceza olduğunu bile savunurlar.

Hitler 1 Eylül 1939'da ansızın girdiği Polanya'da hızla ilerlemiş, İngiltere ve Fransa Almanlar' a savaş ilan etmiştir: İkinci Dünya Savaşı böylece başlamıştır.

Türkiye casusların cirit attığı, izlerin birbirine karıştığı bir durumdadır. Türkiye genelinde MAH tarafından etkin faaliyetleri saptanan yabancı gizli servilerden bazıları şunlardır: Abwehr: Alman istihbarat dairesi.

SD : Alman İmparatorluk Güvenlik Başkanlığının yönettiği (RSHA) Alman istihbarat örgütüdür.

MI 6: İngiliz karşı istihbarat birimi (Secret Intelligence Service-SIS) MI 9: Kaçakçalar ve sığınmacılarla ilgili İngiliz gizli servis dairesi.

OSS: CIA'nın selefi olan Amerikan istihbarat kuruluşu. Özel sektör için istihbarat yapan bir avukat olan Bill Donovan tarafından İkinci Dünya Savaşı'nın hemen öncesinde kuruldu. Daha sonra CIA olarak yeniden yapılandırıldı.

SI : OSS’nin bilgi toplama ve değerlendirme birimi (Secret İntelligence) OWI : Savaş dönemi Amerikan haber ve propagandasını yaymakla görevli örgüt.

SO : Amerikan sabotaj örgütü. Gerilla eylemleri ve kundaklamalarla görevliydi.

X 2: OSS karşı istihbarat birimi

Fransız Gizli Servisi: Türkiye’de ve bölgedeki faaliyetleri Osmanlı’

İmparatorluğu zamanından buyana devam etmekteydi.

Yunan, Bulgar, Yugoslav ve Arap gizli servisleri.

NKVD: İkinci Dünya Savışı sırasında Sovyet gizli polisi ve casusluk örgütü olan kuruluş.

MU : Tekne ve kayık operasyonlarıyla ilgili Amerikan gizli servis birimi(Maritime Unit).

ALMAN CASUSLAR ATAKTA

Türkiye, topraklarında cirit atan bu teşkilatlarla ve batılı güçlerin diplomatlarıyla boğuşmaya çalışırken, kendisine uzanan Sovyet-Alman ittifakı tehditlerine de, yine çok dengeli karşılıklar vermiştir.

Öncelikle Sovyetlere yönelik Fransız ve İngiliz operasyonlarına topraklarından üs olanağı sağlamıştır. Fransız uçakları Türkiye'nin izniyle Bakü petrol tesislerinin fotoğraflarını çekerek Almanların buradan sağladığı yakıt ile ilgili birinci elden belgeler toplanmıştır.

İstanbul'daki Nazi yanlısı " Töton klüp " basılmış, burada toplanan Alman casuslara gözdağı verilmiştir. Önemli tesislerle ilgili sabotajların kokusu da bu baskında alınmıştır. Bunun üzerine İstanbul'da tersaneler ve fabrikalarda görev yapan yüzlerce Alman teknisyen'in işine son verilmiştir. Önemli savunma mevziilerinin haritasını çizen iki Bulgar ajanı da ele geçirilerek sınır dışı edilmişlerdir.

1940 Nisanında bir Alman, donanma tesislerinin filmlereni çekerken yakalanır. Adamın karısını izleyen MAH, kocasının yakalanmasından hemen sonra Alman arkeolog Hans Hennig Osten ile temas kurduğunu, sonra da zehir içerek öldüğünü saptar. MAH arkeologu da uzun süre sorgular ve askeri mahkemeye sevkeder. Mahkeme Osten'e 12 yıl hapis cezası verir. Osten Alman operasyonlarının İstanbul'daki yürütücü şefidir. Cezanın ardından Alman casus sınır dışı edilir. Aslında MAH o dönem hükümetinin de kararı çerçevesinde Almanlar ile müttefiklerin birbirlerine karşı mücadelelerini sesizce izlemektedir. Türkiye ile ilgili faaliyetlere bulaşmayanlara müdahale edilmemektedir.

Wilhelm Canaris, Alman askeri gizli servisi Abwher'in 1934'de şefi olmuştur. Onun zamanın da örgüt eleman bakımından dev boyutlara ulaşır.

Canaris İstanbul'a Yüzbaşı Paul Leverkuehn'i yeni temsilci olarak atar.

Leverkuehn İstanbul'da yoktan dev bir Alman ajan ordusu yaratır.MAH

Bunlardan Türkiye ile ilgili olaylara bulaştığını saptadıklarını derhal sınır dışı eder. Almanların casusluk merkezi Bulgaristan'dır.

O dönemde bütün gizli servislerin pavyonlarda çalışan kızlardan kurulu ekipleri bulunur. Gizli servislerin Türkiye'deki en önemli yardımcıları bir kısmını ele geçirdikleri Rumlar, Ermeniler ile Yahudilerdir. Onlar halkla kaynaşmış ve Türk vatandaşı kimlikleriyle rahatlıkla her işte kullanılmaktadırlar. Türkiye 2. Dünya Savaşı sırasında Almanlarla ilişkilerde çok dengeli bir yaklaşımı elden hiç bırakmamıştır. Çünkü Almanlar Osmanlı'nın son döneminde, Cumhuriyetin ilk yıllarında danışmanları , askerleri ve teknik adamlarıyla Türkiye'nin bütün hasas notkalarını bilecek kadar uzun zaman Anadolu'da kalmışlardır. Savaşın ikinci yarısında da Türkiye üzerindeki toprak taleplerini hiç saklamayan ve zaman zaman saldırganlaşan Sovyetlere karşı saldırıya geçmişlerdir. Bu nedenle onların da daha sonra Sovyetlere karşı yapacakları bazı istihbari çalışmalara olanak yaratılmıştır. Ancak kontrol hep elde tutulmaya çalışılmıştır.

Almanlara İkinci Dünya Savaşı sırasında yapılan yardımların başında silah ve eleman geçişlerinin kolaylaştırılması ile bazı sabotaj eylemlerinin gerçekleştirilmesi gelir. Bu sabotaj eylemleri genellikle İngilizlere ve Fransızlara karşı Türk topraklarının dışında gerçekleştirilir. Türkiye savaş sırasında takındığı kurnaz bağlantısız ve bağımsız tutumu çıkarlarını gözönünde tutarak zaman zaman bozmaktadır. Ancak ana amaç Türkiye'nin menfaatleridir. Alman gizli servisi Türkiye'de olağanüstü faal durumdadır. Balkanlarda Almanların yığınakları vardır. Bulgaristan, Almanların Türkiye'ye karşı yürüttükleri casusluk harekatının üssü olmuştur. Türkiye bunun karşısına 37 tümen askeriyle sınır güvenliği için dikilmiştir. İç istihbarat ağıyla da casusluğa karşı durmaya çabalamaktadır. Türkiye ile Almanya arasında 18 Haziran 1941 yılında imzalanan zoraki ve denge hesaplarına dayanan dostluk ve işbirliği anlaşması, gizli servisleri de birbirine bazı konularda yakınlaştırmıştır.

Almanlar bundan yararlanarak "Zeplin harekatı" adı ile Urallara ve Güney Sovyetlere ajanlarının sızdırılması işini hallederler.Türkiye o dönemde kendisinden toprak talepleri bulunan Sovyetlere karşı Almanlara yardımcı olmaktadır. Almanlar Türkiye'nin beklenmedik bu yardımları karşısında olağanüstü casus sızdırma başarıları elde etmişlerdir. Ancak Zeplin harekatı ile Türkiye üzerinden Sovyetlere sızan bir grubun ele geçirilmesi ve Sovyetlerin bunu Ankara nezninde protestosu, Türkiye'yi

daha dikkatli olmaya itmiştir. Bunun üzerine Zeplin harekatı bitirilir. Ancak gizli serviler arasındaki temaslar savaş boyunca da devam eder.

CASUSLUK TEKNOLOJİSİ GELİŞİYOR

Almanların özellikle Ortadoğu politikalarında elden çıkarmamaya gayret gösterdikleri ve çok yoğun casusulk faaliyetinde bulundukları İran'da Türkiye'ye yönelik pek çok olay gelişmektedir. Berlin'in İran'daki gizli faaliyetleri ve buradaki destekleri İngiliz ve Sovyetleri 1941 'de İran'ı işgal senaryoları üretecek kadar çok etkilemiştir. İngilizlerin Ortadoğudaki ilerlemeleri sonucu bölgede sıkışan Alman ve onların destekçisi Arap'lar kaçacak tek ülke olarak Türkiye'ye sığınmışlar ve faaliyetlerini İstanbul'dan devam ettirmişlerdir. Almanlar bu dönemde Türkiye'deki yeni savunma alanlarını saptamak için denizden küçük teknelerle Karadeniz kıyılarından sızma girişimlerinde bulunmuşlar ama bunda başarılı olamamışlardır. Almanların asıl başarılı oldukları casus uçuşlarıdır. Bulgaristan'dan havalanan casus uçaklar Türkiye, Suriye ve Sovyetlerin savunma hatlarına ilişkin geniş bilgiler içeren fotoğraflar çekmeyi başarmışlardır. Bu yıllar savaş teknolojisiyle birlikte casusluk amacıyla kullanılan araçların da son derece geliştiği dönemlerdir.

Türkiye bu dönemde Alman işgalinden kaçan pek çok kişinin ev sahibi konumuna düşmüştür. Bunların arasında büyük bir çoğunluk da casusluk faaliyetine yönelebilecek olanlar veya casuslardır. Hele Almanların dostluk ve saldırmazlık anlaşması imzaladıkları Sovyetlere saldırmaları üzerine bu göç trafiği giderek artar. Türkiye bunu önlemek için parası İngilizlerce verilen bir küçük büro oluşturur. Bu büronun masrafları İngilizlerce karşılanır ve amaç Türkiye'ye girip çıkan herkesin fotoğraflı bir şekilde izlenmesidir. Bu sırada Türkiye'de dünya çapında yankılar uyandıracak pek çok casusluk olayı yaşanır.

CASUSLUK TARİHİNİN UNUTULMAZ OLAYI: ÇİÇERO TARİHİ DEĞİŞTİRECEK

Bunlardan biri de dünya casusuluk tarihine geçen Çiçero olayıdır.

Çiçero takma adlı ajan Elyasa Bazna, İngiltere'nin Ankara Büyükelçisi Sir Hugh Knatchbull Hughessen 'in oda hizmetçisidir. Dönemin İngiliz Dışişleri Bakanının yakını da olan büyükelçiye, dünyanın önemli olaylarıyla ilgili bütün bilgiler gizli şifrelerle geçilmektedir. Elçi bunları okuyup Türkiye'nin savaşa dahil olması konusundaki yöntemini belirlemektedir.

Ancak elçinin kötü bir huyu vardır; belgeleri evine götürüp odasında okumayı yeğlemektedir. İşte bu sırada Elyesa Bazna devreye girip belgelerin fotoğraflarını almaktadır. Bu fotoğrafları daha sonra Almanlara 23 bin sterlin karşısında satan Bazna, Almanlar'dan asrın casusluğu karşısında, sahte para alarak, hayatının da kazığını yiyecektir.

31 Ekim 1943 yılından itibaren Almanlara verilmeye başlayan belgeler arasında ,Hitlere karşı en büyük darbenin indirileceği Normandiya çıkarmasının gizli planları da bulunmaktadır. Planlar o kadar mükemmeldir ki Hitler bunların düzmece olduğunu sanarak büyük bir hata yapacaktır.

Çiçero olarak adlandırılan Bazna, İngilizlerden öylesine önemli belgelerin fotoğraflarını alarak Almanlara satmıştır ki, Almanlar dahi şaşırmışlardır. Trakya'ya müttefik güçlerin radarlarının yerleştirilerek Romanya'daki petrol sahasına uçakların ulaşımının sağlanması ile Roozvelt ,Churchill ve İnönü arasıdaki görüşmelerin tutanakları Bazna yoluyla Almanlara geçmiştir. Almanların Ankara Büyükelçiliğine Nisan 1939 da atanan ve Birinci Dünya Savaşı sırasında da Osmanlı ordusunda çarpışırken 1918'de esir düşen, dolayısıyla da Türkleri çok iyi tanıyan Von Papen, ihtiyatı bir kenara bırakarak bu bilgileri edindiklerini Türk Dışişleri Bakanı Menemencioğlu'nun yüzüne söylemiştir. Menemencioğlu, durumu İngilizlere iletir. Ancak casus bulunamaz. Belge akışı da bir süre daha devam eder.

Osmanlı ordusundaki çalışmaları nedeniyle göğsünde iki Türk madalyası da taşıyan Von Papen, Çiçero olayı için, özel olarak kaleme alınan Türkiye ve o dönemin Ankara'sına yönelik hatıralarında bakın neler anlatıyor:

ALMAN BÜYÜKELÇİSİNİN İTİRAFLARI

” Stalıngrad faciası ve böylece ortaya çıkan Hitler’in dirayetsizliği üzerine diğer ülkeler artık Almanların askeri başarı alanında bütün gücünü sarfetmiş olduğunu anlıyordu. Almanların durumu zayıfladıkça, Türkiye’nin de tarafsızlığını muhafaza etmesi güçleşiyordu. Numan Menemencioğlu’nu Kahire’ye davet etmiş olan Eden, orada Numan Bey’i tazyik etmiş, artık Türkiye’nin müttefiklerine karşı olan vecibelerini yerine getirmek zamanının geldiğini söylemişti. Buna karşı Menemencioğlu; Türkiye’nin durup durup da artık son anda sanki zaferin nimetlerinden pay almak ister gibi harbe katılmak istemeyeceği, bunu İngiliz basının da haklı olarak tenkid ettiği şekilde, Mussolini’nin mağlup Fransa’yı arkadan vurmak hareketine benzer bir iş olacağı cevabını verdi.

Kahire’den döndükten sonra kendisiyle yaptığım temasda, işin ciddiyetini, Türkiye’ye harbe girmesi için yapılan tazyikin derecesini gerçekten anladım. Almanya askeri alanda durumu düzeltemezse, Türkiye ekonomik zorunluluklar yüzünden siyasetinde esaslı değişiklikler yapmak zorunda kalacaktı. Bu hususu Menemencioğlu açıkça söylemişti. Bunun üzerine hem bu durumu Hitler’e bildirmek, hem de müttefiklerin nihai zaferi elde etmek üzere giriştikleri teşebbüsleri ve askeri hareketleri meydana koyan bir istihbaratı vermek üzere bizzat uçakla Berlin’e gittim. Bu istihbaratı yapan ajanı Çiçero adı altında gizliyordum. Bu casusuluk işi dünya kamuoyuna makaleler, kitaplar, büyük bir film ve casusuluk maceralarının en önemlilerinden biri olarak aksettirilmiştir. Bu derece önemli bir hadise olarak sayılıp sayılmayacağını bilmiyorum. Yalnız o zaman bildiğim bir şey vardı: Hitler bu haberleri öğrendikten sonra, siyasi yollarla dünya harbini sona erdirmeye teşebbüs ederse belki Almanya için son bir kurtuluş çaresi olabilirdi.

Ama ne Hitler, ne de Ribbentrop fena haberleri dinlemek istemiyorlardı. Bu işin arkasında da İngiliz gizli servisinin bulunduğunu düşünmek rahatlarına geliyordu. Herkesin bildiği Çiçero vakasını burada canlandırmaya lüzum bulmuyorum. Yalnız daha başlangıçtan beri hadisenin Bir İngiliz tertibi olmayacağını bana düşündüren bazı olayları zikretmek isterim.

Vaktiyle bizim sefaret müsteşarının şöförü olan o sırada da İngiliz elçisinin oda hizmetkarlığını yapan Jenke ismindeki şahıs bir gün beni arayarak çok mühim bir haber vereceğini, böyle bir teklifle alakadar olup olamayacağımı sordu. Kendisini hemen reddettim. Çünkü o sırada telefonların çoğu dinleniyordu. Bir yandan da ifşa edeceği sırrın pek mühim olduğunu söylediği için, sefarette bulunan Gestapo temsilcisine durumu anlattım. Şayet bu bir dalavere ise mesuliyeti Gestapo ajanının yüklenmesi daha doğru olacaktı. İlk aldığımız malümat bir telgraf suretiydi. İngiliz hariciyesinden Sir Hughe'ye gönderilmiş olan bir telgrafı oda hizmetçisi alıp yatak odasına götürmüş ve gizlice fotokopisini almıştı. Telgrafı okuyunca sahte olamayacağına hemen hükmettim.

Bu şifresi çözülmüş bir telgraftı.Bu istihbaratın devamına karar verdim.

Gestapo sorumlusuna da bu meseleden benden başka kimseye bahsetmemesini emrettim. İstihbaratı Çiçero işi adı altında gizliyorduk. Ajan mütemadiyen para istiyordu. Her yeni telgrafda ücereti biraz daha arttırıyordu. Nihayet malümatın bedelini ödeyecek para akalmadı. bunun üzerine yeni tahsisat istedim. Berlin'deki Gestapo şefi istenen parayı gönderiyordu. Sonradan meydana çıktığı gibi gönderilen paralar hep sahte idi. Hitler o dönemde en usta uzmanları toplayarak bu sahte paraların basımı konusunda bir matbaa kurmuştu. Sahte banknotları o kadar mükemmel hazırlıyorlardı ki, paranın sahte olup olmadığını tetkik için verdiğimiz bankalar bile , banknotların hakiki olduğunu tasdik ediyorlardı. Bu kabil maksatlar için milyonlar basıldı. Harp içinde bir göle atılan bu paraların yakın zamanda çıkarıldığı malümdur.

ÇİÇERO MÜTHİŞ BELGELER SATIYOR

Çiçero'dan aldığımız malümet cidden çok kıymetli idi. Bu sayede Tahran'da yapılan gizli konferansda Almanya hakkında alınan kararlardan haberdar olduk. İngiliz hariciyesinin tekliflerini öğrendik. Türkiye'yi harbe sokmak için gösterilen gayretleri, Almanların müdahalesine meydan bırakılmadan, Türkiye'deki üstlerden Romanya petrollerinin bombalanması projelerinden bu yolla haberdar olduk.Petrollerin imhası meselesi önemli idi. Buna mani olmak lazımdı. Ben hemen Menemencioğlu ile temas ettim.

İnglizlerin Türk üslerini kullanarak Pioşti'yi bombalayacağına dair kulağıma şaiyalar geldiğini, böyle bir şey yapılırsa Hitler'ih İstanbul, Ankara, İzmir gibi şehirleri harabe haline getireceğini söyledim.

Menemencioğlu böyle bir tasavvurun olmadığını ifade etti. Ama Çiçero'nun getirdiği yeni telgraflardan menemencioğlu'nun konuşmamızı hemen Sir Hughe'ye anlattığını anladım.Sir Hughe Londraya çektiği telgrafta 'Papen çok şey biliyor' diye yazmıştı. Yine Çiçeronun getirdiği vesikalardan '

Operatıon Overlord' adı altında gizlenen projeden de haberimiz oldu. Bu proje İngiliz ve Amerikan kuvvetlerinin Fransa'nın kuzey sahiline yapacağı çıkarma hakkında idi. Ayrıca Churchill'in, Stalin ve Roosevelt ile olan Selanik ve Balkanlar yolu ile Almanları güneyden sarmak mı, yoksa Stalin'in ısrarına uyarak doğrudan doğruya İngiliz kanalı üzerinden çıkarma yapmak mı konusundaki mücadelelerden de haberdar olduk. Nihayet İnönü Menemencioğlu ve Açıkalanla Churchill ve Roosevelt'in Kahire görüşmelerinin teferruatını da aynı yolla öğrendik. Türk hükümeti Moskova ve Tahran'da görüşüldüğü şekilde harbe katılarak bir satranç taşı gibi oynatılmak istemiyordu. Yapılacak işlerden , nihai zaferden haberdar edilmedikçe Türkiye'deki deniz ve hava üslerinden faydalanılmasının mümkün olamayacağını Türk hükümet adamları açık bir şekilde ifade ediyorlardı.

Türkleri en fazla düşündüren nokta, Stalin'in ' Türkiye tarafsızlığını bıraktığı takdirde, biz de Bulgaristan'a harp ilen edeceğiz' demiş

olmasıydı. Bu beyanat Boğazların Sovyet tahakkümü altına girmesi tehlikesini ortaya koyuyardu ki benim de öteden beri endişelendiğim şey bu idi. Gene Çiçero'nun getiridği haberlerden., Sofya'nın bombalanacağını öğrendik. Ama Berlin Bulgarları haberdar edecek yerde, sırf yapılan istihbaratın doğruluğunu kontrol maksadıyla hiç sesini çıkarmadı. Böylece istihbarat kaynağımızın doğru çalıştığı meydana çıktı. Ama Bulgar başkenti de harabe haline geldi.

Sonuçta İngiliz gizli servisi bu sızıntıyı ortaya çıkarmak için Ankara'ya bir adam gönderdi. Böylece bu önemli kaynak da kurumuş oldu. Teessüfe şayandır ki Hitler bütün bu olanaklardan faydalanmasını bilememiş, yanlış bir yol tutmuştu. Talihinin iyi gitmesi sayesinde Rusları Vistül nehrine kadar sürmüş, İtalya'da Alplere kadar hakim olmuşken, Balkanlara dost elini uzatıp bütün müdafasını Fransa ve memleketi üzerinde kursaydı, sulhü kurtaracak kadar kuvveti kalabilir, Rusların da 1937 deki hudutlarından ileriye geçmesine engel olurdu. Ne yazık ki tuttuğu yolun sonu çıkmadı.

Sonradan gösterilen Çiçero filminin konusu olayla ilgili belgelere dayanılarak hazırlanmamıştı. Film hazırlanırken araya mutlaka bir aşk macerası atmak gerektiği için beni güzel bir Polonyalı kontesle flört ettirmelerine pek içerlemedim ama, Ankara'ya hiç bir gestapo mensubu gelmediği halde, bir çok üniformalıların işe karıştırılması , bir de sözde Ribbentroop'un bana yazdığı mektuplar beni fazlasıyla sıktı.Sir Hughe'nin oda hizmetkarının iyi sonucu da bir Hollywood uydurmasıdır. Fox film şirketi Ankara'ya gelip sefarethanede çekim yapmak istediği zaman , durumu bozulmuş ve işsiz kalmış olan Çiçero, şirkete başvurarak filmdeki rolünü bizzat oynamak istemişti. Ama hakiki hayatta yaptığı işleri, aktör olarak pek iyi becerememiş olacak ki, şirket bu teklifi kabul etmedi. Fakat paranın yüzü tatlı olduğu için daha sonra Almanya'daki bir resimli mecmuanın teklif ettiği yüksek para karşılığında, Çiçero bütün bu işin İngiliz gizli servisinin bir oyunu olduğunu itiraf etmiş diye duyduk."

TARİHİ GERÇEK: ÇİÇERO ASLINDA MAH'A ÇALIŞIYORDU

Evet Von Papen'in anlattıklarından epeyce bir istihbari ders çıkarmak mümkün olse gerek. Hele savaş yıllarındaki istihbarat çılışmaları konusunda anlatılanlarda çok şey bulunuyor. Papen'in de belirttiği gibi Çiçeron'un kim olduğu ve kimlerle çalıştığı konusunda şüpheler çoktur.

Ancak savaş sonrasında Bazna, Ankara, İstanbul ve Almanya arasında gidip gelmiştir. Derdi yoksulluğunu gidermek ve Almanların kendisine attığı sahte para kazığını temizlemektir. Bu para bulma çabaları sırasında Çiçero olayıyla ilgili olarak ünlü Amerikalı yönetmen Joseph Mankiewitz de Beş

Parmak adlı bir filmin çekimi için Ankara'ya gelir. Bazna zor durumdadır.

Rejisöre adeta bir sülük gibi yapışır. Para koparmaya çalışır.

Kurtulamayacağını anlayan Mankiewitz bir gün Bazna tarafından Ankara Palas da sıkıştırılınca, bir Amerikalı gazeteci aracılığıyla polisi arayıp Bazna'yı ihbar eder. Olay yerine gelen polisler Bazna'yı önce tutuklasalar da, sonra gösterdiği kimliği okuyunca serbest bırakırlar. Bazna, kimliğine göre Ankara Emniyetinde Tercüman olarak çalışmaktadır.

Evet Bazna aslında Türk gizli servisi MAH hesabına da çalışan bir çok taraflı ajandır, ispiyoncudur. Bazna'nın verdiği bilgiler Almanlara MAH'ın kontrolünden geçtikten sonra ulaşmaktadır. Bazna'nın ipleri Türk istihbarat servisinin elindedir.

Bu konuda SS Generali Schellen de anılarında Bazna'nın arkasında Türk gizli servisinin bulunabileceği kuşkusunu dile getirmiştir. Çünkü Bazna'nın getirdiği bazı belgelerin fotoğraflarında parmak izlerine rastlanmıştır. Alman gizli servisi incelemelerinde Bazna'nın belgelerden tek başına bu fotoğrafları çekemeyeceğini anlamış, ancak kiminle işbirliği yaptığını o dönemde ortaya çıkartamamıştır.

Casusluğun karmaşık ve güven duygusundan yoksun yapısı, bilginin sadece alınmakla kalmayıp iyi ve zamanında değerlendirilmesi gibi ilkeler,

Almanya’nın bu olayda yanlış değerlendirmeler yapmasının nedeni olmuştur.

Gizli servislerdeki iç çekişmeler, yalanlar, sahtecilikle geçimini sağlayan insanlar, bu dünyanın görünmez ama etkili yüzü olmuşlardır.

Hitler kontrolü elden kaçırdıkça zayıflamış ve bunları düşünemiştir. Von Papen’in dediği gibi o iyi haberlerin adamıdır artık. Oysa casusuluk olayında sezgi iyi bir şeydir, ama ondan önce istihbarat kuralları gelir.

Hitler önceleri sezgileriyle durumu idare eder, ama kuralları unutunca Almanya tarihindeki en büyük yenilgisini ve acıyı tadar. Ona savaşı kaybettiren karşısındaki gizli servislerin iyi çalışmaları kadar, kendisinin ve gizli servisinin zaaflarıdır .

Türkiye’de bu zaaflardan elinden geldiğince yararlanmaya çaba göstermiştir. Bu konuda bir yazılı belgeye ulaşamamıza karşın MİT yetkilileri araştırmamız sırasında, Çiçero’nun Türk gizli servisinin kontrolünde olduğunu belirttiler. Bu konuda Alman kaynaklardaki şüpheler de bu iddayı doğrular nitelekte gözükmektedir. Hele Bazna’ya verilen “Emniyet Tercümanı Kartı” olaya bu açıdan haklılık kazındırmaktadır. Bir yoruma göre de Bazna, Türkiye’nin Almanlara sunduğu bir can simididir.

Ancak Almanlar bunu anlayamamıştır. Bunda istihbaratın güçlüğü ve kendi içindeki o karmaşık güvenlik yapısının paronayaya varan irdelemeleri etkili olmuştur. Bazna Türkiye’de ekonomik açıdan düştüğü kötü durumu kurtarmak amacıyla gittiği Almanya’da, yalan yanlış senaryolarla ürettiği anılarını düşük bir para karşılığında bir yayınevine satttıktan sonra, büyük bir sefalet içinde 1970 yılında ölmüştür. İngiliz Büyükelçi Sir Hughe Knatcbull Hugessen Çiçero olayıyla örselenen meslek yaşamına, olayın ardından Belçika ‘da kısa süre Büyükelçilik yaptıktan sonra son vermiştir.

İNÖNÜ‘NÜYÜ SEVİNDİREN İSTİHBARAT

Türkiye’nin kendi yanlarında savaşa girmesi konusunda İnglizler ve diğer müttefikleri olabildiğince bastırırken, Almanların Türkiye’ye saldıracağı havası her yol kullanılarak yayılmaktadır. İnönü bunlara direnmeye çalışmaktadır. İşte tam bu sırada İnönü‘ye İstanbul’dan gelen genç bir MAH elemanı çok önemli bilgiler getirir. “İnönü‘nün kafasındaki kırkbirinci tilki bizdik” diyen bu elemanın adı Neşet Güriş‘tir. Güriş

İstanbul’daki Alman Konsolosluğu Müsteşarından elde edilen belge ve bilgilere göre , Almanların Türkiye’ye saldırmayacaklarının garantisini getirmiştir İnönü‘ye. Bin lira para ile mükafatlandırılır. Bu bilgi sayesinde Türkiye savaşa girme konusundaki İngiliz baskılarını ve Almanya’nın blöflerini savuşturmayı başarır. İnönü daha sonra İngiliz Başbakan Winston Chorchill ile 30 Ocak 1943’de Adana’da bir araya gelir.

Chorchill, Almanlara karşı savaşa girilmesini aksi takdirde Türkiye’ye yardım edemeyecek durumda olacaklarını anlatıp Stalin ve Roosevelt’in bu yöndeki kararlılıklarını da aktarır.MAH görevini yapmıştır. Ustaca oynana savaş satrancında Türkiye sıkışır ama yenilmez. Savaşın dışında kalır.

İnönü‘nün deyimiyle ” Aç kalınır, ama babasız kalınmaz.”

O dönemin bu önemli raporunu getiren Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk istihbaratçıları arasında sayılan Neşet Güriş bugün 86 yaşında. Güriş

İstanbul’da MAH ve daha sonra MİT elemanı olarak görev yapmış bir istihbaratçı. Onca yaşına rağmen bizi kırmayıp kitabımız için bir söyleşi yapmayı kabul etti. O günleri ve Güriş‘in tanıklığıyla Türk istihbarat teşkilatının 1931-1967 arasındaki durumunu gelin birlikte öğrenelim.

TÜRK GİZLİ SERVİSİNİN HAYATTAKİ EN YAŞLI ÜYESİ ANLATIYOR

“- Efendim 1909 doğumlusunuz, MAH’a 1931-1932 yılları arasında girdiğinizi öğrendik.

Güriş: 1931-1932. Kimliğim odamda kaldı matesüf. Röpörtaj için hazırlandım İstanbul’da. Personel Müdürü bana hangi tarihte girip hangi tarihte çıktığımı gösteren bir pusula verdi. Sararmış bir kağıt var onda yazılı.

Ama otelde kaldı.

-İstanbul doğumlusunuz.

Güriş : İstanbul doğumluyum.

-Aileniz..

Güriş: Ailem de İstanbul doğumlu, eşim de . Annem , babam, büyükbabam, büyükannem hepsi İstanbul doğumlu. İstanbullu ve orta halli dediğimiz esnaf sınıfından: Kimi Mısır Çarşısı, kimisi Pamukçu, kimisi Uzun Çarşı esnafından falan. birbirleriyle ilgili ve saygılı bir aile yapımız vardı.

Kimse kimseye çıt demezdi . Kavga yoktu. Yani güzel bir hava içerisindeydik.

- Ailede asker kökenli kimse var mıydı?

Güriş: Asker vardı ailede .

-Sizin teşkilatla bağınızı onlar mı sağladı?

Güriş: Yakınlarım var ama onlar bu meseleye hiç sokulmadılar. Onlar hiç bilmediler bunu.

-Peki efendim teşkilata alınma olayını size nasıl yansıttılar? Yani böyle bir teşiklata girme fikri sizde nasıl gerçekleşti?

Güriş: Bana tercüme yapmam için bazı metinler getiriyorlardı. Fransızca tercümeleri ben yapınca …

- Önce size Fransızca bir tercüme getirdiler…

Güriş: Getirmediler. Bana gel bunu sen halledebilirsin diye davet ettiler.

Ben o üç fasikülü…

-Nedir efendim konuyu hatırlıyor musunuz?

Güriş: Hatırlıyorum. Fransız istihbarat servisinden elde edilmiş teknik bilgiler. Takip nasıl yapılır, takipten nasıl kurtulunur, takibi kim yapar, takipten ne beklenir falan… Bir başka şey de meşhur espiyonlar.

Espiyonların kalite veya ruhiyelerinin yabancı veya yerli oluşları gibi bir takım şeyler. Bunları alıp okur okumaz bu meselede hiç bir nosyonum olmadığı halde hemencecik anladım. Aaradan bir zaman geçti risaleler bitip de beni çağırınca dediler ki seni bu servise almak istiyoruz gelir misiniz ?

- Fransızcayı nereden öğrenmiştiniz?

Güriş: Ben Saint Benoit’de öğrendim. Bu hadiseden sonra teşkilatta beni ilk hocam , Allah rahmet eylesin, titiz , evhamlı Mehmet Tayfuroğlu isminde bir zata teslim ettiler. İstanbul’da o zamanki Babıali’deki odada operasyon şefiydi. Operasyon işleriyle meşgul bir zat.

YILLARCA MEKANA GİREMEDİM

- Efendim teşkilatın kuruluş yıllarına dönelim. 1927-28 diye alırsak teşkilat Ankara'da oluşturuluyor. Sonra İstanbul'da .

Güriş: Sonra İstanbul'da şöyle söyleyeyim… Bana İstanbul'da işe başla dedikleri zaman ben aylarca değil senelerce , mekana yani ana binaya giremedim. O zamanlar İstanbul Valiliğinin içinde mektupçu ofisi vardı.

Onun yanında büyük bir oda vardır. Onun yanında da 2-3 metre karelik bir oda vardır. bütün şey oradaydı. 2-3 yazıhane yanyana.

- Kaç kişi vardı efendim?

Güriş: 1933 'de 10-12 kişi. Bu usul çalışma İkinci Dünya Harbine kadar devam etti.

-Peki Alman danışmanlar var mı ozaman?

Güriş: Hayır Alman danışman falan yok. Yalnız çok seneler evvel Almanlar kurmuş. Walter Nikolai. Amerikalılar ile konuşurken o kadar güzel, müthiş bir şey kurmuşlar ki hayret ediyorum herşey gayet güzel, düzenli dedi bana.

-Arşiv sistemi nasıldı?

Güriş: Arşiv sistemi malesef o kadar düzenli değildi.

-Yani arşiv yoktu.

Güriş: Arşiv vardı ama bugünküyle kıyaslanamayacak bir ölçüde idi. Arşiv şöyleydi: Şurada bir dolap vardı, onun içine gelişi güzel sokulmuş karton dosyalar. Zaten o zaman bölümde de pek fazla bir iş yoktu.

- O zaman ne görevi yapıyorsunuz?

Güriş: Beni evvela Mehmet Tayfuroğlu denen zat takip işine verdi.

- İstanbul'da kaç kısım var o zaman?

Güriş: Kısım olarak demeyelim. Kaç kişi var? Bir tane B amiri var.

- B amiri ne görev veriyor?

Güriş: Kontrespiyonaj. Bir tane A amiri var espiyonaj işleriyle meşgul oluyor. Bulgaristan'a adam sokuyor, Yugoslav'yaya salıyor, ordan adam getiriyor. Yani ikitane baş var. Ben bu iki başın B kısmında vazife alıyorum. Aradan bir müddet geçtikten sonra bu iki başın üzerine bir başka baş getirdiler. O zaman İstanbul merkezi olduk.

-Emin Akıncı Bey mi geldi o zaman?

RUS İNGİLİZ AJANI ÇIKIYOR

Güriş: Emin Akıncı geldi. Gene aynı kadro. Alınan yok verilen yok.

Parmağımla sayabilirim. Bir tane kambur fotoğrafçımız vardı. Bir tane Hafız Said Bey diye mutemedimiz vardı. Üç tane dışarda çalışan tahkikat ve tedkikat işleriyle meşgul arkadaş vardı. İki kişi de biz vardık. Mehmet Bey'in emrine verilmiş aynı zamanda bazı yerlere angaje edilmiş . Bir tanesi Namık Mertkal isminde bir zattı. Beş beygir kuvvetinde bir adam.

Harbiye Nazırı Namık Paşa'nın torunu. Biz onunla beraber çalışıyoruz. 6 ay kadar bana verdikleri sujeyi ben takip ettim. Bu adam bir beyaz Rus tu.

Çin yoluyla Afganistan'ı dolaşmış, İran'dan gelmiş karışık bir ismi var.

Tabii bunun içindeki hadiseyle bir ilgimiz yok. Biz yalnızca takip ediyoruz. Taksim stadyumu yıkılmamış o zaman. Bunun da araptmanı o Taksim stadyumunun karşısındaydı. Binalar çürük damları yıkılmış bilmem ne olmuş.

Yani saklanacak yer var izleme bakımından. Günlerden bir gün bu dediğimiz suje yavaş yavaş Galata Kulesin'e giden yokuştun çıkmaya başladı. Ben de 20-25 metre aşağısındaydım. Hava puslu ve yağmurlu. Girdiği kapıda İngiliz Konsolosluğu Pasaport Dairesi yazılı. Vakit mesai saati değil. İkincisi bir insan bir yere ana kapıdan girer değil mi? Bu servis kapısından girdi.

Ben tabii bir anlam veremedim. benim için bir şey ifade etmedi o zaman.

Ben 2-3 gün sonra raporumu Mehmet Bey'e verdim. Dediler ki ahbap bu işi bırak. Tamam iş haloldu. Sonradan öğrendiğimize göre servis o kişiyi Sovyet elemanı olarak görüp o yüzden takip ettirmiş. Değerlendirmiş. Ama İngiliz Konsolosluğu'nun arka kapısından içeriye girinçe iş meydana çıkıyor. Onlar karar veriyor, şeflerimiz diyor ki bu adam İngilizlere çalışıyor.

- Bu Beyaz Rus'un adını hatırlayabiliyor musunuz?

Güriş: Şimdi Beyaz Rus orta yaşlı bir adam. Dediğim gibi büyük sergüzeştler geçirmiş. Belki büyük paralar kazanmış. Şunu yapmış , bunu yapmış. İstanbul’da bir işi yok. Ayaz Paşa gibi bir yerde oturuyor.

Masraflı bir mahalle. Arada sırada yanında bazı Rus kadınları beliriyor.

biliyorum, ben bunları görüyorum. Ama tetkik ediyorlar bizim verdiğimiz raporlar bazında. Kadın ticareti yapmıyor. Eroin alıp, satmıyor. Bu adam ne keyifle böyle bir masraflı hayat yaşayabiliyor. Onun üzerine bu şüphe.

- İngiliz Büyükelçiliği olayı nasıl çıkıyor?

Güriş: İngiliz Pasaport Dairesi’nde şefi de İkinci Dünya Harbin’de ayağını kaybetmiş Albay Bints adında bir şahıstı. Albay Bints personel işleriyle meşguldü. Aradan bir müddet geçti şefim B amiri olan zat Raşit Bey idi. Raşit Mütem çok hareketli , çok zeki, çok atak bir insandı. Laf gelişinde söyleyeceğim Fransız Konsolosluğu’nda adamı vardı. Yani tutmuş.

Macar Konsolosluğu’nda da vardı. Macar Konsolosluğu’nun Pasaport Dairesi’nin kaşelerini görmek için değildi bu adam, kasanın içindekileri incelerdik.

ELÇİLİKLERİN KASASI NASIL AÇILIRDI

-Gizli kasanın içindekileri mi?

Güriş: Evet gidip görmek için dizlerimiz parçalanırdı. Şifreliydi. Her arkadaş iki günde üç günde bir oraya satın alınan kavasın memur olduğu gece giderdik. Ama dizlerimiz çürük içinde kalırdı. Yunan Konsolosluğu'nu tırtıklardık. Macarları söyledim. İngilizler de aynısı. Almanları da söyleyeyim size. Biz Almanları da Tırtıklardık ama daha ortalarda harp marp yok, 1932 -1933 yılı. Hitler gelmiş bayrağı dikmiş. Marşlar söyleniyor, şunlar , bunlar yapılıyor.

-Siz onların kasasında ne gizli belge varsa biliyorsunuz:..

Güriş: Ben bilmiyorum. Ama arkadaşlar biliyor. Şeflerim biliyordu. benim bir şeyden haberim yoktu. Ben sadece getiriyordum. Dediğim gibi günün birinde şefim dediğim Raşit Bey bana bir çift anahtar veriyor. Diyor ki ,'

Neşet , İsmail İçitez'i al , çilingirimizdi, o senin hani gördüğün Beyaz Rus varya. Oraya gideceksiniz, bu gece saat ikide veya bir de. Kapı açık bulunacak. Yeşil demir vardı o açık bulunacak. Sizi ordan içeriye alacaklar. Siz de bu anahtarlarla o kasayı açacaksınız. Siz de kasanın üst iki gözü, değil alttan ikinci gözünden ikinci dosyayı getireceksiniz'.

Bu ne demektir? Üst gözleri almışlar. Tekrar olmasın diye istemiyorlar.

Üstleri diyoruz şimdi ama bunları anlatmak değil yaşamak bir ömür törpüsü.

O şefimiz olan zat, masada oturan emir veren bir adam değil. Dedi ki dış emniyetinizi ben temin edeceğim. Fahişesi geçer, devriyesi geçer, sarhoşu geçer. Bunların hepsinden saklanmak lazım. Neyse lafı uzatmayalım, dosyaları aldık. Ha onu söyleyeyim, kasayı açtığımda emin olun yerden 80 santim , bir metre yükseklikte demet halinde İngiliz paundları yığılı.

Üst taraflarda belgeler , haritalar, rulolar lalettayn konulmuş dosyalar var. Bizim diğer şeyleri gördüğümüz yok. Biz dosyayı aldık verdik.

İSTİHBARAT BAŞKANI UYARIYOR: AMERİKALILARI BÜYÜTMEYİN

- O zaman İstanbul'da en güçlü yabancı gizli servis hangisidir ?

Güriş: En güçlü servis muhakkakki İngiliz servisidir.

-Amerikalı'lar?

Güriş: Amerikalılar o zaman hiç yok. Amerikalılar için Allah rahmet eylesin, Naci Perkel geldi İstanbul'a. Biz Amerikalılarla işte o zaman biraz ilişkiye başladık. Bizi, yalnız müdürleri çağırdı. 5-10 kişiydik.

Dediki:' Arkadaşlar bu Amerikan servisini gözünüzde büyütmeyin. Bunlar yakın doğuyu, Rusya'yı , Romanya'yı bilmezler. Ama malzemesi çok, sigarası çok, paketi çok.' O zaman Piyex'leri vardı.' Bunların bu şeyi sizin şevkinizi kırmasın. Bunlar buranın ahvalini bizden öğrenecekler.'

- Perkel kaç yılında geldi İstanbul'a?

Güriş: 1951-1953 yılları arasında.

-Siz İstanbul'da başladığınız da MAH'a girdiğiniz'de Atatürk hayatta daha…

Güriş: Evet hayatta.

-Siz geliş gidişlerle ilgili önlem alıyor musunuz?

Güriş: Hayır benim önlemle hiç alakam yok.

-MAH'ın bir ilgilenmesi var mı?

Güriş: Yoktu. Çünkü MAH 3-4 kişiden ibaretti. Ne koruyacak, ne önlem alacak haldeydi. Biz tamamen Kontrespiyonaj ile meşgul oluyorduk. Hatta hiç unutmuyorum Gazi gelmişti kral ile beraber.

-İngiliz mi yoksa Afgan Kralı mı?

Güriş: İngiliz kralıyla. Ben de o zaman Galatasaray'ın önünde hedefimi bekliyorum. Bir yere girdi çıkacak. Kalabalık ta kaçırmayayım diye projektör gibi bakıyorum. Kimsenin yüzüne baktığım yok. Herkes alkışlıyor, inliyor Atatürk geçiyor diye. Bir ben Atatürk'e bakmıyorum

hedefim kaçacak diye. O da bir komünist. Şimdi bu hadise böyle devam etti. O tarihte hiç kimseye sen yalnız Fransızlarla meşgul olacaksın, siz İngilizlerle , siz Almanlarla diye bir şey yok. Herkes herşeyle ilgileniyor. Mesala Ankara'dan veya İzmir merkezden veyahut herhangi bir merkezden yazı geliyor. Bu yazıyı şefimiz alıyor Neşet'e diye havale ediyor. Ama Fransız işi. Benim ihtisasım olsun olmasın … Aradan bir gün iki gün sonra bir Fransız işi daha geliyor onu da Mehmet Bey'e veriyor.

Yani böyle bir kompartımantasyon. Yalnız Fransızlarla , yalnız Almanlarla uğraşıyorum diye bir ayrım yoktu.

- O zaman Ankara merkez nasıldı?

Güriş: Ankara' da dökülüyor. Yani verdiğimiz bildirilere yanıt alamıyoruz.

Talimat alamıyoruz. Alsak da sudan şeyler. 'Şunların yapılmasını rica ederiz gibilerinden' şeyler.

- Kaç bölge var o zaman efendim?

Güriş: O zaman Ankara , İstanbul, İzmir, Adana, Erzurum, Diyarbakır.

Edirne ve Çanakkale İstanbul merkezine bağlıydı. Zonguldak, Bursa Ankara merkezine bağlıydı. İzmir ve havalisini pek hatırlayamayacağım. İzmir 'de geniş bir şey. 6 -7 merkezi geçmiyor. Ama yuvalarımız vardı. İstanbul'un bir merkezi var ama Çanakkale'de Edirne'de yuvası var. Sonra galiba her yer açıldı. Aradan bir müddet geçti Raşit Bey'i Ankara'ya aldılar. 1940 yılında.

- Peki Gazinin ölümünü hatırlıyor musunuz?

Güriş: Hatırlamaz olur muyum? O gün ben daireye gidiyordum. 9.00 ile -9.30 arasında gidiyoruz. Gözüm Galata Kulesine ilişti. Baktım bayrak yarıya inmiş. Anladım bir hadise olduğunu. Sonra kısa bir müddet içinde Atatürk'ün öldüğü yayıldı.

-Çalışmalarınız nasıl etkilendi bu ölüm olayından?

Güriş: Vallahi bizi hiç etkilemedi. Biz işimize devam ettik. Aldığımızı aldık verdiğimizi verdik. Elemanlarımızla mücadele ettik. Sokula bileceğimiz yerlere sokulabildiğimiz kadar sokulduk. Karşı taraftan adam

elde ettik, onların arasına adam soktuk. yani yaptığım iş tamamen kontrespiyonaj işiydi.

-Çok asker var mıydı o zaman içinizde?

Güriş: B işlerinde asker yoktu ama asker kökenliydiler. Ama muvazzaf asker yoktu. O Raşit Bey dediğim zat Jandarma Albayıymış. İstiklal Harbin'de bilmem hangi cephede istihbarat subaylığı yapmış. Teşkilat kurlunca da gel şu göreve otur demişler.

YAĞMUR GİBİ CASUS GELİYORDU

-Sivil kaç kişi ? Yani asker kökenli olmayan?

Güriş: Aşağı yukarı zihnimden geçenlerin hepsi asker kökenli. Neden şu: Kurmay sınavına girmiş. kulağı ağır işittiği için mümtüzü ayırmışlar, sivil olarak çalışıyor. Mesala Hulisi Bey. O zaman A da sivil kökenli ben varım , Namık Bey var, bir de Nedim Hatipoğlu var. Bir de Hidayet Bey vardı. İkinci Dünya Harbi başlayınca İstanbul'a Türkiye'ye yağmur gibi Alman ajanları üşüşmeye başladı. Müsteşar, müşavir, sigortacı, emlakçı, fabrika bilmem nesi falan diye. Bir kısmı Arjantin'den geldi. Ama ilk gelişleri tamamen Alman pasaportu ile. Damgayı vurmuş göndermiş kağıt fabrikası mümessili diye. Biz bunlarla meşgul olmaya başladık, ama 2-3 kişiyiz. Behçet Arsan ben ve Turgut Atakol. Bir de Sadi diye bir arkadaşımız vardı. 4 kişi bütün Alman casusu ile uğraşacaksınız. Onları yenileyeceksiniz, onları oyalayacaksınız. Velhasıl kontrespiyonajın evvel emri ne ise onları yapacaksınız.

-Bu sürede emniyet size yardımcı oluyor muydu efendim?

Güriş: Hayır emniyetten hiç şeyimiz yoktu. Hatta emniyet bazı rekabetlere girerdi. İki numaralı mahrem sirküler vardır. O silküler gereğince Emniyet Müdürlüğü hiç bir zaman espiyonaj ve kontrespiyonaj ile meşgul olamaz. Ama onlar olurlardı. İş bir raddeye kadar gelip de bozulmaya yüz tuttu mu bunu alın temizleyin derlerdi.

- Bu dönemde sadece Almanlar mı geliyordu?

BURGU İLE TAVANI DELİP DİNLERDİK

Güriş: Yok hepsi geliyor ama bizim hedefimiz Almanlar. İngilizler kontrespiyonaj için geliyor. İngilizlerle biz temastaydık.

-Yardımlaşıyorsunuz o zaman, hem de izliyorsunuz?

Güriş: Yardımlaşma da çok asgari oluyor. Yani İngiliz öyle babasının oğluna her istediğini veren takımından değildir. Dinleme tekniklerinden istifade ederdik. O zaman bizde yoktu öyle.

-Dinleme tekniği neydi?

Güriş: Dinleme tekniği burgu ile tavanı delmek, bir ufak delik açmak, bir elmas dinleyici koymak. Yukarı katları da kira ile tutardık. Çünkü aksi takdirde o işi bize yaptırmazlar. Bu şekilde idi.

-Dinleme yeri o zaman Beyoğlu'na taşınmış mıydı efendim?

Güriş: Dinleme yerimizin adı Neptün'dü. Beyoğlu'nda değil ama M……'daydı. Orada oluşunun sebebi de Bulgar Konsolosluğu'nun olması.

Onun yanında bir bina yapılmaya başlanıldı. Biz de bu vesileyle dedik ki arkadaş bunun üst katını bize kirala. Üç aşağı beş yukarı anladı polis olduğumuzu. O zaman oraya bir güzel dinleme cihazı kuruldu. O zaman ki tekniğe göre epey bilgiler aldık. İşte Neptün de onun devamı olarak geldi. Sonra buralara Arapça, Rusça kondu. Bulgarca vardı. Fransızca ile pek alakadar olmuyorduk. Neptün'den istifade ettik senelerce.

- 1940'larda Almanlar geliyorlar, İngilizlerle hafif dirsek teması var …

Güriş: Kamuran Alçıtepe vardı. Kulakları çınlasın Behram ve bir kaç kişi daha arkadaşları İngilizlerin para yardımı, desteğiyle bir küçük büro kurdular. Küçük büronun vazifesi şu idi. Dünyanın her yerinden Türkiye'ye giren bütün insanların fotoğraflarını , doğum yerlerini, tarihlerini, geldiği ve gittiği yeri tespit etmek. bunun için Baha Bulun namında bir zat vardı ki onun maaşlarını ingilizler verirdi. Sonra bu teşkilat legal haber toplama işinde de kullanıldı. Şimdi adamın biri pasaport almış

Bükreş'e gidecek . Bizim Bükreş ile de alakamız var farzedelim. Ya da Roma'ya gidecek. Onu bulup talimatlandırıyorlar. Türklüğünden bahsedip,

yapacakları şeyi yapıp gönderiyorlar. Bu şekilde de bir hareket oldu.

İngilizlerle böyle bir çalışmamız oldu. Fakat İngilizler bizden epey şey sakladılar. Sıkıştıkları zaman bize başvurmalarından anlıyorduk bunu.

Şimdi ajanları var, Almanlara sokmuşlar.Ajanlarının başına bir bela geliyor. Hemen Celal Bey'e geliyor Mc Ray. O zaman Mc Ray 150 kilo bir adam. Efendim şöyle oldu da böyle oldu da diye. Celal Bey Efendim ben size söylemedim mi? Bunu neden vaktiyle haber vermiyorsunuz da şimdi bozulduktan sonra , zora girince geliyorsunuz' diyor. onlar pişkin burdan girip, burdan çıkıyor. Mamafih İngilizler iyiydi. Amerikalılarda o zaman hiç bir şey yok. Ernie adında bir deniz Albayı geldi, harbin ortalarına doğru Park Otele. Bu sulh temin etmek için bir zemin arıyordu. Tek başına bir adam. Nereye başvuracağını kimden ne alacağını bilemiyordu. Haftalarca , aylarca oturdu kalktı bana Allaha ısmarladık dedi gitti. Eğer Almanlar veya İngilizler o adam vasıtasıyla bir temas kurmuş olsalardı harp bu kadar uzun sürmez, anlaşma da olurdu.

ALMANLAR ZOKAYI NASIL YUTTU

-Peki efendim o zaman kaç Alman casusunu zaptırapt altında tutmaya çalışıyordunuz?

Güriş: Şimdi oraya başlamadan önce şunu söylemek lazım. Bu gelen Almanları biz bir incelemeye tabi tutuyorduk. Mesela Hamburg'dan gelmiş

Wilhem bilmem ne. İnmiş Alf Oteline . Alf Otelinden çıkmış 10 gün sonra Ayaz Paşa da bir pansiyona. Biz bunları bir incelemeye alıyorduk. Bu adam nereye gelmiş. Kortis şirketine Müdür Yardımcısı gelmiş. Ama asker şyaşında. Cephedeki asker. Adam Kortis ile ilintilendirilip gönderiliyor.

Derken aradan bir müddet geçiyor Lufthansa'ya üç kişi daha geliyor.

Bunlar besbelli casusluk yapıyor. Arşivlere bakıyoruz , arşivler de o kadar muntazam olmadığı için pek o kadar sonuç elde edemiyorduk. Günlerden bir gün iki Alman geldi. Biri doktor Frank, biri Von Badenfeld . İndiler evvela Pera Palas'a sonra o tepebaşındaki şeylerden birine. Ondan sonra 'da Polonya sokağında bir ev tuttular. Şimdi biz her geleni tetkik ediyoruz ya, bu Von Badenfeld'in üzerinde bir ışık doğdu. Vaktiyle burada bulunmuş. Zingal kereste fabrikasında mühendis olarak çalışmış. O zamanın krizi dolayısıyla 1934-1936'ının krizi dolayısıyla kalkmış mamlaketine gitmiş.

Şimdi Hitler Avusturya'yı işgal edince Türkçe bilen adam lazım. Gel buraya demişler onu da konsolosluğa memur olarak göndermişler. Şimdi buz bu şeyi kıymetlendirmek istedik. bu adam buraya boşuna gelmedi. çünkü mesleği konsolosluk değil kereste mühendisi. Bunun oraya gelmesi bir tuhaf. Ben bir inceleme yaptım. Tekin Sayın isminde o sıralarda aynı yerde beraber çalıştıkları bir kişiyi tespit ettim. O Zingal de çalışmış, 4-5 sene mühendislik yapan bizim ilerde ajan olarak kullanacağımız kişi de aynı yerde çalışmışlar. Şimdi biz bunun ikisini birleştirince elimize bir bebek doğdu. Ben Tekin dediğimiz şahısla konuştum. Gayet iyi davrandı.

Vatanseverlik gösterdi. Yaparız dedi. Ama dedim sen onunla gidip te , lappadak kapıyı çalarsan bu iş olmaz. Eee ne yapalım. Dedim ki bir tesadüf ihdas edeceğiz. Biz Tekin 'i aldık onların giriş çıkış saatini tespit ettik. İki

arkadaş bazen beraber çıkıyorlardı, bazen tek tek. Orada da bir tramvay istasyonu var o zaman. Tekin yarın saat 8.00-8.30 arasında tren istasyonunda buluşacağız. Ama ayrı ayrı duracağız. çünkü sen tanıyorsun adamı. benim sana göstermeme lüzum yok. O evinden çıkıp tramvay'a binecek sen de tramvay'a bineceksin. Biletini kestirecek Çünkü o Taksim de inecek. Konsolosluk Taksim'de. Biz bu tertibi yaptık. Bizim ajanımız ön sahanlık da Alman'a rastladı. Şöyle bir omuz vurdu. Ben tramvayın içindeyim. Ama daha çok ilerlerdeyim. Adam şöyle bir silkinip baktı. 'Ooooo Tekin ya nerelerdesin? Nereden çıktın karşıma. Ben seni 6 senedir unutmadım' diyor. Tekin de ' Hayrola neden geldin? Zingal'e mi?'

Yok yok demiş, ben konsolosluğa haber alma vazifesiyle geldim.

Yunanistan'da askerdim beni terhis ettiler. Buraya gönderdiler. Ne yapacağız diye sormuş bizimki. Şimdi konuşacak bir şey yok, sen akşam Novotni birahanesine gel , kafa kafaya verip konuşacağımız şeyler var demiş.

TÜRK CASUSU ALMAN GİZLİ SERVİSİNE SIZDI

Hakikaten ertesi akşam gidiyorlar oraya. Adam hiç çekinmeden ve şüphe etmeden, eski bir arkadaşı olduğu için diyor ki beni buraya istihbarat yapmak için gönderdiler. Ama benim elim kolum buna müsait değil şimdilik.

Belki ilerde olacak. sen bana yardım edeceksin. Tehlikeli bir iş ama seninde hatırından çıkılmaz ne yapacağız diyor. Alman şefimle konuşup ben sana söyleyeceğim diyor. Aradan bir müddet sonra Fanfiks isminde Baltıklı bir kadın geliyor Tekin'e. Alman Konsolosluğu'nda çalışıyor. Askeri Militerlik'de çalışıyor. Diyor ki; siz, Von Badelfeld'in arkadaşıymışsınız. Bizin öğrenmek istediğimiz bilgiler var. Fakat bunlar Türkiye aleyhine değil. Bizim kozumuz İngilizler. Türkler de İngilizleri pek sevmezler. İngilizlere kötülük yapmak , durdurmak için bize yardım edebilir misiniz? Daha önce verdiği cevabı ona da veriyor. Böylece tiyatro başlıyor. Üç veya dört harp senesi bu kombinezon işliyor. Hiç bir çık çıkmadan şüpheye düşmeden. Savaş sonrasında bu Almanları esir olarak almaya Dorethalcolm geldi. Almanları kampa aldıktan sonra malumu aliniz harp ilan ettik. İsveç bandıralı muazzam bir tarsatlantik olan Dorethalcolm geldi. Almanları koydular içine İngiltere'ye götürdüler.

Almanlar giderken sözde ajanlarıyla kucaklaşıp, ağlaşarak terki diyar ettiler. Giderken de ‘ Harp tarihi bizim aleyhimize döndü, siz yapacağınız kadarını yaptınız, ama şans İngilizlere güldü ‘ diye bizim elemanları teselli ettiler.

-Peki efendim bu elemanınızdan raporları nasıl alıyorsunuz o zaman?

Güriş: Elemanımızdan yazılı rapor almıyoruz biz. Şifahen rapor alıyoruz.

Daktilo kullanmazdık. Ruslar yapardı bunu. Onların usulünde vardı bu.

- Nasıl yani?

Güriş: Ruslar, Detrap dediğimiz yerlere istedikleri bilgiyi bırakırlar.

Ajanlarına bilgiyi böyle aktarırlar. Onlardan raporu böyle alırlar.

Almanlar’da böyle bir şey yoktu. Doğrudan doğru’ya karşısına alır çata çata konuşurdu. Biz de aynı yöntemi uyguluyorduk. Ayrıca başka kanallardan temin ediyorduk. O zaman İsviçre tebalı Madam Ruth adında bir kadınla konuşuyordum. Dedi ki, ‘ Süreyya Bey , en son hadise şu şişeyi getirdiler.

Türk subaylarına bundan verin alıştırın dediler’ . Alıp şişeyi götürdük. bir tahlil ettirdik ki saf morfin. Vaziyet bu şekilde devam etti.

Almanlar giderken dediğim gibi bizimkilerle kucaklaşıp ağlaştılar. Biz sizi unutmayacağız, yarın bir gün Almanya gene eski saffetine dönecek, o zaman sizi ihya ederiz falan dediler, perde kapandı.

- Hatay sorunu vardı o yıllarda. O konuda Fransızlardan istihbarat topladınız mı?

Güriş: Hayır. Hiç hatırlamıyorum. O zaten bence istihbarattan ziyade askeri bir şey oldu. Darbe gibi asker bindi trene gitti. İstihbaratı karşı tarafın yapması lazım gelirdi bence.

- Bir Fransız istihbarat raporu ele geçirilmiş o zamanlar . Ankara’daki görevliler. Bu rapora göre Fransızlar ‘ın Hatay’a girecek Türk askerlerine karşı vereceği askeri yok…

Güriş: Ben Alman işgalinden kaçıp Türkiye’ye iltica eden üç Fransız elemanı ile temastaydım. De Gaulle ile çalışırlardı. Mühendis , gazeteci bilmem ne oldukları halde İngilizlerle müşterek olarak haber toplama işi yaparlardı. Almanlar hesabına mesala Alman konsoloslğunun karşısında güzel bir ev tutup, kristal cam takmışlardı. Girenleri çıkanları tespit ediyorlardı. Biz onu Ruslara karşı da yapmıştık. İngilizler malesef bazı bilgilere el koyup kendileri işletmişler.

Şöyle olmuş , Adana merkezli bir operasyon başlamış ve en kıymetli ajanını Almanlara sürmüş. O zaman Paula Kak isminde bir konsolosluk memuru vardı yaşlı bir kadın. Yazıda deniryor ki ‘ filan gün filan yerden İstanbul’a geliyor’ . Paula Kak filan yerde filan kişiyle temas edecekler. Kıbrıs veya Mısır üzerinden bir hazırlık yapacaklar. Bizim Adana’daki yönetici diyor ki, bizim şefe ‘ Aman Celalciğim, çok kıymetli elemanımdır.

Aman İstanbul merkezinde bir karambol'e gelmesin' diyor. Bunlar da bu izlemeler sırasında çıktı o zaman. Benim diğerlerinden haberim olmadı.

YURTDIŞINA AJAN GÖNDERİP OPERASYON YAPILIYOR

- İkinci Dünya Savaşı‘nın Türkiyesi çok aktif galiba?

Güriş: Çok faaliz, bir sürü adam gönderiyoruz. Suriye’ye adam gönderiyoruz.

- Yurtdışı faaliyetleri de yapıyorsunuz…

Güriş: Tabii. Adam iki bavul patlayıcı madde veriyor, bunu elemanlar kaçakçılarla beraber fiyatı ne olursa olsun götürüp filan yere sabotaj yapsınlar.

-Sabotaj, izleme , dinleme herşey var..

Güriş: Dinleme ve beslenme. Şimdi o zaman kullandığımız, daha doğırusu bizi kullandığını sanan Almanın istediğini vermezsen veya yalan bir şey verirsen yüzüne güler ama sonra ters tepki eder. Verdiğimiz şeyler için “

Berlin sizden çok memnun” diyor. Neden Almanın bir hafta önce gönderdiği ajanın bilgilerini biz Alman’a öteki ajanla satıyoruz. O , onu teyid ederken, öteki de onu teyid ediyor. Bakıyorlar ne güzel olmuş. Şimdi bir aralık bize maden kömürü şeklinde dinametler verdiler. Ama bunlar kürekle vapura atılınca biri gemiyi uçuruyor. Onlardan 8-10 tane mukavva kutular içinde verdiler. bunlar Suriye’ye gidecek veya Beyrut’a gidecek vapura konulacak. Yangın bombası patlayıcılar.

-Ortadoğu’daki faaliyetleri için bütün bu silahları Türkiye’den mi geçiriyorlardı?

Güriş: Türkiye’den geçiriyorlar ama hepsine agah olduğumuzu iddia edemeyiz. Bir çoklarını zaptettik. O zaman gazetelerde haber çıkartıyoruz. Beyrut Limanın’da şu gemide patlama oldu , şu hasar var , şu kadar kişi ölü, yaralı diye. Aslında böyle bir patlama yok.

PERA PALAS TA BOMBA NASIL PATLADI

-Pera Palas'taki patlama nasıl gelişiyor İstanbul'da?

Güriş: Almanlardan kaçarken İngilizler Sofya'da veya Macaristan'de valizlerini gümrükte bırakıyorlar. Burada açıyorlar ve bombayı içine koyuyorlar.

-Kimler koyuyor bombayı?

Güriş: İngilizler koymuşlar. O sıradaki soruşturmada böyle saptandı.

İngilizlerin içlerine sızmışlar. İngilizler İstanbul'a gelip Pera Palas'a yerleşince bomba patladı. Ama bu patlama çok cüzi bir tesir yaptı. Bir de o sırada orada denetimde bulunan bizim bir arkadaşımız vefaat etti.

- İstanbul'da silah fabrikalarının olduğu yerlerde patlamalar oluyor savaş yıllarında…

Güriş: ben böyle bir konuyla ilgilenmedim. Bizim bölgemizdeki Alman faaliyetinin dışında bir şey.

- Savaş'ın sonlarına doğru geliyoruz..

Güriş: Savaşın sonlarına doğru geliyoruz. Biz her türlü zekamızı, herşeyimizi ortaya koyuyoruz. Türkiye'nin savaşa daihil edilmesini önlemeye çalışıyoruz.

- Takip ettiğiniz adamların tepkisi nedir?

Güriş: Takip ediyorsunuz. Bizim iki kişi takipçimiz vardı. Biz takipten ziyade hedefi bastırıp faaliyetini önlemek veya duhul etmek amacıyla hareket ederiz. Adam geziyor , Dünya'yı geziyor. Takip ettirdiğimiz insanlar vardı. Mesala Karl Maıyger isminde bir telsiz mütehassısı geldi. burada telsiz dağıttıkları ajanlara telsiz dersi vermeye başladı.

Şifre deşifre vesaire ve teknik olarak çok kuvvetli şeylerdir.

Mazhar Bey bize bu telsizlerle Atlas Okyanusu'nda giden bir gemiyle konuştuklarını söyledi. Aldığımız makine tüfek, tabanca ve merminin haddi hesabı yoktu. Alıyoruz orduya teslim ediyoruz. O zaman posta numaraları vardı ordunun. birinci, ikinci ordu gibi değilde askeri posta numarası .

Örneğin 4046 gibi. Günlerden bir gün çok krizli bir zamanda bizim ajanların şefi Hans Löwe isminde sıfatı sefaret müsteşarı, hattı zatında istihbarat şefine denk geliyor. Çağırıyor Tekin'e diyor ki ' Beni bir haftalığına Almanya'ya davet ettiler. Hitlerin karargahına gidiyorum. ' Tekin de zeki adam diyor ki ' Eğer bir tehlike varsa çoluğu çocuğu hanyaya Konya'ya gönderelim de biz de ne olacaksak olalım' . ' Yok şimdilik bir şey yok' diyor. Ama çağırılmam müsbettir diyor. Ve hakikaten o zaman kurye tayyaresi vardı. Kurye tayyaresiyle gitti Hans Löwel, yaşlı bir adamdı.

ALMANLARA SIZAN AJAN UYARIYOR: TÜRKİYE SAVAŞ DIŞI

15-20 gün sonra ajanı aradı ve palas pandıras buldu. Sabaha kadar şampanya ikram etti. Yediler içtiler ve Tekin'e dedi ki: " Artık Türkiye Almanya'nın harp sahası dışına çıktı."

Bizimki gene tahrik ediyor. ' Sen çıktı diyorsun da bakalım Hitler ne diyor. Sen Hitlerin tavrını biliyor musun?' diyor. Löwe gidip gardrobundan bir belge getiriyor. İşte diyor ' Bundan sonra Türkiye aleyhinde neşriyat yapılmayacak. İstediği silah verilecek. Bundan sonra Türkiye'deki espiyonaj faaliyeti duracak' şu olacak bu olacak diyor. ' Şimdi inindın mı ' diyor. 'Daha da sana söyleyeyim bir haftaya kadar karım ve kızım geliyorlar. Önceden birakmamışlardı' diyor. ben bu haberi alınca , doğru Celal Bey'e gidip durumu anlattım. 'Deme yahu' dedi. Haa o sırada demiş ki Tekin Bey ' Siz önce garanti verip sonra işgal ediyorsunuz'. Löwe ' O buna benzemez 'demiş. Sen Romanya'ya dostluk elini uzatıp işgal ettin.

'Yok artık, harbin 4. senesine giriyoruz, Türkiye ile dalaşmak istemiyoruz. Türkiye'yi savaş sahasından çıkardık' diyor ve Alman Führeri'nin resmi talimatını gösteriyor.

-Bu Tekin Bey'in soyadını hatırlıyor musunuz?

Güriş: Tekin Saygın . Öldü sizlere ömür.

- Ne iş yapardı efendim.

Güriş: Ticaret yapardı. Pamuk ipliği flatürü yapardı. Fakat biz onu nerelere göndermedik ki… Suriye'ye, İngliz ajanı Hasan Ağa'ya her yere giderdi. Mektupları duruyor dosyanın içinde. Öyle yetenekli bir adamdı.

Gerçi onun dışında da Filistin'e bir çok yere gönderdiğimiz insanlar vardı. Ama bunların bir kısmı İngilizlerle anlaşmalı oluyordu. Çünkü vize almak vize vermek çok zordu. Alman'a şöyle yutturuyorduk. İçerde bir kavas elde ettik. l0 paunda istediğimiz evrakın içine sokuşturuyor. Onlar da zavallı durumda. O kadar sıkışık ve istihbarata muhtaçlar ki incelemeye zamanları yok.

- Celal Bey’in şefinizin soyadı nedir?

Güriş: Konak. Celal Konak. Ben kendisine gidip Tekin Bey’in istihbaratını anlatınca, bana ‘Sen pasoyu al ‘dedi. ‘atla doğru Ankara’ya Perkel’e’.

-Paso dediğiniz nedir?

Güriş: Demiryollarının pasosu bedava biniyorsunuz. İsimi, cismi yok.

Hamiline yazılı. Bir de yatak alır giderdik. Umumiyetle böyle giderdik.

Efendim gittim Ankara’da kapıyı çaldım.

ANKARA'DAN BÜYÜK İSTİHBARATA BÜYÜK ÖDÜL :1000 LİRA

-Nereye geldiniz efendim Ankara'da?

Güriş: Ankara'da MAH reisi Naci Perkel'in evine. Şöför dışarda duruyor.

Kendisi de röpdöşambırını giymiş işe gitmeye hazırlanıyor. Beni görünce şaşırdı. Neşet ne haber , falan dedi. Dedim efendim bir şey arzetmeye geldim. Dedim böyle böyle. 'Aman deme ' dedi. ' Bunu sen şifahen git söyle. Başka türlü olmaz bu iş. Yazıya çiziye girmez. Aman Saraçoğlu'na gidelim' dedi. Saraçoğlu'da Başbakan. Ben İstanbul'a gideyim dedim. 'yok yok beraber gideceğiz 'dedi. Gittik. Dedim ki Saraçoğlu işe gelmemiştir daha, saat 08.00'da işe gelmez. Dedi ki ' Dün akşam evine gitti mi acaba?' ' Hepsi böyle çalışıyor. Yoğun çalışmalar var. hepsinin kafası yorgun, savaş ha geldi, ha geliyor.'. Çünkü İngilizler bizi öyle provakate ediyorlar ki o zamanlar 'İşte Belgrad ateşemiliterliğimizden aldığımız bilgilere göre Pazartesi günü 40 Alman tümeni Türkiye'ye taruz edecek miş…' Sinir harbi. Aradan üç gün geçiyor. 'Viyana'dan aldığımız bilmem neye göre Bulgaristan'daki bilmem ne ordusu Türkiye'ye taarruz edecekmiş…' İngilizler biz size o zaman yardım etmeyiz, şimdi harbe girin diyorlardı. biz bilgiyi verdik. Çok teşekkür ettiler. Memnun oldular.

Saraçoğlu dedi ki:' Yahu Naci, ben bunu kelli felli efendi zannederdim. Bu daha çocukmuş. Ama yaptığı iş büyük iş."

-Yani Başbakan biliyor sizin istenbuldaki faaliyetleriniz?

Güriş: Takip ediyor demekki. Biliyor. Tabi biz bu faaliyetleri Başbakan'a söylemesek bilmez. Başbakan bunu götürüp hemen Cumhurbaşkanı İnönü'ye söylesek dedi. Nitekim hemen binip İnönü'ye gitmişler. Ve beni Neşet diye çağırdı. Bir zarfın içerisinde bin lira mükafat verdi o zaman Naci Perkel.

Ben almakta mırın kırın ettim ama o 'yok yok' dedi. Albakalım filan dedi.

Aaradan çok geçmedi. Adana'ya İngiliz heyeti geldi. Chorchill geldi.

İngilizler, Amerika’lılar, galiba Ruslar… Hadi girin bakalım artık savaşa harbin sonu geldi diyorlar. Şimdi bütün dünya biliyor ki biz kırk top, altmış tane tank istedik. İki ordu İngiliz kanunundan adam istedik.

Onun için biz harbe girmedik. Biz harbe o Tekin ajanın getirdiği bilgi sayesinde girmedik. Onun getirdiği bilgi Cumhurbaşkanı‘nın, Başbakan’ın çantasındaydı. Ve onlar nasihatlar verdi. Şöyle yapın böyle yapın dediler.

Derler ki İnönü‘nün kafasında kırk tilki dolaşır, bunların kuyrukları bir birine değmez. Biz de kırkbirinciyi araya sokup harpten kurtulduk. Bunu kimse bilmez. Tekin Bey bana bilgiyi getirirken kurtulduk diye bayram ederek geldi.

27 MAYISÇILAR GİZLİ SERVİSİ BOŞALTTI

- Savaş yılları geçti teşkilat nasıl bir yapıya kavuştu? Kadrosu arttı mı, eğitim değişti mi?

Güriş: Harp bitince bir müddet Celal Bey kaldı. Merkez şefleri arasında bir rekabet ve üstünlük mücadelesi başladı. O sırada 27 Mayıs inkılabı oldu. bütün odalarımıza 8-10 tane subay geldi. Masalarımıza oturup şunu getir , bunu getir gibisinden şeyettiler. Bunların hiçbirini biz yerine getirmedik. O sıralar Cemal Sancak'tı şef. Benden bir dosya istediler mühim bir dosya. Şube müdürü olarak ben dedim bu dosyayı size veremem,gidin şefiniz gelsin. İhtilal sırasında oluyor bunlar.

-Ne var o istenen dosyada?

Güriş: O dosyalarda bir Türk subayı ile bir Rus elemanının apartman alışverişi var. Onu öğrenmek istiyor arkadaşlar , ne safhadadır, nereye kadar geldi inceleme. Belgeler bilgiler. Yani arkadaşlarını ya yere vuracaklar, ya kurtaracaklar. İkisinden biri. Neyse onu vermedik. Dedim gidin, bu bilgiyi merkez şefimizden isteyin. Peki dedi adam gitti. 10-15 dakika sonra Sancak Bey beni mi çağırdı, dahili telefonla mı söyledi hatırlamıyorum, 'Neşet sen bana göndermişsin bu dosyayı versin diye. Ama ben artık İstanbul Merkez şefi değilim. Odamda 6 kurmay oturuyor, hepsi de buna talip. Bir koltuğun 6 tane talibi var. kim erken geliyorsa o koltuğa konmaya çalışıyor. Böyle de bir şey atlattık. İkinci Dünya harbi bittikten sonra bir şanssız dönem oldu. Behçet Türkmen Paşa'yı Menderes tayin etti.

İzmir'de vazifesi varken Celal Sancak Bey'i ekarte edip, Behçet Türkmen'i getirdiler.

MENDERES GİZLİ SERVİSİ ÖZEL İŞLER İÇİN KULLANIYOR

- 1940 ile 1950 arası çok partili döneme geçiş. O dönemde tek partili rejimin yönetiminin özel talepleri olmuyor mu sizden?

Güriş: Hayır.

- Yani Demokrat Partilileri izleyin, dinleyin , gözleyin demiyorlar mı?

Güriş: Demokrat Parti bizim şeye el atmaya başladı. Ama Demokrat Parti.

-İsmet Paşa’nın bir talebi yok mu o zaman?

Güriş: Yok o zaman. Demokrat Parti’nin var. İktidara geldikten sonra hiç kendilerini alakadar etmeyen dosyayı istiyorlar. Komünist bilmem kimin dosyasını istiyorlar. Sürekli talepleri var. Merkez şefi verememezlik edemiyor. Çünkü Menderes tarafından getirilmiş bir adam.

-Demokratlar iktidara gelir gelmez kendi kadrolarını teşkilata yerleştirdi.

Güriş: Kadrolarını yerleştirdi diyemeyeceğim ama teşkilatın başına Behçet Türkmen Paşayı getirip oturttular.

-Fuat Doğu Paşa o sıralar İstanbul’da Erenköy’deki okulda öğretmenlik yapıyor.

Güriş: ben Erenköy’deki okulda Sorgu Müdürlüğü yaptım. Kısa sürdü. O zaman Ankara’daydı okul. Etlik veya Dikmen’de. Behçet Türkmen Paşa teşkilata gelince ne kadar adam alabildiyse hepsini aldı. Koridorlara masalar sığmadı. O kadar genişleme oldu ama çoğu kıymetsiz ve değersiz insanları aldı.

MENDERES’İN TELEFONLARI, TÜRKMEN’İN FALSOLARI

- Menderes’in en büyük kuşkusu telefonlarının dinlenmesi. Ahmet Salih Korur’u size teftişe göndermesi bu yüzden. Menderes diyor ki benim telefonlarım dinleniyor ve faaliyetlerim izleniyor. Doğru mudur bunlar?

Güriş: Doğru olması çok mümkündür. Biz ondan 25 sene önce de o tipteki insanların telefonlarını dinledik.

-Menderes diyor ki özellikle Beyoğlun’daki dinleme merkezi dahil olmak üzere İstanbul teşkilatının tamamı Amerikalıların eline geçmiştir.

Maaşlarını Amerikalılardan alıyorlardı. Bunu da Behçet Türkmen yapmıştı diyor. Türkmen bunun üzerine uzaklaştırılmış.

Güriş: Şimdi o doğrudur. Belki Behçet Türkmen’in başka falsoları da oldu.

Başka falsolarını biz dahilde çalıştığımız için bildik. Ben o sırada Ankara’da bulunuyordum. Bir müddet Ankara’daydım. Behçet Paşa’nın bu denilen hadiseleri yaptığı bir vakıadır.

-Yani Amerikalılar bizzat gelip memura para veriyorlarmış?

Güriş: Şimdi benim size söylediğimin bir başka türlüsü bu. Amerikalının gelip eline para vermesi.

-Bu kesin mi?

Güriş: Kesin, kesinlikle biliyorum.

-Ben Yassıada ifade tutanaklarını okudum…

Güriş: Kesinlikle biliyorum. O zaman biz çok üzüldük. Ankara’da olduğumuz halde iki arkadaş hafta sonlarında onun kalemi mahsus müdürünü takip etmek için İstanbul’a giderdik. Şüphemizi ve heyecanımızı anlayın.

-Ayrıca içerde bir kaynama var.

Güriş: Bu kaynamaya Behçet Paşa’nın bu hareketlerinin yolaçtığını söylemek gerek. Karaköydeki bilmem ne hanımdan çekmeceyi açıp bunlarla ilgili bazı şeyleri burada bulduğumuzu söylemek isterim.

-Amerikalılarla ilişki konusu belgelenmiş. Yassıada tutanaklarında var onlar.

Güriş: Şimdi Amerikalılar tabii, operasyonla ilgili konularda para veriyorlardı. Fakat Behçet Paşa’nın aldığı paralar onlar illegal paralardı.

- Sarı zarflarla gelen paralar ….

Güriş: Bu kanala girdi.

-Size Neşet Usta denirmiş teşiklat içinde. Ustalık öğretmenlikten mi kaynaklanıyor?

Güriş: Vallahi işte ustalık… malümya esnaf arasında Ahmet, Mehmet usta derler. Kerestecinin de marangozunda şeyine usta derler. Bu ustalık lakabını bize bu işleri yaptığımızdan dollayı verdiler.

UNUTULMAYAN OLAYLAR

- Aklınızdan çıkmayan bir olay var mı?

Güriş: Çok enteresandır. Almanları biz üç sene muhtelif kanallarla işlettik, aldattık. Oyaladık. Bizim bir ajanımız vardı. Yine bu Löwe'ye bağlıydı. Hazırlyadığımız raporları veriyoruz. Dediğim gibi onları ona aktarma yapıyoruz. Onların sorduğundan ilham alarak , çünkü Alman soruyor , ya da katalog veriyor. Diyor ki şu şu yerler var mı? O zaman pek meşhurdu sarı zemin üzerine kırmızı deve. Yahutta kartal üzerine bilmem ne. Ben de dünya'da hiç bir milletin, hiç bir servisin kendini aldatan bir servise madalya verdiğini duymadım. Almanlar bize Hitlerin bir liyakat nişanıyla bir berat verdiler. Ama aldatıldıklarının farkında değiller. Olsalar vermezler. sepetlerler adamı. Bu çok mühim bir anektoddur.

Bir Suriye'li tıp öğrencisiydi. Onu Almanlara hulul ettirmiştik.Ve tesadüfen o adam yani Löwe yine onun istihbarat şefi. Aradan bir zaman geçti Berlin o kadar memnun oluyor ki Hitler 'in brövesiyle bir de liyakat madalyası geliyor. İstanbul merkezde fotokopisi var.

Bir kadın ajanımız var, Sovyet Konsolosluğu'nda çalışıyor. Aynı zamanda Konsolosluğu'n bir ticaret ateşesi vardı. Her iki taraftan da faydalanıyoruz. Kadın Rum bizle temasta. Yani o kadar ürkek ve çekingenki pöh desen intihar edecek. Çünkü Sovyetler bir anlayacak olursa Türklerle ilişkisini onun yokolması içten değil.Riyaset taktı. Filanca nolu ajanın fotoğrafının gönderilmesini rica ederim. Kadının adını şu an unuttum.

Şimdi bu kadından bir fotoğraf istemek çok riskli bir iş istersek pirelenecek. Olmasa bu fotoğraf ne olur. Ben savsakladım. Ardından bir yazı gene personel işlerine bakan bir arkadaşımız Nedim duru vardı. Yahu Neşet Abi filanca kadının fotoğrafını istiyorlar. şunu al da ver. Oğlum nasıl alayım, kadın pireli. Aynasının önünde fotoğrafı var. Alayım ben bunu ama ortaya çıkarsa doğru olmaz. varsın olmasın diyoruz kendi aramızda. sonra bir tehdit daha .. 'Neden gönderilmediğinin izahı'..Haa öyle mi gidersin pasaport alanların listesinden bir fulu fotoğraf alır gönderirsin. Aradan bir süre geçince Ziya Bey, Selışık anlıyor meseleyi.

Diyor ki ‘bu şumdu o mu?’ Bilmem kim kızı, Eftalya yazıyor. Dedim ki bu Paula kızı Eftalya değil , Ömer kızı Hatice. Ben temas ediyorum ya yeter.

- 1960’larda gelişim nasıl?

Güriş: 1960’larda darbenin tesiri bizi de etkiledi. Şöyle ki ben ve Behçet Arsan’ın irtibat memuru olarak bir Paşa Vardı Vali, o sıralarda İstanbul’da. Örfi idarenin tayin ettiği bir paşa..

-Refik Tulga.

Güriş: Evet Tulga. Biz servisimizle ilgili şeyleri direkt kendisiyle görüşüyoruz. Yani komuta onlara geçti. Ama biz yine rutin işlerimize devam ediyoruz. Kontrespiyonaj çalışıyor. Ama bazı kaprisleri oluyor bize karşı. Örneğin Milli Emniyete girmek istiyorlar. Milli Emniyetin 40-50 lira fazla parası, tazminatı var ya.

-O zaman sizin kadronuz İçileri Bakanlığında..

Güriş: Ben o zaman İçişleri Bakanlığı değil de Emniyet Genel müdürlüğü kadrosu içindeyim.

-2 numaralı çetvelde Emniyet Müfettişisiniz.

Güriş: Emniyet Müfettişi ama içimizde Emniyet Müfettiş yardımcısı, Fen Memuru gibi ünvanlar taşıyan arkadaşlar vardı. Fakat onlara askerler dokunmadı. Sonra isteklerin ve ihtilalin arası soğudu. mahkemeler başladı.

-Siz mahkemeye şahit olarak gittiniz mi?

Güriş: Şahit olarak hayır, dinleyici olarak bir kere gittim. Ondan da pişman oldum gittiğime. O zaman biz Dolmabahçe Sarayının kulesi var ya , o kapıdan girilen müştemilatın bir yerindeydik. Deniz kenarında sağtarafta bir yerdeydik. Ve helikopter oraya inerdi. Yassı Adaya götürdüğü ve getirdiği insanları oraya indirirdi. Sonra 1960 da benim gözüme çarpan öyle büyük bir olay olmadı. Yalnız 1960’da Merkez Amiri olarak Kemal Menderes Bey geldi. Menderes ile bir ilgisi yoktu. Menderes subay orijinliydi. Ondan sonra Kontrespiyonaj işlerine bakan Şevki Paşa geldi.

-O dönem hep böyle klasik işlerle mi geçti?

Güriş: Geçti . Fakat biz şunu hissediyorduk. bizlerden sonra gelenler bu işlerin erbabı değillerdi.

- O zamanlar MİT üzerinde çok tartışmalar olmuş. Sadi Koçaş MİT'in üzerine çok gelmiş. Kargaşa yaşanmış. O dönemleri nasıl hatırlıyorsunuz?

Güriş: O sıralarda 5-6 General de tevfik edildi. Başkanlık yapan Naci Aşkun da vardı.Onların hoşuna gitmemişlerdi. Evet darbecilerin hoşuna gitmedikleri için tevfik edildiler. Biz ziyarete gitmiştik Aşkun'u .Allah rahmet eylesin sonra onları birer ikişer salıverildiler.

-Peki o dönem sizin emekliliğiniz nasıl oldu?

Güriş: 1967 de.

İNGİLİZ PARASIYLA ÖZEL BÜRO KURULDU

- Teşkilata 1931 de girdiniz 1967 de emekli oldunuz. Teknik gelişimi nasıl gözlediniz?

Güriş: Teknoloji gelişimi dost servislerin para ve teknik yardımı sayesinde oldu. Dediğim gibi küçük bir odaya büro kurup hariçten gelen bütün yabancıların fotoğraflarını çektiler. bunu İngilizler finanse ediyordu. O zaman 3-4 Tane mumurları vardı. Hüseyin S. adında Müdürleri vardı. O nu da Ankara'dan getirmişlerdi.

- MİT'i son dönem gezdiniz galiba? O dönemlerle bugünleri kıyasladığınızda fark nasıl?

Güriş: Kıyas kabul etmeyecek derecede. Bizim fotoğrafçımız vardı. Ben fotoğrafçı değildim ama çektikleri sıkıntıyı biliyorum. Bugünkü teknikle bir düğmeye bastığınız zaman Dünyayı seyredip görebiliyorsunuz.

- Bugünkü istihbarat ile o gunlerin istihbarat anlayışları arasında bir değerlendirme yapsak..

Güriş: 1967 yılında ayrıldığım zaman bir keşmekeşlik içindeydi. Necip Bey vardı işin başında. Necip Bey paşaydı. Laf aramızda masabaşı paşası oldu.

Kursa, manevraya, askerliğe gitmedi. Sunay Paşa gelirdi arasıra ona yemek yedirir, ilgi gösterirdi. Eski ahbaplığı mı ne vardı. Onu paşa yaptılar.

Fakat Paşa yaptılar ihtilal oldu. Mezarlıklar müdürlüğüne atadılar. sonra bizi İstanbul'da Resim ve Heykel Müzesinin olduğu yere naklettiler. O zaman Avni Çoker'di Merkez şefi. Avni Çoker bir müddet kaldı yerinde , sonra Naci Aşkun paşa geldi.

-1965'de MİT yasası çıktı bunu nasıl değerlendirdiniz?

Güriş: MİT yasası çıkınca biz mağdur olduk.

-Kadronuzu vermediler mi?

Güriş: Herkese kadro verdiler. Ama bizim maaşımızı yer değiştirdiniz diye Emekli Sandığı kesti. Halbuki teşkilatın adı değişti. Adı MAH idiyse MİT oldu. Herkes masasında yerinde yurdunda oturuyor. Bir yazı bize, siz iş değiştirdiğiniz için maaşınızın bilmem kaçını kestik. Bütün arkadaşlara aynı yazı. Bazı arkadaşlar dava etti kazandı. Ama herkesin şahsen dava etmesi gerekiyor. Biz etmedik. Mağdur olduk.

-Yasanın çıkmasını nasıl karşıladı arkadaşlarınız?

Güriş: Mağdur olununca keşke çıkmasıydı dediler.

- Teknik açıdan ilk zamanlar malzeme nasıl sağlanıyordu?

Güriş: Mazhar Eymür benle devamlı temas halindeydi. Ben Almanlardan alıyordum, 3-5 gün sonra onlara veriyordum. Bir listesi var, kullanma şekilleri var , nereye kullanacakları var. Çünkü Alman öyle yere veriyor ve diyor ki , bunu muhakkak viraja kullanacaksın, demiryoluna kullanacaksın. verdikleri şey de konserve mi, balık dolma mı istersiniz var. Fakat bunlar kutunun ilk 5 santimin altında bomba var, alet var.

İhtiyaç ne ise o zar. Alman bunu gönderiyor, para veriyor. Ama istediği patlemeden bir haberi yok. Adam diyor ki Berlin sinirleniyor. 'bu kadar masraf ediyoruz, adam gönderiyoruz, kırtıpiyoz biryerde yangın çıkmış.'

Biz o zaman Beyrut'ta bir gemi batırttık. Ama gemi batmadı, batmış gibi bize Fransızca ve Arapça belgeler geldi. Gazete haberleri. Diyor ki limanımızda bir gemi batırılmıştır, yarı falan yoktur diyor. Bizim ajan Almanlara gösteriyor. 'Hiç olmuyor, keselim bunlardan postayı'diyor. Tekin akıllı adamdır. O öyle deyince Alman ' Yok gemi battı mı diyecek 'diyor.

'Elbette diyecek kaza olmadı, ölü , diri yok diyecek'. Bizim teknik ilerleme diye bir olaya o zamanlar ben rastlamadım. Bizim dönemde olmadı.

BİZ KİMLİĞİMİZİ HEP SAKLARDIK

- Hükümetler çok para ayırır mıydı istihbarata?

Güriş: Hiç zannetmiyorum. Hatta o sıralar bir Suriyeli miydi ne? Dedi ki ‘ Suriye’nin istihbarata ayırdığı para Türkiye’nin bütçesinden fazla’.

- Sizin zamanınızda MAH veya MİT’de çalışmak nasıl bir duyguydu?

Güriş: Biz hep saklardık kendimizi. Biz MİT diye MAH diye bir şey kullanmazdık.

-Siz nerede çalışıyorum derdiniz?

Güriş: Komisyonculuk yapıyorum derdim. Nitekim Server Somuncoğulu vardı.

Büyük Postane karşısında bir yazıhane vardı iki oda . Ben o yazıhaneyi kullanırdım onun olmadığı zamanlarda. Orada ajanlarla buluşurdum ve telefon numarasını verirdim. Bir de Yağ İskelesinde bir ahbabım vardı. O da ithalat ve ihracat işleriyle meşgul olurdu. Ben orayı da iblidirirdim.

Orada muhasebeci gibi çalışırdım. Ama dediğim gibi MİT, MAH lakırdısını ve etiketini kapımıza bacamıza koymazdık. Hüviyetimiz yoktu bizim.

-Peki sordular mı nasıl ispatlardınız?

Güriş: Halkın mürvetine güvenirdik. Dediğim gibi hiç bir şey yoktu. Yalnız Emniyet Müdürlüğü kimlik olarak yeşil kart üzerine bir damga, bir resim bir de imzalı bir kart çıkarmıştı. Kendi elemanına. Biz Bab-ı Ali’nin altını üstüne getirip o şeyden bulduk. Bulduk ama 20 kişiye lazım 10 kişilik bulduk. Neyse kimliğimizi de o şekilde hallettik.

Günlerden bir gün bir kişiyle konuşmak istedik. Dedi ki ‘Hüvviyetinizi görebilir miyim?’ Tabi dedim çıkardım hüviyeti. Baktı baktı bu 10 yıl önce verilmiş, muteber değil dedi. Dedim sizin cebinizdeki nüfus cüzdanı ne zaman verildi? Kırk sene evvel dedi. İyi o zaman o da muteber değil dedim.

Dedim ki her başvurduğumuz yere , her gelene tahrirat mı getireceğiz.

Böyle acayipliklerle de karşılaşıyorduk.

- Emekli olduktan sonra arayıp sordular mı sizi hiç? Ne yapıyorsunuz, ne ediyorsunuz? Bize şu konuda yardımcı olur musunuz diye?

Güriş: Ankara aramadı ama İstanbul aradı. Basit şeyler hakkında. Ben de giderdim. Otururduk. Üçbeş konuşurduk. Eğer birşey varsa ufukta yardımım dokunurdu. Yoksa onun dışında bir şey olmadı.

EMEKLİ OLAN BİTİYOR

- Peki emekliyken de gördüklerinizi rapor eder bildirir misiniz?

Güriş: Hayır. Ona hiç şeyim kalmadı. Benim vazifem kontrespiyonaj. Ajan sokmak veya adamın içinden adam çalmak. Ama milli meseleler, devleti alakadar eder şeyler karşısında boş durmazdık. Ama istihbarat bakımından pek yararlı bir şey olmadı.

- Peki efendim teşkilatınızı diğer teşkilatlarla karşılaştırdığınızda siz en yaşlı kişi olarak nasıl bir değerlendirme yapabilirsiniz?

Güriş: MİT'in bugünkü durumuyla en ön saflarda yeralan istihbarat teşkilatlarından birisi olması lazım gelir. Her türlü teknik tesisata malik , uçağı, helikopteri olan bir müesse elbetteki muaffak olur. B

Amirinin emrinde 100-150 kişilik insan varmış. kendisi bana bir şubede 8-10 araba olduğunu ve arabanın da markasını seçtiklerini söylediler.

Bakın bizim zamanımızda İngiltere'den demiryollarını, elektirik şirketini almaya gelen heyetin evrakını çalmak lazım geldi. Park otelde oturuyorlar.

Sabah çıktılar Ayasofyayı geziyorlar. Biz de iki arkadaş takip ediyoruz.

Arkadaşlarımız da otelde onların evraklarını almaya çalışıyorlar. biz takipdeyiz ki onlar işlerini yaparken yarım kalmasın veya üzerlerine adam gitmesin.

Adamlar döndüler dolaştılar yarım saat kadar bir taksiye bindiler gittiler. Taksi yok , vasıta yok. O dükkan senin bu dükkan benim telefon ediyoruz. Park Otelinin Resepsiyon Müdürüne. Onun çok faydasını gördük.

Yukardakilere haber ver geliyorlar. Baskına uğramasınlar diye. Şimdi bu hadise başlı başına teknikle ilgili bir olay. Bizim ne arabamız var , ne telefonumuz. Olsa geliyorlar diye bildirirdik. Onun için ben bugün öteki olaylarımızı övmekle beraber üstün bir vasfa sahip istihbarat servisi olarak kabul ediyorum MİT'i.

- İngilizlerin etkinliği geçtikten sonra 1960 lara gelindiğinde Amerikalıların istihbarat durumları nasıldı?

- 1960 larda Amerikalılarla ilişkilerimiz devam ediyordu. Amerikalılar daha ziyade Sovyet işleriyle alakalıydılar. Ben de o sıralar Sovyet Masası Müdürüydüm. Bizim faaliyetimize bir şey katmadı bu ilişki. Biz işimizi südürdük. Adam attılar yakaladık. sorguladık. Mahkum ettik. çünkü bunların attıkları belli başlı bazı yerler vardı. Mesala saat 02.00 dan sonra Dolmabahçe Sarayı'nın önüne atıyorlar ajanı. Orda in yok cin yok bu saatte. Biz bunları tespit ederdik. Ve araba yoktu, ayakta gezmek suretiyle. Bu yolla tesadüf ettiğimiz çok olmuştu. Bir tanesi 20 yıla mı ne mahküm oldu.

Bir tanesi Çamlıcadaki üssün, dinleme üssünün krokilerini, planlarını vermiş Radyanov isimli bir Rus'a. Cürmü meşut yaptık. Mahkemeye verdik.

20 yıla mahkum oldu. Üç ay sonra kaçırdılar adamı şimdi Fransa'da.

MİT'Çİ OLMAK NASIL BİR DUYGU

- Eşinizle evlenirken teşkilatta çalıştığınızı söylediniz mi?

Güriş: Evet

-Nasıl karşıladı?

Güriş: Gayet mülayim karşıladı. Bana itimadı tamdı. Beni takdir ettiği için kabul etti. Ben 50 küsur yaşımda evlendim.

- İstihbarat açısından 1931-1967 çok uzun bir süre . Bu süre içinde parasal açıdan hiç zorluk çekmediniz mi?

Güriş: Çekmedim . Benim bir miktar param vardı. Dışarıya da gönderildim.

Görevi kamufle etmek için ufak tefek ticaret de yapardım. 10 çuval ıhlamur alırdım 130 kuruşa, satardım 150 kuruşa. Bu işle meşgul desinler diye.

- O günden buyana bir değerlendirme, son söz söylemek isterseniz, ne söylersiniz?

Güriş: MİT'e bağlı olmak, MİT çi olmak büyük bir gururdur. Bize İkinci Dünya Harbi sıralarında bir çok teklifler yapıldı. Vagon Lee Müdür Yardımcılığını teklif ettiler. Biz işleri reddettik. Yani eski tabirle kazan kaynatmak için değil, tamamen ulusal gururumuzu tatmin için çalıştık.

-Emekli maaşınız ne kadar şuan?

Güriş: 31 bin küsur lira.

-31 milyon lira herhalde. Enflasyondan olsa gerek…

Güriş: Ne derlerse onu alıyorum. Defteri veriyorum, basıyorlar düğmeye alıyorum.

-Çok teşekkür ederiz, sağolun.

Güriş: Siz de sağolun."

FUAT DOĞU DİYE BİR İSTİHBARAT SUBAYI

İkinci Dünya Savaşı boyunca da MAH içindeki yönetim askerlerin elindedir. Savaş vardır, bu doğal karşılanır.

Savaşın sonlarına doğru, daha sonra MİT Müsteşarlığı da yapacak olan Genelkurmay İstahbarat Dairesi'nin genç Yüzbaşısı Fuat Doğu, 12 adaların işgaline ilişkin bir rapor düzenler. Başarılı bir subay olan Doğu, raporunda Ege Denizinde 12 adalarda bulunan Alman işgal birliklerinin su ve yiyecek için gelip giden motorlarla kendilerine: - Savaş sona eriyor, bizi Yunanlılar esir alacağına gelin siz alın, şeklinde haber yolladıklarını ifade ederek, buraların alınmasını önerir.

Ancak Cumhurbaşkanlığına sunulan bu rapor, İsmet İnönü'nün savaş sırasında izlediği, savaşa girmeden sınırları muhafaza etme politikası nedeniyle, sorunlar yaratacağı endişesiyle kabul görmez. Doğu bu sırada İnönü'nün emriyle adaların alınması için bölgeye asker kaydırıldığını, kendisinin adalara yapılacak bir çıkarma için stratejik bölgelere elişkin bir rapor daha hazırladığını ama bu çalışmaların İngilizlerin desteğindeki Yunanlıların adaları işgali üzerine bir sonuca ulaşamadığını dile getirmektedir. Savaş sonrasında ise adalar İngilizlerin desteğiyle, Yunanlılarda kalır.

Savaş sonrasında MAH'ın çalışmaları iyice içe dönük olarak gelişir. Ancak istisnaları Balkanlar ve Kafkasya'dır. Buralardaki istihbarat çalışmalarına önem verilir. Bağlantılar ajanların gidiş, gelişleriyle canlı tutulur.

VON PAPANE SUİKAST VE TÜRKİYE’NİN GÜÇ GÖSTERİSİ

Yukarda Çiçero olayıyla ilgili olarak değindiğimiz İkinci Dünya Savaşı‘nın Almanya Ankara Büyükelçisi Von Papen’in başından bir de suikast olayı geçmiştir. Bu olay Türk istihbarat birimlerinin o dönemdeki çalışmaları ile devrin siyasi iradesinin kararlılığı ve Türkiye’nin daha sonra butür olaylar karşısındaki tutumunun ne kadar farklı olduğunun görülmesi açısından ilginçtir. O dönemde istihbarat birimleri nasıl çalışmış ve bir dış tehdidin içerde gerçekleştirdiği eylemin sonrasında neler yapılmıştır?

Unutmamak gereken önemli bir olay da bu dönem içinde Türk toprakları üzerinde en az 20 ülkenin istihbarat servisinin faaliyet içinde bulunduğu gerçeğidir.

Türk elçiliklerinin yazışmalarında güvenlik ve gizlilik var mıdır ya da ne kadar vardır? Açık istihbarat ya da diplomat uyanıklığı ne demektir?

Gelin yeniden Von Papen’e kulak verelim ve başından geçen olayı öncesi ve sonrasıyla istihbarat açısından da değerlendirerek kendi ağzından dinleyelim:

” O sene Ankara’da sibirya’yı hatırlatacak bir kış oldu. Derece sıfırın altında 30 du. Rusya üzerine yürüyen Alman orduları da baştaki başarılana rağmen bu şiddetli kış önünde ilk hezimetine uğradı. Moskova önlerine yaklaşan Alman askerleri üzerlerindeki ince elbiselerle oldukları yerde kalıyorlardı. O tarihlerde bir ara Berline gitmiştim. Türk elçi Gerede ile uzun uzadıya bir görüşme yaptık. Tabii bu görüşmeleri sefir hariciye vekaletine bildirdi. O sırada gizli Türk şifresi Berlin tarafından biliniyordu.Sefirin raporunu öğrenmişler. Ribbentrop beni şidettle eleştirdi, kınadı. Ben dostum Gerede ile görüşürken, Rusya seferinin, yakında mukabil bir hareketle karşılaşacağından endişelendiğimi, böylece bir barış yolunu kabul etmek zaruretinin kendiliğinden doğacağını ümid ettiğimi söylemiştim. Barış olanaklarından zımmen bile bahsetmek o sırada Almanya’da affedilmeyecek bir hata sayılıyordu.

Aynı mealde bazı şeylerden bir İspanyol gazetecisine de bahsetmiştim.

Aldığı notlar otel odasından çalınmış. Amerika radyosuna gönderilmiş.

Radyo da böyle şeylerden bahsedince bana ateş püsküren telgraflar geldi.

Bereket versin 7 Aralık tarihinde Japonların Pearl Harbour'da Amerikan donanmasına yaptığı ani hücum sevinci ile Hitler, benim sözlerim üzerinde fazla durmak vesilesini bulamadı. Aleyhimdeki bu durumda o hadisenin akisleri arasında unutuldu.

Hitler o zamanlar Washington da neler döndüğünü farketmiyordu. bunu görebilseydi hemen 4 gün sonra sırf Japonya'yı keyiflendirmek için Amerika'ya harp ilan etmeye kalkışmazdı. Aslında Hitler7in Amerika'ya harp ilan etmesi, Roosevelt7in tam istediği şeydi. Bugün ortaya çıkan gerçekler gösteriyor ki Amerika o gün Japonların yapacağı baskından daha iki gün evvel haberdardı. Ama birliklerini vaktinde ikaz edememişlerdi.

Birinci Dünya Savaşından hiç de memnun çıkmamış olan Amerika'da bir tarafsızlık kanunu çıkarılmıştı. Hitler'in açtığı harbe hiç bir suretle katılmamak taraftarı olanların sayısı fazla idi. Bu nedenle dünya üzerindeki gerginlik ve mücadelenin yayılmasını sağlayacak pisikolojik ortamın doğması için Pearl Harbour gibi bir saldırının olması gerekiyordu.

Sayın dostum Numan Menemencioğlu bana yılbaşında yazdığı bir yazıda: ' Bu şiddetli kış, bana bu zalimane kasaplığa bir son verdirecek gibi geliyor.

İnsanlığın düşeceği, medeniyetimizin tamamen söneceği günlerin başlangıcındayız." derken adeta kehanette bulunmuş. Ne acıdır ki Roosevelt, Hitlere karşı olan nefretini Alman milletinden çıkarmaya kalkmış ve onun mahvına sebebiyet vermişti. 1917 de Voodrow Wilson, Avrupanın büyük devletlerine krizi kendi aralarında hallettireceği yerde hiç lüzumu yokken Amerikayı da harbe sokmuştu. Ama komünistlerin totaliter programları konusunda en ufak bir fikir sahibi olmayan Amerika'nınyeni devlet başkanı, dünya tarihini etkileyecek kadar şiddetli olan bu gerginliğin ucunun Amerika'ya da dokunacağını iyice hesap edememişti. Menemencioğlu'nun o zaman bahsettiği medeniyetin sönmesi meselesi bugün hala tartışılıyor.

24 ŞUBAT'DA PATLAYAN BOMBA

24 Şubat günü Ankara'da Çankaya yolunda, Kremlin'in canını sıkan bir elçiyi ortadan kaldırmak için düzenlediği suikast bugün belki unutulmuştur. Gerçi emellerinde başarılı olamadılar. Ama bu olay benim savunduğum Türkiye'nin tarafsızlık politikasının, Türkiye'yi savaşa sokmak ve Çanakkale'yi elde etmek emeli taşıyan bazı kimselerin işine gelmediğini göstermişti.

O sabah hergünkü gibi, erken saatte, yanımda eşim olduğu halde Ankara'nın bu büyük caddesinden büroma gidiyordum. Birden bire arkamızda müthiş bir patlama oldu. İnfilakın şiddetiyle ikimiz de yere kapandık. Ben hemen toparlandım. Korkmuş olan eşimin toparlanmasına yardım ettim. Bir taraftan da ona olduğu yerde kalmasını söylüyordum. Etrafıma bakındım kimseler yoktu. Peki ama bombayı kim atmıştı? Yoksa bu bir mayın mıydı?

Karımın arkasında küçük et parçaları bulunduğunu hayretle farkettim. Oysa ikimizin de bir yerine bir şey olmamıştı. Yalnız benim kulak zarım zedelenmiş, bir de pantolonum yırtılmıştı. Yüz metre civardaki bütün binaların pancereleri kırılmıştı. Ama bombayı atan ortada yoktu. Tesadüfen oradan geçen bir taksi , hem polise hem de sefarete durumu bildirmiş. Çok mükemmel çalışan Türk Emniyet Teşkilatı hadise mahalline geldi ve bombayı atanın bizzat parça parça olduğunu, şahsından hemen hemen eser kalmadığını tespit etti. 50 metre ilerdeki bir ağacın dalında tek bir ayakkabı buldula r. Türkiye Hükümet Reisi, hadisenin büyük bir titizlikle tahkik edileceğini, siyasi gerginliklerin doğmasına bile sebep olsa, Türk toprağının siyasi cinayetlere sahne edilmesine müsamaha edilemeyeceğini beyan etti.

24 saat içinde işin mahiyeti anlaşıldı. İstanbul'da okuyan bir Makedonyalı talebe, Rus Konsolosluğu'nca bu iş için hazırlanmış. Rus konsolosluğu o zaman Türk güvenlik birimlerince sarılarak suikastcinin cürüm ortağı yetkililer tarafından istendi. Bu işle alakalı bir başka şahsın da daha evvel davranarak Rus hududunu geçtiği öğrenildi. Bir ay süren mahkemede bütün teferruat ortaya çıktı. Suikastçiye bir Walter tabancası, bir de gaz bombası verilmiş. Bombayı ancak polis tarafından sarılma tehlikesiyle karşılaşınca kullanacakmış. Ama cani Atatürk Bulvarını tenha

görünce kendini emniyete almak düşüncesiyle beni 7 metre arkamdan vuracağı halde, tabanca ile gaz bombasını birlikte kullanmayı tercih etmiş. Hakikatte içi dinamit dolu olan bombayı fırlatınca tabancayı kullanmaya vakif bulamadan parçalanmış. Fedai bir suikastçiyi, komünist tebaalı bir insanı Türk polisine karşı korumak için tasarlanan bu usül hiç de ustaca değildi. Ama o tarihten sonra olanların buna benzer metodlarla yapılmasına karşı tecrübe edinmiş olduk.

Göbbels'in hatıra defterine yazdığına göre, bu gibi suikastlerde tatbik edilen metodlar hakkında ilerde aynı usulü kullanmak isteyeceklere karşı tedbir olmak üzere gazetelere teferruatlar yazdırılmamıştı. Böylece Almanya'da kendi vatanımda bu olay pek fazla duyulmamıştı. Bu nedenle hadiseden 18 sene sonra, halen benim o zamanlar Hitler'in savaş gayelerini destektlediğim kanatini taşıyan Alman hariciyesini mazur görüyorum.

Olay sonrasında Türkiye'nin her tarafından yakın alaka gördüm. Başkan İnönü ve pek saydığımız eşi, eşime çiçekler göndererek geçmiş olsun dediler. Kızıma da Cumhurbaşkanının hususi atına binme izni verildi.

Gazzeden dostum olan Refet Paşa bana sarılarak ' Cephede olmadan top seslerini duymak ne büyük saadet' dedi. O zaman Vekil olan Ali Fuat Cebesoy, Ürdün cephesinde beraber olduğumuz bu eski dost bize parlak bir akşam yemeği verdi. Numan Bey tanınmış kulak mütehassısı Dr. Topas'ı bana gönderdi ve kulak zarımı düzelttirdi. Gerçi biraz ağır duyar oldum ama, Almanya7da harp sonrası mahkemeleri sırasında geçirdiğim enfaktüs yanında bunu arıza bile saymam. sonradan Amerikaya kaçan bir Sovyet gizli teşkilat subayının bu konudaki açıklaması pek ilgi çekicidir. 1944 de beni ortadan kaldırmak vazifesini önce ona vermek istemişler. Bir kolayını bulup atlatmış. Böyle olduğuna pek şükrediyordu. Zira suikastçinin akibetine o zaman o uğrayacakmış.

O senenin yazı Türkiye ile Almanya arasında yapılan güzel bir anlaşma ile bitti. Hitleri bu işte ikna etmek için epeyce uğraştım. Türkiye bize krom vesair iptidai maddeler verecek, buna mukabil Almanya Türkiye'ye iki modern tank birliği malzemesi temin edecekti. Hitlerin bu tankları bir gün kendisine karşı kullanacakları endişesine karşı. Türklerin ne kadar kuvvetli ve bağımsız olurlarsa tarafsızlıkları da o derece sağlam olur fikrini savunarak tankların verilmesini sağladım.

Bir sonraki 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı geçit resminde, bu tanklardan bir kısmı yabancı erkan önünde geçerlerken, herkesin gözleri parlamıştı. Bir çok tarafsız kimse de bu işi, kuru sözlerden daha değerli bir dostluk nişanesi olarak vasıflandırmıştır. Gerçekten savaşın en sıkıntılı döneminde müttefiklerin düşmanı bir devletten sırf tarafsızlığın teminatı için tank satın almak başarılı bir hareket olmuştu.”

SUİKASTÇİLER NASIL YAKALANDI

Evet o dönem Türkiye hem tarafsızlık politikasının en hassas noktası olan Sovyet büyükelçiliğini kuşatıyor, hem de içerdeki suikastçiyi alıp yargılıyor. Bugünün siyasi otoritesi açısından, hem de dönemin gizli servisi ve polisinin olayı çözmek bakımından gösterdiği başarının neden günümüze uzanmadığını iyi tahlil etmek gerekiyor. Siyasi otoritedeki kararlılık ve bu tür olaylara verilen önem gerekli etkiyi gösteriyor.1940'lardan 1994'lere gelindiğinde Türkiye'de bugün aydınlatılamayan siyasi cinayetlerin sayısının bin 700 lere ulaşması kararlılığın önemini anlatsa gerektir. Bunda o dönemin istihbarat servisinin de yıpranmamış ve henüz iç kararsızlıklara bulaşmamış olmasının da etkisi kuşkusuz bulunmaktadır.

Gizli servis Papen'e suikast girişiminde bulunan kişinin 25 yaşındaki Yugoslav göçmeni Ömer Tokat olduğunu saptar. Tokat, Yugoslav komünist partisi üyesidir. İstanbul Hukuk Fakültesinde okumuştur ve Türk vatandaşlığına da kabul edilmiştir. Polisin İstanbul'daki Sovyet Konsolosluğu'nu kuşatması bu saptamanın hemen sonrasında yapılır.

Konsoloslukta arşiv memuru olarak gözüken George Pavlov olayla ilgisi bulunduğu gerekçesiyle istenir. Kuşatma iki gün sürer. Bu sırada Pavlov nasıl savunma yapacağı konusunda hazırlıklarını tamamlar. Sovyet Büyükelçisi Sergei Vinogradov, Pavlov'u verir ama Türkiye'ye yönelik tehditler de dile getirir. Bu sırada olayla ilgisi bulunan ve Sovyet Ticaret Ateşeliğinde uzman olarak gözüken Leonid Kornilov sınırda ele geçirilir. Bunlarlar la birlikte, berber Süleyman Sağol ve öğrenci Abdurrhanman Sayman da yakalanırlar.

Duruşmalarına 2 Nisan 1942'de başlanır. İtiraflar ve ardından gelen uzun yargılama süreci sonunda 17 Haziran 1942'de 4 sanık ta suçlu bulunurlar.

Sovyet gizli servisinin (NKVD) ajanları olan Kornilov ve Pavlov 20 şer yıl, diğer iki Türk ise itirafları ve yarndımlarından dolayı 10 'ar yıl hapis cezasına çarptırılırlar. Olay sırasında ölen suikastçi Ömer Tokat 'ın kimliği ise bütün vucudunun parçaları bir araya getirilerek ve iki kaşının arasındaki siğili dahi saptanarak tespit edilmiştir.

Bu dönemde gizli servis etkin bir dinleme ve gözetleme ağına sahiptir.

Araçlar ilkel ama insanlar kararlı ve inanmıştır. Hemen bütün otellerde çalışanlar, diplomatlara hizmet veren kişiler ya gizli servisin ya da polisin adamıdır ve Polis ile gizli servis arasında büyük bir koordinasyon ve işbirliği sözkonusudur. Bu dönemde Türkiye'nin dışarıya karşı istihbarat antenleri son derece açık bulunmaktadır. Hiç bir aykırı hareket affedilmemeye çalışılır.

Almanların ünlü propaganda bakanı Dr. Joseph Gobebels'in Türkiye ziyareti sırasında rotasından çıkarak askeri tesislerin fotoğrafını çekmesi de affedilmemiş ve bakan Türkiye'ye ayak basar basmaz resimler geri alınmıştır.

CHP iktidarı MAH'ı gerektiğinde baskı unsuru olarak da kullanmaktadır.

Zaten MAH adı insanların ağızlarına alırken bile korktuğu bir kuruluştur.

Hele savaş yıllarının korkunç takipleri ve olağanüstü yetkileri, teşkilatın yarattığı ürküntüyü arttırmıştır.

Bu döneme ilişkin olarak bir MAH mensubunun anlattıkları ilginçtir: " O dönemde Kars'da sınırı kollayan bizim yetkili arkadaşımız, bizden birisinin başına kara bir torba geçiriyor. Ele bir ip ve balta alınıp dağa gidiliyor. Dönüşte bizim sorumlunun elinedeki ip ve balta kanlıdır ve açıkta getirilmektedir. Bizimkilerin bulunduğu binadan zaman zaman çığlıklar yükselir. Halk teşkilatın sürekli adam doğradığına inanır. Hatta anlatılanlara göre binanın önünden zorunlu olmadıkça geçmezler, geçerken de kimseyi bulamazlarsa binayı selamlarlarmış. Bu o zamanlar Sovyet istihbaratına karşı yürütülen bir pisikolojik mücadele yöntemidir. Dağa götürülen bizim adamımızdır. O sırada bir de tavuk götürülür, o kesilir ve ip ile baltaya bu kandan bulaştırılır. Bizim elemanlar da binadan sürekli bağırırlar. "

Evet bu bir yöntemdir. Bölgede yaratılan güçlü MAH ağına Doğu Emniyeti adı verilmiştir. Doğu Emniyeti'nin bölgede yarattığı otorite ve korku havası bugünlere kadar uzanmaktadır. Bu ortamdan siyasi iktidar da uzunca bir zaman yararlanmıştır.

Doğu Emniyeti bugünlerde efsane gibi MİT içinde dilden dile anlatılan pek çok olayın arkasındaki güçtür. Batılı hiç bir gizli servisin sınırlarından içeriye adam gönderemediği Sovyetlere bu örgütlenme sayesinde MAH eleman göndermiş ve sınır güvenliğini son derece sıkı tutmayı başarmıştır. Bölgede yaşayan Türk kökenli halklardan geçilen ajanlar Doğu Emniyeti örgütlenmesinde eğitilmişlerdir. Bunlar Ankara Keçiören'deki karargaha getirilerek gerilla eğitiminden geçirilip, operasyonlar için hazırlanmış ve birer ikişer gruplarla Sovyetlere salınmışlardır. Sonuçta çokça başarı sağlanamasa da önemli hareketler yapılmıştır. Bunlar Karadeniz dahil Sovyet sınırının bulunduğu bütün bölgelerde etkin bir şekilde yapılan eylemler arasındadır. Bu örgütlenme daha sonra bırakılmıştır. Ancak bu dönemde Sovyetlere gidip öldürülen elemanlar Vatani Hizmet Cetvelinden aylığa bağlanmışlardır.

İçerde; yasası bile bulunmayan gizli servisin adıyla bir baskıcı hava estirilmektedir. İstihbarat çalışmaları iyiden iyiye içe dönünce garip olaylar da yaşanır.

1949 yılında CHP iktidarının son aylarında içe dönük bir çalışmasıyla MAH gözler önüne hatta mahkemeye çıkar.

BAYAR VE MENDERES İNÖNÜ'YÜ ÖLDÜRTECEK

Başbakan Şemsettin Günaltay kendisiyle çok ömenli bir konuda görüşmek için randevu alan DP Aydın milletvekili Reşat Aydınlı'yı beklemektedir.

Aydınlı'yı, Başbakanın isteği üzerine MAH'dan gelen bir ekip de beklemeye başlar. Başbakanın odasına kurulan ses alma cihazı bu önemli görüşmenin sözlerini kaydedecektir. Öylede olur. Aydınlı gelir ve Celal Bayar'ın bilgisi dahilinde DP içinde İsmet İnönü'ye karşı bir suikastin planlandığını söyler. Ortalık birden karışır. MAH sesleri Başbakanın masamının altına yerleştirdiği ses alma cihazıyla kaydetmiştir. Aydınlı savcılığa verilir. MAH ses alma cihazını ve kasetlerini topladığı gibi mahkeme salonuna gelir. Bu teşkilatın basın önündeki ilk şovu olacaktır.

MAH'ın o dönemdeki başkanı olan Naci Perkel de mahkemede ifade verir. Bu basın ile MAH ın ilk açık tanışması olarak da tarihe geçer. Bir politik skandalda da MAH ilk kez kendini ortaya koymaktadır. Aslında böyle bir suikast teşebbüsünün olmadığını o dönemin CHP iktidarı da bilir. Ancak oyun oy avcılığına dönük olarak oynandığı için herkes rolünü büyük bir ciddiyetle oynamıştır. Zarar gören yine MAH olacaktır. 1949 da yaşanan bu olayın ardından 1950 seçimleriyle Türkiye'de CHP adıyla özdeşleşen bir dönem kapanır ve DP iktidarı dönemi başlar. Daha sonra NATO'ya giriş ve bunun getirdiği uluslararası bağlantılar MAH'ı daha derinden etkileyecek olaylara gebedir.

Bunlar arasında MAH'ın özellikle Amerikan, İngiliz, İtalyan, Alman gizli servisleriyle daha içli dışlı olması en önemli nokayı oluşturur. Bu servislerle girilen ilişkiler teşkilatı pasifize olma noktasına kadar getirir.

MENDERES MİLLETVEKİLLERİ İÇİN DOSYA HAZIRLATIYOR

Dışta böyle bir tehlikeyle karşı karşıya olan teşkilat, içerde iktidarın bir güç unsuru olarak kullanılmaya devem edilir. Adnan Menderes'in teşkilatı kendi muhalifleri için bilgi toplamada kullandığı, hatta bunun için bir özel büro dahi kurduğu bilinmektedir.Menderes'e milletvekillerinin özel yaşantısıyla ilgili bilgi aktaran ve dosyalar hazırlayan kişilerin başında ilginçtir bir gizli servis elemanı gelmez.

Bu bilgileri toplayanların başındaki kişi dönemin İstanbul Valisi Fahrettin Kerim Gökay dır. O zamanlar " Tıfıl" bir gazinocu olan Fahrettin Aslan, milletvekillerinin gece yaşamıyla ilgili bilgiler derler, toplar, dosyasını oluşturur ve " Mini Mini Vali" Gökay'a iletir.

Karşılığında da ayrıcalıklar elde eder. Gökay da bu dosyaları Menderes'e gönderir. Hangi milletvekili nerede , kiminle yatmış, ne yapıyor, ne konuşuyor, ne iş yapıyor gibi bilgilerin bulunduğu dosyalar, Menderes'in elinde birer susturucu olarak kullanılır.

1956 'ya gelindiğinde teşkilatla ilgili sıkıntılar had safhaya ulaşmıştır.

Menderes bunun nedenlerini soruşturmak için Başbakanlık Müsteşarı olan Ahmet Salih Korur'a sorunları içeren bir rapor hazırlamasını emreder.

Korur hemen İstanbul bölgeye gider. Burada ilk iş MAH içinde Menderes'in telefonlarının dinlendiği dedikodularını incelemek olur.

Bir gün odasında çalışan Fuat Doğu'nun kapısı açılır ve içeriye Korur girer. Kendini tanıtır ve "Neden Adnan Menderes'in telefonlarının dinlendiğini" sorar. Sert, asabi ve konuşması hırçın olan Korur'u Menderes'in telefonları konusunda işkillendiren olaylar aslında hemen herkesin bildiği ama açıklayamadığı gizli aşk ilişkilerine dayanmaktadır.

Menderes'in çapkınlıkları konusunda dosyaların hazırlandığı dedikoduları artmaktadır. Gelen bilgiler arasında Menderes'in gönül ilişkilerinin bulunduğu kadınların telefonlarının dinlendiği de yeralmaktadır. Korur'un hırçınlığı bu yüzdendir.Doğu böyle bir olayın olmadığını söyler ve kasasında kilitli duran bir listeden kimlerin

telefonlarının dinlendiğini gösterir. Menderes'in veya sevgililerinin telefonları bu listede yoktur.

Ama aslında bu telefonlar zaman zaman dinlenmektedir. Çünkü sözkonusu olan ülkenin Başbakanıdır.

MAH’ ÇILARIN MAAŞLARI CIA’DAN

Korur’un bu araştırmaları sonucunda ortaya çıkar ki dinleme servisi çalışanları da Amerikalıların eline geçmiştir. Dinleme istasyonlarını kuran Amerikalılar buralarda çalışanları özellikle de telefon dinlemesinde görev yapan memurları maaşa bağlamışlardır. Menderes’in telefonlarının dinlenmesi iddiaları da buradan kaynaklanmaktadır.Korur, daha sonra sık sık çağırıp bilgi alacağı ve Başbakan ile görüştüreceği Fuat Doğuy’la bu tartışmayla tanışır.

Korur’un incelemesi çok acı gerçeklerle dolu olarak bir süre sonra Başbakan Adnan menderes’in önüne konur.

Korur raporunda Amerikalıların MAH’a hakim olduklarını, İstanbul’daki MAH okulunun, servisin İstanbul örgütünün ve Yeşilköydeki soruşturma teşkilatının Amerikalılardan alınan paralarla döndürüldüğünü belirtir.

Amerikalılar paraları doğrudan ilgili servin amirine ve çalışanlarına, zarf içinde vermektedirler. Paraların karşılığında iş isterler. Bu durum servis çalışanları arasında büyük tepki çeker. Amerikalılardan para alarak iş yapmak servis elemanlarının onurlarını kırar. Acı verir.

Diğer servislerle de işbirliği vardır, ancak burada yapılan işle ilgili para ödemeleri merkeze ulaştırılmaktadır. Ve teşkilat bütçesine dahil edilmektedir. 1956 yılında yapılan bu soruşturma sırasında orta çıkar ki Amerikalılar belirlene bildiği kadarıyla MAH’a ayda 100 bin, İngiliz gizli servisi 30 bin, Fransızlar 7-8 bin,İtalyanlar da 4 bin lira vermektedirler.

BEHÇET TÜRKMEN VE AMERİKALILAR

Menderes üzüntüsünü saklamadan müsteşarına şu talimatı verir: ” Keselim ilişkiyi… Yalnız Anerikalıları darıltmayalım. Bize yapacakları para yardımını malzeme olarak yapsınlar. Sonra para verilecekse bu direk olarak servisin başına verilsin”

Bu görüşmenin ardından Amerikalılardan para alımını destekleyen ve uygulamayı başlatan MAH Başkanı Behçet Türkmen Paşa Bağdat’a elçi olarak atanır. Türkmen epey ağırdan aldığı masa toplama çalışmalarını bir kaç ayda tamamlayabilir. Yıllar sonra da Coca Cola şirketinin Türkiye Temsilcisi olarak görev yapar. Oğlu İlter Türkmen’de 12 Eylül döneminde Dışişleri Bakanlığı görevinde bulunmuştur. Bu dönem özellikle Behçet Türkmen’in Özel Kalem Müdürü çok sıkı takibe alınmıştır. Şüphelerden bir kısmı da onun üzerinde yoğunlaşmıştır.

18 Nisan 1957 de MAH Başkanlığı görevine Adnan Menderes, Hüseyin Avni Göktürk’ü getirir. Göktürk görev süresince zaman zaman özel ilişkileri nedenyile Menderes’e zor anlar yaşatmasına rağmen ,1957 den 1959’a kadar bu görevde kalır.Görevden alınmasına da Nimet Arzık’a görevinin başında, teşkilatın evlerinden birisinde, iş bulmak amacıyla görüşmek için çağırdığı sırada yaptığı uygunsuz teklif neden olur. Arzık Londra uçak kazasında Adnan Menderes ile birlikte olan eşi Şerif Arzık’ın ölümünün 56. gününde gerçekleşen bu olayın peşini bırakmaz. Çıkardığı şiir kitabıyla olayı kamuoyuna duyurur. Dönemin Anadolu Ajansı‘nın Genel Müdürü olan Şerif Arzık, Menderes’in yakınlarındandır. Olayın yarattığı geniş yankılar sonucu Menderes’in oluruyla Ahmet Salih Korur Hüseyin Avni’yi görevinden alır.

Hüseyin Avni görevi süresince Amerikalılarla ilişkiler konusunda Menderes’in istediklerinin çok azı yerine getirilir. Çünkü teşkilat kaynak bakımından, teknik olanak bakımından yetersiz durumdadır. Eğitim çalışmalarını da Amerikalılar ya da Amerika’da eğitim görmüş personel yaptırmaktadır. Daha sonra Menderes MAH’ın Başkanlığına Müsteşarı Salih Korur’u vekaleten getirir. Korur 6 ay süreyle yaptığı bu görev sırasında Amerikalılarla ilişkileri yeniden düzenlemeye çaba gösterir.

Korur Amerikalılara ortak operasyonlarda masrafların yarı yarıya karşılanacağını, ajan teminlerinde ise verilen hizmetin karşılığında ücretin CIA tarafından ödeneceğini Amerikan servisinin yetkililerine aktarır.

Örgütün bütçe kullanımı konusunda da oldukça büyük kontrolsüzlükler ve başı boşluklar vardır. Paraların nereye harcandığı bilinmediği gibi, harcanan paralar bir bakkal defterine yazılıp sonra o da imha edilmektedir. Paraların hemen tamamı örtülü ödenekten aktarılmaktadır.

Diğer servislerden gelen paraların nasıl ve nereye harcandığı ise hemen hiç bilinmemektedir. Burada teşkilatın üzerinde hükümetin veya parlamentonun hiç bir kontrol mekanizmasının çalıştırılamadığı çok açık bir şekilde görülmektedir. Bunun nedeni de MAH'ın hala bir yasasının dahi bulunmayışıdır.

KORUR VE MENDERES CIA BAĞLANTISINI ANLATIYOR

Ahmet Salih Korur Yassıada’da yargılandığı sırada bu ilişkiler konusunda 22 Aralık 1960 günü yapılan oturumda şunları söyler: ” Dedim ki sureti katiyede Amerikalılardan para almayacaksınız.

Amerikalıların servis şefini daireme çağırdım. Kati talimat verdim: ‘

Hiçbir memurumuzla temas etmeyeceksiniz ve para vermeyeceksiniz’”

Aynı oturumda Adnan Menderes de şunları dile getirir: ” Böyledir beyefendi. Yavaş yavaş yardımı kestik. Bu yardımlar şöyle başlamış: Servisler arasında irtibatlar tesis etmek , birbirine malumat vermek suretiyle müşterek çalışılıyor. Bunun bağlı olduğu külfeti karşılamak üzere yavaş yavaş irtibat temin etmişler, bunu Behçet Türkmen’in uygun gördüğü anlaşılıyor. Ahmet Salih Korur’u bu servise bir de orada neler cereyan ediyor, gayesini anla dinle diye vazifelendirmemin sebebi budur. Netice aldıktan sonra ilişkileri keselim ama Amerikalıları darıltmayalım. Daimi surette servis olarak yardıma muhtacız. Bizim servise mensup olan memurlar , doğrudan doğruya Amerikalılardan para alıyor gibi vaziyete düşmeyi önleyelim dedim.”

Bu döneme ilişkin değerlendirmelerinde Fuat Doğu Teşkilatın içinde bulunduğu mali sıkıntıyı “felaket” olarak adlandırmaktadır. Doğu Amerikalılar ile ilişkiler konusunda kendisinin arkadaşlarına ” Biz onlardan para ve teknik olanak bakımından yararlanacağız ama onlara kendimizi kullandırtmayacağız” dediğini aktarmaktadır. Gelişmelerin Doğu’nun istediği gibi olmadığı ortadadır. Doğu’nun azmi ile Amerikalılar Erenköy’deki binanın haberleşme sistemini ve teknolojik eksikliklerini yenilerler. Hatta Doğu bu binanın haberleşme sisteminin Beyazsaray’dakinin aynısının olduğunu vurgulamaktadır.

CIA GÖREVLİSİ TEHDİT EDİYOR: BAŞBAKANA ŞİKAYET EDERİM

Ancak Türk istihbaratçıları ile Amerikalılar arasındaki ilişkiler hep böyle gitmez. Büyük sorunlar yaşanmaktadır. Hatta bir keresinde Doğu, bir Amerikalı istihbaratçıyı odasından kovmak zorunda kalışını şöyle anlatıyor:

” Bir gün bir Amerikan istihbaratçısı gelerek bazı şeyler istedi.

Kendisine bunları veremeyeceğimizi söyleyince tehdide başladı. Kendisine ‘gömleğimizi aldınız, pantolonumuzu aldınız, ama donumuzu vermeyiz’.”

Daha sonra CIA’nin İstanbul istasyon şefi de Doğu’yu Başbakana şikayetle tehdit etmiş ama karşılığında ” Bildiğin yere kadar git” yanıtını almıştır. Yani Amerikalılarla ilişkiler çok ama çok kötü bir noktadır.

Sadece gizli servisin değil, Türkiye’nin onuru ile oynanmaktadır. Bu duruma son veren Başbakan Adnan Menderes ile görevlendirdiği Müsteşarı Ahmet Salih Korur ve gelişmelerden rahatsız olan teşkilat çalışanlarıdır.

Döneme ilişkin olarak Yassı Ada duruşmaları sırasında görülen davalarda gizli servisin elemanları dinlenmiş ve Amerikalıların servis çalışanlarına para verdiklerini doğrulamışlardır.

Çok eleştirilen CIA ile ilişkiler konusunda ise ilk temaslar 1950 den sonra başlamıştır. Aslında Amerikan gizli servisi CIA (Central İntelligence Agency) genç bir örgüttür. 1946 yılında Başkan Truman tarafından oluşturulmuştur.

MAH ile CIA arasındaki bağlardan birini de teşkilatın elemanlarının zaman zaman CIA için çalışmaları oluşturur. Gerçi dünyanın diğer servisleri de aralarında bu tür yardımlaşmalarda bulunmaktadır. Ama Türkiye’de kantarın topunun kaçtığı izlenimi vardır. Örneğin Batum’da görevlendirilen pek çok servis elemanı CIA’ya da çalışıyordur ve bunun karşılığında da para veya teknik yardım alınmaktadır. Bu çalışmalar isteğe göre ve ülkeye göre değişerek devam eder. Amerikalılar zaman zaman kimi yerlerde çalışan Türk elemanların karşı örgüt tarafından ele geçirildiği ya da

pasifize edildiğini ileri sürerek, bunların sorgulanmasını, görevden alınmasını dahi isteye bilmektedir.

CENTO DA OLAN BİTENLER

Bu tarihlerde Türkiye'yi Amerika ve diğer batılı gizli servislere bağlayan en önemli oluşmalar arasında girilen ittifak bağlantıları da yeralmaktadır. Türkiye bir NATO üyesidir. Bu ortak savunma şemsiyesinin altındaki gizli servisler kağıt üzerinde yaptıkları anlaşmalarla büyük bir bilgi akışı koordinasyonu içinde bulunmaktadırlar. Fiilen de bazı alanlardaki istihbarat çalışmaları ortak yürütülmektedir. Böyle olunca ilişkilerde bağlayı faktörler ön palna çıkmaktadır. Hele isitihbarat alanında teknolojik ve ekonomik üstünlüğü bulunan Amerikan, İngiliz, Alman istihbaratları diğer birimler üzerinde baskın hale gelmektedir.

Türkiye ile Amerikan ve İngiliz istihbarat birimleri arasında sıkı bağların kurulmasına ve gizli faaliyetlerin yürütülmesine yolaçan bir başka ittifak bağlantısı da CENTO olarak adlandırılan Merkezi Anlaşma Teşkilatı olmuştur. Bu teşkilat Türkiye, İran, Irak ,Pakistan ve İngiltere arasında Sovyetlerin Ortadoğu'da nüfuz kurmasını önlemek amacıyla Bağdat Paktı adıyla 1955 yılında oluşturulmuştur. Ancak Irak'da Temmuz 1958 'de yapılan bir darbe sonrasında Sovyet yanlısı yönetim iş başına geçmiştir.

Bunun ardından da pakt üyeleri Londra'da toplanarak teker teker Amerika ile savunma ve işbirliği anlaşmaları imzalanmasına ve merkezi Bağdat'ta olan Paktın merkezinin Ankara'ya taşınmasına karar verirler. Gelişmeler üzerine Irak 24 Mart 1959 yılında Pakt'dan çekildiğini açıklamıştır. Diğer ülkeler Amerika ile olan ilişkilerini daha da geliştirerek ve örgütün adını 21 Ağustos 1959 da CENTO yaparak faaliyetlerine devam ettiler.

CENTO, NATO ile SEATO örgütleri arasında bir peyk örgüt gibi görev yapmıştır. Yapılan anlaşmalarla örgüt içinde en etkin duruma Amerika geçti. Etkinlik Amerika'nın " İç kargaşa" durumları dahil her türlü dolaylı veya doğrudan saldırı durumlarında üye devletlere müdahale etmesi koşuluna kadar getirilmiştir. Bu koşullarla çalışan bir örgütte gizli servislerin faaliyetlerini sınırlamak da mümkün değildir. Örgütün Askeri Planlama Kurulu'nun başına da bir Amerikalı General getirilir.

Örgüt askeri anlamda bir büyük başarı sağlayamasa’da Ortadoğu’da Amerikan-İngiliz gizli servislerinin rahat , verimli çalışmalarında çok etkili olmuştur. Örgütün küçük hücrelerden oluşan istihbarat koordinasyon ve yönlendirme birimleri oluşturulmuş ve bunlar operasyonları yürütmüşlerdir. Bu birimin istihbarat faaliyetleri için bölgede dağıttığı paraların büyük bölümünü yüzde 60’ını Amerika, yüzde 40’ını İngiltere karşılamıştır.

CENTO'DAN PARA ALAN YAZARLAR

CENTO içinde Türkiye merkezin de oluşturalan bu istihbarat birimine, Türkiye MİT kanalıyla eleman sağlamış ve toplantılara MİT tarafından görevlendirilen istihbarat subayları katılmışlardır. Bu toplantılarda özellikle basında oluşturulan casus ağına katılan gazeteci-yazarlar, haber ve yazılarında Sovyet karşıtı tutum ve davranışları işlemişler ve karşı kampanyalar yürütmüşlerdir. Merkez'de bu yazılar değerlendirilmiş yazının içeriği, gazetede yayınlandığı yer ve büyüklüğü gözönüne alınarak , hatta bunlar yapılan değerlendirme toplantılarında cetvellerle ölçülerek sıkı sıkıya incelenmiş ve yazan gazetecilere, yazarlara paralar ödenmiştir.

Bu neredeyse reklam tarifelerini andıran bir tarife sistemine bağlanmıştır. Bu amaçla bir WIRITERS PANEL yazarlar listesi de oluşturulmuştur. CENTO'da bu işlemlerin yoğun olduğu sırada Genel Sekreterlik görevini Abbas Ali Khalatbari yürütmüştür. Milli Temsilciler Ofisi (NRO) olarak adlandırılan değerlendirme merkezinin başında ise, Mansur Negahbani bulunmuştur. Bu adlar 1963-1968 yılları arasında etkili olmuşlardır. Değerlendirmelere 1963-1968 yılları arasında Türk yetkililer olarak Albay Turan D. ve Sabahattin B. katılmışlardır.

Bugün de ilişkilerin değiştiği ve farklılaştığı yolunda bir belirti bulunmamaktadır. Çünkü basın bir gizli servisin vazgeçemeyeceği iletişim ve yönlendirme kaynağı durumundadır. İngilizler İRA ile mücadelelerinde , Amerikalılar İran ve Saddam Hüseyin ile girdikleri kavgada satın aldıkları, kurdukları basın organlarını kullanmışlardır. Birinci ve İkinci Dünya Savaşları sırasında da Türkiye'de etkin olan bazı gazeteler ile çok sayıda gazetecinin Almanlar, İngilizler ve Fransızlar tarafından finanse edildikleri ve yazılarında aldıkları paraların kaynaklarına göre yayın politikaları izledikleri bilinmektedir. Örneğin Alman belgelerinde Cumhuriyet Gazetesi'nin kurucusu Yunus Nadi'nin bir yakınının ihtiyaçlarını gerekçe göstererek Almanlardan para istediği ve bu isteğinin karşılandığına dair bilgiler yeralmaktadır.

MİT'den veya diğer gizli servis kaynaklı askeri örgütlerden para alan gazeteciler yazılarında aldıkları talimatlar doğrultusunda davranmaktadırlar. Bunlara para ödemesi yapılmaktadır. Bu arada istenmeyen gazetecilerle

mücadele için de yeni mücadele yöntemleri geliştirilmektedir. Bu yeni yöntem de sevilmeyen veya tehlikeli görülen gazetecilerin özel hayatlarından girdikleri şirket, siyasi ve şahsi çıkar gruplarına kadar uzanan bir yelpazede gizli servise ulaşan bilgiler veya oluşturulan dedikodular, adsız bildiriler kanalıyla veya takma adlarla yazılan köşe yazıları aracılığıyla gazetelerde yayınlattırılmaktadır.

Bunun için de yine gazeteciler kullanılmaktadır.

1995 yılında Ankara kaynaklı olarak ortaya çıkan “Uyanış Bildiri”leri bu tür yayınlardır. Uyanış Bildirisi’ nin ardından bazı gazetelerde açılan köşelerde, takma adlı yazarların kaleme aldığı olaylar da bu bildirilerin devamı olan yayınlardır. Uyanış bildirileri imzasız yayınlarına 6. sayısında son vermiştir.

Basında bugün önemli yerlerde bulunan pek çok ünlü gazeteci, gizli servisler ile parasal ilişki kurmuş durumdadır. Dün geliştirilen bu ilişkilerin bugün de devam ettiği tartışmasız bir gerçektir.

GAZETECİLERE PARALAR ÖZEL ULAKLA GÖNDERİLDİ

CENTO içinde yapılan değerlendirmeler sırasında istihbarat ünitesinin özellikle 1961 yılından 1974 yılına kadar Sovyetler aleyhine yazı yazanlara ödediği paralar, yüksek miktarlara ulaşmıştır. Türkiye genelinde de pek çok gazeteci ile özellikle bir sağcı gazetenin patronu dahil önde gelen yazarlarının tümü istihbarat ünitesinin verdiği bu paraları kabul ederek yazılar yazmıştır. Bu paralar özel ulaklar aracılığıyla gazeteci-yazarlara elden ve sarı zarflar içinde, paund veya dolar olarak ödenmiştir. CENTO diğer ülkelerde kendi şebekesine kattığı gazeteci-yazarlara da paraları yine özel ulaklar aracılığıyla göndererek ödemelerin yapılmasını sağlamıştır. İran ve Pakistan'da da çok sayıda gazeteci-yazar, bu şekilde CENTO gizli servis çalışmasına para karşılığı katılmışlardır.

CENTO, hemen her anlamda bağımlı olduğu Amerika'nın, Hindistan-Pakistan anlaşmazlığı, Kıbrıs dolayısıyla Türkiye-Yunanistan anlaşmazlıkları karşısında takındığı tutum nedeniyle çalışamaz duruma gelmiştir. Amerika bu konularda müttefiği olduğu Pakistan ve Türkiye'nin yanında yeralmak yerine karşıt tutumlar sergilemiştir. Bunun üzerine Pakistan 12 Mart 1979 günü, İran 13 Mart 1979 günü örgütten ayrıldığını resmen açıklamıştır. CENTO Daimi Komitesi de Eylül 1979 'da örgütü feshettiğini resmen açıklamak durumunda kalmıştır.

Bu uluslararası örgütler bağlamında Türkiye, Amerikan gizli servisleri ve özellikle askeri üniteleri tarafından Sovyetler'e karşı pek çok örgütlenmeyle donatılmıştır. Bunların Amerika'nın soğuk savaş yıllarında NATO şemsiyesi altında bulunan Batılı ülkelerde de oluşturulduğu daha sonradan ortaya çıkmıştır. Özellikle Kontrgerilla örgütlenmesi olarak adlandırılan ve askeri oluşumların içine yerleştirilen yasalarda ve örgüt şemaları içinde bulunmayan bu yapılanmalar pek çok bakımdan birer gizli servisi andırmışlardır. Bunlar daha çok operasyonel küçük gruplar olarak bir merkeze bağlı üniteler olmuşlardır. Amerika'nın bu özel savaş yöntemleri bloklar arası çekişmelerin yaygın olduğu ve soğuk savaşın tırmandığı yıllarda etkin olmuştur. Bu yeraltı örgütleri özel görevleri yerine getirmişler ve komünizm tehlikesine karşı kitlesel veya bireysel ortadan

kaldırma eylemleri de yapmışlardır. Kendilerini koruyan bir yasal zırh olarak da faaliyetleri ve bünyeleri üzerine gerilen ” Gizlilik” zırhını sonuna kadar kullanmışlardır.

KONTRGERİLLA

Türkiye’de Kontrgerilla, İtalya’da Gladio (Roma Kılıcı), Almanya’da Gehlen Harekatı, İngiltere’da Secret BritishNetwork Revealed, Belçika’ da SDRA-8, Hollanda da NATO-COMMAND,Avusturya’da SCHWERT, Yunanistan’da B-8 Sheepskin (Koyun Postu) adı verilen bu örgütler soğuk savaşın bitimiyle İtayla, Belçika, İngiltere ve diğer ülkelerde ortaya çıkartılmışlar ve eylemlerinden dolayı yargının önüne getirilmişlerdir.

Türkiye’de Kontrgerilla’nın birim olarak varlığı halen reddedilmektedir.

Genelkurmay içinde bulunan ve önceki adı Özel Harp Dairesi yeni adı Özel Kuvvetler Komutanlığı olan birimin de Kontrgerilla faaliyeti yürütmediği dile getirilmektedir. Diğer ülkelerin parlamentolarında bu konularda kabul edilen soruşturma önergeleri Türkiye’de kabul edilmemiştir. Bütün bu örgütler faaliyetlerinde NATO’yu bir şemsiye olarak kullanmışlardır.Türkiye’de bu tür bir örgütlenmenin varlığı tartışmasız bir gerçektir. Faaliyetleri konusunda da saptamaların çokça olmasına karşın ne adalet mekanizması ne de parlamento herhangi bir çalışma yürütmemiştir. Bu örgütlerin gerçekleştirdiği eylemler soruşturulup ortaya çıkartılamadığı için de tarih içinde “Kara delikler” oluşmaktadır.

Bu konuda 24 Ocak 1993 günü aracına yereleştirilen bombanın patlaması sonucu yaşamını yitiren Uğur Mumcu’nun 7 Aralık 1992 günü Cumhuriyet Gazetesi’ ndeki makalesi ilginçtir. Mumcu’nun cenazesine katılan yüzbinlerce kişi attıkları sloganlarla cinayetten islamcı terör örgütleri ile bir türlü gerçek yüzü ortaya çıkartılamayan, bu nedenle de pek çok kurumu töhmet altında bırakan “Kontrgerillayı” sorumlu tutmuşlardır.

Mumcu’da yazısında şu görüşleri dile getirmektedir: “Kontrgerilla konusundaki tartışmalar bitmiyor.Bizler 70’li ve 80’lı yıllarda bu konuyu elimizden geldiği kadar belgeledik. O zaman susuldu.

Kontrgerilla 12 Mart döneminde Ziverbey Köşkü sorguları sırasında ortaya çıkmıştı. Sorgular, ‘Burası Genelkurmaya bağlı Kontrgerilladır, burada anayasa yoktur’ diye başlıyordu. Aynı işkenceli sorgular Ankara’da yapıldı. Atatürk Orman Çiftliğindeki Marmara Köşkü, Bahçelievlerdeki eski Gönen Koleji ve Mamak Muhabere Okul’undaki Radyoevi’nin

altındaki odalar işkence yerleri olarak kullanıldı. Bu sorgular MİT, siyasal polis ve sıkıyönetim görevlilerinden oluşan ‘ karma timler’ tarafından yapıldı.

Bizler kontrgerilla sözcüklerini ilk kez bu sorgulardan öğrendik.

İstanbul’daki ünlü Ziverbey Köşkü sorgularından geçen emekli Kurmay Yarbay Talat turhan, konuyu mahkeme önünde ortaya attı. Bununla da yetinmedi 12 Haziran 1973 günü Genelkurmay Başkanlığı‘na 11 Şubat 1973 günü de Başbakan Ecevit’e mektup yazarak konunun araştırılmasını istedi.Talat Turhan savunmasına Amerikan silahlı kuvvetler yayını ‘

Counterguerilla Operations’ adlı kitabı da ekleyince konu büsbütün önem kazandı. Önce bu kavram neydi ne değildi bu konu araştırıldı. Özel Harp bir savaş terimiydi. Bu askeri terim üç ayrı kavramı içine almaktaydı.

Gayrı Nizami Harp gerilla birlikleri tarafından başlatılan ayaklanma, pisikolojik savaş, gerilla savaşına karşı ulusal amacı desteklemek için başlatılan, ayaklanmaları bastırmak için alınacak askeri, siyasal, pisikolojik ve ekonomik önlem ve eylemler demikti.

MUMCU SORUYOR: OKUMA YAZMAYI YENİ Mİ ÖĞRENDİNİZ

Bu anlamda özel savaş birlikleri, dünyanın bütün ordularında vardır. Bu tür kuruluşların askeri amaçları yasal çerçevede yürütülür. Bu konuda emir vardır, komuta vardır, yetki vardır, sorumluluk vardır. Hiç kimse ‘ silahlı kuvvetlerde özel harp dairesi olmamalıdır’ diyemez. Bu birlikler Amerikan ordusunda’da , Yunan Ordusunda’da vardır.Suriye Ordusunda’da, İran Ordusunda’da.. Her ordu bu savaş taktiğiyle yetişmiş birliklere sahiptir.

Eski Milli Savunma Bakanlarından Hasan Esat Işık, arkadaşımız Cüneyt Arcayürek’e bakın bu konuda neler demiş:

-Fikir planında geçerli ve doğru. Kontrgerilla her ülkede var. Genelkurmay bunu planlarına almış. Amacı şu: Ülke işgal edilecek olursa iç direniş nasıl yapılacak? Bu, fikir planında geçerli ve doğru. Yalnız şu durumlar var:

1-Fikri ABD vermiş,.2-Finansmanını yapmış. 3-Bu örgütü sızmalar olmuş.

Bu uzmanlar , Pentagon’dan başlar CIA’nın sızmasına kadar sürer (

Arcayürek, Demokrasi’nin Sonbaharı, s:371).

Türkiye’de Özal Harp Dairesi ilk kez başka adla 1952 yılında DP döneminde kurulmuş. Bugün bu daire ‘ Özel Birlikler Komutanlığı’ adını almış. O yıllar soğuk savaş yıllarıdır. Türk Milli Emniyeti ile CIA o tarihlerde içiçedir. Öyleki o zamanki adı ‘Milli Emniyet ‘olan MİT’in İstanbul’daki bir kısım görevlisinin aylıkları CIA tarafından ödenmişti. 12 Mart sorgularında kontrgerilla adının kullanılması, David Galula adlı Amerikalı‘nın yazdığı ‘ Ayaklanmaları Bastırma Hareketleri Teori ve Pratiği’ adlı kitapta yer alan konuların bazı terör olaylarında ordu malı bomba ve tabancaların kullanılması bu kuşkuların doğmasına yolaçmıştır. İtalya’da ortaya çıkartılan Gladio örgütü NATO ülkelerinde milliyetçi sivil örgütlere askeri örgütlerin yaptıkları işbirliği konusundaki kuşkuları büsbütün arttırmıştır.Bizler bu konuda ad vererek ve kanıt göstererek yayınlar yaptık. O tarihte, gerek Genelkurmay gerek sivil savcılar

soruşturma yapsalar, bu konu da o zaman aydınlığa kavuşurdu. Bugünkü kargaşanın nedeni o günkü suskunluktur. Aradan geçen sürede bu sorgularda bulunan emekli Tümgeneral Memduh ÜnlüTürk ve MİT müsteşar yardımcısı Hiram Abas bilinmeyen örgütlerce öldürüldüklerinden bu konunun aydınlığa kavuşması güçleşmiştir. Bu konularda somut bilgi, kanıt ve belge göstermeden soyut ve genel suçlamalarla sonuç alınamaz.

Komplo teorileri de olayları açıklamaz, tersine karanlıktan hoşlananların işlerine yarar. Evet beyler, daha önceleri nerelerdeydiniz? Okuma yazmayı yeni mi öğrendiniz?”

EN DİKKATLİ ÖRGÜT: KGB

Türkiye'deki faaliyetler açısından batılıların üzerinde durduğu ve Türkiye'nin de bütün dikkatini üzerine çevirdiği gizli servis çalışmalarını Sovyetler Birliği ve Doğu Bloku ülkeleri gerçekleştirmektedir. Uluslararası örgütlerin görünmeyen yüzleri bu alanda oluk oluk para dağıtmaktan geri kalmamıştır. MAH ve MİT'te çalışan, MİT'in üst düzey yöneticileri arasında yeralan Mehmet Eymür Türkiye' de çalışan teşkilatlardan bu dönemde en dikkatli ve titiz olanların Sovyet ve Romen ajanları olduğunu belirtiyor. Eymür, batılı istihbarat teşkilatları için, " Batılı ülke istihbaratçıları Türkiye'nin müttefiki olmak avantajından yararlanarak gizlilik kurallarına dikkat etmezlerdi.

Her yerde kulakları olduğundan istihbarat ve güvenlik teşkilatlarının kendilerine karşı etkili bir çalışma yapmadıklarını bilir, genellikle dikkatsiz ve açık çalışırlar" demektedir.

Sovyet ve diğer doğu bloku ülkelerinin Türkiye'de yürüttüğü gizli servis çalışmaları da en az Amerika'nın ki kadar etkili olmuştur. Radikal sol örgütlerin desteklenmesi, bunların silah ve diğer ihtiyaçlarının karşılanmasının yanı sıra Amerikan gizli servisi gibi Sovyet gizli servisi de Türkiye üzerinden geçen uyuşturucu-silah trafiğinde destekledikleri örgütler kanalıyla etkin olmuşlardır. Bugün özellikle uyuşturucu ve silah kadar tehditkar bir gelişme de Türkiye üzerinden sağlanan nükleer ve biyolojik silah yapımında kullanılan hammadde kaçakçılığı olmaktadır.

Bunların çıkış noktası dağılan Sovyetler Birliği'nin yerini alan Türki Cumhuriyetlerdir.

Sovyet diplomatları ile gazetecilerinin hemen tamamı KGB için çalışmışlardır. En etkin casuslar Sovyet Haber Ajansı TASS elemanları arasından çıkmıştır. Bu dönemde, büyük ölçüde Sovyet etkisi altında bulunan Türkiye Komünist Partisi yönetiminin, seçim yerine, Rus gözetmenlerin istekleri doğrultusunda gerçekleştirilen atamalarla yapıldığı ortaya çıkmıştır. KGB'nin açıklanan arşivlerinde yapılan para yardımlarına ve yetiştirilen elemanlara ilişkin belgeler bulunmaktadır.

Örneğin TKP için İsmail Bilen Ruslar tarafından zararlı ilan edilmiş ve yönetimden alınması yönünde raporlar düzenlenmiştir.

Bu dönem etkin olan Bulgar gizli servisi özellikle kaçakçılık konusunda Türkiye'de büyük çaplı bir örgütlenme gerçekleştirmiştir. Bulgar gizli servisi soydaş çoğunluğu ve göç nedeniyle bunların Türkiye ile olan bağlantılarını kullanarak Türkiye üzerinde çok titiz ve güçlü istihbarat çalışmalarında bulunmuştur.

İNGİLİZ KÖTEBEK KİM PHİLBY’İ İSTANBUL KURTARDI

İngiliz gizli servisinin çökmesine yolaçan ünlü köstebek Kim Philby , kendisini açığa vuran ve Türkiye’ye kaçarak İngiltere’nin İstanbul Konsolosluğu’na gelen Rus gizli servisinden Konstantin Volkov’u da Rusların Türkiye’deki güçlü istihbarat ağını kullanarak ortadan kaldırtmayı bilmiştir. Philby Rus gizli servisine Volkov’u haber vermiş, servis de onu İstanbul’dan kaçırarak Rusya’ya götürüp cezalandırmıştır.

Volkov Philby’in ve dolayısıyla da Rus gizli servisisi’nin eline düşmeden önce 1945 yazında İngiliz Konsolosluğu’nda şu ihbarı yapmış ve ayrıntı için sığınma isteğini dile getirmiştir. O dönemi çok iyi hatırlayan ve Volokov’u Londra’ya bildiren İstanbul’daki İngiliz gizli servisinin elemanı John Reed olayları şöyle anlatıyor: ” 1945 ‘de Türkiye’deki elçiliğimizde çalışıyordum. O günlerde yazın Ankara’dan İstanbul’a taşınır ve pek güzel bir yer olan, eski konsolosluk binasında çalışırdık. bir gün bir Rus endişeyle danışma bölümüne girdi. Ve Başkonsolos Chantry Page ‘I görmek istediğini söyledi. Bu Rus Page’nin Sovyet elçiliğindeki karşıtı olan Konstantin Volkov’du . Ben Rusça sınavlarımı vermiştim. Bu nedenle tercümanlık görevi bana verildi.

Herneyse çok geçmeden Volkov’un aslında bir NKVD (KGB den önceki gizli servis) subayı olduğu ve Batıya sığınmak istediği anlaşıldı. Karısıyla kendisini Kıbrıs’a göndermemizi ve 27 bin 500 sterlin istiyordu. Buna karşılık İngiltere’de çalışan üç Sovyet ajanının gerçek adlarını açıklayacaktı. Volkov , ‘ Onlardan ikisi Dışişleri Bakanlığında çalışıyor’ dedi. ‘ Biri de Londra’daki bir karşı casusluk örgütünün başı’ Başka malzeme de vardı. Moskova’daki NKVD binalarının adresleri, alarm sistemleri, anahtar kalıpları, nöbetçilerin programları ve benzeri …

Volkov’un uzun bir süreden beri Batıya sığınmaya hazırlandığı anlaşılıyordu.”

Ancak o dönemin elçisinin gizli servise karşı olan tutumu nedeniyle olay Londra’ya aktarılınca Philby gizli servisin en etkin adı olarak olaya el koyup soruşturmayı kendisinin yapmasını sağlar. Türkiye’ye gelmeden

önce Ruslara durumu iletir ve o İstanbul’a olayı incelemeye geldiğinde de Volokov Rus ajanları tarafından ortadan yokedilir. Böylece dünyada bilinen en büyük köstebek öyküsünün kahramanı Rus gizli servisinin Türkiye’deki etkinliği sayesinde paçayı kurtarmayı becerir. Ayrıca Kim Philby 1947 yılının Şubat ayında Türkiye’ye atanır. İstanbul başkonsoloslukta ikinci katip olarak gösterilir. İngilis gizli servisi SIS’in istasyon şefidir aslında. Türkiye’de kaldığı 3 yıl boyunca bu ajanların en hareketli ve aktif olduğu topraklarda kendi deyimiyle ” Öyle önemli bir iş başaramadı”. Çünkü Türkiye’de şartlar çok ağırdı. “Herkesin kaybedecek çok şeyleri vardı.”

SOVYETLERİN KİLİT ÜLKESİ TÜRKİYE

Sovyetlerin Türkiye'ye karşı yoğun istihbarat çalışmaları yapılan Karadeniz bölgesinde, Batum, Sukum (Suçi yakınında) , Leninakan, Sivastapol ve başka şehirlerde oluşturulan merkezlerden Türkiye'deki ajan şebekeleriyle radyo haberleşmeleri yapılmıştır. Buralar aracılığıyla diğer istihbarat faaliyetleri yürütülmüştür. Buralarda birer istihbarat karakolu bulunurdu. Bu karakollar Türkiye'ye karşı yapılan istihbarat faaliyetlerini gece gündüz çalışarak yönlendirirlerdi.

1947-1960 yılları arasında Rusların da casuslukta kullandıkları en etkin kesim Türkiye'de bulunan Bulgar göçmenleri veya onların aileleridir.

Faaliyetteki ajan şebekesi küçük ama etkindir. Türklerin bu tür faaliyetlerde kullanılması konusundaki denemelerinde Ruslar büyük sıkıntı çekmişlerdir. Çünkü ajanlık için teklif götürülen kişiler soluğu doğruca poliste almışlardır.

Ankara'da 1955-1957 yılları arasında faaliyet gösteren ve Batılı istihbarat örgütlerine bilgi sızdırdığı Ruslarca ortaya çıkartılan istihbarat subayı Oleg Penkovski sonradan yayınlanan notlarında, Türkiye'deki faaliyetlerine ilişkin olarak şunları aktarıyor: " 1955 yazında Ankara'ya geldim, başlangıçta Askeri Ateşe ünvanını taşıyordum. Ocak 1956'da Ankara'ya yeni Sovyet Askeri Ateşesi GRU (

Askeri gizli servis)Generali Nikolay Petroviç Rubenko geldi. Kendisi ile olan ilişkilerim yavaş yavaş gerginleşti ve sonunda 1956 Kasımında geri çağrıldım. GRU geri hizmeti ile görevlendirildim. Asıl adı Savçenko olan Ateşe, önceleri Kabil'de bulunmuştu. Yaverlerinden biri olan İyoçenko, yolda rastladığı herhangi bir Türk'ü lokantaya davet eder ve tepeden inercesine yüksek ücretle Sovyet ajanı olmasını teklif ederdi. ' Sen beni seversen ben de seni memnun ederim ' derdi.' Şimdi bana bir askeri el kitabı getir bakalım. İşte alsana para'. Bu gibi şeyler çok geçmeden Türk istihbarat servisinin dikkatini çekti. Türk yetkililer bir başka sebeple onu tutukladılar. İyoçenko tutuklandığı buluşmaya Savçenko'nun izniyle; Moskova'nın ajanlarla buluşmaların yasaklandığı ve İran Şahını'nın Türkiye'ye gelişine rastlayan nazik bir zamanda gitmişti. Bu konuda

eleştirilerimi aktardığımda Savçenko çok kızdı. Bunun üzerine KGB kanalıyla Moskova'ya bir telgraf çektim.GRU haberi alır almaz beni Moskova'ya çağırdı. Savçenko görevinden alındı, ben de amirlerimi dinlemediğim için iyi bir fırça yedim."

Bu arada 1969 yılında bugünlerin Rus aşırı milliyetçisi Vilademir Jirinovski KGB ajanı olmak suçlamasıyla Türkiye'de tutuklanır ve Rus Büyükelçiliği ile Türk makamlarının imzaladıkları bir protokole bağlı olarak sınır dışı edilir. O sıralar Jirinovski Aliağa rafinerisinde çalışmaktadır. bu çalışmaları sırasında KGB adına faaliyette bulunduğu belirlenir. Rafineri o zaman Sovyet yardımıyla yenilenmektedir.

27 MAYIS 1960'I AMERİKALILAR BİLDİRDİ

İçerde oldukça aktif olan MAH, gelişmeleri çok yakından takip etmektedir.

Türkiye'nin gelip dayandığı 1960 darbesini de çok yakından izler. Gerçi sadece MAH değil polis istihbaratı da 27 Mayıs 1960 darbesini çok çok önceden darbeyi yapacakların adları ve görevleri ile birlikte hükümete iletmiştir. Ancak yine de bu bilgi Amerikalılardan sonra bize gelmektedir.

1957 yılında, CIA'nın İstanbul istasyon şefi Laysırsın aradığı İstanbul Emniyet Müdürü Hayrettin Nakipoğlu'na kendilerine gelen bir Türk yüzbaşısının sığınma talebinde bulunduğunu, yüzbaşının Türk ordusunda darbe hazırlıkları yapıldığı yolunda bilgiler aktardığını söyler ve "gelin bunu alın" der.

Yüzbaşının adı Samet Kuşçu dur. Kuşçu'yu 2. Şube müdürü olan Ergun Gökdeniz'in alması istenir. Ancak Gökdeniz bu görevi 1. Şube Müdürü Nevzat Ünlüay'a aktarır. Gökdeniz daha sonra istihbarat açısından Türkiye'nin önemli adları arasına katılacaktır.

Ünlüay, Kuşçu'yu teslim aldıktan sonra, emniyette uzun uzun sorgulamalar sürer. Sorguda Samet Kuşçu darbe yapacak olan subayların adlarını tek tek verir. Nerede ne konuşulmuş, neler, nasıl yapılacak anlatır. Bu sorgudan 3 yıl sonra darbe gerçekleştiğinde Kuşçu'nun söylediklerinin hepsinin doğru olduğu görülür.

Emniyet sorgusunu yaptığı Kuşçu'yu MAH'a teslim eder, onlar ayrıca sorgularlar. Yani bütün istihbarat birimleri olaydan haberdar olur.

Alınan ifadeler önce dönemin İçişleri Bakanı olan Namık Gedik'e aktarılır, Gedik durumu Başbakan Adnan Menderes ile Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a bildirir ve ifadenin metinlerini sunar. Gedik üç yıl sonra ihtilal sonrası gözaltındayken intihar edeceğinin farkında mıdır bilinmez. Ancak farkında olduğu şey ihtilalin ayak seslerini duymasına karşın önleme yolunda bir adım atamadığıdır. Daha sonra MAH Celal Bayar'a ve DP

kadrolarına dönemin CHP ileri gelenlerinin kendilerine karşı bir askeri darbe hazırlığında olduklarını iletir ve gelişmelerden bilgilendirir.

Ancak ordu içi gelişmeler konusunda istihbarat hemen hemen yok gibidir.

Bunun nedeni de MAH kadrolarının büyük bir bölümünün asker oluşundan kaynaklanmaktadır.

DP iktidarı da MAH'ı kendi işlerinde kullanma konusunda oldukça uzmanlaşmıştır. MAH teknik ekipmanıyla CHP lilerin peşindedir. Onların evlerini, bürolarını ve telefonlarını dinlemektedir. Bu bir skaldaldır.

Ancak DP iktidarı bunu istemiş ve yaptırmıştır.

Dinleme işlemini yapanlardan MAH'ın Teknik İstihbarat Birimini oluşturan, Mazhar Eymür'ün bu işi nasıl yerine getirdiği konusunda, oğlu Mehmet Eymür anılarını aktardığı ANALİZ kitabında bakın neler söylüyor: "27 Mayıs 1960 geceyarısına doğru babama telefonla bilgi geldi. İhtilal hareketi başlamıştı. Babamı ilk defa telaşlı görüyordum. hemen yakında oturan bir kaç personel çağırıldı. nöbetçi erlere herhangi bir müdahaleye karşı koymamaları için talimat verildi.Babamın yardımcılarından Necdet Bey yakınlarda oturduğundan hemen daireye geldi. Birlikte en üst katta, lojman karşısındaki dairede bulunan ' özel dinleme' bölümüne geçip buradaki bazı bant ve evrakı yokettiler. Öğrendiğime göre orada muhalefet partisi CHP ve onun yöneticileri izleniyordu. Babam Necdet Bey'e ' Kaç kere söyledim, bizi şu işlere karıştırmayın diye, bir türlü dinletemedim' diye yakınıyordu."

27 MAYISÇILAR MAH’I SİLİNDİR GİBİ EZDİ

27 Mayıs 1960 MAH içinde bir dönüm noktasıdır. Askerler yönetime gelir gelmez yaptıkları incelemelerde darbenin yıllar öncesinden bilindiğine dair belgeleri görürler. DP için acı acı gülümserler. MAH içinde öyle. MAH kadrolarına karşı askerler büyük bir operasyon başlatırlar. Teşkilatın yüzde 90’a varan kısmı tasfiye edilir. Sabah erken kalkan asker gidip MİT yetkilisi koltuğuna oturur. Sonunda istihbaratçılara istihbarat teşkilatında yer kalmaz olmuştur.

Tasfiye edilen, daha doğrusu toptan kaldırılan bir başka istihbarat birimi ise polis istihbarat birimi ” Önemli İşler Müdürlüğü” dür. Darbeciler darbeyi herkesten önce öğrenen polis istihbaratını tamamen ortadan kaldırırlar. Ancak daha sonra bu birim ile MAH’ı yeniden yapılandırmanın gerekliliği karşısında çaresiz kalırlar.

MAH YERİNE EMNİYET İSTİHBARATI

1937 yılında 3201 sayılı yasayla kurulan Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Şubesi, o zamanki adıyla ” Önemli İşler Müdürlüğü” güvenlikle ilgili istihbarat çalışmaları yapacaktır. 1951 yılında bu birim, MAH’ın bulunmasına rağmen yeni bir yapılanma ile kontrespiyonaj dahil hemen bütün alanlarda istihbarat yapmak üzere birimler oluşturur, bu birimler illerde değişik adlarla çalışırlar. 1958 yılında ” İstihbarat Elemanı Sevk, İdare ve İstihbarat Operasyonu Düzenleme Kursun”dan geçirilen elemanların katılımıyla bu birimler Hatay, Ankara, İstanbul, İzmir’de “Küçük Gruplar” adıyla oluşturulan istihbarat ünitelerinde görevlendirilmişlerdir. 1960’da askerler bu birimi kapatırlar. Yerine 1963 yılında yeniden oluşturulan ve düzenlenen yeni Önemli İşler Müdürlüğü kurulur. Bu yeni birim 10 ilde faaliyet gösterir. 1970 yılında Daire Başkanlığı, 1975 yılında İstihbarat Başkanlhığı, 1983 yılında ise İstihbarat Daire Başkanlığı adını alan polis istihbarat biriminin yetkileri de yeniden belirlenir. Buna göre Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire başkanlığı‘nın görevi :

” Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne , Anayasa düzenine ve genel güvenliğine dair önleyici ve koruyucu tedbirleri almak,emniyet ve asayişi sağlamak üzere, ülke sevyesinde istihbarat faaliyetinde bulunmak. Bu amaçla bilgi toplamak, değerlendirmek, yetkili merciilere veya kullanma alanına ulaştırmak. Devletin diğer istihbarat kuruluşlarıyla işbirliği yapmaktır.”

Askerler, polis istihbarat ünitesini ortadan kaldırınca yeni hedef olarak MAH’ı seçerler. MAH için darbecilerin söylemi daha milli bir gizli servis ve çağdaşlaştırma isteği şeklinde gelişir. En azından söyledikleri budur. Gerçi illerdeki gizli servis bürolarına gidip oturan askerler öncelikle kendileri ve içinde bulundukları cuntasal faaliyetlerle ilgili dosyaları sonra da tanıdıkları ile ilgili dosyaları arşivlerden çıkartır ve temizlemeye çalışırlar. MAH kadrolarının tamamında yönetime el koyup arşiv düzeltme çalışmalarına başlarlar.

Askeri yönetim ilk iş olarak askeri akademide hocalık yapan Albay Naci Asutay’ı MAH başkanı olarak atarlar. Asutay’ın görevi MAH’ı

çağdaş, dışa dönük, stratejik istihbarat yapacak bir kuruluş yapmaktır. Çünkü askerler yaptıkları araştırmalarda MAH ile özellikle Amerikan, İsrail ve İran gizli servislerinin içiçeliğini öğrenmişler ve bundan kurtulmak istediklerini beyan etmişlerdir.

Ancak onların atamasıyla göreve gelen Asutay MAH içinde etkili olamamıştır. Asutay yerine teşkilat Ziya Selışık tarafından yönetilir hale gelmiştir. Selışık MAH'ın içinde yetişmiş bir asker kökenli istihbaratçıdır. Asutay'ı MAH içinde tüketmiştir.

NACİ AŞKUN'DAN CEVDET SUNAY'A İSTİHBARAT FIRÇASI

27 Mayısçılar bunun üzerine istihbaratçı bir Tümgeneral olan Naci Aşkun'u MAH başkanlığına getirirler. Aşkun teşkilatta büyük bir operasyona gelir gelmez girişir. Sonuçta yeni bir yapılanma ortaya çıkar.

Bu döneme ilişkin anılarında Talat Turhan şunları anlatıyor: " O dönemde MİT'in başında Türkiye'de tanıdığım en onurlu kişilerden biri vardı. Tümgeneral Naci Aşkun. Eğer o olsaydı MİT bugünkü noktaya gelmezdi.

(1992) Yahut onun anlayışında insanlar MİT'in başında olsaydı MİT bu noktaya gelmezdi. Çok onurlu ve ilkesel bir adamdı. Bu adam benim komutanımdı. Dörtyolda 1959-1960 yıllarında. Dolayısıyla kültür düzeylerimiz uyuştuğu için askeri hiyerarşi içinde dosttuk. Çok açık herşeyi konuşurduk. O Milli Emniyet Başkanı olunca, beni de çok yakın tanıdığı için yanına almak istedi. Bir örgüte girmeden evvel, örgütün iç yapısını bilmem lazım. Beni aldı örgütün her tarafını gösterdi. Ben o örgüttü hizmet yapamayacağımı anladım ve (İstanbul Bölge Başkanlığı) teklifini kabul etmedim. Oysa ki biliyorsunuz, MİT raporunu okudunuz, MİT İstanbul Başkanı olmak için insanlar ne entrikalar çeviriyorlar. Yüzelli bin türlü entrikalarla, yüzelli bin türlü ilişkilerle yeraltında, yerüstünde çeşitli olaylar yapıyorlar. İstanbul MİT Bölge Başkanı demek 9 il valisinin üzerinde bir statüde bulunmak demektir. O gizliliğin verdiği avantaj hariç. Bir de istihbaratçı megalomanisi var ki , en dipteki ajan bile istihbaratçıyım dediği vakit kendisini çok üstte görüyor. Bu tavırlar belki demokratik çerçeve içine sokulursa Türkiye'de belki birçok şey düzelir…..

..MİT'e kumanda eden kişiler , MİT'e egemen olamadıklarını söylemişler; MİT'in başında olan kişiler, bakanlar: ' Kayden benim emrimde diyor' …

İstihbarat'ın da normalde yüzde 75'I açıktır. Yüzde 10'u teknolojiktir.

Geri kalanı da iğrençtir. Yani ajan vesaire gibi. Onların içinde de en çok olanı parayla elde edilen kişelerdir. Yani bu işi yaptırmaya herkesi

bulamazsınız. Bir istihbarat örgütünün iyi olması için, açık istihbarat çoğunlukta olacak. Teknik istihbarat çoğunlukta olacak. Bu ajanlarla filan eski zaptiye yöntemleriyle insanların peşine giderek, yatak odalarına girerek , bu anlayışı ortadan kaldırdığınız zaman örgütü sağlık getirebilirsiniz.”

Ancak ordu içi çekişmeler yüzünden MAH bir türlü istenilen dışadönük istihbarat çalışmalarına kanalize olamaz.

Aşkun da bu içe dönüklüğün kurbanlarından biri olacaktır.

Aşkun’u makamına çağıran dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay, silahlı kuvvetlerin içine dönük istihbarat yapmasını ister. MAH subayları izleyecek ne yapıp ne yapmadıklarını Sunay’a bildirecektir.

Bu isteğe karşı çıkan Aşkun, Sunay’ a ” Eğer bunu kabul edersem önce sizi izlemem gerekir” diyecek, ancak istifasını da verecektir.

Bundan sonraki dönem MAH içinde uzun yıllardır bulunan ve başkan olarak da kalacak olan Fuat Doğu’nun dönemidir. Doğu’yu göreve getiren Süleyman Demirel ve arkadaşlarıdır.

FUAT DOĞU DEMİREL'İ UYARIYOR

Ancak Doğu daha sonra 12 Mart olayında Başbakan Demirel'i bir süre uyardıktan - ki bu uyarılar arasında darbe hazırlığıyla ilgili bilgiler de vardır-sonrasındaki gelişmelerde olaylarla ilgili bilgileri Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a aktaracaktır. Doğu, MAH Başkanı Behçet Türkmen döneminde Amerika'da eğitim gören istihbaratçı subaylardandır. 4 arkadaş olarak Amerikaya gider ve burada CIA'nın istihbarat kurslarından geçerler. Sonra yurda dönüldüğünde bu çekirdek kadro Amerikalılarla birlikte kurulan MAH okulunda ajan eğitimini sürdürür. Doğu devamlı, diğer 3 eleman ise zaman zaman derslere girer. 1944'de Genelkurmay istihbaratına, 1954 de de MAH'a geçen Doğu İstanbul'da istihbarat okulunda ders veren ilk hocalardandır.

Bu ilk derselere 800 kadar öğrenci katılır. Doğu daha sonra İstanbul bölgesinde kalır. Bu sırada en önemli operasyonlardan birisini Fener Rum Patrikhanesiyle ilgili çalışmalar oluşturur. Doğu'nun kontrolünde Patrikhaneye sızmayı başaran MAH, homoseksüel eğilimlerini saptadığı bir rahipten, Patrikhanenin Türkiye içindeki ve dışındaki politikaları ve emelleri üzerine yine bir homoseksüeli aracı kılarak bilgi almayı başarır.

Bu bilgiler bugün Patrikhanenin gerçekleştirme yolunda büyük adımlar attığı Vatikan gibi bir ayrı statü kazanmanın ilk bulgularını oluşturmuştur.

Türkiye'de 6 Temmuz 1965 gününe kadar gizli servis çalışmaları malesef hep yasal dayanaktan yoksun olarak yürütülmüştür. Bu nedenle de kurumlaşılamamış, ilkeleri oluşturulamamıştır. O zamana kadar teşiklatın yasalara uydurulması ve günün şartlarına göre yeniden yapılandırılması kavramı hep tartışılan ancak bir türlü yaşama geçirilemeyen düşünce olarak kalır. Oysa Türkiye batılı veya doğulu bütün ülkelerin ve bunların istihbarat birimlerinin nüfuz alanı içinde bulunmaktadır. Bu düzenlemelere acil ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyacı duyanların başında Türkiye Cumhuriyetini kuran liderlerden İsmet İnönü gelmektedir. İnönü, Türkiye'nin dışa bağımlılığı konusunda ve özellikle istihbarat için 1963 yılındaki bir Bakanlar Kurulu toplantısında sıkıntısını şu sitem dolu sözlerle dile getirir:

TESLİM ALINMIŞLIĞIN ÇARESİZLİĞİ: İNÖNÜ İSYAN EDİYOR

” Daha bağımsız ve şahsiyetli bir dış politika izlenmesini istiyorsunuz.

Herkes aynı şeyden bahsediyor. Nasıl yapacağım ben bunu. Karar vereceğim ve işi teknisyenlerime havale edeceğim. Onlar etraflıca çalışma yapacaklar, teklifler hazırlayacaklar. Yapabilirler mi bunu.Hepsinin etrafında uzman denilen yabancılar dolu. İğfal etmeye çalışıyorlar, muvaffak olamazlarsa işi sürüncemede bıraktırmaya çılışıyorlar. O da olmazsa karşı tedbir alıyorlar. Bir görev veriyorum; neticesi bana gelmeden Washington’un haberi oluyor. Sonucu memurumdan önce sefirimden öğreniyorum.

Böyle mi teslim ettik biz devleti. Bana şimdiye kadar bunlar tarafından hazırlanmış, derdimize deva bir rapor göstermediler. Hepsi yasak savma kabilinden şeyler. Ne yapıyorsak biz yine kendi elemanlarımız ile yapıyoruz. Peki bu binlerce adam ‘ avara kasnak’ gibi dolaşmıyor. Elbet kendileri için önemli marifetleri var. İstiklal Harbinden sonra sulh anlaşmasında esas mücadele bu uzmanlar konusunda oldu. Yoksa hudutlar meselesi fiili bir durum idi. Tazminat işini ki biz devletlerle aramızda hallederdik.Bütün mücadele idaremize tasallut yüzünden çıktı. Bir tek uzman vermek için büyük ödünler vermeye hazırdılar. Dayattık. Biz onların niçin ısrar ettiklerini biliyorduk. Onlar bizim niçin inatla reddettiğimizi biliyorlardı.

Böyledir bu işler. Peygamber edasıyla size dünyaları vadederler. İmzayı attınız mı ertesi gün gelmişlerdir. Personeli gelmiştir, üsleri gelmiştir.

Ondan sonra sökebilirsen sök. Gitmezler. Ancak bu meselenin üzerine vakit geçirmeden eğilmek lazım. Yoksa bağımsız dış politika güdemeyiz. Fakat zannetmeyiniz ki kolay bir iştir. Savuşturulan iki üç badire bunun yanında çok kolay kalır. Teşebbüs ettiğimiz zaman başımıza neler geleceğini kestiremem”

MAH, MİT OLUYOR

İşte aynı İnönü, bu sıralarda hazırlattığı yeni bir istihbarat örgütü yasasını TBMM'ye sevkeder.

Bu yıllardır yeraltında bulunan, kuralları ve çalışması gizli olan bir devlet örgütünün yerüstüne çıkarılmasıdır. İnönü karma hükümetinin Meclise sevkettiği yasa MAH'ı MİT'e dönüştürmektedir. Bu sadece bir ad değişimi demek değildir. Yeni hazırlanan Anayasa'ya da uygunluk yaratılmaktadır. Yani yasallık getirilmektedir. Türk gizli servisi var kılınmakta, adı konmaktadır. Pek çok yabancı araştırmacı bu dönemde Türk gizli servisinin adını bilemedikleri için "Emniyet" diyerek, Türkiye'de polis örgütüne karşılık gelen bu kurumu gizli servis saymaktadır. Bu da doğaldır. Çünkü MAH'ın kadrosu ve yasal hiç bir düzenlemesi yoktur.

Milli Emniyet Hizmetleri olarak adlandırılan gizli servis çalışmaları, Milli İstihbarat Teşkilatı bünyesinde yürütülecektir. MİT topladığı bilgileri 1961 Anayasasıyla oluşturulan Milli Güvenlik Kurulu'na aktaracaktır. Bu kurul devlet politikasını şekillendiren ve hükümetin de üstünde yeralan bir yeni yapılanmayı da beraberinde getirmektedir. MİT bu kurulun gözü kulağı olacaktır.

Ancak yasayla ordu ile MİT ilişkisi yeniden tartışmaya açılır.

Bazı kesimler ki bunun içinde emekli subaylar ile dönemin CHP milletvekilleri bulunmaktadır, MİT'in yapısının askeri olmasının sakıncalırını anlatırlar. Bunlara göre MİT içinde çok çeşitli olaylara karışan subaylar, bu görevlerinden sonra gittikleri kışlalarında askerlik görevlerini yapamayacak duruma geliyorlardı. Bu tepkiler sırasında ordu kökenli olan MİT mensuplarına tercih hakkı tanınarak MİT'in devamlı kadrosuna geçmelerinin teklif edilmesi dahi dile getirilmiştir.

Bu eleştirilerin odak noktasında yeralan ve rahatsızlıklara yolaçan düşünce ordunun MİT içindeki etkinliğinin yarattığı sakıncalardır.

Silahlı Kuvvetler MİT'i yönetmektedir, ancak MİT, Silahlı Kuvvetlerin içinde istihbarat çalışması yapamamaktadır. Bu mevzuat gereği yasaktır.

ASKERLER MİT'İ BIRAKMIYOR

İstenilen şey MİT'in sivilleştirilmesidir. Bu olmadığı için ordunun bir bölümü MİT içinde kalarak sürekli iç politikanın kazanlarında ya kaynamakla, ya da o kazanların altındaki ateşi körüklemekle meşgul olmaktadır. Sivilleşme o zamanlar bütün tartışmalara karşın bir hayal olarak kalacaktır. Oysa Türkiye'yi MİT'in çalışmaları açısından çok önemli günler beklemektedir. MİT bunları karşılamaya hazır değildir. Çünkü tartışmaların odağından kurtulup kendi asli görevine bir türlü dönememektedir.

Bu döneme ilişkin anıları çok önemli olan bir eski istihbaratçı Ergun Gökdeniz, yeni yasanın hazırlanmasında aktif görev alanlardandır. Önce Siyasal bilgiler Fakültesini, ardından hukuk öğrenimini tamamlayan Gökdeniz ,1951 yılında Kaymakamlık stajı için bulunduğu İstanbul'da Emniyet Kaçakçılık Bürosunda geçici bir göreve getirilir. Daha sonra Emniyet Genel müdürlüğü İstihbarat Dairesi'ni oluşturmakla görevlendirilen, MİT yasasının hazırlayıcıları arasında yeralan, Amerika'da eğitim gören, İstanbul 2. Şube Müdürlüğü görevinde bulunan Gökdeniz,1962 yılında , " Başına bir yerde bir kaza geleceğini anladığı için" istihbarat görevinden Mülkiye Müfettişliğine geçer. Daha sonra Mardin valiliğine getirilen, Merkez Valisi olarak görev yapan Ergun Gökdeniz CHP iktidarı sırasında 1978 yılında atandığı Isparta Valiliğine gitmeyerek görevinden emekliye ayrılır. Aynı yıl Ankara Barosu'nda avukatlık stajını yapan Gökdeniz, o tarihten buyana serbest avukat olarak çalışıyor. Gökdeniz olaylarla geçen 1950-1978 yıllarını ve bu dönem istihbaratıyla 1995'lı yılların istihbarat çalışmaları konusunda sorularımıza şu yanıtları verdi:

İSTİHBARAT UZMANI ERGUN GÖKDENİZ ANLATIYOR

- Sizin için 1960 ihtilali ne ifade ediyor?

Gökdeniz:1960, milattan önce milattan sonra gibi; Türk devleti için bir başlangıç hatta sondur. Dolayısıyla bütün Türkiye Cumhuriyeti Devletinin, organlarının yenilenmesi gerekliliğine inanan bir iktidar kadrosunun yapmakta olduğu tasarrufla babali düşürülecekti.İhtilal idaresi herkes gibi MİT'ten de geçmeyi düşünüyordu, tabiki kötü niyetle falan değil, daha iyi olması için .Fakat daha iyi derken bunun da yoruma açık olduğu bir gerçek.

- 1960'dan önce emniyet istihbaratında mıydınız?

Gökdeniz:1960'da ben Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığını kurmaya memur edildim. ihtilal idaresi tarafından ve daha önce de ben ilginçtir Amerika dönüşünde aynı şekilde görevlerde bulunmuştum.İhtilalcilere de bunu anlattım. Dedim ki"Ben1959 yılında Namık Gedik'in emriyle Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Teşkilatını yeniden kurmaya memur edildim. Sonra aklınıza birşey gelmesin."

- Düzenleme Önemli İşler Müdürlüğü için değil mi?

Gökdeniz:Önemli işler evet. Yasal deyimi ile 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununda öngörülen Önemli İşler Müdürlüğü. Önemli İşler Müdürlüğü aslında istihbaratı yapmakla görevlendirilmiş bir müdürlük olmasına rağmen, ben bu görevi teslim aldığım zaman Önemli İşlerin son derece önemsiz işlerle uğraştığını gördüm. Bu bir eleştiri değil de tespit. Benim için gerçekten üzücü oldu. Bu görevi teslim aldığımda çok iyi durumda olmuş olsaydı diyorum.

-Bu dönemde MAH bünyesinde görev alan kişiler sizin iki numaralı cetvelinizden maaş alıyorlar.Uzman emniyetçi olarak…

Gökdeniz:Efendim,orası biraz karışıktı.Çünkü malum talimat üzerine bazı işlemler yürütülmüş. Zamanla gelişen bir trend içinde. İstihbaratın yasal kılıfının hıazırlanmamış olmasının sıkıntılarıdır bunlar. Bundan önce de Önemli İşler yokken Emniyet teşkilat kanununda yasal kılıfı bulunmayan"özel birimler" kurulmuştur. Bu özel birimler benim organize

etmiş olduğum “küçük guruplar” adıyla, hücre değil yanlız, siyasi şubeye eş anlamlı küçük gruplardır. Siyasi şube legal olarak dernek yöneticilerinin söylediklerini, yaptıklarını toparlarlar. Bunun dışında aktif bir eylemleri olmamıştır. Malumunuz MAH o dönem espiyonaja bakardı.

CIA, FBI KAVGASI GİBİ

-Önemli İşler Müdürlüğü kontrespiyonaja da bakar mıydı?

Gökdeniz:Hayır, hayır.Yasada zaten öyle birşey yok. Yasada sadece kadro var. Ne yapacağı hakkında hiç bir bilgi yok. Amerika'da CIA ile FBI hep bir noktada çakışmışlardır. CIA biliyorsunuz kontr espiyonaj faaliyetlerini espiyonaj faaliyeti olarak yürütmüşler. FBI'da kontr espiyonaj faaliyeti yürütüyor.Bunlar birbirlerinden o kadar ayrılmaz şeyler ki, bir anda bakıyorsunuz ki sınırı geçiyorsunuz.İşler birbirine karışıyor.Kah CIA, FBI'ın işine karışmış, kah biri diğerine. Bu yanlız bizde değil İngiltere'de, Fransa'da, Rusya'da bu kavgalar yetki kavgaları olmuştur. Hatta yani Amerika'da olduğu gibi CIA ve FBI düşman kardeşler olmuşlardır.Şimdi Türkiye'de misal olarak söylüyorum, bir Suriyeli diplomatı aldınız, Suriyeli diplomatla yatıyorsunuz, onunla kalkıyorsunuz. Diplomatlarla birlikte yaşarken bir anda kendizi Şam'da buluyorsunuz.Yani çorap söküğü gibi ya Lübnan'da buluyorsunuz ya da İsrail'de. Atladınız gittiniz.Hemen ipuçlarının peşine. Bu durumda biz gidip kapıyı çalıyoruz, artık bu Suriyeli diplomat bizim elimizden çıktı, size veriyoruz diyoruz.

Buna genellikle elemanlarımız çok itiraz etmişlerdir.Biz operasyonu başlattık, bir noktaya geldik,şimdi ne diye verelim diye. Ben çocuklar burada bizim sınırlarımızın dışına taşmıştır deyip, MAH'tan arkadaşlara teslim ettiğim çok olmuştur. Bu bir olgunluktur.Sonra operasyonlarda mesleki kıskançlıklar olabilir, kendisi başarıyı paylaşmak istemiyordur.

Aslında bunun mesleki kıskançlıkla bir alakası yok, memleketin yüksek menfaatleri nedeniyle böylesine kısır örgüt çekişmelerine ben izin vermedim. Zamanın Fuat Paşasından tutunda Ziya Paşasına varıncaya kadar son derece iyi ilişkilerimiz olmuştur. Çünkü memleketin yüksek menfaatleri söz konusu olduğunda sen yaptın ben yaptım gibi kısır çekişmelere girmenin hiç bir anlamı yoktur. Bunu, ben çalıştığım mesai arkadaşlarıma da öğretmişimdir. MAH'la beraber emniyetin çekişmeleri bunlardan kaynaklanmıştır. O tarihten önceki çekişmeler yüzünden ahenkli bir çalışma ortamı sağlanamamıştır. bu anlayış meselesidir. bizim getirmiş olduğumuz bu anlayışın hem MAH'a hem bize çok şeyler kazandırdığı kanısındayım, çekişmeyi önleyerek.

AMERİKA SEÇER VE YILLARCA BEKLER

-Behçet Türkmen'in gidişini hatırlıyor musunuz?Problemli olmuş.

Gökdeniz:Bu kendi iç sorunlarından kaynaklanıyordu. Şimdi bakın, bir teşkilata bir kişi monte ettiğiniz zaman bir kan uyuşmazlığı oluyor.

Aşağıdaki kadro aktif olarak sizi kusuyorsa, sizin oraya monte edilmeniz mümkün değil.O kadarını söyleyeyim. Bizde de çok olmuştur. Bende olmamıştır, ama niye? Çocukları ben buldum, ben kurdum, ben yetiştirdim.

Onlar bizim birer evlatlarımız olduklarından herhengi bir çekişme de olmadı, sürtüşme de…

-O dönem Amerikalılar ile ilişkiler sıkça eleştirilmiş. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gökdeniz: Amerikalılarla çalışırken, Amerikalıların deyimi ile irtibat subayı yani Amerikalılarla birlikte irtibatı sağlayan görevliler vardı. Bu görevlilere aşağıdaki kademeler hiçte iyi bakmıyorlardı.Olaydan hoşlanmıyorlardı. Hatta birinde de Amerikalılarla çalışırken irtibat görevini alan sonradan MAH'da daire başkanlığına kadar yükselen ve mahkum edilen bir MİT elemanı vardır, bu hala tartışıla gelmektedir, Sabahattin Savaşman . Amerikalılarla ilişkilerde teknik imkansızlıklardan Amerikalıların bir daveti kabul edilmiştir. Menderes zamanında da MAH'dan sorumlu Başbakanlık Müsteşarıydı. Ahmet Salih Korur tek başına sorumluydu.

Salih Korur haşin bir adamdı. MAH'la da bir çok sürtüşmelere yol açmıştır.

Amerikalılar teknik yardım konusunda MAH içinde çok cazip görünmüştür.

Aradaki anlaşma teknik ve eğitim konusundaydı. Burada en önemlisi nedir biliyor musunuz? Amerikalıların bir sistemi var; ilerde bir adamın

Türkiye’de nasıl iş başına geleceğini planlarlar. Transfer edilen oyuncunun sol açık mı sağ açık mı oynayacağını bilirler.

Bazen bakıyorlar işe yaramıyor derhal iade ediyorlar. Bu Türkiye için pek geçerli değil ama bir Vietnam için; standartları düşük Asya ülkeleri için geçerli olmuştur. Amerikalıların istediği kadrolaşma olmuştur. Bu ağı çok genişletebilirsiniz. Sempatizan değil, aktif görev alabilecek insanlar.

Tasfiye edilebilecekler tercih edilir. Ama MAH’da benzeri bir olay yaşanmış değildir. Türkiye’nin o tarihte içinde bulunduğu teknik imkansızlıklar, bunun dışında Amerikalılarla iş birliği, karşılıklı olarak birbirlerine bilgi vermeyi zorunlu kılmıştır. Bu bilgi teatisinde bulunurken mesela MAH’ın bazı aktif elemanları bazı bilgilerin aktarılmaması gerektiği görüşündeydiler. Çünkü istihbaratta önemli olan nokta bilginin ne miktarının aktarılabileceğidir. Sadece Amerikalılar için değil genelde önemlidir. Örneğin ismi lazım değil öyle bir bakan gelmiştir ki o bakana çerez babında bazı istihbarat kırıntıları ikram edilmiştir.

Niye denildiği zamanda bu adama fazla bilgi verilmez denilmiştir. Bu, istihbarat teşkilatının gücünü gösterir . Nedir bu gücü , yani bakan dahi olsa güvenilmeyene devlet sırrı verilmez denilmiştir. Bu yalnız Türkiye’de değildir, tüm istihbarat teşkilatları için geçerlidir. İstihbarat teşkilatları geçmişlerinde bazı soru işaretleri olan kişilere gerektiğinden fazla, hatta gerektiği kadar bile bilgi vermezler.

Türkiye’de de aynı kural uygulanmıştır. Bir de bunun başka bir yönü var.

Siz o devlet büyüğüne, bazı bilgiler veriyorsunuz. Bu bilgiler sanki çok adi şeylermiş gibi sağda solda duruyor, okumuyor bile. Maalesef gereksiz kişilerin eline düşüyor. İstihbarat teşkilatları bundan son derece ürküyorlar. Hazırlanan raporlar gereksiz kişilerin eline geçiyor, o dönemde maalesef böyle şeyler yaşandı.

-Behçet Paşa’nın buradaki etkisi nedir?

Gökdeniz:Behçet Paşa bu süreçte hiç etkilenmemiştir. Çünkü başkanlar o zaman o kadar etkin değildiler. Başkana bile “diyet kahvaltı” verilebilir.

-O dönem Behçet Paşa izlenmiş.

Gökdeniz:Tabiki bu aşırı birşey. MAH'ın bir hastalığı var, çekişmeler gurupları yaratıyor. Bu tabiiki son derece yıpratıcı oluyor. Bunu askeri kökenli olmasına bağlıyorum. Bir kıdem askeriyede çok önemli. MAH kıta hizmeti dışında , rotasyon hizmeti olmaktan çıkmalıydı. Sağlıklı olan buydu ama çıkartamadılar. 1960'a kadar böyle geldi. 1960 da MAH'da kendilerine göre şüpheli gördüklerini görevden aldılar. Burada beceri veya beceriksizlik değil de kendi kişisel değerlendirmeleriyle yaptılar; şu adam bize karşıydı, bu adam bize karşıydı, diyerek. Tabii bu gereksiz şüpheler sadece MAH hakkında değil tüm kişiler hakkındaydı. Emniyet Genel Müdürlüğü kontrol altına alındı. O zamanki bu askeri harekatı Osmanlı İmparatorluğu'nun kontrol altına alındığı mütareke dönemlerine benzetiyorum.

SADİ KOÇAŞ VAKASI

-Sadi Koçaş'ı ve istihbarat üzerine getirdiği tezleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gökdeniz: Sadi Koçaş'da belli bir grupla çalışan bir insandı. O grubun isteklerini yerine getiriyordu. Çünkü ihtilalden sonra ihtilal komitesi grubunun bir üyesi oldu. Bu defa herkes birbirinden şüphe eder oldu. Bir yanda devlete bağlı MAH var, bir yanda bunlar. Kişiler biririnden çekiniyorlar. Çekinmekte haklı oldukları da çıktı ortaya. Çünkü 14'ler olayı vardı. Tabii 14'ler denilen grup kendilerine karşı olduklarını gördükleri grubun, aleyhlerine olabilecek her türlü teşebbüsünü devletteki bazı kişileri elde ederek öğrenmek istediler. Geçirdiler de.

Bu defa ne oldu, devlet adına değil de gruplar adına istihbarat yapan, bu yönde faaliyet gösteren, bölük pörçük şeyler haline geldi. Bunun farkına varıldı. Yaptığımız çeşitli görüşmelerde , o zaman Ankara sıkıyönetim komutanı ve Milli Birlik Komitesi üyesi Korgeneral Cemal Madanoğlu'nun karargahında hergün toplanıyorduk. Bu toplantılarda bunlar dile getirildi. Bunun üzerine denildi ki 'Emniyetin hali ne olacak?' Emniyet çok ağır darbeler aldı. Bu teşkilatı yeniden canlandırmak, motive etmek son derece güçtü. Vatandaşlar da o derece saplandırılmışlardı ki emniyete güvenmiyorlardı. Sonra emniyetin içerisinde korkunç bir ihbar furyası başladı. Çuvallarla ihbarlar geldi. Herkes birbirini ihbar etti. Bu çok çirkin ve şahsen benim hiç beklemediğim, çok üzücü şeylerdi.

Bunların biz tahkikatlarını yapmadık. Yapmış olsak şu güne kadar sürerdi.

İstihbarat teşkilatının yöneden örgütlenmesi gündeme geldi. Bu arada da yine makamın etrafında bulunan, ben yaparım diyen bir tür özel girişimci gibi , subayların taleplerine şahit oldum. Hatta hazırlamış oldukları planlar, projeler getirdiler. Bunları da üzüntü ile izledim. Bizim hazırladığımız plan dahili içinde emniyetin örgütlenmesi yapıldı. O günün zor koşulları altında. Yeniden emniyet güven kazandı. sonra da MAH parçalandı. Paramparça oldu. Hatta adı lazım değil bir gün birisi bana dedi ki: ' MAH'ı lağvedelim ve size bağlayalım'. Ben buna karşı çıktım.

Biz bunun doğru olmadığını, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün böyle bir görevi üstlenmesinin doğru olmayacağını , aslında böyle bir görevin bizlere verilmiş olmasından şeref ve onur duyacağımızı, buna rağmen memleketin yüksek menfaatleri açısından son derece tehlikeli ve sakıncalı olacağını belirttik. Biraz buruk da olsalar bizim görüşümüzü kabul ettiler ve MAH kaldı.

MAH YAPILANIYOR

MAH'ın başına yine kendi adamları olarak bildikleri adamları getirdiler.

Kendi adamları diye getirdikleri kişilerin hiç de öyle istenmeyen adamlar olmadıklarını gördüm. Memleket ve vatansever insanlar olduklarını gördüm.

Yanlış şeylere gitmediler.Bizlerin de yardımıyla bazı objektif kararlar aldılar. 1960-1961 yılları arasındadır. Sonra bu defa dediler ki;' bu MAH'ıh hali ne ocak?' Dedim ki siz MAH'ı duman ettiniz. Hatta öyle ki MAH'dan ayrılan 33 elemanı bana yolladınız. Biz onları alıp kırık kalplarını sardık. Baktık ki MAH'a karşı bir sitemle , siperde savaşmak gibi bir eğilimleri var. Çeşitli görevler vermek suretiyle bu savaşma tehlikesini böylece bertaraf ettik. Sonuçta bir gün çağırdılar. Albay Şinasi'nin başkanlığında Devlet Planlama Teşkilatındaki toplantıda MAH adını değiştiren bir kanun hazırlığı vardı. MİT Kanununun ilk çıkış hazırlıkları yapıldı. Bu çalışmalar sırasında gördüm ki , en büyük itirazların bizden Emniyet ve İçişlerinden geleceği şüphesi vardı. Biz onların daha iyi yapılanmasına destek olunca bu şekilde ortaya çıkınca adeta şaşırdılar. Dolayısıyla yasal bir kisveye geçildi. MİT kuruldu.

Bir de çok tartışmalı bir husus vardı. Milli Güvenlik Kurulu (MGK).

MGK'nın kurulmasında benim de nacizhane katkılarım oldu. Bir asker gruptan bir sivil yönetime kayış var. Asker sivili devamlı izleyecek,bunu dışardar yanlış kaynaktan öğrenmektense kendisinin de içinde bulunduğu bir kurumda tartışsınlar. Amerika tartışıyor, Türkiye neden tartışmasın ki? Amerika gibi demokratiuk bir ülkede antidemokratik olmuyor da Türkiye'de neden oluyor? Ben bunu anlayamıyorum. Antidemokratik olan bir örgüt değildir ki,atidemokratik olan kafalardır. Adamın kafası çok değişikse bu zihniyet meselesidir. Amerika da kurulan MGK, Türkiye'de de kuruldu. MGK bu dediğim doğrultuda görevini iyi yaptı. Bu dönem içinde de geçerli, bu dönemde de iyi yapıyor. Bir emniyet sibobu olmuştur. Peki efendim niye başında GMK sekreteri olarak bir Orgeneral bulunuyor? Olsun, ne olacak? MGK bir teşkilat değil, bir üst kuruldur. Bakanların,

Başbakanın, Cumhurbaşkanının da katıldığı bir kuruldur. Bakanlarımız, başbakanlarımız nedense istihbarattan çekiniyorlar.

ADNAN MENDERES'İN BAKANI UYUŞTURUCU KAÇAKÇISI

- Daha önceki hatalı ve keyfi kullanımlardan dolayı mı acaba?

Gökdeniz: Değil, değil. Belki nasıl kullanacağını bilmiyor. Eline bir rapor geldiği zaman ben ne yacağım diyor. İstihbarat kullanılmak üzeredir.

Eğer elinize gelini kullanmıyor bir kenara koyuyorsanız, devlet istihbaratını kullanamıyorsanız. o politikacının bakan olmaması lazım.

Çünkü size bir şey veriyor. Türkiye Cumhuriyetinin üzeri kara bulutlarla kaplı. Yağış var ne yapacaksınız? Bu hava raporunu kullanmanız lazım. Sen bunları değerlendiremiyorsan, yazlık elbiseyle yağmuru yersin. Türkiye'de genelde böyle oluyor. Bizdeki bütün başbakanlar istihbarata çok kötü bir şekilde bakmışlardır. Yani 'yan' bakmışlardır. hala da öyle bakıyorlar,ben bunu bir türlü çözebilmiş değilim.

1960'lara gelinceye kadar Adnan Bey istihbarata şöyle bakardı. Onun gözcüsü Ahmet Salih Korur'du. Ahmet Salih Korur'un söylediklerine bazen önemser bazen önemsemezdi.

-Ahmet Salih Korur İstanbul'a gidip diyor ki Adnan Bey'in telefonlarını neden dinliyorsunuz? Başbakanların telefonunu dinlemek çok mu imkansızdır?

Gökdeniz: Şimdi Adnan Menderes'in telefonlarının dinlendiğini nereden biliyor Ahmet Salih Korur? Bilgi tartışılır. O zaman Dışişleri Bakanlığının da kullandığı bir randevu evi vardı. Lüks Nermin adında bir kadın işletirdi. Randevu evinin bazı politikacılar tarafından korunduğunu, dolayısıyla emniyeti ilgilendiren çok önemli bir konuda müdahale edilemidiğinigörüyorduk. O zaman İstanbul 2. Şube Müdürüydüm. Fuat Paşa'da operasyon şefiydi; Binbaşı idi. Kendisinden rica ettim, teknik grubunu aldım ve dinledim randevu evinin telefonlarını. Mesala Namık Gedik (dönemin İçişleri Bakanı) operasyon olarak bazı şeyler vermişti o zaman.

Örneğin uyuşturucu kaçakçılarından bir tanesini DP 'li bir bakanın evinde saklandığı iddiası nedeniyle , o zamanki MAH'dan rica ettim.

Bakanın evini dinledim ve doğru çıktı. Uyuşturucu kaçakçısı bakan evinde saklanıyordu.

- O zaman bu bakan hakkında bir işlem yapılmıştır herhalde, bakan kimdi?

Gökdeniz: İşlem yapılmadı. Şimdi de adını açıklayamam.

- DP iktidarında bir bakan bunu yapıyor ve hakkında bir şey yapılmıyor?…

Gökdeniz: Yapılmadı. Yapılmadı.. Bunu ben ne diye söylüyorum. Çünkü Ahmet Salih Korur'un kendine özel istihbaratçıları vardı. Bazıları telefonlarının dinlenmesi konusunu kendisine götürüyorlardı. Ahmet Salih Korur'un en çok merak ettiği o zamanki Başbakan Adnan Menderes'in gönül maceralarının bilinmesidir. Bunlara karşıydı. Şimdi bakın aktif operasyon grupları vardır. Hiç bir şey olmaksızın operasyon şefinin emriyle herşeyi yaparlar. MAH Başkanının haberi bile olmaz. Bu da bir gerçek yani.

Telefonların dinlenmesinden MAH Başkanının, Müsteşarının haberi bile olmaz.

AMERİKALILARLA İŞBİRLİĞİ BİZİ ZAYIFLATTI

- Şimdi öyle bir tablo ile karşılaşıyoruz ki 1953-1960 arasında herkesin kendi istihbarat grupları var. Herkes kendi istihbarat grubunu kuruyor.

Yitik bir istihbarat anlayışı var.Herkes kendi istihbarat teşkilatını kendi çantasında istiyor. Sakıncaları nedir o günkü konjönktür içerisinde?

Gökdeniz: Birkere Amerikalılarla işbirliği bizim istihbarat faaliyetlerimizi zayıflatmıştır. Çünkü Mc Donalds'dan gelen hazır hamburger gibi fas-foodlar olmuştur. Bunlar bizim midemize uymamıştır. O tarihlerde tabii çok önemli istihbaratlar , CIA tarafından Türkiye'ye ikram edildiği için , ikram sofrasında ne bulmuşsak onu yemişizdir. Bu da bizim, kendi bünyemizde yapmış olduğumuz istihbarat faaliyetlerini son derece zayıflatmıştır. Birinci tespitim budur. Yani bize hazır sunulduğundan bu alanlarda gelişememişizdir. Birileri bunu anlamalıydı.

Bunları Amerikalılardan al. Almanlardan al, Fransızlardan al ama kendi elemanlarına, kaynaklarına çek ettir. İkinci de öyle sizin dediğiniz gibi bölük pörçük değildi istihbarat çalışmaları. Aslında son derece güçlü bir teşkilat görüntüsü vardı. 1960'dan sonra biraz evvel anlattığım sebeplerden askeri rejim MAH'a bir türlü güvenemedi.

-Sizin Samet Kuşçu olayı nasıl gelişti?

Gökdeniz: Efendim Samet Kuşçu, Amerikan İstanbul Başkonsolasluğu, CIA görevlisine sığındı. CIA şefi Laysırsın telefonla Emniyet Müdürü Hayrettin Nakipoğlu'nu, o da beni aradı. Yanlışlık ve şaşkınlıkla beni aradı. 'Ergun Bey', Samet Kuşçu diye birisi sığınmış, askermiş, git al dedi. Ben 2. Şube Müdürüyüm. 'Müdür Bey benim yetkim değil ben asayişten sorumluyum' dedim. sonra ben açıp 1. Şube Müdürü Nevzat Bey"e söyledim.

Nevzat Bey son derece namuslu bir istihbaratçıydı. Nevzat Önlüay gitti Samet kuşçu'yu aldı. Samet Kuşçu herşeyi anlattı. Kuşçu'nun anlattıklarından sonra artık 1960 ihtilalinin gelmekte olduğu , geldiği biliniyordu. Sonra bu bulgular yukarıya iletildi. Ama bunu bir türlü

açıklayamadılar. beklenen bir akıbete doğru, suların akıntısıyla sürüklenip gittiler.

CHP HAZIRLADI, DARBE GELİYORUM DEDİ

-Namık Gedik in intiharında bunları bilip de engel olamamak…..

Gökdeniz: Efendim Namık Gedik'i yakından tanıyon bir insan olarak, çok dürüst ve vatanperver bir insandı. Hatta Emniyet Genel Müdürlüğünde yapmış olduğum bir araştırma sırasında, bir assubay ile beraber gönderilen bir mektupla , bu mektup bizzat Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a görderilmiş, herşey derbenin geldiğini gösteriyor. Adamın mektuba yazdıkları aynen çıktı. Darbeyi anlatmış. Dolayısıyla ben şunu sormak istiyorum: Celal Bayar, Adan Menderes o zaman ki Bakanlar Kurulu daha neyi öğrenmek istiyorlardı?

Kara bulutlar ÜmitKöy'e kadar gelmiş, onlar ' Aman canım Ankara'nın merkezine gelmez' diyorlardı. Gelir canım… Oraya gelen bulut, Ankara'nın merkezine de gelir. Geldi de. Bu yanılgıya kesinlikle düşmemek lazım.

Efendim haber verildi verilmedi.. Bu tamamen yanlış bir şey. Acaba haber verilmesine rağmen önleyebilirler miydi? Önleyemezlerdi. Çünkü ordunun silahına , tankına, topuna hiç bir siyasi güç karşı koyamaz kerdeşim.

Nitekim dayanamadı. Askeri dönemlerde sivilleşmiş askerler bile silahlı aktif gruplara karşı duramamışlardır. Türk siyasi hareketinin lideri gidip taviz vermiştir. Bir saraj patladığında nasıl önünde durulamayacağı gibi, yine aynı görüşümü muhafaza ediyorum. Şayet ihtilelden önce seçimlere gidilseydi ihtilal olmazdı. Çünkü ihtilalciler kötü niyetli insanlar değillerdi. Bu askeri darbenin gelişi konusunda CHP'nin tarihi misyonunun gerçekleri de ilerde yazılacaktır.

-İhtilali hazırlayanlar CHP'liler mi?

Gökdeniz: Efendim öyle demeyelim de, daha yumuşak bir ifadeyle ihtilalden başka bir çare kalmadı diyelim. Bakın sonra ihtilalcilerin hepsi de CHP ve İnönü sempatizanıdır. Bu tarihi misyon içinde, bunlar yazıldığı zaman, bunun doğruluğu yanlışlığı o zaman tartışılacaktır. Tabii istihbarat

teşkilatlarının hakim oludğu olamadığı şeyler vardır. O saman MAH bize haber vermediki gibi şeyler yanlıştır, doğru değildir.

-Samet Kuşçu, bir Türk subayı, darbe hazırlıklarının içinde, Amerikalılara sığınıyor.

Gökdeniz: Bu tamamen tesadüftür. Çünkü Samet Kuşçu'nun sorgulamasını Nevzat Bey yapıp sonradan MAH'a teslim etti onu. Bunların hepsi Başbakan'a verildi. Ahmet Salih Korur'a verildi. Genelkurmay Başkanı'na verildi.

Benim o tarihteki tavsiyem, Sayın Namık Gedik'e söyledim. Bunlara karşı önemsemeyen bir havaya girin dedim. Çağırın ihtilal yapacak 9 subayı konuşun, üstüne gitmeyin olayın dedim. 'Türkiye Cumhuriyeti sizin teşebbüslerinizle yıkılmaz' deyip önemsemeyin dedi. Aksine ttular sordular. Harbiyeyi askeri mahkemeleri falan soktular devreye. Bir bakıma savunma gücü kazandırdı bunlar. Dayanıştılar. Bu defe askerlerde arkadaşlarını kurtarma çalışmaları başladı. Bence o zamanın iktidarı çok yanlış oynadılar.

MENDERES KARİZMASINA YENİLDİ

- O dönem MAH ve siz görevinizi yerine getirdiniz mi?

Gökdeniz: Yüzde yüz yerine getirmiştir. Herşey ellerindeydi. Daha ne yapılacaktı ki? MAH'ın verdiği istihbaratları hiç önemsemediler,aksini yaptılar. Gerek iç, gerek dış istihbaratta hiç birini dinlemediler.

bunların en büyük sorumluluğu rahmetli Adnan Menderes de . Menderes kendine özgü kişiliği olan karizmatik bir insandı. Halkla doğrudan iletişimi tercih ederdi. Hatta Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın kendisini kıskanmasını gerektirecek boyutlara varan karizması vardı. Bu karizmanın yarattığı ortam içerisinde böyle şeylere önem vermemiştir. Bir konuşmasıyla bunların hepsini halledeceğine, herkesi etkileyeceğine kaniydi. İçpolitikada tabi. Dış ilişkilere gelince ; o zamanın gözü, kulağı Fatin Rüştü Zorlu'ya güveniyordu. İyi de bir diplomattı. O günlerin koşulları içinde Zorlu , bir kişilik basmıştır Türk dış politikasına. Bir kere daha görülmüştür ki dışişleri kişiliklerle yürütülmektedir. Kişiliğini basmayan dışişleri Türkiye Cumhuriyetini de yansıtamamıştır. Tabi bireyden çok dışişleri musyonunun dışarıya yansıması çok daha önemliydi. Olmuşlardan ders alarak nasıl olması gerektiğine gelelim biraz da.

Şimdi yasal olarak kuruluşumuz var. Herşeyi var. Bütün içindeki çalkantılar, hatırat yazacak kadar ileri gitti. Bu çekişmeler teşkilata son derece zarar verdi ve vermektedir de. Buradaki şey şu; MİT sivilleştirilmeli. Ben olayı böyle algılamıyorum. MİT sivilleştirilmeli veya askerleştirilmeli yanlış. İkisi de olmalı. Her ikisi de bir ahenk içinde ve başarılı oldukları alanlarda düzenli bir şekilde kullanılmalı.

Çatışma yaratılmamalı.

İSTİHBARAT ENTELLEKTÜEL FAALİYETTİR

İstihbarat entellektüel bir faaliyettir. İstihbarat öyle ham bir koyun değildir. Kesildikten sonra nasıl bonfilesi, şişliği, kıyması ayrı çıkarsa öyledir. Yani işlemek gerekir. İstihbarat bir zihinsel faaliyettir.

Entellektüel bir birikimdir. Bu olmadan istihbarat olmaz. Bugün yanlışlığın bir diğer yönü şudur. Tansu hanım bile efendim bana şu operasyondan bilgi verin der. Kardeşim sana bilgi verilmez. Çünkü operasyon canlıdır. Operasyon sonucunda elde edilen bilgiler ayrılır, toplanır, ayıklanır ve sizin sofranıza konulacak hale gelir. O nedenle birinci yanlış bu. Ham bilgi verilmez. Üretilir imal edilir. ham olan işlendikten sonra verilir. Dolayısıyla bir analiz grubunun varlığı şarttır. Bakıyorum bugün başbakanın etrafındu bulunanların iyi yorumcu olmaları lazım. Başbakan'a bunların ne olduğunu iyi anlatmaları lazım.

Başbakan bunu dinlesin veya dinlemesin bunun mutlaka anlatılması lazım.

Türkiye'de bugüne kadar bütün başbakanlar , bunların hiç bir istinası yoktur, hepsi istihbarattan ürkmüştür. Bunun nedenini ben hala çözebilmiş değilim. Onun için danışmanlara görev veriyorlar. Danışmanda bilgi kalıyor. Ulaşmıyor. Zamanında ulaşmıyor.

- İstihbarat örgütlerinin aykırı çalışmalarının bunda bir etkisi olabilir mi?

Ğökdeniz: Şöyle oluyor; Başbakanlar kendilerine her şeyin aktarılmadığı kanısındadırlar. Bunda da hiç bir istisna yoktur. Bugüne kadar ki Başbakanların tamamı Türk istihbarat servisinin bilgilerin tamamını kendilerine aktarmadığı kanısındadırlar. Sadi Koçaş bile bana bilgi aktarmıyorlar demedi mi? Askerlikten geliyor du istihbaratla ilgili koordinasyon görevi verilmişti. O bile böyle söylüyordu, Nihat Erim zamanında.

Peki kardeşim al sana aktardık rapor önünde. Ne yapacaksan buyur göster?

Raporunda son derece önemli bir şey var. Şimdi Clınton'dan örnek verilim. Clınton ve ekibi tıpkı bizim 1950 lerdeki Anadolu'dan fışkıran Demiokrat Parti yönetimi gibi devlet yönetimini bilmiyor. Sonra bu tür üst düzey görevlere gelen insanların bir bilgi birikimiyle birlikte politikayı yapıcı özelliklerinin bulunması lazım. Bakıyorum da Clınton'un hareketleri Pentagon ve diğer merkezlerle arasındaki anlaşmazlıklardan doğuyor. Clınton ve ekibi politika üretmiyor. Örneğin Clınton olsaydı Körfez Savaşına asla karar veremezdi. Bugün Türkiye'de bir ürkeklik var.

Cesur kararlar alacak bir aktivite yok. MİT raporları objektif olarak hazırlanmalı ve bir sonuç vermelidir. Bir arade için tavsiyelerde bulunulsun ve açıklayıcı gerçeklerlerle, kesin yargılara varılmalıdır.

Sonuçta takdir zatıalinizindir gibi açık bırakılırsa olmaz. Ama zorlama da olmamalı. Objektif yaklaşılmalı. Raporun bir mesleki kıskançlık ve tarafın isteği gibi görünmemesi lazım.

DIŞ İSTİHBARAT NOTUMUZ ORTA

-Türkiye dış istihbarat yapabiliyor mu? Türk dış istihbaratını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gökdeniz: Eskiden olduğu kadar dış istihbarat yapılabiliyor.

- Bunu notlandırırsanız sonuç ne çıkar?

Gökdeniz: Orta. Şimdi bir iktidarın istihbarat teşkilatına hedefler vermesi lazım. Bu hedefler etrafında istihbarat yapılması lazım. bu istihbaratlara bakıyorum da artık kişiselleştirilmiş durumda. Başbakana doğrudan Azarbeycan'dan Mehmet Efendi bir istihbarat yolluyor. böyle olmamalı. Bu bir zafiyettir ve bundan arındırmak gerekir. Bunun nedeni de görevlerin kişiselleştirilmesidir. bunların da yanılışları çok olabilir.

-PPK ile mücadelede istihbarata bir not verecek olursanız…..

Gökdeniz: Son bir yılda ortaya yaklaştı. Ondan öncesi ise zayıftır. Hatta yok gibi bile.

-Bunun nedeni nedir?

Gökdeniz : Nüfuz edememek. Hulul derlerler. Sızamamak. Sızan ajanların da çift taraflı çalışmaları PKK ya yaramıştır.

- Dünya'da yeni bir yapılanma yaşanıyor. bu yapılanmada gizli servislerin yeri ne olacaktır?

Gökdeniz: İstihbaratlar sadece bir siyasi faaliyet olarak yorumlanıyor.

Ekonomik, kültürel , teknolojik istihbarat olarak gelişen kollar var.

Globalleşme karşısında acaba eski mislekler sona mı eriyor? Teknik olanakların artaması bu işin de sonunu mu getiriyor? Amerikalılar ne diyor, ' Biz Saddam'ı uzaydan çektiğimiz fotoğraflarla adım adım izliyoruz'. Peki izliyorsun da bugüne kadar Saddam için ne yapabildin ki?

İşte burada istihbaratın beşeri yönü ortaya çıkıyor. Teknik imkanlar son derece artmıştır. Ama teknik olanaklar istihbaratta insan unsurunun altyapısını oluşturmaktadır. Onun tamamlayıcısıdır. İstihbaratın ana unsuru insandır. Ancak diğer önemli bir şey istihbarat kaynaklarının geçirdiği

önemli değişimdir. Artık açık kaynkalarla yapılan istihbaratlar gizli servislerde yüzde 75’e yükseldi. Bu açık istihbaratın yükselişidir.

Washington Post gazetesinde çıkan bir makale çok önemlidir. Çünkü o da bizim eski ulus gazetesi gibi özelleştirilmiş bir resmi organ niteliğindedir. Le Monde gibi gazetelerde son derece önemli yazılar çıkıyor. Bunlar okunduğunda çok önemli bilgiler elde etmek mümkün oluyor.

Açık kaynaklar artık daha fazla öne çıkmıştır. bunların önemi artmıştır.

bunlarla yetişemediğimiz yerlere de gizli kaynaklarla erişiyoruz.

DARBELERDE GİZLİ SERVİSLER HEP HABER VERDİ

- Darbeleri yaşadınız. Bu dönemlerde istihbarat ünitelerinin yapması gereken ama yapamadıkları bir şey var mı?

Gökdeniz: Şimdi ibtihbarat kendi alanında bilgi dağıtmaktır. yetkilileri bilgilendirmektir. Bence sorun bilgiyle donatılan kişilerin bu istihbaratı nasıl kullanacaklarını bilmemeleridir. İstihbarattan ürkmeleridir. Ben şimdi ne yapacağım sendromuna giriyorlar. Buradaki sorun istihbarat çok mükemmel olsa bile bunu kullanacak olanlar mükemmel değil ki. Şimdiki sıkıntı devlet adamının olmayışında. Misyon sahibi devlet adamı yok.

İstihbarat kadar önemli , belki de ondan daha da önemli olan onu değerlendirecek yönetici sorunudur.

- 1970 li yıllar Türkiye'de işkenceli istihbarat dönemleri olarak adlandırılıyor. siz ne diyorsunuz?

Gökdeniz: O dönemler tamamen ihtilal şartlarının teşkilata hakim olduğu zamanların kalıntılarıdır. Operasyon ile istihbaratı ayırmak lazım,sorgulama yöntemi ile işkenceyi ayırmak lazım. Arap ülkelerinde sorgulama yöntemi her türlü işkenceden geçer. Sorgulama yöntemleri içinde son derece bilgili sorgulamacılar lazım. Sorguladıkları konuyu iyi bilmeleri lazım.

Peki dayık attınız adam bir şeyler söyledi. Onu bilginiz ve görgünüz yoksa başka bir şeyle birleştirmeniz mümkün değildir.

İSTİHBARAT ÖRGÜTÜNE HEDEF VERMEK LAZIM

- İstihbarat örgütünün canlı ve aktif kalabilmesi için ne yapmak lazım?

Gökdeniz: Hedef vermek lazım, görev vermek lazım.

- Son dönemde ortaya çıkan bazı gizli servis örnekleri var. Örneğin JİTEM. siz bunları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gökdeniz: JİTEM'in ortaya çıkması aslında kaçakçılık ile ilgilidir. Ama daha sonra zamanın Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e doğrudan haber yollayan kişiler aracılığıyla kullanılmıştır. Bu son derece tehlikeli bir şeydir.

JİTEM böyle kullanılmıştır. JİTEM'in stratejik istihbartta bir tecrübesi de yoktu. Ama Güneydoğu'da oluşan istihbarat eksikliği bir ikinci kanal gibi ayrı bir frekansta çalışmaya itmiştir. Benim görebildiğim kadarıyla yanlışlıklar bundan kaynaklanmıştır. İkili çeketme sistemi yerine bölgeden canlı, operasyonel haberler gelmeye başlayınca MİT'in verdiği bilgiler tuzssuz diyet çorbasına benzemiştir. Oya MİT'in istihbaratı daha doğrudur. JİTEM'in verdiği haberler imal edilmemiş ve senteze ulaşmamış haberlerdir. Tabi bu şekilde gelişen olaylar içinde kendisini bulan eleman bir anda Suriye'ye Mısır'a gitmiştir. Çünkü kaçakçılarla iştigal ettiğin zaman da İran'a gidiyorsun. Bu gelişmelerden elde edilen bilgileri de MİT'e vermemişlerdir. Bir başarının sahibi kendileri olmak pahasına Jandarma İstihbarat Teşkilatı kendisine özgü bir çalışma sistemi benimsemiştir. Son derece sakıncalı bir yoldur. Bizim daha eskiden yaptığımız küçük gruplar gibi yapmıştır. Aslında bunlar bir istihbarat teşkilatı değildir. Bunlar operasyonel birliklerdir. bu küçük gruplar aynı zamanda vurucu güç olmuşlardır. Bu da tabi aralarındaki çekişmeleri arttırmıştır. Sonunda da aralarından ayrılanları bertaraf edecek şekilde kararlar almışlardır. Çünkü bazı şeylerin üzerine gidip de onların açıklanması son derece sakıncalı görülmüştür. Bu çekişmeler sonunda teşkilat kendi kendini yemiştir. Benim yorumum bu.

-İstihbarat bir entellektüel faaliyettir diyorsunuz böyle bakılırsa eleman kalitesi açısından da bir sorun ortaya çıkmıyor mu?

Gökdeniz: Sorun var tabi. Daha alınırken istihbarat elemananın çok bilgili ve görgülü olması lazım. Üniversitelerde özel olarak yetiştirilmeleri lazım. Sonra üniversitelirin istihbarattan korkamamaları ve MİT ile ilişkiden çekinmemeleri lazım. Hemen damgalanıyor MİT ajanı diye. O zaman Stanford Üniversitesinde çalışan profesörler neden damgalanmıyor? Oturup kitap yazıyarlar gizli servisleri için.

MİT'İN HATASI

- Ama bundaki hata MİT'in bugüne kadarki faaliyetleri ve kullanılış biçimi değl mi?

Gökdeniz: MİT'deki hata şu : MİT bir analiz yapmak için bir profesöre de güvenmiyor. Bu bilgileri de vermiyor. Açık değil. Halbuki Amerika'da bu bilgiler tamamen analizciye veriliyor. İstihbaratın en çirkini açık olanı gizlemektir.

- Yeraltı dünyası ile gizli servislerin, polislerin bağlantıları nasıl sağlanıyor?

Gökdeniz: Bazı ihtiyaçlar doğmuştur. bunun sonucunda örgütlenmeler olmuştur. Yoksa ne örgütlenme olur ne de başka bir şey ortaya çıkabilir.

Burada en önemlisi polise güvenmeyen hiç kimse de babalık etmeye kalkışamaz. Polise bir baba nasıl güvenir veya ona ulaşmanın nasıl yollarını arar? Bunlar politik yollarla olur. Ortada bir parti vardır ve bunun aracılığıyla nüfuz ederler. Adamlar edinirler, bunula sağlanan birliktelik daha sonra kamu kudretini kullanmaya dönüşür.

- İstihbarat çalışmalarınız sırasında unutamadıklarınız var mı?

Gökdeniz: Var ama bunları açıklamam mümkün değil.

- Açıklanabilecek olan hiç mi yok?

Gökdeniz: Adam aslında ajan. Ama diplomat kisvesinde. Romen. bir süre izledik, sonra kaybettik. Netice de hiç umulmadık bir yerde, İstanbul açıkhava tiyatrosunda çekilen bir fotoğrafta onu gördüm. Demekki adam bizi atlatıp sonra tekarar Türkiye'ye girmiş. Tekrar vizyonumuza girdi.

CIA, RUM CASUSU ELİMİZDEN KAÇIRDI

Seyrodafilis diye bir adam vardı. ENOSİS cemiyetinin bir elemanıydı. Bu izlendi sonunda bazı bulgular bulundu. Bu sırada o tarihe kadar ben onun Amerikan istihbaratıyla ilişkisini bilmiyordum. Mahkemeye sevkettik ama sersbest kaldı. Biz onu yeniden izlemeye aldık. Ama birgün Tünel'de kaybettik. Yıllar sonra CIA'nın İstanbul temsilcisi Laysırsın bana bunu açıkladı. "Biz onu Tünel'de aldık ve daha sonra bir şileple Türkiye'den uzaklaştırdık" dedi.

Bir de bir ünlü tavernacı vardı. Türklerin bağrına bastığı bir ünlü tavernacı. Daha sonra bunun Amerikan istihbaratının ajanı olduğunu öğrendiğimde , benim için sürpriz oldu.

Yabancı istihbaratçıların bizim azınlıkları kullanmaları bir gelenektir.

Türklerden ziyade bunlardan yararlanılır.

- Telefon dinlemesi çalışmaları rahat yapılır mı?

Gökdeniz: Yapılır, rahat yapılır.

- O günkü tenkolojiyle 1960'larda kaç kişiyi bir günde dinleyebilirdiniz?

Gökdeniz: Bir günde 8 kişiyi dinleyebilirdik. Bazen de yardım alırdık.

bunların deşifrelerini hemen yaptırırdık. Bu konuşmalarda metresler , ayıpçı şeyler yeralabilir. Ama bunları biz önemsemez kendi işimize bakarız. Bazen bir çuval pirinç içinde iki tane taş ararsınız. Zor iştir yani. Dinleme çok önemlidir.

1960 SONRASINDA TÜRKİYE'DE GİZLİ KALMADI

-Şahsi bilgiler de kullanılır mı?

Gökdeniz: hayır.

- Garartisi nedir?

Gökdeniz: Bunun garantisi devletin kendisidir ve gelenekleridir. Bu sırlar muhafaza edilir ve özel yaşamlara son derece saygılı davranılır.

Hani bazıları der ya ben bildiklerimi açıklasam yer yerinden oynar diye.

Bizim ki de öyle. Ama 1960'dan sonra Türkiye'de gizli diye bir kavram kalmadı. Her zaman her şey açıklandı. İhtilalciler bile savunma gibi hatıralar yazdılar.

- Uyum içinde çalıştığınız istihbaratçılar kimler?

Gökdeniz: Ziya Selışık, aynı zamanda bizim hocamızdır, bir de Fuat Doğu Paşa vardır. Uyum sağlayan ve iyi çalışan insanlardır.

- Bir Hiram Abas olayı var gizli serviste. bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gökdeniz: Hiram Abas son derece iyi yetişmiş bir insan. Ama sivil olmasına kurban gitmiştir. Sağ olsaydı şimdi teşkilat açısından son derece yararlı olurdu.

-Hangi yabancı servisi başarılı buluyorsunuz?

Gökdeniz: Tabiki Rus KGB çok etkiliydi. Çok iyi ve yaygın bir istihbarat ağları vardı. En iyi ajanları hep TASS ajansının muhabirleri arasından çıkardı. Son derece zeki, uyumlu ve Türkçeyi iyi kullanırlardı. Ben Amerikan servisini pek beğenmem. Ruslar kadar profesyonal değiller.

- Yunan gizli servisi Türkiye'de çok etkin midir?

Gökdeniz: Yok . Onların etkinliği bizim Yunanistan'da ne kadar etkili olduğumuza bağlıdır?

- Türkiye dış istihbaratta etkin midir?

Gökdeniz: Türkiye zaaflarından kurtulmaya çalışıyor ve etkin hale gelmeye başladı. Yıllar öncesinde başlayan ve bu son yıllarda giderek düzelen bir istihbarat atağı var. Ancak etkin kararları hükümet verir. Hükümet karar veremeyincve o iş yapılamaz. İstihbartta en önemli şey kurala uymaktır.

Uymazsanız zaaflarınız ortaya çıkar. Ama şunu söyleyeyim MİT içindeki köstebek ve ajanlar yok denecek kadar azdır.

- Bunlar açığa mı çıkartılamıyor…

Gökdeniz: Hayır hayır böyle bir şey olsa ayıklaması olur. Bu teşkilatın şanlı ve çok önemli bir geçmişi var. Çok güçlü gelenekleri vardır. Biz gizli servisimize campany, şirket demiyoruz. Bizim servisimiz çok önemlidir. Diğerlerinde alınıp satılma olur. Türkiye'deki teşkilatta alır ama satılamaz.

MİT SİYASETÇİ TARAFINDAN KULLANILMAK İSTENİYOR

- MİT in kullanımından kaynaklanan hatalar mıdır yanılşa yolaçan?

Gökdeniz: Bakın, 1960 ihtilalinden sonra Mason bir bakan MİT de ve emniyette ne tür bilgilerin olduğunu öğrenmek ister. Ama kendisine o bilgilerin ancak gerektiği kadarı aktarılır. Çünkü o bilgileri kendisi bağlı olduğu Mason locasına aktarmak için ister. Bunda devlet menfaati yoktur. Sonra Osman Bölükbaşı'nın dosyası falan…bunlar istihbaratı son derece çirkinleştiren olaylardır. Ben bunların hiç birisine alet olmadım.

Çünkü devletin yönetilmesinde şahısların bilgilerinin özel kullanımı olmaz.

-Sağolun.

Gökdeniz: Sizde .

ALTINCI BÖLÜM

MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI: MİT (6 TEMMUZ 1965): DEVLET İSTİHBARATINI YENİLİYOR

MAH, yani gizli servis, 6 Temmuz 1965 tarihinde çıkartılan 644 sayılı yasa ile artık yeraltı örgütü olmaktan çıkıp, bir haberalma teşkilatı haline dönüşür.Yasal düzenleme istihbarat çalışmalarına çok şey kazandırmıştır.

Yasa, İçişleri Bakanlığı 2 numaralı cetvelinde Emniyet Müfettişi veya uzmanı kadrosunda bulunan bütün MAH elemanlarını, MİT bünyesine geçirdiği gibi, Türkiye'de bu alandaki ilk örneği de oluşturur. MİT'in bugünkü ana yapısını ortaya koyan düzenleme, bu yasaya ve 1983 yılında gerçekleştirilen düzenlemeye dayanılarak yapılmıştır. MİT Müsteşarlığı Makamı da bu yasayla ilk kez oluşturulmuştur. Yasaya göre MİT Müsteşarı, Milli Güvenlik Kurulu'nun görüşü, Başbakanın oluru, Cumhurbaşkanı'nın onaması ile göreve getirilir. MİT personeli diye, teşkilatta çalışan ve yasalarla belirlenen sınırlar içinde yazılı ödevleri yerine getiren kimselere denir.

Yasanın bütününe göre MİT'in görevi özetle: "Devletin milli güvenlik politikası ile ilgili planların hazırlanmasında esas olacak askeri, siyasi, ticari, iktisadi, mali, sınai, ilmi, teknik, biyografik, psikolojik ve milli güvenlikle ilgili istihbaratı devlet çapında toplamak Başbakana, Milli Güvenlik Kurulu'na ve gerekli resmi makamlara ulaştırmak, yaymak, istihbarat ile uğraşan bütün daire ve kurumlar arasında koordinasyon sağlamak, psikolojik savunma icaplarını yapmak ve istihbarata karşı koymak" olarak belirlenmiştir.

1983 yılında değiştirilen 644 sayılıyı yasanın yerine 2937 Sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu getirilmiştir. Bu yasanın 4.maddesinde Milli İstihbarat Teşkilatının görevleri olarak şunlar sayılmıştır.

a) Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milleti ile bütünlüğüne, varlığına, bağımsızlığına, güvenliğine, Anayasal düzenine ve milli gücünü meydana

getiren bütün unsurlarına karşı içten ve dıştan yöneltilen mevcut ve muhtemel faaliyetler hakkında Milli Güvenlik İstihbaratını Devlet çapında oluşturmak ve bu istihbaratı Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile gerekli kuruluşlara ulaştırmak, b) Devletin milli güvenlik siyaseti ile ilgili planların hazırlanması ve yürütülmesinde; Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile ilgili Bakanlıkların istihbarat istek ve ihtiyaçlarını karşılamak,

c) Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat faaliyetlerinin yönlendirilmesi için Milli Güvenlik Kurulu ve Başbakana tekliflerde bulunmak, d) Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat ve istihbarata karşı koyma faaliyetlerine teknik konularda müşavirlik yapmak ve koordinasyonun sağlanmasında yardımcı olmak,

e) Genel Kurmay Başkanlığınca Silahlı Kuvvetler için lüzum görülecek haber ve istihbaratı, yapılacak protokole göre Genelkurmay Başkanlığına ulaştırmak,

f) Milli Güvenlik Kurulundan belirlenecek diğer görevleri yapmak, g) İstihbarata karşı koymaktır.

Ama bu isteklere karşın gerekli yapının sağlıklı ve güvenilir bir şekilde oluşturulmasına olanak da yaratılmamıştır. Bütçesi kadük ve siyasi beklentisi bol bir kuruluş haline dönüştürülen MİT, bunun acısını çokça çekmiştir. MİT istihbarat için yaşamsal önemdeki ve olmazsa olmaz kurallardan biri olan isitihbaratın koordinasyonunda dahi, diğer kuruluşlara ve özellikle asker yapıya söz geçirememiştir. Yasa'da devlet düzeyinde iç istihbarat uygulamaları da kendisine bırakılmasına karşın MİT, bu alanda hep tartışmaların göbeğinde bulunmuş ve ve diğer kuruluşların istihbarat birimlerinin ateşi altında kalmıştır. İç istihbarat konusunda MİT'in düzenlediği raporların yarattığı fırtınalar sonunda hep MİT zararlı çıkmıştır. Çünkü bu alan rant ve çıkar açısından karanlık odakların politika ve bürokrasiyle kol kola gezdiği yollardır.

Bunlara MİT'in gücü hiç bir zaman yetmemiştir. Örneğin kamuoyuna "MİT raporu skandalı " olarak yansıyan olay buna en iyi örnektir. 1987 yılında siyasi baskıların da yazılmasında etkili olduğu raporun içinde

yeralan adlar ve ithaf edilen suçlamalar o denli büyüktür ki, sistem kendini korumak için MİT'i kurban vermiştir. Rapordaki suçlamalar ve suçlananlar hakkında bir işlem yapılmamıştır.

MİT'ten halk korkmakta ama bürokrasi bunun tam tersine bir tutum izleyerek yasal zorunlulukları açısından vermesi gereken bilgileri dahi MİT'e sağlıklı ve düzenli bir şekilde iletmemektedir. Yasasında kendisine verilen yetkiler karşılaşılan bu iç direnç nedeniyle MİT' ce kullanılamamaktadır.

KİMİN KULLANDIĞI BELLİ OLMAYAN TEŞKİLAT: MİT

MİT’in sıkıyönetim, savaş hali ve olağanüstü hal gibi olağan dışı yönetim dönemlerinde nasıl ve kime bağlı olarak çalışacağı, Silahlı Kuvvetler ve diğer birimlerle ilişkilerinin nasıl olacağı konusunda bu yasa Milli Güvenlik Kurulu’nun istişari görüşü alındıktan sonra Bakanlar Kurulu’nun özel talimatını gerekli kılmaktadır. Oysa bu durumlarda Türkiye’de hiç bir zaman Bakanlar Kurulu etkili olamamıştır. Askerler kendi görevlendirmelerini kendileri yapar duruma gelmişlerdir. Ötesinde de siviller ya korkularından ya da bilgisizliklerinden olsa gerek yasalarda ellerinde bulunan yetkileri kullanmamışlardır. Bunun en güzel örneğini 1980 sonrası yaşanan Güneydoğu olayları sırasında ilan edilen Olağanüstü Hal uygulamasında görmek mümkündür. Bakanlar Kurulu MİT için uygulamanın olduğu 13 il deki faaliyetlerine ilişkin ayrı bir görevlendirme yapmamıştır. Ama askerler MİT’i dışlayarak kendi istihbarat örgütünü oluşturma ya da bir başka deyişle MİT’i ” By Pass “etme yoluna gitmişlerdir.

Aslında yasanın bu hükümleri MİT’i sivil otoriteye; Bakanlar Kurulu’na, bağlı kalma konusunda uyarı niteliğindedir. Ancak 1965 li yıllarda kadrolarının hemen tamamı asker kökenli olan MİT, yasaya rağmen sivilleşememiştir. MİT’in dışındaki diğer kurumlar da bu sivilleşememeden nasiplerini almışlar ve sonuçta yazılı metinlerde bulunan ama uygulanmayan pek çok düzenlemeyle karşı karşıya kalınmıştır. Yani bir türlü ulaşılamayan hukuk devleti ve halkın egemenliği kavramlarına ne yazıkki yine varılamamıştır. Bunda yaşanılan askeri darbelerin de büyük payı olmuştur. Ayrıca MİT Müsteşarının seçiminde askeri kadroların, istişari olan Milli Güvenlik Kurulu kararlarını, nihai şekilde yorumlamaları ve istedikleri bir adı, kendi içlerinden müsteşar atamaları, sivilleşmeye engel olmuştur. Bir kaç küçük ama önemli örneği dışında hiç bir muvazzaf subay da asker kaynağı dururken, sivil eleman yetiştirilmesi veya kurumlaşmayı düşünmemiştir.

PAŞALAR İSTİHBARATI NASIL BİLİR

Bir MİT elemanının anlatımıyla asker ile sivil arasındaki mücadele hep şu şekilde gelişmiştir:

” Paşalar gelir ve bize derler ki:’ İstihbarat sizin işiniz ben ona karışmam ama sizi dışarda temsil ederim. Zaten biz kıtayı düşünüyoruz.’

Daha sonra aynı Müsteşar Paşa 6 ay içinde bizim teşkilatın içinde kendisine yaklaşanlarla birlikte bir anda istihbarat uzmanı kesilir ve hatalarını dile getirenlerden başlayarak kelle almaya koyulur. Sonuçta da ortada ne gelenek kalır ne adam ne de yönetmelik. Hepsi değişir. Bizim bu durum halk arasında derler ya,’ çok ezilen toprakta çim bitmezmiş ‘diye ona benziyor. Her gelen kendi çizmesine ve çimine güveniyor. Ortaya dinamik ve örnekleri arasında en nitelikli bir yapı bulunmasına karşın garip bir kurum çıkıyor.”

Evet bu bir yorum. Ancak istihbarat konusunda sadece MİT veya asker değil Türk insanı ve oluşturduğu kurumlarında da büyük bilgisizlikler ve başıboşluklar yaşanıyor. Örneğin bir Ortadoğu kökenli öğrenci doktora veya master çalışmasını gerekçe göstererek Türkiye’nin su veya diğer enerji rezervlerinin yerleri ile buralara ilişkin en ince ayrıntılara kadar bilgi toplayabiliyor. Ama bu kişinin kimliğine ilişkin bilgiler, bunları veren kuruluşta yeralmıyor. Bir yardımsever memur Türkiye’nin teknik yapısına ilişkin bilgileri bir kalemde karşı tarafa iyi niyetli ama bilgisizce aktarabiliyor. Çünkü bu konuda gizlilik masalı eğitimsiliği ve bilgisizliği beraberinde getirdiği gibi, bunları örten de bir perde oluyor.

Bu yüzden kifayetsiz ama muhteris yöneticiler yurtdışında yayınlanan gazetelerden alarak Türkiye’ye gönderdikleri haber metinlerinin üzerine kırmızı kırmızı “Çok Gizli” damgaları basabilmektedirler.

Bu damgalardan bir ara çokça sıkılan ve gelen istihbaratların gazete haberi olmasına sinirlenen Dışişleri eski Müsteşarlarından Büyükelçi Fuat Carım bu tür haberleri istihbarat diyerek bakanlığa gönderen diplomatların maaşlarından telgraf paralarını kestirmiştir.

SİYASİ ÇEKİŞMELER VE MİT

Siyasi çekişmeler yıllar yılı MİT'i en çok yaralayan etkenler arasında bulunmaktadır. Örneğin darbeleri öyle veya böyle Süleyman Demirel'e her seferinde öncesinden haber veren MİT, sonuçta hep Demirel tarafından " MİT

Afrika'daki kabilelerin içinde ne olup bittiğini bildirir ama darbeleri haber vermez" denilerek eleştirilmiştir.

Oysa MİT'in yurdışı istihbarat açısından öyle Afrika'daki bilgilere ulaşması çok kolay bir olgu değildir. Çünkü bu bir parasal ve eğitimsel sorundur. MİT açısından son yıllardaki atağı dışında ne para ne de eğitim olanakları yurtdışı haber toplamada elverişlidir. MİT dış istihbarat açısından batılı müttefiklerine bağımlı bulunmaktadır.

Peki ama MİT'in onca çaba harcayarak getirdiği istihbaratlar ne olmaktadır? Türkiye'de yanıtlanması gereken bir soru da budur. Bu istihbaratlar siyasi çekişmeler veya liderin ogünkü rah haline göre değerlendirilmektedir. Örneğin Uğur Mumcu'nun öldürülmesinin hemen ertesinde bütün yetkililer bu olayın bir yabancı istihbarat veya örgütün işi olduğu yolunda açıklamalar yapmışlardır. MİT ne yapmıştır? Hiç bir şey yapamamıştır. Çünkü 24 Ocak 1993 günü gerçekleşen bombalı suikastin ardından MİT'in elinde bu konuda bir bilgi mevcut değildir. Ama yapılan araştırmalar sonucunda İran'ın desteklediği veya gizli servisinin Türkiye'ye soktuğu bazı katillerin bu olayı gerçekleştirebileceği MİT kaynaklı haberler olarak basına yansıyınca, dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal çok iyi tanıdığı MİT üzerine şu yorumu yapmıştır: " MİT içinde bazı gruplar İran ile Türkiye'nin arasını bozmak için bu tür senaryolar üretmektedirler. Bunların bir kısmı çalışır gözükmek, diğerleri de pa kazanmak istiyorlar. Bu olayla İran'ın ilişkisi yoktur"

ÖZAL'IN İSTİHBARAT ÖRGÜTÜ

Özal sanki olayın ardındaki gücü bilmektedir. Oysa bir Cumhurbaşkanının devletten bilgi alacağı varsayılırsa ve MİT'de bu konuda İran parmağını işaret ediyorsa Turgut Özal'ın böyle konuşmasının gerekçesini anlamak mümkün müdür? Ancak unutulmaması gereken bir geçek daha vardır. O da Turgut Özal'ın eski MİT elemanları ve polislerden kurulu bir özel istihbarat birimini Çankaya köşkünde kurduğu ve kullandığıdır. Yani devlettin içinde ama aynı zamanda dışında bir istihbarat ünitesi Turgut Özal için çalışmıştır. Bunlar ne yapmışlardır? Bunun bir örneğini Uğur Mumcu için yürütülen soruşturma oluşturmuştur. Uğur Mumcu için bu birim Turgut Özal'ın emriyle özel bir soruşturma yürütmüştür. Ama bu soruşturma Mumcu'nun ölümünden sonra olayı aydınlatmak için değildir. Uğur Mumcu Dışişleri Bakanlığına alınan zırhlı araçlarla ilgili skandal dosyaları gün ışığına çıkarttığında Özal, emrindeki istihbarat biriminin elemanlarına Uğur Mumcu'nun mali ve sosyal durumunun araştırılarak bir rapor hazırlanmasını emretmiştir. Yöni Uğur Mumcu özel dosyasını istemiştir. Bu olay Uğur Mumcu tarafından öğrenilmiştir. Evet isteyen kendi istihbarat servisini kurmaktadır. Yeterki gücü olsun. Ne de olsa özel istihbarat kurumları geleneği siyasilerimizdeki bir büyük hastalıktır ve bu hastalığın tedavisi olan demokratik düzene geçiş için Türkiye'nin daha epey yol alması gerekmektedir.

Turgut Özal'ın bu istihbarat birimi daha sonra iktidiar değişikliğinde Özal ile düşman kardeşleri oynayan dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'in talimatıyla İçişleri Bakanı İsmet Sezgin tarafından lağvedilmiş ve burada görev alan kişiler başka birimlere dağıtılmıştır. Bu konudaki açıklamayı 1992 yılında İçişleri Bakanı İsmet Sezgin yapmıştır. İşte bu dönemin ardından Uğur Mumcu suikastiyle ilgili olarak Özal'ın açıklaması ilginçtir. Mumcu suikasti sırasında bu birim dağıtılmış gözükmektedir.

Yani Cumhurbaşkanı sadece MİT ve Emniyet'den bilgi almaktadır. Ama konuşmasında onların verdiği raporlara aykırı şeyler dile getirmektedir.

Ancak daha ilginci buna yanıt olarak Başbakan Sülayman Demirel'in açıklamasıdır. Demirel :

” MİT bana bağlı, bilgiler bana geliyor. Ben MİT’in bana doğru bilgiler getirdiğini biliyorum.” demiştir.

Evet Demirel-Özal kavgasının bir başka boyutunda MİT yine polemiklerin tam ortasında kalmıştır. Herkes kendi istihbarat servisini isterken, Türkiye ve Türk halkı için çok önemli bir kurum olan MİT, arada kaynayıp gitmektedir.

MUAMMER AKSOY’UN KATİLLERİ MİT RAPORUNDA

İşte tam bu sıralarda MİT, Türkiye açısından çok büyük önem taşıyan bir istihbaratını Başbakan Süleyman Demirel’e sunar. Bu istihbarat ne midir?

Türkiye’de bir kasırga gibi esen “Faili Meçhul Cinayetler” konusunda tetiği çeken ellerin bir kısmını gösteren listedir. İşte bu listede Atatürkçü olduğu için öldürülen Prof. Dr. Muammer Aksoy’un katil zanlılarının adı ve hangi ülkenin adamları olduğu yazılıdır. İsterseniz bu raporun listesini önce birlikte okuyalım, sonra da değerlendirelim:

“TÜRKİYE’DE İRAN İSTİHBARAT SERVİSİ VE İRAN DESTEKLİ TERÖR ÖRGÜTLERİNİN GERÇEKLEŞTİRDİĞİ EYLEMLER:

-24. 7.1985 ‘de Ankara’da Ürdün büyükelçiliği 1. katibi Ziyad Sati’nin öldürülmesi. İslami Cihat tarafından üstlenilmiştir . Failleri tespit edilememiştir.

-23. 12. 1985’de İstanbul’da İran karşıtı Nezhet-i Mukavemet -i Milli örgütü mensubu Albay Hadi Azizi Muradi ‘nin öldürülmesi. İran istihbarat servisince gerçekleştirildiği değerlendirilmektedir.

-19.8.1986 ‘da İstanbul’da İran rejimi karştı Binbaşı Behruz Şahverdilu ‘nun öldürülmesi. İran isttihbarat servisince gerçekleştirildiği değerlendirilmektedir.

-24.10. 1986 ‘da İstanbul’da İran rejimi karşıtı Şahbur Bahtiyar örgütü mensubu Albay Ahmet Hamit Münferit ‘in öldürülmesi. İran istihbarat servisince gerçekleştirildiği değerlendirilmektedir.

-29.11.1986 da Hizbullah örgütüne mensup 4 Şahsın 97.5 kilo C-4 tahrip kalıbını Türkiye’ye sokarken yakalanması . Hizbullah mensuplarınca Türkiye’de bir takım eylemler gerçekleştirmek amacıyla getirilmiştir.

-28.8.1987’de Irak istihbarat servisine hizmet eden İran’lı Hasan Mansuri’nin öldürülmesi ve Irak’lı Menhal Muhammed Fadel’in yaralanması.

İran istihbarat servisince gerçekleştirildiği değerlendirilmektedir.

-23.10.1988'de HMÖ mensubu Abdulhassan Mojtehatzadeh'in İstanbul'dan İran'a kaçırılırken Erzincan'da otonun bagajında yakalanması. İran istihbarat servisince gerçekleştirildiği değerlendirilmektedir.

-25.10.1988'de Suudi Arabistan'ın Ankara Büyükelçiliği 2. sekreteri Abdülgani Bedevi'nin Ankara'da öldürülmesi. İslami Cihat tarafından üstlenilmiştir. Faillleri tespit edilememiştir.

-16.10.1989 da Ankara'da Suudi Arabistan'ın Ankara Büyükelçiliği muhasebe müdürü Abdurrahman El Şiravi'nin yaralanması. İslami Cihat tarafından üstlenilmiştir. Failleri tespit edilememiştir.

-14.1.1990'da Ankara'da Suudi Arabistan Büyükelçiliği 2. sekreteri Abdülrezzak Kashmeri 'nin otosuna patlayıcı yerleştirilmesi. İslami Cihat tarafından üstlenilmiştir failleri tespit edilememiştir.

-31.1.1990'da laiklik yanlısı Prof. Dr. Muammer Aksoy'un Ankara'da öldürülmesi. İran İstanbul Baş Konsolosluğu'nda görev yapıp ayrılan Ahmet Aghıgi ve Hasan Keshani adlı iki İranlı diplomatın eylemde rol aldığı hassas bir kaynaktan öğrenilmiştir. Gözaltında bulunan Mehmet Ali Şeker'in ifadesinde ise Muammer Aksoy'un kendi gruplarınca öldürüldüğü hususu yer almaktadır.

-12.3.1990'da İran İslam Cumhuriyetinin Mevcut rejimini benimseyerek aynı düzeni ülkemizde gerçekleştirmek isteyen ve İran İstanbul Baş

Konsolosluğu ile teması olan bir grubun İstanbul'da yakalanması. Abdullah Turgut liderliğinde 39 kişi yakalanmış ve çeşitli marka ve çapta tabancalar, kalaşnikof otomatik silahlar , av tüfekleri ve patlayıcı yapımında kullanılan malzemeler ele geçirilmiştir.

-14.3.1990'da İstanbul'da HMÖ mensubu Muhammed Reza Akhavan Cem'in yaralanması. İran istihbarat servisince gerçekleştirildiği değerlendirilmektedir.

-29.1. 1991'de İzmir'de ABD askeri tesislerine yönelik saldırı. Hizbullah tarafından üstlenilmiştir failleri tespit edilememiştir.

-26.3.1991’de Ankara’da Irak’ın Ankara Büyükelçiliği ticaret ataşesi Kays El Faysal’ın yaralanması. İslami Cihad tarafından üstlenilmiştir.Failleri tespit edilememiştir.

-28.12.1991’de Ankara’da Mısır Büyükelçiliği ateşesi Abdullah Hossein Al Khoraby’nin yaralanması ile ABD Tuslog görevlisi Vicktor Marwik’in ölmesine neden olan otomobillerin bombalanması. İslami Cihad tarafından üstlenilmiştir. Failleri tespit edilememiştir.

-7. 3 . 1992 Ankara- İsrailli Büyükelçilik güvenlik şefi Ehud Sadan ‘ın otosuna patlayıcı yerleştirilmesi. İslami Cihad (İslami İntikam) örgütü üstlenmiştir.

-4.61992 İstanbul’da HMÖ mensubu Ekber Ghorbani (Mansur Amini Madiseh ‘in kaçırılarak öldürülmesi. HMÖ mensupları tarafından şahsın Müfreze 5000

tarafından kaçırıldığı iddia edilmektedir. İran istihbarat servisince gerçekleştirildiği tahmin edilmektedir.

-24 .12.1992 tarihinde İstanbul Yeniköy’de tarihi Osman Reis Camiine bomba konması sonucu tahribat meydana gelmesi. İslami Cihad tarafından üstlenilmiştir. Asıl hedefin başka bir yer olduğu yanlışlıkla caminin bombalandığı örgüt tarafından açıklanmıştır.

-26 .12.1992 günü İstanbul’da Drefşi Kaviyani örgütü (Milli Bayrak) mensubu Abbas Golizadenin evinin önünden kaçırılması. Halen gözaltında bulundurulan Ali Şeker’in ifadesinde bir minübüs ile Şahsı kaçırdıkları, Yalova’da İran istihbarat Bakanlığı mensuplarına teslim ettikleri belirtilmektedir.

-24. 1. 1993 günü Uğur Mumcu’nun otosuna bomba konularak öldürülmesi.

İslami Kurtuluş Örgütü, İslami Cihad, İslami Büyük Doğu Akıncılar Cephesi (İBDA-C) gibi gruplar üstlenmiştir. Araştırmalar sürmektedir.

-26. 1.1993 tarihinde jak Kamhi’nin aracına silahlı saldırı teşebbüsü .

Olayla ilgili üç Türk yakalanmış olup bunlardan Can Özbilen ve Osman Erdemir’in çeşitli zamanlarda İran’a giriş ve çıkışları tespit edilmiştir.”

RAPORA RAĞMEN HİÇ BİR ŞEY YAPMADILAR

Evet işte size bir liste ve bir çok cinayetin yanı sıra Muammer Aksoy cinayeti ile ilgili bulgular ve bir MİT raporu. Öldürülenlerin listesi bir başka ülkenin Türkiye üzerinde nasıl rahat terör yaratabildiğinin de göstergeleri arasında yeralıyor.

Sizce ülkeyi yönetenler bu MİT raporunu aldıktan sonra nasıl davranmalıdırlar? Ya da nasıl davranmışlardır? Öyle Amerika'nın, Libya'ya yaptıklarını falan örnek almanıza gerek yoktur. Türkiye'de geçişte bu tür olaylarda gücünü tam anlamıyla gösterebilmiştir. Ama o sıralarda gösterecek gücü vardır. Ve o güç siyaseten gerçekten çok güçlü insanlar tarafından kullanılmaktadır. Örnek mi işte daha önceki sayfalarda size anlattığımız Von Papen'e suikast girişiminin ardından sergilenen tutum.

Bugünün dengeler politikasında ise yapılanlar sadece ve sadece "Kollama diplomasisidir". Bana nereden ne gelecek, ben adım attığımda ne yapacağım, neyle karşılaşacağım? Sonuçta ne kazanacağım ne kaybedeceğim? Bu tartışmalar sırasında Türkiye'nin terör ile bugün ulaştığı noktada, istihbarat örgütünüz dünyanın en güçlü örgütü olsa ne olacaktır? Bu istihbaratların gereğini yerine getirecek bir siyasi oterite mevcut mudur?

Türkiye'de böyle bir siyasi güç ne yazık ki yoktur. Türkiye'nin 1970'li yılların başından buyana yaşadığı olaylar bunun göstergesi değil midir?

Bunların tam tersi bir komplo ile Türkiye karşı karşıya ise; yani MİT , İran ile Türkiye'yi birbirine kırdırmak isteyen güçlerin etkisinde kalarak bu raporları düzenledi ise o zaman neden MİT bunlardan temizlenmemektedir? Bu sorunun yanıtı da verilemiyor. Ancak İran konusunda MİT'in raporlarını doğrulayan pek çok gelişme hem Türkiye'de, hem de Dünya'nın pek çok ülkesinde delillendirilmiş bulunmaktadır. Kaldı ki MİT raporunda hem Uğur Mumcu, hem de Muammer Aksoy gibi iki önemli adın katillerine ilişkin listeye İran'ın adının konması bir anlam taşısa gerektir. Ama bu anlayan ve gücü olan için geçerlidir. Bundan kastımız da İran ile savaş değildir. Ama İran bu olaylarla ilgili Türkiye'de kan dökmüş ise bunun hesabının sorulması gerekmektedir. Bunun yollarını da bilmek

gerekmektedir . Güçlü devletler bunların gereğini yerine getirmektedirler. Çünkü onların Uğur Mumcu gibi Muammer Aksoy gibi insanlarını yitirmeye tahammülleri yoktur.

GÜÇLÜ EKONOMİ, GÜÇLÜ DEMOKRASİ, GÜÇLÜ İSTİHBARAT

Türkiye demokratikleşemediği, kurumsallaşamadığı, kaynaklarını doğru dürüst kullanıp ekonomik açıdan büyüyemediği için hiç bir şey yapamamaktadır. Siyaseti ise siyasetçisinin ilkesiz yapısı, korkaklığı yüzünden ülkeyi yönetecek büyüklüğe ulaşmamaktadır. Türkiye; işadamı , asker, bürokrat üçgeninde oluşan güç merkezlerinin çekiminde üretmeye çalıştığı politikalarla aradığı siyasi istikrarı bulmak bir yana , elindekilerden de olmaktadır. Bunun istihbarata uzantısında ise kurumlaşamayan, üretemeyen , pısırık ya da istihbarat ile ilgisi olmayan sivil örgütlenmelerden uzak, askeri oluşumlar ortaya çıkmaktadır.

İstihbarat siyasi güç ile doğrudan ilgili bir yapılanmadır. Bu siyasi sıkıntılar bugün Amerikayı bile etkilemektedir. Çünkü ekonomisi, demokrasisi ve sosyal düzeniyle büyük sıkıntılar yaşamaktadırlar. CIA'nin 1995 yılında Başkanlığına getirilen ve Türkiye de MİT ile de görüşmeler yapan John Deutch CIA'nin iyi yetişmiş gizli ajan sıkıntısı çektiğini belirtmektedir. Ajanlığın CIA'ın en itibarlı görevi olduğunu belirten Deutch bu ajanların kullanım sahalarını ise şöyle açıklar: " Düşman ve denizaşırı hükümetler hakkında bihlgi edinme, gerilla grupları ve uyuşturucu mafyaları "

Ancak CIA'nın bu alanlarda çalışacak eleman bulamaması da Deutch tarafından şuna bağlanıyor:

" CIA'nın bu alanlarda çalışan ajanlarının büyük kısmının kimlikleri ortaya çıktı. Yakalandılar. "

Yani dünyanın en gelişmiş gizli servisi de olsanız, yaptıklarınız ve kullandığınız elemanlar gizli kalmamaktadır.

MİT KALİTELİ YÖNETİCİ SIKINTISI ÇEKİYOR

MİT’in nitelikli ajandan daha çok, uzun yıllar sıkıntısını çektiği en önemli yönetsel sorun, nitelikli ve istihbarat olayını kavrayabilmiş yönetici problemidir. Bu uzun yıllar asker gölgesinde ast-üst, terfi-tayin ikilemi arasında bir türlü çözümlenememiştir. Bu açmaz 1994 yılından sonra kırılmıştır. Teşkilat şemasında 1995’e kadar ki yapılanma şu şekilde oluşmuştur.

Müsteşar en tepededir. Yetkileri mutlak ve tartışmasızdır. İç hizmet yönetmeliği her konuda onu en etkin kişi kılmıştır. MİT'in sorumlu olduğu kişiler ve makamlar ise Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı ile Milli Güvenlik Kurulu ve Genel Sekreteridir .Onun altında ise ona karşı sorumlu bulunan isteğe uygun olarak doldurulan ve sayısı belirlenen Müsteşar Yardımcılıkları bulunmaktadır. Bunların altında ise İç İstihbarat, Dış İstihbarat, ETİ olarak adlandırılan Elektronik İstihbarat - Bilgi İşlem-Dökümantasyon, Pisikolojik İstihbarat, İdari İşler olarak adlandırılan diğer birimlerdeki Genel Müdürlük statüsündeki Başkanlıklar ile yine aynı konumda bulunan Bölge Başkanları bulunmaktadır.

Bunların dışında ise Ekonomik İstihbarat Başkanlığı gibi ihtiyaca göre şekillenen ve yapıları ile sayıları belirlenen Daire ve Şube Müdürlükleri oluşturulmuştur.

MİT yasasıyla bir de Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu çalışmaya başlamıştır. MİT Müsteşarı'nın Başkanlığında Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri veya Yardımcısı, MAH Dairesi Başkanı (İstihbarat Başkanı), Genelkurmay İstihbarat Başkanı veya Yardımcısı ile bakanlıklardan gelen istihbarat uzmanı görevlilerden, diğer istihbarat birimlerinin temsilcilerinden ve MİT Müsteşarı'nın toplantıya çağıracağı kişilerden oluşan kurul, durum değerlendirmesi yapıp, strateji belirlemektedir.

Ancak bu kurul çok önemli işlevlerin yerine getirilmesi ve istihbaratın değerlendirilmesi açısından yaşamsal önem taşımasına karşın, 1992 ile 1995

yılları arasında toplantılara katılanların ilgisizliği - yetersizliği nedeniyle toplanamamıştır. Bu tarihten önce yapılan toplantılarda da yetki ve statüko tartışmaları yüzünden uygun kişilerin katılamaması nedeniyle yine sonuç alınamamıştır.Bu kurum çalıştırılmazken, İçişleri Bakanlığı bünyesinde oluşturulan bir değerlendirme kurulu, ilgisiz ve yetersiz kişilerin katılımı ile bu boşluğu doldurmaya kalkmıştır. Sonuç ise Türkiye'nin istihbarattaki koordinasyon eksikliği ve zaafını ortaya çıkarmıştır. Buna en acı örnek Elazığ ve Bingöl arasında yıtırdığimiz 35 erimizdir.

Bingöl'de PKK'lıların yol kesme eyleminde bulunacakları önceden haber alınmıştır. Eylem haberi Bingöl'e eylem için gizlice geçmeye çalışan

bir terörist'in Genç köprüsünde açlıktan fenalaşması sonucu ele geçmesi üzerine yapılan sorguda öğrenilir. 35 erimizin öldürülmesi olayından bir hafta önce gelen bu bilgiye göre Elazığ, Palu İlçesi kırsalında 300 civarındaki PKK militanının Bingöl yöresine geçerek, Üçkaya, Haziran, Aşağıköy, Kurudere ve Atapark Köyleri civarındaki mezralarda barınmaya başlamışlardır. Hatta bu gruptan kişilerin ellerindeki silahlarla birlikte hangi evlere gelerek yiyecek aldıkları dahi saptanır. Bingöl İstihbarat Şube Müdürlüğü 21.3.1993 gün ve 93/135 Sayılı yazısıyla haberi (A) teyitli olarak, yani kesine yakın bir kaynaktan öğrendiğini belirterek, ilgili birimlere bu arada il jandarma komutanlığına ve güvenlik komutanlığına bildirir. Ayrıca 24.5.1993 gün ve 341 sayılı Emniyet Genel Müdürlüğü günlük istihbarat bülteni ile teyitli haber olarak ilgili makamlar haberdar edilir. Yani olaydan önce istihbarat organları bunu haber alıp, icra organlarına bildirmiş olmasına rağmen, önlem alması gerekenler buna kulak asmayıp, iyi değerlendiremedikleri için üzücü katliam gerçekleşmiştir. Kesileceği belirtilen yola çıkarılan askerlerin ellerine silah, yanlarına koruyucu ve üstlerine güvenlik talimatlarında yazılı olan ve uyulması emir gereği bulunan koruma amaçlı helikopter dahi verilmemiştir. Bunun tek nedeni istihbaratın değerlendirilememesi ve gerekenlerin gerektiği zaman yapılamamasıdır. Birimler arası koordinasyonsuzluk hat safhadadır. Çünkü ilgili koordinasyon kurulu çalıştırılamamaktadır. İstihbaratın nasıl değerlendirileceği bilinememektedir.Oysa dünyada istihbarat alanında en önemli olay alınan bilginin gereğinin yerine getirilmesidir. Bu da ancak koordinasyon ve karar alma mekanizmalarının sağlıklı çalıştırılmasıyla sağlanabilir.Bu da ne yazıkki Türk istihbarat birimlerindeki en temel eksik olarak orta yerde durmaktadır.

1965 yılında çıkartılan yasa MİT içindeki yeni düzene ayak uydurma ve teşkilatlanma çabaları arasında yürürlüğe girmiştir. Yasa 1983 ardından da 1995 yıllarında yapılan değişikliklere kadar aynı kalmıştır.

MİT’İN GEDİKLİSİ ZİYA SELIŞIK

1965 yılında yasa çıkarken MAH Başkanı teşkilatın içinden gelen ve bünyeyi çok iyi tanıyan Ziya Selışık’tır. Uzmanlığı istihbarattaki büyüklüğünden olmasa da, ilk öğretmenlerden oluşu ve teşkilatı avucunun içi gibi bilmesinden, insanları iyi tanımasından kaynaklanmaktadır. Pek çok Müsteşarın ardında gölge gibi çalışmıştır. 1966 yılına kadar ki hizmetlerinde bu özellikleri nedeniyle tartışılan adlardan birisi olmuştur.

Selışık ile ilgili olarak dönemin Başbakanlarından Süleyman Demirel şu izlenimlerini aktarmaktadır:

” Rahmetli Ziya Selışık, MAH reisi idi. Yani MİT değilde MAH’tır o zaman.

Ve gelir bana her hafta istihbarat raporu verirdi. Enteresan bir adamdı, çok iyi yetişmiş bir istihbaratçı. Bir de böyle resmi konuşmazdı. Tatlı tatlı sohbet eder gibi konuşurdu. Herhangi bir rahatsızlık , huzursuzluk vesaire anlamında haberi varsa ‘ İyi saatte olsunlar şöyle düşünüyor’ falan diye bilgi verirdi. Boyuna ‘ İyi saatte olsunlar…İyi saatte olsunlar’.. Allah , Allah.. ‘ Bu iyi saatte olsunlar kim acaba?’ Ben verdiği bilgilerden çıkardım bir şey… Ama sonra sordum: ‘ Ziya Bey, bu iyi saatte olsunlar, cihet-i askeriye tarafı mı dedim. ‘

Evet ‘ dedi.‘O işte…”

Bu dönemde MAH ‘da olduğu gibi MİT’in oluşumunda , eğitiminde ve eleman yetiştirilmesinde elde yeterli kaynak olmadığından usta çırak ilişkisi geçerlidir. Ağabeyler yenilere istihbaratın inceliklerini deneyimlerinden yola çıkarak aktarırlar. Sistem yoktur. Ekol yoktur. En temelde teknik olanak ve para da yoktur.

Selışık ‘dan sonra, kısa bir süre için göreve gelen Avni Kantan, yasanın çıkması nedeniyle ilk MİT müsteşarı olarak 9 ay görev yapmıştır.

Kantan’dan sonra MİT Müsteşarlığına 1966 dan 1971 yılına kadar Fuat Doğu gelmiştir.

TÜRK CASUSLARIN EN ÇOK PARA KAYBETTİRENİ: NAHİD İMRE

Bu dönem bir askeri darbe ve pek çok olayla oldukça hareketli geçer. Bu olaylardan birisi Türk ve Batılı gizli servisler açısından çok önem taşır.

Skandalın adı Nahid İmre olarak tarihteki yerini alır.

1968 yılı Ekim ayında NATO'da ortaya çıkartılan bir dizi casusuluk olayı bütün NATO'yu ama en önce Almanları ve Türkiye'yi sarsmıştır.

Bu casusluk olayında baş kahraman, bir Türk diplomatı olan Nahit İmre'dir.

İmre, NATO'nun Brüksel'deki karargahında Mali Başkontrolör olarak görev yapmıştır. Uzun yıllar Doğu Bloku ülkelerine bilgi sattığı anlaşılmıştır.

Yakalandığında İmre'nin çantasında 1500 adet belge içeren mikrofilm bulunmuştur. Çünkü film karesi başına para almaktadır. İmre bu filmleri fotoğraf merakı nedeniyle çektiği gibi bir yalana sığındıysa da buna kimseyi inandıramamıştır. Çünkü çantasındaki mikrofilmlerde yeralan belgeler NATO için yaşamsal önemdedir.

İmre'yi Türkiye'de havaalanında karşılayan istihbarat görevlileri almış, sorgulamış ve mahkemeye sevketmişlerdir. İdam cezasına çarptırılan Nahit İmre 1974 affından yararlanarak cezası 16 yıla inince, 1985 yılında cezaevinden çıkabilmiştir. İmre 1994 yılında ölmüştür. İmre bu alanda Türklerden Doğu Blokuna bu denli önemli bilgileri sattığı bilinen tek casustur. Bu olayla bağlantılı olarak yine Brüksel'de Romen İkinci Katibi Marin Tincu casusluk yaparken suçüstü yakalanmıştır..

SOĞUK SAVAŞ‘IN ACIMASIZ CASUSLUK ÖYKÜLERİ

Sıcak savaşlar bitmiştir ama casusların savaşları ölümlerden bile sonrasına uzar, devam eder gider.

Bu savaşlar arasında da hep ince dengeler ve ayarlar söz konusudur.

Örneğin İmre olayıyla birlikte ortaya çıkan skandalın kahramanlarından Romen katip Martin Tincu suçüstü yakalandığı halde, Belçika-Romanya ilişkilerine zarar verilmemek gayesiyle, Persona Non Grata (İstenmeyen kişi) ilan edilmemiş, 29 Ekim 1968’de Belçika’ yı terke davet edilmiştir. Tincu’nun casusluk yaptığının resmi bildiride yeralmamasına karşın, bir gizli hücre oluşturmaya çalıştığı bilinmektedir. Casusluk dengeler üzerinde oynanan tehlikeli bir iştir. Alman gizli servisi de o zamanlar bu ve benzeri pek çok skandal ile boğuşmak gereği duymuştur.

Bunların hepsi işin doğasından gelen sorunlardır.

Burada yeri gelmişken Nahit İmre olayıyla ilgili biraz daha derine inmekte yarar vardır. Çünkü bu olay casusların, istihbaratçıların karşı gruplar tarafından nasıl ele geçirilip kullanılabileceklerinin tipik bir örneğidir. Onların satın alınışları ve avlanıp kullanıldıkları bu öykünün içinde saklıdır.

Aslında hemen bütün istihbarat teşkilatlarındaki çözülmelerin ana noktaları bu olayın içinde bulunmaktadır. En önemli şeyler zaafların ortaya çıkardığı, güç ve para arayışlarıdır. Nahit İmre olayını bir de bu cepheden gözlemekte yarar vardır. İmre cinsel sorunları olan ve iktidar peşinde koşan, bir ezik adamdır. Romenlerin onu ilk avlayışları o dönemin Ankara’sında Gölbaşı Sineması‘nın yanındaki saunada olur. Teşhirci özellikleri ile bir Romen’in dikkatini çeken İmre ile bağlantı kurulur ve sonrası çorap söküğü gibi gelir. Burada asıl etken İmre’nin aile yaşantısındaki sorunlardır.

Nahid İmre Balıkesir’li bir aileye mensuptur. Eski DP Milletvekillerinden ve Bütçe Komisyonu Başkanlarından Halil İmre’nin yeğenidir. Galatasaray Lisesi’nde okumuş bilgili bir memurdur. Dışişleri

Bakanlığının İktisadi İşbirliği Teşkilatı kurulunca, oraya girer. 1951'de Paris'e tayin edilir.

1957 ye kadar orada İktisadi İşbirliği Teşkilatı memuru olarak çalışır.

Paris'deki memuriyeti sırasında devlete ait olan bir parayı üzerinde taşırken sokakta iki zenci karşısına çıkmış ve kendisini yaralayarak cebindeki bu paraları çalmıştır. İddia soruşturulur. İmre'nin bu paraları bizzat harcayıp bu yalanı uydurmuş olması ihtimali üzerinde durulur. Ama İmre'yi suçlayacak bir delil bulunamamıştır. 1957 yılında merkeze tayin edilen İmre, Ankara'da 7 yıl geçirir.

Eşi Şarika, Macar asıllı güzel bir kadındır. Ankara sosyetesinde isim yapmıştır. Ancak karı kocanın arasına kara kedi girer, ayrılırlar. Bu evlilikten olan iki erkek çocuğun bakımı Nahid İmre'nin üzerine kalır.

1960 yılında İktisadi İşbirliği Teşkilatı Maliye Bakanlığına geçince Nahid İmre de, bu bakanlığın memuru olur. Hazine Genel Müdürlüğüne bağlı Genel Müdür Yardımcısı olarak çalışmaya başlar.

1964 yılında politik torpilleri sayesinde talih İmre'ye güler. O yılın Ağustos ayında Roma Mali Müşavirliğine atanır. Bu atama onun ailevi durumunu da düzeltir. O yıla kadar İmre'den ayrı kalıp kendine göre bir hayat yaşamayı tercih eden Şarika Hanım, yuvaya dönmeyi kabul eder. Nahid ve Şarika İmre, yolculukları arifesinde yeniden evlenirler.

İmre ailesinin Roma'daki günleri arasında öyle önemli sayılacak bir olay yaşanmaz. Fakat Nahid İmre, üç yıllık süresi sona erdikten sonra 1967 nin Eylül'ünde merkeze dönünce aile içindeki geçimsizlik tekrar başlar. İmre Maliye Bakanlığında kalsa dış memuriyete atanmak için 3 yıl daha bekleyecektir. Bunu hesaplayarak dışarda başka bir iş aramaya başlar..

NAHİD İMRE NATO'DA

1968 başında NATO memurluklarından üst düzey bir mali müşavirlik için eleman aranmaya başlanır. Bunun için Türkiye'ye de başvurulur. NATO'dan gelen yazı üzerine Maliye Bakanlığı adaylar arasından Nahid İmre'yi tavsiye eder. NATO yöneticileri bu tavsiyeye uyarlar. İmre 1968 Şubatında memuriyetten izinli olarak üç yıllık bir anlaşma ile bağlandığı Brüksel'deki görevine atanır.

Aylık olarak İmre iki bin dolar almaktadır.

Nahid İmre, NATO hiyerarşisi içinde en yüksek memurlardan biridir.

Kendisinin çalıştığı görevli sınıfına A 7 rumuzu verilmiştir. NATO'nun yönetim bütçesinden tamamen kendisi sorumludur. Bunun yanında askerî ve enfrastrüktür harcamaların kontrolü kendisine bırakılmıştır. Yani Batı savunma sisteminin kasası görevindedir.

Skandal patlak vermeden bir süre önce Nahid İmre, NATO Genel Karargâhının Malî Başkontrolörü olarak, kendisine gelen ödeme belgelerini imzalarken yatırım projelerinin orijinallerini görmek istemiştir. Buna gerekçe olarak da, projelerle giderler arasında tam bir ahenk bulunup, bulunmadığını bilmek zorunluğunu ileri sürmüştür. Ancak bu davranışı NATO istihbarat servislerinin şüphesini çeker. Üstelik de İmre sinirli her zamankinden daha fazla içki içen ve borçlu olduğundan sık sık yakınan bir adam olmuştur.

NATO Genel Karargâhının Malî İşler Başkontrolörü İmre'nin, çok önemli bazı belgelerin fotoğrafını çektiği, göreve başladığından 8 ay sonra, 12 Eylül 1968 günü NATO'nun güvenlik memurları tarafından saptanır. İmrenin bürosuna gizlice konan kamera, İmre fotoğraf çekerken yaptığı işleri saptar. İmre'nin bir süre daha belgelerden fotoğraf çekmesine göz yumulur ve İmre yakalanır.

Nahid İmre'nin Türkiye'ye getirilmesinden sonra bir Alman Amiralinin şüpheli şekiIde ölmesi ya da intihar ettiğinin söylenmesi, casusluk iddialarını alevlendirir. Çünkü Amiral'in Sovyetler hesabına casusluk yaptığı kesin belgelerle ispatlanır. AIman Amirali Lüdke, yakın zamana

kadar NATO genel karargâhının Lojistik ve İkmal Planlama Dairesi Başkan Yardımcılı’ ğını yapmıştır. Onun ölümünü yeni intiharlar izler.

Böylece Sovyetler Birliği hesabına casusluk yapan geniş bir şebekenin varlığı ortaya çıkar. Bu dönem bir dizi seri casusluk olayıyla ortalık sarsılır. Bütün bu olayların aynı zaman dilimine rastlaması ilginçtir.

ALMAN GİZLİ SERVİSİ ÖLDÜREREK İNTİKAM ALIYOR

Lüdke'nin öldüğü gün Alman gizli istihbarat servislerinin ikinci adamı olan General Wendland, Münih'teki bürosunda bir tabanca ile vurulur.

Bu olayları bir zaman akışında tasnif edersek: Nahid İmre Brüksel'de 9 Eylûlde yakalanır.

Alman Amirali Lüdke; Bonn'da 8 Ekimde öldürülür. Alman Savunma Bakanlığında Ordu Genel Karargâhında Genel Kurmay Sekreterlerinden 48 yaşındaki bayan Gisela Mock 7 Eylülde tutuklanır. Tutuklanmasından epeyce sonra bayan Gisela'nın, gizli belgelerin fotokopilerini yabancı bir ajana verdiği açıklanır. Gerçekten de Gisela, tutuklandığı gün söz konusu fotokopileri dışardan birisine vermiştir. O birisinin bir Fransız olduğunu söyler. Ama aslında bu kişi, Sovyerler Birliği hesabına çalışan bir casustur. Casusluk olaylarının çok sıklaştığı o günlerde bir bayan sekreterin bir ajana fotokopi vermesi, basit bir olay gibi değerlendirilmiştir ilk bakıştı. Ancak araştırmalar sonucunda. Olayın arkasında ilginç bir aşk öyküsü çıkar ortaya. Bayan Gisela da dul sekreterlerden biridir. Savunma Bakanlığının lojistik, eğitim ve planlama Dairesi'nde çalışan bu sekreter, uzun yıllar hizmet etmiş, bu uzun zamanda üzerine hiç şüphe çekmemiş tecrübeli bir calışandır. Daha sonra da bu özellikleri bünyesinde toplamayı başarmış bir iyi casus olur.

15 Ekim'de, Alman İktisat Bakanlığının yüksek memurlarından Dr. Hans H. SCHENK, Köln'deki evinde ölü bulunur. İktisat uzmanı kendini asmıştır. Veya Alman gizli servisi ortaya çıkardığı casuslardan intikam almaktadır.

16 Ekim'de, Savunma Bakanlığı lojistik ve seferberlik dairesi kurmay subaylarından, Yarbay Johnannes GRİM, çalışma masasının başında kendini vurur. Üç saat sonra hastanede ölen 54 yaşındaki yarbayın çaresi bulunmayan bir hastalığa yakanldığını öğrendiği için intihar ettiğini Hükûmet Sözcüsü açıklar. Ancak Yarbay'ın ölümünden önce taş gibi sağlam olduğu ortaya çıkar.

Gene 16 Ekimde, Bonn'da Enformasyon Başkanlığında çalışan 52 yaşındaki dosya memuru bayan Edealtraud Grapentin çok miktarda uyku hapı alarak evinde intihar eder. Bayan Grapentin 1952'den beri bu görevde bulunmaktadır.

21 Ekim'de polis, bir açıklama yaparak Dr. H. Gottfried adlı birinin bir ay önce tutuklandığını açıklar. Dr.Gotfried, 33 yaşındadır ve Karlsruhe Atom Araştırmaları Merkezinde fizikçi olarak çalışmaktadır. Savcı, fizikçinin Atom Merkezinde elde ettiği sırları Doğu Almanya Gizli İstihbarat Servisine verdiğinin saptandığını bildirir.

21 Ekimde Savunma Bâkanlığı' nın sivil memurlarından 61 yaşındaki Gerhard Böhm, ansızın ortadan kayboluyor. Bir ihbarı değerlendiren polis, Böh'm'ün evrak çantası, paltosu ve şapkasını Bonn'daki köprülerden birinin altında bulur. Eşyalar karıştırılır ve aralarından bir zarf çıkar. Zarfın içinde bir veda mektubu bulunur. Böhm, mektupta ailesine şu mesajı bırakmıştır: "Bu şekilde gittiğim için özür dilerim". 31 Ekimde Böhm'ün cesedi de Ren Irmağı' nda bulunur. Savunma Bakanlığı'nın sözcüsü, Böhm'ün elinde gizli belge bulunmadığıni, terfi edemediğine üzüldüğü için ortadan kaybolduğunu açıklamıştır. Ama cesedin ortaya çıkması Bakanlık sözcüsünü yalanlar.

25 Ekim'de Bonn Hükûmeti, basında çıkan haberlerin baskısı altında yeni açıklamalarda bulunmak zorunda kalır. Daha önceleri mülteci olarak Batı Almanya'ya sığınan altı fizikçi ve bilim adamının tekrar Doğu AImanya'ya kaçtıkları duyurulur.

Batı Almanya Hava Kuvvetleri' nden uçuş çavuşu Wolf Knoppe'nin aylık geliri 1600 marktır. Ama çavuş çok para harcayan biridir. Herkes onun bu kadar parayı nereden bulduğuna şaşırır. Pahalı otomobile meraklıdır. 12 silindirli Maserati marka bir yarış arabası vardır. Çalıştığı üssün yakınındaki şehirde üç tane ev kiralamıştır. Üstelik de kendisi, Ingolstadt şehri kibarlarının üye olduğu binicilik klübünün başkanıdır.Kadınlara düşkündür. Giydiği elbiseleri, Almanya'nın en pahalı şehirlerinden olan Düsseldorf'ta, para hovardalarına elbise diken bir terzihaneden sağlar. Terzisi ile çalıştığı yer arasında 300 kilometre mesafe vardır. Ama provalar için oraya kadar gider.

Knoppe, iki ortağı ile birlikte, Almanya’daki bir hava üssünden Amerika’nın önemli silâhlarından Sidewinder roketini çalıp Moskova’ya yollamıştır. Paraların kaynağı da bu iştir.

Çavuş Knoppe’nin öteki işbirlikçileri bir mimar olan Ramminger ile tesviyeci ustası Linowski dir.

İginçtir milliyeti ne olursa olsun pek çok çasusluk olayında senaryo olarak karşılaşılabilinen bir olaydır yukarıda anlatılanlar. Satın alınan yetkililer, özel yaşamlar, eşlerin tutkuları, erkeklerin zayıflıkları…

bütün bunlar gizliyi elde etmek için kullanılan yöntemler. Bu nedenlerle olsa gerek Montesquieu ” Casusluk eğer namuslu insanlar tarafından yapılabilinen bir iş olabilseydi belki de hoşgörülebilirdi” demiştir.

CEMAL TURAL DARBE HAZIRLIYOR

Bu dönem dalgalanmalarla yaşanırken, gizli servisin başına istihbaratın içinden gelen ve özel eğitimler de almış bulunan Fuat Doğu getirilir.

Doğu, Süleyman Demirel tarafından dönemin Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'e önerilmiş, kendisini Milli Güvenlik Kurulu seçmiş, Gürsel de bunu onamıştır. Getirildiği görevinde, Demirel'e sevgi ve saygı ile bağlı olan ama yetiştiği, serpildiği asker ocağından gelen ve Gürsel'den sonraki 5. Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ı aşamayan Doğu, Demirel'in götürdüğü istihbaratlar karşısındaki yetirsiz tutumu sonucu, Sunay'ı yeğlemek zorunda kalmıştır. Ancak Demirel'e karşı beslenen saygı ve arkadaşlık bağı yaşam boyu sürecektir. Doğu uzun yıllardır teşkilattadır. Amerikayı, teşkilatı ve yeni gelenleri çok iyi tanımaktadır. Çerkez özelliklerini bünyesinde bulundurmuştur. Acımasız ve sert bir istihbaratçı olarak tanımlanır. MİT içindeki Çerkez kökenlilerin ağırlıklı olarak bulunması geleneğini devam ettirenlerden biridir. O da yetiştirdiği elemanlardan Hiram Abas gibi, operasyonlara bizzat katılmasıyla ünlenmiştir. Ateşin içine girmeyi sever.

Tarihler 1969 'u gösterdiğinde MİT Müsteşarı Fuat Doğu, Başbakan Süleyman Demirel'e Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cemal Tural'ın darbe hazırlığında olduğunu bildirir. Gerçi Tural bu girişimini artık açıktan açığa yapmaktadır. Örneğin PTT yi ziyaret edip ülkenin haberleşme sistemi dahil her konuda eleştiriler getirmekte ve bütün bunları da hiç saklamadan basının gözüönünde yapmaktadır. Bu bilgi akışı MİT tarihinde çok önemli bir yer tutar. MİT 1960 darbesinde olduğu gibi bu darbe girişimini de önceden hükümete bildirmiştir ve görevini bu anlamda yapmış olmaktadır.

Demirel o dönem kendisini destekleyen Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın da oluruyla, olaya müdahale eder ve gerçekten huzursuzluğu belli olan Cemal Tural'ı emekliye ayırır. Tural bu sırada uygulamaları konusunda haberler yapan Milliyet Gazetesi'nin Ankara Temsilcisi İlhami Soysal'ı da evinden çıkarken kaçırtır ve dövdürür. Bu olayın faili olarak da hemen MİT akla gelir. Ancak daha sonra olaya karışan kişilerin askeri istihbarattan oldukları ortaya çıkar. MİT olayla bir ilgisinin bulunmadığını önce Doğu aracılıyla Soysal ve eşine bir özel yemekte ardından da kamuoyuna ilk kez resmen açıklamıştır.

Ordu ile ilişkilerine karşın MİT darbeler zinciri içinde aldığı istihbaratı hükümete duyurmuştur. Bu kimi zaman olması gereken yasal yollardan, kimi zaman ise birebir ilişkilerden yola çıkılarak yapılmıştır. Burada sorun MİT'in bir resmi kurum gibi davranıp, bilgi aktarması veya bunun tersini yaparak dedikodu mekanizmalarını harekete geçirip bu kanalları kullanarak iktidarlara ulaşmasıdır.1960 darbesi aylar hatta yıllar öncesinden hükümete bildirilmiştir. Hükümet iç dengeleri, askerin tutumu ve Türkiye'deki mevcut güç dengesi ile iktidar liderleri Adnan Menderes ile Celal Bayar arasındaki çekişmeden ve yetki kaosu yüzünden buna müdahale edememiştir.

12 MART VE BALON HAREKATI

12 Mart 1971 muhtırasına gitmeden önce ordu içindeki cunta hareketleri de MİT tarafından hükümete aktarılmıştır.

12 Mart öncesinde MİT tarafından Demirel'e, 12 Martta etkili olan Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur ile temasta bulunan, ucu parlamentoya dayanan bir cuntanın varlığını bildirmiştir. "Balon Harekatı" adı verilen bu dosya Başbakan Demirel ile birlikte Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a da Fuat Doğu tarafından sunulmuştur. Sunay çok sevdiği Batur'a dosyayı iletmiştir. Marmara Köşkünde yapılan bu toplantı sırasında darbe girişimiyle ilgili hazırlıklar ad ad ortaya konmuş ve cuntanın varlığı cuntanın içinde bulunanlara karşı dile getirilmiştir. Cuntanın liderleri arasında yeralan ve Fuat Doğu tarafından yüzüne karşı bu hareketleri yönlendirmekle suçlanan Batur, savunmaya geçerek iddiaları reddetmiştir. Bu öylesine inandırıcı bir savunmadır ki Demirel, yıllar sonra bu konuda şunları dile getirecektir: "General Batur, cunta ile ilişkisi olduğunun belirlenmesi üzerine Marmara Köşkünde çok tutarlı bir konuşma yaptı. Demokratik düzene bağlılığını özenle ve inandırıcı biçimde vurguladı. Yapılacak bir şey yoktu."

Oysa aynı Demirel Cemal Tural'ı emekliye sevketmiştir. Bazen olaylar ya insanların gücünü aşmakta, ya da basiretlerini bağlamaktadır. Çünkü Balon harekatı adı verilen ve Marmara Köşkünde gerçekleştirilen toplantıda Fuat Doğu Batur'a derbenin içinde olduğunu ve ilişkide bulunduğu adları yüzüne karşı söylemiştir. Bunu Demirel'de dinlemiştir. Batur daha sonra 12 Mart darbesinde en etkili ad olacaktır.

12 Mart MİT'in haberdar olduğu, ancak olacağı günü hükümet yerine Cumhurbaşkanına ilettiği ve orada da benimsenen bir hareket olur.

MİT Müsteşarı Fuat Doğu yıllar sonra bunu bir kardeş kavgasını önlemek amacıyla hükümete bildirmediğini söyleyerek kendini savunacaktır. Dönemin Genelkurmay Başkanı Doğu'yu aramış ve " Biz yarın darbe yapacağız, bunu Cumhurbaşkanına iletiniz" demiştir. O da bunu yerine getirmiştir.

İRAN ŞAHI 12 MARTI NEREDEN BİLİYORDU

Ancak birileri 12 Martın olacağını çok önceden İran Şahı Rıza Pehlevi'ye dahi haber vermişlerdir. Şah bu haberi aldığında Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangili çağırıp " Bir kaç ay içinde ordu Türkiye'de darbe yapacak. Hem de sol bir darbe" diyecektir.

O dönemde MİT ile İran gizli servisi SAVAK arasından su sızmıyor gibidir.

İran Şahı sınır güvenliğini gözönüne alarak bu tür bir olaydan olumsuz etkilenmemek için Türkiye hükümetini uyarmaktadır. MİT bilgisini aktarmış ama politikacılar asker karşısında ne yapacakları konusunda bir karara varamadıkları, daha doğrusu vardıkları karar geri adım atmak olduğu için yenilmişlerdir. Süleyman Demirel bu pisikoloji içinde olsa gerek yıllar sonra " Ordu bizim ordumuz. Vatandaşla askeri karşı karşıya getiremezdim" diyecektir.

12 Mart sonrasında MİT git gide içe dönük faaliyetlerde bulunmaya başlamıştır. Ancak bu faaliyetler sırasında dünyada hiç bir gizli servisin yapmayacağı hatalar peş peşe sıralanmıştır. İşte bu yüzden 1969 sonrasında MİT uzmanlarca, daha çok bir polis örgütü olarak tanımlanmaktadır.

MAHİR KAYNAK VAKASI

12 Mart öncesinde MİT , bir muhbirini cuntasal faaliyetlerde bulundukları saptanan bir grup sol aydının ve askerin içine sokmuştur. Muhbir hareketin içinde sivrilen ve ön plana çıkan Mahir Kaynak'dan başkası değildir. Kaynak, MİT içinde görev almamıştır. Yani MİT tarafından yetiştirilmemiştir. Ama üniversitedeki görevi sırasında devşirilerek kullanılmıştır. Kaynak'ın MİT içine alınması yani sahip çıkılması gizli servis trafından deşifre edilmesinden sonradır. MİT, şahsa özel tahsis ettiği makamı, yani "Ekonomik İstihbarat Başkanlığı"'nı zaman içinde boşaltarak Kaynak'ı da dışlamıştır. Bu görevi daha sonra Kaynak'ın yardımcısı yürütmüştür. Kaynak görevi gereği muhbir ajan olarak çalışmıştır. Ancak gizli servis daha sonra onu mahkemede suçladığı insanlar hakkında yeterli delil ileri süremediği için, tek çare olarak görüp, şahit sandalyesine oturtarak deşifre edecektir. Kaynak içine girdiği grupta o kadar inandırıcı bir kişi olarak tanımlanır ki; izlendiklerinden kuşkulandıkları bir toplantı sırasında, kendilerini dinleyen teybi ortaya çıkarmak için yapılan üst araması bile Mahir Kaynak'a yaptırılır.

Ancak Kaynak dönemin MİT Müsteşarı Fuat Doğu'nun isteği doğrultusunda -kendisi de o zaman karşı koymamıştır-mahkemeye gönderilen bir yazıyla MİT ajanı olarak tanımlanıp sicili, yaptığı görevi , aldığı bilgileri anlatılır. Ve tanık olarak mahkemece dinlenmesi sağlanır. Bu da onun sadece istihbarat adamı olarak değil herşeyiyle bitişini temsil eder.

Kaynak yıllar yılı bunun acısını çekerek yaşar. Ona göre düştüğü durum şudur:

" Böyle biri için hayat son derece zordur. Çekilmez ölçüde zordur. Bunu tahmin edemezsiniz. Bunun insan hayatında yaratacağı bir sürü sonuçlar vardır. Mesala katil olsanız bunu pekala savunabilirsiniz de benim durumumu toplum içinde savunmak hemen hemen mümkün değildir. Çünkü kalleş bir insan, güvenilmez bir insan imajı uyandırıyorsunuz. Bütün toplum size böyle bakıyor. Bir aile hayatının içinde yaşadığınız için çocuklarınıza baba olarak vereceğiniz imajı da veremiyorsunuz."

Mahir Kaynak MİT içinde dışlandıktan sonra Gazi Üniversitesi İktisadi İdari bilimler Fakültesinde hoca olur, ders verir. Kaynak ilk derse girdiği gün öğrencilerin protestolarına maruz kalmış ve ders yapamamıştır.

Sonraları Kaynak içine düştüğü durumun sorumlusu olarak gördüğü MİT'i hedef alan konuşma ve yazılarıyla çok sert bir muhalefet örneği sergilemiştir. bu tutumu halen devam etmektedir. Ancak önceki yılların aksine MİT Kaynak'ı 1995 'de kutlanan 68 kuruluş yıldönümü yemeğine bütün diğer emeklileri gibi davet etmiştir. Bu Kaynak'ın kendisini zorla da olsa MİT'e kabullendirmesi şeklinde yorumlanmaktadır. Bu toplantıda Fuat Doğu 'nun emekliler adına yaptığı konuşmasının içeriği ve etkileri de dilden dile aktarılmaktadır.

Kaynak'ın da içlerine girdiği aydınlar ile askerlerden oluşan grup, daha sonra MİT için işkence lekesi olarak kalacak olaylarda büyük sıkıntılar çekmişlerdir. Aralarında Cemal Madanoğlu, İlhan Selçuk, Doğan Avcıoğlu, İlhami Soysal gibi ünlülerin bulunduğu pek çok kişiye İstanbul'da Ziverbey köşkünde işkence yapılmıştır. Aralarında MİT elemanlarının da bulunduğu seçilmişler grubu işkenceli sorguları yapar. Komuta askerlerin elindedir.

Bu sorguların açığa çıkması ile o dönem askerlerince polis gibi kullanılan MİT, yine görev yetki ve sorumluluklarının dışında, ama siyasi tartışmaların ortasında kalmıştır. Darbeyi yapanlar suçlu iken, başarısız olmakla suçlananlar işkencelerden geçmiştir. Ama kurt kanunu böyledir.

MİT, 1971 muhtırası sonrasında yaşanan bu operasyonlar sırasında da yaralar alır. Bu operasyonlara katıldığı iddia edilen MİT görevlileri deşifre olunca herkes kimin ne yaptığını anlamıştır. MİT adeta çözülmüş bir gizli polis teşkilatı gibi çalıştırılmıştır. Mahir Kaynak, askerlerin iki general Muhsin Batur ve Faruk Gürler'e ilişkin suçlamaları mahkemeye yansıtmadıklarını belirtmiştir. Bu iki general de sohbetlerinde MİT'i değerlendirirken " MİT iyi hoş da , geliyorlar bir şey söyleyip gidiyorlar. İspat yok . Sağlam delil yok" demişlerdir. Çünkü onlar kazanan tarafta yeralmışlardır. MİT yine yenilmiştir. Çünkü kişilerce kullanılmıştır. Mahkemelere dahi yollanan raporları delil kabul edilmemiştir. Askerler arasındaki tepişmede ezilenler arasına, gelişmekte olan demokrasimiz ile MİT de girmiştir. Bu dönem Ziverbey Köşkü ve Mahir Kaynak ile birlikte anılacaktır.

FUAT DOĞU MİT KAVGASININ KURBANI OLUYOR

12 Mart darbesinin ayak seslerini ilk duyan ve uyarılarını yapan ancak darbenin gün ve saatini hükümete bildirmeyen Fuat Doğu ise, darbecilerin kurdurdukları Nihat Erim hükümeti tarafından görevinden alınır.

Doğu Paşa için bu karar şokedici olmuştur. Çünkü kendisine güvenmektedir ve daha bir kaç ay öncesinde Ankara'daki evinde Sovyetler dahil bütün ülkelerdeki Türk liderlerini toplamış ve kendince çok önemli bir atakta bulunmuştur.

Erim kabinesinin Başbakan Yardımcısı Albay Sadi Koçaş, MİT'in kendisine bağlanmasını istemektedir. Ancak bu istek Fuat Doğu tarafından reddedilmiştir. Koçaş buna fena halde kızmıştır. MİT ile ilgili değerlendirmelerinde oldukça sert olan Koçaş, o an teşkilatın içinde bulunduğu durumu "felaket" olarak nitelendirmektedir.

Ona göre MİT yapması gerekenleri değil, yapmaması gerekenleri yapan bir teşkilattır. Zayıftır ve etkisizdir. Sözleri ağırdır: " Teşkilat kendi kanuni görevlerini ikinci plana bırakmış, vazifesi olmayan işlerle ve yasadışı eylemlerle uğraşmaktadır."

Koçaş, söylemlerinde MİT'in yeniden organizesini, iç politikadan çekilmesini istediğini belirtmektedir. Onun da ana amacı MİT'de kendi dükalığını oluşturabilmektir. Öyle olmasa bugüne bir şeylerin değişerek gelmesi gerekmez miydi? Ancak daha sonra Koçaş bile kendisine MİT'in bilgileri aktarmadığından yakınacaktır.

Bu kavga MİT içinde de kendini göstermekte gecikmez. Koçaş'ı destekleyen unsurlar Müsteşar Doğu'ya karşı bir mektup harekatı başlatırlar. MİT içindeki bölünme en uç noktalardadır. Ancak her bunalımlı dönemde başlatılan bu mektuplu protesto ve kişilik saldırılarının, failleri hiç bulunamamıştır. Bu MİT içinde bir hastalıktır. Ancak MİT nedendir bilinmez, kendi yarasını bu konuda halen sarmakta başarılı olamamaktadır. Halen her önemli olayın ardından, hatta belli periyodlarla bazı MİT personeli tarafından yazıldığı belirlenen ancak adları bilinmeyen bu

kişilerin, yine MİT içinde hazırladıkları sahte belgeler ve mektuplar elden ele dolaşmaktadır.

Bunun son örneği 24 Ocak 1993 günü katledilen yazar Uğur Mumcu'nun ölümünü izleyen günlerde ortaya çıkmış ve RP Grup Başkan Vekili Şevket Kazan tarafından meclis kürsüsünden belge olarak sunulmuştur. Bu olay üzerine açılan soruşturmada sahte belgenin MİT içinde hazırlandığı ortaya çıkmış, ama failleri maçhul kalmıştır.

Koçaş ile Doğu arasındaki kavga sırasında mektup furyası üzerine yapılan araştırmaların sonuçlarına dayanarak, Kocaş ekibinin MİT'in üst düzey yöneticileri arasında bulunan Nuri Gündeş, Abdullah Argun, Mehmet Ali Kaşıkçılar gibi ünlü adlardan oluştuğu iddia edilecektir.

Mayıs 1971'in son günleridir. Çankaya Köşkünde toplanan Milli Güvenlik Kurulu toplantısına MİT Müsteşarı Fuat Doğu da çağırılmıştır. Doğu toplantıda sunuşunu yapmış, tebrikler almış ve gönül rahatlığıyla salondan çıkmıştır. Çok başarılıdır…

Ancak Koçaş daha önce anlaştığı Muhsin Batur ve diğer adlarla birlikte Cumhurbaşkanı Sunay'a " Efendim şimdi de izin verirseniz Fuat Doğu'nun MİT'teki görevinden alınması meselesine geçelim" diyivermiştir. Koçaş bununla da kalmaz . MİT ile ilgili görüşlerini de söyle sıralar: "Sıkıyönetim Komutanlıklarımız MİT tarafından kendilerine gönderilen isim listelerindeki adamları tutukladılar. Ancak daha sonra MİT askeri mahkemelere bu kişilere ilişkin bir tek belge sunamadı. Dosyalarda bir tek belge bulunamadı. MİT kurulduğu günden buyana bir tek istihbarat yapmamıştır. MİT'in görevlerinin başında stratejik istihbarat gelir. Bunu yapabilmek için haber toplayacak, değerlendirecek , istihbarat edip gerekli makamlara verecektir. Siyasi işler peşinde koşmak, tertipler almak, siyasi akıl hocalığı yapmak, hele hele siyasi ve idari icraatta bulunmak görevi yoktur. Kendiliğinden , hatta verilen emirlere aykırı olarak icraya karışmak hakkı hiç yoktur. Halbuki MİT sadece demeyeyim ama büyük bir çoğunlukla bunları yapmakta ve idareyi müşkül ve kanunsuz durumlara düşürmektedir."

Sunay şaşırmış, olayı geçiştirmek istemiş, ancak Koçaş'ın baskını yerini bulmuştur. Sunay kaçamayınca, Doğu'yu bir büyükelçiliğe atattırma sözünü

alarak isteği onaylamak zorunda bırakılmıştır.

Bu toplantıdan sonra aynı gün Fuat Doğu arkadaşlaryla durum değerlendirmesi yapmak için bir araya gelmiştir. Kendinden emindir. Ona göre herşey bir süre sonra unutulacaktır. Teşkilat içindeki olaylar yatışacaktır.

Koçaş isteklerini savsaklayacak, kendisi güzel günlerine dönecektir.

İstihbaratçı olarak tecrübelidir. Bunları sezinlemiştir.

Arkadaşlarının temkinliliğini pek de dikkate almamaktadır. İşte bu sırada toplantının yapıldığı evin kapısı çalınır. Çankaya Köşkü'nün MİT görevlisi Kemal Çelik içeri girer.

Doğu Paşanın kulağına eğilir, fısıltıyla söyleyeceklerini anlatır.

Paşa'nın keyfi kaçar.

Çelik, Doğu'ya daha bir kaç saat önce katıldığı toplantıdan , bravolarla yolcu edildiği toplantıdan, görevden alındığına ilişkin kararın çıkışını bildirmiştir.

Kurtlarla dans yine kanlı bitmiştir.

SADİ KOÇAŞ VE SOVYET BAĞLANTISI

MİT içindeki hesaplaşmalardan biri daha yaşanmış, tasfiye edilenler gitmiş, kalanlara teşkilat emanet edilmiştir. Gelen Müsteşar ise Afyon yurtiçi komutanı Korgeneral Nurettin Ersin’ dir.

Doğu’nun meslek yaşamında MİT’ten ayrılarak Lizbon’a büyükelçi atanması herşeyin sonu olmamıştır. O teşkilatı sevmiştir, teşkilatta da onu sevenler vardır ve birbirleriyle haberleşmeye devam edeceklerdir. Doğu istihbarat içinde doğmuş ve büyümüştür. Amerika’da ilk istihbarat eğitimi alan, Türkiye’ye dönünce öğretmenlik yapan ve istihbaratçı yetiştiren bir hocadır aynı zamanda. O gider ama öğrencileri içerdedir. Ayrıca Doğu’nun zamanı, MİT içinde ilk kez sivillere yani Hukuk, Siyasal ve diğer üniversitelere ve fakültelere el atıldığı, buralardan elemanların alındığı dönemlerdir.Yani Fuat Doğu’nun MİT içindeki yeri ayrıdır. MİT’i bugün Fuat Doğu tarafından üniversitelerden alınarak, gizli servise kazandırılan kişiler yönetmektedir. Bu yöneticiler aynı zamanda teşkilatın ilk sivil yönetici kadrosunu da oluşturmuş durumdalar.

Doğu halen ilişkilerini koparmadığı gizli servisle ilgili anılarını yazmaktadır. Bakarsınız bunları yayınlama kararı bile verir. Sadi Koçaş ise MİT tarafından üzerinde hep bir soru işareti ile anılmaktadır. Çünkü Koçaş Ruslara ait bir deniz nakliyat firmasının Fındıklı‘daki bürosunda bir süre çalışmış ve buradan maaş almıştır. MİT bu bağlantılar nedeniyle Koçaş‘a hep Rus bağlantılı bir kişi gözüyle bakmış ve üzerindeki ” Soru işaretini” kaldırmamıştır. Ama bu konudaki izlemelerine rağmen dosyalarına koyduğu soru işretlerini bir operasyonla sonuçlandırabilmiş değildir.

Bu toz, duman arasında MİT içinde 1971 derbesi iki kişiyi ön plana çıkarır. Bunlar daha sonra her ikisi de teşkilatta önemli yerlere gelecek olan ve sansasyonel çalışmalar yapan Hiram Abas ve Mehmet Eymür’dür.

Bu iki önemli ad 1971 yılında gelişen öğrenci eylemleri ve ortaya çıkartılan örgütlere karşı önemli roller oynamışlardır. Hatta Abas bu operasyonlardan birinde ağır şekilde yaralanmıştır.

Teşkilatın önemli dış postlarında görevler yapan, maceraperest denilecek kadar cesur olduğu söylenen Abas, silah kullanma konusunda da

uzmandır.

Mehmet Eymür de MAH’da görev alan babası Mazhar Eymür gibi teşkilatı seçmiştir. Eymür de dış görevlerde bulunmuş, özellikle kaçakçılık konusunda uzmanlaşmıştır. İkili daha sonra teşkilatta giderek yükselecektir. Ancak bu yükselişin sonu yine MİT içi kavgalarda, skandallar arasında son bulacaktır. MİT adeta bir değirmen taşı gibidir.

Altına ne gelirse, iyi veya kötü farketmeden öğütmektedir. Bundaki ana etken de yanlış kullanımı ve kendisini bunlara karşı koruyacak iç direnç sistemlerinin ve yasal statüsünün olmayışıdır.

KIBRIS VE MİT

Teşkilat 1973 yılına içe dönük tartışmaları , çatışmaları yoğun olarak girer. Genel Kurmay Başkanlığına getirilen Orgeneral Semih Sancar ilk iş olarak MİT'e el atar. Dedikodular ve iç çekişmelerle çalkalanan MİT'in bütün yönetim kadrolarını değiştirir. Nurettin Ersin kıta görevine giderken Müsteşarlık makamını da kendisi gibi bir asker olan Amiral Bahattin Özülker'e bırakır. Oturmuş, kollarını dörtbiryana uzatmış bir MİT yerine; istihbaratta uzman olmayan askerlerin elinde bir o yana, bir bu yana savrulan, siyasilerin çıkar topu haline gelen bir MİT vardır. Oysa Türkiye dış istihbarat açısından son derece kritik bir noktaya gelmiştir.

Kıbrıs, adadaki Türk azınlığa yapılan baskılar ve işkenceler sonucunda neredeyse patlamak üzeredir.

MİT iç çelişkilerine bir de sürekli müsteşar değiştirmeleri eklemiştir.

Bu dönemde istihbarat daha çok Genelkurmay çevresine akmaya başlamıştır.

MİT daha çok savunmada kalmayı yeğleyerek tartışmaların üzerini soğutmaya çalışmaktadır. Yaşadığı olaylar , iç kavgalar teşkilatı sarsmıştır. MİT ten raporlar çıkmaz, çıkanları da ince elenip sık dokunduğundan ve öz güven yitikliğinden çok az şey içerir hale gelmiştir. Bundan medet uman pek çok yabancı gizli servis de durumu daha da kötü kılmak için çok çaba serfetmeden başarıya ulaşmışlardır. Siyasetçilerle MİT arasındaki uçurum daha da büyümüştür. Karşılıklı güvensizlik bu çok önemli kurumu kitlemiş, toplumda bir dizi şüpheler ve güvensizlikler halkaları oluşturmuştur.

Bülent Ecevit'in kurduğu CHP-MSP koalisyon hükümeti, Kıbrıs Barış

Harekatına karar verdiğinde istihbarat konusu artık MİT'ten çok Genelkurmayın denetimindedir .Ancak istihbarat açısından Özel Harp Dairesi ve MİT dahil yapılan çalışmalar, hükümetçe yeterli bulunmamaktadır.

Kıbrıs Barış Harekatı boyunca MİT, dönemin Başbakanı Bülent Ecevit'e göre " önemli bir bilgi getirememiştir". Harekat kendisinin ve dışişlerinin sağladığı açık istihbarat faaliyetleri olarak adlandırılan

diplomitik temaslar, basında çıkan haberler ve benzeri yöntemlerle yürütülmüştür.

Dünya'da da bir çok önemli dış politik karar istihbarat temsilcilerinin katılmadıkları veya onların getirdikleri bilgilere başvurulmadan alınmıştır. Bu kararlarda liderlerin ve onların küçük dar çevrelerinin etkili oldukları görülür. Bu bir başarı ya da başarısızlık ölçütü olmamaktadır. Sadece istihbarat örgütlerinin getirdiği bilgiler başarıyı sağlayamayacağı gibi, başarısızlığa da dayanak olamazlar. Örneğin CIA Küba'ya Domuzlar Körfezi'ne çıkarma konusunda Kennedy'e pek çok bilgi aktarmış, elemanları yetiştirmiş ve güçlü bir istihbarat faaliyeti yürütmüştür. Ancak bu çıkarma Amerikan tarihinin en büyük yenilgileri arasına girmiştir. Bu çıkarmanın ardından Kennedy, CIA'nin getirdiği bilgileri bir daha dikkate almamıştır. Gizli servisi dışlamıştır. Belki de yaşamına malolan kurşunların kaynağını burada aramak gerekmektedir.

LİDERLER VE İSTİHBARAT RAPORLARI

Getirilen istihbaratın değerlendirilmesinde liderin eğitimi, geldiği köken ve diğer özellikleri ön palana çıkmaktadır. Lidere getirilen istihbaratın sunuluş şekli de önemlidir. Liderler genelde istihbarat birimlerine karşı oldukça ön yargılıdırlar. Bu ön yargılar nedeniyle ilişkilerde çoğu zaman kopukluklar yaşanmaktadır. Örneğin hemen bütün Türk Cumhurbaşkanları ve Başbakanları isitihbarat teşkilatına karşı tedirgin ve mesafeli olmuşlardır. Bunun örnekleri dünyada da mevcuttur.

Amerika'da gizli servisi muhaliflerine karşı kullandığı; telefonlarını ve parti merkezlerini dinlettiği, usulsüz bağışlar topladığı için ortaya çıkan Watergate skandalı sonucunda Başkanlık görevinden istifa etmek durumunda kalan Richard Nixson iktidara geldiğinde Henry Kissinger ile yaptığı görüşme sırasında Dışişleri Bakanlığı'na güvenmediğini belirtmiştir. Nixson'a göre dışişleri personeli kendisine sadık değildir ve onlara güvenmemektedir. Nixson dış politikayı Beyaz Saray'dan yönetecektir. CIA'nin politika düzenlememesi gereğinden de bahseden Nixson CIA'nın objektif analiz görüntüsü altında kendi fikirlerini önerdiğini aktarmıştır. Bunları dinleyen Kissinger daha sonra Nixson'un yaptığı gibi CIA ile birlikte hem ulusal düzeyde hem de uluslararası platformda pek çok eyleme katılmıştır. Bu eylemlerden birisi de Şili de iktidarı eline geçiren ve Amerika karşıtı bir politika izleyen Allende'nin devrilmesi olayıdır. İstihbarat ve istihbarat servisleri dikkatle izlenmesi gereken birimlerdir. CIA'nın 1947'deki kuruluşunda benimsediği slogan inanılmazdır:

" Devletten sekiz kat daha büyük olacağız"

Sonuçda ortaya isitihbarat teşkilatı ve rejim ikilemi gelip dayanmaktadır.

Burada da liderler ve sistemler ön plana çıkmaktadır.

Bu anlamda Kıbrıs'a yapılan çıkarma ve sonrası Türkiye açısından iyi bir örnektir. Çünkü Kıbrıs olayının sonrasında Amerika ve diğer batılı müttefikleri tarafından ambargolarla boğulmaya çalışılan Türkiye, haberalma servisinde de müttefiklerinin saldırısıyla karşı karşıya kalacaktır. Bu saldırılar sırasında sivrilecek iki adam 1976 da Ankara'da buluşurlar. Bu

iki adam Hiram Abas ve Mehmet Eymür; Kavaklıdere'deki bir evin çatı katında birlikte oturmaya başlarlar. Abas MİT'in en önemli dairelerinden biri olan karşı istihbarat, Kontrespiyonaj Dariresinde Başkandır. Eymür ise Ankara bölgesinin Takip Şube Müdürü olarak çalışmaktadır.

Kıbrıs harekatı sona ermiş, Türkiye adada yeni bir sınır çizmiştir. Türk azınlık burada korunmaya başlamıştır. Ancak başta Amerika olmak üzere bütün batı üzerine gelmektedir. Amerika Türkiye'ye ambargo uygulama kararını yürürlüğe koymuş, buna karşılık olarak Türkiye'de ilişkilerinde Sovyetlere daha sıcak bakan bir çizgiyle diplomatik yoldan buna karşılık vermiştir.

Casusluk çalışmalarının son derece yoğun olduğu zamanlardır. MİT içinde de dost örgütler olarak adlandırılan Amerikan, İngiliz ve diğer NATO ülkelerinin istihbarat birimleri ile faaliyetler son derece sınırlı olarak yürütülmektedir. Çünkü Amerikan ve İngiliz gizli servislerinin Türk Silahlı Kuvvetleri'nin durumuyla ilgili bilgileri elde ederek Yunanistan'a vereceğinden kuşku dahi duyulmamaktadır. Buna kesin gözüyle bakılmaktadır. Bu ülkelerin tutumu Türkiye'ye karşıdır.

İLK AMERİKAN KÖSTEBEĞİ

MİT İstihbarat Daire Başkanlığı bu koşullarda giderek önemli bir merkez haline gelmiştir. Buranın başkan yardımcılığı görevini emekli Kurmay Albay Sabahattin Savaşman yapmaktadır.

Bir gün Mehmet Eymür'e Savaşman'ın vatana ihanet suçlamasıyla karşı karşıya olduğu aktarılıp izlenmesi emri verilir.

Eymür, bu tür emirleri daha öncede almıştır. Ancak bunları "MİT içindeki çekişmelerden kaynaklanan yer kapma savaşlarının birer parçası saydığından-Bu onun kişisel yorumu - bunlara pek itibar etmemiştir." Bu savaşların bir cephesinde MİT içindeki Nuri Gündeş ve arkadaşları, diğerinde ise Hiram Abas ve Mehmet Eymür'ün de içinde bulunduğu grup vardır. Kavga MİT içinde etkinlik mücadelesidir. Bu kavgalar sırasında en önemli silah karşıdaki kişi için ortaya atılan kaynağı belirsiz yıpratma amaçlı dedikodulardır. Teşkilatta yıllarca çalışan çok önemli hizmetler vermiş insanlar bu kavgalardan, perişan hallerde, acınacak durumlarda çıkmışlardır.

Ancak Savaşman için alınan takip kararı" başkadır". Bu kararda etkili olan kişi Hiram Abas'tır. Abas, Savaşman'ın batılılarla ilgili dosyalarla özel olarak ilgilendiğini ve dosyaları günlerce alıkoyduğunu farketmiş ve şüphelenmiştir. Savaşman yapılan denemelerde bu şüpheleri haklı çıkartınca, durum Müsteşar Hamza Gürgüç'e aktarılmış, o da takibe olur vermiştir.

Takibi gerçekleştirme görevi Mehmet Eymür'ün bölümündedir. Bunun için özel bir koordinasyon ve ekip seçilir. 24 saat izlenecek olan Savaşman artık gözaltındadır.Ancak takibin ilk günlerinde Savaşman'ın hiç bir anormal davranışı gözlenmez. Ancak 5. gün Savaşman karargahtan elinde büyükçe bir evrak çantasıyla ayrılır. Yine doğruca evine gider. Çankaya'daki evin önünde arabadan inip, apartman otomatiğine basar, makam arabası uzaklaşır. Takiptekiler her zamanki gibi evine giriyor diye düşündüğünde ışık sönmüştür bile. Bir müddet sonra Savaşman elindeki çantasıyla birlikte karanlıktan süzülerek dışarıya çıkar. Güvenlik caddesine doğru yönelmiştir. Takip ünitesi sürekli olarak fotoğraflar çeker, bir yandan

da video görüntüleriyle olay belgelenir. Savaşman heyecanlı görünüyordur, arkasını kontrol ederek Güvenlik Caddesinden aşağıya doğru yürür. Güvenlik caddesinin ortalarında bahçe içinde iki katlı bir eve giren Savaşman daha sonra çıkıp gider. Gelişindeki rahatsızlık çıkışında yoktur. Ev İngiliz Denton Thompson'ın dır. Birleşmiş Milletlerde görevlidir. Eski askerdir ve bir kolunu savaşta kaybetmiştir.

Savaşman'ın İngilizlerle gizli bir faaliyet içinde bulunduğu görüşü teşkilat içinde hakimdir. Daha sonra Savaşman'ın İngiliz gizli servisinden Robin Seely'le burada buluşarak MİT'in bazı Ortadoğu ülkeleriyle ilgili bilgilerini aktardığı da saptanmıştır.

SAVAŞMAN YAKALANIYOR

Savaşman'ın izlenmesine devam edilir. Bir akşam yine evrak dolu çantasıyla kapıdan çıkar, evine ulaşır. Sonra yürüyerek Nenehatun Caddesine doğru iner. Yine telaşlıdır ve arkasını kollamaktadır. Caddenin alt tarafında bulunan bir apartmanın birinci katına girer. Ev Amerikan uyruklu assubay Inarae Onsager ve eşi Lyle aittir. Subay Ankarada'ki Amerikan üs şirketi Tuslog'da görevlidir.

Bu temaslardan sonra MİT içinde yapılan tartışmalar Savaşman'a suçüstü yapılması kararıyla noktalanır.

Savaşman'a yem olarak düzmece evraklar verilir. Savaşman bunları alıkoyar.10 Aralık 1977 günü herzamanki gibi çantasına yerleştirip doğruca Nenehatun Caddesindeki Amerikalı'nın evine yönelir. Savaşman 52 numaralı apartmanın 4 numaralı Dairesi'ne girdikten sonra MİT'in ilgili bütün elemanları kapıda ve evin etrafında önlem almışlardır. Bu sırada evin kapısı açılınca MİT Ankara Bölge Başkanı Süleyman Yenilmez ile Ankara Takip Şubesi Müdürü Mehmet Eymür ansızın içeriye dalmak zorunda kalırlar.

Odalardan birinde Savaşman ve bir süre önce Paul Henze'den görevi devralan CIA Ankara İstasyon Şefi William Philips olduğu anlaşılan şahıs ayakta durmaktadır. Ne olduğunu anlayamamışlardır.

Savaşman panik halinde koşuşturur. Takipçiler onu yakalayarak etkisiz hale getirirler.

Philips masanın üzerindeki bir takım evrakı bu arada cebine atmayı başarır. Cebindekiler alınmak isteyince Amerikalı sert şekilde karşılık verir. Bir süre devam eden boğuşmadan sonra, baskını gerçekleştirenlerden Mehmet Eymür'ün sert karşılığı Amerikalı'yı direnmekten vazgeçirir. CIA ajanı şimdi diplomat olduğunu ve dokunulmazlığının bulunduğunu belirtmektedir. Ceplerini de boşaltmak durumunda kalmıştır.

Cebinden defterini,Savaşman'a imzalattığı para makbuzlarını ve hüviyetini çıkartan Philips sakinleşir. Şimdi başını ellerinin arasına almış kara kara düşünüyordur.

Onsager'lerin evindeki kanepede Savaşman için hazırlanan belgeler bulunur.

Bunlar; KGB Ankara sorumlusu Viktor Vizginof'a KGB merkezince gönderilen talimat, " SSCB-Türkiye Ekonomik İlişkileri konulu " Çok Gzli" damgalı rapor, Suriye Genel Kurmay Başkanı Mustafa Tılas'ın Moskova ziyaretiyle ilgili Fransız gizli servisinin MİT'e gönderdiği bilgi notu ve Kıbrıs harekatından sonra adaya iskan edilen Türklerle ilgili belgelerdir. Hemen Savaşman'ın MİT'teki makam odası da aranır. Burada da Ege Ordusu kuruluş şeması, Kıbrıs savunma-işgal planı, Deniz Kuvvetleri Komutanlığının çıkarma kuvvetleriyle ilgili bilgiler ile Kıbrıs Türk Kuvvetlerinin personel listesi ve harcama raporları bulunur. CIA sorumlu Philips'in üstündeki defterde ise Savaşman'a hitaben yazıldığı sanılan " Ben şehir dışındayken Rosemary'ye telefon edin müzük seti tamir edilmiştir. istediğinizde alabilirsiniz deyin. O kız havanın kararmasından sonraki yarım saat içinde sizi kabul edecektir" yazısı vardır.

Ortadaki sehpada Savaşman için hazırlanan gizllik dereceli sahte belgeler durmaktadır. Operasyon bitmiştir. Ama CIA ajanının defterinden elde edilen ve diger MİT mensuplarıyla yapıldığı belirtilen görüşmeler üzerinde durulmaz. MİT içindeki üst düzey arkadaşları Savaşman için ağlarlar. Olay aslen kapanmıştır.

Savaşman olayı 25 Aralık 1977 günlü gazetelerin manşet haberi olarak yeralır. MİT'in üçüncü derecedeki üst düzey yöneticisi casus çıkmıştır.

O ise daha sonra yazdığı anılarında kendisinin CIA hesabına casusluk yapmasının mümkün olmadığını , çünkü CIA'nın MİT ve ordu hakkında her türlü belge ve bilgiye sahip olduğunu belirtir.

Ona göre Amerikalı danışmanlardan ve özel şirketlerden bir şey saklamanın zaten mümkünü yoktur.CIA ile içli dışlı olmak konusu Savaşman'ın savunmasını oluşturur. Savaşman ayrıca kendisinin görüştüğü ve belgeleri sattığı CIA mensubu ile diğer MİT üst düzey yöneticilerin de beraber olduklarını, hatta Amerikalıların bazı üst düzey yöneticilere tatil olanakları sağladığını da iddia eder. Mahkeme sonunda Savaşman 17 yıl hapse mahkum olur. Savaşman 1985'e kadar askeri cezaevinde yatmıştır.

Tahliyesinden sonra çökük bir adamdır artık. Parlak askerlik ve MİT elemanlığı günleri geçmişte kalmıştır artık.Türkiye'nin 1962'deki Bağdat askeri ateşesi eski teşkilatına karşı kırgınlığını hiç saklamamaktadır..

Sık sık " Bir insan MİT'e pamuk gibi girebilir ve oradan bir kömür karalığında çıkabilir" der durur. Bir kaç yıl sonra beyin damarlarında bir kireçlenme sonucu felç olur. Sabahattin Savaşman 1994 Martında geçirdiği kalp krizi sonucu ölür.

Savunmasında karısının ve çocuklarının üstün statülerinin olması gereğinden ve çocuklarına iyi eğitim olanakları yaratma arzusundan bahsetmez. Ama bunları anılarında satır aralarına koymadan da edemez.

Adeta günah çıkartır.

Savaşman operasyonunun ardından Hiram Abas ve Mehmet Eymür taltif edilirler.

MİT müsteşarı Hamza Gürgüç İngiliz ve Amerikan gizli servislerinin başkanlarına olayı kınayan sert bir mektup yazdırır. Her iki servis te MİT

den özür dilerler. Bir daha bu tür faaliyetler yapılmayacaktır. Öyle söz verirler. Oysa bu söz istihbarat teşkilatlarının ruhuna ayırıdır.

Dolayısıyla bu söz hiç bir zaman tutulmamıştır, istihbarat çalışmalarının doğası gereği zaten verilmemiş kabul edilir.

İKİNCİ AMERİKAN CASUSU

Türkiye'de ilk kez bir Amerikan casusu ortaya çıkartılmıştır. Ancak bu olaya bağlı olarak bir ikinci Amerikan casusu da 16 Mart 1983 günü İstanbul'da yakalanır.

Bu kişi de bir asker kökenli istihbaratçıdır. Daha doğrusu ordunun gözbebeği subaylarından ve 12 Eylül yönetiminin planlayıcılarının sağ kolu gibi çalışan emekli Kurmay Albay Turan Çağlar dır suçüstü yapılan. Çağlar da Savaşman gibi kızlarının ve eşinin kolej ve diğer para ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanmaktadır ve Amerikalıların kendisine uzattığı para kesesini geri çevirememiştir.

Bir de ideolojik gerekçesi vardır ki Savaşman ile hemen hemen aynıdır: "

Nasıl olsa bütün hükümetler ve Genelkurmay Başkanları Amerikan hesabına çalışıyor. Ben yapınca mı suç oluyor. Bu suç değildir."

Çağlar, MİT tarafından Amerikalılarla ilgili bir telefon dinlemesi sırasında Ocak 1983 de "oltaya takılır".

1942 yılında Harp Okulundan mezun olan Çağlar, daha sonra 1963'de NATO'da görev yapar. 1960 yılında 27 Mayıs içinde görev alır ve ihtilal için en önemli noktalardan biri olan İstanbul Radyoevi'nin Müdürlüğü görevine getirilir. 1966 yılından itibaren MİT ile ilişkileri vardır. Emekli olduktan sonra İstanbul Sanayi Odasında görev alan, daha sonra Akbank 'da Müdürlük görevlerine getirilen Çağlar, yeniden 1978 yılında MİT ile bağlantı kurar. Talat Aydemir'in anılarında " Arkama dönüp baktığımda Turan Çağlar yoktu" diye tanımladığı Çağlar; çevresinde olayları abartmadaki yeteneği ve sosyal aktivitelerdeki etkin kimliği ile tanınmaktadır.

CASUS HEM MİT’E HEM AYDINLIĞA ÇALIŞIYOR

Çağlar’ın MİT’deki görevi “Görüş Lider” liğidir. “Görüş Lideri” tanımlaması MİT içinde tecrübeleri nedeniyle sık sık bilgisine başvurulan kişiler için kullanılan bir sıfattır. Bu kişiler teşkilat kadrosuna alınmazlar, ama organik bağlar sıkı tutulur.

İlginçtir, Çağlar aynı yıl içinde Aydınlık Gazetesin’de de görev almıştır. Aydınlık Gazetesi’ nde yeralan bazı yayınlarda MİT elemanlarını kendisinin deşifre ettiğini, daha sonra sorgusunda dile getiren Çağlar, buna gerekçe olarak da:

” Ben onlara gıcıktım”, der.

1978’de aynı zamanda hem MİT’e, hem de MİT’e karşı savaş açan Aydınlık’a çalışan Çağlar, bu dönemde Amerikalıları da aldığı dolarlar karşılığında bilgilendirmektedir. Daha fazla dolar almak için eline geçen herşeyi pazarlamaktadır.

Bağlantıda olduğu Amerika’lı ajan ile yaptığı telefon görüşmelerinde Çağlar kendisini “John” diye tanıtır. CIA görevlisinin telefonları MİT tarafından dinlenmektedir. Bir Türk’ün Amerikalılara kendisini başka bir adla tanıtmasından kuşku duyarak yola çıkan MİT elemanları, araştırmalarını derinleştirdiklerinde Çağlar’ ı karşılarında bulurlar.

MİT’ in askeri yapısına Çağlar’ ın casus olduğunu anlatabilmek konusunda zorlanmamak için olaylar dakikası dakikasına belgelenir. Çağlar, Amerikalılarla her ayın ilk veye ikinci Çarşambası buluşmakta ve raporlarını vermektedir. Kışın kar altında dahi gerçekleşen bu buluşmalar zaman zaman sıklaşır. Bu dönemler Çağlar’ın paraya sıkıştığı anlardır. MİT buluşma yerlerine en az 3-4 gün öncesinden yerleştirdiği kamyonlardan para alış verişi dahil, olayın bütün sahnelerini araçların plaka numaralarına, raporun sunuluş sahnelerine kadar görüntülemeyi başarır.

Turan Çağlar, MİT tarafından uzunca bir süre izlendiğini, görüntülendiğini yakalandıktan sonra bütün olaylar bir fotoraman gibi önüne serilince anlayacaktır. Kendisi 15 yıl süreyle Amerikalılara özellikle

Ege Ordusu başta olmak üzere Türk Silahlı Kuvvetleri ve üst düzey subaylarıyla ilgili bilgiler aktardığını itiraf eder. Bunun karşılığında para almıştır.

Suçüstü yapıldığı gün CIA ajanı büyük bir şok geçirir. Kendini toparlayamaz. Türk istihbarat görevlileri kendisine ” Sen daha çok toysun ” deyip omuzuna vururlar ve ” Go home” derler. O da bu sözü dinler.

Ancak ünlü sanatçı Barış Manço’nun kayınpederi de olan Çağlar, uzun süre tartışılır. Çünkü MİT içindeki bazı gruplarla büyük çatışma içinde bulunan Aydınlık Gazetesi ve etrafındaki siyasi oluşum Çağlar’ı haber kaynağı olarak kullanmıştır. Bu olay üzerine de komplo teorileri üretilir. Oysa olay son derece açık ve nettir. Ama MİT yine kendisini anlatamaz. Hele Turan Çağlar’ın rahatsızlığından kaynaklanan ve intihar olarak nitelendirilebilecek ölümünün ardından MİT, yine hedef tahtası olur.

Sıkıntı ne yaptığını anlatamamaktan ve yıllarca yanlış kullanımdan kaynaklanan, güvensizlik bunalımından doğmaktadır.

TURAN ÇAĞLAR'IN MİT'E TAKDİR MEKTUBU

Çağlar ölümünden bir hafta önce MİT yöneticilerine bir mektup yazar.

Mektubunda kendisini yakalayan ve sorgulayan elemanların kalitesinin yüksekliğinden duyduğu mutluluğu aktarır. Eski bir asker casus olarak, MİT'i kutlar.

Daha önce Sovyet casusları ele geçirilmiş, hatta bunların dönemin iktidar partisi AP ile olan ilişkileri dahi belgelenmiştir.

Kurtuluş Savaşı sırasında ve sonrasında da çok sayıda İngiliz casusu ele geçirilip idam edilmiştir. Ancak Amerikan casusu ilk kez Savaşman ve Çağlar olaylarında yakalanmıştır. Bu olaylar aslında teşkilat içinde Amerika'ya eskiden beri duyulan bir tepkinin de sonucudur. Çünkü MİT eşittir CIA denklemine karşı, büyük bir karşı çıkış vardır. İnsanların hırsı biraz da bu tepkilerin dışa vurumudur. Bu olay sonrasında CIA, William Philips ve Turan Çağlar'ın ilişki kurduğu diğer elemanlarını Türkiye'den çeker. Ama casusluk faaliyetlerine dün olduğu gibi bugün de devam ettiği kuşkusuz bir gerçektir. Çünkü CIA Türkiye'de her zaman önemli düzeyde eleman bulundurmaktadır. Bu elemanlar diplomatik misyonda görevlendirilmekte ve dokunulmazlık zırhıyla örülmektedirler.

DARBE GELİYOR MİT İZLİYOR

1978 ve 1979 yılları Türkiye'yi adeta kana boyayarak geçer. Her yerde olaylar yaşanmaktadır. Sıkıyönetime kadar gelmiştir işler. Ülkenin her köşesinden onlarca ölüm haberleri gelmektedir. İçerdeki terör gruplarını destekleyen yabancı ülkelerin gizli servislerinin emrindeki casuslar, ajan-provakötör olarak eylemlerde bulunmaktadır.

Bulgaristan üzerinden gelen NATO malı silahlar Türkiye'de kan kusmuştur.

CIA darbe planlarına başlayanları sonuna kadar desteklemektedir. Kanlı bir silah pazarı haline gelen Türkiye'de, MİT yine içe dönmüştür. Askerler daha ağırlıklı olarak kendilerini hissettirirler. Ancak olaylar bir türlü bastırılamaz. MİT bu arada silah ve uyuşturucu kaçakçılığı konusunda özellikle Bulgaristan bağlantısının ortaya çıkartılmasında önemli yollar katetmiştir. Dış bağlantıları saptamış ancak bunlara karşı bir eylem yapamamıştır.

Türkiye'ye silah satan örgütlerin içinde sonradan CIA ajanı olduğu saptanan kişilerin etkinliği de gözlenmektedir. Almanlar gizli servisleriyle birlikte ülkücülere geniş olanaklar sunmaktadırlar.

Ülkücülerin paraları ve adamları Almanya'yı üs olarak seçmiştir. MİT yine dağılmış durumdadır. Parçalanma yaşanmaktadır. Servis'in bir kısmı 1980'de gerçekleştirilecek askeri darbenin planlamasında yeralmaya başlamıştır bile. Olayların tırmanmasında bu ekiplerin de rolü olduğu iddia edilmektedir. MİT olayları çok yakından izlemekte ama müdahalede bulunmamaktadır. 12 Eylül sonrası askeri mahkemelere gönderilen yazılar bunu doğrulamaktadır. Darbe koşaradım gelmektedir.

ERSÖZ İŞKENCEYİ DOĞRULUYOR

Bu dönem MİT Müsteşarı Orgeneral Adnan Ersöz dür. Ersöz'ün Müsteşarlığı döneminde 15 Ekim 1978 tarihli Yankı dergisince MİT'e ulaştırılan bir kısım yazılı sorulara verilen yanıtlar o dönem MİT'in içinde bulunduğu durum konusunda ilginç ipuçları vermektedir. MİT bu ödenmde Ersöz 'ün ağzından 1972'nin özeleştirisini yapıp, işkenceli sorgularda kullanılması olayını doğrulamaktadır:

- MİT hakkında ne düşünülüyor? Ana iddialar ne? Bunlara nasıl cevap veriliyor?

Yanıt: MİT hakkında esas itibariyle son günlerde üç açık cereyan var.

Bunlardan biri 12 Marttan sonra ' Kontrgerilla' denilen soruşturma faaliyetini de kapsayan bir faaliyet içinde bir kısım MİT görevlilerinin işkence yaptıkları, şimdi bunların Ecevit iktidarında cezalandırılması gerektiği görüşünü savunanlar. Bir grup-bunlar daha ziyade aşırı solu temsil ediyorlar-MİT'in kaldırılması gerektiğini savunuyorlar. Bir başka cereyan da 12 Marttan sonra isimleri - İşkence-iddialarına karşımış, ya da sadece sol hareketlere karşı şartlanmış ' sağcı' ların MİT'ten hemen ayıklanmasını istiyor.

- 12 Marttan sonraki operasyonlara MİT nasıl karıştı? İddialar doğru mu?

Bunlara ne yapılabilir?

Yanıt: 12 Marttan sonraki operasyonlarda MİT mensupları zaman zaman ve yer yer soruşturmalarda uzman olarak bulunmuşlardır. Bunlara soruşturma yaptıkları kimselere insanlık dışı yöntemler uygulamaları için MİT'in en üst makamlarınca verilmiş bir direktif yoktur. Ama bunların içlerinde aşırı işgüzarlık yapmış, iddia edilen suçları işlemiş kimseler olmadığını bugün kimse iddia edememektedir. Ama 12 Marttan sonraki devrede hem bir af kanunu çıkkmıştır, hem de bundan öteye mahkemeler karşısında ileri sürülen ' işkence' iddiaları yok kabul edilmiş, haklarında suç isnat edilenler mahkemelerde beraat etmişlerdir. Şimdi bu eski iddiaları ortaya atmak ve bunlar hakkında soruşturma , araştırma açılmasını istemek

hukuken mümkün değildir. Onun için de bu iddialara muhatap olmuş kimselere bir şey yapılamamaktadır.

- MİT'te hemen bir temizlik yapılmasını isteyenler haklı mı?

Yanıt: Kısmen haklı olabilirler. Geçmiş devirlerde en hafif tabiriyle usulsüzlük yapmış olanlar, emir ve direktiflierin sınırlarını aşmış olanlar bu yollardan gayretkeşlikle suç işlemiş olanlar, kafaları sadece bir tarafa göre şartlanmış olanlar vardır. Ama bunların tespit edilmesi, haksızlığa maruz kalmadan kanun çerçevesinde tesirsiz hale getirilmeleri kolay olmayacaktır. Ama yeni MİT müsteşarının ilk adımda yardımcısı durumundaki şahsı hemen değiştirmesi, kilit iki görev dekilerden birini ayırması, diğerinin ölümü üzerine yerine tayin yapmaması, kendisine yardımcı olarak yakından tanıdığı ve silahlı kuvvetler içinde çok olumlu bir hava yaratmış olan bir korgenerali seçmesi bu alanda önemli gelişmeler olduğunun işaretleridir. Ama gerek yukardaki hususlar gerek yeni MİT müsteşarının son derece titiz ve kurallara uyan bir asker olması beklenen ' MİT içinde temizlik ' hareketinin beklendiği kadar ve hızlı olmayacağını göstermektedir. Bu da bir bakıma doğru bir harekettir. Çünkü MİT mensupları 12 Mart sonrasının çok küçük bir grup tarafından yaratılan aşırılıklarının ezikliği içindedirler. Savunma durumundadırlar. Adeta zaman zaman çekingenliklerinden görev yapamaz hale düşmektedirler.

- Bazı gazetelerde MİT'e Siyasal Bilgiler ve Hukuk Fakültelerinden gizlice ajan temin edildiği ileri sürülerek öğrencilere uyarmada bulunuldu.

Ajanlar böyle mi sağlanır? MİT in personel politikası nedir?

Yanıt: Dünya da bu tür örgütler mensuplarını çoğu zaman kendileri seçerler. Örgüte alınacak kişinin tutum, geçmişi, kişiliği bakımından belirli ölçülere uyması gerekir. MİT genellikle eleman bulmakta hiç güçlüğe uğramamaktadır. Ama Hukuk ve Siyasal Bilgiler Fakültelerinde öğrenim görmüş eleman bulmakta bazı güçlükler çekilmektedir. Son iki yıldır Orgeneral Gürgüç döneminde Hukuk ve Siyasal Bilgiler Fakültelerinin imtihanlarını kazanan öğrencilerden ileride MİT hizmetinde çalışmak isteyecek kimseler arasından bir seçim yapma yöntemi sürdürülmektedir. Ama bu seçilenler MİT'te ajan olarak çalışacak kimseler değillerdir.

Personelini teşkil edeceklerdir.

- MİT personelini nasıl eğitiyor?

Yanıt: Örgüte aday personel olarak alınanlar belirli güvenlik süresini geçirdikten sonra MİT'in Ankara'da yeni inşaasını tamamladığı Genel Merkezindeki özel okulunda bir kurstan geçirilirler. Yeterince nazari bilgi aldıktan sonra bunların tatbik alanlarında görevlendirilirler. Daha sonra belirli sürelerle daha üst kurslara tabi tutulurlar. Kurslar ve tatbikat birbirini izler. MİT'in okulunu tecrübeli MİT mensupları yönetir.

Bunların zaman zaman batının bazı ülkelerine gönderildikleri de olur. Ama bu yabancı ülkelere gidişin MİT'e büyük bir şey kazandırmadığına , yabancı ülkelerin Türk MİT mensuplarına fazla bir şay öğretmediklerine, sadece kendi ülkelerinde imal edilen ileri teknolojik cihazların reklamlarına önem vermekte , Türk MİT 'I mensuplarını bu cihazlara özendirmektedirler. Eğitim konusunda yetersizlik olmasına rağmen gene iş başa düşmektedir. Eğitim kadrosunu bugünden yarına geliştirmek ve değiştirmek pek mümkün gibi görünmemektedir.

-MİT'in bugünkü halinin tam randıman alınması için yeterli olmadığı kanısı var, ilk adımda ne yapılmalı?

Yanıt: MİT müsteşarından sonraki kademeler asıl istihbaratı toplayıcı ajanlara kadar olan kesim, personel mutlaka yeni bir düzenlemeye tabii tutulmalıdır. Hele hele kilit personelin inisiyatif kullanır ve günün şartlarını kavramış hale getirilmesi şarttır. MİT bu tür diğer entelecans örgütleri gibi karmaşık bir bünyeye sahiptir. Örgütün başındaki kimsenin bu karmaşıklık içinde olup biten herşeyden haberdar olması ve örgütü tam kontrolü altında tutması bahis konusu değildir. MİT'in merkezindeki temel personel dışında Türkiye 10 dan fazla bölgeye ayrılmıştır. Bu bölgelerin başındaki MİT sorumluları, MİT Müsteşarı kadar dikkatle seçilmeleri gereken kimselerdir. Onlar görevlerini titizlik ve ehliyetle yapamazlarsa MİT Müsteşarı istediği kadar ehil olsun örgüt başarılı olamaz. Yeni müsteşarın bu kilit personeli tanımasına, yetersiz bulduklarını güvendiği elemanlarla değiştirmesine kadar zaman geçecektir. MİT ancak o zaman mevcut potansiyelini kullanır olacaktır. "

MİT'İ KAPATSAK MI KAPATMASAK MI

CHP iktidarları kendilerdine bilgi ulaştırmadıkların iddia etikleri, MİT'i lağvederek yerine yeni bir örgüt koymayı bile düşünmeye başlamışlardır.

Dönemin ilgililerine göre MİT " gelen siyasi görüşe göre sunuşlar yapmakta, gerçeği aktarmamaktadır."

Hasan Fehmi Güneş İçişleri Bakanı olarak Başbakan Bülent Ecevit'e terör olaylarının dış destekli olduğunu anlatıp, bu uluslararası boyutaki sorunu çözebilmek için MİT'in devrede olması gerektiğini belirtmiştir.

Ecevit ise MİT'ten bir yardım alabilmenin mümkün olmadığı kanısındadır.

MİT'i organize etmesi için bir adamını teşkilata sokmaya çalışmış, ancak bunda bir türlü başarılı olamamıştır. MİT karşı çıkıp, direnmiştir.

Başbakan kendisine bağlı birime istediği kişiyi sokamamıştır..

Bunun üzerine Hasan Fehmi Güneş ile Ecevit, MİT'e bir bay-pass yapmayı kararlaştırırlar. MİT'in yerine Emniyet Genel Müdürlüğü'nün atıl durumda bulunan istihbarat ünitesi yeniden düzenlenecek ve teröre karşı kullanılacaktır.

Bir istihbarat okulu kurulur. Yetiştirilen ilk 400 kişi örgütlere sızar ve önemli sayılacak istihbarat bilgileri getirmeye başlarlar. Daha sonraları siyasi polis faaliyetlerinde etkili olacak bu birim 12 Eylül sonrasının ünlü DAL grubunu oluşturacaktır. Derin Araştırma Labaratuvarları olarak adlandırılan birim CHP'nin attığı temel üzerine askerlerin isteğiyle darbe sonrası işkenceli sorguların merkezi olur.

Emniyette geliştirilen yeni istihbarat birimi varolan çekişmeleri tırmandırır. MİT ile Emniyet Genel Müdürlüğü arasındaki çekişmeler artık birbirinin operasyonlarına müdahale etmeye, hatta kendi adamlarını yakalamaya kadar varan çatışmalara dönüşür.

İşte bu günlerde Ecevit, Dışişleri Bakanı Gündüz Ökçün ile İçişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş'i dinlerken Güneş, MİT'in yerine yeni bir örgüt kurulmasına ilişkin düşüncesini söyler, Ökçün buna katılır.

Güneş‘e göre MİT, aslen Genelkurmaya bağlıdır. Biçimsel olarak Başbakanlık görünüyordur. Elemanlar askerdir, sicillerini askerler vermektedir.

Yeniden örgütlenme şarttır.

Ecevit çok yakındığı MİT ile ilgli bu öneriye karşılık üstüste yaktığı sigaralardan sonra ” Bu konuları bu kadar açık konuşmayalım” karşılığını vermekle yetinir. Ecevit yıllar sonra MİT’in kapatılması önerisinde bulunur. Bu o günlerden aklında olan bir şeydir.

CHP iktidarının diğer bakanları da MİT raporlarını ve içeriklerini hiç mi hiç beğenmediklerini, o zamanlar açık açık söylemektedirler.

KENAN EVREN RECEP PAŞAYI KÖTÜLÜYOR

Bütün bunlar ülkenin içindeki terör açmazını helledememiştir. Kenan Evren Genel Kurmay Başkanıdır. Bir gün Ecevit Evren'e " MİT ile ilgili değişiklik hazır mı "diye sorar. Evren " Hazır" der.

MİT'in başına Recep Ergun'un yerine Bülent Türker'i getirmek istiyorlardır.

Neden sorusuna Evren:

" Ergun Paşa sağ görüşlü ve beceriksiz" yanıtını verecektir.

Oysa aynı Kenan Evren 1980 askeri darbesinin ardından Recep Ergun'u en faal olarak kullanan kişidir.

İşte bu değişiklikler ülkenin gittiği noktada bir darbenin habercisidir.

Ancak roller iyi oynandığı için renkler belli olmamaktadır.

Bu arada Malatya, Kahramanmaraş, Çorum olayları yaşanmış ve Türkiye terör karanlığına gönüldükçe, gömülmüştür.

Bunlara ilaveten kanlı 1 Mayıs 1977 mitinginde kendini ortaya koyan asker ve sivil bazı unsurların gerçekleştirmeye çalıştıkları darbe girişimleri de atlatılmıştır. Çünkü 12 Eylül Aysberginin su altındaki kısmı artık yeterli büyüklüğe ulaşmıştır.

Ancak 12 Eylül'e doğru koşaradım gidilirken, MİT ne yapmaktadır?

Bu sorunun yanıtı elbette bilgi toplamaktadır şeklinde verilebilir. Ancak bu bilgiler kim ve ne için toplanmaktadır?

MİT bu bilgileri hiç bir zaman doğrudan resmi rapor niteliğinde Başbakana yansıtmamıştır. Ama toplamıştır.

Ecevit gitmiş yerine Başbakan olarak Süleyman Demirel gelmiştir.

DEMİREL'E 12 EYLÜL'Ü HİRAM ABAS BİLDİRİYOR

Demirel darbelerin gelişini, gidişini bilen deneyimli bir politikacıdır.

MİT ile ilişkiler konusunda da uzmandır. Teşkilat kadrolarında kendisini seven ve sayan pek çok kişi bulunmaktadır.

Bunlardan biri de Hiram Abas'tır. Abas, Demirel Başbakanlık koltuğuna oturduktan kısa bir süre sonra kendisini ziyarete gider. Bu ziyarette Abas, Demirel'e kendisine karşı bir askeri darbe hazırlığının bulunduğunu bildirir.

Ancak Demirel darbenin ardından MİT'ten kendisine böyle bir bilginen gelmediğini söyleyecektir. Belki onun kastettiği resmi bir rapor olabilir.

Ancak zaten MİT darbeleri hiç bir zaman resmi raporlarla bildirmemiştir.

Çünkü yasalar askerlerle ilgili istihbarat çalışmalarını yasaklamış durumdadır. MİT'in darbeci askerleri saptaması ve bunu resmi rapor haline getirmesi suçtur. Bunu suç olmaktan çıkartacak yasal değişikliği yapabilecek bir siyasi iktidar da halen Türkiye'de işbaşına gelebilmiş değildir.

Ayrıca Demirel bir zamanlar kendisine 12 Mart darbesini iletmemekle suçladığı Fuat Doğu tarafından cuntasal faaliyetlerin arttığı, darbe olasılığının bulunduğu konusunda taa 1975 yılında uyarılmıştır. Evet yanlış duymadınız 1975. Dönemin Lizbon Büyükelçisi olarak görev yapan Fuat Doğu sevgili dostu ve arkadaşı Demirel'i CHP ile bir koalisyona gitmesi ve sorunların çözülmesi konsunda ikaz etmekte ve darbenin ayak seslerini Lizbondan duyduğunu 11 Aralık 1975 tarihli mektubuyla iletmektedir. Belki de Doğu bu uyarısıyla bir zamanlar " beni uyarmadı" diyen Demirel'e işte size uyarı demek istemiştir.

Dönemin MİT Müsteşarı Orgeneral Adnan Ersöz, Demirel Başbakan olduğunda onu ziyarete gelmemiş ve ilgili raporları da teamül olduğu üzere kendisi Başbakan Demirel'e getirmemiştir. CHP'li diye tanımlanan Ersöz'ün bu tutumu Demirel'in ekibi arasında tartışmalara yolaçmış ama Demirel günün dengeleri içinde bunu umursamaz gözükmeyi yeğlemiştir.

Ersöz’ün ardından MİT Müsteşarı olan Korgeneral Bülent Türker raporları kendisi getirerek sunmuştur. 12 Eylül derbesi sırasında da o MİT Müsteşardır. Ama getirdiği raporlar hiç mi hiç beğenilmemektedir.

BÜLENT TÜRKER VE MİT’İN 12 EYLÜL DARBESİ RAPORU

Bugünlere ilişkin olarak Demirel’in yakın çalışma arkadaşlarından DYP kurucusu Mehmet Dülger bakın neler anlatıyor: ” Bülent paşanın getirdiği bir kısım raporları Sayın Demirel bize veriyor ve bir kaç gün incelememizi istiyordu. Birgün Türker paşa iki sayfadan oluşan ve bir Amerikalı‘nın Türkiye’de darbe hazırlıkları olduğuna ilişkin bir yazısının Türkçeye çevrilmiş olan özetini getirdi. Bu yazının yayınlanış ve Sayın Demirel’e sunuş tarihi Temmuz 1980. Ben yazıyı okuyunca bir gariplik sezdim. Sanki bu raporu bir yerlerde okumuştum.

Sunulan raporda yazıyı kaleme alan kişinin CIA’dan olduğu belirtiliyordu.

Doğruca Amerikan kütüphanesine gittim ve araştırmalarımdan sonra daha önce okuduğum bu yazıyı orada buldum. Açık bir yazıydı. 1980 Eylül -Ekim aylarındaTürkiye’de bir darbe beklentisi dile getiriliyor ve toplam 6 sayfada Türk Silahlı Kuvvetlerinin ve diğer kurumların güçlerinin analizi yapılıyordu. Yazıyı aldım Süleyman Bey’e geldim ve ‘ Beyefendi geçen gün okuduğumuz darbeye ilişkin raporu bir alabilir miyim’ dedim. Çıkardı , ben de Amerikalı‘nın yazısının orijinalini çıkardım. MİT’in raporu 6 sayfalık orijinal metnin 2 sayfaya indirgenmiş kötü bir Türkçe çevirisiydi.”

Türkiye’de demokrasiye ara verildiği gün olan 12 Eylül 1980 öncesindeki MİT ile sonrasındaki MİT arasında çok farklar vardır. Bunlara değinmeden önce MİT’in 1980 öncesi bazı uygulamalarına bakmak gekiyor. Özellikle siyasetçilerin MİT’i kullanış şekillerine bakmakta yarar vardır.

Siyasetçiler MİT’i ya seviyor ya da sevmiyorlardır. Sevenleri içine girip, kendi çıkarına ne yaptırabilirse kar diye bakmıştır. Bu arada teşkilatın bünyesinin geliştirilmesi, değiştirilmesi gibi özlemleri olanlara az rastlanılır. Bunları söyleyenlerden de hiç kimse hiç bir şey yapmamıştır.

Ancak birbirlerine karşı MİT’i kullanmaktan çekinmemişlerdir.

MİT, CHP’nin telefonlarını 1960 darbesinden öncede dinlemiştir. O zaman bu dinleme işini DP iktidarı yaptırmıştır.1960 sonrasında da CHP dinlenmiştir. Peki ama MİT ne ve kimin için dinliyordur CHP Genel Merkezini.

Siyasetçiler mi kullanıyordur, yoksa genel bir istihbarat çalışması mıdır yapılan? Ancak hangisi olursa olsun MİT yetkilerini aşmıştır. Yasasının dışında çalışmalar yapmaktadır. Bu yüzden içerdeki “uzmanlığını” bir türlü dış istihbarata yoğunlaştıramamıştır.

2 Şubat-5 Haziran 1977’de dönemin Başbakanı Bülent Ecevit o dönem Türkiyesi hakkında bakın neler söyler oysa: ” Türkiye’de demokrasinin olmamasını ya da sınırlı olmasını isteyenler var. İş çevreleri ve MHP. Demirel’in adı liberale çıkmış ama liberal diyemiyorum. O da kendisini iktidara getirmeyecek bir demokratik rejim istemiyor. Ayrıca MİT’in dışında olan çevrelerin etkisi olduğu kuşkusunu duyuyorum. Yabancı sermaye çok uluslu şirketler CIA, (CIA başına buyruk yürüyebiliyor. Amerikan hükümetinin denetiminin dışında kalabiliyor.

Türkiye herkesin at oynattığı bir ortamda. Kim kimdir belli değil. Kim milliyetçi kim feodal. CIA ajanları ile KGB ajanları birbirine karışıyor.

Joseph Conrad’ın Rus ihtilalinden önceki durum anlatan romanı çok ilginçtir. (The Secret Agent) “

MİT İYİ ÇALIŞSAYDI 1 MAYIS 1977 VEYA KAHRAMANMARAŞ OLUR MUYDU?

Evet ülkenin Başbakanı bunları söylüyor. Peki o dönemde Türkiye’nin içişlerine karışan yabancı ajanlar ayıklansa, kanlı 1 Mayıs 1977’in perde arkasındaki asker ve sivil darbeci güçleri, Kahramanmaraş’ın gerçek failleri, Çorum olaylarının kışkırtıcıları yakalansa ve bunların dış veya iç bağlantıları çözülse, bunları besleyen silah kaçakçıları ve ajanlar yakalansa Türkiye bir darbe yaşar mıydı sizce? Peki bunları ortaya“sadece ” MİT mi çıkartacaktı diye soracak olursanız, bunun yanıtı elbetteki ‘Hayır’ dır. Ancak Nasrettin Hoca’nın hikayesindeki gibi ‘evi soyan hırsızın hiç mi kabahati yoktur?’ Eğer MİT o zamandan yapılandırılmış bir kurum olabilseydi, Türkiye üzerine oynanan oyunların büyük bir kısmını engellemek mümkün kılınabilirdi. Tabi bunda en önce askerlerin sorumluluklarının ve ülke rejimine etkilerinin, kurumları kullanış biçimlerinin iyi tahlil edilmesi gerekmektedir.

Bir başka siyasetçi ve eski İçişleri Bakanı Korkut Özal’ın o döneme ilişkin görüşleri ise şöyle:

” Türkiye’nin entelijans(casusluk) sistemleri benim kanaatim, benim bildiğim kadar yetersizdir. Hiç bir zaman da yeterli olamadı. Dahasını söyleyeyim, daha üstün entelijans servislerinin biz daima altında ezildik.

Yani entelijans olarak, yabancı CIA idi, MI-6 idi,MOSSAD ve KGB’siydi.

Bize tahakküm etti. Çünkü onlar çok daha güçlü organize olmuşlar.

Dolayısıyla Türkiye’miz entelijans meselelerin hem gerisinde kaldı, hem desinformation dediğimiz şeylere maruz kalındı. Yanlış yönlendirme, bilgilendirmenin acısını Türkiye çok çekti, çekebiliyor. “

Gerçi o tarihlerde MİT özellikle kaçakçılık faaliyetleri konusunda dönemin hükümetlerine zaman zaman çok önemli bilgiler de sunmuştur. Ancak dönemin mafyasının rüşvet ile bakan atattırabilecek düzeyde siyasette etkin olabildiğini anımsamak gerekmektedir.İçinde bulunulan siyasi istikrarsızlık ve güçsüzlük bilgi toplanmasını, toplanan bilgilerin

değerlendirilebilmesini imkansız kılmıştır. Bu dönem MİT’in ekonomik açıdan içinde bulunduğu yetirsizlikleri de gözardı etmemek gerektir.

Unutulmaması gereken en önemli gerçek istihbarat çalışmasının dünyanın en pahalı işlerinden birisi olduğudur. Ne kadar çok para harcar ve buna uygun yapılanma ve kaliteli eleman ile çalışırsanız o kadar başarılı olunur. Bu istihbarat işinin değeşmez gerçeğidir. Türkiye ise son yıllara kadar istihbarat ekonomisi açısından hep büyük sıkıntılar yaşamıştır.

Hatta 1960’lı yıllarda kendisinden istihbarat için ek ödenek isteyen Fuat Doğu’ya dönemin Başbakanı İsmet İnönü kendi örtülü ödeneğinde bile para olmadığını belirterek bunun olanaksızlığını ifadeetmiştir.

İstihbaratta başarısızlığın nedenlerinden biri, belki de en önemlisi Türkiye’nin 1950 sonrası hiç bir zaman yenemediği siyasi istikrarsızlık sorunudur. Türkiye gücünü, kurumlarının yerleşebilmesi için harcayacağı enerjiyi savurmuş hatta kabetmiştir; başka ve boş işlerde harcamıştır. Oy toplama arzusu ve iktidar hırsının boyutu o derece büyümüştür ki kıskançlık, aklı, güç arzusu ulusal çıkar amaçlarını yenmiştir. Demokrasi arayışları hep bir kaos ortamında söndürülmüştür. Herşey bir sonraki yıla ertelenmiş, gün kurtarılmış gelecek unutulmuştur. Vizyon yoksunluğu , gelecek körlüğü süslü lafların altında saklanmış durmuştur. Bu gelişmeler istihbarat faaliyetlerine de aynıyla yansımıştır. MİT içindeki sivilleşme ve yeniden yapılandırılma ile dışa dönük istihbarat vaadleri aynı dönemin gizli servisini tarif eder hale gelmiştir.

MİT YAPILANDIRILIRKEN HEP BOZULMUŞTUR

Ama bu dönemde MİT “yapılandırılmıştır, organize edilmiştir” diyenler de haklıdır. MİT her akla gelindiğinde 6 ayda bir yeniden yapılandırılmıştır.

Daha doğrusu yapılanlar bozulmuştur. Yapılanlar herkesin kendi MİT’ini aramasından başka bir şey değildir. Bütün bu olumsuzluklar içinde, ülkenin siyasi yöneticileri bir şeyin hiç durmadan devamını istemişlerdir: “

Rakiplerim telefonda ne konuşuyorlar acaba?” Bu nedenle telefonlardaki dinleme faaliyetleri hiç durmamıştır. Makaralı teypler döner, yüzlerce eleman, milyonlarca lira, dedikoduların dinlenmesine heba edilir. Çünkü dinlemeler bir istihbarat elde etmekten çok birilerini memnun etmek için yapılır.

MİT’in telefon dinlemesi olayları 1980 darbesinin ardından da askerlerin isteği ile artarak devam eder. Bu dönemde Türk istihbarat birimleri arasında telefon dinleme teknolojisinin bulunduğu ve kullanıldığı örgüt MİT’tir. Bugün de en yüksek düzeyde telefon dinleme teknolojisine sahip kurumların başında MİT gelmektedir. MİT’in öyle resmi açıklamalrda bildirildiği gibi yüzlerle değil, binlerce telefonu bir anda dinlemesine olanak sağlayacak teknolojsi bulunmaktadır.

Ancak 1995’lere gelindiğinde ülkenin içinde yaşanan kaos telefon dinlenmesinde pek çok yeni kurumu gündeme getirmiştir. Polis, askeri istihbarat, yabancı gizli servisler, terör örgütleri, aklınıza kim geliyorsa biraz uğraşla telefon dinleme olayını gerçekleştirebilmektedir.

MİT bu sorun karşısında daha disipline edilmiş bir örgüt olarak gözükmektedir. Telefon dinlenmesi konusunda 1995’de en etkin kullanım askeri istihbarat ile polis istihbarat birimlerinin çalışmalarını kapsamaktadır. Ancak bütün telefonlarının bir ortak merkezden dinlendiği Ankara’da yaptığı bir konuşması , İstanbul’daki telesekreterine kaydolduğu için saptanan ANAP İstanbul milletvetkili Bülent Akarcalı, açıklamasında kendisinin telefonlarının MİT ce değil, ama başka bir güç tarafından dinlendiğinin belirlendiğini açıklamıştır.

Dünya'da skandal olarak kabul edilen uygulamalar Türkiye'de sıradan olaylar olmaktadır. Telefon dinlenmesi Anayasal siçtir. İstihbarat örgütlerinin açığa çıkarması gereken bu tür skandallar da istihbarat örgütleri savunmada kalmakta, suçu işleyenlerin kimliği bilinmekte ama onlara dokunulamamaktadır. Çünkü skandalları ortaya koyan güç siyasi otoritedir. Ve Türkiye'de ondan demokrasi içinde hesap soracak bir adalet ortamı yoktur. Bu iddialar hakkında savcılıklar suç duyurusunda bile bulunmamaktadır. Anamuhalefet Partisi lideri telefonlarının dinlendiğini açıkalar ama bu konuda soruşturma yapılmaz. Burası Türkiye'dir.

TELEFONLARI KİM DİNLİYOR

Telefon dinlenmesi olayları askeri dönemlerde de artan bir hızla sürmüştür. 12 Eylül döneminde Gazetecilerin, eski politikacıların herkesin telefonları dinlenir. Bu sıradan olaylar arasında yeralır. Hatta Gazeteci Cüneyt Arcayürek ile Uğur Mumcu Kenan Evren üzerine yaptıkları bir telefon görüşmesinde kullandıkları sözlerden dolayı 12 Eylül hükümetindeki bazı yetkililer tarafından uyarılırlar.Bir örnek: Abdi İpekçi öldürülmüştür. CHP iktidarı MİT'ten yardım ister. MİT

İstanbul Başkanı Nuri Gündeş elindeki dosyalarla gelir. Bu dosyalarda Abdi İpekçi'nin telefon konuşmaları yeralmaktadır. MİT İpekçiyi dinlemiştir.

Daha sora bu konuşmalardan yola çıkılarak İpekçi'nin özel yaşamına ilişkin pek çok şey irdelenir. Ancak katil Mehmet Ali Ağca ve arkadaşlarına ilişkin hiç bir şey yoktur. MİT 'in yardımı bu olur. Mehmet Ali Ağca bir ihbar sonucu yakalanır.Sonra da askeri cezaevinden kaçırılır.

12 Eylül 1980 Türkiye'de yaşanan son askeri darbenin tarihidir.

Ancak MİT bu darbeyle ilgili "Resmi " bilgiyi hükümete aktarmamıştır. Yani o dönemin iktidarına veya Başbakan Süleyman Demirel'e bir rapor yazıp şu gün darbe olacak dememiştir. Ama gayrı resmi olarak o dönemin MİT içindeki etkili adları Güniz sokakta oturan Başbakan'a giderek, darbeyi bildirmişlerdir. Bu MİT yetkililerinin başında da Demirel'i seven Hiram Abas gelir. Bir de 12 Eylül'ün siyasetçiler tarafından algılanılamamış olması , bizim siyasetçilerimizin bilgi ve analiz değerlendirme yeteneklerindeki eksiklikleri de günyüzüne çakartmıştır. Sokaktaki vatandaş darbenin geleceği gün ve saat üzerine yorumlar yaparken politikacılarımız bunu algılayamışlardır. Onlar darbe kokularını eşlerini gönderdikleri asker eşlerin çay partilerinde ve Genelkurmayın gece yanıp , sönen ışıklarında aradıklarından darbe sabahı ayabilmişlerdir.

Öncesinden darbenin saatini ve gününü bilselerdi ne yapabilirlerdi? Buna karşı çıkacak bir siyasi güç ve örgütlülük içindeler miydi? Bu soruların yanıtı elbetteki darbeyi önleyebilecek güçten ve demokratik anlayıştan uzak oldukları yolundadır.

Darbe sonrası yaşananlar yakın tarihin henüz hafızalardan silmediği görüntüleri oluşturur..

MİT 12 EYLÜLDEN SONRA YİNE POLİS NİYETİNE KULLANILIR

MİT bu darbenin ardından uzmanlaştığı iç gündem konusunda peşpeşe operasyonlara başlayacaktır. Hemen hemen bütün sol ve sağ ideolojik örgütün içinde MİT in elemanları vardır ve bu örgütler büyük baskınlarla bir bir çökertilir. Bu arada yurtdışına kaçan pek çok insan arasında da bu elemanlar yeralırlar ve yurtdışındaki faaliyetlerin izlenmesinde daha sonra çokça etkili olurlar. MİT iktidar tarafından yine bir gizli servis değil, bir polis örgütü gibi çalıştırılmaktadır. Oysa MİT dış bağlantıları ve iç dengeleriyle global ve stratejik bir istihbarat kaynağı olması gerekirken, polis gibi eylemsel bir güç olarak kullanılmıştır.

Örgütlerin içinde bu denli aktif olabilen gizli servis, nedense bu gücünü darbe öncesinde kullanamamıştır. Bu da darbecilerin MİT içindeki gücünün göstergesidir. O dönem izlenen, bilinen örgütlere ve kişilere müdahale edilememesi sonucu, Türkiye’nin en büyük sorunları arasında yer alan ayrılıkçı terör ve kaçakçılık konularında, rejimi yitirmenin yanısıra güvenlik açısından bugünkü sıkışılmış konuma gelinmiştir. Özellikle PKK ve örgütün lideri Abdullah Öcalan’ın polis ve gizli servis tarafından izlendiği, zaman zaman yönlendirildiği bilinmektedir. Ancak o dönemin yanılgılarından en iyi şekilde yararlanan Öcalan, bugünkü konumuna gelmiştir. bunda güvenlik ve istihbarat birimleri arasındaki kopuklukların, çekişmelirin, koordinasyonsuzlukların en az siyasi istikrarsızlık kadar etkisi bulunmaktadır.

Terör konularında pasifize olmak konusunda MİT içinden de tepkiler vardır.

Bunun bir sonucu olarak Hiram Abas 12 Eylülün hemen öncesinde istifa etme kararı almıştır. İlginçtir bu kararı veren Abas, aynı dönemde Başbakan Demirel’e de darbenin haberini aktarmıştır. Bu kararını Abas gerekçeli istifasında şöyle dile getirir:

” 1980 yılında 12 Eylülden önce Daire Başkanıyken istifa ettim. İstifa sebebim teşkilatımın teröre karşı daha aktif bir görev almasının

engellenmesiydi. Bunun yanı sıra ideolojik silah kaçakçılığına karşı aktif bir şekilde yönelinmesini istedim. Gerekçeli bir yazı gönderdim.

Ancak gerekçeli istifayı kabul etmediler. Dediler ki ‘ iki satır istifa mektubu yazman lazım. İstifa ediyorum, emekliliğimi istiyorum’ de ki emekli sandığına sunabilelim. Fakat 12 Eylül sabahı karar alındı. ‘ Devam edilecektir, kimse görevden ayrılamayacaktır’ diye.Ağustos sonunda istifa etmiştim. Üç ay daha çalıştım. Sonra emekliliğimi istedim, ayrıldım. Çünkü ben servisimin Türkiye’ye yönelik her türlü tehlikeye karşı birinci derecede mutap olmasını ve bunu önlemeye çalışmasını istiyordum. Bütün hayatım boyunca da istedim. Alınan bilgiler sadece yetkili makamlara vermek için değildir. Alınan bilgiler servisler tarafından kullanılır.

Teröre karşı alınan bilgi, teröre karşı gerçekleştirilecek aktif operasyonlarda kullanılır. Bunda da MİT’e büyük görevler düşer. Aynı şekilde ideolojik silah kaçakçılığı; Türkiye’yi içten yıkmak,bölmek için yapılan silah kaçakçılığına karşı bir dairenin kurulmasını çok istedim.Bu konuda çok mücadele verdim. Bu konuda 1980 öncesinde görüş ayrılıkları olmuştur”

Abas, 1980 tarihinde MİT ‘in içinde bulunduğu durumu ise sözünü ettiği gerekçeli istifasında şöyle dile getirir:

” Ülkemizdeki sıkıyönetim ve rejimin, yıpratan anarşi ve terör ile Türkiye’ye karşı , bilhassa Varşova paktı üyesi ülkelerin yürüttüğü espiyonaj ve yıkıcı faaliyetlere karşı mücadelenin ana görev olarak MİT

Müsteşarlığına ait olduğuna inanmaktayım.

Türkiye dışında ülkemiz misyon mensuplarına devamlı yapılan saldırıların önlenebilmesi için uygulanacak karşı çalışmaların da MİT Müsteşarlığı vazifeleri arasında bulunduğu kanısındayım.

Türkiye’yi parçalamaya yönelik anarşi ve terör ile bölücülük eylem ve çalışmalarının durdurulamamış olmas, MİT Müsteşarlığının görevinde başarı sağlayamadığını göstermektedir. Bu ise müsteşarlığın çalışma usul ve metodlarında, personel politikasında acele revizyona gidilmesi gereğini ortaya koymaktadır.

Böyle olduğu halde, MİT Müsteşarlığına bir yıldan buyana yeni personel alınmamakta, kadrolar ortalama yüzde 3O sevyesinde tutulmakta, ve MİT

Müsteşarlığı iç ve faaliyet politikasından memnun olmamaları neticesi, son sekiz ayda 150 kişi cıvarında, yetişmiş ve aktif görevde çalışan memur ve idareci MİT Müsteşarlığından ayrılmış bulunmaktadır. Ayrıca Müsteşarlıktan kopmaların devam edeceği, personelin büyükçe bir bölümünün dışarda iş aramasından anlaşılmaktadır.

Bu sene yapılan terfilerden sonra, kadrosu yükselmiş olduğundan daha üst görevlere tayinlerinin yapılması gereken MİT Müsteşarlığı mensuplarının atamalarının yapılmamış ve bütün tayinlerin de durdurulmuş olduğunu öğrenmiş bulunmaktayım.

Mezkur husus MİT Müsteşarlığının mevcut ve yararsız faaliyet ve personel politikasını, önümüzdeki günlerde de sürdüreceğini göstermektedir.

Maruz durum muvacehesinde bugünkü MİT Müsbteşarlığı yönetiminde yararlı hizmet yapamayacağıma inandığımdan, emeklilik muamelelerimin yapılmasını emir ve tensiplerinize sunarım.

23 Ağustos 1980”

EVREN SUÇLADIĞI PAŞAYI MİT’TE GÖREVLENDİRİR

MİT darbe sonrasında iyiden iyiye askere bağlı bir hale getirilmiştir.

Yetenekleri konusunda hep tartışmalar bulunan ve Müsteşar Yardımcılığı görevini yürüten General Recep Ergun’un kendi deyişiyle MİT’teki görevi, dış istihbarat sorumluluğudur. Oysa o sıkıyönetim mahkemelerine suçlananlar hakkında ” O bizim elemanımızdır” şeklinde yazılar göndermesiyle, siyasi polisi yönetmesiyle meşhurdur. Dıştan çok, içeriyle ilgilidir. Bu dönem de istihbarat servisi açısından kayıp yıllar arasında yer alır.

1983 yılında MİT yasasına da yeni bir şekil verilerek ordunun egemenliği iyice arttırılır. 1983 yasal düzenlemesinin ana ögesi Milli Güvenlik Kurulu’nun MİT üzerindeki yaptırımlarını iyiden iyiye arttırmaktır. Bir başka yeni düzenleme de MİT mensuplarının yargılanmalarına ilişkindir.

Yeni maddeyle yargılanmalarda Başbakan’ın olurunun alınması şartı getirilir. Yani Başbakan yargılanabilir derse MİT mensubu yargılanacaktır.

İşte bu gelişmeler sırasında 12 Eylül sonrasında MİT yankılar uyandıran ünlü yeraltı operasyonuna başlar. Genelkurmay Başkanlığının oluru ile başlatılan”Babalar operasyonu” büyük etkiler yaratır. Bu operasyonda silah ve uyuşturucu kaçakçılığıyla bağlantılı olarak Türkiye’nin önde gelen mafya üyeleri gözaltına alınıp sorgulanır.

Bunlar MİT tarafından sorgulanır. Kaçakçılık olaylarında önemli bir azalma gözlenir. Operasyonlar başarılı bir şekilde sürmüştür. Ama nedense mahkeme safhalarında MİT yeterli delil ile yargıçların karşısına çıkamamıştır. Bu olay MİT in mahkemelere intikal eden pek çok dosyasında gözlenen bir gerçektir. Burada MİT teki bir eğitim ve uygun eleman eksikliği etkili olmuştur. Ancak Babalar operasyonu sonunda hazırlanan raporların iyi değerlendirildiklerini söylemek de mümkün değildir. Bu operasyonları gerçekleştirenlerden biri olan Mehmet Eymür yakalanan kişilerin ideolojik niteliklerinin yeterince anlaşılamamasından ve

bunun sonradan ortaya çıkardığı sorunlardan yakınır. Bu sırada yeraltı dünyasıyla ilgili haberleri ve özellikle de Dündar Kılıç ve ilişkileriyle ilgili bilgileri getiren MİT muhbiri Tarık Ümit adı bu operasyonla sivrilir. Kılıç , Ümit'i öldürtmek ister ama o kurtulur. Ünlü MİT raporu yazılırken de Tarık Ümit adı Mehmet Eymür ve Hiram Abas'a yardım eden kişi olarak ortaya çıkar. Tarık Ümit bu ilişkileri sırasında Hiram Abas'ın çok yakını olma konumuna da gelmiştir. Ancak Tarık Ümit yıllar sonra bu ilişkilerinin bedelini canıyla öder. Ümit, 6 Mart 1995 günü ortadan kaybolur. Bir daha da kendisinden haber alınamaz. Öldürüldüğü kesindir. Ölümünün ardından girdiği ilişkiler de peş peşe ortaya çıkar.

MİT'in bu muhbiri de İstanbul'daki rant ve iktidar kavgasının kurbanları arasına katılır.

HİRAM ABAS: ÖZAL'IN JAMES BOND'U GÖREV BAŞINDA

Hiram Abas bu koşullar altında 12 Ocak 1986'da işin uzmanı olarak yeniden göreve çağrılır. Müsteşar Yardımcılığı önerilir. Kendisini çağıran Başbakan Turgut Özal'dır. Özal MİT'e yeniden çeki düzen vermek ve özellikle de askeri yapısından arındırarak sivil bir yapı oluşturmak istemektedir. Bunun içinde öldüğü güne kadar sürekli rapor aldığı, başı sıkıştığında yardım istediği Hiram Abas'ı düşünmektedir. Ancak bunların bir güçler ve dengeler sorunu olduğunun da bilincindedir. Herşeyi zamana bırakmaktan yanadır. İstekleri aslında kendi gücünü destekleyecek bir yapılanmanın da işaretlerini taşır.

Ancak Özal'ın bu teklifi MİT içindeki Nuri Gündeş, Hiram Abas çekişmesini yeniden su üstüne çıkarır. Bu çekişmenin galibi o zaman için Abas olmuştur.

ASALA ATEŞİNE ÜLKÜCÜ MAŞA

1980 sonrasında özellikle ASALA terörü konusunda MİT tarafından gerçekleştirilen ve bu terör örgütünü ortadan kaldıran operasyonlar, bugün de çok sıcak bir şekilde etkilerini tartışma sahnesinde tutmaktadır.

MİT, Ermeni terör örgütü ASALA ile mücadelede onun kullandığı silahı kendisine çevirmek için özel bir tim görevlendirir. Bu timin başına asker kökenli bir MİT elemanı getirilir. Bu birimin Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in ASALA'nın yokedilmesine ilişkin görüşleri doğrultusunda kurulduğu, bunda asıl etkenin o dönem Çankaya Köşkü ile MİT arasındaki bağı sağlayan ve aynı zamanda Kenan Evren'in damadı olan Erkan Gürvit olduğu ifade edilmektedir. Yeni ekip aslında hem MİT içindedir hem de dışında. Yani çok gizli ve sınırlı insanın bilgisiyle yapılır operasyonlar. MİT'in dışında faaliyet gösterilir. Emekli istihbaratçı ve asker olan MİT mensubu Metin G. (Soyad güvenlik gerekçesiyle buraya konulmamıştır) olayla ilgili yurtdışı organizasyonu gerçekleştirir.

Olayın planlandığı yer o zamanki adıyla Devlet Başkanlığı köşküdür.

Önceleri Metin G. ve arkadaşları olayı kendileri gerçekleştirmek üzere yurtdışına çakırlar. Ancak bu girişimlerinden bir sonuç elde edemezler.

Bunun üzerine olayda taşeron olarak kullanılmak üzere 12 Eylül öncesinde yurt dışına kaçan ve o dönem Fransa'da bulunan, Ankara Bahçelievler'de 7 TİP'li öğrencinin öldürülmesi olayı başta olmak üzere pek çok suçlamayla aranmakta olan ülkücülere ulaşılır.

Abdullah Çatlı ve Oral Çelik'in etrafında toplanan bu grupla teması yine Metin G kurar. Bu temaslarda karşı taraftan ASALA eylemleri için ne istediği sorulur. Şartlardan ilki MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş'in o dönem devam eden tutukluluğunun ortadan kaldırılmasıdır. İkinci olarak aralarında Balgat katliamı sanıklarının da bulunduğu bir grup ülkücü teröristin salıverilmesi istenir. Üçüncü istek de eylemi gerçekleştiren kişilerin Türkiye'de işledikleri suçlara bakmaksızın yurda dönebilme ve serbest dolaşma haklarının tanınması olur.

ASALA NASIL ÇÖKERTİLDİ

Ülkücülerce öne sürülen üç şarta karşı Metin G. Türkiye'de pek çok eyleme katılan ve özellikle Abdi İpekçi cinayeti nedeniyle aranan Oral Çelik'in ASALA eylemlerine katılmamasını istediklerini aktarır. Bu tartışma üzerine ilk görüşmeden sonuç çıkmamıştır. Daha sonra ülkücü grup Metin G. ile temas kurarak eylemlere hazır olduklarını bildirir. Ancak yapılan eylemlere aktif olarak Oral Çelik'de katılmıştır. Hatta eylemlerin gerçekleşmesinde onun büyük yardımı olmuştur. Özellikle Marsilya eylemi bu açıdan önemlidir. Ülkücüler kendilerine teslim edilen bombaları Ermeni Taşnak Partisinin binalarına ve açılışı yapılan Ermeni heykeline yerleştirirler. Patlamalar olur. Aynı anda İsviçre üzerinden yine aynı gruplar aracılığıyla gerçekleştirilmek istenen eylemler ise başarısızlıkla sonuçlanır. Burada gerçekleştirilmek istenen eylemlere yönelik hazırlıklar ve palanlar İsviçre adalet makamları tarafından açığa çıkartılır.

Ancak bu gelişmelerin sonucu MİT açısından hiç de içaçıcı olmamıştır.

Herkes MİT'in bu operasyonda kullandığı insanları seçmedeki yanlışını dile getirir. Tabii bu operasyona gelene kadar MİT içindeki bazı kimselerin yeraltı dünyasının Babalarıyla girdiği ilişkiler, onlarla birlikte para kazanma heveslerinin açtığı yaralar da orta yerde durmaktadır. Her dönemde MİT bu yaraları nedeniyle kan kaybına uğratılmıştır.

ASALA operasyonunun başlangıcında MİT kullanacağı kişilerin seçiminde büyük bir hata yapmıştır. Bu olay otobandaki zincirleme kazalar gibi gelişmiştir. MİT açısından bakıldığında sonradan yapılanlar en az seçilen kişiler kadar büyük hatalar zincirini peş peşe getirmiştir. İçerde kontrol kimin elindedir pek belli değildir. Aslında sıkı bir memur disiplini ile ünlü MİT, bir karmaşa yaşamaktadır. 12 Eylül darbesinin sancıları orada da duyulur. Fransa'daki ülkücüler Ermeni anıtını, Taşnak partisinin binalarını bombalarlar. Hatta ellerinde kalan ve Türkiye'den kendilerine ulaştırılan fazla miktardaki patlayıcıyı da Fransız polisi ve gizli servisinin baskılı takibi nedeniyle kullanamaz, kaçarken saklarlar Bunları daha sonra Fransızlar ele geçirir.

Fransa'nın ardından Yunanistan'da düzenlenen bir diğer operasyonla da ASALA'nın lider kadrosundan en önemli ad Agop Agopyan 1986'da öldürülür.

Bu ölüm olayı ASALA'nın bir iç çekişmesi olarak basına yansır. Olay'da resmi yetkililer de görev alırlar bu kez. Ama sonuçta ASALA terörünün vurucu yanı bu eylemlerin sonrasında ortadan kalkmıştır. Bunda kullandıkları silahın kendilerine döndüğünü gören ve ASALA'ya muhalif gruplar ile Ermeni teröründen zarar gören Fransa'nın ve diğer Batılı ülkelerin desteklerini çekmelerinin ve ülke topraklarına terörü taşımama gayretlerinin büyük yararı olmuştur. Bu ülkeler serbest piyasa ekonomisini benimseyen Türkiye'de pazar ararken, zaman zaman kendi yurttaşlarının da ölümüne yolaçan ASALA derdini düşünmek istememişlerdir. ASALA konusundaki tutumlarının ardından da aradıkları ihale ayrıcalıkları fazlasıyla Türkiye tarafından tatmin edilmiştir.

Operasyonda MİT'in "Maşası" olarak kullanılan Abdullah Çatlı ve ülkücü arkadaşları yapılan pazarlığın gereğiymiş gibi Türkiye'de aranmalarına karşın, serbestçe dolaşmaya başlamışlardır. Aslında MİT bu gruba karşı önceden verilen sözleri yerine getirememiştir. MİT ortaya çıkan sorunlar ile daha sonra gelişen uyuşturucu bağlantıları nedeniyle gruptan uzaklaşmayı yeğlemiştir. Bugün fiilen yürürlükte bulunan "Yakalama, duyma, görme" şeklinde özetlenebilecek uygulama, bu grubun girdiği başka kişisel ilişkilerin sonucunda fiili durum yaratılmasından başka bir şey değildir ve MİT bunların dışında kalmaya özen göstermektedir. Ancak bu grup başka güvenlik birimlerinin üst düzey yöneticileriyle girdiği yakın dayanışlar sonucu haklarındaki mahkeme kararlarına, arama tezkerelerine rağmen, zaman zaman ANAP gibi partilerin kongrelerinde izleyici, bakanlıklarda bakanların misafiri, Emniyet Genel Müdürlerinin arkadaşı, Başbakanların-ki bunlar arasında Tansu Çiller'in bulunduğu da iddia edilmektedir-görüşmek gereğini duyduğu kişiler arasına girmiştir. Hatta Turgut Özal bu operasyonu gerçekleştirenlerle görüşme arzusunu sık sık yinelemesine rağmen, belirtildiğine göre Çatlı ve arkadaşları bunu kabul etmemişlerdir.

MİT ASALA OLAYINDA NEDEN HATA YAPTI, SONUÇTA NE OLDU

Peki ama bu olayda MİT nerededir? Fiili olarak eylem organizasyonu MİT'indir. MİT'in o dönemdeki Cumhurbaşkanlığı temsilcisi Süley Bey ve Erkan Gürvit olayın fikir babalarındandır. MİT bu kararın alınmasında ne kadar söz sahibi olmuştur, işe ne kadar isteyerek sokulmuştur bu halen tartışılmaktadır. Bazı görevlilere göre bu olay dönemin askeri cuntasının dayatmasıdır. Öyle olmasa daha ustaca yapılabilecek eylemler, sıradan hale gelmiştir. Bir kısmına göreyse ASALA'ya yanıt açısından geç bile kalınan bu uygulama ile gerekli yanıt verilmiş ve Ermeni teröristlere silahın nasıl ters dönebileceği anlatılmıştır. MİT öyle ya da böyle bu eylemde rol oynamıştır. Aslında bu işte aslan payı Cumhurbaşkanlığındaki koordinasyondan sonra bulunan MİT yetkilisine aittir. Ancak kişilerin ötesinde MİT bu eyleminde göstermiştir ki bu tür olaylar için hazırlıklı değildir. Bir ilkeler dizini yoktur. Seçilen şahıslar ve onlarla sonrasında girişilen ilişkiler konusunda hatalar vardır. Bunda dönemin koşullarına da suç yüklemek mümkündür.

MİT darbe olunca askere, onlar gidince sivile hizmet vermekte, olaylarla ilgili kendi hakimiyetini tam anlamıyla kullanamamaktadır. Yani herkesin Türkiye'de her taşın altında ve her olayın arkasında bildiği, gücünü değil tartışmak ağzına alamadığı MİT ,aslıda çokça istemleri dışında kullanılmakta ve buna sesini çıkaramamaktadır. Özellikle askerler açısından MİT, hep kullanılan bir teşkilattır. Çünkü 1995'de dahi MİT ne yazıktır ki kendi elemanınını yetiştirememekte, kaynak olarak askeri oluşumları kullanmaktadır. Örneğin MİT'in çok etkili diye nitelendirilen operasyon ekiplerinin büyük kısmı Özel Harp Dairesi'nden seçilerek alınmaktadır.

Bu operasyonun dış uzantıları ise oldukça kötü sonuçlar vermiştir.

Fransa'da ve İsviçre'de eroin satarken yakalanarak sorgulanan Abdullah Çatlı ve Oral Çelik Avrupalı gizli servislerin elinde bir oyuncak haline getirilmeye çalışılmışlardır. İsviçreli savcılar bu operasyonla ilgili bütün belgeleri iddianamelerine almışlar , sanıkları konuşturmuşlardır.

Çatlı kurtulmuş ve Türkiye'ye dönebilmiş olmasına rağmen, Oral Çelik bu konuda bir koz olarak halen İtalyan ve Fransız gizli servislerinin baskısı altında bulunmaktadır. Mehmet Ali Ağca'nın Papa'ya karşı giriştiği eylem, Fransa'daki Ermeni eylemleri nedeniyle bir Türk gizli servisi organizasyonuymuş havasına sokulmak istenmekte, olaylar daha da karmaşık hale getirilmektedir. Oysa Papa suikastinin savcısı Dr. Marini ile 17 Şubat 1995 tarihinde yaptığımız görüşme sırasında bize söyledikleri çok ilginçtir. Marini Oral Çelik ile görüşmemizin sağlanması konusundaki isteğimize " bunun mümkün olamayacağını" gayet açık bir dille bize aktarmıştır. Oral Çelik ile ilgili olarak olayın savcısı Pellagi ile de görüşen Marini,şunları dile getirdi:

" Oral Çelik, Fransa ve İsviçre'nin de istediği bir suçlu. Biz kendisiyle Fransa'da görüştüğümüzde bize yardımcı olacağını söyledi. Yani tanık pozüsyonundaydı. Ancak bugün hiç yardımcı olmadığı gibi gerçekleri saklıyor. Bu durumda tanıklıktan çok sanık sandalyesine oturacağa benziyor"

Bu konuşmanın ardından o güne kadar Rebbibia cezaevinin hemen dışında bulunan ve özel olarak korunan bir lojman gözaltıevinde kalan Oral Çelik cezaevine alındı. Tanıklıktan sanık sandalyesine oturtuldu. Peki İtalyanlar ve Fransızlar Oral Çelik'den ne istiyorlar dersiniz? Bu sorunun yanıtı Mehmet Ali Ağca ile bağlantılı. Oral Çelik'den istenen şey ASALA eylemlerindeki MİT 'in rolüyle bağlantılı olarak Papa suikastinde MİT parmağının olduğu yolunda bir açıklama olsa gerektir. bu hem Oral Çelik 'in hem de Ağca'nın yakın çevresi tarafından dile getirilmektedir. Zaten İtalyan gizli servisinin 1982 yılında hazırladığı ve Ağca dosyasının içine koyduğu ve Türkçe'ye de İstanbul 17. Noterliğince çevrilen bir raporda bu tez dile getirilmektedir. Yani MİT bu eylemdeki hataları ve kullandığı yanlış adamlar nedeniyle bugün dahi Batılı gizli servislerin baskısı ve senaryolarının hedefi durumundadır.

ABDULLAH ÇATLI, SARP KURAY'DAN CIA AJANINI KAÇIRMALARINI NEDEN İSTEDİ

İtalyan savcı Dr. Marini yaptığımız görüşme sırasında Papa olayında Oral Çelik'in İtalya'da bulunmadığı ve Avusturya'da olduğu şeklindeki sözlerimize şu ilginç yanıtı vermiştir:

" Evet o sırada Avusturya'da oldukları yolunda bir bilgi bizde de var.

Hatta Abdullah Çatlı ve diğer arkadaşlarıyla kaldıkları evin numarası, sokağı ve telefon numaraları da mevcut."

Bütün bunları bilen İtalyan güvenlik makamları acaba niçin Oral Çelik'i sorgulamalarını 2 yıldır sürdürmekteler. Bu sırada Mehmet Ali Ağca 'da yeni senaryolar açıklamaktadır. Ancak Ağca'nın Türkiye'deki avukatı Doğan Yıldırım'a söyledikleri çok ilginçtir.

" İtalyanlar herşeyi biliyorlar."

O dönemlerde kendisi de Fransa'da saklanan sol örgüt lideri Sarp Kuray cezaevindeki bir arkadaşları kanalıyla Abdullah Çatlı'nın kendilerine haber yolladığını ve Papa suikastinde Bulgar bağlantısı olduğu yolundaki iddaları güçlendirmek için yalan ifade vermek üzere kendilerine baskı yapıldığını aktardığını söylemektedir. Kuray bununla ilgili olarak ," Bize yolladığı haberde, kendisine bir CIA ajanının gelerek, adı geçen Bulgar yetkililerle ilgili oda ve diğer detay ayrıntaları ezberleteceğini bildirdi. Durumlarının giderek kötüleştiğini aktardı. Bizden bu CIA ajanının kaçırılmasını istiyordu. Bunun imkansızlığı kendisine aktarıldı" demektedir. O dönemde yurt dışında bulunan sağ veya sol örgüt elamanlarının gizli servisler için bir açık hedef olduğu gayet iyi bilinmektedir. Bugün bunların hangisinin hangi gizli servisin elinde bulunduğunu kestirmek oldukça güçtür. Abdullah Çatlı'nın bir arkadaşına aktardığı söylenen özeleştirisi oldukça düşündürücüdür: " Yurtdışında hepimiz bir gizli servisin avı haline gelmiştik. Biz baktık ki yabancı gizli servisler başımıza üşüşüyor, bari Türk gizli servisiyle bir irtibatımız olsun, diğerlerine kendimizi kullandırtmayalım dedik."

MİT, ASALA olayını bitirmek için kullandığı yol , yöntem ve kişileri iyi ölçüp, biçmediği; sağlam bir organizasyona gitmediği için bugün sıkıntıdadır. O döem bitirilen ASALA terörü de , bugün PKK ile kol kola yine Türkiye'nin gündeminin en başında bulunmaktadır.

ÜLKÜCÜLER VE MİT ARASINDAKİ BAĞLAR

MİT bu olayın ardından ülkücülerle ilgili pek çok sıkıntıyı da yaşamaya devam etmektedir. MİT'in adını sıkça kullanan ülkücü mafya babaları kendilerine devlet görevleri verildiğini belirterek etkinliklerinin arkasına kamunun gücünü de almaya çalışmaktadırlar. O gün gercekten devletçe kullanılanların büyük bölümü, bugün de başka işlerde, başka şekillerde kullanılmakatadır. Daha da karanlık şekillerde mafyaya bulaşanların sayısı hiç de azımsanacak gibi değildir. Yani olay bir iç güvenlik sorunu haline de dönüşmüş durumdadır. Bunlara en iyi örnek de Alaattin Çakıcı'dır. Çakıcı ile temaslar kurulur , cezaevelerinde görüşmeler yapılır . Çakıcı daha sonra bu görüşmelerden kaynaklanan bir edayla kendini " Milli Baba" ilan eder. Kendisi hakkında basında MİT tarafından görevli olarak ASALA kamplarına baskın düzenleme görevi verildiği yolunda yalan haberler yeralır. Bu konuda bir MİT yetkilisi araştırmamız sırasında şunu dile getirmiştir: " Bizi arayıp ' Ben bu vatan için neler yaptım' diyor zaman zaman. Biz de hem kendisine hem de kendimize ' Yahu bu adam ne yaptı ' diye sorup duruyoruz. Bizimle ilgili bütün hikayeler yalan. Kendisinden uyuşturucu konusunda bilgi alınmak istenmiştir, bazı konularda da alınmıştır o kadar.

ASALA kamplarına baskın haberlerini Okuyunca kendisi bile bu yalanlara inanır oldu. "

Evet, MİT'in 12 Eylül sonrasında gerçekleştirdiği en önemli operasyonun gelişimi böyledir. Ancak bu askeri bir dönemin ürünüdür. 1993'den sonra iktidara gelen Başbakan Tansu Çiller PKK konusunda perde arkasında verdiği sert emirlerle bu tür eylemlere yeşil ışık yaksa, " İlk seçimden önce bana Apo'nun dirisini veya ölüsünü getirin" diye emirler verse de, olaylar politikacılar ile güvenlik birimleri arasında büyük kopuklukların bulunduğunu gözler önüne sermektedir.

POLİTİKACI GÜVENLİK RAPORLARINI NE YAPARA DEMİREL'Lİ BİR ÖRNEK

Türkiye'de siyasetçiler açısından sadece MİT değil genelde güvenlik birimleri üzerinde bir kuşku bulunmaktadır. Ayı kuşkuların istihbarat yöneticileri için de geçerli olduğu gözlenmektedir. Bu birimlerden gelen bilgiler zamana ve kimleri ilgilendirdiğine göre değerlendirilmekte ve yargılar yürütülmektedir. Örneğin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel partisinin bir milletvekilinin ve aynı zamanda TBMM'de çok önemli bir araştırma komisyonunun başkanının kendisine getirdiği Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve İstihbarat Dairesi'nin bir raporunu okuduktan sonra araştırmamız sırasında bize olamaz dedirten " Sen bu raporlara çok güvenme, bunları kimin yazdığını biliyoruz" sözlerini sarfettiği belirtilmektedir. Raporda neler mi yazılıdır? Demirel tarafından biri Devlet Bakanı yapılan iki milletvekilinin ayrı ayrı dosyalarıdır Demirel'e bunu söyleten. Raporda yeralan iddialara göre bu iki kafadar ortak düzenledikleri sebze ihracatı sırasında uyuşturucu işine bulaşırlar.

Bunlardan biri aynı zamanda Suriye gizli servisi ile de pek sıkı fıkı ilişkiler içinde olmuştur. Şimdi bunları yazan bir rapor konusunda ya yazanlar hakkında işlem yaptırılması ve söylediklerinin kanıtlarının istenmesi ya da itham edilenler hakkında bir soruşturmanın yürütülmesi gerekmez mi? Gerekir diyenlere yanıt : Gerekmez .Bunların hiç birisi yapılmaz Türkiye'de, Rapor unutulur böylece kimsenin başı ağrımaz. Buna da siyaset denir. Hastalık buradan başlamakta ve bütün kurumlara yayılmaktadır.

YALI KOMŞUSU OLMAZDAN EVVELE AİT BİR MEHMET ÜSTÜNKAYA VE MİT ÖYKÜSÜ

Geçmişte de MİT'in başına bu tür olaylar çokça gelmiştir. Örneğin Bulgarların 12 Eylül 1980 öncesi Türkiye'de MAT adlı kamu kuruluşları aracılığıyla oluşturdukları Trakya Nakliyat Şirketi kurucu üyeleri olan M. Üstünkaya, A. Tunga, N. Kürşat, D. Tunga, G. Günşar adlı Türk ortaklarıyla beraber çokça tartışmalara yolaçmıştır. Şirketin kuruluşuna Maliye Bakanlığı tarafından üst düzey yöneticilerin oluru ile 3. 6. 1976 gününde izin verilmiştir.

MİT ise şirketin kuruluşuna ilişkin bilgileri değerlendirerek, Başbakanlığa gönderdiği 18.3. 1976 günlü yazıda, şirketin Genel Müdürü'nün Bulgar uyruklu olması, daimi Türkiye'de ikamet ettirilmesi ve şirketin Anadolu'da Bulgar teknisyenleri çalıştırmasının Bulgar Haber Alma Teşkiletının yararına olacağını belirtmiştir. Ancak Başbakanlığa sunulan bu yazı şirkete kuruluş iznini veren Maliye Bakanlığı'na kalema alındıktan tam 5 ay sora 20. 8. 1976 tarihinde iletilmiştir. Bu arada şirket Genel Müdürlüğü'ne Bulgar uyruklu Petkov getirilmiştir. Bunun üzerine İçişleri Bakanlığı şirketle ilgili olarak kendisinden bilgi istenmesi üzerine 20.9. 1977 tarihinde Petkov Doçev ile ilgili olarak kendisine ulaştırılan 2.6.1977 tarihli MİT yazısında belirtildiği üzre Petkov Doçev'in istihbaratçı olduğunu, genelde şirketin Türkiye'de çalışmasınının sakıncalı olabileceğini belirtmiştir.

Güvenlik açısından verilen bu bilgiler üzerine Sanayi ve Ticaret Bakanlığı konuyu gündeme getirmiş, bunun üzerine Maliye Bakanlığı 3.9.1977 tarihinde şirketin yargı yoluyla feshi için dava açılmasına karar vermiştir. Açılan dava İstanbul Asliye Ticaret Mahkemesine sakıncaları bulunduğu gerekçesiyle kanıtlar sunulmadığı için reddedilmiştir. Bunun bir diğer tanımlaması da "Bilmek yetmez" olsa gerektir. Türkiye'de bilginin de üstünde olan şey organizasyondur. Ve ne yazık ki Türk gizli servisleri bu işte karşılarında yeraldıkları güçler kadar etkili ve becerikli olamamaktadırlar.

MİT’İN ADI YOK

Bugün bunun bir sonucu olarak MİT elemanları en çok kendi adları kullanılarak yapılan ama kendileriyle alakası olmayan olaylardan yakınmaktadırlar. Örneğin MİT mensupları kimlik göstermez ve kurum açıklamazken, özellikle askeri istihbarat ve polis istihbarat birimleri kendi kimlikleri yerine MİT çi olduklarını ifade etmekte ve gözaltı ile sorgularını MİT kimliği altında yapmaktadırlar. Bunun önlenmesi için MİT yetkililerinin zaman zaman emniyet mensuplarına teklif götürerek ” İşler karışıyor siz bizim, biz de sizin kimliğinizi kullanmayalım” dedikleri bilinmektedir. Bu karşılıklı kimlik kullanımlar zaman zaman işleri içinden çıkılmaz kılabilmektedir.Bu çalışma için görüştüğümüz bir emniyet istihbaratçısı MİT elemanları için bakın neler dedi: ” Onlar bir olay yerinde hemen tanınırlar. Tipleri sıradandır da bizimle yan yana geldiklerinde hemen ortaya çıkarlar. Biz de bir klasik polis tipi ve rajonu var. Onların ki ayrı. Güvenlik birimleri arasında en şık giyinen, parfüm kullanan ve olay yerinde lordlar gibi dolaşanlar onlardır.

Korku vermezler ama efendi davranışları saygı uyandırır. Gene de biz bile çekiniriz. Onlar MİT çiyiz demezler. Adları büro veya servis elemanı olarak geçer aramızda. Biz bir işi yaparken pisikolojik değeri yüksek olduğu için, korku açısından, daha çok MİT’çiyiz deriz. Ama onlar kimlik kullanmaz ve MİT’çi olduklarını açıklamazlar. Haklarını yemeyeyim fiziki ve kafa bakımından polisten biraz daha üstün gözüküyorlar.”

Peki MİT üstün taraflarını veya zayıf yanlarını objektif değerlendirebiliyor mu? Bir gizli servisin varoluşu kadar önemli olan; iç özeleştiri veya değerlendirmenin sağlıklı yapılabildiğini, fikirlerin rahatlıkla ortaya konduğunu dile getiremiyor MİT çalışanları. Daha çok bir ast ve üst ilişkisinden bahsediyorlar. Konuşmalarından çıkan sonuç askeri etkinin ve eğitim anlayışının kalıcılığı konusunda insana bilgi verebiliyor. Disiplinli, içindeki asker hegomonyasından yeni kurtulmuş, ama sivil bir örgüt kimliğini, düşünce biçimini henüz kazanamamış bir teşkilat MİT. Ancak yeni yöneticilerin bunu oluşturmak konusundaki kararlı tutumları hemen her konuşmalarında dikkat çekiyor. Hatta bu eleştiri karşısında tersi

düşünceleri savunuyor ve bunları kabullenmek istemiyorlar:" Biz kendisini en azımasızca eleştirebilen ender teşkilatlardan biriyiz" diyorlar.

Aslında MİT'i de değerlendiriken diğer kurumlardan bağımsız olarak ele almamakta fayda bulunuyor. Çünkü Türkiye'nin ana sorunu onu oluşturan siyasi otoritenin içine düştüğü açmazda yatıyor. Ulusal kimliğini yitiriş ve 72 yıllık Cumhuriyet birikimini kültürde, sanatta, politikada, bilimde bir patlamaya dönüştürememe, Cumhuriyet'in diğer kurumlarında olduğu gibi MİT'de de hedefsizlik ve kabını aşamama sorununu, getirip öncelikler arasına koymuş.

Yani Türkiye'de parlamento ne kadar sağlıklı ve içerik açısından doluysa, diğer kurumlar ne kadar başarılıysa MİT'de o kadar başarılıdır. Biz bireyler olarak dünyayı ne kadar geniş ve bilimsel algılayabiliyorsak, analiz yapma yeteneğimiz ufkumuz genişse, koordinasyon ve organizasyon içinde olabiliyorsak , MİT elemanları da o kadar algıyabiliyor ve yorumlar getiriyorlar olaylara. Dünyanın hiç bir gizli servisi kendi ülkesinin zeka düzeyinin üzerinde bir birikimi içinde toplayamamaktadır. Ortalama ahlak düzeyimiz ne ise ve Türk toplumunun ortalama değerleri neyi gösteriyorsa MİT'nda da onu bulmak mümkündür. Fazlasını beklemek ise havanda su dövmektir. Sorunları sistemin genelini ele almadan; birey veya bir kaç kurum düzeyinde ele almak hataların en büyüğü olsa gerektir. Yani ormanı görmeden ağaçlara bakmanın kurumsal değerlendirmelerde bir anlamı olmayacağı da su götürmez bir gerçektir..

ÇİLLER VE MİT KAVGASI

Bir istihbarat servisinin başarısındaki en önemli unsur lider ile gireceği sağlam ve sağlıklı diyalogdur. Karar süreçlerine böylece yaklaşılabilmektedir. Türkiye'deki ana sorunlardan biri de budur. Malesef MİT Türkiye'yi yöneten liderler ile ilişkilerinde oldukça pasif ve zayıf durumda bulunmaktadır.Böyle olunca gelişmeler karar alma sürecinden MİT'i uzaklaştırmakta ve etkinliğini yoketmektedir. Türkiye'de ve Dünya'da karar alma mekanizmaları içinde bilgiden çok askeri unsurların ön planda bulunduğunu da hatırlatmakta fayda vardır. Örneğin Tansu Çiller Başbakanlığı süresince MİT'e ayak atmayan ve MİT ile kavga eden ilk ve tek Başbakan olmuştur. MİT kendini Çiller'e anlatamamıştır. Dolayısıyla istihbarat pazarlamasında başarılı olamamıştır. Oysa iktidardan düştükten sonra eski Başbakanlardan Yıldırım Akbulut'un " Bugünkü aklım olsa hergün sabah güne MİT Müsteşarıyla yapacağım kahvaltıyla başlardım" sözleri ilginçtir. Liderlerin kimliği ve ilgili alanlarının iyi analizi, güçlü istihbarat birimlerinin oluşturulmasında birincil etkenlerin başında yeralmaktadır. Tabii en önemlisi kişiler veya gruplar adına değil, ulusu için çalışan gizli servis oluşturulmalıdır. Bunun yolu da siyasi otoritenin hedef göstermesi ve diyalog kurmasından geçer.

Ayrıca analiz düzeyleri değerlendirmesinde Türkiye'nin büyük eksiklikleri bulunduğu ortadadır. Olaylar kişi düzeyinde, çokça hükümet düzeyinde zaman zaman sağlıklı analizlere tabi tutulabilirken, uygun birimlerinin tam ve sağlıklı çalıştırılamaması , nitelikli elemanların devlet yönetinde bulunmaması yüzünden uluslararası sistem üzerine analizler yapılamamaktadır. Sonuçta da eylemde ve planlamada Türkiye'nin yenilgisi ortaya çıkmaktadır. Türkiye için uzun ve orta dönem vadeli politikaların üretilememesi gündeme gelmektedir. Bugün ne MİT'in, ne Dışişleri Bakanlığı'nın ne de diğer kurumlarımızın uzun vadeli önceden planlanan ve uygulamada bulunan bir Kafkasya, Ortadoğu , Amerika, Avrupa, Suudi Arabistan, İran, Irak , Suriye politikaları bulunmamaktadır. Bu analiz düzeylerindeki eksikliğin bir sonucudur. Günü kurtaran ve geçmişin devamı olan statik politikalar süreklilik izlenimi yaratsa da geleceği aydınlatamamaktadırlar.

Ulusalarası analiz ve etkinlik yoksunluğu, girişilen eylemde Türkiye'nin elde edeceği karı maksimize edememekte ve en alt sınırdakiyle yetinmesi sonucunu doğurmaktadır. Bunun en önemli örneği Azarbeycan ve Kazak petrollerinin taşınmasında öngörülen eylem ve senaryo ilişkisi olmuştur.

Türkiye bu konuda en azla yetinmiş ve bunu zafer olarak yorumlamak gibi bir özeleştiri noksanlığı; hatası yapmıştır. Çünkü Türkiye uluslararası bilgi toplayamamaktadır. Uluslararası ticaret, ekonomi, siyaset , sosyal yapı, yaşam, teknoloji, ekolojik ortam konularında Türkiye'nin bilgilenme düzeyi günlük gazetelerin bir kısmının izlenmesinin ötesine geçememektedir. Gelen eksik bilgiler de iyi analizciler tarafından yorumlanmamaktadır. Bu konuda Amerika'da, Avrupa'da çeşitli siyasal görüşlerin, faaliyet gösteren binlerce bilgi değerlendirme kulübü olmasına, bilgi tacirliği ile geçinen entellektüel birikimi yüksek araştırma şirketleri bulunmasına karşın, Türkiye bu alanda kısır ve devlet memuruna terkedilmiş bir analizci yapılanmasıyla karşı karşıyadır. Sonuçta tekdüze, yetersiz, dünyayı hatta Türkiye yi dahi algılamaktan uzak bir bilgi değerlendirme tablosu karşımıza çıkmaktadır. MİT'de bundan en olumsuz etkilenen kurumların başında gelmektedir.

KÜRT REALİTESİNİ TANIDIK DİYEN LİDERLERE “KÜRT YOKTUR” DAYATMASI

Örneğin DYP-CHP koalisyon hükümetinin ilk yıllarında Süleyman Demirel ile Erdal İnönü bir Güneydoğu gezisine çıkarak, “Kürt realitesini tanıdık” demişlerdir. Bu büyük çıkış sonrasında katıldıkları ilk MGK toplantısında ortaya konan rapor da ” Türkiye’de Kürt diye bir halk veya topluluğun yaşamadığının devlet politikası olduğu” tezini benimseyen bir analiz tartışılmıştır. Bu tür yaklaşımların sorunların çözümünde yarattığı tıkanmalar da ne yazıkki aşılamamaktadır.

Bütün bunların iyileştirilmesinde ana etkinin eleştirel ortamlardan çıkacağı kesindir. Ama bu eleştiri ortamına Türkiye’nin diğer kurumları ve kurumlarındaki yöneticiler gibi, MİT’ in ve yöneticilerinin de hazır bulunmadıkları, zamana ihtiyaç duydukları bir gerçektir. Çünkü bir gizli servisin başarısında en etkili faktörleri oluşturan eğitim, tecrübe, bilgiye duyulan gereksinim, kişisel yetenek ve zekası en üst düzeyde bulunan eleman konularında büyük sıkıntılar vardır. Bunların aşılması gerekmektedir.

Oysa eleştiri ve özeleştiri konusunda Türk istihbaratında varolan emir komuta zinciri ve isteksizlik bakın dışarda nasıl işliyor. İşte İngiliz istihbaratının İkinci Dünya Savaşı yıllarını inceleyen resmi tarihçisi olan-Bu tarih oluşturma fikri Türk istihbaratında yok. Daha Cumhuriyetin ilk yıllarının arşivi bile tasnif edilebilmiş değil-Sir Harry Hinsley SIS konusunda ne diyor:

” Casusluk ajanları gece kulüplerinde görülen züppelere benziyordu.”

MİT için bu tür değerlendirmeleri söyleyebilecek tarihçi çıkar mı dersiniz?

İşte size bir başka Örnek daha. Yine İngiliz istihbaratı SIS’e savaş yıllarında katılan Lord Dacre (Hugh Trevor Roper) daha önce alınan elemanlar yüzünden çok sarsılır. Ona göre tablo şöyledir: ” Bana profesyoneller genellikle oldukça aptal gibi gözüküyorlardı.

İçlerinden bazıları ise iyice ahmaktı. Bunlar iki toplumsal sınıf oluşturuyorlardı. Londra grubunda yüksek tabakalardan şık gençler vardı.

Belirli sınıftan güvenilir insanlar oldukları için seçilmişlerdi. Onların Boodle ve White klüplerinden toplandıkları söyleniyordu. Bunun temelde doğru olduğuna inanıyorum. İkinci grup ise Hintli polislerden oluşuyordu.

Bence olağanüstü denilecek kadar budalaydılar. Toplum bakımından klüp üyelerinden farklıydılar. Ve onları oldukça aşağı görüyorlardı.”

MİT, PKK KONUSUNDA NEDEN BAŞARISIZ OLDU

MİT eleştiri konusunda da gelişmesi gereken bir kurumdur. Bu gelişim arttıkça topluma açılma ve kendini ifade konusundaki sorunlar da ortadan kalkacaktır. MİT'in üzerindeki giz perdesi aralanacaktır. Ancak bu konuda ölçünün kaçırılabileceği endişesi bugünkü yöneticileri istedikleri halde bu konuda atılımlar gerçekleştirmekten alıkoymaktadır.

MİT, ASALA konusundaki hatalarını PKK konusunda da tekrarlamış, daha doğru bir tanımlamayla bu iki terör örgütünün eylemlerine karşı hazırlıksız ve eğitimsiz yakalanmıştır. Mücadele aşamalarında pek çok yanlış yapmış ve olayla ilgili istihbarat görevinde istenilen başarıları uzunca bir süre sağlayamamıştır.

Bunda dönemin siyasi koşullarının da etkisini görmezden gelmek haksızlık olur sanırız. Ama şunu da ifade etmek gerekmektedir; MİT istihbarat için o dönemde gerekli yerlere girememiştir. Yani stratejik istihbarat olarak tanımlanan istihbaratın dışında, nokta ve eylem düzeyinde istihbarat getirememiştir. Bunun nedenleri arasında eğitimindeki ve örgüt düzenindeki farklılıklar önemli rol oynamıştır. MİT stratejik istihbarat için yapılandırılmıştır. İçinde bulunduğu pasifize durum ve koordinasyonsuzluk, başarısızlık dönemlerindeki en ana etkendir. Her olayda kurtlar sofrasında parçalanmıştır. Düşüncelerini asker yöneticilerine ve askerin sözlerini emir gibi gören siyasilere anlatmakta çoğu zaman zorlanmaktadır. Hatta kimi zaman sudan raporlarla Türkiye için yaşamsal önemdeki gelişmeleri geçiştirerek, göze batmaktan ve tartışılır olmaktan kaçmaya çabalamaktadır. Çünkü çoğu zaman yazdığı çok önemli raporları okutacak yönetici sıkıntısı dahi çekmiş istihbarat servisidir MİT.

Kürt sorunu bunların en başında gelen olaylardandır. Çünkü MİT her siyasi skandalın tam göbeğinde bulunmuş, yıpranmıştır. Bunun sorumluları elbetteki MİT'i avuçlarında tutmak isteyen siyasiler ve askeri güç odaklarıdır. Bu çevreler MİT'in Türkiye'nin değil kendi kaderlerinin gizli servisi olmasını istemişlerdir. Sonuçta kaybedilen zamanlar hepimize acı vermiştir.

Bu başarısızlıklar yıllar içinde birikerek o denli boyutlara ulaşmıştır ki, MİT içindeki eğitim ve çalışma koşulları konusundaki kapalı kutu, açılmak zorunda kalmış ve yeni eğitim yöntemleri benimsenmiştir. Türkiye benzer terör sorunu yaşayan İsrail'in gizli servisi MOSSAD ile yeniden ve islami terörü de kapsayacak şekilde yeni işbirliği ve eğitim anlaşmaları yapmıştır. Gerçi 1960 dan sonra Türk gizli servisi ile İsrail gizli servisi arasında işbirliği ve eğitim mevcuttur . Ancak bu geliştirilmektedir. Ayrıca Amerika hem polis teşkilatını hem de MİT elemanlarını bu tür eylemler karşısında eğitmektedir. Başbakan Çiller'in 4 Kasım 1994 günü İsrail'e yaptığı gezi sırasında MİT Müsteşarı Sönmez Köksal ile CIA ve MOSSAD yetkilileri arasında özellikle islami terör örgütlerine karşı eylem ve bilgi dayanışması konusunda kararlar alınmıştır. Çiller, aşırı sağcı ve bir dönem İsrail gizli servislerine de çalışan bir Yahudi tarafından girişilen suikast sonucu öldürülen İsrail Başbakanı Yitzak Rabin'den Türkiye'deki İslami terör olaylarına karşı yardım istemek gibi bir hataya da düşmüştür.

Bugüne kadar Türk gizli servisindeki Alman ve Amerikan modeli eğitim anlayışları korunurken, MOSSAD'ın eylemci yapısı terörün dayatması ve siyasi otoritenin tavır ve karar eksiklikleri nedeniyle yeni tercihler sıralamasında birinciliği almıştır. Ancak Ortadoğu'daki liderlik vasfını elinden çıkaralı daha bir yüzyıl bile geçmeden, Türkiye'nin MOSSAD'ın yardımına ihtiyaç duyacak denli kötü bir duruma düşmesinin, siyasi ve dış politik değerlendirmesinin hesabının sorumlulurca verilmesi gerekmetedir.

ÇİLLER VE SOĞUK SAVAŞ

Bu değişimin nedeni PKK terörü ve 2000 li yıllara yönelik gizli servis tehdit değerlendirmesi olsa gerektir. Ayrıca istihbarat eksikliği teşkilatın varlığını yeniden bir tartışma konusu yapabilecek boyutlara ulaşmıştır. Burada sözü edilen bilgi eksikliğidir. PKK konusunda o dönem pek çok konuda ve olayda gerçekten sağlıklı bilgilere ulaşılamamıştır.

Çünkü bu dönemde yapılan şey bilgiyi tam olarak elde etmeden , ona ulaşmadan pek çok senaryoyu veya hatalarla dolu analizleri, tam işleyemeden rapor olarak hazırlamak olmuştur. Bir Milli Güvenlik Kurulu toplantısında MİT'in PKK ve Ortadoğu ile Kuzey Irak konusunda getirdiği istihbaratı Başbakan Tansu Çiller sertçe eleştirmiş; 'Bana bu konularda MİT istihbarat getiremiyor' demiştir. Ayrıca Başbakan bu görüşlerini basına da sızdırmıştır. Yani MİT değişimin gelişini, ayak seslerini, varlığının tartışmaları arasında hissetmiştir. Bu sırada askeri kaynaklar da özellikle kontrespiyonaj alanında MİT'in yetersizliğini sıkça dile getirir olmuşlardır. Örneğin Gazi Mahallesindeki olayların ardından Genelkurmay Başkanı Orgeneral İsmail Hakkı Karadayı 15 Mart 1993 günlü güvenlik toplantısında aktif istihbarat açısından eleştiriler getirerek bu konudaki açığın bir an önce kapatılması gerektiğini vurgular. Bu dönemde askerler ile MİT'in arasının iyiden iyiye açık olduğunu da hatırlamak gerektir.

Başbakan Tansu Çiller ile MİT ilişkilerinin neredeyse bir soğuk savaş halini aldığını da belirtmek lazımdır. Çiller, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanları arasında MİT'i ziyaret etmeyen, üst düzey yöneticileri ile tanışmayan, merkezdeki teknolojiyi görmeyen tek Başbakandır.

Başbakanlıkta yapılan bu iç güvenlik toplantısında MİT, Yunan istihbaratı karşısında başarısızmış havası da estirilir. Başbakan Çiller'de MİT eleştirisini sürdürerek bu toplantı sırasında "Kör gibiyim, istihbarat alamıyorum" der. Oysa İstanbul Gazi Paşa olaylarının arkasında Başbakan Çiller ve dönemin Bakanlar Kurulu Yunan istihbaratını arayacağına bölgenin polis yöneticilerine baksa, ülkenin ekonomik ve sosyolojik gerçeklerini görse daha doğru tahminlerde bulunulması işten bile değildir.

MİT ise bölgeye ilişkin ucu açık ve net olmayan klasik tahlil raporlarını sunar ortaya. Bu raporlar arasında Gazi Mahallesini irdeleyen ve olaylardan çok önce verilen rapor da vardır. Ama olaylarla ilgili bir anlam taşımamaktadır. Taşıması da mümkün değildir.MİT'in elinde bölgenin tahlilini yapacak sosyolog veya pisikologlar yoktur. Yapılan örgütler bazındaki değerlendirmelerden ibarettir.

MİT bu eleştiriler arasında yazdığı çok hayati raporların Başbakan Çiller tarafından okunmamasından yakınarak karşılık verir. Ortada her yerde gözlenen karmaşa ve koordinasyonsuzluk hüküm sürmektedir. Bu da herşeye, kaçınılmaz olarak ve ne yazıkki isitihbarat çalışmalarına da yansımaktadır.

Başbakanı kızdıran istihbarat eksikliği eleştirisi aslında istediği MİT ile eldeki MİT'in arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. MİT'e göre ise Başbakanın etrafında onu MİT'e karşı yanlış yönlendiren ve MİT tarafından bir kısmı sakıncalı görülen insanlar bulunmaktadır. Çiller'in MİT soğukluğu bunların yarattığı bir hatadır. MİT yine çaresizdir. Ama bu kez imdanına Cumhurbaşkanı Demirel yetişmiştir.

Tansu Çiller MİT'i bilmeyen, sokaktan bir vatandaşken Başbakan olan bir insandır. O sokaktaki vatandaş gibi gördüğü MİT'ten herşeyi çözecek formülü istemiş, MİT de ona, “ben bu formül için eğitilmedim” demiştir.

İşte kıyamet de orada kopmuştur. Çiller aklına geleni istemektedir. MİT yok demektedir . Kavga bu yüzden büyümüştür. MİT bu olaylardan sonra varlığına yönelik yaptırımları bertaraf etmek için yapısal değişimine hız vermiştir.

MİT GÜNEYDOĞUDA NEYİ NE KADAR BİLEBİLİYOR: İŞTE MİT'İN ÜNLÜ BİR RAPORU

MİT'in Güneydoğu olaylarına ilişkin değerlendirmelerini gelin biraz somuta indirgeyelim. Bakalım MİT olaylar konusundaki istihbarat için devlete neler iletebiliyor? Nedenler ve sonuçlar MİT'in kaleminden nasıl yansıyor?

PKK'nın Türkiye'deki en kanlı ve büyük Nevroz kutlaması, daha doğrusu o dönemin tanımlamasıyla toplu isyan amaçlı kışkırtması, ya da ayaklanma denemesi, 20 Mart 1992 ile 23 Mart 1992 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. Bu tarihler arasında 156 olay çıkmış 53 kişi ölmüş 174 kişi de yaralanmıştır. Olaylarla ilgili olarak 870 kişi sanık olarak adliyeye sevkedilmiştir. Ölenlerin 11 polis, 3'ü asker, 2 si korucu, 35'i vatandaş,2 si PKK'lıdır. Bu olaylarla ilgili olarak MİT, Mili Güvenlik Kurulu'na sunduğu Nevroz konulu raporunda bakın neler demektedir: " 1992 Nevroz'u geçmiş yıllara oranla yaygın ve şiddet ağırlıklı bir görünüm sergilemiştir. Özellikle Cizre, Nusaybin, Şırnak gibi alanlarda yaşanan olayların emareleri uzun süredir alınmakta olduğundan sürpriz bir durum ortaya çıkmadığı söylenebilecektir.

PKK'nın yönetim kademelerince 1992 Nevrozu'nun ayaklanma denemelerine dönüştürülmesi talimatları ve planlamaları çerçevesinde mezkur olayların ön hazırlıkları yapılmıştır. Ancak örgütün hedeflediği hareketliliğin yaşanan olayların çok daha üzerinde olduğu bilinmektedir. Alınan güvenlik önlemlerinin yer yer kitleler üzerinde yarattığı tedirginlik sonucu, kısmen pasif kalınan yörelerde olayların başlamasından itibaren PKK üst organlarınca baskı ve tehdit uygulandığı, eylemsel hareketlere azmettirildikleri görülmüştür.

Nitekim olayların silahlı çatışmaya dönüştüğü alanların büyük bölümü, doğrudan dağ kadrolarınca sevk ve idare edilen yöreler olmuştur. Şırnak, Cizre, Kızıltepe, Nusaybin, Derik, Bismil, Hakkari/ Merkez, Uludere, Yüksekova, Batman/Merkez, kurtalan, Şanlıurfa?Merkez, Van/Merkez, de vukuu bulan olaylar bu çerçevededir. Kadın ve çocukların ön plana

çıkarılması, erkeklerin uygun yerlerde mevzilenmesi talimatlarına pek çok yerde riayet edilmiştir.

Van , yüksekova ve Çukurca gibi bu tür etkinliklere yabancı bölgelerde de, 1992 yılı başından buyana Kuzey Irak üzerinden yapılan müdahaleler ve takviye grupların katkıları dikkati çekmiştir.

Sözkonusu gelişmeleri yetersiz bulan örgüt yönetimince Cizre, Şırnak, Nusaybin ve Diyarbakır bölgelerinde toplumsal hareketlerin geliştirilmesi , Diyarbakır'da silahlı yürüyüşler gerçekleştirilmesi talimatları verilmektedir. Aksi takdirde hareketin bu naktada bırakılmasının geri bir adım olacağı değerlendirmesi yapılmakatadır.

Cizre, Şırnak, Nusaybin, de meydana gelen olayların protestosu görüntüsü altında, her alanda bütün köylerin 'Ulusal yürüyüşe' katılımının sağlanması, parlamento içerisindeki unsurların harekete geçirilmesi planlamalarına hayatiyet kazandırılmak istenmektedir.

Geçici Köy Korucularına yönelik silah bırakma çağrılarının, bölgedeki devlet memurları ve güvenlik güçlerine de yapılması, bölgeyi terketmemeleri halinde ' Halk Mahkemelerinde' yargılanacakları tehditlerinin yoğunlaştırılması gündemdedir. Nevroz'un sıcak alan olarak nitelenen söz konusu yöreler dışındaki seyri, örgüt açısından başarısız bir görünüm olarak nitelenirken bu alanlarda beklentilere paralel gayretlerin arttırılacağı anlaşılmaktadır. bilindiği üzere Doğu ve Güneydoğu'nun diğer yörelerinde hareketlilik sınırlı grupların yürüyüşleri , örgüt yanlısı sloganlar ve kepenk kapatma eylemleri şeklinde cereyan etmiştir. Muş/Malazgirt, Bulanık, Bitlis/ Güroymak, Ağrı/Doğu Beyazıt, Diyadin de örgütün baskısı, olayların tırmanabileceği endişesi gibi nedenlerle esnaf can ve mal varlığının koruma içgüdüsü ile kepenk kapatmıştır.

Siirt, Tunceli, Kars/Iğdır, Malatya, Mardin/Ömerli, Savur, Hakkari/ Çukurca yürüyüşleri küçük grupların katılımı ile olaysız cereyan etmiştir.

Batı illerinde ise Nevroz kutlamalarının HEP il ve ilçe teşkilatlarının etkin olduğu yörelerde organize edildiği müşahade edilmiştir. İstanbul, İzmir, Konya, Bursa, Mersin, Aydın, Adana, Adapazarındaki etkinlikler bu çerçevede gelişirken PKK sloganlarına sıkça rastlanmıştır. Batı illerinin

yanı sıra Diyarbakır, Hakkari ve Vanda'da HEP teşkilatları harekete ivme kazandırmıştır.

Edirne, Erzurum, Şanlıurfa, Muğla, sivas, Ankara'da mevcut Üniversite ve Yüksekokullar bünyesinde organize edilen kutlamalarda da yer yer PKK propagandalarına yer verildiği görülmüştür.

Yaşanan olaylardan hareketle ortaya çıkan tablo göstermiştir ki; - Halkı tahrik girişimleri Nevroz ile sınırlı kalmayacak, her vesile ile olayların benzerleri veya daha boyutlularının sergilenmesi arayışları sürekliliğini koruyacaktır.

- Bölgede mevcut silah potansiyelinin daha da arttırılmasına çalışılacak, halkın olaylarda silah kullanma eğilimi yoğunlaşacaktır.

- Tüm devlet kurum ve kuruluşları ile güvenlik birimleri öncelikli hedef konumlarını muhafaza ederken, yıldırma, yapratma çabaları boyutlanacaktır.

- Maksatlı çevrelerce iç ve dış kamuoyunda asılsız propagandalara hız kazandırılacaktır.

- Herşeye rağmen devletin olaylar karşısındaki tedbirleri ve kararlı tutumu mütereddit kesimlerin devletin yanında yer almasına vesile oluşturacaktır.

- Örgütün vadettiği ayaklanma beklentisinin gerisinde kalınması, olaylardan sivil halkın zarar görmesi sağduyulu kesimleri etkileyebilecektir.

- Buna karşılık zarar gören kişiler ve yakınlarının pisikolojik gereği muhtemel olaylara katılımı ve tepkileri beklenen gelişmelerdendir.

Türkiye'deki olayların yurtdışı yansımaları daha ziyade Türk misyon ve kuruluşlarına yönelik saldırılar şeklinde artarak devam edecektir.

Bu arada Kürtçü çevrelerin gelişen olayları, bir Irak mülteci sorununda olduğu şekilde, dünya kamuoyunda odak noktası haline getirme gayretlerini yoğunlaştıracakları değerlendirilmektedir."

BU RAPORU YAZMAK İÇİN MİT'Çİ OLMAK ŞART MIDIR

Evet şimdi bu denli büyük bir olayın ardından MİT'in istihbarat raporunu, değerlendirmesini okudunuz. Sizce bu değerlendirmeyi yapmak için MİT olmaya gerek var mıdır? Bizce yoktur. Rapor yuvarlak, ucu açık-bugün dahi küçük düzeltmelerle kullanılabilir (net olmayan) varsayımlardan oluşan bir durum kurtarma raporudur. O günün gazetelerinde bile daha çok istihbarat elde etmek mümkündür. Hele PKK'nın yayın organlarını okuyan herkes bu rapordaki bilgilerin daha fazlasına kolayca ulaşmaktadır. Evet yolunuz kütüphaneye düştüğünde gidin ve o dönemdeki gazeteleri tarayın. Bakın kimin istihbaratı daha gerçekçi ve doğru? İşte istihbarattaki açıklar burada ortaya çıkıyor ve bu sorunlar MİT'i yeniden gündemin tam tepesine koyuyor. Doğal olarak da koordinasyondan ve bilgiden uzak bir istihbarat birimi görüntüsü veren MİT , hakkındaki yakınmalar da artıyor. Sorun MİT'i büyük olmaktan alıkoyan, gelişmesini engelleyen politikacılar ile asker-sivil bürokratlar ile içerde birbirini yemek için fırsat kollayan üst düzey istihbarat yöneticileri üzerine gelip yoğunlaşıyor.

Oysa MİT, PKK olayını yakından izleme gibi bir görevi yerine getirirken Suriye gizli servisi El Muhabarat, İran gizli servisi SAVAMA, Irak gizli servisi gibi bölge güçlerinin yanı sıra Amerikan, İngiliz, Fransız, Alman gizli servisleri ile Rus gizli servisi ile boyölçüşmek durumunda kalıyor.

Böyle bir görev için ne teknolojisi, eleman niteliği, sayısı ne de bütçesi yetiyor. Üstelik zaman zaman ilettiği çok önemli istihbaratların da değerlendirilememesi, anlaşılamaması performans düşüklüğüne yolaçıyor.

Genel olarak MİT çağdaş anlamda yapılanmada geciktiği ve eski usullerle yoluna devam ettiği için özverili,mücadeleci ama zayıf bir örgüt olarak kalıyor. Tabi burada ülkelerin ekonomik gelişmişliklerinin, dış politikadaki ataklıklarının ve siyasi karar süreçlerinin istihbarat örgütlerinin üzerindeki etkilerini de hatırlatmakta yarar bulunmaktadır.

MİT bunlar ele alındığı zaman da zayıf not alması kaçınılmaz bir teşkilat haline geliyor.

Bu noktada istihbarat bilgilerinin sınırları ve çeşitliliği konusu karşımıza çıkmaktadır. MİT elemanları genellikle kendi yaptıkları istihbaratın stratejik amaçlı olduğunu ve kendilerinden ” Bugün şu saatte, şu yerde , şu kişiler eylem yapacak” gibi bir istihbarat bilgisinin beklenmemesi gerektiğini dile getirmektedirler. Dünyadaki diğer isitihbarat birimlerinin de yüzde 35 gerçekleşme olasılığını yakaladıkları anda operasyon için karar verdiğini belirten yetkililer, yine de 1994’e kadar PKK konusunda istihbarat alanında bazı sıkıntıların yaşandığını inkar etmiyorlar. Ancak dünyadaki diğer gizli servislerin yaptıkları büyük hatalardan da örnekler vermeyi unutmuyorlar.

ÖNEMLİ BİR KAYIP: CENAN KOCAHAKİMOĞLU

MİT'in Kuzey Irak da olsun , Türkiye'de olsun PKK terörü nedeniyle pek çok görevlisini kaybettiği bilinmektedir.Yitirilen görevliler arasında 1993 ve 1994 yıllarında Kuzey Irak'a karşı girişilen operasyonlarda askeri istihbaratı getiren değerli elemanları da bulunmaktadır. Bu konuda MİT içinde çokça tartışılan ve üzüntüye yolaçan ölüm olayı 19 Ocak 1994 günü Erbil'de PKK ile destekçisi kürt grupların, batılı servislerin de yardımı ile öldürdükleri Cenan Kocahakimoğlu'nun kidir. MİT'i yasa boğan öldürme olayı, Kocahakimoğlu'nun arabasına çarpraz ateş açılması sonucu gerçekleşmiş ve olayla ilgili ilk bilgiyi de 20 Ocak'da Kürdistan Demokratik Partisinin Ankara temsilcisi Sefin Dizayi vermiştir. Dizayi yerel saat ile 19.30 da gerçekleşen olayda Türkiye'den yapılan insani yardımın koordinasyonu ile görevli olan Can Cemal adlı kişinin öldüğünü duyurmuştur.

Ancak Türk gazetecilerin insani yardımdan sorumlu olan Kızılay'a yaptıkları başvurada aldıkları yanıt daha ilginçtir. Kızılay yetkilileri kendi elemanları arasında Can Cemal adında bir kişinin bulunmadığını açıklamışlardır. Hatta Kızılay Genel Başkanı Kemal Demir, Genel Müdürleri Ünal Somun'un bölgedeki ekiple konuştuğunu ve böyle bir olaydan haberdar olmadıklarını dile getirir. Ancak aynı yetkililer ertesi gün ağız değiştirip kendi personellerine ateş açıldığını ve bir kayıpları olduğunu açıkladılar. MİT ile Kızılay koordinasyonu yetersiz kalmıştır.

Kızılay'da, MİT'de bu operasyonda ne kadar koordinasyonsuz ve tedbirsiz olduklarını gözler önüne sermiştir. Bu işten en büyük yarayı Kızılay almıştır. Daha sonra ortaya çıkan başka olaylar nedeniyle Kızılay bir istihbarat yan kuruluşu gibi görülmüştür. Uluslararası ilişkilerinde bağlı bulunduğu kuruluşlar içinde çok zor durumda kalmıştır.

Kocahakimoğlu'nun cenazesi Maltepe camiinden kaldırılır. Bütün MİT neredeyse oradadır. Ancak ne bir kamera ne de bir gazeteci vardır. O sırada haberi bize duyuran kişiyse telefonda " bakın bu ülke için ölen insanlar nasıl sessiz ve adsız defnediliyorlar" demiştir. Gazeteci dostum Zeki Saral

ile birlikte Maltepe camiine gittiğimizde gördüğümüz manzaranın bize söylenenden farksız olduğunu gördük. Cenaze ortadaydı. Yeterince kalabalık vardı. Çelenkler boldu. Kucaklarda dolaşan iki küçük çocuk ve gözyaşlarına boğulan bir genç kadın dışında acının derinliğiyle sarsılan bir çok insan gözden kaçmıyordu. Ama soğuk, adsız ve bilinmeyen bir adamdı tabutun içindeki MİT görevlisi.

Herkes MİT'i Kuzey Irakta ne yapıyor diye eleştirirken, MİT, görevi başında ölen bir elemanını halkından gizlemektedir. Gerekçe bölgedeki operasyonlardır. Ama o operasyonlar konusunda koordinasyonsuzluktan dolayı yeterince bilgi basına sızmıştır. Bölgedeki batılı servisler , Kürt grupları, Türk güvenlik birimleri herkes olayı bilmektedir. Bilmesi istenmeyen Türk halkıdır. Cenazenin kalktığı gün. Sefin Dizayi ise olayla ilgili yorumunda şunları söylemiştir:

DÜNYANIN BİLDİĞİNİ TÜRKİYE BİLMESİN DİYE OYNANAN OYUNA AD: KIZILAYCILIK

"Dışişleri Bakanlığına bilgi verdik. katillerin bulunması için her türlü önlem alındı ve Türk görevlilerin etrafındaki güvenlik arttırıldı.

Saldırıyı gerçekleştirenler PKK olabilir. Çünkü öldürülen bir Türk vatandaşı.Öte yandan Irak ajanları da Türk görevlilerin gözünü korkutmak ya da provakasyon amacıyla bu cinayeti işlemiş olabilirler. Irak ajanları daha önce yabancı yardım kuruluşlarının görevlilerine karşı buna benzer eylemlerde bulundular."

Dizayi'nin neyi bilip neyi bilmediğini sizin yorumunuza bırakıyoruz.Tabii bu haberi okuyanlarda orada ne olduğunu hiç anlamadılar. MİT büyük bir gizlilikle operasyonunu tamamlamış oldu! Ama bu olayların sonuncusu olmamıştır. Aynı olay daha sonra da yaşanır.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin 1995 Mart'ında 35 bin kişilik bir kuvvetle girip denetimi altına aldığı Kuzey Irak'da 7 çobanın kulakları kesik ve ölü olarak bulunması, bunun ardından çobanların askerlerce öldürülmeden önce gözaltına alındığının iddia edilmesi üzerine yine MİT elemanları öldürülür. Yine Kızılay mensubu kimliği kullanan ve çobanlarla ilgili cenaze töreni ile olayları gözleyen Orhan Bulut, Yaşar Mutlu ve Mithat Okan göstericilerle girdikleri çatışma sonrasında feci şekilde öldürülürler. Cenazelerinde yine herkes vardır, çelenkler boldur ama onların adı ve işi yoktur. Arkadaşlarının kimliğinin gizli kalmasına isyan mıdır, yoksa beceriksizlikten mi bilinmez , ama bu cenaze töreninde fotoğraf çekenleri MİT elemanları durdurur, güvenliği onlar sağlar. Ama ölenler için hala Kızılaycı kimliği kullanılmaya devam eder.

Aslında gizli servis açısından bu olay duygusal ve gerçeklikten uzak değerlendirmelerle geçiştirilmektedir. Objektif değerlendirmeler yapılamamaktadır. Bir istihbaratçı için en önemli şeyin hayatta kalmak olması gerekmektedir. Oysa buradaki bir istihbarat elemanı ile iki korumanın ölümü bölgedeki faaliyetlerin artık istihbarat özelliklerinden çok askeri veya poliseye özellikler gösterdiğini ortaya çıkarmaktadır.

Olay günü bölgede çekim yapan ve Diyarbakır'da yerleşik olan yabancı televizyon ekipleri ile onların kullandığı Türk kameramanlar çobanların ölülerini, halkın öfkesini kaydetmişlerdir. Türk kameramanlar olay yerinden dönerken Kızılay araçlarında gördükleri MİT elemanlarına bölgedeki havayı yansıtmış ve tehlikeye dikkat çekmişlerdir. Buna rağmen bu üç görevli kalabalığın üzerine gitmiş, tepki ile karşılaşınca da kızgın , öfkeli yöre halkıyla tartışmaya başlamışlardır. Küfürler savuran kalabalığa karşı alttan almak, bölgeyi terketmek , durumu idare etmek, olayı yatıştırmak yerine karşı çıkan bu üç görevli kimilerine göre kahraman olarak nitelendirilebilirler. Belki cesaretleri gözönüne alındığında bu yorum doğru olabilir. Ancak hiç bir istihbaratçının yapmaması gereken bir hata yapılmıştır. Halkla karşı karşıya gelinmiştir.

Öfkeli ve silahlı kalabalığa silahla karşılık verilmiştir. Kalabalık ile girişilen çatışmada üç görevli ölürken, kalabalık içinden de 6 kişi ölmüştür.

Olay skandal boyutlarda yansımıştır . Burada istihbaratçının görevi tartışmaya açılmak zorundadır. Bölgede görev yapan MİT elemanlarının istihbarat tecrübeleri, kendilerinden ne isteneceği ve ilişkide bulundukları gruplar çok önem kazanmaktadır.

Bölgenin gerçeklerinden , yaşam tarzından, insan pisikolojisinden habersiz olan ve istihbarata değil sanki savaşa gidercesine bölgeye korumaları ve silahlarıyla sevkedilen elemanların bilgi ve belge getirmeleri elbetteki mümkün değildir. İstihbaratçı önce hayatta kalmayı başaran adamdır. En kötü istihbarat olmayan istihbarattır ve ölülerin bilgi vermesi mümkün değildir. Buradaki hata bölgeye deneyimli ve iyi eğitim görmemiş elemanların sevkedilmesinden kaynaklanmıştır. Bölgede uzun süre tutulan ve özellikle asker ile özel timler arasındaki çekişmeye açık tutulan istihbarat elemanları sonuçta bilgi toplamak yerine cezalandırmak veya açık savaşa girmek gibi hatalara düşmektedirler. MİT içindeki anlamsız ve çoğu zaman hatalarla donatılan gizlilik perdesi, yanlışların eleştirilmesini ve ortaya ders alınacak sonuçların çıkmasını engellemektedir. MİT özeleştiri mekanizmaları çok ağır ve sıkça işlemeyen bir örgüt görüntüsü vermektedir.

GAZETE PATRONLARINA MİT MEKTUBU

MİT bu olayların basına yansımasından duyduğu rahatsızlığı, güçlü halkla ilişkiler yöntemleriyle kendi lehine çevirebilecekken garip içerikli cenaze törenleriyle olayın büyümesine yolaçmıştır. Cenazeler MİT'indir, herşeye MİT sahip çıkar, ama Kızılay senaryosu oynanır. Roller kötü biçilmiştir. Bu kötü oyunu izleyen ve rahatsızlığını dile getiren basın için MİT'in aldığı iki önlem vardır. Birincisi cenazede istenmeyen fotoğrafları çeken gazetecilere polisin yaptığı gibi dayak atılıp, korkutarak ellerindeki filmler alınır. İkincisi de gazete patronlarına klasik " Bu vatan için yalnızca biz çabalamayacağız, siz de yardım edin.

Son olaylar sırasında yapılanları uygun bulmadık" içerikli sitem mektupları gönderilir. Mektupların altında Müsteşar Sönmez Köksal'ın imzası vardır.

Bütün bu olaylar yaşanırken acaba Türk Dışişleri Bakanlığı olayların neresindedir? Aslında istihbarat faaliyetlerinde en az MİT kadar etkin olması gereken, özellikle dış istihbarat alanında stratejik bilgi toplanmasında MİT'ten daha ilerde bulunması gereken Dışişleri Bakanlığı ne yazık ki, 1980 sonrasının yeni yapılanmasında şişkin kadroları ile , ayrıcalıklı ve aristokrat yapısıyla Ankara'daki Balgat semtinin kenarında kurulu çirkin beton yapısında, işlevsiz durmaktadır. İyi çalışabilse, Cumhuriyetin ilk yıllarındaki parlak günlerinde olduğu gibi Türkiye'ye çok büyük katkıları olacak bakanlık ne yazıkki hantal bir görüntü içindedir. Üstelik Dışişleri Bakanlığının içinde bir de İstihbarat Dairesi ve kadrosu bulunmaktadır.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI DÖKÜLÜRKEN

Örneğin Türkiye, Almanya başta olmak üzere Dünya'da, Güneydoğu'da yaşanan olaylar nedeniyle köşeye sıkıştırılırken sadece şu an Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığı koltuğunda oturan dönemin Almanya Büyükelçisi Onur Öymen girişimlerde bulunmuştur. Diğer yetkililer ise suskundur. Öymen, önce ülkesindeki sorunla ilgili olarak gazete haberlerinin bilgilendirmesinin ötesine geçerek, ilgili valileri aramış ve kaynaktan bilgi toplamıştır.

Örneğin sorunların en önemlisinin yaşandığı Tunceli ile ilgili olarak valiyi arayarak bilgi isteyen tek büyükelçisi Öymen'dir.

Dışişleri sorunu sadece bununla kalmamaktadır. Olayların ilk temaslarında etkin olan bakanlık sonradan yokolmakta ne analiz, ne de politika üretiminde inisiyatif kullanabilmektedir. Oysa Türkiye siyasetinde en etkin konumda bulunma cesareti ve gücü Dışişleri Bakanlığı ve elemanlarının elinde bulunmaktadır. Turgut Özal'lı siyaset yıllarının getirdiği sorunları 1995 yılında bile üzerinden atamayan teşkilat ne yazıkki istihbarat konusunda etkin değildir. Karar alma ve analiz konusunda da Dışişlerinin eksiklikleri çok büyüktür. İstihbarat birimi de başarısız kalmıştır.

İşte buna ilk kez burada okuyacağınız ve insanda şaşkınlık yaratacak denli büyük bir örnek.

TUTANAKLARDAN İLK TALABANİ VE TÜRKİYE GÖRÜŞMESİ: NAKLEN

Tarih 26 Haziran 1992. Yer Ankara, Balgat. Dışişleri Bakanlığı ana binası.

Kürdistan Yurtsever Birliği (KYB)‘nin Lideri Celal Talabani binadadır.25

Haziran 1992 tarihinde Ankara’ya gelmiştir ve 26 Haziran 1992 tarihinde bakanlık koridorlarını aşarak girdiği toplantı salonunda İstihbarat Araştırma Dairesi Başkanı Büyükelçi Cenk Duatepe ve diğer üst düzey dışişleri mensupları Burhan Ant , Türkekul Kurttekin ile bir toplantı halindedir. Talabani’ye Ankara’daki İrtibat Görevlisi Sarchill Kazzaz da eşlik etmektedir. Gelin isterseniz tutanaklardan konuşmaları şöyle bir gözden geçirelim:

“Talabani: Viyana’da düzenlenen Irak muhalif gruplarının toplantısı başarıyla sonuçlandı. Toplantıda çesitli muhalif gruplardan oluşan heyetlerin temaslarda bulunmak için bazı ülkeleri ziyaret etmeleri kararlaştırıldı. İlk ziyaret edilecek ülkenin Türkiye olmasında ısrar ettik ve bu isteğimizi size ilettik. Ziyaretimin nedenlerinden biri de bu konudaki cevabınızı öğrenmek.

Kurttekin : Devlet erkanının halen Ankara dışında bulunduğunu biliyorsunuz. Biz Viyana’daki Büyükelçiliğimizin heyetle görüşmesini öngördük. Ancak anladığımız kadarıyla grup Londra’ya geçmiç. Dolayısıyla görüşme Londra Büyükelçiliğimizle yapılabilir.

Talabanini; Heyet Londra’da delil, üyeleri Kahire, Riyad gibi bulundukları ülke başkentlerine döndüler. Önemli bir adını olarak gördüğümüz bu girişim için heyetin gidilen ülkede üst düzeyde kabul edilmesini istiyoruz. Oysa sizin bu cevabınız önerimizin reddi gibi bir mahiyet arzediyor.

Kurttekin”, Talebinizi üst makamlarımıza ilettik. Pratik olacağı gerekçesiyle belirttiğim usulün izlenebileceği talimatını aldık. Ancak grup

dağılmış ise, üyeleri bulundukları ülkedeki Türk Büyükelçiliği ile görüşebilirler.

TALABANİ AÇIKLIYOR: PKK İRAN VE ERMENİSTAN'I ÜS YAPTI

Talabani; Esasen biz ziyaret edilecek ilk ülke olarak Türkiye'ye önerdiğimizde birçoğu buna karçı çıktı. Sizin bu tavrınız bu çevrelerin işini kolaylaştırıyor. Heyetin ABD'de Baker ve Kongre üyeleri ile görüşmesi öngörülüyor. Belki de Başkan Bush'un da kabulü söz konusu olabilir. İngiltere'de Major ve Hurd kabul edecek. Türkiye'de de üst düzeyde bir kabul beklerdik. Ben bu cevabınızı önerimizin reddi şeklinde kabul ediyorurn. Heyete, ziyaretlerine Arap ülkelerinden baskalarını telkin edeceğim.

Kurttekin; Pek tabii, ziyaretlerine istedikleri yerden başlayabilililer.Biz de bu ifadelerinizi üstlerimize aksettiririz.

Talabani: Ziyaretimin birinci nedeni bu durumu size aktarıp, cevabınızı öğrenmekti. İkincisi ise, PKK ile ilgili bazı yeni gelişmeler konusundaki fikirlerimi sunmak olacak. PKK şu anda İran ve Ermenistan'ı üs olarak kullanıyor. Öte yandan bu örgütün Suriye tarafından dışlanmış olduğu konusunda tereddütlerim var. Suriye'liler oyunlarının bir parçası olarak belki simdilik bu rolü oynuyorlar, ancak PKK'nın bu ülkeden çıktığına inanmak güç. Bir diğer izlenimleri de PKK'nın Türkiye'deki etkisinin giderek kaybolmasıdır. Buna Abdullah Öcalan'ın deliliklerin de büyük katkıda bulunduğunu söylemeliyim. Kürtler Abdullah Öcalan'ın davalarına zarar verdiğini kabul etmeye başladılar. Bu hem sizin, hem de bizim için çok olumlu bir gelişme. Bundan bir yıl evvel Mehdi Zana ile görüşürken kendisi bana Abdullah Öcalan'ı desteklememiz gerektiğini kararlı bir ifadeyle söyledi. Ben de kendisine "Şam'a gidip Öcalan'la bir görüş, döndüğünde aynı fikirdeysen bundan böyle senin her sözünü dinlerim" dedim.

Gitmiş görüşmüş, döndükten sonra kendisini gördüğümde "haklıymışsın" dedi.

” ÖCALAN’I SERBEST BIRAKSANIZ KÜRTLER ONDAN KURTULMANIN ÇARESİNİ ARAR”

Diyeceğim o ki, Öcalan’ı Türkiye’de serbest bıraksanız Kürtler ondan bir an evvel kurtulmanın çaresini ararlar.PKK’ya yaklaşım konusunda aramızda bir fark var. Ben siyasetçiyim, bir Devleti de temsil etmiyorum. Benim PKK ile kavgam siyasi düzeyde olur. Ben PKK’yı Kürt milletinin gözünde afişe etmek için caniliğini, barbarlığını, Kürt rnilletine verdiği zararı, Saddam’la yaptığı işbirliğini herkese açıklayan siyasi bir kampanya sürdürürüm, ama onunla savaşamam. Sizi de anlayışla karşılıyorum. Siz bir Devletsiniz ve ‘PKKya karşı yumuşak davranamazsınız. Ama silahla da herşeyin halledileceğine inanmak zordur. İngiltere gibi tüm imkânları olan bir ülke 1RA’yla başedemiyor. Kanaatimce İçişleri Bakanınızın teslim olan PKK’lı militanların hoşgörüyle karşılanacağı yolundaki açıklaması çok olumlu bir tutum. PKK’yı tecrit etmek istiyorsak daha siyasi davranmak gerektiğini ve onların silahını ellerinden almak gerektiğini düşünüyorum.

Ben PKK’ya daha farklı yaklaşabiliyorum, çünkü ben Kürdüm ve onların anlayabileceği. lisanı ve üslupla düşünüyorum. HEP’lilerle burada yaptığım görüşmelerde hata yaptıklarını söylüyorum. Önceleri bana inanmıyorlardı.

Şimdi ise ne kadar haklı olduğumu teslim ediyorlar. Onlara SHP’den ayrılmalarının hata olduğunu söyledim. Simdi bana hak veriyorlar. Zaten bizde Türkmenler tarafından söylenen bir atasözü vardır. “Bir Kürdün beyninin ancak olaydan sonra çalıştığı” tasvir ediliyor. Diğer taraftan PKK nın işlediğii cinayetlere ilişkin olarak hazırlanan kasetler de çok faydalı, bunların televizyonlardan yayınlanması halkı etkiliyor. Siz Kuzey Irak’ta bunu yapıyoruz ve netice alıyoruz.

TALABANİ: " BELKİ BAĞIMSIZ BİR DEVLET KURARIZ"

Duatepe: Yeri gelmişken söyleyeyim. Talebiniz üzerine PTT ve TRT

Teknisyenlerinden oluşan bir ekibi Kuzey Irak'a gönderdik. Ancak adıgeçenler Kuzey Irak'ta bizim anladığımız tarzda bir televizyon yayın şebekesi bulunmadığını, kısıtlı ve bölgesel yayın kapasitesi olan 3 verici bulunduğunu TV yayın şebekesinin tam anlamıyla kurulmasının ise büyük bir proje hazırlanması, bunun da yüklü bir bütçeyle desteklenmesi gerektiğini bildirdiler. Bu görevliler ayrıca, kendililerine yakın ilgi gösterilmediği gibi, tecrit dahi edildiklerini bildirdiler.

Talabani: Kuzey Irak'ta 4 istasyon ve her biri 1S kw gücünde: 4 vericimiz var. Bunlar Kerkük'teki Irak vericisinden daha güçlü ve 200 km2'lik bir alana yayın yapabiliyor. Bizim sorunumuz bunlardan 3'ünün devre dışı bulunması. Bunların yedek parçalarının karşılanmasını istiyoruz. Büyük projeye gerek yok. Bu yedek parçaların bedelini de ödemeye hazırız. Etu teknisyenlere ilgi gösterilmediği, tecrit edildikleri iddiasına gelince, ben kendilerine evimde yemek verdim. Gittikleri her yerde de yakın ilgi gördüklerini söyleyebilrim.

Kurttekin: Benim dikkatinizi çekmek istediğim bir husus Avrupa'daki gazetecilere verdiğiniz demeçlerle ilgili. Bu demeçleriniz belki de basın organlarınca tam yansıtılmıyor ve tutumunuzda dalgalanmalar olduğu izlenimi yaratıyor. Örneğin İtalyan "La Republica" gazetesine verdiğiniz demeçten (Roma Büyükelçiliğinin 740 sayılı açık teli) Irak'ta sadece Kürtler ve Arapların yaşadıkları gibi bir netice ortaya çıkıyor. Yine bu demecinizde yarın bir gün Kürdistan'ın bağımsızlığına kavuşabileceğini söylüyorsunuz. (Sayın Kurttekin daha sonra makalenin metnini okumuştur.) Talabani: Bu makalede yeralan herşeyi söyledim ve bugün bana aynı sorular sorulsa aynı şeyi söylerdim. Herşeyden önce benim Irak'ta sadece Kürt ve Arapların yasadığı gibi fikir öne sürmem imkansız. Ben Türkmenlerin talebi üzerine onların da sözcülüğünü yapıyorum" Bunu Türkmenlere sorabilirsiniz.

Kürdistan’ın bağımsızlığı konusuna gelince; cümleyi tam okursanız benim “Eğer bir gün Araplar birleşirse Kürdistan bu ülkenin bir parçası olmayacaktır” dediğimi göreceksiniz. Biz Irak’ın bölünmesini istemiyoruz ayrıca gerçekten de yarın bir gün Araplar birleşirse, Kürtler Arapların bir kolonisi olmayacaktır. Belki Türkiye’yle birleşmeye karar verir, belki bağımsız bir devlet kurarız, ama artık hiçbir zaman Arap sultasında yaşamak istemiyoruz. Samimi olarak ifade edeyim ki, şimdi Irak’ın bölünmesi için en müsait vakit” Buna rağmen biz Irak’ın bütünlüğünün korunmasına taraftarız. Eğer bölünmeyi isteseydik çoktan harekete geçerdik. Bizim tavrımız çok açık. Bu bakımdan makalede yazılarının hepsinin doğru olduğunu ve bizi anlayışla karşılamanız gerektiğini düşünüyoruz.

IRAK İLE SURİYE BİRLEŞİR Mİ

Kurttekin: Söylediğiniz çerçevede evet. Ancak gazetelerde yayınlanan demeçler bazen çarpıtılabiliyor. Bu bakımdan sizi uyarmak istedim.

Talabani: Açıkça söyleyeyim artık biz Araplarla açıkça mücadele edeceğiz.

Bugün Irak için bir komplo hazırlandığını, buna göre, Irak Baas partisinin yapısının değiştirilerek Irak'ın Suriye'yle birleşmesi öngörüldüğünü biliyoruz. Zaten bu tür planlar yıllardır tatbik edilmek isteniyor. Biz Araplarla içiçe yaşadığımız için Arap meseleleri ve Arapların birleşmeleri yönünde el altından sarfedilen gayretleri bilmiyor değiliz. Zaten biraz evvel bahsettiğiniz demecimde de bunu vurgulamak ve bu tür bir olasılık halinde Arap dünyasının dışında kalacağımızı belirtmek istedim.

Duatepe: Musul Vilayet Konseyi ile ilgili girişimin arkasında kimin olduğunu biliyor musunuz?

Talabani: Biz bunun Türk askeri çevreleri tarafından desteklendiği izlenimini edindik. Musul VilayetiProjesinin hukuki temelini hazırlamış olan Mr. Keller bana, Projeyi üst düzeyde bazı askeri makamlarınızla görüldüğünü söyledi. (Keller, Cenevre'deki "Good Offices Group of European Lawrnakers" isimli kurulunun Genel Sekreteri). Türkiye tarafından desteklendiğini düşündüğümüz için de karşı çıkmadık. Doğru söylemek gerekirse bunu Türkiye'nin kara kaşı, kara gözü için değil, bizim işimize de geldiği için destekledik. Musul Türkiye ile birleşirse bu bizim de ;Türkiye ile birleşmemiz için bir ön adım teşkil eder. Bakın size samimi olarak fikirlerimizi söylemek istiyorum" Biz gerçekçiyiz" Bağımsızlık peşinde değiliz. Eğer bir ülke ileberaber yaşamamız gerekiyorsa bunun Türkiye olmasını istiyoruz. Musul Türkiye'ye geçerse Türkiye'nin petrol sorunu kalmaz. Biz de Türkiye ile birleşirsek, PKK sorunu da ortadan kalkar. Biz de sizinle aynı parlamentonun çatısı altında konuşuruz. Ben bunu Sayın Başbakana daha söyledim ve Sayın Başbakan bu fikrime güldü.

Bizim içten dileğimiz bu, demokratik bir ülke olan Türkiye sadece bizim için değil, başkaları için de çekici bir ülke olmaya başladı.

Duatepe: Musul Vilayet Konseyi girişiminin arkasında Türkiye yok. Bunun Türk askeri çevrelerince desteklendiği yolundaki görüşü ilk defa duyuyorum. Bu kişiler filhakika önce askeri yetkililerimizle temas etmişler, onlar da bize gönderdiler. Mesele bundan ibaret.

KYB Temsilcisi Kazzaz: Buradaki Otel masrafları olan 128.000.000 TL.'sının kimlerin ödediğini merak ediyorum.

Talabani: Bu işin arkasında Almanlar ve petrol işinden büyük kazanç sağlamayı uman Avrupalılar olduğunu düşünüyorum. Yanlarındaki Keller adlı şahıs bunları yönlendirip idare ediyor. Ancak tekrar ifade edeyim ki, Musul Vilayet Konseyi ile ilgili olarak sunulan proje son derece iyi hazırlanıyor.Çok iyi bir çalışmanın ürünü. Bunu kimin hazırladığını merak ettim. Amerikalılar da, İngilizler de bunu bilmediklerini söylüyorlar. Ben zaten Türkiye ile birleşme fikrimizi üst düzey Amerikan yetkililerine açmak işe karışmak istemiyoruz. Bu Türkiye'nin meselesidir" dediler ama menfi bir tepki de göstermediler.

“HERŞEY AMERİKA’NIN TUTUMUNA BAĞLI”

Kurttekin; Bizim 70 yılda gerçekleştiklerimizi, üstelik bunu petrolsüz gerçekleşirdiğimizi dikkate aldığınızda bu tür projelerin bizim için önemli olmadığnı takdir edersiniz.

Talabani: Çok diplomatça davranıyarsunuz. Artık eski politikalarınızı bırakın. Musul’u alın ve biz de sizinle birleşelim.Beni üst düzey askeri yetkililerinizle de görüştürmenizi istiyorum. Jandarmayla pratik önlemler için görüşüyorum,ancak ben askerlerle görüşmek istiyorum.

Duatepe: Sayın Başbakan burada olmadığı için bu talebinizi sonra değerlendirebiliriz Muhalefet grupları olarak Viyana’da ne kararlar aldınız?

Talabani: Ana fikir bir Hükümetin kurulması oldu. Erbil’de kurulmasına karar verilen Hükümeti Suudi Arabistan gibi bazı ülkeleri de tanıyacaklarını ümit ediyoruz. Ancak herşey ABD’nin tutumuna ve bu işe ne diyeceğine bağlı. Heyet ABD’ne gittikten sonra fikirlerin netleşeceğini bekliyoruz.Bu arada bizim ihtiyaç duydumuz bazı maddelerin Kuzey Irak’ a geçirilmesi için yardımlarınızı bekliyoruz. Örneğin sigara fabrikası için getirdiğimiz kağıt Kapıkule’de bekliyor. Sayın Başbakan buna müsade edileceğini söylemişti.

Duatepe: Bu konuda Sayın Ant size cevap verecek. Ancak Sayın Başbakan bu sigara kağıtları için özellikle bir talimat vermeden genelde Kuzey Irak için neler yapılabileceğini sorduğunu hatırlatmak isterim.

Ant: Kuzey Irak’a mal sevkiyatı için Birleşmiç Milletler Yaptırımlar Komitesinin müsaadesi gerekli. Eğer sözkonusu sigara kağıtları için bu müsaade verilmemiş ise Kuzey Irak’a gitmesini sağlamamız sözkonusu olamaz.

Biz elimizden gelen kolaylığı göstermeye çalışıyoruz. Örneğin bir İsveç NGO’su tarafından Kuzey Irak’a gübre ve tahta sevkiyatı için yapılan başvuruları Yaptırımlar Komitesi kabul etmiş . Ama takdir edersiniz ki kararları biz almıyoruz. Bu konuda BM çok hassas davranıyor.

Talabani: Yaptırım Komitesinin kararları zaten ihlal edilmiyor mu? Kuzey Irak'tan getirilen ihtiyaç dışı mazota göz yumulmuyor mu?

Ant: Bunu bizden herkes talep etti ve başta BM istedi. Çünkü size sağladıkları insani yardım projeleri için gerekli malzemeyi tasıyacak kamyon bulamıyorlardı. Biz de zararımıza olmasına rağmen kabul edilebilir bir miktarın sevkine izin verdik.

Talabani:0 halde bize yardımcı olamayacaksınız. Biz de bu malzmeyi İran üzerinden geçiririz. Bir seneden beri sizden talep ettiğimiz hiçbir şeyi sağlayamadık. Bundan üzüntü duyuyoruz.

Görüşmenin sonunda Talabani, Muhalif Grupları temsilen bir heyetin Türkiye'yi ziyaretinin, ABD ziyaretinden sonra gerçekleçtirebileceğini düşündüğünü söylemiştir.

Saygılarımla arzederim."

DEVLET TALABANİ DE YANILDI

Şimdi sizce daha sonra Türk Diplomatik Dokunulmazlığı zırhı ile örülen ve kendisine Kırmızı Pasaport verilecek kadar iyi ilişkiler kurulan Talabani, taa o günlerden bugünlerin mesajlarını vermiyor mu? Veriyorsa Dışişlerindeki diplomatların görevi buna uygun analizleri yapmak değil midir? Peki bu senaryo neden yoktur dersiniz? İşte bu soruların sorulduğu, yanıtlarının alındığı zaman Türkiye'de yönetsel anlamda bir şeylerin değişmeye başladığı da gözlenecektir. Çünkü Duatepe dahil hemen bütün dışişleri bürokrasisi Talabani ve Barzani'nin PKK'nın çözümünde kilit olduğuna inanmışlardır. Olyaların bu kadar basıt olmadığını zaman ortaya koymuştur.

Talabani bu konuşmalarının ardından Türkiye ile girdiği ilişkilerin sonucunda PKK yı bölgede en etkin kullanan, Apo'nun en önemli destekçisi durumuna gelmiştir. Talabani'nin üzerine soru işareti koyarak beklemenin yeterli olacağı düşüncesi, ona karşı önlemler paketi geliştirememe ataleti, Türkiye'yi dış politikada olumsuzlukların içine çekmektedir.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın, bir general ile görüşmek için neredeyse yalvaran Talabani'yi, Çankaya Köşkü'nün en baş misafiri yapması ve ona ilişkin pek çok iş gerçekleştirmesi bu politikasızlıkların yerine geçmemelidir. Dışişleri Turgut Özal'a bile gerçekleşecek senaryolar sunabilirdi. Ancak bunun için oturmuş bir kurum yapısı ile,öz güvenli bir diplomat kadrosuna ihtiyaç vardır. Dışişleri Bakanlığında bu tür diplomatların sayısı ise oldukça az gözükmektedir. Türkiye'yi yöneten Cumhurbaşkanları ile Başbakanlara doğru olan konularda doğru ve zamanında bilgi sunmak ve sunulanın takipçisi olmak önemli olmalıdır. Unutulmamalı ki Amerika'da Clınton yönetiminin Bosna politikasını eleştiren Dışişleri üst düzey memurlarından 6 sı birden istifa ederek konuyu gündeme getirmeyi bilmişlerdir. Önemli olanın koltuklar değil üretilen iş ve sonuçları olduğu artık Türk bürokrasisine yerleşmelidir.

YURTDIŞI MEMUR YAĞMASI

Türkiye’nin dışarda etkisiz oluşunun sorumluları da bu politikaların yürütücüleri olsa gerektir. Neden mi ? Bakın bu konuda yöneltiği sert eleştirileriyle tanınan, eski bakanlardan, Bitlis Milletvekili, eski büyükelçi Kamran İnan neler diyor:

” Türkiye’nin dış temsilciliklerinin son derece dağınık ve son derece verimsiz bir teşkilat olduğunu söylemek mecburiyetindeyim. Dünyanın hiç bir memleketinde bizimki kadar bürokrasinin dışarıya taştığı görülmemiştir. Hemen hemen bütün devlet kuruluşları dışarda temsilcilikler kurdular. Dünyanın hiç bir memleketinde dışarda kültür müşaviri artı onun yanında eğitim müşaviri yok. Dışarda hiç bir memleketin maliye, hazine, planlama, ticaret teşkilatı yoktur ama bizde var. Hatta DPT Teşkilat Kanunuda dışarda eleman bulundurma kadrosu ubulunmadığı halde gizli formüllerle dışarıda eleman bulundurur. Hazine ve Dış Ticaret müsteşarlıkları, bunlar yeni birer Dışişleri Bakanlığı olmak iddiasında.

Dünyanın her tarafına insan göndermekte. Giden insanlar kaliteli mi, gittikleri konuyu bilmekteler mi, bunun gerektirdiği dil bilgisine sahipler mi?Hayır malesef değiller. bunların gönderdikleri dış

temsilcilerin yüzde 90’ı hiç bir yabancı dil bilmemektedirler. Ama buna mukabil bugün Paris’de 11 müşavir bulunmaktadır.

Kalkınma ve işbirliği teşkilatı OECD Pariste’dir. Bunun içindeki fert başına milli geliri en düşük olan Türkiye’dir. Ama delegasyondaki memur sayısı itibariyle Amerika ve Japonya’dan sonraki en kalabalık olanı Türkiye’ninkidir. Cenevre Birleşmiş Milletler Ofisi neznindeki daimi delegeliğimizde 7 müşavir bulunuyor. Bütün bu müşavirlerin dışarıda ortalama 7-9 bin dolar aylık maaşları vardır. Ve bugün Dışişleri bakanlığının personel sayısını aşmıştır. Bir başka yönü daha var bu olayın: Bunların hepsi kendi başına buyruktur. Bunlar büyükelçilerin otoritesine tabi değillerdir. Tam bir dağınıklık vardır. Türkiye’nin içindeki koordinasyon noksanlığı, otorite boşluğu , aynen dışarıya da yansımıştır. Tayin edilen insanların büyük bir kısmı bir hizmet icabı değil, sadece o insanın yurtdışında ve döviz olarak maaş alması için orada

bulunmaktadırlar. Almanya’nın Münih şehrinde tam 4 tane Hazine ve Dış Ticaret Müşaviri var. Sabahtan akşama kadar gezmekten başka bir görevleri yok. Müstakil konsolosluk dışına açtıkları büronun da telefonları kesilmiş vaziyettedir. Bu devlete onur kırıcı bir durum oluşturmaktadır. Bu durumu hiç bir hükümet disiplin altına alamamıştır.

Peki bunlar gerçekten devlete faydalı olabiliyorlar mı? Türkiye aleyhine olan propaganda faaliyetini göğüsleyebiliyorlar mı?

Bugüne kadar size üzülerek söyleyeyim televizyon ekranlarında gözüken Büyükelçi sayısı ikiyi geçmez. Almanya’da Büyükelçi arkadaşımız Onur Öymen büyük başarı ile çalışmıştır. Bunun dışındakilerin hepsi sanki hücum edilen tenkit edilen memleket kendi memleketleri değilmiş gibi davranıyorlar. Ama aybaşında Türkiye’yi düşünmek herkesin aklına geliyor.

Bütün dünyada bir usüldür cevap verme hakkı. Bizde bunlar yok. Hiç bir şekilde saat 10.30’dan evvel açılan bir Türk temsilciliği veya müşavirliği bulamazsınız. Oysa bunlar milyonlarca dolara malolmaktadırlar. Türkiye’de maalesef bürokratik bir diktatorya vardır.

Siyasi güçler havada kalmaktadır.”

DIŞİŞLERİ NE YAPAR

Evet bir ülke düşününüz ki yurt dışında gizli servisinin bütün eleman kadrosundan daha fazla bir insan kaynağı bulundurup en üst düzeyden para ödesin, ama bunların hiç bir yararını görmesin! Belki bunların büyük bir kısmı olmasa, yolaçtıkları zararları da önlenebilecekken, siyasi kaygılarla bunların oluşturdukları saadet zincirine dokunulamamaktadır.

Yurtdışındaki “beleşçilerin” sayısı bugün MİT’in kadrolarının çok üzerindedir. bunların istihbarat veya diğer faaliyetlerimize de bir katkıları söz konusu olmamaktadır. Gerçi yurtdışındaki MİT görevlilerinin de önemli bir bölümü klasik işleriyle uğraşmakta ve pasif durumda bulunmaktadır . Bütün bunların yeniden ve acilen gözden geçirilmesinde kaçınılmaz yararlar vardır.

Şimdi Dışişleri Bakanlığı yetkilileri ama biz bunlara zaten karşıyız diyebileceklerdir. Onlara karşısınız da ne yaptınız? Karşı olmadığınız kendi kadrolarınız ne yapabiliyor diye sormakta büyük yarar bulunmaktadır.

Sorun bir etkinlik mücadelesi olarak ortaya konmaktadır. Bu soruların yanıtları malesef ki hem bizim hem de diplomatlarımız için olumsuzluklarla dolu olmaktadır. Sovyetler birliği yıkılmadan bir kaç ay önce Dışişleri Bakanlığının resmi tezi ” Sovyetler yıkılmaz” şeklindedir. Bu da dönemin Dışişleri Bakanı tarafından televizyonda dile getirilmiştir.

Dışişleri Bakanlığı görevlileri ile büyükelçiliklerdeki MİT görevlileri arasındaki ilişkiler çok da sıcak değildir. Örneğin MİT elemanlarının odasının dinlendiğinden kuşku duydukları bir Atina Büyükelçisi odasında arama yapılmasına şiddetle karşı çıkmıştır. Bunun üzerine Ankara’dan yardım isteyen MİT elemanına gerekli destek verildiğinde ve büyükelçinin odası arandığında duvarına yerleştirilmiş ve faal durumdaki dinleme aleti ele geçmiş, büyükelçi de bir süre sonra görevini yeni elçiye devretmek zorunda kalmıştır. MİT, Sovyetler dağılmadan önce Doğu Blokundaki hemen bütün büyükelçiliklerimizde bu tür dinleme aletlerini bulmuştur.

Gerçi dünyanın diğer ülkelerinde de gizli servisler ile dışişleri mensupları arasındaki anlaşmazllıklar hep süregelmiştir. Ancak Türkiye nedense dış istihbarat alanındaki açığını kapatabilecek bir büyüklükte

bulunan temsilciliklerini kullanarak bunu kapatamamaktadır. Diğer ülkelerden farklı olarak başarısız kalmaktadır. Diplomatlar açık istihbarat alanında gösterecekleri kapasitenin çok altında faaliyet göstermektedirler. Büyükelçilerin yüzde 90'ı istihbarat toplamada ve Türkiye için bulundukları ülkede etkin mücadele vermede yetersiz , hatta bazıları zararlı bulunmaktadır.

DIŞİŞLERİ İSTİHBARAT DAİRESİ

1980 yılında kurulan Dışişleri Bakanlığı İstihbarat Araştırma Dairesi de ASALA terörünün , PKK ile yer değiştirmesinin ardından başarısız olmuştur.

İstihbarat dairesi 1986 yılına kadar ASALA'nın izlenmesi ve fikir bazındaki ideolojik çıkışlarının ortadan kaldırılmasında kullanılmıştır.

Çünkü Türk Diplomatlarından 30 'u ASALA tarafından öldürülmüştür. Türkiye öldürülen diplomatlarının hakkının aranmasında da yine sınıfta kalmıştır.

Ancak Dışişleri Bakanlığı bu alandaki mücadelesini kendi dışındaki üniversite öğretim üyelerine havale ederek Dünya'da bir Türk tezinin oluşumunun sağlanmasında başarılı olmuştur. Yani memurlar elini çekince iyi seçilen hocalar Ermeni terörünün tarih tezini yıkmayı başarmışlardır.

ASALA'nın ardından PKK ile mücadelede bu birim sınıfta kalmıştır. Bu birim Türkiye'nin başındaki diğer terör örgütleriyle de mücadelede başarısızlığın ötesinde bilgisiz bulunmakadır. Çünkü bu birimin elemanları kendilerini dış ilişkilerle ve bir örgütle sınırlamışlar olayın iç gelişmelerini izlememişler ve istihbarat bilgilerini büyütememişlerdir.

Tabi bu arada Dışişleri Bakanlığı'nın bir başarısına değinmeden geçmemek gerekmektedir. Çok iyi gazete takip eden dışişleri mensupları arasında, bugünkü MİT Müsteşarı Sönmez Köksal'ı ayrı bir yere getiren bu olay, Körfez kirizidir. Irak'ın , Kuveyt'e saldıracağını Dünya'da en önce öğrenip devletini uyaran Büyükelçi, o zamanın Bağdat büyükelçiliği görevini yürüten Sönmez Köksal olmuştur. Köksal bu görüşlerini aktardığı Ankara tarafından takdir edilmiştir. Turgut Özal Köksal'dan aldığı bu bilgiyi Amerikan Başkanı Bush'a iletmiş ve büyük sükse yapmıştır. MİT'in başına bir sivil aranırken de akla ilk gelen isimlerden biri Köksal olmuştur. Köksal Irak'ın Kuveyt'e saldırısının yanı sıra sonrasındaki gelişmeler konusunda da çok başarılı bir senaryo çizmeyi başarmıştır.MİT'in baqşına gelen ikinci diplomat Sönmez Köksal'dır.

Köksal’dan önce Kahire’de Büyükelçilik yapmış olan Celalettin Tevfik Karasapan 1958 yılında Bükreş Büyükelçiliği’nden alınarak MAH’ın başına getirilmiştir. Bunlara karşılık MİT’den de bir Büyükelçi çıkmıştır. O da 12 Mart muhtırasıyla MİT’in başından uzaklaştırılıp Lizbon’a Büyükelçi olarak atanan Fuat Doğu’dur.

ORTADOĞU VE AMERİKA'NIN TÜRKİYE İÇİN BİÇTİKLERİ

Aslında Ortadoğu da, Türkiye'nin bölgeyle olan tarihi ve kültürel bağları ve bölgeden Türkiye'ye yönelen tehditler gözönüne alındığında, Dışişleri Bakanlığı'na önemli görevler düşmektedir. Ama bunların koordinasyonsuzluk, eleman seçimindeki ve yetiştirilmesindeki hatalar yüzünden, layıkıyla yapılabildiğini söylemek mümkün değildir. İslami terörün hedeflerinden birisi haline gelen Türkiye ne yazık ki bu tür olaylara hazırlıksız yakalanmıştır. Örneğin 1993 yılı Haziran ayında bir komisyona bilgi veren Dışişleri Bakanlığı İstihbarat Dairesi Başkanı Cenk Duatepe o dönem Türkiye'de kasırga gibi esen Hizbullah ve islami terör konusunda bilgisi olmadığını itiraf etmiştir. Buna gerekçe olarak da "

Dış bağlantılarının saptanamaması ve kendilerinin iç olaylarla ilgili bilgi akışında etkin olmadıklarını" göstermiştir. Yani istihbarat toplamamakta gelenleri değerlendirmektedirlir. Hizbullah ve islami terörü de ne yazık ki bu anlayış nedeniyle atlamışlardır.

Aslında bu değerlendirme de atlayan sadece dışişleri olmamıştır. İslami terör değerlendirmesinde en çok hatalı olan 1980 dönemi ve sonrası askeri ve siyasi iktidarlarıdır. Sınıfta kalmışlardır. İstihbarat servislerinin uyarılarına kulak asmamışlardır. Bugün Türkiye islami terör örgütlerinin rahatça kök salabildiği ve eylem yapabildikleri bir ülke haline gelmiş durumdadır. Bu dönemde ANAP iktidarının önüne getirilen islami terör uyarıları dinlenmemiş ve MİT tarafından dönemin ANAP'lı yöneticilerine verilen islami terör brifingi gülünerek izlenmiş, sonra da gereği yerine getirilmemiştir. Gerçi islami terör ile ilgili ilk gelişmeler, DP iktidarı sırasında Amerika'nın baskılarıyla oluşturulmuştur. Dönemin lideri Adnan Menderes'e Amerikan yönetimi tarafından Ortadoğu'daki etkinliklerini arttırabilmek için ılımlı islamı yaygınlaştırması yönünde baskılar yapılmıştır. Bu dönemden sonra da ,Türkiye'de islam noktasından hareket eden çeşitli gruplar yaygın bir şekilde gelişmişlerdir. Bu gelişmenin sonucu olarak radikal islami örgütler Türkiye için bugün büyük bir tehdit unsuru haline gelmiş bulunmaktadırlar. Aynı ılımlı islam tezi, Amerika'nın bugün de Türkiye üzerindeki baskıları arasında önceliğini korumaktadır. Bu tezin

Güneydoğuda ki PKK uygulaması Türkiye'ye daha ağır zararlar verdirmiştir.

Türkiye'nin dış politika ve istihbarat ile uluslarası ilişkileri açısından ekonomik bağımlılıklarının, herşeyi temelinden etkilediğini de belirtmekte büyük yarar bulunmaktadır. Uluslararası ekonomik ilişkiler bugün herşeyi belirleyen bir güç noktasıdır. Uluslarası siyaset , ekonominin altında bir konumdadır. Türkiye'nin IMF, GATT, OECD, AT ve Amerikan askeri ve sivil yardımları ile uluslararası ekonomik ilişkilerdeki bağımlılığı , ulusal siyasal karar mekanizmalarını temelden etkilemektedir. Çünkü ulusal ekonomi kaynakları bu sayılan uluslararası ekonomik güç merkezlerinin cenderesi veya bağımlılığı altında faaliyet göstermektedir. Bu, Türkiye'nin uluslararası faaliyetleri üzerindeki en büyük ipoteği oluştumaktadır.

Bütün bunlara karşın Batı da etkin olamayan Türk istihbarat servisinin Ortadoğu'da bir etkinliği yok mudur? Bu sorunun yanıtı bir not olarak verilecek ise istihbarat uzmanları tarafından "iyi" olarak tanımlanabilmektedir. Dış istihbarat alanında hemen herşeyiyle Batılı istihbarat servislerine bağımlı olan Türkiye, bir tek Ortadoğu konusunda, bazı alanlarda Batılı servisleri geçen ilişkiler ağına sahip bulunmaktadır. Türkiye bölge ülkelerini ve buralarda iktidarı ellerinde tutan kişiler ile ailelerini de çok iyi tanıdığı için Batılı haberalma servislerin Ortadoğu'daki iyi partnerlerinden birisi olmaktadır. Burada hatalarını aktarırken MİT'in bölgedeki Arap serviseriyle kıyaslanmayacak kadar demokratik ve iyi istihbarat birimlerinden birisi olduğunu da inkar etmemek gerekir. Aslında elindeki, kolundaki bağlar çözülse belki de en iyisi olacakatır. Bundan önceki bölümlerde bölgedeki Türk istihbarat etkinliğine ilişkin örnekler ortadadır. Ancak Ortadoğu denilence akla gelen İsrail gizli servisi MOSSAD ile ilişkiler olmaktadır. İlişkilerin kaybeden tarafında Türkiye yeralmaktadır. Bölgedeki istihbarat etkinliğini MOSSAD ele geçirmiştir. İsrailden daha iyi oynanabilecek bir istihbarat kartı iyi oynanamadığı için yitirilmiştir.

MİT'e Hiram Abas'ın dönüşünden sonra 1986 ve sonraki yıllarda, bu alanda belirgin bir ataklık gözlenir. Özellikle dış istihbarat birimleriyle ortak operasyonlar konusunda gözle görülen gelişmeler vardır. Ayrıca

Ortadoğu’da MİT, özellikle PKK nedeniyle yeniden etkinliğini arttırma arzusundadır.

ALMANLAR MİT'İ DİNLİYOR MU

Bu sırada Almanlarla da iyi ilişkiler geliştirilmektedir. Aslında 1970 yılından buyana Almanlarla ilişkiler çok iyi düzeydedir. MİT'e bilgisayar ağının kurulması sırasında Almanlar yardımcı olmuşlardır. Bu yardımın teknik ekipman olarak yapılması o dönem tehlikeli sonuçlar doğuracağı gerekçesiyle kabul edilmemiştir. Bu bilgisayar sistemi Alman gizli servisinin kullandığı sistemin aynısıdır. Alman gizli servisi BND'nin teknik eleman eğitimi amacıyla MİT mensuplarını Almanya'da eğittiği ve kullanım konusunda bilgi aktardığı bilinmektedir.

Sistem ihraç eden ülke olarak Almanların , bu yolla MİT'in faaliyetlerini dinlediği ve izlediği Alman gizli servisini konu edinen Almanya kaynaklı araştırmalarda dile getirilmektedir. Bu konuyla ilgili olarak görüştüğümüz MİT yetkililerinin kesin ve peşinen bir yalanlamadan çok, konuya teknolojik üstünlük açısından yaklaşmaları, soğukkanlı tutum sergilemeleri bu alandaki alış-verişlerde , veya ilişkilerde işlerin öyle gizli kapaklı yürütülemeyeceğini göstermesi bakımından ilginçtir. Almanlar veya Amerika'lılar , aktardıkları teknik malzeme açısından hiç bir zaman birinci sınıf, kontrol edemeyecekleri ekipmanı hiç kimseye vermemektedirler. Bütün gizli servisler bir diğerine aktardıkları malzeme ve teknik ekipmanda karşı tarafı herzaman denetleyebilecekleri araçları yeğlemektedirler. Verilen teknik yardım son teknolojiyi kapsamamaktadır.

Demode olmuş aletler teknik yardım veya pazarlama kapsamında hibe edilmekte veya satılmaktadır. Casusluk teknolojisi dünyada en etkin kontrol edilen ürünlerin başında gelmektedir. Bunların ürün patentleri veya teknik özellikleri sıkı sıkıya korunmaktadır. Teknoloji yetersizlikleri de Türkiye gibi gelişmekte olan veya pek çok gelişmiş ülkede olduğu gibi casusluk alanında bu konudaki tekelleri oluşturan Amerika, Rusya, İsrail, Almanya, İngiltere, Fransa gibi ülkelere bağımlılığı arttırmaktadır. Japonya bile sanayi teknolojisindeki mükemmeliyetine rağmen casusluk teknolojisinde Almanlardan yardım almak durumunda kalmıştır.

Türkiye dış istihbarat açısından başka ülkelere hep bağımlı kalmış bir ülkedir. Bu bağımlılık Amerika, İngiltere, Fransa, Almanya ve İsrail gizli servislerine karşı olmuştur. Onlardan gelen dış istihbarat çoğunlukla

çekedilememiş ve doğru kabul edilmiştir. Oysa bu pek çok alanda hatalı bilgilenmenin ötesinde, yanlış yönlendirilmelere açık olunmasını ortaya çıkarmıştır.

Almanlarla ilişkilerde 1980 askeri darbesi sırasında Ruslara karşı ortak üsler oluşturulduğu ve buraların teknik ekipmanını Almanların karşıladığı da ortaya çıkmıştır.Aynı durum Amerikalılarla da yaşanmıştır. Amerikalılar özellikle dinleme alanında Türkiye'yi Ruslara karşı neredeyse donatmışlardır. Özellikle İran'ın Humeyni ile Amerikan karşıtı yapılanmaya gitmesi ve buradaki dinleme istasyonlarını söktürmesi Türkiye'ye yönelinmesine yolaçmıştır. Amerikalılar daha sonra kullanamadıkları eski teknoloji ürünü bu tesislerden bazılarını Türkiye'ye hibe ederek "çöplük" lerinden kurtulmuşlardır.

MİT'e Alman gizli servisi'nin dış istihbarat ve Almanya'daki aşırı sağ veya sol örgütler hakkında bilgi sağladığı ve bunlara karşı operasyonlarda kontrollü yardımcı olduğu saptanmış bulunmaktadır. Alman Dışişleri Bakanlarından Klaus Kinkel Alman gizli servisi BND'nin başkanlığından bu noktaya gelmiş bir siyasetçidir. Kinkel'in Türkiye'deki partneri Hiram Abas'dır. Almanların İkinci Dünya Savaşı sırasında da Türk Büyükelçiliklerinin ve gizli servisinin şifrelerini çözmeyi başardıklarını ve dinlediklerini daha önce ele almıştık.

Bugün de bunun yapılması elbetteki olanaklı gözükmektedir. Ancak bu durumlara karşı bütün gizli servisler ve ülkeler çok etkin önlemler almaktadırlar. Dışişlerinin haberleşmesi açısından bu önlemlerin bir ölçüde aşılabirliği ortadadır ve her zaman bu beklenmektedir. Ancak MİT'in bilgisayar teknolojisi açısından Almanya'dan bilgi ve eleman eğitiminde yardım alarak 1977 yılında kurduğu sistem ile, 1995 yılının sonlarına kadar bir haberleşme faaliyeti gerçekleştirmediğini belirtmek gerekmektedir. MİT'in bu yolla dinlendiği yolundaki Almanya kaynaklı iddialar bu açıdan çok inandırıcı olmamaktadır. Çünkü MİT merkez binaları dışında hiç bir birimiyle bu bilgisayarlar ağıyla iletişim kurmamakta ve bilgi nakletmemektedir. Bu durumda Almanya'nın Türk gizli servisinin bilgisayarlarındaki bilgilere ulaştığını savlamak olanakları büyük ölçüde ortadan kalkmaktadır. Ayrıca burada alınan güvenlik önlemlerini de buna

eklersek, Almanların gizli servisin bilgisayarlarına ulaşarak, bilgilere elde ettikleri iddasının gerçekleşme yüzdesi çok aşağılara inmektedir.

Ancak 1996 yılından sonra MİT, bilgisayarla haberleşme şebekesini devreye sokacağından, bu aşamada ortaya çıkacak sorunların neler olacağını kestirmek mümkün değildir. Bu sistemin başka gizli servisler tarafından ele geçirilip geçirilemeyeceği konusunda bir şey dile getirmek ise kahinliğin sınırlarını bile zorlamak anlamına gelecektir.

MİT dış temaslarında ve kontrespiyonaj, yani casusluğa karşı mücadelesinde elinden geldiğince etkin olmaya çabalamaktadır. Ancak bunda öylesine büyük bir başarı sayılmasa da azımsanmayacak kadar casus yakalanmıştır. MAH'dan buyana Türk gizli servisi bugüne kadar 132 casus yakalayabilmiştir.

Bunların büyük kısmı Bulgar, Sovyet ajanlarıdır. Genelkurmay Askeri Mahkemelerinde yargılanan bu casuslar ve aldıkları cezalar şöyledir:

MİT TARAFINDAN TESBİT EDİLEN CASUSLAR

SIRA NO

ADI SOYADI

UYRUĞU

HİZMET ETTİĞİ ÜLKE

HAKKINDA YAPILAN İŞLEM

1.

İBRAHİMÖZYÜKSEL

TC

BULGARİSTAN

29.01.1944 yılında mahkemeye sevkedilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

2.

NAİL ŞEKERCİ

BULGAR

"

1945 yılında mahkemeye sevkedilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

3.

SALİH TANDIR

TC

"

1945 yılında mahkemeye sevkedilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

4.

ALİ KARADUTLU

TC

"

1946 yılında mahkemeye sevkedilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

5.

HAKKI ŞİNASİ ARSAL

TC

"

06.06.1946 yılında mahkemeye sevkedilmiş 10 yıl hapis cezasına

çarptırılmıştır.

6.

HASAN CANDAR

TC

"

11.09.1948 yılında mahkemeye sevkedilmiş 9 yıl 8 ay hapis cezasına

çarptırılmıştır.

7.

OSMAN ŞİRİNLER

TC

"

1948 yılında mahkemeye sevkedilmiş 30 yıl hapse mahkum edilmiştir.

8.

AHMET ÖZDEMİR

ROMEN

"

1950 yılında mahkemeye sevkedilmiş 23 yıl 4 ay hapse mahkum edilmiştir.

9.

ALİ TEKEFE

TC

"

06.01.1951 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 10 yıl hapse mahkum

edilmiştir.

10.

ALİ AKTUNA

TC

"

13.04.1951 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş delil yetersizliğinden beraat

etmiştir.

11.

İSMET KURTULUŞ

TC

"

1951 yılında mahkemeye sevkedilmiş 6 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır.

12.

HÜSEYİN DURMAZ

TC

"

16.01.1951 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 17 yıl 6ay hapse mahkum edilmiştir.

13.

RAMİZ TOPÇU

TC

"

04.12.1951 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

14.

HÜSEYİN YAVUZ

TC

"

1951 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 3 ay hapse mahkum edilmiştir.

15.

MEHMET EĞRİOĞULLARI

BULGAR

"

26.04.1952 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

16.

OSMAN HASAN OSMAN

BULGAR

"

31.08.1952 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 20 yıl hapse mahkum edilmiştir.

17.

KEMAL KUNETLİ

TC

"

11.04.1952 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl hapse mahkum edilmiştir.

18.

RECEP MEHMETOV

BULGAR

"

31.08.1952 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 20 yıl hapse mahkum edilmiştir.

19.

KADİR ATEŞLİ

TC

"

09.05.1953 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

20.

NASUH GÖÇLER

BULGAR

"

16.05.1953 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 24 yıl hapse mahkum edilmiştir.

21.

PETER NANOF GUREF

BULGAR

"

07.08.1953 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

22.

HÜSEYİN GÜMÜŞ

TC

"

28.01.1954 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 24 yıl hapse mahkum edilmiştir.

23.

AHMET KURTULMUŞ

TC

"

30.05.1954 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 24 yıl hapse mahkum edilmiştir.
24.
MAHMUT MİTUŞ
BULGAR
"
20.08.1954 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.
25.
MURAT BAKO
TC
"
17.07.1954 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 24 yıl hapse mahkum edilmiştir.
26.
EMİN HULUSİ AKÇUR
TC
"
1954 yılında mahkemeye sevkedilmiş, delil yetersizliğinden beraat etmiştir.
27.
ALİ DEMİROF
BULGAR
"
29.06.1955 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum

edilmiştir.

28.

ABDİ ŞANSAL

BULGAR

"

1955 yılında mahkemeye sevkedilmiş 3 yıl hapse mahkum edilmiştir.

29.

AHMET ERÇETİN

TC

"

1955 yılında mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

30.

DİMİTRİ BUNDUKOS

YUNAN

"

05.07.1957 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 6 yıl 3 ay hapse mahkum edilmiştir.

31.

MURAT BAKADUR

TC

"

04.05.1958 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

32.

KAMBER YILMAZ

TC

"

06.02.1958 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

33.

MUSTAFA HIZLI

TC

"

04.05.1958 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

34.

SAİM POLAT

TC

"

11.10.1958 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

35.

MEHMET GÜMBÜŞOĞLU

TC

"

25.09.1958 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

36.

HASAN SÜLEYMANOV HAFIZOV

BULGAR

"

26.10.1958 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum

edilmiştir.

37.

KADİR ÇEKTİ

TC

"

18.01.1960 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

38.

HİLMİ ŞİŞMAN

TC

"

27.05.1960 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

39.

DAVUT ÇALIŞKAN

TC

"

30.06.1960 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum

edilmiştir.

40.

GALİP YENGİL

TC

"

15.08.1960 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

41.

HASAN SUDA

TC

"

27.02.1958 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl hapse mahkum

edilmiştir.

42.

İSMAİL ODUNCU

BULGAR

"

1962 yılında mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

43.

MEHMET AKTAŞ

BULGAR

"

1962 yılında mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

44.

TEVFİK ÖZTOPRAK

TC

"

05.03.1962 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

45.

HALİL ACAR

TC

"

1962 yılında mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 8 ay hapse mahkum edilmiştir.

46.

NEJAT EROL

TC

"

15.04.1965 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

47.

MEHMET BEKTAŞ

BULGAR

"

1965 yılında mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

48.

NASUF OSMAN FERHAT

BULGAR

"

1965 yılında mahkemeye sevkedilmiş 20 yıl hapse mahkum edilmiştir.

49.

ÜNAL ZÜLKÜFLÜ AKSOY

TC

"

19..07.1972 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl hapse mahkum edilmiştir.

50.

MEHMET EREL

TC

"

1972 yılında mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

51.

MÜMİN ALTINAY

TC

"

04.02.1980 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

52.

MUZAFFER ÇENGİL

TC

"

12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 27 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

53.

KAMİL MELİH KIRCA

TC

"

12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 7 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

54.

MUSTAFA KEMAL DERMENCİ

TC

"

12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 7 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

55.

AZİZ ERKAN

TC

"

12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

56.

MEHMET ÇİFTCİ

TC

"

12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 7 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

57.

MEHMET BİLGİN

TC

"

12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 7 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

58.

İHSAN VURAL

TC

"

12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 7 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

59.

AYHAN ÖZALP

TC

"

12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 7 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

60.

AHMET ÖZCAN

TC

"

15.12.1981 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

61.

ENVER UÇAR

TC

"

1981 yılında mahkemeye sevkedilmiş 4 yıl 2 ay hapse mahkum edilmiştir.

62.

ENVER ÇİNKO

TC

"

11.01.1982 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

63.

İSMAİL YILDIZ

TC

"

09.07.1982 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

64.

SAADET YILDIZ

TC

"

09.07.1982 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

65.

GENO PETROV GENOV

BULGAR

"

24.04.1982 tarihinde suçüstü yapılalarak ülkesine dönmesi sağlanmıştır.

66.

VASİL NİKOLOV İVANOV

BULGAR

"

24.04.1982 tarihinde suçüstü yapılalarak ülkesine dönmesi sağlanmıştır.

67.

İVAN PETROV

BULGAR

"

26.09.1983 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

68.

OSMAN GÜNEŞ

TC

"

11.09.1983 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

69.

HÜSEYİN BULUT

TC

"

11.09.1983 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

70.

HÜSEYİNYÜKSEL

TC

"

26.09.1984 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 2 sene 6 ay hapse mahkum edilmiştir..

71.

İBRAHİM GEZER

TC

"

26.09.1984 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum

edilmiştir..

72.

ZEKİ AKÇAY

TC

"

18.10.1984 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

73.

ÇİMŞİT KAYA

TC

"

16.04.1985 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 4 sene 2 ay hapse mahkum edilmiştir.

74.

AHMET İSMAİLOV OSMANOV

BULGAR

"

1985 yılında mahkemeye sevkedilmiş delil yetersizliğinden beraat

etmiştir.

75.

ŞEVKET KAFKASLI

TC

SSCB

1940 yılında mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

76.

İBRAHİM HAMZAOĞLU

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 7 yıl hapse mahkum edilmiştir.

77.

HIZIR NAKAŞİDZE

SOVYET

"

1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl hapse mahkum edilmiştir.

78.

YAKUP AYVAZOĞLU

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 18 yıl hapse mahkum edilmiştir.

79.

ALİ BAYAR

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 20 yıl hapse mahkum edilmiştir.

80.

İBRAHİM MEMEDOV

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 5 yıl hapse mahkum edilmiştir.

81.

HALİL OĞLU SEYFULLAH

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 5 yıl hapse mahkum edilmiştir.

82.

BİNNET OĞLU ŞÜKÜR

TC

"

30.11.1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 5 yıl hapse mahkum edilmiştir.

83.

ŞAKİR OĞLU BEDRETTİN

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 5 yıl hapse mahkum edilmiştir.

84.

RECEP OĞLU GENÇALİ

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 8 yıl hapse mahkum edilmiştir.

85.

YAFET OĞLU NURİ

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 6 yıl hapse mahkum edilmiştir.

86.

HATİCE KARAMAHMUTOĞLU

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 4 yıl hapse mahkum edilmiştir.

87.

ALİ ÜSTÜNBOĞA

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 5 yıl hapse mahkum edilmiştir.

88.

MEHMET EREL

TC

"

1944 yılında mahkemeye sevkedilmiş 10 yıl hapse mahkum edilmiştir.

89.

KAZIM GERZADZE

TC

"

1947 yılında mahkemeye sevkedilmiş 10 yıl hapse mahkum edilmiştir.

90.

ARAM CHANNESYAN

ERMENİ

"

1949 yılında mahkemeye sevkedilmiş idam cezasına mahkum olmuştur.

91.

GÜLFİDAN LEMZADZE

SOVYET

"

1954 yılında mahkemeye sevkedilmiş 6 yıl 3 ay hapse mahkum edilmiştir.

92.

NİKOLAY VASİLYEVİÇ İONÇENKO

SOVYET

"

Yapılan suçüstü sonucu 16.05.1956 tarihinde sınırdışı edilmiştir.

93.

VİLFRİED HERBRECHT

ALMAN

"

24.09.1957 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş müebbet hapse mahkum edilmiştir.

94.

ARMAN GOSTAN VARTANYAN (ALTAN GÜLOĞLU)

TC

"

21.05.1957 yılında mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

95.

KEGAN LEON PULLİ (KERİM MANUKYAN)

ERMENİ

"

21.01.1968 yılında mahkemeye sevkedilmiş. müebbet hapse mahkum edilmiştir.

96.

ADOLF SLOVİK

AVUSTURYA

"

1969 yılında mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

97.

NECDET MUALLA

SURİYE

"

1969 yılında mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

98.

VLADİMİR MECHTCHERYAKOV

SOVYET

"

10.10.1983 tarihinde suçüstü yapılmış, 12.10.1983 günü sınırdışı

edilmiştir.

99.

RENAT T.BIKMOULUNE

SOVYET

"

22.04.1983 tarihinde casusluk yapması nedeniyle sınırdışı edilmiştir.

100.

MURAT ÇOBAN

TC

"

1984 yılında mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

101.

İOURİ İVANOV

SOVYET

"

24.03.1990 tarihinde suçüstü yapılarak ülkesine dönmesi sağlanmıştır.

102.

NAHİT İMRE

TC

ROMANYA

11.12.1968 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş, önce idama, bilahare 30 yıl hapis cezasına mahkum edilmiştir.

103.

İSMET TELLİOĞLU

TC

ROMANYA

02.11.1971 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 30 yıl hapse mahkum edilmiştir.

104.

FAİK YUSUF

YUNAN

YUNANİSTAN

1972 yılında mahkemeye sevkedilmiş delil yetersizliğinden beraat

etmiştir..

105.

MUSTAFA HÜSEYİN KATİP

YUNAN

"

05.02.1972 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl hapse mahkum edilmiştir.

106.

NİKOS BARBACİKİS

YUNAN

"

15.06.1972 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

107.

BARBAROS ÇALTULUOĞLU

TC

"

04.09.1980 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

108.

ALEKSANDR DİAMNDİS

YUNAN

"

22.06.1982 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.suçüstü yapılarak, ülkemizi terketmesi sağlanmıştır.

109.

MÜMİN HAFIZ ALİOĞLU

YUNAN

"

22.03.1992 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş,delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

110.

SEBAHATTİN SAVAŞMAN

TC

ABD

17.12.1977 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 17 yıl hapse mahkum

edilmiştir.

111.

TURAN ÇAĞLAR

TC

ABD

16 Mart 1983'de suçüstü yapılarak Amerikalı yetkiliylebirlikte ele

geçirildi. Daha sonra Nisan ayı içinde mahkemeye sevkedileceği sırada intihar olarak nitelendirilebilecek bir şekilde öldü. Ölümünden önce alması gereken ilaçları almadığı ortaya çıktı.

112.

İLHAN BARDAKÇI

TC

LİBYA

30.12.1985 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

113.

YUSUF BOZDAĞ

TC

LİBYA

11.10.1994 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş yargılanması devam etmektedir.

114.

ETHEM AKİL

TC

MISIR

04.10.1960 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 13 yıl 4 ay hapse mahkum edilmiştir.

115.

İBRAHİM ŞEYH İBRAHİM

SURİYE

MISIR

14.10.1960 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş yargılanması devam ederken firar etmiştir.

116.

İRFAN KAYA ÜLGER

TC

İRAN

21.12.1990 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmıştır.

117.

JAROLLA MUHAMMED

SALİM AHMED

IRAK

IRAK

04.01.1983 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

118.

İBRAHİM ABDULKERİM

MUHAMMED EL SİNDİ

IRAK

"

04.01.1983 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

119.

AHMET ALVER

TC

"

1990 yılında mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

120.

HİCABİ KOÇYİĞİT

TC

"

1991 yılında mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

121.

NECATİ OYAN

TC

"

1991 yılında mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

122.

AHMET EL RUBEY

IRAK

"

08.10.1993 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 6 yıl hapse mahkum edilmiştir.

123.

AHMET YILDIZ

SURİYE

"

1987 yılında mahkemeye sevkedilmiş 8 yıl hapse mahkum edilmiştir.

124.

MUHAMMED ABDO HALLOUM

SURİYE

"

1987 yılında mahkemeye sevkedilmiş 20 yıl hapse mahkum edilmiştir.

125.

ABDÜLKERİM YILDIZ

SURİYE

"

1987 yılında mahkemeye sevkedilmiş 10 yıl hapse mahkum edilmiştir.

126.

ASIM AYTEK

SURİYE

SURİYE

12.03.1960 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

127.

CEMİL PIRILTI

SURİYE

"

1961 yılında mahkemeye sevkedilmiş, cezaevinden firar etmiştir.

128.

MUHAMMED KHAİR AZKOUR

SURİYE

"

Casusluk yapması nedeniyle 1987 yılında sınırdışı eilmiştir.

129.

AHMET EL ŞEYH

SURİYE

"

1978 yılında casuslukyapması nedeniyle sınırdışı edilmiştir.

130.

N.AWFİ HASAN MERİ

SURİYE

"

1978 yılında casuslukyapması nedeniyle sınırdışı edilmiştir.

131.

ŞERAFETTİN EYÜP ABAZA

SURİYE

SURİYE

1977 yılında mahkemeye sevkedilmiş, 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

132.

SABRİ ABBAS

SURİYE

SURİYE-SSCB-ABD

1978 yılında casusluk yapması nedeniyle sınırdışı edilmiştir.

MİT RAPORU SKANDALI

Dış istihbarat alanında MİT yeni şeyler yapmak istemektedir. Ya da bu bahane edilerek yeni bir yapılanmaya yolaçılmaktadır. Burada Turgut Özal'ın Suriye gezisi bir dönüm noktasıdır. Suriye gezisi sırasında Hiram Abas Başbakan Turgut Özal tarafından kamuoyuna lanse edilir. MİT'in ilk kendi içinden yetişmiş sivil Müsteşarı'nın Abas olacağı tartışmaları bu gezi sıradanda başlar ve devam eder. Bu tartışmalar sürerken 1988 yılının 7 Şubat'ında 2000'e Doğru dergisinin tam metin yayınıyla MİT raporu olarak kamuoyuna yansıyan skandal patlak verir.

Hiram Abas'ın gördüğü ve iyi olmuş dediği, Cumhurbaşkanlığındaki MİT temsilcisi Erkan Gürvit'in alıp okuduğu ve kayınpederi olan Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e sunduğu rapor, pek çok elde dolaştıktan sonra 2000'e doğru dergisinde yayınlanmış ve ortalığı karıştırmıştır. Gerçi raporun ilk ipuçlarını Turgut Özal aylar önce Türkiye ve diğer bazı gezetelerdeki söyleşilerinde rakiplerine gözdağı vermek için dile getirmiştir, ancak böyle bir etki beklenmemektedir.

"Banker Bako olayı, polis içindeki çekişme ve yeraltı-polis-kamu görevlileri ilişkileri" başlığıyla Mehmet Eymür tarafından hazırlanan bu rapor ve içerdiği bigiler, uzun zaman tartışılır. Rapor'un kamuoyuna sızması sonucunda Hiram Abas, Mehmet Eymür başta olmak üzere pek çok MİT mensubu görevlerinden olurlar. Rapor'un doğru olup olmadığından çok, nasıl olup da hazırlandığı ve basına sızdığı üzerinde durulur. Raporda üst düzey askeri yetkililer ile ilgili bilgiler bulunmasına sinirlenen Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in tepkisi raporu yazanlara karşı tutumu sertleştirir. MİT'in iç çekişmeleri, polisteki huzursuzluk ve karışıklık MİT'i yine asli görevinden almış, bir büyük girdabın içine koymuştur. Bu raporun hazırlanması ve kamuoyuna yansımasında elbetteki dönemin Başbakanı Turgut Özal'ın siyasi hesaplarının ve Cumhurbaşkanı olma isteğinin, insanları bu yönde şartlandırmasının, vaadlerinin büyük rolü olmuştur. Ancak olaydan en çabuk sıyrılan ve insanları kaderine terkeden de yine Özal'dır.

MİT bunlara alışkındır. Çünkü patronu olan siyasi otorite tarafından böyle çalıştırılmaktadır ve her fırtınada yaralar alması doğal karşılanır. Bu

seferki yara da büyük olur. Çünkü raporda Türkiye’nin en üst düzey yöneticilerinden bahsedilmektedir. Banker Bako bir tefecidir. Bako’nun Cindoruk’u finanse ettiği ve işlerin asıl patronunun Cindoruk olduğu iddia edilmektedir. Hüsamettin Cindoruk DYP Genel Başkanı‘dır ve Süleyman Demirel’in emanetçisidir. Üst düzey emniyet yöneticileri raporda ilişkileriyle boy boy sergilenirler. MİT’in üst düzey yöneticiliğini yapmış kişilerden, yeraltı dünyasından, İstanbul polisine uzanan bir ilişkiler ağı raporda ortaya konur. Rapor aynı zamanda yıllar sonra Türkiye’yi kasıp kavuracak mafya belasının ipuçlarını da vermesi bakımından ilginçtir. Bu açıdan da yazılanlar doğru çıkmıştır. Rapor tartışmaları sırasında MİT’in bazı görevlilerinin Özal ailesinin özel ilişkilerini düzenlemede; örneğin Zeynep Özal’ın evliliğine mani olunması işinde, kullanıldığı da belirlenir. MİT’ in bazı çalışanları yine siyasi oyunların aracı haline gelirler.Yine devletten çok özel ilişkiler ağının emir kumandası altına girerler. Özal ailesi, pragmatizmin acı neşteriyle MİT’i ve diğer güvenlik örgütlerini adeta doğramaktadır.

MİT İLK KEZ DENETLENDİ VE SONUÇ: BU BÖYLE GİTMEZ

Rapor yarasının ardından MİT yine kabuğuna çekilip, suskunluğa gömülür.

Hazırlanan raporla ilgili olarak Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in ve diğer asker yetkililerin bastırması sonucu Başbakan Turgut Özal bir soruşturma açtırır. Soruşturma nedense raporda suçlananlar için değil ama raporu hazırlayanlar için yapılır.

Konuyu inceleme görevi Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Kutlu Savaş'a verilmiştir. Savaş yanına aldığı ve çok güvendiği iki müfettiş arkadaşı Hikmet Çetin ve Ömer Türk ile birlikte, MİT'de kendilerine ayrılan odaya giderek çalışmalarına başlar. İlk iş MİT gibi sorgu konusunda uzman çalışanların bulunduğu bir kurumda bu profesyonellerin nasıl ifadelerinin alınacağı üzerinde bir karar verilmesidir. Bunun için odalarına gönderilen yeminli daktilo dışarıya çıkartılır ve ifade almalara öncelikle çağırılan kişilerle yapılan uzun havadan-sudan sohbetlerle başlanır:

ABAS AÇIKLIYOR: RAPORU KİM SIZDIRDI

Örneğin Hiram Abas'ın ifadesinin alınmasından önce 20 dakika o gün havanın kış olmasına rağmen yağmur yağması üzerine yapılan sohbete geçilir. Abas ustadır. Ona ve diğer MİT'çilere göre müfettişlerin bu yöntemlerle bir şey elde etmesi imkansızdır. Abas ifade verirken bir yandan da dalgasını geçmektedir:

- MİT raporunu kim sızdırdı acaba?

Abas: Kim olacak canım Cumhurbaşkanı Kenan Evren. O daha etüd halindeyken Cumhurbaşkan'lığındaki MİT temsilcisi damadı Erkan Gürvit aracılığıyla raporu istedi ve daha sonra basına sızdırdı.

Nasıl olsa müfettişlerin, ülkenin Cumhurbaşkanı ağzına geleni küfür olarak MİT raporuyla ilgili dile getirdiği bir dönemde gidip kendisine , "

Bu raporu damadınızla birlikte siz mi basına sızdırdınız" diyecek halleri yoktur. Ama onların da ellerinde kullanacakları kozları vardır…

Tam 102 aktif operasyona katıldığı ifade edilen Abas espirileri, MİT

içindeki hakimiyeti, sorgu tekniğiyle soruşturmacıları etkiler. Ama onlarda az değildir. Kendisine vatan-millet adına katıldığını söylediği aktif çatışmalara hangi yetkiyle girdiği sorulur. Öyle ya 12 Mart döneminden 1992'ye kadar katıldığı çatışmalarda hangi yetki ve sıfatla bulunmuştur? İşte bu sorunun yanıtı yoktur.

MİT TARİHİNDE HAMBURGER'İN ÖNEMİ

MİT raporuyla birlikte gündeme raporun nasıl basına sızdığı sorusu da gelir. Bu sorunun yanıtını arayan Kutlu Savaş ve arkadaşları için düğümü çözecek ipucu bir hamburger yeme öyküsünde yatmaktadır. Basında raporu yazan kişi İrfan Taştemur'dur. Onun açıklamalarına göre rapor kendisi İstanbul'dan Ankara'ya çağırılarak götürüldüğü MİT'de önüne konmuştur. O da bu rapordan öncelikle alıntılar yapmıştır. Bu sırada da MİT mutfağında hazırlanan hamburgerler'den yemiştir.

İşte bu hamburgerlerin önemi raporun basına sızması öyküsünün anahtarı olmalarından kaynaklanmaktadır.

Müfettişler raporun basına nasıl sızdığı soruna hep aynı yanıtı almaktadırlar:

" Basına bu raporu Çankaya Köşkü sızdırdı."

Oysa ortada bir başka iddia vardır. Bu iddianın araştırılmasına öncelikle raporun hangi tarihde hazırlandığı araştırılarak başlanır. Rapor Ağustos ayında hazırlanmıştır. Taslak halindeyken Köske çıkmıştır. Köşke çıkarken hemen hemen aynı tarihlerde İstanbul ve Ankara'da bazı gazetecilerin masasına da konmuştur. Ama gazete patronları bu raporun haberleştirilmesine bir türlü cesaret edememişlerdir. Ancak ilginçtir raporun bitirildiği tarih 10 Kasım 1987'dir . Bu tarih aynı zamanda basına sızdığı tarihdirde. Raporun üzerine tarih konulurken basının şahitliği de sağlanmıştır .

MİT’DE HAMBURGER YEMENİN ZAMANI

Peki ama MİT’de gerçekten hamburger pişirilmekte midir? Raporun pişirildiği bilinir ama ya hamburger?… Müfettişlerin kafasındaki soru budur. Evet MİT’de yapılan araştırmada hamburger pişirildiği de saptanır.

Hamburger pişirilmesinin üst düzey sorumluluğunu da çok ünlü bir soyad üstlenmiştir: Doğramacı. Bu Doğramacı, YÖK Başkanı meşhur İhsan Doğramacı‘nın yeğenidir.

Müfettişler bir gün dönemin Müsteşarın’a şakayla karışık ” MİT’in ünlü hamburger’inden yemek istediklerini ” anlatırlar. Bu isteklerinin derhal karşılanacağı ifade edilir. Böylece MİT’de hamburger hazırlandığı da ortaya çıkar. Sorumulusu çağırılır ve hamburger için alınan malzemenin kaç gün bekletilerek hamburger yapıldığı sorulur. O da bir veya iki gün içinde malzemenin hamburger yapıldığını söyler. Bunun üzerine hamburger üretiminin ne zaman başladığı alınan malzemeler için tutulan defter kayıtlardan araştırılır. 1987 yılının Eylül ayından itibaren hamburger yapılmaktadır. Yani MİT raporunu basına açıklayan İrfan Taştemur’un MİT’e getirilerek hamburger yedirildiğini söylediği tarihlerde, MİT hamburger hazırlamaktadır ve İrfan Taştemur’da bu hamburgerlerden yemiş bulunmaktadır. Ama raporun araştırmasında bu tarihten çok önceleri İrfan Taştemur’un raporla ilgili bilgilere sahip bulunduğu da bilinmektedir.

Müfettişler bu ayrıntılarla önemli sonuçlar elde etmektedirler. Kutlu Savaş çalıştıkları odayla ilgili olarak MİT Müsteşarına daha ilk günlerden itibaren şunları söyler:

” Bakın efendim ben askeri okullarda ders verdim. Oralarda ses düzsenleri vardır ve sınıflar dinlenir. Bu alenen yapılır. Ben de sizin yerinizde olsum teşkilatımla ilgili çalışan insanların odalarını dinlerim. Bunu da biz hiç yadırgamayız.”

MÜFETTİŞLERİN AÇIĞA ALDIĞI MİT' ÇİLER VE EMEL SAYIN OLAYI

Ayrıca ilerleyen zaman diliminde çalışmalar devam ederken bir başka karar da MİT'e bildirilir. Müfettişler sadece ilgilendikleri olaylarla ilgili konularda arşivdeki bilgileri görmek istemektedirler. Bunun dışındaki bilgileri görmeyi uygun bulmumaktadırlar. Bunun için iki elemanın görevlendirilerek arşivden istenilen bilgilerin gerekli ayıklamasını yapması istenir. Bu böyle de olur. Ama soruşturmaya sekte vurmak isteyenler veya yönlendirme-yanıltma çabasına girenler derhal açığa alınacaktırlar. Bu konudaki ceza iki kişiye de uygulanır. Bunlardan birisi Mehmet Eymür'ün o dönemdeki yardımcısı Korkut Eken'dir. Diğer görevli de aynı dairede bulunan ve ünlü işadamı Ağa Ceylan'nın dünürü olan diğer yardımcıdır. Soruşturmanın seyrini beğenmeyen bu ikili müfettişlere bazı konularda bilgi aktarmamakta direnip soruşturmayı başka yöne çekmek isteyince, Kutlu Savaş ve arkadaşlarının oluruyla açığa alınırlar.

Soruşturma sırasında eski Genelkurmay Başkanı Necdet Üruğ ile ilgili Emel Sayın olayı da incelenir. MİT raporunda Üruğ ile Sayın arasında bir gönül ilişkisinden bahsedilmektedir. Buna ilişkin arşivdeki bilgiler incelenir.

Evet, MİT bir kaynağından gelen duyumu, rapora, arşivdeki dosyasından alarak aynen aktarmıştır. Ama bu duyum arşive yanlış geçmiştir. Yine dosyalarda olayın doğrusu bulunmaktadır. Sayın ile Gönül ilişkisi bulunan kişi bir başkasıdır. MİT arşivindeki bir hatalı yazımın sonucunda Üruğ paşa ağır yara almıştır. Bir yoruma göre de bu hatalı yazım bilinerek o rapora konulmuş böylece Üruğ'un yıpranması sağlanarak Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde etkisizleştirilmesi amaçlanmıştır. Bu da Özal'ın yolunu açmıştır.

Peki ama MİT hangi yetki ve görev anlayışı içinde Necdet Üruğ'u incelemiştir? Üruğ sıkıyönetim döneminde İstanbul MİT Bölge Başkanlığı'nın fiilen en üst düzey idarecisidir. Daha sonra da Genelkurmay Başkanı olmuştur. MİT askeri kişiler ve kurumlar konusunda araştırma yapmak için bu kurumların yetkilileriyle bir uzlaşmaya varmak

durumundadır, çünkü yasa böyle demektedir. Ama böyle bir anlaşma da yoktur. MİT Ürüğ‘u kendi yöneticiliğini yaptığı zamanlar dahil olmak üzere uzunca bir zamandır izlemektedir. Ve bu izlemeyi de MİT’in başındaki asker idareciler bilmektedir. Yani herkes birbiri hakkında bilgi sahibi olmak için MİT’i kullanmaktadır. Çünkü bu izleme bir istihbarat sızması veya şüpheye dayanmamaktadır. Arşivler böylece insanların özel yaşamları dahil pek çok bilgiyle dolmakta ve bunlar da asla yokedilmemektedir.

MİT incelenir ve sonuçta iki kişinin açığa alınması ve bir dizi eleştiri ile dolu olan rapor hazırlanır. Raporda askerlerin bir basamak olarak gördükleri MİT Müsteşarlığı görevinin bu işin uzmanlarına ve anlayanlarına bırakılmasının zamanının gelip geçtiği vurgulanır ve MİT’in yetki ve sorumluluk alanlarının dışında faaliyetlerde bulunduğu belirtilir. Acil olarak MİT’in devlet hizmetine sokulmasının kaçınılmazılığı anlatılır.

MİT arşivlerinin özel yaşamlarla dolu olduğu da üç sayfalık raporda yeralır ve bu uygulama eleştirilir. Raporda yeralan hayali ihracat savlarının doğruluğunu belgeleyecek gerekli dökümanın da arşivlerde yeraldığı belirtilir.

Bu MİT’in dışardan bir grup tarafından ilk kez denetlenişidir. Ve sonuçları açısından da çok önemlidir.

MİT HAYALİCİLERİ SAPTAR VE YAZDIKLARI DOĞRULANIR

MİT raporunda yeralan hayali ihracat suçlamalarıyla ilgili olarak yeni bir soruşturma açılması gelişen olaylar nedeniyle kaçınılmaz olur.

Soruşturmanın sonucunda pek çok iddia doğrulanır. MİT raporu soruşturması da hayali ihracat soruşturması şeklinde sürdürülür. Ancak Kutlu Savaş raporunda özellikle polisi çok yakından ilgilendiren suçlamaların bulunduğu 17. sayfadaki olayların, MİT tarafından belgelendiğini, Başbakan Turgut Özal'a bildirir. Bildirir ve kararı da ona bırakır: " Ayrıca MİT raporunda 17. sayfada yeralan iddiaların kontrolü de bu vesileyle yapılmış olmaktadır. Önemle belirtilmelidir ki bu konudaki iddiaların mesnedi vardır ve MİT ilgilileri bu konuyu etüdlerine dercederken genel olarak konu hakkında doğru enformasyona dayanmışlardır. Bu konu bu raporumuzun tekliflerinin değerlendirilmesi çerçevesinde ele alınacağından etüdün 17. sayfasındaki iddialar ayrıca ele alınmayacak ve kesin bir ihtiyaç belirlemedikçe bir başka rapora konu teşkil etmeyecektir."

Turgut Özal da zaten böyle bir soruşturmaya hiç bir zaman gerek duymayacaktır. Sonra gelenler ise onun yolundan hiç çıkmayacaktır.

GİZLİLİK DENİLEN BÜYÜK BALON

Kavga hala devam etmektedir. Ancak burada çok önemli bir sonuç daha vardır ki gözardı edilmesi mümkün değildir. O da devlet sırrı ve gizlilik olarak adlandırılan şablonlardır. Gizlilik CIA tarafından ne Watergate'de ne de İrangate'de sağlanabilmiştir. İngiliz, Fransız Rus gizli servisleri de benzer skandallarda gizlilik sağlayamamışlardır. MİT için de aynı şeyler geçerlidir. MİT özellikle başkaları adına kullanıldığı zamanlarda, sır saklayamadığı gibi skandallara malzeme olmuştur. Buradan hareketle gizli servilerin kime ve neye hizmet ettiklerinin yanı sıra ne adına neyi sakladıkları ve gizlilik perdesiyle örttüklerinin de iyice tartışılıp , aydınlatılması gerekiyor. Eğer bunlar yapılamazsa hem demokrasiler hem de gizli servisler büyük zarar görüyor. Daha doğrusu halk adına görev yapan insanlar, halkı aldatmış ve bilgilenmesini engellemiş oluyorlar.Gizliliğe ne kadar ve nerede ihtiyaç duyulduğunun yasalarla iyiden iyiye sınırlandırılması gerekiyor. MİT raporu ve ardından ortaya çıkan gerçekler gizlilik tartışmalarının ne kadar önemli olduğunun eniyi örneğini oluşturmaktadır.

MİT raporuyla ilgili tartışmalar o kadar boyutlanır ki, rahatsızlık toplumun hemen her kesiminde en ağır şekilde duyulur. Bülent Ecevit eski günlerin birikimiyle sert eleştiriler getirir: “Mit kapatılır ve yeni bir MİT kurulur” der. Ecevit'in o döneme ilişkin eleştirileri şöyledir:

ECEVİT: MİT KAPATILIR , YENİ MİT KURULUR”

“MİT’in kaçakçılıkla ilgili konulara eğilmesi bence doğaldır. Delillere dayalı saptamalar yapması bence uygundur. Ben böyle örgütlerin siyasi etkilerden ve kişisel hesaplardan uzak çalışmasına büyük önem veririm.

Başbakanlığım döneminde MİT’e hiç bir siyasal görev vermedim, özel görev beklemedim. Ancak bana verilen raporlarından olabildiğince yararlanmaya çalıştım. MİT raporları genellikle beni tatmin etmezdi. Somut ayrıntılara girmekten kaçındıklarını gördüm. Bu da üzerlerinde yaratılan yılgınlıktan ileri gelmekteydi. Onlara yılgınlıklarını aşmaları için teşvikçi oldum.

Alma yeterince sonuç alamadım. MİT’in bilgi ve değerlendirme dışında aktif görevlere yöneltilmesini her zaman sakancalı bulmuşumdur. Çünkü böylesine bir görevden büyük siyasal ve sosyal sakıncalar doğar. bana göre istihbarat örgütleri açık ve temiz çalışmalar yapmalıdır. Günümüzde örgütlerin içine sızmadan, ajan provakatör kullanmadan bilgi toplama olanağı vardır. Ancak eski alışkanlıklardan kolay kolay kurtulunamıyor.

MİT olaylar konusunda önceden bilgi alır ama emniyetin bunların üstüne gitmek için istediği somut bilgileri vermekten de kaçınır. Ben kendi dönemimde bunu saptamıştım. Benim zamanımda kaçakçılık konusunda çok iyi raporlar vermişlerdir. Bunlar beni çok sevindirirdi. Sonuç almak için Sayın Orhan Eyüpoğlu’na (Dönemin Başbakan yardımcısı) bu raporları verirdim. Ama haberlerin sızdığı yolunda bilgi alırdım. Türkiye’deki istihbarat birimleri arasında sağlam bir eşgüdüm gereklidir. MİT pandoranın kutusu gibi açıldı. Belgeler ve bilgiler gelişigüzel yasadışı yollardan dağılıyor. MİT’in de pek çok devlet kuruluşu gibi çığrından çıkmış ve çok tehlikeli, sakıncalı bir biçimde kullanılır duruma gelmiş olduğu belli. Teorik olarak iki çözüm yolu vardır: Birincisi MİT kapatılır, yerine daha sağlıklı bir kuruluş yeni bir MİT oluşturulur. İkincisi; rapor ciddiye alınır ve kasıtlı hazırlanmış olsa da içeriği tüm iddialar, güven verecek tarafsız bir kurulca araştırılıp kamuoyu önünde açığa kavuşturulur.

Kurum ağır bir yara almıştır. Başbakan Turgut Özal’ın MİT’in yerine uzunca bir süredir yeni bir MİT oluşturmak için fırsat kolladığı bilinmektedir.

Raporuniktidara böyle bir fırsat sağlamak üzere tezgahlandığı kuşkusu zihinlerde uyandı.”

KÜSKÜN EMNİYET İLE MİT'ÇİLERİ ,KADER Mİ SİYASİ HESAPLAR MI BARIŞTIRDI

Ancak daha sonra MİT den uzaklaştırılanlar ile MİT raporunda yeralanlar devletin üst düzey yönetiminde yine bir araya gelirler. Suçlanan Ünal Erkan Olağanüstü Hal Bölge Valisi, Mehmet Ağar Emniyet Genel Müdürü, Vali Nevzat Ayaz DYP Milletvekili ve önce Milli Savunma ardından Milli Eğitim Bakanı olurlar. Mehmet Eymür MİT'e geri döner(Kimi çevrelere göre dönüş, dönemin Başbakanı Tansu Çiller'in kocası Özer Çiller'in araya girmesiyle sağlandı. Kimilerine göreyse yeni oluşturulan birimlerde onun yerini dolduracak eleman sıkıntısı olduğu için dönüş teklifi kendisine ulaştırıldı.) Korkut Eken ise bir dönem, hakkında rapor yazdığı Mehmet Ağar'dan gelen iş teklifini kabul edip, polis özel timinin eğitiminden sorumlu müdür olmuştur.(Korkut Eken ile bir zamanlar aralarından su sızmayan, kader arkadaşı Mehmet Eymür arasındaki iplerin de bu teklif nedeniyle ve Eken'in görevi kabul etmesiyle koptuğu belirtiliyor. Eken'in, MİT'e geri dönen Eymür'ü , kendisini dışırda bıraktığı gerekçesiyle suçladığı ve kırıldığı aktarılıyor.)

HİRAM ABAS'IN ÖLÜMÜNÜN SIRRI

Herkes görev başındadır, hem de kilit görevleri paylaşırlar. Kimse hakkında bir soruşturma veya araştırma yoktur. Bir eksik vardır; Hiram Abas. Abas, 26 Eylül 1990 günü İstanbul'da uğradığı bir suikast sonucu öldürülmüştür. Bu ölümün üzerindeki sis perdesi de hala aralanabilmiş değildir.

Abas ile ilgili olarak ölümünün ardından, MİT içindeki askeri kanattan olduğu bilinen kişiler ellerine aldıkları kağıtlarla, gazeteci gazeteci gezer ve Hiram Abas'ın uyuşturucu işiyle ilgilendiğini, Yahudi kökenli olduğunu, MOSSAD'a ve batılı servislere bilgi sızdırdığını, adının nasıl bir melanet anlam taşıdığını anlatıp dururlar. Bunlar haber de olur. Bu haberler daha sonra oğlu tarafından yalanlanır. Yine MİT içindeki kavgadır yaşanan. Abas'ın ölümü üzerine yapılan yorumlarda MİT içi hesaplaşmanın en temel ölüm sebeplerinden birisi olduğu ifade edilir. Öldürülmesinden hemen önce, çok yakınında bulunan ve ona koruma sağlayan MİT İstanbul Bölgesi'nin elemanları başka yerlere tayin edilir. Kendisine gönderilen korumalar kaldırılır.

Bu konudaki bir iddia da; Abas'ın kendisine ateş eden kişileri tanıdığı için, arabası yavaşladığında onlara selam verdiği şeklindedir. Ancak bu ispatlanabilmiş değildir. Ama Abas'ın günde en az yüz mermi yakan, hareketli hedeflere ateş etmeyi seven, isabetli atışları ve iki silahını birden hızla ateşlemesiyle ünlü "kovboy" çevikliğinin, 103 adet silahlı çatışmaya girip çıkmışlığının iki kez yaralanmasının getirdiği tecrübelerin bu yolla etkisiz kılındığı savlanmaktadır. Aslında gizli servis ateşidir ortalığı dumana boğan. Çünkü ölüm bile bu kavgaları bitirmeye yetmemektedir. Gizli servisin içinde hesaplaşmalar bu dünyadan, öbür dünyaya taşınır durur.

MİT NEDEN KOMPLOLAR ÖRGÜTÜ OLARAK TANINIYOR

MİT sürekli olarak bir komplolar ya da senaryolar örgütü gibi gözükmektedir. Bunda ana etken MİT'in bünyesel sorunlarıdır. İçindeki grupların faaliyetleridir. Demokratik olmayan, toplum karşısında sorumluluktan kaçan yapısı ve üzerindeki oyunlara karşı koyma mekanizmalarının olmayışı sorunun odak noktasıdır. Gerçi bu hemen her Türk kurumu için geçerli bir eleştiridir. Ancak istihbarat örgütündeki iç dinamiklerin ayrı bir yapısı bulunmaktadır. MİT içindeki çekişmelerin ortaya koyduğu adlar kimi zaman, ya da çoğu zaman, arkalarına aldıkları askeri veya siyasi güçlerle, yetki ve sorumluluklarının ötesinde; devleti kurtarma girişimlerinin önemli bir payandası olabilmektedirler.

MİT'in de aralarında bulunduğu pek çok ülkenin istihbarat servisleri, henüz bu aracı ya da taşeron kullanma veya kullanılma olarak adlandırılan, bütün örnekleri yasaları ve ulusal çıkarları aşan, bireylere hizmete dönük sansasyonlara yolaçan uygulamaların, çıkar savaşlarının önüne geçebilmiş değillerdir. Oysa bu durumda olmanın verdiği zararları pek çok ülke ve Türkiye yaşamaktadır. Kamu görevlisi kimliği taşıyan insanlar, birileri adına birşeyleri kurtarma hevesine daldılar mı, o kurumlar ve insanlar tarihin kara sayfalarını yazmaya başlıyorlar. İspanya, İtalya, Amerika, İngiltere, Yunanistan, Rusya gizli servisleri bazı kişilerin ya da grupların, çıkarlarının gerektirdiği davranışlarından dolayı, 2000 yılına girerken ülkelerine ve istihbarat servislerine büyük sıkıntılar yaşamaktadırlar. Gizli servislerin en başta bunu görüp bu tür karanlıkları bünyelerinden uzak tutma ve bunları aydınlatma görevleri doğalarında bulunmalıdır. Çünkü kirlenen sadece kendi tarihleri değil, ülkelerinin demokrasileri ve hukuk düzenleri olmaktadır.

CIA’NIN BAŞINA GELENLER VE DEMOKRATİK SERVİS İSTEĞİ

Amerikan gizli servisleri kendi ulusunun Başkan seçtiği Kenedy’i öldürtmekle suçlanmaktadır. Bu az bir leke midir? Bu hangi gizli servisin altından kalkacağı bir olaydır? Bugün demokratik dünyada CIA’nın yıpranmışlığı tüm gizli servislere örnek olmalıdır. CIA en başta kendi ülkesinde olmak üzere karanlık operasyonları nedeniyle şimşekleri üzerine çeken ve üzerinde hep tartışmaların bulunduğu bir servis olmaktadır.

Demokrasilerde bu tür olayların artık hoş karşılanamayacağının örnekleri Amerika’da gözler önüne serilmektedir.

CIA tarihinde ilk kez görevi kötüye kullandıkları gerekçesiyle 10 çalışan cezalandırılmış, bunlardan iki üst düzey yöneticinin işine son verilmiştir. CIA tarihinde ilk kez uygulanan bu yönteme neden olan şey Guatamala’lı bir General ile bir Amerikan vatandaşının öldürülmesinin arkasında CIA’nın bulunduğunun ortaya çıkmasıdır. Bugüne kadar yüzlerce benzeri olay yaşanmıştır ama ilk kez bir ceza uygulanmaktadır. Görev sırasında yetkilerini aşan kişileri kollama gibi bir iç direnç geliştiren gizli örgütlere CIA’daki uygulama çok önemli bir ders olacaktır.

İşlenen cinayetlere Guatamala’da CIA hesabına çalışan bir Albay’ın karıştığını bilen ve bunu merkez yönetiminden saklayan eski Guatamala ve Latin Amerika istasyon şefleri görevden uzaklaştırıldılar. Bu görevden uzaklaştırılmalarda Senato’da bulunan İstihbarat Komitesi’nin baskıları çok etkili oldu. bu yeni anlayış için baskının parlamentodan gelmesi çok önemli bulunmaktadır. Olayla ilgili görülen kişilere de disiplin cezası verilmiştir. CIA içinde 1991 yılında ortaya çıkan skandal 1995 başlarında kamuoyuna yansımış ve bu sonuç ortaya çıkmıştır.

CIA içinde pek çok yapay oluşumlar meydana getirilerek ekonomik ve operasyonel denetim örgüt yönetiminin ve denetiminin dışına çıkarılmaktadır. Bunun kontrolü çok önemlidir. Çünkü gizli servis çalışanları demokratik dünyada hangi ülkede olurlarsa olsunlar, kim için çalışarlarsa çalışsınlar yaptıklarının hesabını vermek zorunda olduklarını bilmelidirler. Amerikan gizli servisininin (CIA)içinde oluşturulan ve casus

uyduları yerleştirmekle görevli bir birimde (NRO), 1 milyar doların zimmete geçirilmesi olayı ortaya çıkartılmıştır. 30 milyar dolarlık CIA bütçesi içinde kimbilir kaç kişi ve yapay örgüt, bu paraları denetimsiz kullanmaktadır. Bunların dünya siyasetine etkilerinin ölçülmesi bile nedredeyse olanaksız kalmaktadır. Bunun önüne geçilebilmesi ise kesinkez denetim ve hesap vermekten geçmektedir. Bu sözkonusu örgüt CIA'da olsa aynıdır, MİT'de olsa aynıdır. Dünya bu kurumların denetimini yapabilecek örgütlülüklere kavuşmak zorundadır. Gizli servisler silahların değil bilgilerin çarpıştığı yapılar halihe gelmelidir.

CIA, KGB, MİT, MHP VE KAFKASLARDA ÇEÇENLERİN ÖYKÜSÜ

Bu tür skandallarla çalkalanan haberalma birimlerinin değerlendirmeleri ve istihbarat faaliyetleri de, büyük hatalarla dolu olmaktadır. CIA operasyonel anlamda istihbaratta sınıfta kalmıştır. Burnun dibindeki Haiti'ye askeri çıkarma için öngördüğü senaryoları tutturamamıştır.

Havaalanına inen Amerikan çıkarma birlikleri savaş beklerken, şaşkın şaşkın kendilerini zileyen Haitililer ile karşılaşmışlar ve adeta bir tatbikat yapmışlardır.

CIA son dönemdeTürkiye ile ilişkilerinde özellikle Kafkaslar ve Kuzey Irak konularında hassaslaşmış gözükmektedir. Örneğin Çeçen sorunun MİT

tarafından Rus'yanın başına bela edildiği gibi bir kanıya kapılan Rus'ya, Türkiye'den giden yardımların kesilmesini istemektedir. Bu amaçla Rusya Federal Karşı İstihbarat Servisi Şefi Sergei Stepaşin ile Dış İstihbarat Servisi Başkanı Yevgeni Primakov Şubat ve Mart 1995'de MİT'in davetlisi olarak Ankara'da yaptıkları ziyaretlerde gönüllülerden duydukları rahatsızlıkları PKK-Türkiye arasındaki mücadeleyi de anımsatarak, Cumhurbaşkanı Demirel'e kadar anlatma olanağı bulmuşlardır. Aynı yönde istek Temmuz 1995'de Türkiye'ye gelen CIA Başkanı John Deutch tarafından da dile getirilmiştir. MİT yetkilileriyle görüşmesine, Amerikan basınına MİT'in insana dayalı istihbaratta dünyanın en iyi teşkilatı olduğu şeklinde "Balon" haberler sızdırarak ve bunların Türk basınında yankılanacağını bilerek, olumlu kamuoyu görüntüleriyle başlayan Deutch, MİT ile Çeçen gönüllüler arasındaki ayrımı tam yapamamıştır. Aslında Türkiye, Çeçenistan'a MİT elemanı sevketmemiştir. Ancak Türkiye'deki Çeçenlerin oluşturduğu gönüllüler aracılığıyla buraya savaşmak için gönüllüler ve silah gönderilmiştir. Başbakan Çiller kendisiyle görüşen Çeçen gönüllülere, silah almak için para vermiştir. Çeçen gönüllerin Ankara'da oluşturdukları grupların ötesinde bu konuda Tansu Çiller'i ikna için devreye MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş girmiştir. Türkeş devreye girer girmez Çiller 20 milyon dolarlık para yardımını gönüllülere

aktarmıştır. Bu para silaha çevirilmiş ve gönüllülere silah olarak uluştırılmıştır.

Ukrayna’nın Ankara Büyükelçiliği aracılığıyla silahlar konsunda ön görüşmeler yapılmış, daha sonra Ukrayna’dan gelen özel temsilciye bu para verilmiştir. Özel temsilci gider gitmez de silahlar Ukrayna üzerinden Çeçen savaşçılara aktarılmıştır. Türkiye’den, Azarbeycan ve Dağıstan üzerinden Çeçenlere gıda ve giyecek yardımları ile sivil, asker ve polis gönüllülerin gidişi sağlanmıştır. Ancak bu olaylar sırasında Ruslar ve diğer Batılı istihbarat servisleri MİT elemanlarını aktif olayların içinde gibi tahlil etmişlerdir.

Bu arada gönüllüler aracılığıyla toplanan paralar da yine aynı yollarla silaha çevrilmiştir. Yani Türkiye’deki gönüllülerin faaliyetleri ve oluşturdukları örgütleri, MİT’in ötesinde ve üstünde faaliyetlerde bulunmayı başarmıştır. MİT yetkililerinin gönüllülerle yaptığı görüşmelerde, başkaca bir yardımda bulunulmasının mümkün olmadığını açıkça ifade ettiği belirtilmektedir. Burada MİT engelleyici rol oynamamıştır.

Bu çok önemlidir. MİT daha önceki örneklerinde de görüldüğü gibi istemediği takdirde bu tür olayların organizesine ve yardım sevkine asla izin vermemektedir. Bunun en güzel örneği Abhazya ile Gürcistan arasında yaşanan savaş sırasında MİT gelişmeleri denetlemek ve sınır ötesi yardım çabalarını engellemekte çok başarılı olmuştur. Ancak bunlar hep hükümetin isteği doğrultusunda gerçekleşmiştir. O dönemde hükümet içindeki Gürcü Bakanlar ile Türkiye’deki Gürcü etkinliği Refaattin Şahin ile Hasan Ekinci’nin başını çektiği bir grup tarafından çok üst düzeyde temsil edilmiştir. Bu kulisler de olaylara tepkiler konusunda etkili olmuştur.

AZERİ DARBESİ MİT'DEN KELLE ALDI

Türkiye'nin özellikle Kafkaslar ve Orta Asya üzerindeki etkinliği zaman zaman bölge ülkeleri üzerindeki senaryolar nedeniyle aleyhimize dönmektedir. Rus gizli servisi hala bölgenin en etkin kurumu olarak operasyonlarında başarılı olmaktadır. Örneğin Azarbeycan'da darbeye karıştığı iddia edilen MİT elemanları ile bölgedeki askeri ve sivil Türkiye'li danışman kadrosundan önemli bir bölümü saf dışı bırakılmıştır.

Bölgeye giden ve MİT 'in eski Müsteşar Yardımcılığı görevinde bulunan Ertuğrul Güven daha sonra başarısızlığı bahane edilerek merkeze alınmış, uzunca süren bir tartışma ortamının ardından da emekliye ayrılmıştır.

Güven MİT içinde bir personele yapılabilecek en ağır hakaretlerden birisi olan kadrosunun Başbakanlığa iade edilmesi durumuyla karşılaşmış ve emekliliğini istemiştir. Bu sırada darbeye karıştığı iddia edilen bazı MİT görevlileri de yine MİT tarafından Ankara'ya getirilmiştir.

KUZEY IRAK’DA MİT NE YAPAR?

CIA’nin Kuzey Irak üzerindeki kontrolünün ve yönlendirmesinin ise çok başarılı olduğunu belirtmek gerekmektedir. Türkiye malesef bu bölgedeki istihbarat oyunlarına bir türlü dur diyememektedir.

CIA’nın 23 yıl üst düzey görevlerinde bulunduktan sonra emekli olan ve halen de CIA için raporlar hazırlayan Donald Jameson CNN ‘nin haftalık programı Global View’da yapımcı Ralph Beiglaiter ‘in sorularını yanıtlarken: ” Artık Kremlin olmadığına göre sizce bugünlerde, haber alma örgütleri için Dünya’nın en önemli bölgeleri neresi” sorusuna şu yanıtı veriyor:

” Bosna gibi çok bariz noktaları bir yana bırakırsak bence en önemli yerlerden biri Türkiye. İnsanlar Türkiye’ye yeterince dikkat etmiyor. Ama şu anda CIA’yı ben yönetseydim dikkat ederdim. “

CIA’nın bugün en çok dikkat ettiği ülkelerin başında MİT’in geldiği kaçınılmaz bir gerçek. Peki ama Türkiye bununla mücadele edebiliyor mu? Bu sorunun yanıtı ne yazık ki olumsuz olmaktadır. Gerçi MGK bu açıklama’nın ardından hükümete ve dolayısıyla MİT’e bu casus trafiğine karşı dikkatli olmasını önermiştir. Ama bu açıklama bile Türkiye’nin bu alandaki yetersizliğinin bir göstergesi , ya da içerde istihbarat birimi ile devlet yönetimi arasında bir anlaşamamazlık bulunduğunun göstergesi değil midir?

Kontrespiyonaj faaliyeti gizli servislerin en çok tecrübe, eğitim, teknik ve ekonomik olanak isteyen sabırla, titizlikle sürdürülen işlerinin başında geliyor. Örneğin ajanların cirit attığı söylenen Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimiz’e gelen yabancıların sayısına yıllar itibariyle şöyle bir bakalım isterseniz:

1993 Yılında Bölgeye Gelen Yabancılar

Ağrı 62.519, Diyarbakır 324, Gaziantep 1096, Hakkari 8573, Kars 4195, Mardin 8311, Şanlıurfa 3463, Van 159, Şırnak 16. 634, Iğdır 72.279.

1994 Yılında Giriş kapılarına Göre Bölgeye Gelen Yabancılar Ağrı (Gürbulak)3200, Diyarbakır (Merkez)342, Gaziantep (Islahiye,

Öncüpınar) 138. 236, Hakkari(Esendere) 138.270, Mardin (Nusaybin) 104.

068, Şanlıurfa (Akçakale) 3388, Şırnak (Habur) 14. 299, Iğdır (Dilucu) 69.396.

Bu rakamlara her yıl Türkiye'ye turist olarak giriş yapanları, konferans için gelenleri, bilimsel inceleme adı altında gelenleri de eklerseniz bu rakmalarla başetmenin zorluğu ortaya çıkacaktır. Ancak bunların iyi ayıklanarak incelenmesi ve doğru kişilerin peşine düşmek istihbarat örgütünün kalitesini ve başırısını gösteriyor. Türkiye'de devleti yönetenler bu başarı konusunda şüpheler dile getiriyorlar.

MİT yetkilileri ise, gelenlerin hepsinin peşine bir adam takmanın olanaksızlığını ve mantıksızlığını dile getiriyorlar. Gelenleri geliş

kaynaklarına göre, ilgi alanlarına göre, temasta bulundukları kişilere göre sınıflandırarak takip ettiklerini dile getiren yetkililer “Türkiye'de casusların cirit attığı” şeklindeki yaklaşımların hatalı olduğunu ifade ediyorlar. Onlara göre izlenmesi gerekenler eldeki eleman, teknik durum ve bütçe yeterliliği içinde izlenip, gözleniyor. Ayrıca ” Bu tür abartılı senaryoları paranoyaya vardırmanın da bir gereği yok” diyorlar.

İSTİHBARAT AKAR TÜRK BAKAR

Dünya'da istihbaratın şekil değiştirdiği bu günlerde aslında evindeki bilgisayarı ile İnternet'e bağlanan hemen herkes Türkiye veya bölge ülkeleriyle ilgili o denli bilgilere ulaşabiliyor ki klasik casusluk yöntemleriyle uğraşmanın da pek anlamı kalmıyor. Üst düzey konferanslar, bilimsel geziler, ayrıca ülkelerin birbirlerine haber vererek gerçekleştirdikleri diplomatik veya haberalmaya yönelik istihbarat gezileri sorunu başka bir boyuttan da gündeme getiriyor. Özellikle Kuzey Irak üzerinde yürütülen ve 50'den fazla yardım örgütü tarafından kanalize edilen yardım çalışmalarından ne kadarının istihbarat amaçlı olduğu bile saptanamamaktadır.

Aslında burada Türkiye'nin karşısına çıkan sorun istihbarat faaliyetinden çok kışkırtıcı çalışmalar olmaktadır. Bunlarla mücadelede ise bölgede etkinliği tam oluşturamayan Türk gizli servisinin yeterli olamadığı açıktır. Burada bölgedeki çok uluslu güçlerin çalışmalarına sınırsız kolaylıklar getiren ve olayların izlenmesini fiilen olanaksız kılan, planlamadan uzak siyasetçilerimizi eleştirmek gerekiyor. Kuzey Irak'a herşey Türkiye üzerinden geçiyor. İnsanın aklına Almanların su kaynkalarını gördükten sonra Türkler için söylediği " Su akar Türk bakar"

sözü geliyor. Biz pek çok olayda olduğu gibi bütün kurumlarımız ve insan potansiyelimizle önümüzden , avucumuzdan akıp giden olaylara müdahale ve yönlendirme yerine ya savunmada kalıyor veya suya baktığımız gibi bakmakla yetiniyoruz.

CIA’NIN UMUDU TÜRKİYE

CIA’nın Ortadoğu operasyonlarının belkemiğini oluşturan ülke Türkiye’dir.

Türkiye ile Amerikan gizli servizsleri arasındaki eğitim, teknik yardım ve operasyonel anlamdaki birlikte hareket etme anlayışı son 2 yıl içinde çokça artmış gözükmektedir. Bunun Türkiye aleyhine doğuracağı sonuçlar konusunda MİT in son derece dikkatli davranması gerekmektedir. ” Bu ilişkilerde çok dikkatliyiz. Biz akıllıyız. Bu aynı zamanda bir akıl oyunudur ve ülkemiz aleyhine en küçük bir gelişme söz konusu değildir” savunmalarının kendine güven açısından umut verici ama Amekrikan gizli servisleriyle girişilen ilişkilerdeki dengeleri korumada yeterli olmadığı açıktır. Türkiye bu ilişkilerinde 1950 -1960 arasındaki yıpratıcı, yıkıcı örnekleri iyi incelemeli ve titiz davranmalıdır.

Bağımsızlık ve ulusal politikalarla dünyaya açılma konusunda MİT rakiplerini dost, düşman demeden aşarak ve kendisini istem dışı kullanmalara karşı savaşarak diğer kurumalar arasında öncü ve lider olabilme şansını çok iyi kullanmalıdır.

Amerikan açık istihbarat kaynakları Türkiye üzerine çokça senaryolar üretmekte, savaş oyunlarında Suriye ile Türkiye arasıdaki su sorununu, İran ile Türkiye arasındaki rejim sorununu ön plana çıkartmaktadırlar.

Hatta bir ara Amerikan savaş sinaryoları İran’ı cezalandırmada Türkiye’yi kullanmak üzerine oturtulmuştur. Ancak bu tez MGK da dikkatle incelenmiş ve Amerikanın bu yaklaşımına dikkat çekilerek İran ile savaştan kaçınılması gereği üzerinde durulmuştur. Amerikan düşünce üretme organizasyonları olan Thınk-Thenk’ler özellikle Arap milleyetçiliğinden İsrail’i kurtarmak amacıyla Kürt ve Türk’leri tampon olarak ileri sürebilecekleri senaryoları üretmektedirler. CIA bütün bu olayların içinde yeralmaktadır.

İran üzerinde 1994 yılında yapılan istihbarat operasyonlarının, sadece hükümet aleyhine olan pisikolojik boyutuna yatırılan para 4 milyon dolardır. 1995 yılında da en az bu kadar paranın harcanacağı belirtilmektedir. Bu paraların büyük kısmı basın ve propaganda

faaliyetlerine ayrılmış durumdadır. İran bu propaganda da bazı Türk gazeteciler ile basın organlarının da Amerikalılar tarafından finanse edildiklerini öne sürmektedir. Bu konuda İran'ın Kayhan gazesinde bazı adlar da ileri sürülmektedir.

Irak'da saddam Hüseyin'e karşı 1994 yılında yürütülen operasyon için harcanan para ise 15 milyon dolardır. Bu paranın daha fazlasının 1995 yılında harcanağı kesindir. Ayrıca CIA'ya bu ülkelere karşı girişilecek operasyonlar için yeni yetkilerin verildiği de bilinmektedir.

Bunlardan Türkiye'nin etkilenmemesi ise mümkün değildir. Bu konuda hazırlanan ve MGK da ele alınan raporlarda bu oyunun iyiden iyiye araştırılıp, gözden geçirildiği anlaşılmaktadır. burada açmaz İran'ın bu oyunları haklı çıkarırcasına Türkiye karşısında takındığı olumsuz tutum ve tavırlar olmaktadır.

CIA 'nın Guatemala'daki yasadışı operasyonlarını ortaya çıkartan Amerikalı Senatör Robert Torricelli Cılınton'a gönderdiği mektupta , CIA'nın iç dünyasını şöyle tanımlıyor:

” CIA yetkililerinin Amerikan yönetimine ve ülkenin geneline karşı hiç bir sorumluluk hissetmediklerini biliyorum.”

Türkiye'nin CIA ile ilişkilerinde oldukça dikkatli davranması gerekmektedir. Daha önceki ilişkilerinin Türkiye'ye ve MİT'e kaybettirdikleri ortadadır. Türkiye'nin toplam dış borcu 80 milyar dolardır. MİT'in 1996 bütçe ödeneği 5 trilyon dolayındadır. Bunun dolar karşığılı 100 milyon dolar etmektedir. Buna örütülü ödenekten aktarılan 5 milyon dolarlık bir gelir daha eklenebilmektedir.

CIA İLE ÇUVALA GİRİLİR Mİ?

Bu nerdeyse CIA'nın İran ve Irak operasyonları için harcadığı bütçe kadar bir ödenektir. CIA'nin tahmin edilen bütçesi ise 30 milyar dolar cıvarında bulunmaktadır. CIA'nın da bağlı olduğu Amerikan Ulusal Güvenlik Ajansı'nın Ortadoğu bütçesini kontrol eden ve Türkiye'den de sorumlu olan 6. Dairesi'nin bütçesi 500 milyon dolar civarında bulunmaktadır. İstediği anda kaynak yaratabilen, adam satın almada ve operasyonel tavırlarında bol para harcaya bilen ve yönetiminden habersiz eylemlerde bulunmak gibi gelenekleri olan bir gizli servisle mücadele etmenin, veya "dost" olmanın bedellerinin iyi düşünülmesi gerekmektedir. CIA yeniden yapılanmakta ve değişmektedir. Uzun zamandan buyana siyasilerden alamadığı desteği , Clınton yönetimi döneminde ortaya çıkan dışpolitika sorunları nedeniyle yeniden sağlamaya çalışmaktadır. Amerikan politikacıları dış politikadaki sarsılan dengelerini kurmak için CIA'ya güven ve yeni operasyon yetkileri vermektedirler. Türkiye'nin de içinde bulunduğu kuşakta Amerika'nın örtülü istihbarat operasyonlarını arttıracağı bütçesindeki kaynak artışından net bir şekilde anlaşılmıktadır.

CIA'nın Fransa'da ve diğer bütün Avrupa ülkelerinde yürüttüğü casusluk faaliyetleri ve bunların nitelikleri dikkate alındığında,ekonomik istihbaratta özellikle de silah sanayi konusunda ne kadar hırçın olabileceği örnekleriyle önümüzde durmaktadır. Fransız istihbarat servisi DST beş CIA ajanını 1.9 milyar dolarlık bir füze pazarlamasından kaynaklanan şirketler arası rekabette istihbarat toplama olayında sınır dışı etmiştir. Aynı tutumlar diğer Batılı ülkelerin gizli servisleri için de geçerlidir.Türkiye bir pazar ülke olarak , dünyanın en önemli silah tüketicisi olarak bu tür istihbarat savaşlarına karşı dikkatli olmak zorundadır.

İkinci Dünya Savaşı ve sonrasındaki soğuk savaş dönemlerinin alışkanlıkları ve tek kutuplu dünya düzenine alışan Amerika, Avrupada ciddi sıkıntıların içinde bulunmaktadır. Bunların en önemlisi ekonomik rekabet koşulları ve Amerika'nın bu alanda Avrupalı şirketlerle gireceği kavgadır. Amerikan istihbarat örgütleri ekonomilerini yakından ilgilendiren bu ihale yarışlarında kendi firmalarının ön palanda olmasını sağlamak

amacıyla vargüçleriyle çalışmaktalar. Ancak Avrupalı eski dostların bu çalışmalara artık hoşgörüşle bakmadıkları da bir gerçek.

Özellikle birleşmeden sonra ortaya çıkan ve süper güç olma yolunda dev adımlarla ilerleyen Almanya ile Avrupa'nın eski hatırı sayılır ülkesi Fransa ekonomik rekabette gizli servislerin kavgasında CIA'ya geçit vermemekte kararlı gözüküyorlar. Olayların akışının tamamen ekonomik boyutlara kayması istihbarat çalışmalarında ticari kaygıları birinci öncelik haline getiriyor. Bu konuda beş Amerikalı casusun Fransa'da ele geçirilmesi, Amerika'da ticaret yapmaya başlayan Fransız gizli servisinin şirketlerinin ortaya çıkması yeni istihbarat anlayışına örnek olmaktadır.

Almanların 1995 yazında ülkelerine bir ziyaret yapan CIA Başkanı Deutch'a ekonomik istihbarat konusunda sert uyarılarda bulundukları biliniyor.

Bunların bir araya toplanmasından çıkan sonuç Amerika'nın Avrupada yeni ortaya çıkan ekonomik güçlerle başının iyiden iyiye dertte olduğudur.

Bunun yanı sıra İngiltere'nin Rusya ile girdiği iyi ilişkiler de yeni kutuplaşmaların habercisi olmaktadır. Ekonomik kavgada pazar ülkelerinin hükümetlerinin ayarlanması ayrıca rüşvet dağıtımı gibi konularda bundan böyle gizli servislerin aktif bir şekilde rol alacakları kesindir.

MİT'İN EKONOMİK İSTİHBARAT VE SUÇLARLA İLGİLİ BİRİMİ YOK

Fransa Amerikalı casusların ihale işindeki uygulamaları konusunda AB ülkelerine bir rapor sunarak dikkatlerini çekerken, Amerika da ticari kaygılarını Ticaret Bakanları Ron Brown aracılığıyla açıklamakatadır.

Brown 12 Ekim 1995 günü Kongreye sunduğu raporunda 10 yıl içinde 1trilyon dolarlık yabancı sermaye projelerinin gündeme geleceğini ancak bu pastadan Amerika'nın payına düşen oranın hiç te içacıcı olmadığını aktarmaktadır. Brown, raporunda geçmişte 200 ihaleye katılan Amerikan şirketlerinden yarısının ihalelerde diğer firmalar karşısında kaybettiklerini belirtmektedir. Amerikan gizli servisleri bu 100 Amerikan firmasının ihaleleri kaybetmesi için diğer firmaların toplam 36 milyar dolarlık rüşvet verdiklerini iddia etmektedirler. Amerikan istihbarat yapısı artık gücünü ticaret ve ekonomik alanda yoğunlaştırmakadır. Bu amaçla bürokratlar ve işadamları fişlenip izlenmektedir. CIA Japon Tivaret Bakanı Ryutaro ile otomotiv sektöründeki işadamlarının görüşmelerini dinlemiş ve bilgileri Amerikan işadamlarına aktarmıştır.

Türkiye Avrupa'da en büyük pazar ülke konumunda bulunmaktadır. Teknolojik transfer, altyapı yatırımları, silah alımları ile bu ağız sulandıran ülke bundan böyle ihalelerinde kıyasıya bir istihbarat savaşına sahne olacaktır. MİT'in buna karşı da hazırlıklı bulunması gerekmektedir. MİT halen oluşturamadığı ekonomik istihbarat ve organize suçlarla mücadele birimini bir an önce kurmak zorundadır. Bu konuda kaybedilen zamanlar Türkiye için bir daha geri getirilemeyecek zararlara yolaçacaktır.

Avrupa'da sıkışan, Rusya karşısında hep tetikte olan; İran, İrak, Suriye nedeniyle İsrail'e yönelecek tehditler konusunda Türkiye'ye ihtiyacı bulunan Amerika için ülkemiz bulunmaz bir nimettir. Kafkaslardaki yeni ekonomik olanaklar bütün bunların yeni ve dayanılmaz sosunu oluşturmaktadır. Türkiye böylesi bir tehlike karşısında Amerika'ya karşı bir an önce istihbarat açıklarını kapatma yoluna gitmelidir. İstihbarat faaliyetlerini Amerika'ya yaslamak tutumundan vazgeçmelidir.

MİT’E BAŞKAN KENDİ İÇİNDEN ÇIKMALI

Uzun zamandır güçlü bir istihbarat teşkilatına duyulan ihtiyaç, MİT’in sivilleşmesi isteklerine giderek yaygınlık kazandırmıştır.

Bunun bir sonucu olarak daha sonra Jandarma Genel Komutanlığı‘na getirilenTeoman Koman ‘ın Müsteşarlığı döneminde MİT basına açılır. Gizli servisin kapılarından içeriye İlk kez 20 Haziran 1990’da basın toplantısı nedeniyle gazeteciler alınır. Bilgisayarlarda gösteriler yapılır.

Bu MİT gezisi sırasında, MİT Müsteşarlığından kışla hizmetine geri dönme arzunu basına açıklayan Koman, bir soruya şu yanıtı verir: “Bir müesseye en faydalı olacak kişi kendi içinden yetişen kişidir, şu şartla; o makama gelene kadar her basamağı kabiliyeti ölçüsünde tırmanmış olsun. Ben bu konuda bir adım attım yalnız bir endişem var. Bana sorulan aynı sorudur: ‘Efendim devamlılık göstermiyor askerler’ . Ben de diyorum ki, belki bu dönemde devamlılığı askerler gösteriyorlar. Şimdi düşünebiliyor musunuz, yeterli politik terbiyeniz yoksa, kendi içinden yetişen bir MİT müsteşarını bozar yetkili kademeler:’ Gelsin 15 sene kalsın diyoruz.’ Bu garantiyi görmüyorum. Ben bugünkü ortamda, bugünkü politik terbiye ile kısmi devamlılık görüyorum askerler için. Benim mazim yok, bürokraside ve politikada. Tabii askerlikte var. Ama devlet kademeleri politik kademeler batı anlamında politik terbiyeye ulaşırlarsa (terbiye yoktur da demiyorum yanlış anlaşılmasın da) istikrarlı iktidarlar teşekkül ederse Türkiye’de o zaman iyi hizmet verecek kişi içinden yetişir. O konuda da bir adım attık. Bir asker müsteşar var.

Yardımcılıklarda bir asker var. O tamamen idari işlerden sorumludur, bir sivil var, o da tamamen istihbari işlerden sorumludur. Bunu yaparken de Başbakandan şunu istirham ettim: Ben devlet hizmetinin kimsenin şahsi mülkü olmadığına inanıyorum, asker sivil ayırımı da yapmıyorum. Pekala, asker, sivil ne olursa olsun kişi uyum içinde çalışabilir. Bunu ispat etmek istiyorum. İkincisi bu teşkilata adımını atan genç ve kabiliyetli insana bir hedefi göstermek istiyorum. Başbakan’a umut ediyorum ki iki, üç görev nesli sonra, içinden yönetici gelir dedim. Bunun şuanda olması biraz zor.

Sebebi de şu: Bugüne kadar ki sistem idari konularda sivil yetiştirmemiştir. Nedense askerler ilgilenmiştir. “

UĞUR MUMCU MİT'İ ANLATIYOR: NASIL DİNLENDİK?

Bu MİT gezisini o zaman rahmetli yazar Uğur Mumcu bakın nasıl değerlendiriyor:

"MİT hepimiz için bir kapalı kutudur. Dün MİT müsteşarı Korgeneral Teoman Koman, (Top. 1956-5) gazetelerin Ankara temsilcileri ile yazarlara bu kutunun kapağını birazcık olsun açtı.

Koman, MİT'in çalışmaları ve çalışma yöntemleri konusunda bilgiler verdi.

Bizler de Koman'a aklımızı kurcalayan bütün soruları sorduk. Koman, eski MİT müsteşarlarının fotoğraflarını gösterip bilgi verirken, ' MİT'in askeri darbeleri hükümetlere haber vermediği' konusundaki eleştirileri anımsatarak 1960 yılının müsteşarı Celalettin Tevfik Karasapan'ın sivil olduğunu ve o gece de gözaltına alındığını söyledi. Sayın Müsteşar' MİT'in haberi olsa hiç böyle olur muydu?' demek istiyordu. Yemekte söz alarak Korgeneral Koman'a 27 Mayıs'ın ordu içinde kurulan bir gizli örgüt eliyle yapıldığını; bu örgütlenmelerden MİT'in haberi olsa, bu gizli örgütün yakalanacağını; 12 Mart ve 12 Eylülde ise ordunun hiyerarşik bütünlük içinde yönetime el koyduğunu, Başbakan'a bağlı olan MİT müsteşarlarının 12

Mart ve 12 Eylül darbelerini hükümete haber vermediklerini söyledim.

Koman, 12 mart ve 12 Eylül'ün herkes tarafından bilindiğini söyledi. bunun üzerine sorumu yineledim. Sorumun , Başbakana bağlı olan MİT'in bu iki darbeyi hükümete haber verip vermediği olduğunu vurguladım.

MİT Müsteşarı, darbelerin gizli hazırlandığını, bundan MİT'in haberdar olmayacağını, MİT'in hiç bir devlet kuruluşunda 'istihbarat ' çalışması yapmadığını anlatarak şöyle konuştu:

- Benim tuhafıma giden şu: İtham çok basit geliyor bana, biraz da komik geliyor. Git darbeleri haber ver. Komik geliyor bana…

Bu açıklama üzerine aramızda şu konuşma geçiyor: - Haberi olması doğal değil mi sayın paşam?

- Ama her istihbarat kuruluşunun her bilgiyi yüzde yüz alacağına dair bir garanti yok.

- O zaman başarısızdır.

12 Mart olduğunda MİT Müsteşarı Korgeneral Fuat Doğu idi. 12 Eylül olduğunda Korgeneral Bülent Türker.

MİT Müsteşarı Koman, uygar bir asker. Hemen hemen her sorumuzu yanıtladı.

Yanıtlayamayacağı soruları da niçin yanıtlayamayacağını anlattı. Bazı MİT görevlilerinin adlarının olağanüstü dönemlerde işkenceli sorgulara karıştığını, 12 Mart dönemindeki ünlü ‘ Ziverbey Köşkü’ örneğini de vererek, bu uygulamaların MİT yasasına da aykırı olduğunu söyledim.

1960 öncesinde CIA’nın bir süre MİT’in İstanbul’daki dinleme servisi, sorgu timleri ve Milli Emniyet Okulu görevlilerinin aylıklarını ödediğine, başında ‘ Milli’ sözcüğü bulunan bir kuruluşta bu tür ilişkilerin yaratacağı sakıncalara da değindim.

Müsteşar bu konudaki eleştirileri şöyle yanıtladı: - Bazı anormal dönemler anormal uygulamalar getiriyor. Önemli olan ne öyle duruma , ne de öyle uygulamaya düşmek. Bugün hiç bir elemanımızın herhangi bir ücretini yabancı servis vermiyor.

Bu konulardan söz geldi’ gizli dinlemeye’… Telefonlar dinleniyor mu?

Müsteşar herkesin dinlenemeyeceğini, bu konuda olanakların sınırlı olduğunu anlattı; örnekler de verdi. Bazı yabancı servislerin de telefonları dinleyebileceklerini sözlerine ekledi.

Sıkıyönetim komutanlarının, milletvekillerinin, bakanların bile ‘ telefonum dinleniyor’ diye yakındıklarını çok duydum. Herkesin telefonu her zaman dinlenmez. Dinleniyor diyen gereksiz bir ‘paranoya’ içine girmiş demektir. İyi hoş da gerçekten telefonlar dinleniyor mu?

Benim bu konuda bir tanığım var:

Prof. İhsan Doğramacı!

Korgeneral Koman’a 12 Eylül günlerinde bir Danıştay üyesi ile yaptığım telefon görüşmesinin bir kaç gün sonra YÖK Başkanı Doğarmacı tarafından bana kelime kelime anlatıldığını söyledim. Konu Prof. Dr. Mümtaz Soysay ile ilgiliydi.

Prof. Doğramacı Danıştay Başkanı ile Soysal hakkında bir konuşma yapmış; bu konuşma bana bir danıştay üyesi tarafından telefonda anlatılmıştı.

Bunlar müsteşarın dediği gibi’ anormal dönemlere özgü ‘normal uygulamalar’ ise pek yakınmayız. Fakat ülkemizde o kadar çok ve sık ‘ anormal dönem’ yaşanıyor ki, bir türlü normali bulamıyoruz. Başka ülkelerde telefonlar dinleniyor diye hükümetler düşüyor. Bizde ise telefonları dinleyenlere neredeyse rütbeler ve ödüller verilecek.

İstihbaratsız devlet olmaz. Milli İstihbarat Örgütünün siyasal amaçlar ve işkenceli sorgularda kullanılması istihbaratı‘da bu istihbaratın milliliğini’de yaralar. Ve yaralamıştır!

Bu düşüncelerle Sayın Koman’a teşekkür edip, MİT’in 2000 dönümlük arazi üzerindeki tesisinden ayrıldık.

Komandan sonra sıra eski MİT müsteşarlarında. 12 Mart döneminin MİTmüsteşarı Fuat Doğu, 12 Mart sonrasının müsteşarı Nurettin Ersin, 12 Eylül’ün MİT müsteşarı Bülent Türker ve yardımcısı Recep Ergun gazetecilerle konuşmazlar mı? Belki anlatacakları vardır? Bizlerin de onlara soracaklarımız.”

Ancak tabiki bu basın toplantısı da MİT’i tartışmanın odağından çekmede yeterli olmamıştır. Çünkü ülkenin istihbarat faaliyetine duyduğu ihtiyaç, MİT’in yanlış kullanımından kaynaklanan yanılgıları daha da gözler önüne sermektedir.

KOMAN’IN MİT BAŞKAN’I ADAYLARI NE YAPTI?

Koman ayrılarken yerine aday olarak iki sivil yardımcısını sunar.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal ile Başbakan Süleyman Demirel’e bu iki kişinin adını verir ve ikisinden birinin Müsteşar yapılması konusundaki düşüncesini iletir. Ama bu iki kişi bir süre sonra Müsteşarlık için öylesine bir, birbirlerini karalama ve özel yaşamlarına dair kulis ve kavga başlatırlar ki, kendi elleriyle kendi şanslarını ortadan kaldırırlar. Sonuçta adlarını duyanlar, ” aman onlardan uzak duralım “ demek zorunluluğu hissedecek düzeye gelirler. Bunlar Emre Taner ve Ertuğrul Güven’dir. MİT ‘de içinden yetişmiş bir Müsteşar ile çalışma gibi yıllar yılı içinde sakladığı arzusunu gerçekleştirmeyi başaramaz.

Ortadaki görüntü alışılmış iç kavgadır. Uzlaşma olamadığı için, kişiler arası yarış adeta bir yoketme savaşına dönüşmüştür. Tam bu sırada bir MGK toplantısında bu Müsteşar Yardımcılarının yönettiği MİT den gelen ve Güneydoğu’ da çözümün savaş olmadığını belirten görüşler, bu iki ada ilişkin askerlerin muhalefetini de ortaya çıkartır.

Bu kavgalar bir süredir rafta tutulan MİT’i ikiye ayırmak gibi düşünceleri yeniden iktidarın gündemine getirir.

Hatta DYP-SHP koalisyonunda MİT’in ikiye bölünmesi konularındaki tartışmalar bir Kamu Güvenliği Müsteşarlığı oluşturulması için yasal prosedürün hazırlanmasına kadar getirilmiştir.

MİT'İ İKİYE AYIRIP MI SAKLASAK, YOKSA….

Bu planlara göre MİT iç istihbarat ile ilgili bir ayrı birim , dış istihbarat ile ilgili bir ayrı birim olmak üzere ikiye ayrılacaktır. Bu konudaki çalışmalar halen sürüyor. Ancak nedense istihbarat kurumlarını birbirlerinden ayrı, koordinasyondan uzak bir şekilde fazlalaştırarak çalışmaları içinden çıkılmaz bir hale getirdiğimiz konusunda bir eleştiri yapılmamaktadır.

MİT'i iki ayrı birim olarak yapılandırma konusundaki ilk çalışmalar ve istekler 1960 darbesi sonrasında dile getirilmiştir. Hatta darbeciler MAH içindeki 30 çalışanı Emniyet Genel Müdürlüğün'de görevlendirmişlerdir.

Aynı istekler Fuat Doğu zamanında dile getirilmiştir. Doğu da bu konuda karşılıklı görüşmeyi kabul etmiştir. Yani MİT sadece dış istinbarat ve kontrespiyonaj ile ilgilenecektir. Geri kalan iç çalışmaları İçişleri Bakanlığına bağlı birimler gerçekleştirecektir. 1960'lardaki bu çalışmalar MİT ile İçişleri Bakanlığı yetkililerini aynı masa etrafında bir araya getirir. Ama masadan bir sonuç çıkmaz. İçişleri Bakanlığı kendi elinde MİT'in boşaltacağı alanı dolduracak bir istihbarat kardosunun ve olanağının bulunmadığını ifade eder. MİT içinden kendisine aktarılacak birimlerle bu çalışmaları yapabileceğini dile getirir.Bu istek de görüşmelere noktayı koyar. Çünkü MİT İçişleri Bakanlığı'na devredecek bir tek elemanı ve teknik ekipmanı bulunmadığını bildirir. Bu ikiye ayrılma tartışmaları o zamandan bu zamana döne döne aynıyla tekrarlanıp durmaktadır.

İSTİHBARAT DA ÖRGÜT BOLLUĞU VAR, AMA KOORDİNASYON YOK

Türkiye'de bugün MİT, Genelkurmay,İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Kuvvet Komutanlıkları, MGK ve Cumhurbaşkanlığı'nın kendi özel istihbarat birimleri bulunmaktadır.

Bunlardan Cumhurbaşkanlığının istihbarat biriminin Turgut Özal'ın ölümünden bir süre önce lağvedildiği belirtilmekle birlikte bu konuda kesin bir bilgi yoktur. Bu çok başlı, birbirinden kopuk ve koordinasyondan uzak yapı, görev - yetki - sorumluluk alanlarının belirsizliğinden kaynaklanan dağılım, istihbarat açığını arttırmaktadır. Hatta yanlış istihbarat değerlendirmelerine yolaçmaktadır.

Örneğin Diyarbakır da bir eylem yapılacağı istihbaratını aynı kaynak kişi polis istihbarata, MİT'e, Jandarma istihbarata verebilmekte, bir çok yerden teyidi alınan istihbarat böylece hatalı bir şekilde güvenilir olmaktadır. Oysa kaynak aynı kişidir. Çoğu zaman birimlerin dostuluk ve dayanışma çerçevesinde birbirlerine ilettikleri istihbaratlar, merkezde bir olayı A teyidli istihbarat haline getirmekte, oysa sonuçta tek kişiye dayanan istihbaratların büyük kısmı zaman, yer ve kişiler açısından yanlış çıkmaktadır. Alınan istihbaratın anında ve kararlıkla değerlendirilmesi de sorun olmakatadır. Merkez değerlendirmeleri ve raporların izlediği bürokratik gelişim, korkunç hataların ortaya çıkmasına yetmektedir.Çünkü bir koordinasyon ve değerlendirme merkezi bulunmamamaktadır.

Tartışmalar üzerine 23 Ekim 1992 de MİT Müsteşarlığındaki askeri yetkilíler Müsteşar Teoman Koman ile birlikte görevden çekilirler. MİT'in başına 20. Müsteşar olarak Büyükelçi Sönmez Köksal getirilir. Köksal bu görevi Avrupa Konseyi neznindeki daimi baş delege görevini yürütürken kabul eder. Hükümet ve MGK Köksal'dan önce Ertuğrul Kumcuoğlu'nu bu görev için düşünmüş ancak Kumcuoğlu bu görevi kabul etmemiştir. Daha sonra teklif götürülen Dışişleri Bakanlığı Uluslararası Kuruluşlar Genel Müdürü Erhan Tuncel de görevi kabul etmeyince görev Sönmez Köksal'a MGK'da oybirliği ile verilmiştir. Bu önemli bir atamadır. Çünkü MİT'in

sivilleşmesi konusunda yıllardır süren tartışmalarda gelinmek istenen yolun başlangıcı bu atama olmuştur.

Ancak bu atama öyle kolayca da olmamıştır. Devletin bu konudaki kararlılığının pekişmesindeki en önemli etken, askerlerin yeterince güçlü olduklarına inandıkları bir askeri istihbarat ağının doğmasının yanı sıra, MİT içindeki etkinlikleri konusundaki kesin kanaatleridir. Ne de olsa yasalar MİT'i yine asker ağırlıklı bir kurum olan Milli Güvenlik Kuruluna bağlı kılmaktadır. Gerçi Milli Güvenlik Kurulu bile kendi istihbarat ağını, MİT içinden kopardığı birimler yoluyla gerçekleştirme konusunda çok önemli adımlar atmış bulunmaktadır. MGK'nın yeni binası bu amaçla organize edilmişti

MİT KULİS YAPIYOR: İŞTE BİR MEKTUP ÖRNEĞİ

Sivilleşme aşamasında MİT, elemanları yine bir kıyasıya kulis çalışması yapmışlardır. Bu konuda gazetecilerden, politikacılara uzanan bir büyük baskı zinciri devreye sokulmuştur. Yani MİT halktan kopuk ama üst düzey yönetim ve baskı gruplarıyla içiçe bir yapı sergilemektedir. Bakın o dönem de bir MİT üst düzey elemanı, teşkilatının iç yapısı konusundaki eleştirilerini ve sivilleşme konusundaki görüşlerini bir bakana yazılı olarak verdiği metinde nasıl anlatıyor:

” Teşkilatın bugünkü yönetimi 1988 yılından bu yana görev yapmaktadır.

Müsteşarlık makamına atanan kişinin sivilleşmesi ile MİT’in devlet için, hükümet için olan problemi halledilmeyecektir. MİT bugün yürürlükte bulunan 2937 sayılı ‘ Devlet İstihbaratı ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu’ çerçevesinde istihbaratı çok iyi yapabilirdi. Ancak Müsteşarın bilgi, tecrübe ve kararlılıkla hareket edip, müsteşar yardımcıları ve başkanlar ile birlikte bir ekip çalışması yapması gerekirken, bu çalışma yapılamamıştır. Müsteşar geldiği ilk günlerde başkanlara’ Ben istihbaratçı değilim, sizler bilirsiniz. Ben MİT’in itibarını sağlamak ve ihtiyaçlarını temin etmek için dış temaslarımı çeşitli kademeler ile yapar, sizlere maddi ve manevi yardımlar sağlarım’ diyerek daha işin başında teslim olmuştur.

Bu durum karşısında ilgili başkanlar da büyük bir atılım göstermeyerek ancak günlük işlerin arkasından gitmek sureti ile teşkilatın günden güne zayıflamasına sebep olmuşlardır. İstihbarat açısından önemli olacak gelişmeler sağlanamamıştır. Bilinen kişiler de pasifize edilmişlerdir.

Üst ünvanlara yükselmelerini önlemek için , önlerine çeşitli engeller çıkarılmıştır.

Bir çok alanda işler bilgisiz, ilgisiz ve yeteneksiz kişilerin eline bırakılmıştır. bir çok konuda yetki dağılımı tam anlamıyla yapılmadığı için müsteşarlık makamında oturan kişi, hemen hemen bütün konularda tek karar sahibi durumuna gelmiştir.

Kendisiyle görüşmek için zamanında randevular vermediğinden iş birikmesi ve gecikmeler çalışmaları menfi yönde etkilemiş ve verimlilik çok düşmüştür. En azından 1988 den bugüne kadar kaybedilen zamanın telafi edilerek , istihbari açıdan bir atılım yapılabilmesi için teşkilatın başına uygun bir sivil müsteşar atanmasında yarar bulunmaktadır.

İstihbarat teşkilatı güçlendirilerek, görevi olan bütün konularda özellikle yurtdışı ve yurt içi bölücü ve yıkıcı faaliyetlerle ilgili haber toplama konularında atılım yapılmalıdır.

Aksi takdirde geçmişte görüldüğü gibi yeteneksiz bölge müdür ve bölge daire başkanları ile haber toplama faaliyeti yürütülemeyecektir. Geçmiş zamanda kendi beceriksizliklerini, haber toplamadaki kabiliyetsizliklerini dikkate almadan bir kısım yetkili makamlara , ‘

işlerin iyi olacağı ve ülkenin kötüye gittiği’ şeklinde haber yayanlar, neticede etkili güçleri harekete geçirecek ortamı da hazırlayarak ülkeyi kurtarma çabalarına girmelerine sebep olmuşlardır. Bu olayın artık tekrarlanmaması için teşkilatın gerçek anlamda sivilleşmesi gerekmektedir.

Bugün personel adededi 4400 civarında olan teşkilatın yüzde 4.5’u muvazzaf subay ve assubay olmasına rağmen, yönetim kademelerinde bulunan subay - assubay ve emekli subay assubay oranı yüzde 35’in üzerindedir.

Normalinde yönetim kademesindeki oranları da yüzde 5 ila 10 arasında olmalıdır.

Teşkilatın bugünkü yapısı mutlaka değiştirilmeli ve yeni yapılanmaya gidilmelidir. Bu da ancak konuları bilen , personeli tanıyan , zaman geçirmeden icraata geçebilecek teşkilattan yetişmiş bir müsteşarla mümkün olabilir.

Bugün adı geçen adaylardan

Emekli Orgeneral Burhanettin Bigalı:

1981-1986 yıllarında 5 yıl müsteşarlık yapmıştır.

12 Eylül’ün Bayrak Harekatı yazanlarından olduğunu kendisi söylemiştir. Kenan Evren’in desteklediği ve 3 yıl uzatmayla orgeneral

yaptığı kişidir. Sayın Özal'ın Başbakanlığında işbirliği yapmıştır.

Sempatisini kazanmıştır. Emekli daire başkanı Hiram Abas'ın teşkilata alınması için sayın Turgut Özal ve Kenan Evren'in empozeleri ile müsteşar yardımcısı olarak atanmasını teklif etmiştir. Bütün olumsuzlukları kendisine anlatıldığı halde, rütbesi uğruna karşı çıkmamıştır. Kendisini tanıyanlarca gayet olumsuz nitelenmektedir.

Kendisini kullanmaları ve teşkilatın başkanlar kademesini elde etmek için teşkilat içinden bazı asker kökenli ve sivil personelce atanması tasvip görmektedir. Bu suretle bugünkü statüko muhafaza edilecek, müsteşar Teoman Koman 'ın kurduğu düzen devam ettirilecektir. Ölüm korkusu içinde teşkilatı sığınma yeri olarak gören bu kişinin teşkilatı geliştirici yönde bir atılım yapması da mümkün görülmemektedir.

Müsteşar olarak atanması düşünülebilecek, teşkilat içinden yetişmiş iki kişi bulunmaktadır.

Emekli Başkan Nuri Gündeş:

1986 yılında prensip meselesinden emekliliğini istemiştir.(Bu tarihte Hiram Abas MİT'e dönmüştür: Yazarın notu) Teşkilattaki hizmeti 23 yıldır.

Harp Okulu mezunu olup binbaşılıktan ayrılmıştır. Teşkilatta iç istihbarat, dış istihbarat, personel konularında çalışmıştır. Yurtdışı görevinde bulunmuştur. Fransızca bilir.

Bilgili, çalışkan, halen dinamik ve mesleki bakımdan çok yeteneklidir.

Namusludur ve işkenceyle ilgili olmamıştır. Kendisi hakkında ortaya atılan olumsuz sözler, geçmişteki rakibi Hiram Abas ve adamlarının iftirasından öteye geçmemektedir. Başbakanlık Teftiş kurulu Başkanlığının hazırladığı MİT raporu soruşturma dosyasında bu husus yer almaktadır. Bu dosyanın tetkikinde yarar vardır. Teşkilatta müsteşarın görev süresi 68 yaşına kadardır. 66 yaşında olmasına rağmen bu geçiş döneminde Nuri Gündeş'in müsteşar olarak 2 yıl görev yapmasında büyük yarar bulunmaktadır.

Yeni Başkan Yardımcısı E. Taner:

SBF mezunu olup, 1966 yılından bugüne teşiklatta çalışmaktadır. Bilgili ve çalışkan olup yalnız iç istihbarat konularında çalışmış uzman bir kişidir. Nuri Gündeş'in atanmaması halinde, müsteşarlık için alternatif olacak en uygun personeldir. Teşkilat dışından atanacak başka bir kişi, teşkilata adapte olup, uygun bir icraata başlaması ve istihbaratın güçlendirilmesi için en az 3 yıl geçecektir. Bugün bu zamanın geçmesine ne teşkilatın ne de devletin tahammülü olmadığı kanaati hakimdir.

Müsteşar teşkilattan ayrılmasına çok az bir zaman kalmasına rağmen 1992 yılı terfi ve atama listelerini 4 Ağustos 1992 tarihinde çok gecikmeli yayınlayarak, teşkilatta büyük bir çalkalanmaya sebep olmuştur. Yapılan pek çok haksız terfi ve tayin büyük huzursuzluk yaratmıştır. Ayrıca yeni gelecek müsteşarın yapacağı atılım icraatını da önleyici mahiyette olmuştur. Eski müsteşarca başkanlık seviyesi için teklif edilen atamaların yapılmasında acele edilmemelidir. Özellikle bunlardan 5 kişi(Vedat D, Dursun Ö, Tarı B, Galip T, İlhami Ü.) müsteşar ile aynı görüşü paylaşan kişiler olup, başkanlıkları doldurarak müsteşarın ayrılışından sonra, askerlerin izlediği MİT politikasını devam ettirecek ve statükoya bağlı en uygun kişilerdir.”

KOLTUK KAVGASINI HARİCİYE KAZANDI

Bu koltuk kavgasında Teoman Koman ‘ın içerden Müsteşar olmalarını sağlamaya çalıştığı Emre Taner ile Ertuğrul Güven birbirleriyle kavgada öylesine acımasızca davranırlar ki ortaya her ikisini de bu göreve getirmemek için yeterli nedenler çıkmış olur. Sonuçta tartışmalar sırasında koltuğa bir dışişleri mensubu olan Sönmez Köksal oturur.

Oturduktan sonra da bu iki sivil yardımcıyı görevinden uzaklaştırıp yurtdışı görevlere gönderir. Bunlardan birisi Azarbeycan’da adı darbe iddialarına karıştığı için Haydar Aliyev’in bastırmaları sonucu, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel’in ısrarı üzerine, önce Türkiye’ye getirilir, daha sonra da emekliye ayrılır. Bu kişi Ertuğrul Güven’dir.

Ertuğrul Güven ‘in bu tür bir darbe girişiminde rol alırken Türkiye’deki belirli güç merkezlerinin dışında hareket etmesi mümkün değildir. MİT içindeki düzeni çok çok iyi bilecek tecrübe ve bilgide olan Ertuğrul Güven’in, teşkilat içindeki veya Türkiye’de en etken yerlerdeki bazı çevrelerin haberi olmadan böyle bir girişimde bulunması da mümkün değildir. Ama sonuçta o ve beraberindeki MİT elemanları bu işten zararlı çıkmışlardır.

MİT kurum içi bir genelgeyle Ertuğrul Güven ile mensuplarının konuşmasına yasak getirmiştir. Bir zamanlar MİT’in en tepedeki iki adamından biri olan Ertuğrul Güven böylece onca yılın sonunda kaybedip, çekilmek durumunda kalmıştır.

Diğer yurtdışı görevli olan Emre Taner ise gizli servisin en tepesinden indiği, görevinde direnmeye ve iş çıkarmaya çalışmaktadır. Sönmez Köksal dış görevler kanalıyla bu iki potansiyel rakibini de Türkiye’nin uzağına, hem de zorlu ülkelerde mücadelelerin tam ortasına atarak, rahat nefes almıştır. Bu sırada da kendi kadrolaşmasını gerçekleştirmiştir. Dışişleri Bakanlığı‘ndan kendisine rakip olarak gelişen adlarla da mücadele etmiştir. Halen bu mücadele sürmektedir. Ancak adları ya da görevleri ne olursa olsun MİT’i bundan sonra bekleyen tehlike, asker hiyerarşisinden kurtulurken, en az onlar kadar köklü ve kendilerine özgü kuralları olan

hariciyecilerin lider sultası altına girmek olsa gerektir. MİT’in başına kendi içinden bir meslek mensubunu getirmek yapılacak en önemli işlerden birisi olsa gerektir.

Dünya’da gizli servislerde asker-sivil ve liderin kim olacağı çekişmeleri hep yaşanmaktadır. Batılı ülkelerde de aynı sorunlar vardır. Ama orada bu sorunlar idari nedenlerden çıkmaktadır. Türkiye’deki gibi rejimin temel etkileşimleri arasında bulunmamaktadır. İstihbarat değişen dünya gerçekleri gözönüne alınarak yeniden yapılandırılırken özellikle demokratik istihbarat yapılanmalarında başkanlar sivillerden seçilmektedir. Örneğin Amerika ‘da istihbarat içinde askeri ağırlık bulunmasına karşın istihbarat piramidinin en başındaki kişi sivil olmaktadır. Bu kişi istihbarat örgütünün içinden gelebileceği gibi, dışardan da atanabilmekte ama belli özellikleri bünyesinde toplamış olmasına önem verilmektedir.

Bunlar arasında istihbarat işini kavrayabilme özelliği en önemlisidir.

Örneğin İngiltere’ de Türkiye’de olduğu gibi bir gizli servis-polis çekişmesi yaşanmaktadır. Bu nedenle zaman zaman bu iki birim arasındaki çatışmalar ön plana çıkmaktadır. Türkiye’de olduğu gibi bazı polis şeflerinin gizli servisin başına getirileceği yolundaki haberler uzun zaman tartışılmıştır. Ancak atama gizli servisin içinden yapılmıştır.

Almanya’da gizli servisin başına dışardan kişiler atanmaktadır. Helmut Kohl gizli servisi rakip partiden bir milletvekiline emanet etmiştir.

Çünkü gizli servis olayı partiler üstü bir kavramdır. Rusya’da gizli servislerin başına mutlaka servisin içinden birisi atanır.

CIA’nın başına çoğunlukla içerden yetişmiş veya dışardan istihbarat faaliyetlerine karışmış veya onları incelemiş uzmanlığı olan kişilerin örgütün başına gelmesine önem verilir. CIA dışındaki diğer haber alma örgütlerinin başına içerden bir uzman atanmaktadır.FBI ile CIA arasındaki kavgalar bitmek bilmediği gibi FBI, CIA ve polis arasındaki kavgalarda dinmeden devam eder. Ama aradaki koordinasyonun mükemmelliği de göz doldurmaktadır.

Bu sivil veya asker olsun değişmez. Yetenekleriyle sivirilen kişi lider olur. Hemen bütün gizli servislerde lider seçimi çok ama çok önemlidir ve büyük gürültüler koparır. Çünkü gizli servisin patronunun kimliği yapılacak

işin niteliğini doğrudan etkilemektedir. Çünkü gizli servislerde liderlerin etkinliği tartışmasız olmaktadır.

POLİS MİT KAVGASI

Türkiye'de diğer ülkelerde olduğu gibi polis ile istihbarat servisi arasındaki kavgalar hiç bitmemektedir. Polis istihbaratının eleman ve teknik açıdan stratejik istihbarat amacıyla oluşturulan MİT ile yarışmak veya onun alanından bilgi toplamak gibi bir özel gayretinin bulunduğu ortadadır.

Örneğin SHP' (sonradan CHP) nin 1994 yılı Sosyalis Enternasyonal Toplantısı için Ankara'ya çağırdığı bir delege, toplantı salonunda polis istihbaratının dinleme aletlerini bulmuş ve olay bir skandala dönüşmüştür.

Bu toplantının emniyet istihbaratını ilgilendiren yönü yasal çerçevede bulunmamaktadır. Aynı toplantı MİT tarafından dinlenmiş ve kayıtlara geçirilmiştir. Peki buna ihtiyaç var mıdır? Bu bir başka ülkede olsa, örneğin İngiltere, Amerika ya da Almanya ne olurdu? Bu dünyanın her yerinde bir skandaldır ve sorumlularının hesap vermesi istenir. Ama bizde küçük gazete haberleri olarak kalmaktadır . Olayın iki yönü vardır.

Birincisi toplantı yasal ve legal midir? Toplantının ev sahipliğini yapan CHP iktidar ortağıdır. Ama yasalar çiğnenerek toplantısı dinlenmektedir.

Bu skandalın hesabı demokratik ülkelerde zor verilir.

İkinci olay ise madem bu yapılmıştır elinize, yüzünüze bulaştırmanın , başarısız olmanın hesabını kim verecektir? Bunu yapan polis istihbaratının amacı nedir? MİT ile boy ölçüşmek ise tablo ortadadır. Arada bu tür olayların izlenmesi ve dinlenmesinde kullanılan teknik ve elemandan, geleneneklere kadar uzanan bir büyük fark bulunmaktadır. Bu iki kusurun kapatılması için Türk gizli servislerinin yasalar çerçevesinde çalışmalar yapmasının sağlanması gerekmektedir. Bir de emniyet istihbaratın eleman ve teknik olanak durumunun acilen takviyesi şarttır. Çünkü dünya böylesi acemilikleri ve kuraldışılıkları her zaman sineye çeken, geçmiş yıllardan farklı dönmektedir. Olay sırasında görülmüştür ki sürekli çatışma halindeki iki teşkilatın; MİT ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nün bir koordinasyon içinde birbirleriyle ilgili yetki, görev ve sorumluluk alanlarının belirlenmesi şarttır.

Böyle olmaması durumunda yaşanılacak şeyler Türk istihbarat servislerini 2000 li yıllara taşımaktan uzak olacaktır. MİT bütün istihbarat birimlerinin koordinasyonundan sorumlu olmalıdır.

TÜRK İSTİHBARATINDA AFFEDİLMEZ HATA:KOORDİNASYONSUZLUK

Bu anlamda halen yasada ve fiilen uygulamada bulunmasına karşın işlerlik kazandırılmayan Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu'nun çalışmalarına önem verilmeli ve bu kurul çalıştırılmalıdır. Bu, istihbarattaki en büyük açık olan koordinasyonsuzluğu ortadan kaldıracak bir yapı olarak gözükmektedir. İstihbaratta MİT'in merkezi yapı olarak öne çıkmasının nedeni istihbarat geleneğini, uygun elemanları ve teknik yapıyı bünyesi altında bulundurmasıdır. Bu ve benzeri özellileri MİT'i servisler içinde öne çıkarmaktadır. Polis istihbarat biriminin oluşumu ve görev alanı yeniden belirlendiğinde sorunlar ortadan kalkacak ve karşılıklı didişmenin yerini yardımlaşma alacaktır. Bireylerin kapris ve hırslarından, çatışmalarından uzak bir yapılanma kaçınılmaz olmalıdır.

Buralara atanacak yöneticiler arasında çatışmaların olmamasına dikkat göstermek de siyasi iradenin görevi olmalıdır.

Örneğin PKK terörü ile silahlı , fiili mücadelede bulunması gereken birim polis teşkilatıdır. Bununla ilgili devlet çapında istihbaratı, özellikle dış istihbaratı getirecek olanlar ise yasasında da belirtildiği üzere MİT'dir. Çünkü MİT devlet istihbaratı yapar. Hem de iç ve dış olmak üzere.

Peki polis ne yapmaktadır. Polis MİT ile yarışmamalı, istihbaratını polisiye olayların seyrine göre şekillendirmelidir. Hırsızlıktan, uyuşturucuya, sokak çetelerinden, cinayete aklınıza gelecek her türde suçta polis örgütlenmeli ve etkin olmalıdır. Emniyet istihbaratı, MİT gibi çalışmaya , onun gibi raporlar düzenlemeye çaba göstermektedir. Hatadır.

Nasıl mı?

POLİS'İN MİT'E NİSPET RAPORUNDA YELTSİN'İN ALKOLİKLİĞİ NEDEN YERALIYOR: BUNUN KÜRT SORUNU ÜZERİNE ETKİSİ NEDİR?

Gelin Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Dairesi'nin hazırladığı çok önemli bir raporu birlikte okuyup görelim : "02.04.1993

Ankara

KÜRT SORUNU YENİ BİR DÖNEMECE GİRERKEN…

Ülkemizin de içerisinde bulunduğu yeraltı ve yerüstü kaynakları bakımından oldukça zengin olan Ortadoğu bölgesinin, bu alanın geçmişten günümüze kadar hakimiyet ve çıkar çatışmalarının odak noktası haline gelmesine sebep olduğu bilinmektedir.

Bölge üzerinde, daha fazla çıkar elde etmek amacıyla "Kürt Sorunu"nu bir koz olarak kullanan ülkelerin, özellikle son yüzyıl içerisinde Kürt insanını vesile ederek bölgedeki devletlerin başına çorap örmeye yeltendikleri ve bu stratejilerinde de başarılı oldukları görülmüştür.

Kürtçülük, zaman içerisinde dış dayatmalar ve kendi iç şartlarına uygun olarak farklı stratejilerin bir parçası olarak değişik taktikler ile ortaya çıkmıştır. 1900'lü yılların başındaki dernekçilik ve fikirsel oluşumlar ile 1920-40 arasındaki isyanlar, değişik gayelere hizmet etmiş ve farklı taktikler kullanmışlardır. Keza, 1960-80 arası kürtçü faaliyetlerin emrinde oldukları stratejiler ve uyguladıkları taktikler farklılık arzetmektedir. 1980 sonrasından yakın döneme kadar Kürtçülük, geçmiş dönemlere göre ayrı bir seyir izlemiştir. Tüm dış etkenlere rağmen Kürt sorununun gelişiminde ve bugünkü halini almasında kendi iç dinamiklerinin de rolünü inkar etmemek gerekir.

Son yıllarda, çeşitli batı ülkelerinin de destek ve yönlendirmesiyle uluslararası platformlarda meşrulaştırılmaya çalışılan kürt sorununun, yeni strateji ve taktiklerle birlikte ortaya çıktığı ve yeni bir oluşumun altyapısının hazırlandığı müşahade edilmektedir. Nitekim; Mart 1993 ayının ortalarında PKK ateşkesi ve Abdullah ÖCALAN ile PSK lideri Kemal BURKAY'ın Lübnan'da imzaladıkları "Anlaşma Protokolü" bu oluşumun pratik sonuçlarındandır.

17 Mart 1993 tarihinde terör örgütü PKK lideri Abdullah ÖCALAN'ın; önce ABD istihbarat servisleriyle yakın ilişkide olan KYB lideri Celal TALABANİ ile birlikte Lübnan'da yaptığı basın toplantısında PKK'nın silahlı mücadeleyi bırakacağını ve bundan böyle siyasi platformdaki faaliyetlerine ağırlık vereceklerini açıklaması, bilahare Avrupa ülkeleri

istihbarat servisleriyle bağlantısı bulunan PSK (Kürdistan Sosyalist Partisi) lideri Kemal BURKAY ile bir protokol imzalaması “Kürt Sorunu”nu yeni bir dönemece getirmiştir.

PKK-PSK Protokolü incelendiğinde;

1-“Kürdistan’ın AYNI ve DEĞİŞİK parçalarından yurtsever örgütler birbirlerinin varlığına saygı gösterecek” denilerek, yıllardan beri birbiriyle sürtüşme içerisinde olan bu örgütler, bundan sonra Kürdistan olarak adlandırdıkları bölgenin her parçasında tek bir stratejinin parçaları gibi hareket edeceklerini kabul etmişlerdir. Çünkü geçmişte Sovyet, Avrupa ve ABD yanlısı örgütler bulunmakta iken, Sovyetler Birliği’nin dağılmasından sonra ABD ve Avrupa anlaştıklarına göre, örgütlerin de birleştirilmesinde bir sakınca görülmediği ortaya çıkmaktadır.

2-“PKK ve PSK, Kuzey Kürdistan yurtsever örgütleri ile aralarındaki ilişkilerin iyileştirilmesi ve giderek ortak bir cephenin oluşturulması için çaba göstermelidir” maddesi Türkiye’deki kürtçü unsurların önümüzdeki dönemdeki muhtemel hareket tarzını ortaya koymaktadır.

3-“Kürt ulusu da her onurlu ulus gibi özgür yaşama, kendi geleceğiyle ilgili olarak serbestçe karar verme, zulüm ve baskıya karşı direnme hakkına sahiptir.” Bu maddeye ise, her iki örgütün yeni bir oluşum durumunda kolayca tavır değişikligine gidebilecekleri yönünde bir anlam yüklendiği anlaşılmaktadır.

Bu üç maddeye ek olarak esas itibarıyla her iki örgütün Türkiye Cumhuriyeti’nden neler taleb ettigi (9) maddede sıralanmıştır. Sözkonusu taleplerde dile getirilen hususların, hepsinin, çok değil bir ay öncesine kadar PKK tarafından şiddetle eleştirilen reformist-teslimiyetçi (!) istekler olduğu dikkat çekicidir. “Genel Af’, “Kürtçe Eğitim”, “Kürtçe basın-yayın” gibi istekleri bir tarafa bırakalım, “Federasyon” kelimesi dahi, PKK yönetimince geçmişte ihanet ile eş anlamlı olarak kullanılmaktaydı.

Stratejileri, taktik ve gayeleri itibariyla birbirinden oldukça farklılık arzeden, geçmişten günümüze birbirleriyle sürekli çatışma halinde bulunan ve birbirlerine kanlı-bıçaklı düşman görünümünü veren PKK ve PSK’nın biraraya gelerek, bir anlaşma protokolü imzalamaları devletimiz açısından oldukça dikkat çekici ve sağlıklı tahlil edilmesi gereken bir durumdur.

PKK-PSK anlaşmasını, yeni dönemin özellikleri ve oluşumlarının ihtiyaçları çerçevesinde değerlendirmek gerekmektedir.

Bu anlaşmanın niçin gündeme geldiği, hangi iç ve dış etkenlerin dayatmasıyla yapıldığı, hangi stratejinin bir parçası olduğu, bu anlaşma sonrasında Kürtçü örgütlerin ne gibi mücadele taktikleri ortaya koyabileceği gibi hususlara akılcı ve tutarlı cevaplar verilmeden sağlıklı bir değerlendirme yapılması imkansız görülmektedir.

Ayrıca, bu anlaşmanın;

-Teorik temeli var mıdır?

-Pratikte yaşama şansı nedir?

-Atılan adımlar yeni kazanımlar sağlayabilecek mi?

-İç ve dış etkileri neler olmuştur? Sorularına sağlıklı cevaplar verildiğinde anlaşmanın muhteviyatını ve arka plandaki hedeflerini çözmek kabil olacaktır.

Günümüzde, Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Körfez krizi sonrasında Kuzey Irak'ta meydana gelen gelişmeler Kürt sorununun değişik boyutlarda karşımıza çıkmasına yol açmıştır.

SSCB'nin dağılmasından sonra, "Yeni Dünya Düzeni"ne entegre olma doğrultusunda Rusya'da gerçekleştirilmek istenen köklü reformlar, ekonomik altyapısı oluşturulamamış sistem ile bu yapısal degişikliğe hazır olmayan halk arasında birtakım huzursuzluklar baş göstermesine neden olmuş ve ileriye dönük planlar sağlıklı bir şekilde uygulamaya konulamamıştır.

Diğer yandan, Rusya'daki reformların yerleştirilmesi için milyarlarca dolar sarfeden sanayileşmiş batılı ülkeler gerekli kaynak aktarımını yapmakta tereddüt içerisine girmişlerdir. Bu kaynaklar olmadan da Rusya'da reformların başarıya ulaşma şansı yok gibidir.

Batılı ülkelerce, bugüne kadar yapılan yardımlarla Rusya'nın "Yeni Dünya Düzeni"nin bir parçası olarak düzlüğe çıkması bir hayli uzak görülmektedir. "Yeni Dünya Düzeni"nin sahibi ve dünya jandarmalığına soyunan ABD başta olmak üzere, sanayileşmiş batılı ülkelerden Rusya'ya

yapılan kaynak aktarımı ya devam edecek, yada Rusya'daki muhafazakar kesim olarak bilinen eski komünistler yeniden ön plana çıkarak, "Yeni Dünya Düzeni"ne geçişte meydana gelen çelişkileri ve zorlukları istismar etmek suretiyle yeniden güçleneceklerdir. Komünistlerin yeniden ön plana çıkarak güçlenmeleri ise, bugüne kadar sarfedilen çabaların tümden boşa çıkması demektir.

Alkolik olmasına rağmen alternatifi olmadığı vechile, batı tarafından desteklenmek zorunda kalman Yeltsin'in, aldığı bütün yardımlara rağmen mevcut durumu toparlayacak güçte olmadığı bilinmektedir. Bu durum, böyle devam ettiği müddetçe Azerbaycan'ın haricindeki Bağımsız Devletler Topluluğu'na mensup ülkelerin, lider ve yöneticilerinin eski komünistlerden olmaları ve bu devletlerin ekonomik problemlerinin Rusya Cumhuriyeti'nden daha da ağır şartlara haizliği, yeni bir kömünist SSCB'nin oluşması için potansiyel teşkil etmektedir.

Neticede, "Yeni Dünya Düzeni"ne entegre olmamış bir Rusya'nın Balkanlar'dan Kafkaslar'a, Doğu Avrupa'dan Orta Asya'ya kadar bir yığın probleme sebep olacağı ve bu problemlerin batılı ülkelere pahalıya mal olacağı diger bir gerçektir.

Ayrıca ABD, Bosna Hersek olayında da bir ikilemle karşı karşıyadır. Bosna Hersek'in dünya düzeninin gerektirdiği yöntemler çerçevesinde çözülmesi, Sırp tezine sıcak bakan Rusya'yı gücendirmekte, Rusları tatmin edecek bir tavir ise "Yeni Dünya Düzeni" doğrultusunda Ortadoğu, Balkanlar ve Kafkasya'da yeni bir misyon yüklenilen Türkiye'yi zor durumda bırakmaktadır. Bosna Hersek meselesinin çözülmesinde en büyük güçlük sallantıdaki Yeltsin yönetimi ile "Yeni Dünya Düzeni" içinde Türkiye'ye atfedilen rolde yatmaktadır.

Öte yandan, Sovyetler Birliği'nin dağılmasını müteakip, Asya'daki Türki Cumhuriyetlerle ilgili çeşitli misyonları yüklenme durumuyla karşı karşıya gelen Türkiye'nin, beklenen rolü oynaması için istikrarlı bir yapıya sahip olması gerekmektedir.

Türkiye'nin yalnızca belirtilen hususlarda değil, aynı zamanda Ortadoğu'da ABD ile çatişmak ve etki alanını Tacikistan'dan Suriye'ye,

Afganistan’dan Pakistan’a kadar genişletmek isteyen İran’ı da dengelemesi istenmektedir.

Fakat bilindiği gibi, özellikle son 10 yıldır muhatap olduğu bölücü terör Türkiye’yi içte ekonomik ve siyasi istikrarsızlığa iterken dışta da komşuları karşısında güçsüz duruma düşürdügü veçhile, Türkiye’nin Ortadoğu, Kafkasya ve Balkanlar’da “Yeni Dünya Düzeni”nin kendisinden beklediği rolleri oynayabilmesi mümkün görülmemektedir.

Bütün bu gelişmeler Kafkasya, Balkanlar ve Ortadoğu üçgeninde yer alan Türkiye’nin önemini ziyadesiyle arttırmakta ve önümüzdeki dönemde Türkiye’nin mutlaka bir istikrar adası haline gelmesini zorunlu kılmakla birlikte, Türkiye’nin tarihten gelen mirasına sahip çıkarak gerek Balkanlar’da, gerekse Kafkasya ve Ortadogu’da bölgesel bir süper güç durumuna yükselmesi ihtimali de batılı güçlerce hiç arzu edilmeyen bir durumdur.

İşte bu gelişmeler muvacehesinde;

Ortadoğu’da “Yeni Dünya Düzeni”ni kurumlaştırmak isteyen güçlerce, bir köprübaşı vazifesi görmek üzere düşünülen Kuzey Irak’taki Kürt oluşumunun, Saddam rejimine alternatif olarak değil, gerektiğinde batının bölgedeki çıkarlarına muhalefet edebilecek ülkelere (başta Türkiye) karşı önemli bir koz olmak üzere son derece kontrollü ve amacına uygun kullanılmasının hedeflendiği değerlendirilmektedir.

Dolayısıyla, PKK’nın Kuzey Irak’ı basamak olarak kullanmasına müsaade edilmeyip, Kuzey Irak’taki etkin kürt örgütleriyle uzlaştırılarak, bu oluşumun Türkiye kesimindeki uzantısını PSK gibi esas itibariyle siyasi mücadeleyi benimsemiş bir örgütün ittifakıyla, tamamlayıcı bir misyon yükl enmesi öngörülmektedir.

PKK 1992 yılı içerisinde almış olduğu ağır darbeler neticesinde, içerisine girdiği askeri ve siyasi kriz nedeniyle bu konuda kolaylıkla ikna edilmiştir. İlk etapta PSK ile ittifaka giren PKK’nın, önümüzdeki dönem itibarıyla ülkemizde faaliyet gösteren diğer kürtçü unsurlarla da anlaşmaya varması doğrultusunda emareler görülmektedir.

PKK’nın silahlı terör eylemleri sonucu oluşturulan iç ve dış kamuoyunun yanısıra, aynı şekilde gelişen ve hazır durumda bekleyen iç ve

diş destek gruplarınca sözde demokratik usuller kullanılarak neticeye varılması hedeflenmektedir.

Yeni düzenlemede, Kuzey Irak'taki oluşumu destekleyerek koruma altına alan ABD ve Avrupa'nın, Celal TALABANİ ve Kemal BURKAY'ı devreye sokmak suretiyle ortak tavır alma cihetine gittikleri değerlendirilmektedir. PKK ve Abdullah ÖCALAN, ABD ve Avrupa gibi iki büyük süper güçten gelen Kürt sorununa yeni bir veche verme girişimine, uzun yıllardır kendisine destek veren Suriye ve İran gibi ülkelere güvenerek karşı çıkamamıştır. Bu tavrının altında yatan nedenlerin başında, batı ile ilişkilerini bozmak istemeyen ve üzerindeki terörizme destek veren ülke imajını ortadan kaldırmayı amaçlayan Suriye'nin, PKK'yı tek başına kontrol altına almasının imkansızlığı ile İran'ın da batılı güçlerin zaten İslam Devriminden bu yana giderek artan üzerindeki baskılarına tahammül edemeyişi gösterilebilir.

Yine, Mart 1993 ayının başında PKK ile Hizbullah örgütleri arasında sağlanan ateşkesin ise tam bu gelişmeler öncesinde, cereyan eden durumu farkeden İran'ın Kürt kozunu tamamen batıya kaptırmamak maksadıyla girişmiş olduğu bir operasyon olarak değerlendirilmesi mümkündür.

Netice itibarıyla Abdullah ÖCALAN'ın, önce Celal TALABANİ ardından da Kemal BURKAY ile güdümlü ve zorunlu bir anlaşma yapmak zorunda kaldığı söylenebilir.

Bu değerlendirmelerimize;

-“Yediler” veya “G7” olarak bilinen sanayileşmiş yedi batılı ülkenin son zirve toplantısında Rusya Cumhuriyeti'ne yapacakları yardımı askıya almaları,

-Bosna-Hersek'te Rusya ve Türkiye'nin rızasına muhalif olmayacak bir çözümün acilen gerçekleştirilmesi için ABD'nin yoğun gayretleri, -Bazı basın organlarına da yansıdığı vechile, ABD Dışişleri Bakanlığınca yapılan açıklamada “terörist faaliyetlere karşı olmalarına rağmen PKK'nın silahlı mücadeleyi bırakarak siyasi mücadeleye devam etmesini olumlu karşıladıklarını ve Kürt Sorunu'nun çözümünde demokratik adımların atılmasını istedikleri yönünde beyanatları”

-Saddam HÜSEYİN'e alternatif bir lider bulamayan ABD'nin, herşeye rağmen Saddam'lı bir Irak'ı tercih edebileceğine dair sinyaller vermeye başlaması,

-Ortadoğu ve Türkiye üzerindeki ABD siyasetini belirlemede etkili olan "Carnegie Endowment Fondation" Başkanı ve ABD eski Ankara Büyükelçisi ABROMOWITZ'in önceden planlı, ancak açıklamalara tekabül eden günlere rastlayan Türkiye ve Kuzey Irak seyahati,

-Güvenlik kuvvetlerimizce hazırlıkları en son aşamaya gelen "Bahar Operasyonu"nun, teröristleri kökten temizlemese bile, Kuzey Irak Harekatında olduğu gibi kamuoyu üzerinde oluşturacağı "Güç şov" neticesi, bölücülüğe temayülü olan kitleleri yılgınlığa dercederek, bölücülügü bir avuç azinlığın ütopyasından öteye götüremeyecek olmasına rağmen, ABD ve bazı Avrupa ülkelerinin bölgedeki çıkarlarına ters düşeceği veçhile gereksiz olduğu imajının yaratılarak, engel olunmak istenmesi hususlarını mesned olarak gösterilebilir.

Yukarıda arzedilen değerlendirme ve gelişmelerin ise, bu kadar üst üste gelmesinin tesadüf olarak ele almması mümkün görülememektedir. Görünürde ve kısa vadede, ülkemizi terör belasından kurtarmaya yönelikmiş gibi görülen bu plan, ileride ülkemiz aleyhinde büyük açmazları da beraberinde getirebileceği endişesini uyandırmaktadır.

Bu cümleden olarak;

Günümüzde bir geçiş süreci içerisinde bulunan kürtçü faaliyetlerin, en azından kısa vadede marjinalleştirilmesi için, eski yapısını terkedip yeni yapısını henüz oluşturamadığı bu dönemde üzerine ciddiyetle gitmenin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Bu maksatla ilk etapta; kürtçü unsurların toparlanmasına, manevra yapmasına ve yeniden yapılanmasına firsat tanınmadan, mutlaka "Bahar Operasyonu" ile darbelenmesi gerekmektedir.

Bölücü mihrakların elde edebileceği yeni demokratik mevzileri ele geçirmeden bedef kitleye yönelik olarak, çok yoğun ve sistemli bir şekilde kültürel ağırlıklı karşı-propaganda faaliyetleri yoğunlaştırılmalı, en azından sözkonusu mevzilerin denetim altında oluşması sağlanmalıdır.

Almanya haricindeki bazı Avrupa güçleri ve ABD’nce gündemi belirlendirildiği değerlendirilen bu operasyondan karlı çıkılarak, kürt sorununun önümüzdeki günlerde ülkemizin başına tekrar problem olarak çımasına meydan verilmemelidir. Bu meyanda, ülkemizde faaliyet yürüten bölücü örgütlerin Kuzey Irak kürtleriyle bütünleşmeleri engellenmeli, ülke içerisindeki üst oluşumları (cepheleşmeler) parçalanmalı ve bu konudaki tedbirler acilen hayata geçirilmelidir.

Arz.”

BU RAPORU YAZMAK İÇİN İSTİHBARATÇI OLMAYA GEREK VAR MI?

Evet , işte size bir rapor. Kendi içinde bir bütünlüğü olmayan, olayların gelişimini bir köşe yazarı edasıyla yorumlayan, bolca gazete haberine dayanan bir rapor. Ama bunun adı bir istihbarat raporu. Yazanlar da istihbaratçılar. Yeltsin'in alkolik olduğu konusunda raporda yeralan bilgi ise dünya basınından çok sonraları bu raporda kendine yer buluyor. Neden bu raporun içinde yeraldığı da anlaşılamayan bu bilgi, emniyet istihbaratının kime ve nasıl bir nispet içinde bulunduğunu da gözler önüne sermektedir.

Çünkü yasası ve görevi açısından bu tür istihbarat emniyetin işi değildir.

Yasasına göre emniyet istihbarat ünitesinin görevi " Asayişi sağlamak üzere ülke seviyesinde istihbarat faaliyetinde bulunmaktır".Bu raporda iç istihbarata ilişkin ne bulunduğu sorusunun yanıtı ise açıktadır. Oysa teröre karşı kişisel yorumlar ve tarihi laf salatalarının dışında, rapora baktığınızda istihbarat adına hiç bir şeyin bulunmadığı ortadadır. Aynı sorun MİT için de geçerlidir.

Sonuçta istihbarat öğrenilmesi, çözülmesi gereken bir bilmece olarak karşımızda durmaktadır. Burada yapılması gereken şey eksikleri saptayıp iyi organize olarak akıllı, azimli, bilgili, sabırlı elemanları; teknoloji ile birleştirerek elimizdeki istihbarat birimlerini yenilemek olmalıdır.

Bu alanda yapılması gereken en önemli şey ise istihbarat birimleri arasındaki tartışmaları giderip, koordinasyonu sağlamaktır. Ancak burada polis istihbarat ünitelerinin bazı örgütlerin içine sızmadaki başarılarını da görmezlikten gelmemekte yarar vardır. Bu anlamda işlerini bazı kesimlere karşı iyi yaptıkları ortadadır. Ancak sol örgütlere karşı sağlanan başarı, polis içinde çok iyi bir şekilde örgütlendikleri bilinen radikal dinciler ile Türkiye'nin başına bela olan ülkücü mafya gruplarına karşı sağlanamamaktadır.Buna da yetki ve sorumluluk alanlarının dışında çalışma isteğinin yolaçtığı bir gerçektir. Bir de uygulanan eleman politikasının etkisi tartışılmazdır. Türkiye güvenlik birimlerindeki siyasi kadrolaşmaların acısını çokça çekmektedir.

Bu nedenle profesyonelleşilememekte, kişi ve grupların baskısı altında kalınmaktadır.

DEMİREL, ÇİLLER KAVGASININ SONUCU: GÜÇ, KÖKSAL'IN

MİT Müsteşarı Sönmez Köksal'ın göreve başladıktan sonraki zamanları çokça Başbakan Tansu Çiller ile bir denge oyunu oynamakla geçmiştir. Köksal kendisini görevden almak isteyen Çiller'e karşı Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'den aldığı destek ve medyadaki geniş atağıyla direnebilmiştir. Bu aşamadaki ilk icraatlar Sönmez Köksal'ın makamına sağlam oturmasına yönelik iç düzenlemelerle dikkat çekmektedir. Bununla askerlerin teşkilat içindeki etkinlik ve personel düzeyleri aşağıya çekilmiş bulunmaktadır.

Teşkilat içinde asker personel oranı yüzde 2.5 lara, yönetim kademelerindeki etkinlikleri ise yüzde 10 lara çekilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı ile yapılan protokollere göre bu oranlar 2000 yılında hemen hemen sıfırlanmış olacak. Ancak burada asker kökenli bazı uzmanların düşünülmeden yapılan planlamalar sonucu MİT dışında kalmasından kaynaklanan sıkıntıların da bugünlerden hissedilmeye başlandığı uzmanlarca aktarılmaktadır.Ayrıca Köksal kendisine rakip olarak görülen bazı sivil yöneticileri de MİT içinden dış görevlere göndererek uzaklaştırmıştır.

Ancak gelen yeni kadronun MİT içinden ve sivil unsurlardan seçilmesi önemli sayılmaktadır. Bu dönem içinde MİT bünyesinde halkın ve devlet yönetiminin isteklerine yanıt verecek bazı operasyonel düzenlemelere de gidildiği belirtilmektedir.

APO ŞAM’DAN GETİRİLEBİLECEK Mİ?

Yeni düzenlemelerin bir kısmında halk ve yöneticilerin” MİT neden Apo’yu Şam’dan getiremiyor” eleştirileri etkili olmuştur. Bu yeni anlayış ve oluşturulan birim İsrail gizli servisi MOSSAD ajanlarının geçirildiği türden bir askeri eğitimden geçirilmekte ve bu tür operasyonlara hazır hale getirilmektedir. 1995 yılına kadar MİT içinde APO’yu Şam’dan veya dünyanın herhangi bir yerinden alıp getirecek düzeyde eylem yapabilecek bir kadro bulunmamıştır. MİT’in oluşumu daha çok ” stratejik-analitik” istihbarat faaliyetleri üzerinedir. Ancak özellikle PKK terörünün yarattığı baskı ve diğer istihbarat birimlerinin teşebbüslerine rağmen bu tür konularda başarı sağlayamaması, MİT içinde böyle bir eğitimi de zorunlu kılmış durumdadır. Yani 1996 veya en geç 1998 yılında APO veya başka bir hedefe yönelik MOSSAD türü askeri bir operasyonda MİT’in kullanacağı elemanın yetişmiş olacağı ifade edilmektedir.

Örneğin MİT beşinci kongresini Kuzey Irak’da toplayan PKK’nın bu kongreyi yaptığı salonun askeri timler tarafından basılmasını ve buradaki lider kadronun ele geçirilmesinin yararını askeri kaynaklara aktarmıştır. Ancak askeri kaynakların bu tür bir eylemi gerçekleştirecek yeterli elemana sahip olmadıklarını belirttikleri ifade edilmektedir. Bu baskın yapılammış ama sonrasında Milli Güvenlik Kurulu’nun aldığı bir karar ile 35 bin kişilik bir asker gücüyle Kuzey Irak’ da Çelik Harekatı başlatılmıştır. Bu harekatın başlamasından da ne MİT, ne Dışişleri ne de Bakanlar Kurulu haberdar olmuştur. Çünkü ” Çok Gizlidir ” yapılanlar. Oysa bölgeye asker sevkiyatı dahil, harekatın olası başlama günü dahi yerli ve yabancı basında haber konusu yaplımıştır.

ÇEKİÇ GÜÇ NEDEN GİTMEM DİYOR

Burada yeri gelmişken istihbarat için yaşamsal önemde olan dış politika ve uluslararası ilişkiler bakımından Türkiye'nin nasıl kuşatıldığının da bir örneğini sergilemekte yarar bulunmaktadır. Türkiye Körfez krizinin ardından yaşanan ortamda Kuzey Irak konusunda Çekiç Güç adlı çok uluslu gücün kendi topraklarında konuşlandırılarak Saddam'a gözdağı verimesi konusunda çok gönüllü davranmıştır. Bu Turgut Özal'ın Amerika'nın,Türkiye'ye biçtiği yeni rolü kabulü ve isteklerini yerine getirmesi açısından da çok önemli bir adımdır.

Bu gücün bir müddet sonra ne işe yaradığı ise ortaya çıkmıştır. Saddama gözdağı ve baskı uygulamanın bir aracı olan Çekiç Güç Kuzey Irak'da oluşturulacak Kürt otonomi bölgesinin temillerini atmıştır. Çekiç Güç helikopterlerinin aynı zamanda PKK'nın Kuzay Irak'daki kamplarına malzeme attıkları saptanmıştır. Çekiç Güç ile ilgili olarak dönemin Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş oldukça sert eleştiri ve uyarılarda bulunmuştur. Çekiç Güç helikopterlerinin bölgedeki PKK kamplarına malzeme atmasının önüne geçilmesi için Silahlı Kuvvetler bu tür eylemlerde bulunan Çekiç Güç uçak veya helikopterlerinin düşürüleceğini açıklamıştır. Bütün uçuşlarda Çekiç Güç uçak ve helikopterlerine Türk subaylarının bindirilmesi zorunlluğu getirilmiştir. Bu sınırlamalar Çekiç Güç de asker bulunduran ülkelerin tepsini çekmiştir. Güreş, o dönem yaptığı bir Doğu gezisinde Batman'da odasında konuştuğu gazetecilere Çekiç Güç'den yakınmış ve bunun zararlarını anlatmıştır. Ancak Türkiye siyasetçisi, askeri, istihbaratçısıyla istemediği bu gücü topraklarından çıkarmayı başaramamaktadır. Çünkü Amerika ve diğer gelişmiş Batalı güçler, buna karşı ellerindeki her kozu çok ustaca kullanmakta ve hükümeti de, gözdağıyla etkileyerek Çekiç Güç'ün süresini kendi keyiflerince uzattırabilmektedirler. Buna karşı bir siyasi otorite de kullanılamamaktadır.

Şimdi size Çekiç Güç konusunda bir belgeyi sunmak istiyoruz. Belge bu konuda Türkiye'nin ne keder köşeye sıkışmış durumda olduğunun bir göstergesidir. Kendi toprağından istemediği, aleyhine çalıştığından emin olduğu bir yabancı askeri misyonu çıkartmak için neler çektiğinin bir küçük örneğidir.

TÜRKİYE İSTEMİYOR AMA ONLAR İSTİYOR

Büyükelçi Ünal Ünsal Amerika, İngiltere ve Fransa Büyükelçilerine Çekiç Güç (Provide Comfort) konusundaki kaygılarını iletiyor. Aldığı yanıtlar mı ? … Gelin hep birlikte okuyalım.

"Sayın Büyükelçi Ünal Ünsal, bugün (30 Aralık), ABD, İngiltere ve Fransa Büyükelçileriyle ayrı ayrı görüşerek, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin "Provide Comfort II (PC-II)" Harekatının 30 Haziran 1992 tarihine kadar uzatılmasına ilişkin 24 Aralık 1991, tarihli kararını resmen duyurmuş ve bu konudaki örneği ilişik Nota'yı vermiştir. Görüşmelerin özet tutanağı aşağıda sunulmuştur.

Ünsal, Büyükelçilere, önümüzdeki dönemde, Irak'daki koşulların düzelerek Provide Comfort harekatının uzatılmasına olan gereksinmenin ortadan kalkmasını temenni ettiğimizi, ancak, bu gerçekleşmediği takdirde, Hükümetimizin yeni bir uzatma önerisiyle TBMM'ne gitmesinin güç olacağının değerlendirildiğini, ayrıca, Siyasi Partilerin de 6 ay sonra tekrar bu konuyla karşılaşmak istemediklerinin görüldüğünü, bu durumda, Provide Comfort'un Birleşmiş Milletler veya NATO çerçevesine alınması şeklindeki bir düzenlemeye gidilmesinin sorunu çözebileceğini düşündüğümüzü, bu konunun önce ikili düzeyde ele alınmasının uygun olacağını, daha sonra, danışma mekanizması çerçevesinde görüşülebileceğini ifade etmiştir. Ünsal, TBMM'nin 24 Aralık 1992 tarihli son uzatma kararında önceki kararlardan farklı olarak, Hükümete mevzuat çıkarma yetkisinin verildiğini, Anayasamızın 92. maddesine göre, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası antlaşmalar uyarınca yapılacak kuvvet konuşlandırmaları için, ayrıca TBMM izninin alınmasına gerek bulunmadığından, tatminkar bir düzenleme yapılabildiği takdirde, Hükümetimizce, yeni bir uzatma için, TBMMM'ne gidilmesine gerek duyulmayabileceğini, ancak, doğal olarak, bu hususta Şimdiden kesin bir şey söylenemeyeceğini, 6 ay sonraki siyasi koşullara bağlı olarak, Hükümetimizin konuyu TBMM'ne götürmek isteyebileceğini de belirtmiştir.

Üç Büyükelçi de, önümüzdeki 6 ay içinde Irak'da şartların düzelmesinin ve "Provide Comfort"a ihtiyaç bırakmayacak bir durumun ortaya çıkmasının muhtemel olmadığını ifade etmişlerdir.

ABD BÜYÜKELÇİSİYLE GÖRÜŞME:

ABD Büyükelçisi Richard Barkley, yapılacak danışmaların hangi konuları kapsayacağını sormuştur. Ünsal, danışmaların, TBMM'nin kararı ışığında düşünülen yeni düzenleme dahil, bütün konuları içereceğini ifade etmiştir.

Barkley, Körfez Savaşındaki tutumu ışığında, Almanya'nın PC-II'nin NATO şemsiyesi altına alınmasına nasıl tepki göstereceğini bilemediğini söylemiştir. Ünsal, iki durumun farklı olduğunu, Körfez savaşında, İncirlik'in kualisyon kuvvetlerine açılmasının Türkiye'yi tehdit altına soktuğunu, bu nedenle, talebimiz uyarınca, Almanya'nın çıkardığı güçlüklere rağmen, AMF'in Türkiye'ye gönderildiğini, bu itibarla, Körfez Savaşı sırasında NATO'nun olaya müdahil olmasının doğrudan doğruya tehditle bağlantılı olduğunu ifade etmiştir. Ünsal, büyük ölçüde ABD katkılarıyla yürütülen PC'nin NATO çerçevesine alınmasına, ABD'nin NATO içindeki rolünün vurgulanmasını ve NATO'nun uluslararası sorunlarda rol almasını istemeyen Fransa'nın güçlük çıkarabileceğini; ayrıca, harekat NATO çerçevesine girdiği takdirde, doğal olarak, bütün müttefiklere söz hakkı verilmiş olacağını, NATO çerçevesinde bir düzenlemeye gidilmesi incelenirken bu hususların da gözönünde tutulması gerekeceğini belirtmiştir. Büyükelçi Barkley, Fransızların göstereceği tepkilerin asla kestirilemeyeceğini ifade etmiştir.

Büyükelçi Barkley, harekatın uzatılmasından büyük memnuniyet duyduklarını, bu konudaki güçlüklerin ve yükün ağırlığının Sayın Bakanımızca üstlenildiğinin bilincinde olduklarını; Meclis toplantısından sonra kendisini telefonla arayan Sayın Başbakanımızın, kamuoyundaki yanlış izlenimlerin giderilmesi gerektiğini ifade ettiklerini, kamuoyunu aydınlatmak için daha aktif faaliyet gösterilmesi gerektiği görüşüne katıldıklarını, gazeteciler için düzenlenen gezinin başarılı geçtiğini, belki bu gezilere milletvekillerinin de katılmasının düşünülebileceğini, herhalükarda, bu alanda Türk tarafının telkinleri uyarınca hareket edeceklerini kaydetmiştir.

Büyükelçi Barkley, yeni yönetim ile başlayıncaya kadar, fazla bir şey yapılamayacağını, bununla birlikte, askeri makamların aralarında

görüşebileceklerini, ABD Avrupa Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Oaks'ın 10-12 Ocak'da, Güney Avrupa Müttefik Kuvvetleri Komutanı Oramiral Boorda'nın da 19 Ocak'da Türkiye'ye geleceğini, anılan ziyaretlerin tüm bu konuların görüşülmesi için yararlı bir fırsat oluşturacağını söylemiştir.

Siyasi/Askeri İşler Müsteşarı Connell, Genelkurmay Başkanlığı tarafından yayınlanan "Uygulama Esasları Belgesi"yle ilgili sorunlar bulunduğunu, bilindiği gibi, Provide Comfort'a katılan güçlere NATO/SOFA'nın uygulanması gerektiğine inandıklarını, buna yer vermeyen bir belgeyi kabul etmelerinin güç olduğunu söylemiştir. Ünsal, harekat NATO çerçevesine alındığı takdirde, bu konuda düzenleme yapılmasının da kolaylaşacağını ifade etmiştir.

Connell, PC konusundaki yeni düzenlemenin, 11 Aralık'ta kurulmuş bulunan danışma mekanizmasında ele alınabileceğini belirtmiştir. Ünsal, belirli hususlarda, evvela ikili düzeyde bir mutabakata varılmasının yararlı olacağını ifade etmiştir. ABD Büyükelçisi bu görüşe katılmıştır.

İNGİLİZ BÜYÜKELCİSİYLE GÖRÜSME:

Büyükelçi Peter John Goulden, öngörülen yeni düzenlemenin içeriğini sormuş, Ünsal, bunun henüz genel bir kavram olduğunu, mevcut sorunların aşılması için bir çözüm yolu teşkil edebileceğini belirtmiştir. Büyükelçi Goulden, müttefikler arasında oluşturulan danışma mekanizmasının mümkün olduğunca kullanılması gerektiğine inandıklarını, önemli bir olay olmasa bile, düzenli toplantılar yapılarak bilgi alışverişinde bulunulabileceğini belirtmiştir. Ünsal, bunun yararlı olabileceğini, bu çerçevede, basında çıkan yanlış haber ve yorumların da ele alınarak, bunların süratle düzeltilmesi yollarının araştırılabileceğini ifade etmiştir.

Büyükelçi, Genelkurmay Başkanlığının hazırladığı “Operational Guidelines”ın bazı veçheleri üzerinde mutabakat sağlanamadığının bilindiğini, dolayısıyla, bu belgenin herkesçe kabul edildiğinin söylenemeyeceğini, sözkonusu hususlar üzerinde danışmalara gerek bulunduğunu belirtmiştir.

Büyükelçi bilahare, Meclisde harekata yönelik olarak dile getirilen eleştiriler ve mevcut yanlış izlenimler konusunda Şunları söylemiştir: - Kamuoyunda harekat konusunda ifade edilen bazı hususların gerçeği yansımadığı bilinmektedir.

- Irak’ın toprak bütünlüğününün korunması gereğini vurgulayan bir politika izlenmesi gerektiğine katılıyoruz.

- Irak’lı Kürtlere bu hususun öneminin söylenmesine devam edilecektir.

- Terörizme karşı kararlı tutumumuz bilinmektedir.

- Danışmaların sürdürülerek, Şimdiye kadar yeterli ölçüde eğilinmemiş hususların çözüme kavuşturulması önem taşımaktadır.

- Irak’daki gelişmelere ilişkin danışmalara önem veriyoruz. Nitekim, yapılan her hususta müttefiklerimizi bilgilendiriyoruz. Doğal olarak, bu konuda Türk tarafının da bize bilgi vermesini arzu ederiz. Örneğin, Türkiye’nin Kuzey Irak’daki temasları Kürt liderlerle güvenlik düzenlemeleri konusunda yapılan görüşmelerle ilgili olarak bilgilendirilmemiz, sizin yaklaşımlarınızı anlamamıza yardımcı olacaktır.

Zaho’da müttefik ülkeler temsilcileri arasında daha yakın bilgi alışverişi yapılmasından memnuniyet duyarız. Buradaki personelimiz, yapılan temaslar konusunda münferit raporlar hazırlıyor. Bu raporlar, MCC durum raporlarında da kullanılıyor. 5-10 Ocak tarihlerinde muhalefetteki İşçi Partisi liderlerinden Michael Meacher, “Westminster Foundation For Democracy” adına Kuzey Irak’ı ziyaret edecek. Kendisi, dönüşte Ankara’ya uğrayarak, temasları hakkında bana da bilgi verecek. Bu bilgileri size de iletmek isterim.

- Bosna-Hersek konusunda, hiç bir ülke İngiltere ve Fransa kadar çaba göstermiyor. Yardımın aksamadan sürmesi, güvenli, bölgeler kurulması ve sözlü tehditler, yaptırım uygulamaları yoluyla Sırplara baskı yapıyoruz.”

Ünsal, Meacher’in, Irak’a gitmeden önce, Türkiye için hassasiyet taşıyan konularda aydınlatılmasının önem taşıdığını ifade etmiş, Goulden, bunun yapılacağı yanıtını vermiştir. Ünsal, Bosna Hersek konusunda ise, önemli olanın alınan sonuç olduğunu, saldırıların sürdüğünü, insanların katledilmesine devam edildiğini belirtmiştir. Büyükelçi Goulden, bu hususu kabul ettiğini söylemiştir.

Goulden, Bağdat’a Büyükelçi atandığına ilişkin basın haberlerine değinmiştir. Ünsal, düzelterek, çok yakında Maslahatgüzar göndereceğimizi; Sayın Başbakanımızın defalarca belirttiği gibi, uluslararası toplumla birlikte hareket etmek yönündeki politikamızın sürdüğünü, her vesile ile Irak’a BM kararlarını uygulaması gerektiğinin anlatıldığını, öte yandan, Türkiye’nin durumunun diğer müttefiklerden farklı olduğunu, Irak’ın komşu bir ülke olduğunu, bu itibarla, Türkiye’nin Irak’da olup biten hakkında ilk elden bilgi almasının ve mümkün olduğunca Irak yönetimini etkilemeye çaba harcayabilecek bir konumda bulunmasının önem taşıdığını belirtmiştir.

Büyükelçi Goulden, bu konuda bazı riskler olabileceğini, Saddam Hüseyin’e, ABD yönetimini sınadığı, sorunlar çıkardığı, Türk kamyonlarının bombalandığı bir dönemde, yanlış bir mesaj verilebileceğini söylemiştir.

Ünsal, Irak’a yanlış bir mesaj verilmeyeceğini, Türkiye’nin tutumunu yumuşattığı konusunda bir izlenime kapılmamasının sağlanacağını ifade

etmiştir. Goulden, bu beyan karşısında memnuniyetini dile getirmiş ve Maslahatgüzarımızın gidiş tarihi belirlendiğinde, Koalisyon ülkelerine bilgi verilmesinden müteşekkir kalacaklarını kaydetmiştir.

FRANSA BÜYÜKELÇİSİYLE GÖRÜŞME:

Fransa Büyükelçisi François Dopffer, Ünsal'ın açıklamaları konusunda, hemen bir yorumda bulunamayacağını, bu hususları Paris'deki diplomatik ve askeri makamlara ileteceğini belirtmiştir. Büyükelçinin, düşünülen yeni düzenleme bakımından sadece BM veya NATO çerçevesinin mi öngörüldüğüne ilişkin sorusuna cevaben, Ünsal, bunların bizim hatırımıza gelen seçenekler olduğunu, müttefiklerimizin başka yararlı fikirleri olursa, bunları da incelemeye hazır bulunduğumuzu ifade etmiştir.

Büyükelçi Dopffer, Cumhurbaşkanı Mitterrand'ın ziyaretinin çok yararlı geçtiğini, Cumhurbaşkanının özel bir ziyaret için Türkiye'yi seçmesinin önem taşıdığını, Mitterrand'ın Sayın Başbakanımızla görüşmesinde, -ki bu görüşme, resmi ziyaret sırasında yapılandan çok daha muhtevalı olmuştur- Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması gereğini çok kuvvetli ifadelerle vurguladığını, dün de Fransız Dışişleri Sözcüsünün Irak'ın 32. paralelin Güneyindeki uçuş yasağını ihlaline ilişkin açıklamasında Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması gereğine yer verdiğini söylemiştir. Ünsal'ın görüşmenin tutanağını okuduğunu söylemesi üzerine, Dopffer, tutanağın Sayın Demirel ve Mitterrand arasında kurulan kişisel "rapport"u yansıtamadığını, bu kişisel ilişkinin çok iyi şekilde kurulmuş bulunduğunu ifade etmiştir.

Büyükelçi Dopffer, bilahare, ABD'nin Kıbrıs'a silah satışlarını yasaklaması konusundaki görüşümüzü sormuş, Ünsal, bunun yeni bir uygulama olmadığını ve pratikte bir etkisi olmayacağının sanıldığını belirtmiştir."

KELLE AVCISI EĞİTİMİ VE SONUÇLARI

Evet topraklarındaki bir askeri gücü kaldırmak için Türkiye böyle terliyor. Her 6 ayda bir yaşanan sıkıntılar ve herkesten yükselen bu güç gitsin isteği, ne yazık ki uygulanamıyor. Hükümet kıvranıyor, parlamento direniyor, kamuoyu karşı çıkıyor ama sonuç alınamıyor. Türkiye'nin istekleri dışında Kuzey Irak'da bir Kürt otonomisi sağlanmış durumda.

Olaylar giderek bir Kürt devletine yöneliyor. Çekiç Güç Türk semalarından çıkıp Kuzey Irak'a uçuyor, oradan dönüyor. Yıllardır bu böyle sürüp gidiyor. Türkiye ise ne yapacağını bilemiyor. İşte herşeyi etkileyen siyasi güç eksikliği böyle kararsızlıklarla gelecek üzerindeki ipotoğini sürdürmeye devam ediyor.

Bütün bunlar Türkiye'nin içinde bulunduğu karmaşanın bir göstergesidir.

Böyle bir ortamda Türkiye'nin Kürt terörünün de baskısıyla istihbarat yapısında yeni eğitim modelleri ve eleman politikaları konusunda aldığı kararlar doğru mudur? Örneğin " Kelle avcısı eğitimi" konusu iyice düşünülmüş bir karar mıdır? Yoksa bir baskının sonucu mudur? Türkiye İsrail tipi bir devlet terörü ile yüzünü çevirdiği Batıya veya çağdaş

dünyaya ne kadar yaklaşabilecektir? Bunların değerlendirmesi hiç mi hiç yapılmamaktadır. Yapılan işlem bir baskının sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Gününü kurtaran devlet anlayışı gelecek konusunda belirsizlikleri ve kamburları beraberlerinde taşımaktadırlar. MİT, CIA, MOSSAD arasındaki ilişkilerin bu kapsamda yeniden gösden geçirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca Sönmez Köksal'ın göreve gelmesinin ardından ortaya MİT'in yetkilerinin genişletilmesi sorunu çıkmıştır. Ancak gariptir bu tartışmayı başlatan taraf MİT değildir.

MİT ADINA ONDAN HABERSİZ İSTENEN YETKİYİ KİM KULLANACAK

Hürriyet gazetesindeki bir haberle başlayan tartışmada MİT içinde yeni yetki isteklerinin geliştiği kamuoyuna yansımıştır. Bu konuda özellikle Hürriyet gazetesindeki köşesinden Oktay Eşki MİT'i eleştiren yazılar yazmıştır. Uygulamanın Alman Gestapo teşkilatının çalışmasını hatırlattığını belirtmiştir. Çok da haksız değildir. Yapılmak istenen MİT gibi kapalı bir kutu için söz konusu olduğunda nelere varılacağı, Türkiye gibi ülkelerde pek de bilinememektedir. MİT yurt içinde ve dışında kişileri gözaltına alma , tutuklama ve sorgulama yani operasyon düzenleme yetkisi istemektedir. Ancak bu zaten MİT'in iç hizmet yönetmeliğinde bulunan bir yetkidir. Dış operasyonel faaliyetlerde MİT'in bu yetkisi vardır ve kullanmaktadır. Bu yetkinin kaynağı yasasının kendisine tanıdığı yönetmelik düzenlemesiyle halledilmiştir. MİT iç operasyonel çalışmalarında da elemanlarını gerekirse en az polis kadar yetkili kılabilmektedir. Bu da yine yönetmeliğinden gelen bir uygulama yetkisidir. Ancak iç operasyonlarda şart Müsteşarın bu operasyon için izin vermesidir. Gerçi MİT'in yasal zemin arayışı mutluluk vericidir.

Ancak bu uygulamanın sınırsızlıklarından endişelenen aydınlar ve kamuoyu olumsuz tepki verince bu istek konusunda yeni bir yasal metin gündeme getirilememiştir. Tartışmalar halen devam ettirilmektedir. MİT'in elinde bulunan bir yetkinin tekrar verilmesini istemenin ne gibi bir amacı olabilir? Yanıtlanması gereken soru budur. Kendilerine bu soruyu yönelttiğimiz MİT yetkilileri bu konuda herhangi bir taleplerinin bulunmadığını, kamuoyundaki tartışmaların kaynağının kendileri olmadığını belirtmektedirler. Hangi kaynakların MİT adına bu talepleri dile getirdiği de bilinememektedir. Ancak yapılan yorumlar iki temel yapıdan oluşan bir istihbarat teşkilatı isteğinin bunda etkili olduğu şeklindedir. Özellikle sadece dış istihbarat alanında çalışması istenen MİT'in diğer birimlerinin dağıtılması yönündeki isteklilerin bu talepleri gündeme getirdiği ifade edilmektedir.

Operasyon yetkisi konusunda Yeni Forum dergisinde -Kasım 1994- emekli General Suat İlhan şunları yazmaktadır:

” İstihbarat, kısacası haber-bilgi toplama ve değerlendirme işlemi, kuruluşların hatta kişilerin her tür faaliyetlerinde ilk ihtiyaçlarını , çalışmalarının ilk adımını oluşturması gerekir. bütün alanlarda görülen hızlı değişim ise istihbarat ihtiyacını gün gün arttırıyor. Yapılan ve yapılmakta olan sayısız deney sonuçlarından veya çalışma birikimlerinden yararlanılmadan bir işe başlanması düşünülemez. Aynı deneyleri yapıp, aynı birikimlere ulaşmak için zaman ve güç harcanması istihbarat çalışmaları ile önlenebilir. İstihbarat zannedildiği gibi , sadece güvenlik için yapılan bir gizli çalışma değil, her konunun ihtiyacı olan ve özel eğitimi gerektiren bir hizmet ve meslek alanıdır.Bütün kurumlarda ve faaliyet alanlarında ilerleme sağlanması için son bilgilere sahip olunması gerekir. Ne yazıkki sivil istihbarat işleri için ne bir okul, üniversitelerimizde ne bir bölüm, ne bir kürsü bulunuyor. Hatta konu ile ilgili bir kaç günlük seminer dahi düzenlenmiyor. Kurumlara istihbaratla ilgili değil birim teşkili, sorumlu küçük bir memur bile atanmıyor.

Elbetteki bunların olmadığı yerde istihbarat da olmaz. Bu büyük eksikliğin sorumlusu bilgi yetersizliği olan politikacılar ve üst düzey bürokratlardır. Yaratılan boşluğun yasal sorumlusu ise kamu kuruluşu olarak MİT dir. Yokluklar, boşluklar akla şu soruyu getiriyor: Bütün bu özel ve kamu kurumları istihbarat yapmadan mı çalışıyorlar? Şüphesiz ihtiyaçların zorlamasıyla birşeyler yapılıyor. Ancak sistemsiz , ilkesiz ve dağınık olarak çalışılıyor. Hatta çoğunlukla yapılan işin istihbarat olduğu dahi bilinmiyor. Vurgulamaya çalıştığımız husus özel olarak eğitilmiş personelle yapılan teşikilatlı, kurumlaşmış istihbarat faaliyetleridir. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiliyor. Sanayi toplumu için istihbarat ihtiyacı ilgililerce anlaşılmaya , yetersiz de olsa önlemler alınmaya başlanmıştır. Girmekte olduğumuz bilgi toplumunun temel girdisi de ürünü de bilgidir. Girdi bilgilere dünyanın neresinde olursa olsun sahip olabilmek için gelişen iletişim tekniğinden olabildiğince yararlananan, her düzeyin ihtiyacına uygun bir istihbarat kuruluşu gerekir. Bakanlıklar diğer kamu kurumları ve örgütlü toplum (sivil toplum) kurumları dahil bütün kuruluşların kendi alanlarında dünyadaki gelişmeleri cok yakından izlemeleri , gelişmeleri için bilgi toplamaları zorunludur. Araştırma faaliyetlerine ayrılan kaynak oranları gelişmişliğin ölçüsü olarak değerlendiriliyor. kendi konumuzda başkalarının yaptıklarını araştırmaları

izlemeden, başkalarının ulaştığı noktaları kendi araştırma çalışmalarımız için hareket noktası yapmadan harcanacak emek ve zamana kayıp gözüyle bakılabilir. Çağı yakalamak, çağa ulaşmak, gelişmeleri gecikmeden izleyebilmek ve özgün katkılarda bulunmakla mümkün olabilir. Araştırma ve geliştirme dahil her konu, her alan , her kurum kendi ihtiyacına yönelik bilgi toplama sistemini, kısaca istihbarat ağını kurmuş olmalıdır.

Milli eğitim çalışmalarımızı örnek alabiliriz: Bakanlıkta bilgi toplama ve yayma genel müdürlüğü kurulmalı ve dış dünyada eğitim konusunda yapılan çalışmalar yakından izlenmeli, yayma biriminin çıkaracağı bülten, dergi ve kitaplarla bakanlığın birimlerine eğitim alanındaki yenilikler, gelişmeler duyurulmalıdır. bütün bakanlıklar ve kurumlar benzer ihtiyaç içerisinde bulunuyorlar.

Bilgi toplama görevi verilenler ilk iş olarak yurt dışı görev isterler.

Gerekçe tam bir aldatmacadır. Artık güvenlik dışı bilgilerin yüzde 99'u ha tta tamamı her yerde bulunabilen açık kaynaklardan elde edilebiliyor.

Yurtdışına kimseyi göndermeden konuyla ilgili yayınlar elde edilerek tercüme ve değerlendirmeleri yurt içinde yapılabilir.Yurtdışında dışişleri bakanlığı personeli ve askeri ateşelerin dışında kalan görevlilerin yaptıkları işleri görenlen bilir. Nasıl seçiliyorlar ve ne iş yapıyorlar gerçekten incelemeye değer. Ataşelerin diplomatlarla uyumlu çalışmalarını sağlayacak bir yönetmelik Ulusu hükümeti tarafından yayımlandı.

Uygulanmadığı gibi aransa bulunabileceğini sanmıyorum.

Her toplantıda ilk söz istihbaratın olmalıdır.

İstihbarat konusunu son günlerde tekrar gündeme getirilen MİT görevleri sebebiyle ele alıyorum.

MİT önceleri stratejik istihbarat yapardı. Bütün konular ilgi alanına girerdi. Aslında kurum olarak gene öyle. Fakat bu ölçüde yaygın bir çalışma günümüzde mümkün değil. Eskiden de gereğince yapılamıyordu.

MİT esas olarak iç ve dış güvenliğe yönelik haber ve bilgi toplamalı, diğer alanların sadece tehdit yaratan yönleri konusunda, kurumlardan toplayacağı haber ve bilgilere dayanarak değerlendirme çalışmaları yapmalıdır. MİT eskiden olanın aksine, bakanlıklara ve diğer kurumlara

sürekli olarak bilgi vermemeli, onlardan bilgi almalı, bu kurumlar MİT’in güvenlik çalışmaları için kaynak oluşturmalıdır. bakanlık ve kurumlar ihtiyaçların, kuracakları bilgi toplama sisteminden kendileri karşılamalı, güvenlikle ilgili olan konu ve bilgileri MİT’e ulaştırmalılar.

Bugüne kadar MİT ‘in görevleri üzerinde tartışmalar, her defasında faaliyet alanının daraltılması ile sonuçlanmış, bir çok konuda eli kolu bağlanmış ve bazı alanların sahipsiz kalmasına sebep olunmuştur.

MİT’e gözaltına alma ve operasyon yetkisi verilmeye çalışılması yadırganıyor.

Sorgulamasız istihbarat olmaz. Gözaltına almadan da sorgulama yapılamaz.

İstihbaratta iz üzerindeyken başkasının gelip operasyon yapmasını beklemek da mümkün değildir. Dünyada bu yetkileri elinden alınmış bir teşkilat olduğunu sanmıyorum; çünkü çalışamaz ve işini yapamaz.

Yunan istihbarat teşkilatının Türkiye’ye karşı yaptıkları ortada.

Türkiye’de yasal olarak, yapılanlara cevap verecek kuruluş bulunmuyor. Bir ülke , bir toplum bu kadar sahipsiz bırakılamaz. MİT istihbarattan başka şey yapmaz derseniz, pisikolojik savunma gibi devler devi bir toplum ihtiyacı bile öksüz kalır. Yasalarla hak verilmesinden korkmamalı. Yanlış yapanı cezalandırma yolunu açmak gerekir. Yoksa yeni yeni kuruluş ihtiyaçları çıkar veya toplumu ve ülkeyi dış güçler kemirir dururlar.”

İlginç bir yazı. Aslında istihbarat üzerine yapılan bir kısım değerlendirmeler doğru olmakla birlikte, MİT in bu tür yetkilerinin bulunduğunu bilmesi gereken bir uzmanın neden bunu varolan bir şeyi yok sayarak savunduğunu anlamak zor olmaktadır.

İSLAMCILAR NASIL BİR MİT İSTİYOR

Bu tartışmalara islamcı kesimde uzak duramamaktadır. Türkiye için MİT

tarafından yapılan tehdit unsuru sıralamasında 1995 için PKK' ile atbaşı, hatta ondan bile bir adım önde bulunduğu raporlara geçirilen şeriat istekçisi islamcılar, MİT'e büyük ilgi duyan grupların başında geliyor.

Bu ilgi karşılıklı olarak devam ediyor. Örneğin MİT ANAP döneminde tarikat ehli olan ve islamcı emniyet kadrolaşmasıyla ünlü İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu ile diğer islamcı -muhafazakar bakanlara ve bürokratlara Türkiye'de yükselen islami terör eylemleri konusunda brifing verdiğinde bu kadro anlatılanları gülerek karşılamıştır. Ancak 1993-1994 yıllarında islami terör Türkiye'de gerçekten etkili ve başedilmesi zor bir yapı haline gelmiştir.

İslamcı kesimin MİT içindeki değişimle ilgili görüşü 12 Aralık 1994 günü Zaman gazetesinde yer almıştır. Araştırmacı Mehmet Yale imzasıyla çıkan yorumda şu görüşlere yer verilmiştir:

" Son günlerde basında MİT ile ilgili bir çok haber ve bazı değerlendirmeler çıkıyor. Daha önceleri MİT, CIA ilişkilerine dikkat çekilirken şimdilerde MİT-MOSSAD ilişkileri gündemde. Gerekçe Türkiye'nin içişleriyle ilgili; yani terörle mücadele. PKK terörü, şimdilik senaryoları Türk filmine benze de ' islami terör ' dedikleri şeyle dengelenmek isteniyor. Bunun için yeni bir birim oluşturulduğu, bu birimin kuruluşunu haklı çıkaracak provakate eylemlerin her zaman için söz konusu olabileceği öne sürülüyor. Bu sebeple bazı zinde güçlerin Terör ile Mücadele Kanun Tasarısını zaruri gördükleri ve kanunlaşmasını istedikleri ifade ediliyor. Kısacası MİT'in dışa yönelik olarak ve dış istihbarat için çalışmasını, kuruluş felsefesine de dikkat çekilerek bazı güç odaklarının istemediği açık. Halbuki artık MİT'in dışa açılacağı, gençleşeceği ve Dışişleri Bakanlığı ile müşterek çalışacağı yolundaki haber ve umutlar, son günlerde etkili bir varlık göstermeyen bazılarımız adına çoklarını sevindirmişti.

Netice olarak, sivil başkanı Sönmez Köksal Bey’le MİT’te reform bir kez daha gündeme gelmişti. MİT ‘in artık dışa açılacağı ve Dışişleri Bakanlığı ile koordineli çalışacağı söyleniyordu. Bunun için MİT’te daha fazla sivilleşmeye, daha fazla gençleşmeye ve daha fazla fonksiyonerliğe gidilecekti. Fakat bu reform istekleri anlaşılan bazılarını rahatsız etti.

Kendi ülke çıkarları için tehlikeli bir gelişme olarak görenler oldu.

Türkiye çıkarları bir kez daha rafa kaldırılacak gibi gözüküyor. Halbuki buna kimsenin hakkı yok. Demokratikleşme olarak takdim edilen tasarının yasallaşması durumunda ülkenin iç bünyesinde yepyeni ve kapanması zor gedikler açılacak. Bu endişe geniş halk kesiminde çok yaygın. Keşke MİT’te reform fırsatı kaçırılmasıydı. Bu reforma paralel olarak sivil istihbarat kurumları da takviye edilebilseydi. Yine de umutluyuz. Sağduyu, birbirimizle boğuşmayı ve ülkeyi telafisi imkansız kamplara ayırmayı reddediyor.”

İslamcı kesim MİT üzerinde çok hassas davranmaktadır. Bunda en zor ulaşabildikleri kurumların başında MİT’in yeralmasının payı büyük olsa gerektir. MİT içinde islamcı kesime en yakın bulunan müsteşar Burhanattin Bigalı olmuştur. Bigalı görevini sona erdirmeden önce Suudi Kralı‘nın özel davetiyle Suudi Arabistan’a gitmiş, burada Kral Fahd ile birlikte kutsal yerleri gezerek hacı da olmuştur. Dönüşünde de MİT içinde ilk kez mescit açtırmıştır. Mescit önceleri sadece müsteşarlıkta görevli erler için kullanıma açılmıştır. Daha sonra buna isteyen memurların ve büro personelinin de katılabileceği belirtilmiştir. Cuma günleri de toplu namazların kılınması uygulaması gelmiştir. Bu namazlar Diyanet İşleri Başkanlığı‘nın görevlendirdiği imamlar tarafından kıldırılmıştır. Ancak uygulamada Bigalı‘dan sonra değişiklik olmuş, namaz kılmak isteyen erler için mescit açık tutulmuş, ancak diğer personele kapatılmıştır.

Bigalı‘nın dönemi MİT içinde sorunsuz geçmiştir. Bigalı veda konuşmasında :

” Ben teşkilatın etkinliğini bir sis gibi yoğun, şefaflığını ise bir tül gibi sağladım” diyerek dönemini özetlemiştir.

Bu konuda islamcı çevrelerin başlarına gelen her olayı MİT adıyla açıklamaya çalışmaları da bir başka ilgi çekici noktayı oluşturmaktadır.

DRAMATİK BİR ÖLÜM ÖYKÜSÜ VE MİT'İN YAZILI AÇIKLAMASI

Kutlular, kızını MİT'in öldürdüğünü iddia ederken şunları söyler: " 28 yıldır basın dünyasında. 38 yıldır da Nurcu hareketin vitrinindeyim. Devletin belli bir ideolojisi var. Devletin bugün en çok korktuğu şey, irticadır, şeriattır, islamiyetin gelmesidir. Şimdiye kadar değişik zamanlarda bir çok tehdide ve anlaşma önerisine maruz kaldım. Beni öldürseler kahraman yapacaklar. Cemaatte birbirine kenetlecek ve daha güçleneceti. Ancak beni yaşarken öldürmeyi, itibarımı kırmayı tercih ettiler. Cemaate 'Büyüttüğünüz adama bakın , kızı eroinman, ailesi perişan, namusu perişen imajı yaratmak istediler. "

Peki Kutlular, MİT'in kızına karşı böyle bir hareket gerçekleştirebileceğini nereden anlamış olabilir. Klasik ve geçerli bir yola başvurmuş; mafyaya gitmiş. Evet mafyaya. Kutlular İstanbul'da uyuşturucu işiyle uğraşan bir mafyaya başvurarak kızına eroini şırınga eden Hayri Adıgüzel adlı kişiyle ilgili bilgi ister. Bakın sonrasında neler oluyor. Kutlular anlatıyor:

" Kızıma eroin verdiği söylenen şu Hayri Adıgüzel hakkında bana bilgi getirin dedim. O da kabul etti. Bana ertesi gün telefon etti. ' Abi beni bu işe karıştırma 'dedi. Düşünün bu adamın işleri zaten bu. Bu adamlar polisten korkmaz ama MİT'ten çekinir bunlar. Demekki işin içinde MİT var."

Evet Kutlular uyuşturucu mafyasından aldığı böyle bir tiyo ile olayın arkasında MİT'in olduğunu savunuyor.

MİT ise buna tarihinde ikinci kez (ilk açıklama İlhami Soysal'ın kaçırılması olayıyla ilgili) yaptığı genel yazılı açıklama yoluyla yanıt veriyor:

" Yeni Asya Gazetesinin 21 Eylül 1995 tarihli baskısında Vildan'ı MİT

öldürdü başlıklı bir haber yeralmıştır. Gazetenin imtiyaz sahibi Mehmet Kutlular'ın açıklamalarına dayanan sözkonusu habere bazı dergi ve gazetelerde yer vermiştir. Mehmet Kutlular'ın cemaati karşısında düştüğü üzücü durumu saptırmak amacıyla milli bir kuruluş olan MİT'i hedef olarak

göstermesi esef vericidir. MİT inançlara ve özgür düşünceye saygı gösterilmesini şiar edinmiş milli bir kuruluştur. MİT çalışanları Anayasa'da yansımasını bulan Atatürk ilkelerine, çağdaş düşünceye ve laikliğe inançla bağlıdır. Mehmet kutlular tarafından yapılan muhayyel ve herhangi bir dayanağı olmayan haberle MİT Müsteşarlığının hiç bir bağı olmadığı ve bu doğrultuda yasal haklarını kullanacağı kamuoyuna saygı ile duyurulur."

Evet, her ideoloji ve inanç sisteminin kafasındaki ve elinde olmasını istediği MİT farklı farklı. Bazen de her olaydan sonra suçlanabilecek bir MİT'in elde olması hayırlı ve karlı gelmektedir insanlara.

YUNAN İSTİHBARATI KORKUSUYLA YAPILMAK İSTENEN

Ama herkesin üzerinde birleştiği bir konu MİT'in bugüne kadar yanlış işlerde ve istihbarat dışı faaliyetlerde kullanılarak yıpratıldığı. Bunun için de bir yeniden yapılanma ve MİT'in demokratikleştirilmesi ilkesinde herkes hem fikir gözüküyor. Peki MİT demokratikleşirse Yunan istihbaratı bizi yutar mı? Bu bazı kafalardaki garip, nedenleri anlaşılamayan bir soru olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle bazı çevrelerce Yunan istihbaratı Türkiye'deki her olayın faili gibi gösterilerek bir yerlere varılmak istenmektedir. "Yunan istihbaratının Türkiye üzerine yaptıkları" gibi söylemlerle ortaya çıkanlar; yaşlı, asker - sivil çekişmesi dorukta olan ve elemanları arasındaki çatışmalar kaosa dönüşen Yunan istihbaratının, Türkiye'de büyük eylemler yapabilmesinin mümkün olmadığını bilmelidirler de. Bu konunun uzmanlarının değerlendirmesi bu yöndedir.

Hele Yunan istihbaratının 1995 İstanbul Gaziosmanpaşa olaylarında kışkırtıcılık yaptığını söyleyenlere, yerli ve yabancı uzmanlar sadece gülerek yanıt vermektedirler. Ancak Yunan gizli servisinin yaptıkları diye başlayan cümlelerde bunların ne yaptıkları konusunda bir bilgi verilmemektedir. PKK destekli politikalar Yunanistan'ın resmi görüşüdür ve bu yönde bütün Yunan kurumları çalışmaktadır. Yunan pisikozu ile yaratılmaya çalışılan hava MİT'de bugünkü yolun dışında başka bir yapılanma arayanların bulunduğunu gözler önüne sermektedir. Bu korkuya dayanan bir yapılanmadır. Doğru olan şey ise duygusallıktan ve yanlışyönlendirmelerden kaçınarak yeniden yapılanmaktır. En önemlisi MİT açısından demokratikleşme ve sivilleşme treninin bu kez kaçırılmamasıdır.

Bunun önüne korkulardan bir duvar örülmemesi gerekmektedir.

Bu fırsatın da kaçırılması durumunda özellikle Ortadoğu, Balkanlar ve Kafkasya'da Türkiye'yi önemli sorunların beklediği bir dönemde, Türkiye en büyük kötülüğü yine kendi eliyle kendisine yapmış olacaktır. Çünkü buralarda halen devam eden sıcak çatışmaların ötesinde büyük bir istihbarat ve nüfuz alanı yaratma çabası hatta kavgası bulunmaktadır. Bu kavgada

Türkiye’nin rakipleri arasında Amerika, Rusya, Almanya, İngiltere ve Fransa gibi ülkeler yeralıyor. MİT’in rakipleri de bu ülkelerin gizli servisleri olmalıdır.

RUSLAR TÜRKİYE’YE NASIL BAKIYOR

Rus gizli servisi 1995 de piyasaya çıkardığı ” Beyaz Kitap-Rus Gizli Servisleri” adlı kitap da Türkiye üzerine ilginç analizler yapmaktadır.

Ruslara göre Türkiye; Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan , bütün Kafkasya açısından bir tehdit oluşturmaktadır. Bu tehdit giderek ilgi artışı şeklinde gelişmektedir.Rusya’nın bölgedeki etkinliği zayıfladığında bunu dolduracak ülke de Türkiye’dir. İran ‘ın bu konuda bir şansı bulunmamaktadır. Rusların bu değerlendirmelerinde ilginç olan bir nokta ise Türkiye’nin Batı çıkarları ile birlikte bölge üzerinde Rus çıkarlarına karşı olduğunun vurgulanmasıdır. Oysa bölgedeki petrol konusunda Türkiye’nin etkinliği konusunda Batı da ikiye bölünmüş durumdadır. Bu konuda İngiltere Ruslardan yana tavır almış durumdadır. 137 seçilmiş devlet görevlisi tarafından yazılan kitapta Türkiye’nin NATO üyeliğinin Rus çıkarlarına karşı kullanılabileceği de dile getirilmektedir. Ayrıca Orta Asya üzerindeki konvansiyonel silah dengesinin “Şimdilik” Rusya’nın lehinde olduğu ancak bunun her an değişebileceği de bu rapor kitap da kaydedilmektedir. Bu bölgede Türkiye, İran ve Afganistan’ın etkinlğine dikkat çekilmektedir.

Dile getirilen kaygılar karşısında Rusya’nın bölgedeki etkinliğini korumak için rakip gördüğü Türkiye üzerinde istihbarat oyunlarına başvuracağı açıktır. Bir tehlike daha önlem için MİT’i beklemektedir.

LOJMAN İSTİHBARATÇILARI

MİT kaynaklarını en rasyonel şekilde kullanmak durumundadır. Oysa MİT kendisine sağlanan ekonomik olanaklardan önemli bir bölümünü son derece plansız ve gereksiz olarak lojman yapımına harcamıştır.

Örneğin 1980 sonrası bütçe ödeneklerinin (Örtülü ödenekten gelen istihbarat harcamaları hariç) yüzde 90'nı lojman yapımında harcanmıştır.

Oysa MİT elemanlarının lojmanlarda oturtulması bir başka büyük sakıncayı oluşturmaktadır. Askerler tarafından 1978 sonrasında elemanların evlerine gidiş ve gelişlerinde terör nedeniyle ortaya çıkan sorunlar üzerine başlatılan uygulama, yine asker gelenkelerde varolduğu gibi devam ettirilmiştir ve ttirilmektedir.Bu uygulama gizliliği ortadan kaldırmakta ve 1920 li yıllardaki (P) teşkilatının içine düştüğü sorunları yeniden yaşanır kılmaktadır. Tarihinden ders alması gereken en önemli kuruluş MİT olsa gerektir. Lojmanlarına hapsolan, toplumla ilişkilerini sınırlayan, sosyalleşemeyen ve gelişimin karşısına kabuğuna çekilmiş, muhafazakar anlayışların kalesi gibi dizi dizi lojmanlar ile çıkan bir istihbarat örgütü başarılı sayılabilir mi?

Teşkilatın ideolojisi olarak aktarılan milliyetçiliği kabartılmış merkez sağ ve sol yapılanma, kendine uygun eleman modelini de bugünkü yapıda oturtmuş gözükmektedir. Sönmez Köksal'ın bizzat TBMM de yürüttüğü kulis çalışmaları sonrasında 11 Kasım 1994 günü TBMM 'ye sunulan ve MİT çalışanlarının emeklilik ve kıdem esaslarını yeniden düzenleyen yasa teklifi yeniden yapılanmaya ve 2000'li yılların genç elemanlarına teşkilyat içinde kadro açma amacını taşımaktadır.

MİT TARİHİNDEKİ EN BÜYÜK KADRO OPERASYONU

Yapılan operasyon MİT içinde bugüne kadar yaşananlar arasındaki en büyük kadro operasyonu olma özelliğini taşımaktadır. Kalıcı düzenlemeleri içermektedir. Sonuçta yaklaşık 600 kişi emekliye ayrılmıştır. DYP, SHP, ANAP'ın ortak imzasıyla verilen teklife göre MİT bünyesinde kadro karşılığı sözleşmeli çalıştırılan personel dahil (MİT içinde bir ikilik nedeni de sözleşmeli personel uygulaması olmuş ve bu nedenle fazla para alanlar kurum içinde eleştirilmiştir) memurlardan: 1-Müsteşar Yardımcısı, Başkan, Hukuk Müşaviri, Öğretim Kurulu Başkanı, Başkan Yardımcısı, Hukuk Müşavir Başyardımcısı, Müşavir Başmüfettiş, Öğretim Kurulu Üyesi , Başmüşavir ; 60 yaş.

2-Daire Başkanı, Hukuk Müşavir 1. sınıf yardımcısı, Başmüfettiş, Öğretim Üyesi, Müşavir; 58 yaş.

3-1. Sınıf İstihbarat Uzmanı, 1. Sınıf Uzman, Hukuk Müşaviri 1. Sınıf Yardımcısı, Müfettiş,Öğretim Üyesi, Müşavir, Savunma Sekreteri, Daire başkan yardımcısı, Öğretim Üyesi Yardımcısı; 56 yaş.

4-2. Sınıf İstihbarat Uzmanı, 2. Sınıf Uzman, Hukuk Müşavir 2. Sınıf Yardımcısı, Müfettiş Yardımcısı, Öğretim Üyesi Yardımcısı; 54 yaş

5-Diğer kadrodakiler; 52 yaşlarını dolduranlar emekliye ayrılırlar.

Bu yasayla MİT de amaçlanan olay eskiyi temizlemek ve genç kalmayı sağlamaktır. Yasayla ilgili MİT gerekçesi ise şöyledir: " Sözü edilen nitelikteki ağır çalışma şartları altında 25 yaşında teşkilatta göreve başladığı varsayılan yüksek öğrenim görmüş bir personel, Mıt personel yönetmeliğinin yükselme esaslarına göre, hiç yıl kaybına uğramaksızın ünvan yükselmesi yaptığı kabul edilse dahi, 30-31 hizmet yılı sonu 56 yaşında üst yönetim kademesi olan başkanlığa yükselebilmektedir.

Bu süre içerisinde halen şube müdürü, daire başkan yardımcılığı ünvanlarını aşamamış bir personelin, hangi kadro ünvanında görev yaparsa yapsın, normal yaş haddi olan 65 yaşına kadar randımanlı bir mesaide bulunması mümkün olmamaktadır. Kaldıki, teşkilat personelinin tamamı

fikri çalışma yapan kişiler olmayıp önemli bölümünün de fiziki güçlerinden istifade edilmektedir. bilhassa bu kişiler belli yaştan sonra teşkilat çalışmalarında arzu edilen katkıyı sağlayamamaktadırlar. Bu nedenlerle maddede belirtilen yaş hadleri getirilmiştir.

Memuriyet süresini 65 yaş süresini hedefleyerek göreve başlamış bulunan kapsama dahil personel bakımından ilk defa uygulanacak bu nitelikteki bir mevzuat değişikliğine yumuşak geçişi sağlamak için getirilen geçici madde hükmüyle de kanunun uygulaması yayımı tarihinden 6 ay sonraya bırakılmıştır. Ancak yayımını izleyen iki ay içerisinde birinci madde ile belirlenen yaş hadlerini dolduranlar ile 5434 sayılı kanunun 39. maddesinin b fıkrası kapsamına girenlerden emektliye ayrılmak için başvurarak emeklilikleri onaylananlara yüzde 30 daha fazla emekli ikramiyesi ve ayrıca 65 yaşına göre erken emeklilikleri dikkate alınarak her erken yıl için toplam 12 maaşı geçmemek üzere bir maaş daha emekli ikramiyesi ödenmesi öngörülmüştür.”

ADAM YEME MAKİNASI

İşte burada MİT açısından bir büyük tehlike daha vardır. MİT emeklisini unutan ve ondan yararlanmasını bir türlü beceremeyen, emeklisine hakkını veremeyen bir uçurum olarak karışımıza çıkmaktadır. Dünyanın hiç bir istihbarat teşkilatında görülmeyen savurganlık MİT'de yaşanır. Eğitimini tamamlamış, olgunlaşmış ve tam anlamıyla istihbaratçı olmuş denilebilecek yaştaki ve hizmet süresindeki elemanlar emekli edilirler. Sonra da unutulurlar. Herkes onlardan kaçar. MİT, elemanlarını en hoyratça harcayan istihbarat kurumudur. Emekli olanlar bir daha eski birimlerine giremezler.

Yolda arkadaşlarıyla karşılaşsalar çoğu zaman görmezden gelinirler.

Emeklilerinin deyimiyle MİT onları " Sıkılmış bir limon gibi görüp" gereğini yapar.

MİT bu yasa maddesinin kulisini iyi yapar ama Başbakan Tansu Çiller çıkartamadığı bir yasa maddesini de yasaya ekleyince iş karışır. TBMM de oluşan öfkeyle yasa meclisten geçmez. Ama Kararname olarak yürürlüğe konur. Bunun sonucunda da 550 kişi emekliye ayrılır. Ancak bunlardan 100 kadarı daha sonra geri çağırılarak görevler verilir. Bu da bir planlama eksikliğidir ve MİT içinde tartışmalara yolaçar. Geri çağrılanlar karşısında emekli olanlar aşağılanmış duygusuna kapılırlar. Çünkü gizli serviste çalışmanın pisikolojik yönü pek çok şeyin üzerindedir. Onlar çoğu kez alacakları bir hizmet belgesi karşılığında milyarları hatta canlarını bile verirler. Bu onların şerefli bir çalışan olduklarının göstergesidir çünkü. Çünkü gizli servisde çalışırken adı üzerinde en küçük bir şüphe bulunan kişi için yaşam, dayanılmaz olmaktadır. Hele zamansız görevden alınanlar, yeri değiştirilenler, emekli edilenler, işine son verilenlerden bir kısmı bunu gururlarına yediremeyip intihar bile etmiştir.

MİT VE İSTİHBARAT EĞİTİMİ

MİT'te eğitim Amerikan ve Alman ekolleriyle yapılmıştır. Alman ekolüyle başlanan eğitim anlayışı 1950'li yıllardan itibaren CIA'nın destekleriyle Amerikan tarzına dönmüştür. MİT eğitimi öncelikle fiziki yeteneklerin gelişimi ile istihbarat teorik eğitimine dayalı yapılmaktadır. Türk üniversitelerinin önemli adlarının bir kısmı MİT için öğretmenlik yaparlar. MİT çalışanlarına strateji tayini, analiz yeteneği ve ulusal - uluslararası dengelere ve sorunlara bakışın tarihsel ve çağdaş temel yaklaşımlarını öğretmektedirler. Bu öğretmenler gerçekten yetkin kimselerdir. Ancak onların da bir "MİT elemanı" değerlendirmesi bulunmaktadır. Kendileriyle görüştüğümüz öğretim elemanları, MİT elemanları için ana başlıklarla şunları dile getidiler: - MİT ne yazıkki bir polis örgütü havasında bulunmakta. Ancak bugünkü polis örgütünün eğitiminden ve seçiciliğinden daha yüksek kalitede eleman düzeyine sahip. Ancak bu seçicilikte askerler kadar titiz olmadıkları görülüyor.

- MİT elemanlarının eğitiminde çağdaş istihbarat anlayışına karşı direniş veya buna karşı tezlerin ağırlığı hemen kendisini hissettirmektedir.

Özellikle hakim havanın muhafazakar anlayış olduğu hemen göze çarpmaktadır.

- Bilgi toplamanın yöntemleri ve kaynaklarla girilecek diyaloglar konusunda büyük eğitim açığı gözlenmekte.

AİLE ŞİRKETİ GİBİ İSTİHBARAT ÖRGÜTÜ

MİT içinde uzun yıllardır eleman politikasının ana dayanağını dışarıya kapalı yapı oluşturmaktadır.Bundan kestedilen kurum içi eleman politikasıdır. MİT' e en çok personel sağlayanlar yine MİT' elemanlarıdır.

Yani içe dönük yapı egemendir. Dışardan yani aile içi ilişkileri olmadan sağlanan elemanların ise, yine aileleri önemlidir. Burada MİT elemanı olmak için MİT'in güvenilir bulduğu en az iki kaynaktan referans getirilmesi şartını da unutmamak gerekir.

MİT halkın içinde, onunla birlikte olacak elemanlar yerine, bir seçilmiş aileler kurumu gibi ortaya çıkmaktadır. Eleman politikasında en belirgin yanlış budur. MİT torpille eleman alınan ender istihbarat örgütlerinden biridir.

Ancak 1980 sonrasında MİT ilk kez elemanlarını gazetelere verdiği ilanlarla sınava çağırmış ve işe almıştır. Bu sınavlarda istenilen niteliklerin oldukça parlak olması dikkat çekicidir. Bu geçmiş yılların aksine eleman alımındaki kıstasların değiştiğini gözler önüne sermektedir.

Akraba kayrımcılığının çok üst düzeyde olduğu bilinmektedir. Son yıllarda artık bir aileden en çok 3 kişinin kurumda çalışabileceği yönünde kararlar alınmak zorunda kalınmıştır. Ama bu kuralı delerek 6-7 kişiye kadar akrabalarını kurum içine yerleştiren üst düzey yöneticiler de bulunmaktadır. Son döneme kadar lider kadrolardaki bazı zayıf elemanların buralara ulaşabilmesindeki etken gücün bu iç kayırımcılık olduğu vurgulanmaktadır.

MİT MEMURU OLMADA DÖRTLÜ ENGEL

MİT’e alınacak kişiler için dört aşamalı bir eleme mekanizması bulunmaktadır. MİT’e girmek isteyenler önce yazılı, ardından sözlü sınavları kazanmak zorundalar. Yazılı ve sözlü sınavlarda ayrıca dil bilen eleman seçimi de yapılmaktadır. Burada 1995 yılına kadar MİT’in elinde, Türkiye’ye komşu ülkelerin dillerini konuşabilen çok az sayıda eleman bulunduğunu belirtmekte yarar bulunmaktadır. MİT özellikle yabancı dil bilen eleman sıkıntısını had safhada çekmektedir. Bu nedenle açılan sınavlarda dil bilen eleman tercih edilmektedir.

Sınavları kazanan adayların mensup olması için öncelikli engel güvenlik soruşturmasından geçmeleri olmaktadır. Bu güvenlik soruşturmasında doldurtulan formda yeralan soyağacı ve kişinin ilişkileri iş incelenmektedir. Arşiv taraması yapılmaktadır. Kimi zaman altı aya kadar sürebilen güvenlik soruşturmaları yapıldığı belirtilmektedir. Bu soruşturmalardan sonra MİT içinde oluşturulan sınıflarda öğrencilere istihbarat, beden gelişimi, bilgisayar kullanımı, pratik uygulama gibi alanlarda tam bir yılı kapsayacak bir eğitim verilmektedir. Bunun 5 ayı teorik derslerle, diğer zamanlar ise teori-pratik derslerin birlikte görülmesi olarak geçmektedir. Sonra öğretmenler kurulu toplanarak bu öğrencilerle ilgili son değerlendirmelerde bulunmakta ve mensup yapılacaklarla, olamayacakları notlandırarak ayırmaktadırlar. Mensup yapılamayacaklar daha sonra kadroları Başbakanlığa iade edilerek başka kuruluşlarda görevlendirilmek üzere MİT ile ilişkileri kesilmektedir. Bir MİT mensubu için en ağır görev hakaretlerinden birisi kadrosunun Başbakanlık ‘a iadesi olmaktadır. Bu bir yıllık eğitimin sonunda başarılı olanlara ise mensup olarak yemin ettirilmektedir.

MİT ÇİLİNGİRİ GÖREV BAŞINDA

MİT içinde geçen eğitim sürecinde takip, buluşma, mesaj alma , mesaj verme, güvenlik kontrolleri, bilgi toplama gibi alanlarda pratik uygulamalara yer verilmektedir. Bunlar için kullanılan mekanlar kamu kuruluşları olmaktadır. MİT bünyesinde yapılacak işlerin uzmanlık alanlarına göre profesyoneller de yetiştirilmektedir. Örneğin diğer ülkelerde de olduğu gibi, elçilikler ve yabancı misyonla ilgili yerlere girip, çıkabilecek profesyonellikte elemanlar eğitilmektedir. Bunlar kapıları açıp, kapatmak, kasaları açabilecek hünerle donanmak, bilgisayarların dilinden iyi anlamak, iyi fotoğraf ve fotokopi çekmek, girilen mekanı aynıyla korumak ve diğer özellikleri içinde barındıran gruplar olarak yetiştirilmektedirler.

Türkiye'de yeralan elçiliklerin kasalarını ve binaları incelemek , buralardan belge çıkartmak için oluşturulan ekipler çok rahat bir şekilde bu tür yerlere girip çıkabilmektedir. Ancak bazen kötü sürprizler onları bekleyebilmektedir. Ankara'da bir İngiliz misyonunda elegeçen böyle bir ekip, zor anlar yaşamış olsa gerektir. Olay kayıtlara adi hırsızlık vakası olarak geçmiştir. Ayrıca bu tür binalara dinleme aletleri yerleştirmek için eğitim alan ve işinde çok uzman olan elemanların da MİT içinde bulundukları bilinmektedir. Tıpkı diğer gizli servislerde olduğu gibi MİT de bu alanda önemli bir eleman birikimini yaratmıştır. MİT'in uyguladığı yöntemlerin hepsi, yurtdışında Türk yetkilileri ve Türkiye'nin misyonlarına karşı da uygulanmaktadır. Ve işin doğası gereği uygulanmaya devam edecektir.

Bu olaylardan en ilginç olanlarından biri de Mehmet Ali Aybar'ın başına gelendir. Aybar TİP (Türkiye İşçi Partisi) milletvekili iken, T.B.M.M de 23 Aralık 1970 tarihinde gündem dışı bir konuşma yaparak partisinin teşkilatlarına gönderdiği yazıların açılarak okunduğunu bunun da MİT tarafından yapıldığını belirtir. Bunun kanıtı da TİP Genel Merkezi'nin İzmir il teşkilatına gönderdiği bir yazının açılarak içine MİT evrakının konmuş olmasıdır. MİT'den istenen bir güvenlik soruşturması evrakı TİP'in yazışma zarfları açıldığında yanlışlıkla İzmir teşkilatının yazısı yerine konulmuştur. MİT 'in yazısında "Milli Emniyet Başkan Yardımcısı İzzettin Cebe"

imzasını taşıyan ve Maliye Bakanlığında Uzman olarak çalışan İbrahim Uzun adlı bir memurla ilgili güvenlik soruşturması isteği vardır.

Dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'dir. Maliye uzmanının MİT tarafından soruşturulmasının gerekçesi de Kuşadası-İzmir sahil yolunun güzergahının Demirel ailesinin büyük hissedarı olduğu ve Şevket Demirel'in de Yönetim kurulu Başkanı bulunduğu Kuştur tatil köyü çıkarları doğrultusunda değiştirildiği iddialarını dile getirmesidir. Uzun, Doğan Avcıoğlu'na yazdığı mektupda tatil köyünün hazine arazisi üzerine kurulu bulunduğunu da belirtmektedir. İbrahim Uzun Devrim Gazetesi'nde olayın kamuoyuna duyurumsanı istemektedir. Avcıoğlu'da bunu yerine getirmiştir. MİT işte bu konuda İbrahim Uzun ile ilgili ideolojik durum ve bağlantılı bulunduğu kişilerle ilgili araştırma yapmaktadır. Bunu da dönemin iktidarını ellerinde tutanlar istemektedir. Ancak olay yanlışlıkla zarfa konan MİT talimatı nedeniyle bozulmuştur. Ortalık karışır. Aybar bir açıklama yaparak MİT'in partisiyle ilgili tasarrufunu kamuoyuna duyurur. Bunu ispat edeceğini bildirir. Zarf ve içinden çıkanlar emin olarak bilinen TİP kasasına konulur. Ancak karışıklığa neden olan MİT elemanları aynı gece TİP'in kasasını açıp kendi raporları alıp, karışan mektubu zarfın içine yerleştirirler.

Aybar ertesi gün raporun açıklamasını yapamaz. Çünkü MİT, raporunu "ışınlamıştır". Bu tür olaylar dönemin iktidarlarının baskıları ve kullanım serbestileri içinde sıkça yaşanır.

MİT içinde aktif istihbarat , yani büro dışı görev yapan eleman sayısı 1500-2000 kişi civarındadır. Bunların asıl eğitimleri ise istihbarat, fiziki yetenek ve güçlerinin arttırılması şeklinde gelişmektedir. Kurumu en az yıpratan ama olaylardan en çok zarar gören kesim olarak bu çalışanlar gösterilmektedir. MİT'in bir de bunların dışında sokakta, farklı işlerde görev yapan kişiler arasından seçtiği elemanları bulunmaktadır. Bunların işkolları farklı farklı olmaktadır. Örneğin bunlardan birisi ünlü eleman Mahir Kaynak' tır. Daha sonra deşifre olunca "mensup" kadrosuna geçirilmiştir. Elemanlar için en önemli şey iyi gizlenebilmektir. MİT bu kişileri korumakta, parasal ihtiyaçlarını karşılamakta ve onlardan bilgi toplamaktadır. Bunların kimlik açıklamaları, yaptıkları işle ilgili bilgi vermeleri kesinlikle yasaktır.

SİMİTÇİ‘DEN MİT’Çİ YE ALINGANLIK KÖPRÜSÜ

Ancak bunlardan farklı olarak MİT mensupları resmi görevli olarak gittikleri yerlerde kimliklerini göstererek kendilerini tanıtmak zorundadırlar. Kimliklerinde paralel ve meridyenlerle bölünmüş Dünya fonu üzerinde Türkiye haritasını kuşaklayan ay, yıldız ve Atatürk portesi bulunmaktadır. Beyaz ve mavi zemin üzerine oturtulan bu kimlikte MİT yasasına atıfta bulunulunarak kendilerine istedikleri konularda yardım etmenin yasal zorunluluk olduğu emir olarak hatırlatılmaktadır.

Bu çalışmada genel anlamda personel veya, kurum mensubu şeklinde algılanıp, tanımlanan “MİT elemanı” adlandırması, teşkilat bünyesinde daha farklı bir anlamda kullanılmaktadır. Kadrolu, bordrolu devlet memuru olan kişiler için; MİT içinde kullanılan tanımlama, “MİT mensubu”dur. MİT elemanı ise, gizli servisin; teşkilat bünyesinin dışında kullandığı ajanlar için dile getirilen bir söyleniş olmaktadır. Bu arada yeri gelmişken MİT mensuplarının en çok alındığı şeylerin başında kendilerine, ” MİT’ çi” denilmesi olduğunu belirtmek gerekiyor. Onlara göre bu sesleniş “simitçi” den çağrışımla oluşturulan bir tanımlama. Bu nedenle eski Müsteşar Teoman Koman, gazetecilere MİT’in kapısını açtığında, bu konudaki gizli servisin alınganlığını aktararak; yazarların köşelerinde “MİT’çi” diye yazmamalarını istemiştir. Burada bir noktayı da belirtmek gerekmektedir. MİT, mensuplarının; yani kadrolarında bulunan çalışanların , bordroluların adlarını çoğu kez açıklamaktadır. Ancak dışardan kullanılan elemanların kimlikleri açıklanmamaktadır. Hatta bu konuda başbakanlara bile bilgi verilmemekte, ajanların kod adları veya olay içindeki yerlerine uygun senaryo adları olaylar anlatılırken belirtilmektedir.

İSTİHBARAT PARA DEMEKTİR

İstihbarat faaliyetleri çok masraflı çalışmalardır. MİT'e örtülü ödenekten aktarılan para miktarlalarının da arttırılarak yeni bir yapılanmanın gereklerini sağlayacak düzeye getirilmesi şarttır. MİT'in ihtiyaç duyduğu paranın iyi saptanıp aktarılması bazı diğer gizli servislerin içine düştüğü uyuşturucudan para elde etme, silah kaçakçılığı ya da bilgi satma gibi yöntemlerin MİT'in uzağında kalmasını sağlayacaktır.

Gerçi bugüne kadar bazı MİT elemanları ve mensuplarının adları bu tür olaylara karışmıştır. Ancak bunların ne kadarının kurumsal düzeyde gerçekleştiği bilinmemektedir. Bunu araştıracak bir birim de bulunmamaktadır. MİT bunları bir kaç aşamalı ve sıkı işleyen kendi otokontrol mekanizmasıyla takip etmektedir. Bu tür parasal kaynaklar açısından da sıkı bir denetim mekanizmasının getirilmesi gerekmektedir.

Çünkü bu hastalıkların içine düşen istihbarat servisinin ulusal çıkarları yokolmaktadır. Bunun örnekleri diğer gizli servislerde bulunmaktadır.Parasal kaynakların iyi değerlendirilmesi bu konudaki iyi planlamadan geçmektedir. Bunun için öncelikle lojman yapımı gibi harcamalardan da vazgeçilerek istihbarata bunu sağlayacak insana ve tekniğe yatırım yapılması gerekmektedir. MİT'in lojman konusundaki yapılanması adeta bir çılgınlığa dönüşmüş durumdadır. Neredeyse bütün MİT personeli lojmanda oturur hale gelmek üzeredir. Kaynakların önemli bir kısmı buna harcanmaktadır. Haberalma dünyasında sık sık ifade edilen "

İstihbaratçı açık, faaliyeti gizlidir" sözünü, MİT yöneticileri elemanlarını şehir merkezlerindeki lojmanlarda toplayarak biraz abartıp, yanlış algılamış olsalar gerektir. Örneğin Ankara'da MİT Müsteşarlığının kampüs alanı mantar gibi biten lojmanlarla çevrilmiş durumdadır. Burasıyla ilgili olarak otobüslerde ve dolmuşlarda muavinlerin " Var mı MİT lojmanlarında inecek" diye bağırışmaları işin ne kadar hafife alındığının göstergesidir.

MİT UÇAĞI NASIL KULLANILMALI?

MİT harcamalarında bazı öncelikleri de iyi saptamak durumundadır. Örneğin 1994 yılında MİT'e alınan jet için 10 milyon dolar ödenmiştir. Bu jetin öncelikler arasındaki birinciliğini tartışmadan kurtaracak şey onu gerçekten istihbarat alanında kullanmak olacaktır. Çünkü günümüzde istihbarat para demektir. Peki harcanacak paranız var iken onu istihbarat yerine başka alanlara yatırıyorsanız, size başarılı istihbaratçı denir mi?

Bu sorunun yanıtını MİT içinde herkesin düşünmesi ve yaptığı harcamalar sonucunda kullandığı araçların fayda paydasını maksimuma çıkartaması gerekmektedir. Bu uçak da böyle kullanılmalıdır. Çünkü jet alındığında MİT'in elinde 2 adet Chasna tipi uçak daha vardır. Bir de MİT helikopteri bulunmaktadır. Bu iki uçaktan birisi Trabzon'dan kurye göreviyle Ankara'ya gelirken 6 kişilik yolcu ve mürettebatıyla düşmüştür. Jet de bundan sonra alınmıştır.

Uçakların operasyonlarda kullanıldığı alanlar giderek artmaktadır. Bazı MİT görevlilerinin de organize edenler arasında bulunduğu iddia edilen bir darbe girişiminde MİT, Jet uçağını en verimli bir şekilde kullanmak olanağını bilmiştir. Azerbaycan'da 1995 yılında Haydar Aliyev'e karşı düzenlenen darbe girişimi sırasında, Müsteşarın özel uçağı bir hayat kurtarmıştır. Darbenin düzenleyicileri içinde yeralan ve Azerbaycan'dan çıkışı sorun olan Ferman Demirkol bu uçak ile Bakü'den MİT elemanları tarafından alınmış ve Türkiye'ye getirilmiştir. Bu darbe girişiminin Türki Cumhuriyetlerden sorumlu Devlet Bakanı Ayvaz Gökdemir'in koordinasyonunda gerçekleştiği ileri sürülmüş, ancak bu iddialar yalanlanmıştır. Buna karşı oldukça fazla sayıda Türk yetkilinin bu darbeye karışmış olması ilginçtir.

Azerilerce, Türkiye'nin Bakü Büyükelçisi başta olmak üzere Azarbaycan'daki MİT görevlisi de bu darbe girişiminin içinde yeralmakla suçlanmıştır. Bu nedenle Ankara'ya çekilen bu MİT görevlisi daha sonra Cumhurbaşkanı Demirel'in de bastırması sonucu emekliye sevkedilmiştir. Bakü'den MİT uçağıyla çıkartılan ve ülkücü olarak tanınan Ferman Demirkol'un da MİT adına görev yapanlardan birisi olduğu ileri sürülmektedir.

İSTİHBARATA PARA ÇOK , AMA YA DENETİM

MİT yöneticilerinin deyimiyle özel koşullar yüzünden teşkilatın parasal sorunları hiç kalmamış gibidir. Aslında Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik darboğaz düşünülürse PKK'nın yarattığı terör ortamı nedeniyle yaşanan bu para bolluğu, kavgaları azaltmamıştır. Yine de MİT kurumlar arasında devlete karşı mali yükümlülüklerini titizlikle yerine getiren yapıların başında yeralmaktadır. MİT'in belediyelere su, elektirik, maliyeye vergi borcunun olmadığı belirtilmektedir. MİT, çalışanlarının istihbarat amaçlı kullandıkları paraların takibini de geliştirdiği otokontrol mekanizmaları ile yapmaktadır. Örneğin bir istihbarata ödenen paranın karşılığında alınan bilgi ve sonrasında verilecek para merkezi ve bölgesel denetim raporlarıyla izlenmektedir.

Ancak genelde farklı istihbarat kurumlarının ortaya çıkardığı istihbarat harcamaları konusundaki dağınıklık ve boşluk hemen her uzmanın yakındığı bir konu olarak aktarılmaktadır. İstihbarat için harcanan paraların iyi kontrolü de malesef yeterince ve zamanında yapılamamaktadır. Örneğin Diyarbakır'daki bir MİT elemanı PKK konusunda kendisine bilgi getiren A kaynağına bunun karşılığı para ödemektedir. Oysa aynı kaynak aynı haber için Emniyet İstihbaratından, JİTEM (Jandarma İstihbaratından) ve bölgede görev yapan diğer istihbarat birimlerinden de para alabilmektedir.

A kaynağı bu istihbarat karışıklığı ve dağınıklığı sayesinde paralarını cebe indirirken, istihbarat teyidini de tekil olmasına karşın çoğul gibi göstererek sağlamaktadır. Sonuçta bütün istihbarat elemanlarımız atlatılmakla ve paralarını kaybetmekle kalmayıp büyük yanlışlara da yolaçabilmektedirler. Bu denetimi zor ama kesin kez yapılmasında büyük fayda bulunan bir olaydır. Bunun sağlanması için istihbarat birimleri arasında sıkı koordinasyonun bulunması gerekmektedir. Bu istihbarat birimleri arasındaki en büyük eksiktir.

MİT'in parasal kaynaklarının denetimi şimdilerde daha önemli bulunmaktadır. Çünkü MİT bütçesini desteklemek üzere şirketleşme ve vakıflar oluşturma yoluyla ek kazanımlar yaratmaya çabalamaktadır. Bu

yasal şirket oluşturma ve para kazanma yolları çok önemlidir. Bu sonradan oluşturulan şirketlerin denetimi Amerika'da bile büyük sorunlara yolaçmaktadır. Bu nedenle şirketlerin denetiminin çok iyi, hem de çok çok iyi yapılması gerekmektedir. MİT halen personel ve dayanışma olarak bir vakıf kurmuştur. Bu vakfa bağlı olarak faaliyet gösteren MİTAN adlı bir sigortacılık şirketi ile Birleşik İnşaat A.Ş adında iki bilinen şirket işletilmektedir. Bunların da sıkı denetimleri gelecekte karşılaşılabilecek sorunların çözümünde şimdiden önemli olacaktır.

MİT ekonomik istihbarat alanında da henüz hiç bir şey yapabilmiş değildir.

Oysa bu alandaki istihbarat çalışmaları yeni gelişen bir olgu değildir.

Dünyada ilk istihbarat çalışmalarının temelinde ekonomik kaygılar yatmıştır. Örneğin 19 uncu yüzyılın iyi istihbarat servislerinden biri de hayret edilecektir; Nathan Rotschild özel bankacılık firmasıdır. Bu firma kredi açarken ve diğer hizmetlerinde müşteri hakkında iyi bilgi sahibi olmaya çok dikkat etmiş ve istihbarat sistemi sayesinde başarıya ulaşmıştır. 1815 Waterloo savaşının sonucu henüz Avrupada öğrenilmemişken, N. Rotschild, Prusyalılarla, İngilizlerin Napolyan Bonapart'a galip geldiklerini haber almış, bu haberi değerlendirmesini bilmiş, elindeki resmi hisse senetlerini piyasaya sürmüştür. N. Rotschild'in iyi haber aldığını bilen diğer banka ve müesseseler, İngilizlerin savaşı kaybettiğine, hisse senetlerinin daha da düşeceğine hükmederek, derhal ellerindeki resmi senetleri düşük fiyatla elden çıkarmışlardır. Kısa bir zaman sonra N. Rotschild bütün senetleri çok düşük fiyatla toplamış ve muazzam bir servet sahibi olmuştur. Bu olaydan 60 yıl sonra yani 1875 de, Nathan Rotschild'in akrabasından Lionel Rotschild, tanınmış ingiliz devlet adamı Disraeli ile yemek yerken, kendisine gizli bir mesaj getirilmiştir.

Bunda, Mısır Hıdivinin Süveyş kanalı hisse senetlerinin satılık olduğu bildirilmiştir. Lionel, Disraeli'yi haberdar etmiştir. Hisse senetlerini satın almak için 44 milyon dolara ihtiyaç bulunduğunu buna karşın Parlamento tatilde olduğu için Disraeli'nin bu parayı derhal bulması mümkün olamamıştır. Lionel, hisse senetlerini İngiliz hükümeti adına satın almış ve Kıbrıs adasını da İngiltereye katan, Disraeli'nin başarısını sağlamıştır. İngilterenin Mısır üzerindeki nüfuzu da bu tarihte başlamıştır. Lord

Beaconsfield Benjamin Disraeli (1804 - 1881) Londrada doğmuş bir romancı ve devlet adamıdır.Rotschild'lerin istihbarat işinde güvercin ve balon kullandıkları da bilinmektedir. Ayrıca bu dönem içinde gazeteler ve ekonomik bültenlerin hazırlanmasında da güvercin ile daha sonra da telgraf hızından son derece yararlanılmıştır.

EKONOMİK İSTİHBARATIN ÖNEMİ

Ekonomik istihbarat konusunda önemli bir örnek de Türkiye'de Amerikan Büyekelçiliği de yapan Hupe'nin İkinci Dünya Savaşı sırasında Japon tarımını yoketmek konusundaki başarısıdır Ancak o dönem istihbarat alanındaki Amerikan yetersizliği de dikkate değerdir. Amerikan yönetimlerinin istihbarat konusundaki bilgileri toplayıp analiz ettikleri bir büroları dahi yoktur. Çünkü Amerika'lılar İkinci Dünya Savaşına kadar istihbarata gereken önemi vermemişlerdir. Nitekim Amerikan Dışişleri Bakanı Stimson 1929 yılında Amerikan kriptanaliz bürosunu kapatmış, "centilmenler, başkalarının mektuplarını okumayın" demiştir. Fakat 2 nci Dünya Savaşında Savunma Bakanı olan aynı şahıs, kapattırdığı büroyu açtırmakla kalmamış Amerikan gizli servisini geliştirme konusunda çabalamıştır..

1945 Şubatında Deniz Kuvveütleri Komutanı James Forrestal, istihbaratı bir kurum haline getirmeye ve bu teşkilatın başına, otuz yıllık istihbaratçı Zacharias'ı oturtmaya karar verir. Zacharias, Japonya hakkında çeşitli kaynaklardan derlenen bilgileri inceler ve bir tablo çizer. On iki maddeden oluşan bu tablodan çıkardığı siyasi sonuca göre Roosevelt'e sunulmak üzere bir rapor hazırlar. Raporda şu tavsiyeler vardır:

"Japon anavatanına büyük sayıda kuvvetle taarruza geçip ağır zayiat vermektense, japon yüksek komutanlığının savaş gücünü kırmak, düşmanı kayıtsız şartsız teslime mecbur etmek lazım ve mümkündür."

İşte tam bu sırada , Japon halkı hakkında araştırma yapmak üzere Pensilvanya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinden Dr. Robert Strausz Hupe görevlendirilir. Japon halkının yiyecek konusunda sıkıntı çektiğini dikkate alan Dr. Hupe, gübre konusu üzerinde durur.Bunun Japonya'ya kuzey Afrika'dan ithal edildiğini, fakat müttefiklerin Cezayir ve Fas'a asker çıkarmaları üzerine, buralardan gübre ithalinin durduğunu, bununla beraber Japonya'da ztarımsal alanda bir buhran görülmediğini saptar. Japon'ların nereden gübre bulduğunu araştıran, kitaplar, ansiklopediler karıştıran Hupe, Pasifik Okyanusunda Nauru adında küçük bir adada fosfat bulunduğunu öğrenir. Japonların gübre ihtiyaçlarını buradan karşıladıkları sonucuna varır. Hupe, çıkardığı sonucu askeri makamlara ulaştırır ve adanın

bombalanmasını teklif eder. Yapılan hava keşifleri, Hupe'nin çıkardığı sonucun doğru olduğunu gösterir, bunun üzerine ada bombalanır, Japonya'da tarımsal üretim felç olur.

Bunlar günümüzde ekonomik ve teknolojik casusuluk kuralları içinde en saf örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ruslar teknolojik casusluk sayesinde her yıl bütçelerine milyarlarca dolarlık katkı yapmaktadırlar.

Bu landaki savaşbilim adamlarını ve profesyonel şirket yöneticilerini istihbarat elemanı haline getirmiştir. Artık dünyada tenloji casusları etkindir. CIA 2000 yılının istihbaratının ekonomik alanda olacağını açıklamış ve bu alanda çalışmalara yöneldiklerini ve hedeflerinin de kendilerini bu alanda zorlayan, ekonomik alanda büyük bir savaş verdikleri pasifik kuşağı olduğunu açıklamıştır. Yeni yüzyılın casusları arasında daha çok bilimadamı ve ekonomik analizci bulunacaktır. Türkiye ise buna bugüne kadar hiç hazırlıklı değildir. O kadar ki MİT yeterli elemanı bulunmadığı için PKK kaynaklı kara para aklama olayları ile yurtdışı kökenli islami ekonomik suçlar karşısında etkisiz kalmaktadır. Bu tür suçlarda denetim dışardan sağlanan elemanlar aracılığıyla yaptırılmaya çalışılmaktadır. bunlara bir örnek Faisal Finans konusundaki yüzlerce ihbara rağmen gerçekleştirilemeyen soruşturmalardır.

MİT’İ PARLAMENTO DENETLEMELİ

Ayrıca MİT bu düzenlemeler arasında artık öncelikle parlamenter denetime açık bir kuruluş haline getirilmek zorundadır. TBMM tarafından bütçesi denetlenecek, yaptığı çalışmalar hakkında bilgi istenebilecek bir MİT, daha sağlıklı işleyecektir. Bununla gizliliğin önlenmediği ve operasyonların tehlikeye girmediği bu şekilde çalışan diğer teşkilatların yaptığı çalışmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Dünyanın önde gelen istihbarat teşkilatları parlamenter denetimlere açık olarak çalışmaktadırlar. Bu onların zararına değil, aksine yararına sonuçları ortaya çıkarmaktadır.

Şimdi hiç kimsenin CIA’nın Amerikan parlamentosu tarafından denetlendiği için kötü çalıştığını idda edecek durumu yoktur. MİT için yeni bir yasal düzenlemenin yapılması ve mensuplarının tanımından, çalışma alanlarına ve en önemlisi de kime bağlı olarak çalışacağının net bir şekilde ortaya konması gerekmektedir.

MİT’in TBMM ce denetlenir bir kurum haline gelmesi de bu yasal düzenlemeyle sağlanmalıdır. Burada TBMM denetiminden kastedilen CIA’da olduğu gibi parlamentoda oluşturulacak özel komisyondur. Yoksa bugün çok iyi bilinmektedir ki yeraltı dünyası, hatta düşman ülkelerin sempatizanları ile uyuşturucu kaçakçıları, kara para aklayıcıları, ekonomik baskı gruplarının temsilcileri de parlemantolara sıza bilmektedirler.

Parlamentolar içinde gizli servisleri sıkıntıya sokabilecek örnekler de yaşanmaktadır. Örneğin MİT daha sonra bakanlık yapan bazı DYP milletvekilleri hakkında 1987’de yeraltı dünyasının ünlü adları arasında bulunmaları nedeniyle bir rapor düzenlemiş, ama o kişilerin ne milletvekili ne de bakan olmaları engellenebilmiştir. Bu handikaplar da gözardı edilmemektedir. MİT’in dünyanın gereklerine ve içinde bulunduğumuz bölgenin koşullarına uygun yapılandırılması bu düzenlemelere bağlıdır.

MİT toplumda veya parlamentoda devletin ulaşılmaz kurum veya kişilerinin aracı gibi görülmemelidir. MİT ulusal bir yapı haline gelmeli ve toplumun mozaiklerine karşı savaş-savunma stratejileri üretmekten vazgeçmelidir.

Burada tehdit değerlendirmelerinde ele alınan kıstasların yeniden gözden geçirilmesi üzerinde durmak gerekmektedir. Tehdidin kökeni veya yöneldiği etnik, siyasal, kültürel kaynaklar topyekün suçlanmak yerine içlerindeki hastalıklı unsurlarla mücadele edilmesinin sağlanması gerekmektedir. Alevileri, islamcıları, solcuları veya diğer grupları tehdit unsuru olarak görüp mücadele etmek MİT'in görevi olmamalıdır. MİT hastalığı ve hastalıklı unsurları sosyolojik, pisikolojik, ekonomik açılardan tahlil eden ve uyaran birim olmalıdır. MİT siyasileri, yötenleri ve özellikle parlamentoyu atlatılması, yenilmesi gereken bir yapılar zinciri olarak görmemelidir. Kaynağını parlamentodan, halktan almayan hiç bir yapının MİT üzerinde denetimi olmamalıdır. MİT iktidar maşası olarak görülmemelidir.

DEMOKRATİK MİT DIŞINDA ÇÖZÜM YOK

Bugün için MİT teknik olanaklar açısından bölgedeki pek çok ülke istihbarat servisinden daha da iyi koşullara sahiptir. Türkiye’nin en büyük bilgisayar ağı MİT tarafından işlerlik kazandırılmak üzeredir.

İnsanları izlemek , dinlemek için gerekli teknik olanak MİT’e getirilmiş durumdadır. MİT dinleme konusunda uzman teknisyenlere ve aletlere sahiptir. Ancak MİT için çizilecek ufuk, bölgenin istihbarat birimlerinin üzerine çıkarılmalıdır.

MİT’in hiyerarşik yapılanması demokratikleştirilmelidir. Bu da parlamentoya düşen bir görevdir. Sadece Başbakana ya da askerlerin oluşturduğu kurullara brifing ve bilgi veren bir MİT, içindeki hasatalıkları söküp atamaz. Onlara yenilir. MİT’in ilacı demokratikleşmedir. MİT gölgedekilerin değil, halkın ve onu aydınlatan çağdaş güçlerin kurumu olmalıdır.

MİT için demokratikleşme demek eğitimli, bilgili ve üreten insanların içinde yer alabilecekleri bir yapı demektir. Toplumun özlemi de bu olsa gerektir. Bugün eleman alımında çok yabancı dil bilen, Türkiye’nin önde gelen üniversitelerinin mezunlarıın tercih ettiği bir MİT ile dünün MİT’i arasındaki fark açıktır. MİT başkanının seçiminden, atanmasına, içindeki terfi ve görev allanlarının saptanmasından yeni alanlara yönelmeye kadar baştan sona revizyona tabi tutulması gerken bir kurumdur. Örneğin MİT Müsteşarı‘nın içerden birkişi olması gelişimini hızlandıracaktır. Çünkü istihbaratı bilen insanlarla bilmeyenler arasındaki farkı kapatmak uzunca bir süre istemektedir. Ama buna iç dinamiklerinin de izin vermesi gerekmektedir. MİT munsuplarına birbirlerinin yaptığı muhalefet kadar hiç kimse muhalefet yapamamaktadır. Oysa Alman ekolünde gizli servisin başındaki kuşu bugün olduğu gibi muhalefet partisinin bir mensubu olabilmektedir. Amerika’da istihbarat ile uğraşmış veya ona bulaşmış üst düzey bürokratlar veya özel sektörün yetenekli temsilcileri bu koltuklara oturmaktadır. İngiltere’de içerden seçim yoluyla gizli servisin başı

belirlenirken özellikle az gelişmiş ülkelerde askerler gizli servislerin patronu olmaktadırlar.

MİT'in demokratikleşmesi için yeni bir yasal düzenleme ile istihbaratı bilen ve ona yön çizebilecek; içerden yetişmiş bir kişinin Müsteşar olması kaçınılmazdır. Ama bunun için mutlaka parlamenter denetimin oluşturulması şarttır. Hepsinden önemlisi siyasi otorite ne istediğini bilmeli ve gizli servisinin önüne hedefler koymalıdır. bunlar ekonomik ağırlıklı ve bilgi ile teknolojiye dönük unsurları içermelidir. Gizli servise hırsız, polis oyunu oynatmaktan vazgeçilmelidir.

MİT ile ilgili olarak toplumdaki yanlış bilgilendirmeden kaynaklanan beklentiler ve bunların sonuçta gerçekleşmediğinin görülmesi de içte MİT'e bakış açısında ciddi sorunlar yaratmıştır. Halk her cinayet olayını, hatta hırsızlık olaylarının çözümünü dahi MİT'den beklemekte, bu gerçekleşmeyince de MİT hakkında karamsar inançların içine girmektedir.

Halkının güvenini yitiren bir istihbarat örgütünün ayakta kalması ancak dikta rejimlerinde yaratılan korkularla sağlanabilir. Demokrasilerde halkın sevgisi ve güveni şarttır. Bu sevgi ve güvenin karşılıklı olması kaçınılmazdır. Halkına karşı kullanılan örgütler güdük ve çağdışı aile şirketleri olarak kalmaya mahkumdurlar. MİT halkı için çalıştığını artık kanıtlamak zorundadır.

ASKER MİT'İ NEDEN BIRAKTI

Askeri disiplinlerin günümüz gizli servislerinin çalışmalarında başarı sağlamadığı ortadadır. Türkiye'de MİT askeri yaklaşımlar nedeniyle pek çok yetenekli elemanını kaçırmıştır. Bir istihbarat uzmanı Askeri Akademide istihbaret dersi verdiği bir subayı bir kaç ay sonra kendisinin üstünde bir makamda amir konumunda görebilmektedir. Bunun yarattığı sakıncaları MİT hep yaşayan bir kurum olagelmiştir. Bugün MİT'in en önce kurtulması gereken şey askerlerden miras kalan idari yapısı ve çalışma tarzıdır.

Bilginin ve aklın her silahtan daha da üstün bir değer olduğunun kesinleştiği çağımızı yakalayamayan bir MİT, sorunları çözemeyeceği gibi, kendisi bir bataklık haline gelir. Bu bataklık içine kimin ne zaman düşeceği ise hiç belli olmaz. Bugün MİT istihbarat alanında kendi içinde askeri ağırlığı giderek azalan bir kuruluş olarak gözükmektedir. Burada şu sorunun yanıtını vermek gerekir. Askerler MİT'i neden bırakmışlardır. Evet MİT'i askerler bırakmıştır. Neden mi? Çünkü MİT ile işleri bitmiştir.

Kendilerine yeni bir istihbarat birimi oluşturmuşlardır da ondan. Bugün devlet istihbaratında askerlerin ağırlığı en üst düzeydedir. Askerlerin yeni oluşturdukları istihbarat birimleri teknik açıdan MİT ten bile ilerdedir. Dış istihbaratta olsun iç istihbaratta olsun bu yeni birimler etkili olmaktadırlar. MİT dışlanmakta ve büyük bir hatanın içinde illegalize olmuş yeni bir istihbarat yapılanmasıyla sorunların üzerine gidilmesine çalışılmaktadır. Bugün telefon dinlemeden, pek çok kontrgerilla faaliyetine kadar hemen her olayda bu yeni askeri istihbarat birimlerinin etkinliği vardır. MİT bu yeni birimin gölgesinde kalmaktadır.

Bu yeni birim de çalışırken diğer Türk istihbarat servisleri gibi MİT'in adanı kullanmaktadır. Örneğin Mardin'de MİT tarafından öldürüldüğü ileri sürülen 5 vatandaşın ölümününün ardından yapılan soruşturmada, öldürme olayını MİT reddetmiş ve kişilerin bu yeni askeri istihbarat oluşumuna teslim edildiğini anlatmışlardır. Olayla ilgili dosya Diyarbakır DGM'de bulunmaktadır ve soruşturma devam etmektedir.

Bugün askeri örgütlenme içinde yapılan yeni istihbarat oluşumu büyük hatalar içermekte ve gelişmesine izin verilmeyen Türk haberalma servislerinin tarihi gelenekleri dahi yokedilmektedir. Askerler özellikle Güneydoğu konusunda MİT'i inisiyatifsiz bırakmışlardır. Zaten yeni servise ihtiyacın nedeni de PKK ve Kürt sorunu karşısında, MİT'in askerlerin istediği oranda başarılı olamaması gösterilmektedir.

ASKERİ İSTİHBARAT BİLGİ TOPLAMAYA DEĞİL CEZALANDIRMAYA YÖNELİK

Ancak burada askerlerin istihbarat ile cezalandırıcı yapıları birbirine karıştırdıklarını da söylemek gerekmektedir. Bugünkü yeni askeri istihbarat yapısının komuta kademesini Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği'nin oluşturduğu iddia edilmektedir.. Bu kurul kendi iç yapılanmasında MİT'den kopardığı kadroların yanı sıra özellikle son 5 yılda büyük atak yapan JİTEM yani Jandarma İstihbarat servisini de yurt içinde ve dışında kendi belirlediği etkinlik içinde kullanmaktadır. Bu kullanımın direkt olarak Kuvvet Komutanlıklarına bağlı olmaması da dikket çekicidir. JİTEM'in faaliyetleri konusunda son derece endişe verici bilgiler bulunmaktadır.

Bu konuda Yzb. Ş.Dönmez, Jandarma İstihbarat Timlerinin ayrı bir birim olmadığını, ayrı bir kuruluşlarının bulunmadığını, normal askeri birlikler içerisinde yer aldıklarını bunların ayrı bir teşkilatlanma kanunlarının bulunmadığını TBMM deki bir araştırma komisyonuna söylemiştir. Yani JİTEM yasalarla oluşturulmuş bir ayrı , bağımsız istihbarat birimi değildir.

Peki ama dayanakları nelerdir. JİTEM oluşturulurken 2803 sayılı Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Kanununun 5.maddesi yine aynı yönetmeliğin 5, 44, 46, 42, 84. Maddeleri ve 6815 sayılı kanunun 4.maddeleri dayanak konusu yapılmıştır. Kuruluş gerekçesi olarak terörle ilgili haber toplama faaliyetleri gerekçe gösterilmektedir. Remsiyette bu istihbarat birlikleri Jandarma Asayiş Komutanlığına bağlıdırlar. İstihbarat olayında terör ve uyuşturucu başta olmak üzere diğer kaçakçılık olayları amaçtır. Bunların istihbaratlarının verildiği yerler ise askeri ve sivil amirlikler olarak gösterilmektedir. TBMM komisyonunun bu konudaki görüşü ise olayın ne kadar endişe yaratıcı bir boyuta ulaştığının göstergesidir: " Komisyonumuza verilen bilgi bile devletin organlarının kanunlarla sınırları çizili görev ve yetkilerini aşarak ve bir takım yasal boşluklardan istifade ederek yeni kurumlaşmaya gittiğini iyi bir örnek teşkil etmektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere 2937 Sayılı Kanunun 4/a Maddesine göre yıkıcı, bölücü terör ve Devlet, Cumhuriyet aleyhine faaliyetler hakkında devlet çapında istihbarat toplayıp, bunları yetkili

makamlara ulaştırmak Milli İstihbarat Teşkilatının görevidir. Görevli ve yetkili bu makam olduğu halde, Devletin başka organlarının bu veya başka organların görevine giren konularda yeni düzenlemelere giderek kendi görev ve yetkilerini aşmalarının karışıklığa yolaçacağı hertürlü izahtan varestedir. Kaldı ki bu kadar çok birimin yetkili ve görevli olmadığı halde bu alanda faaliyet göstermesi kimin ne olduğunun, ne yaptığının anlaşılamamasına da yol açmaktadır. Bu ortamdanda en iyi bir şekilde devlet ve Cumhuriyet aleyhine faaliyet gösteren provakatörler ve terör örgütleri istifade etmektedir. Devletin bir takım organlarının yetkiyi ve görev sınırlarını aşarak faaliyet göstermeleri neticesinde ortaya çıkan bu karışık durumda terör örgütleri bir takım şaiyalar ileri sürerek vatandaşın kafasını bulandırmaktadır. Yukarıda itirafçılarla ilgili bölümde belirtildiği gibi bu konuda da Devletin yetkisiz ve görevsiz birimleri yaptıkları hareketlerle adeta bu söylentilere çanak tutmaktadır.

JİTEM'in yetki ve görevsiz olduğu halde polis mıntıkasında polisten habersiz operasyon yapması ve benzeri olaylar neticesinde vatandaşın kafasında bir takım soru işaretlerinin oluşmasına sebebiyet verilmektedir.

Ayrıca buna benzer bir takım olaylardan dolayı, vatandaşlar arasında JİTEM'in itirafçıları kullandığı ve bunlardan dolayı da yasa dışı bir takım işlere karıştığı yönünde iddialar bulunmaktadır. Bunların silah ve uyuşturucu kaçakcılığına karıştıkları iddia edilmektedir."

JİTEM NEDEN ADINI DEĞİŞTİRİYOR

Evet, JİTEM konusundaki yargılar kaygı yaratıyor. JİTEM'i kamuoyuna duyuran ve daha sonra da canından olan ve JİTEM'in kurucuları arasında yeralan emekli Binbaşı Cem Ersever olayı bu konudaki kaygıları haklı çıkarak niteliktedir. Ersever ve bir takım arkadaşları JİTEM de çalıştıktan sonra, kaza mı; yoksa bir sabotaj mı olduğu hala açıklık kazanmayan bir uçak düşmesi olayında yaşamını yitiren eski Jandarma Genel Komutanı Eşref Bitlis'in ölümünün ardından ordudaki görevlerinden ayrılmışlardı. 30 kişi oldukları belirtilen bu JİTEM ci subaylar daha sonra PKK ile mücadelede kitaplar yazarak, gazetelere açık kimlikleriyle beyanatlar vererek yeni bir yol seçtiler. Ancak bir süre sonra Ankara civarında bu ekibin lider kadrosu ölü olarak bulundu. Bu ölü bulunma olayının ardından JİTEM'in nasıl bir örgüt olduğu da ortaya çıktı. Aslında örgüt istihbarat nitelikli bir yapılanmadan çok, askeri polis nitelikle bir kurum gibi gözükmektedir. Görevi PKK ile ilgili bilgi ve sabotaj eylemleridir. Ama sonuçta kontrol dışı, cezalandırmaya ve rant elde etmeye yönelik öylesine olaylar yaşanmıştır ki, JİTEM adını değiştirerek ve yapısını saklayarak bunlardan kurtulmaya çabalamaktadır.

Cem Ersever Suriye, İran ve Irak gizli servisleri başta olmak üzere hemen bütün gizli servislerle ilişkiye giren, para kaynakları ve ilişkileri belli olmayan bir kişidir. Bu karanlık dünyanın savaşçısı JİTEM içindeyken de girdiği ilişkilerde tam kontrol altında tutulamamıştır.

Ölümünden önce avukatına öldürüleceğinden bahsederek Suriye veya Arnavutluk'da yaşamak istediğini söylemiş ve Saddam Hüseyin dahil Kuzey Iraklı kürt liderler ve ileri gelenlerden aldığı hediyeleri kendisine göstermiştir. Şimdi böylesine bir istihbarat işinin doğruluğunu savunmak mümkün müdür? Ersever hakkında açılan askeri sırları açıklama ile ilgili davadan da son derece çekindiğini saklamamıştır. İçeriye girmek onun için ölüm gibi bir olaydır. Ama daha davası bitmeden öldürülmüştür.

Suriye İstihbarat Teşkilatı El Muhaberat'ta bir süre çalıştıktan sonra PKK lideri Abdullah Öcalan'ın kontrolünü sağlamak amacıyla onun sekreterliği görevine getirilen Neval Boz adlı kadın casus da Ersever tarafından JİTEM'e kazandırılmıştır. Ancak Boz'un Ersever ile olan ilişkisi

aşka döşüşünce Boz 1 yılı aşkın süreyle Türkiye'ye bilgi aktarmasına karşın Suriye'den ayrılıp Türkiye'ye geçmiştir. Ersever Boz ve Mustafa Deniz adlı ajanlarla birlikte öldürülmüştür. Ersever'in öldürülmesindeki en büyük etken konuşması ve JİTEM ile ilgili çok sayıda bilgiyi basına aktarması olmuştur.

JİTEM, HİZBULLAH VE DİĞERLERİ

JİTEM, Hizbullah adlı islami terör örgütünün Van ilindeki bazı kamplarında PKK ile mücadelede bulunsun diye bu örgütün bazı elemanlarına yardımcı olmakla da suçlanmaktadır. Bu konudaki suçlamaları TBMM Faili Meçhul Siyasal Cinayetleri Araştırma Komisyonuna aktaran dönemin Batman Emniyet Müdürü görevden alınmıştır. JİTEM kontrol mekanizmalarının dışına çıkabilmektedir. Bu birim son derece büyük bir serbesti içinde telefonları dinlemektedir.

Örneğin PKK lideri Abdullah Öcalan ile görüşme yapmak ve kendisine geçmişinde MİT ile ilişkili bir görevi bulunup bulunmadığını sormak için Kürd-Ha Ajansı aracılığıyla bir randevu girişiminde bulunduk.

Bir süre sonra da bu görüşmenin olacağı yönünde sinyaller bize ulaşmaya başladı. Hazırlıklarımızı yaparken bir gün üst düzey bir subayın telefonla ardığını bildirdiler. Daha doğrusu bu subayın telefonda bu röpörtaj ile ilgili olarak dile getirdiği ve her sözcüğünün sonuna eklemekten kaçınmadığı ” öldürülürsünüz” sözcüğüyle yoğunlaştırılmış konuşmayı bildirdiler. Hemen bu subaydan randevu talep ettim. Görüşmeye gerek olmadığını söyleyeceklerini belirttiğini dile getirmesine karşın ısrarım üzerine randevu verdi.

Randevuya gittiğimde, daha görüşmemizin birinci dakikası içinde eline aldığı not defterinden bir sayfa çevirerek ” yazdır bakalım o randevu işini kimlerle hallettiniz, adları neler” dedi. Birden şoke oldum.Toparlayıp:

“Ben bir gazeteciyim, muhbir değilim. Ben size isim falan yazdırmam” dedim. “O halde görüşme bitti, haydi güle güle” dedi.

Israr ettim. Elindeki not defterini ve kalemini bırakmadan, gözlerini gözlerimden hiç kaydırmadan sözlerini sürdürdü: “Oraya gidemezsiniz. Giderseniz geri dönemezsiniz. Dönerseniz o ropörtajı yayınlayamazsınız. Yayınlarsanız dava açılır, mahkeme mahkeme süründürürüz. Hatta o ropörtajı yaparsanız öldürülürsünüz, oradan sizi kurtaramayız. Sizi orada öldürecekler…”

Her lafın altından “öldürülürsünüz ve cezaevi” sözcükleri çıkıyordu. Israr randevu işini kimlerin ayarladığı noktasında düğümleniyordu. Cezaevi ve öldürülmekten korkan kişilerin Türkiye gibi ülkelerde gazetecilik yapamayacaklarını anlatıyordum ki, yeni bir şok dalgasıyla karşılaştım.

Komutan elinin altındaki iki lacivert klasörü gösterip: “İşte burada tüm yaptığınız telefon konuşmaları. Kiminle nasıl temas ettiğiniz, bütün görüşmeleriniz” deyiverdi. Şaşkınlığım daha da büyüdü.

Komutan “sadece sizin değil onların da bütün konuşmaları var burada” diye devam etti.

Şaşkınlığım daha da artmıştı. Demek telefonların dinlenmesi olayı, bu kadar kolaylıkla ve alalade bir şeymiş gibi insanların önüne çıkartılabiliyordu. Gözlerim lacivert klasörlerde kalmıştı: ” Kürd-Ha diye bir ajans var. Almanya’da açık adresi , telefonları var.

Oraya başvurunca size yanıt veriyorlar. Ama telefonların dinlenmesi Anayasal suç” diyebildim.

Komutan ” ama suçluların, telefonlarını dinlemek değil” dedi. ve allahtan ekledi, ” biz onların telefon konuşmalarında sizin talebinizi öğrendik. Ve bu adamla (Apo’yu kastediyor) konuşulmasını istemiyoruz”.

Daha sonra aynı komutanla 15 dakikalık randevumuz 2 saati aşkın samimi bir konuşma şekline dönüştü. “Vatan hainliği ve vatanseverlik” dahil pek çok konuda karşılıklı görüşlerimizi aktardık. Ne için böyle bir çalışma yaptığımızı anlattım. Gazetecinin böyle bir olaya nasıl bakması gerektiği konusunda uzun uzun konuştum. Bütün bunların sonunda asker olmayan yetkililer de araya girmeyi ihmal etmediler. Kısacası Apo ile röpörtaj istenmiyordu. Bunu bize net bir şekilde anlattılar. Biz de net bir şekilde anladık.

Sonuçta da biz bu kitabın veya hazırlayacağımız belgeselin içine koymayı düşündüğümüz o röpörtajı gerçekleştiremedik. Evet bunu yapamadık. Abdullah Öcalan’a gidip “Senin MİT ile bir ilişkin oldu mu? Seni geçmişte polis veya MİT muhbir olarak kullandı mı?” diye soramadık.

Bu soruları sorup yanıtlarını alsaydık acaba bundan kim , nasıl bir zarar görürdü? Bugün bu konuda söylenecek sözler kurumları veya kişileri ne

derece tahrip edebilirdi. Ya da bugünün gerçeklerini değiştirebilirdi?

Evet askeri istihbarat bütün teknik ve personel yapılanmasıyla telefon dinlemesinden, diğer istihbarat ve cezalandırma yöntemlerine kadar Türkiye'de şu an en aktif örgüt olarak karşımıza çıkmaktadır. Ama eksiği hemen göze çarpmaktadır. İstihbarat örgütü gibi gözüken yapılanmanın aslında daha çok Alman gizli servisi Gestapo türünde olduğunu; cezaya, takibe dönük askeri polis şemasının ve çalışma yöntemlerinin bulunduğunu belirtmek gerekmektedir. Pisikolojik istihbarat doğal olarak bunun ayrılmaz bir parçası olmaktadır. MİT bütün bu gelişmeler içinde çekildiği girdabı ya tanımlamakta zorluk çekmekte ya da derdini anlatamamanın aczi içinde bulunmaktadır. Aslında JİTEM ve benzeri örgütler askeri yapıların içinde hemen her dönemde ortaya çıkmakta ve yaptıklarıyla bir süre sonra onu kontrolleri altında tutacaklarına inanları bile korkutmayı başarmaktadırlar. Nitekim JİTEM'de aynı korkunun sonucu olarak lağvedilmiş ama, ortadan kaldırılamamıştır. 1995 yılının Mart'ın dan itibaren bu birimde görev alanlar başka illere atanmışlardır. Ama yaptıklarından kaçının yasal, kaçının yasadışı olduğu konusu soruşturulmamıştır. Bunlar araştırılma gereği dahi duyulmadan kapatılmıştır.

Bu birimi oluşturanlar, ona görev verenler ortada yoktur. JİTEM'de görevli oldukları söylenen ve keyfi adam öldürdükleri açıklanan özellikle PKK itirafçısı devşirmelerle ilgili soruşturmalar da yoktur. Örneğin Türkiye'de hiç bir savcı veya güvenlik birimi kod adı "Yeşil" olan ve onlarca cinayetin faili olarak gösterilen Ahmet Demir adlı kişiyi bulamamıştır.

Jitem kanalıyla yapılan çalışmaların istihbarat veya haber toplama faaliyetiyle ilgisinin olmadığı da ortadadır. Bir görevliyi önce parayla, sınırsız yetkiyle ve hukukun üstünde görev anlayışlarıyla tanıştırıp, sonra da ' Artık sen burada değil şurada görev yapacaksın, bizim talimatımıza kadar da bu teşkilat lağvedilmiştir. Eylem yapma' demek, o görevliyi durduracaksa veye geçmişte yaptıklarını unutturacaksa ne ala…

Ama dünyada bunun böyle olmadığı bütün denemelerde görülmüş bir gerçektir.

Nitekim kapatıldığı belirtilen örgüt, bir süre sonra yeniden oluşturularak faaliyete sokulmuştur.

JİTEM konusunda bir önemli örnek ODTÜ‘de yaşanmıştır. ODTÜ‘de öğrencilerin 15 Mart 1995 tarihinde JİTEM kimliği ile yakaladıkları ve provakatör olduğu iddiasıyla kamuoyuna tanıttıkları Ümit Yalazlı gerçekten JİTEM elemanı çıkmıştır. JİTEM elemanını yakalayan ve kimliğini açıklayan öğrenciler hakkında daha sonra dava açılmıştır.

ASKERİ İSTİHBARAT YENİDEN ÖRGÜTLENİYOR

1995 yılında yapılan terfilerle eski MİT Müsteşarlarından Teoman Koman Orgeneralliğe yükseltilerek Jandarma Genel Komutanlığı görevine getirilmiştir. Bu görev değişimiyle birlikte ordu istihbaratında yeniden yapılanmaya dönük ilginç gelişmeler izlenmektedir. Örneğin ordu içinde "İstihbarat Sınıfı" subay eğitimine başlanmıştır. Bununla Sovyetlerdeki GRU (Askeri İstihbarat) türü bir yapılanmaya gidileceği ifade edilmektedir. Bu yapılırken ordu istihbaratındaki yapılanmaların sivil denetimin dışında gelişmesi ve önemli bir istihbarat potansiyeli bulunan ancak geleneği ve kontrol mekanizmaları olmayan yeni oluşumların ortaya çıkmasının iyi değerlendirilmesi gerekmektedir.

Çünkü JİTEM örneği bütün başarısızlıkları ve yolaçtığı sorunlarla gözönünde bulunmaktadır. Ancak Türkiye'nin yenilenen ve yetkileri yasalarda belirtilen sınırlarda kalabilecek iyi bir askeri istihbarat birimine de büyük ihtiyacı bulunduğu gerçektir. Bu durumda ordu içinde darbe ve cunta faaliyetlerinde bulunanların ortaya çıkartılmasında belki önemli bir yol alınabilir. Ayrıca silah ve savunma sanayinde gelişen teknolojilerin izlenmesinde, transferinde ve büyük ihalelerde Türkiye'nin çıkarlarının korunmasında bundan büyük ölçüde yararlanmak olanakları bulunmaktadır. Terör eylemlerine karşı kullanılacak timler ile bunların eğitimi konularında da bu birimler beyin gücünü arttırıcı, bilgiyi ön plana çıkartıcı ve koordinasyonu sağlayıcı çalışmalar yapabilmeledirler.

Ama bütün bunları MİT ve diğer istihbarat servislerinin üstünde veya altında değil, eşit ve kendi sınırları içinde yapabilecek bir yapılanmaya gidilmeledir.

MİT HALKTAN KOPUK

Yetki-sorumluluk alanları açısından şefaflaşmış bir MİT, görev alanına neyin girip, nelerin girmediğini topluma anlatmalı ve yanlış anlaşılmaları önlemelidir. Yanlışa yolaçanları bulup ortaya çıkarmak konusunda da yine MİT in sorumluluk ve yetkileri bulunmaktadır. Gerçi özellikle askeri yapılar içinde MİT'in istihbarat faaliyetinde bulunması yasal olarak kısıtlanmıştır. MİT sadece askerlerin istediği alanlarda ve yapılan protokollere bağlı kalarak gösterilen yerde ve kapsamda istihbarat çalışması yapabilmektedir. Bugünkü kaos gibi gözüken ortam da asker, sivil ayrımının kesinleşmiş ve keskinleşmiş olmasından kaynaklanmaktadır.

Sivilleşmenin sancıları ve geçiş dönemi yaşanmaktadır . Ancak bu dönemde kontrol mekanizmasını elinde bulundurması gereken savcıların ve diğer adalet mensuplarının görevlerini yerine getirip, denetim mekanizmalarını açık bulundurduklarını söylemek de mümkün olmamaktadır. Olsaydı bu kadar çok faili meçhul cinayetin büyük bir kısmı aydınlanır ve bunları işleyenlerin devlet içindeki uzantılarına ulaşmak mümkün olurdu. Bu alanda bir temiz toplum özleminin benimsenmesine daha uzun yılların gerektiği gözükmektedir.

İlişkilerdeki açıklık, istihbaratı güçlendiren doğru kaynaklara götüren bir unsurdur. Malesef MİT'in yapılanmasında böyle bir anlayış söz konusu olmamıştır. Oysa MİT'in adam kaçıran, izleyen, dinleyen, öldüren, sindiren bir teşkilat olduğu havasını topluma bu kapalılık ve hatalı uygulamaları yerleştirmektedir. Çağdaş istihbarat teşkilatlarında olduğu gibi MİT'in, fikir üreten, bilgi toplayan bir yapı haline getirilmesi kaçınılmazdır.

Gerektiğinde yasal statüsünün getirdiği diğer görevleri de yerine getirebilecek gücünün bulunduğu halka anlatılmamaktadır. Bunun da sorumlusu yine MİT'in kendisidir. Kendisini anlatamayan bir gizli servis elbetteki olumsuz tartışmaların odağı olacaktır. Açık yürekli ve demokratik yapılanmadan yana olmak sorunların çözümünde önem taşımaktadır.

Bugüne kadarki uygulamalar yanlış kanıları doğrulayacak hataları içermektedir. Ama özür dilemesini ve hatalarından arınmasını bilen teşkilatlar büyümektedir.MİT demokratikleşmelidir. Bundan kasıt karanlık

yönü yokedilmiş, parlamenter denetim mekanizmalarına açık ve yaptıklarının hesabını verebilecek yeni bir yapılanmadır.

MİT halka kendini anlatmalıdır. Bunun yolu da güçlü bir halkla ilişkiler ağının kurulmasından geçmektedir. Hala MİT'in böyle bir biriminin halka açık bir şekilde bulunmaması, bir basın sözcüsünün dahi olmaması çağdaş kuralların ne kadar gerisinden gelinmekte olduğunun bir göstergesi sayılabilir. Oysa dünyada istihbarat hizmetlerinin korkuya dayalı ve duvarlar arkasında saklanarak yapıla gelirliği artık terkedilmiştir.

Önemli olan bilgi, bilgiyi değerlendirme, geleceğe ilişkin en sağlıklı senaryoları üretme ve bunu yerine getirecek ortamı yaratma çabasıdır.

Bunun da tek yolu uygun eğitim, eleman seçimi ve yapılanmadan geçmektedir.

MİT KUYUDAN ADAM ÇIKARIYOR

MİT kimi zaman, kim ve ne için kullanıldığı bilinmeyen bir örgüt görüntüsü sergilemektedir. Örneğin ünlü Türk Koskotas Dosyası olarak adlandırılan Türksat uydusu ve buna bağlı ihaleler ile ilgili müfettiş araştırmalarının birinde, PTT yetkililerinin Türkiye’nin ilk ve o dönem için tek özel kuruluşu olan ve dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal’ın oğlu Ahmet Özal’ın da ortağı bulunduğu televizyon şirketine yasalara aykırı olarak bir verici ve eleman tahsis ettikleri saptanır. Müfettişlere ifade everen PTT Genel Müdür Yardımcısı kendisine vericiyi bir yerden söküp bir başka yere nakletme emriyle eleman tahsisini Genel Müdürün emrettiğini söyler. Genel Müdür de ifadesinde müfettişlere MİT’ten gelen talimat üzerine böyle bir uygulama yapıldığını anlatır. Bunun üzerine dönemin Ulaştırma Bakanı‘nın imzasıyla MİT’e başvurularak böyle bir talepte bulunulup bulunulmadığı sorulur. Gelen cevabın altında dönemin asker müsteşarının imzası vardır ve ” Böyle bir talep de bulunulmamıştır” denilir. Müfettişlere aynı asker MİT Müsteşarı ” Bizim PTT’den böyle bir yardım istememize gerek yok, bunu biz kendi elemanlarımızla da yapabilirdik” de demiştir. Bu yanıt üzerine PTT Genel Müdürü mahkemeye verilir. Mahkeme sürerken MİT’e bir kez daha sorulur böyle bir isteğin olup olmadığı konusunda görüş istenir. Aynı müsteşar bu kez şu yanıtı gönderir ” İlk yazımızda her ne kadar böyle bir talep olmamıştır demişsek de o dönemin koşulları içinde böyle bir talep söz konusu olabilmiştir.”

Sizce şimdi kim, kimi, ne için kullanıyor gibi sorulara gerek kalmakta mıdır?

İSTİHBARAT FAALİYETLERİ TARTIŞMAYA AÇILMALIDIR

MİT bugüne kadar kapalı bir kutu gibi durmuş, ona yaklaşmak, uygulamalarını eleştirmek bir kaç örneği dışında hiç gerçekleşmemiştir.

MİT ya yerden yere vurulmakta ya da korkulmaktadır. Sağlıklı bir tartışma ve değerlendirme için ne ortam ne de yeterli belge ve bilgi elde mevcut değildir. Bugün Türkiye'nin istihbarat çalışmalarının tarihsel bir süzgeçten geçirilerek tartışmaya açılmasında büyük yararlar vardır. Bu konudaki tartışmalar; skandallar ve savaşlar döneminde değil, barış ortamlarında ve duygusallıktan uzak kalınarak yapılmalıdır.

Demokratikleşmenin en önce yaşanması gereken yer MİT olsa gerektir. Çünkü fikirlerin özgür tartışılmadığı, klasik emir komuta zincirlerinin hakim olduğu yapılardan bugünkü dünyayı anlamasını ve buna uygun istihbarat senaryoları üretmesini ve gerçekleştirmesini beklemek hata olur.

Artık önümüzde kaoslar ve bölgesel konumu ile Dünya için taşıdığı önem yüzünden 2000 yılına çok zor şartlar altında girecek bir Türkiye vardır.

İç dengeleri ve dinamikleri oturmamış, kurumlaşamamış, sanayileşememiş, Cumhuriyet rejiminin gereklerini ifade özgürlüğü, hukuk anlayışı,eğitim ve sağlık sistemleri açısından yerine getirememiş bu toplum 20 yüzyıl boyunca savaşların, didişmelerin tam ortasında oldu. 21. yüzyılda da aynısını yaşayacaktır. Buna hazırlıklı olmalı ve yeniden tüm alanlarımızda süratle, sağlam temeller atarak ilerlememiz gerekmektedir.

20 yüzyılda savaşlarda milliyetçilik veya ideoloji adına ölen insanların toplam sayısı 170 milyondur. Üçüncü bin yıl daha ağır ekonomik koşullar ve paylaşım-milliyetçilik akımlarıyla geliyor.Bu kargaşaya en hazırlıklı bulunması gereken iki kurumumuz TBMM ve MİT olmalıdır. TBMM Türkiye'nin demokratik parlamenter sisteminin yüreğidir. Bu kurum bilgili ve saygın insanların toplandığı ve egemenliği halkatan başkasına teslim etmeyecek yüreklilikteki siyasetçilerle donanmalıdır. Donanmak zorundadır. MİT ise bu yapının bilgi bankası olmalıdır. MİT tarih

yazmayacaktır. Ancak tarih yazacak olan parlamentoyu bilgi ve belgeyle donatacaktır.

TÜRK KGB'Sİ NASIL DAĞITILDI

2000'li yılların MİT'inin yeni yapılanması aslında bir savunma şeklinde gelişmiştir. Sönmez Köksal'ın Başkanlığı'nda oluşturulan bu yeni yapılanmada ana hedef MİT'in parçalara ayrılmasını önlemek şeklinde olmaktadır. Bu yeni yapılanmaya gidilmeden önce, Başbakan Tansu Çiller'in MİT Müsteşarını değiştirememekten kaynaklanan sıkıntılarını aşmak için oluşturduğu Kamu Güvenliği Başkanlığı (KGB) olayını incelemekte fayda bulunmaktadır. Çünkü bu MİT'e karşı etkili olamayan bir siyasinin neler yapabileceğinin de göstergesidir.

MİT için düşünülen iki başlı yapıların tersine burada, onu dışlayan veya tek istihbarat ünitesi olması özelliğini ortadan kaldıran bir proje olarak KGB ele alınmıştır. KGB terör ile müceadele alanıyla sınırla kalmamakta bütün devlet istihbaratını bünyesinde toplamakta ve koordinasyonunu sağlamaktadır. KGB elemanları ve Başkanlığına atanan Şadi Ergönenç çalışmaya hazırken, Cumhurbaşkanı Demirel'de daha önce bu kuruluşla ilgili yasayı imzalamışken, gelişen olaylar sonucu yeni yapı birden dağıtılır. Çünkü MİT bu olaydan son derece rahatsız olmuştur.

Yasasını ilgililere hatırlatır. Cumhurbaşkanı üzerinde özellikle kredisi çok yüksek bulunan Müsteşar Sönmez Köksal devreye girer ve Dışişleri Bakanlığı başta olmak üzere diğer kuruluşlardan toplanan elemanlar göreve başlatılmazalar.

Demirel:" Devletin iki başlı bir istihbarat ile yönetilmesi sakıncalı" diyerek KGB'nin kuruluşuna karşı çıkar. Tansu Çiller partisinin içinde ve hükümet etmedeki muhaliflerinin sayısı çoğaldığından, Demirel ile iyi geçinmek ve başka sorunlarla uğraşmamak için MİT'i "by pass" edecek yeni yapılanmasından vazgeçer. MİT'i, KGB gibi hatta daha ileri düzeylerde çalıştırmak varken, devlet yönetimindeki hesaplaşmaların kurumlara yansıması ve hesaba, kitaba göre değil "adama göre muamele" sonucu, olaylar farklılaşa bilmektedir.

MİT 2000 YILI İÇİN NASIL YAPILANDIRILDI?

Devlet düzeyinde istihbarat yapmak yükümlülüğüne sahip olan MİT, yeni düzenlemede de öncelikle yasasından kaynaklanan ağırlığını ve bağlarını korumaktadır.. Bunlar Cumhurbaşkanı, Başbakan, Milli Güvenlik Kurulu ve Genel Sekreteri, Genelkurmay Başkanı olarak sıralanmaktadır. MİT bu yapıya bilgi aktarmak zorundadır. Kurum Başbakan'a bağlı olarak çalışmaktadır. Bu yasasından kaynaklanan bir zorunluluktur. Yeniden yapılandırılan iç düzenleme ise şöyledir:

Müsteşar en etkili ve tek söz sahibi konumundadır. Bu konumla yetki ve sorumluluk sınırları iyiden iyiye belirgin duruma getirilmiştir.

Müsteşar'ın altında ve ona bağlı hizmet veren yeni yapılanmada ise; - İstihbarat Başkanlığı

- Operasyon Başkanlığı

- Pisikolojik İstihbarat Başkanlığı

- Elektronik Teknik İstihbarat Başkanlığı

- Bilgi Sistemleri Başkanlığı

- İdari İşler Başkanlığı

- Personel Başkanlığı

- Eğitim Başkanlığı

yer almaktadır.

Yeni yapılanmada eskisinden farklılaştırılan şey, istihbarata bir bütün olarak bakılması konusudur. MİT yeni yapılanmasında istihbaratı iç ve dış olarak tasnif etmemekte ve bunları kendi alt dallarına ayırmamaktadır. Bu amaçla oluşturulan İstihbarat Başkanlığı:

A) Tehditler

B) Kontrespiyonaj

C) Stratejik İstihbarat

olarak kendi içinde yapılandırılmış durumdadır. Bu ünite istihbaratı hangi alandan gelirse gelsin toplayacak ve değerlendirme, koordinasyon çalışması için Stratejik İstihbarat birimine aktaracak, bilginin olgunlaştırılarak alıcıya sunulması bu birim tarafından gerçekleştirilecektir. İstihbarat Başkanlığı bir nevi MİT içindeki bilgi havuzu haline getirilmiştir.

Yeni oluşturulan Operasyon Başkanlığı ise şimdilik yurtdışı istihbarat çalışmalarıyla görevlendirilmiş bulunuyor.

Bu birimlerin altında da yine 13 ildeki Bölge Başkanlıkları yeralmaktadır.

Bölge Başkanları aynı zamanda direk olarak Müsteşar’a bağlı bulunmaktadırlar.

Ayrıca 1995 yılı içinde gerçekleştirilen yeni bir uygulamayla MİT binalarının korunmasında askerlerin rolü giderek azaltılmaktadır. MİT binalarının korunması için içerde özel bir koruma birimi oluşturulmuş durumdadır. Bu birim Genelkurmay ile yapılan protokole bağlı olarak zaman içinde askerlerin boşalttığı yerlerde koruma işini üstlenmektedir. Bu birimin korumayı tamamen ele almasının Genelkurmay’la yapılan görüşmelerin sonucuna bağlı olacağı kaydedilmektedir.

MİT içinde belki en temel sorun eğitim konusunda ne gerekli altyapı yatırımlarının ne de akademik gelişimin yeterince olmamasıdır. MİT üniversiteler, bağımsız bilgi üretecek ve üreten kuruluşlar, uzmanlar ile ilişkide sıkıntısı olan bir kuruluştur. Kendi içindeki eğitim koşullarının da yetersizliği ortadır. MİT bilgi üreten kuruluş denilince kendisine bağlı ama bünyesinin dışında faaliyet gösteren kruluşları algılamaktadır. Bağımsız karar mekanizmaları hala onu ürketmektedir. Bu alandaki eksikliklerin MİT için büyük sorunlara yolaçacağı kesindir.

Ayrıca bu konudaki yatırımlar MİT’in demokratikleşmesinin de anahtarı olacaktır. Ama bütün eleştirilere ve olaylara karşın MİT’i veya mensuplarını değerlendirirken ortalama değerleri ve “Balıkların baştan koktuğu” gerçeğini gözardı etmemek gerektiğini bir kez daha vurgulamakta yarar bulunuyor.

SÖZ MİT'İN

Bu kitap hazırlanırken MİT yetkilileri ile uzunca bir zamana yayılan ve epeyce güç geçen ikna görüşmelerimiz sonrasında, yetkililer bazı konularda açıklamalar yapmayı kabul ettiler. MİT Müsteşarlığı'na gönderdiğimiz yazılı sorularımızdan bir kısmına yanıt verilmiştir. Verilen yazılı yanıtları aşağıda sunacağız.

Ancak bu arada MİT'in bugün tamamen sivil hale gelen üst düzey yönetiminin diyaloğa yakın, bilgi ve tecrübe birikimleriyle insanı etkileyen, açıklıktan yana ama bunu nasıl yapacaklarının yöntemi konusunda henüz kararsız havalarını da aktarmakta yarar bulunuyor. Bu arada bazı yöneticilerin açıklık konusundaki atak tavırları ve geç kalındığı yolundaki görüşleri de MİT gibi kapalı bir kutu içinde hemen dikkat çekici oluyor.

Yeni yönetim 1967 yılından buyana MİT içinde görev alan kimselerden oluşuyor. Bu kişiler MİT'in ilk sivil kadroları da aynı zamanda. Bu kadrolar teşkilat içinde uzun süren bir mücadeleden sonra, merkeze ulaşabilmişler. Yetenekleri sınanmış bu kadrolar 2000 li yılların istihbarat örgütünün yaratılmasında Türkiye'nin şansını yansıtmaktalar.

Tabii sistem içinde neyi ne kadar başarabilecekleri her zaman tartışmaya açık bulunmaktadır. Çünkü MİT Türkiye ile birlikte değişimin sancılarını için için kaynayarak çekmektedir.

Bu yönetici kadrosu kendilerine ilettiğimiz soruların yanıtlanması ve MİT'in açılımı konusunda istekli ama ortaya çıkacak sonuçtan da ürken bir görüntü sergilediler. Müsteşar Sönmez Köksal da diplomat titizliği nedeniyle bu havanın oluşumunda etkili oldu. Karşılarına ilk çıktığımızda " Niye şimdi? Neden böyle bir konu? " gibi sorularla uzunca bir zaman mücadele etmek durumunda kaldık. Ancak zaman içerisinde gelinen nokta ve sonuç sivillerin , hele işinde uzman sivillerin değişime daha yatkın olduklarını bize gösterdi.

MİT'in ilkleri arasına girecek olan soruların yanıtlanması ve bizimle başlattıkları diyalogların, diğer araştırmacı ve gazetecilere de yansıması, bunun giderek gelişmesi demokratik sistem ve bunun önemli bir unsuru olan gizli servis açısından geliştirici özellikler taşıdığı yadsınamaz bir

gerçektir. Yeniden düzenlenen teşkilat yasasının bu ihtiyaçlara yanıt verecek şekilde yöneticileri rahatlatması gerekmektedir. Yasa yapanların bunu gözardı etmemesi lazımdır.

Halen bir basın sözcüsü bulunmaması nedeniyle, sorularımıza verilen yanıtların altında bir kişinin adı değil, MİT Müsteşarlığı‘nın resmi görüşü doğrultusunda teşkilatın adı bulunmaktadır. Ancak önümüzdeki yıllarda MİT’in bir basın sözcüsünün bulunacağı ve halka açık bir büronun faaliyete geçirileceği konusunda yöneticilerin kararlı olduklarını da gözledik. Geçmişte bu yönde yapılan bir uygulamanın olumsuz sonuç vermesinin kendilerini bu konuda daha temkinli kıldığını görüşmelerimiz sırasıda bize aktardılar.

MİT yeniden oluşturulurken Türkiye’nin yenilenmiş ve güçlü bir kalesi konumunda olmalıdır. Yıpratılan değil yapılandırılan ve geleceğe güçlü bir şekilde hazırlanan MİT için çalışılmalıdır. Aksinin Türkiye için yaratacağı sonuçlar bir felaket olacaktır.

İşte MİT’in kendine yönelik eleştirilere, daha doğrusu ilettiğimiz sorulardan bir kısmına verdiği yanıtları. Diğer bir deyişle 68 yıllık tarihinde ilk kez “söz savunmanın”:

MİT'E SORDUKLARIMIZ VE YANITLARI

-MİT içinde yıllar itibariyle asker sivil dengesi nasıl oluşmuştur?

Bugünkü yapıda asker eleman ve yöneticiler ile sivil kökenli eleman ve yöneticilerin MİT içindeki sayısal ve yetkisel ağırlıkları ne yöndedir?

Yanıt: Milli Emniyet Hizmetleri Teşkilatı'nın kuruluş tarihinden itibaren teşkilatın başına getirilen şahısların kimlikleri incelendiğinde, şöyle bir tablo ile karşılaşıyoruz:

Milli Emniyet Hizmeti Reisleri

1- Şükrü Ali Ögel (Asker) 06.01.1927 - 31.07.1941

2-Naci Perkel (Asker) 01. 08. 1941 - 03.09. 1953

3-Behçet Türkmen (Asker) 03.09. 1953 - 27.03. 1957

4-Emin Çobanoğlu (Vekil-Asker) 27.03.1957 - 21. 11. 1957

5-Hüseyin Avni Göktürk (Sivil) 21.11. 1957 - 21.07. 1959

6-Ahmet Salih Korur (Vekil-Sivil) 21.07. 1959 - 02.10. 1959

7-Celalettin Tevfik Karasapan (Sivil) 02.10. 1959 - 29.05. 1960

8-Ziya Selışık (1. Gelişi - Asker) 01.06.1960 - 17.01.1961

Ziya Selışık (2. Gelişi-Asker) 29.08.1964 - 13.07.1965

9-Naci Aşkun (Sivil) 17.01.1961 - 18.08.1962

10-Fuat Doğu (Asker) 01.09.1962 - 25.08.1964

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarları

1-Avni Kantan (Vekil-Asker) 14.07.1965 - 07.04.1966

2-Fuat Doğu (Asker) 02.03.1966 - 23.07. 1971

3-Nurettin Ersin (Asker) 02.08.1971 - 25.07.1973

4-Bülent Türker (Vekil-Asker) 26.07.1973 - 27.02.1974

Bülent Türker (2. Gelişi-Asker) 26.09.1974 - 24.11.1974

5-Bahattin Özülker (Asker) 28.02.1974 - 26.09.1974

6-Hamza Gürgüç (Asker) 25.11.1974 - 13.07.1978

7-Adnan Ersöz (Asker) 13.07.1979 - 19.11.1979

8-Bülent Türker (Asker) 19.11.1979 - 07.09.1981

9-Burhanettin Bigalı (Asker) 07.09.1981 - 14.08.1986

10-Hayri Ündül (Asker) 05.09.1986 - 29.08.1988

11-Teoman Koman (Asker) 29.08.1988 - 27.08.1992

12-Sönmez Köksal (Sivil) 09.11.1992-Görevde Milli Emniyet Hizmetleri Teşkilatı döneminde 11 Milli Emniyet Hizmetleri Reisinin 7 si asker kökenli 4'ü sivildir.

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'nın kuruluşundan itibaren 12

Müsteşarın sadece biri (Halen Müsteşar olan Sönmez Köksel) sivildir.

Bu durum zamana, şartlara ve ihtiyaçlara göre asker ve sivil kökenli şahısların istihbarat teşkilatının yönetimine getirildiklerini göstermektedir.

Zaman zaman teşkilatın başına asker kökenli şahısların getirilmesi sebebiyle, teşkilatın idari ve mesleki kadrolarında asker kökenli şahısların miktarlarında değişiklikler olduğu bir vakadır. Ancak, bu miktarın tek rakamlı yüzdeleri geçmediği bir gerçektir.

Halen, Genelkurmay Başkanlığı ile yapılan bir protokol çerçevesinde, uzmanlık ve kullanım alanlarının yarattığı zorunluluk sebebiyle, asker kökenli personel ihtiyaç duyulan alanlarda istihdam edilmektedir.

” BATIDA ASKER SAYISI DAHA ÇOK”

Ancak Batılı demokratik servislerde bu oran çok daha yüksektir. Meseleye asker sivil gibi bir ayrımdan değil, ülke çıkarları ve ihtiyaçlara cevap vermesi açısından yaklaşmak gerekir.

- MİT’in sivilleşmesi kavramını nasıl yorumluyorsunuz? Bu kavram size neyi ifade ediyor? Ya da bunun eksikleri nelerdir?

Yanıt: MİT’in sivilleşmesi kavramının yanlış şekilde kullanıldığını görebiliyoruz. Sivilleşmeye asker, sivil kimlikleriyle bakılmaması gerekir. Sivilleşme beyinlerde, demokratik sisteme olan inançta, kültürel bir birikimde aranmalıdır. Bugün personelimizde yerleştirmeye çalıştığımız kimlik de budur. O itibarla, böyle bir kavramın yanlış kullanıldığı kanatindeyiz.

Özellikle istihbarat çalışmalarında, göreve göre eniyi kadronun oluşturulması önemlidir. Bu kadro içinde, çeşitli eğitim dallarından personel olacağı gibi, asker veya asker kökenli görevliler de bulunabilir.

Dikkat edilecek husus, devletin MİT Müsteşarlığından beklediği yasal görevlerin siyasi otoritenin yetki ve sorumluluğu çerçevesinde yerine getirilmesidir.

- MİT’in Dünya istihbarat örgütleri arasındaki yeri konusundaki düşünceniz nedir? Sıkça eleştirilen dışa açılamama ve diğer istihbarat örgütleriyle özellikle de Batılı istihbarat örgütleriyle mücadele edememe eleştirilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yanıt: Her ülkenin koşulları değişik olduğu gibi istihbarat kuruluşlarının teşkilatlanma, faaliyet ve işlevlerinde de değişiklik vardır.

Dünya İstihbarat Teşkilat örgütleri arasında MİT’in yeri konusunda bizim değerlendirme yapmamız isabetli olmaz. Ancak, şunu söylemekle yetinmek mümkün. Saygın bir yeri vardır. Çağımız gelişen ihtiyaçlarına cevap verebilen milli-bölgesel - uluslararası çıkarlarımızı koruyabilen bilgi - tecrübe - teknik açıdan gelişmiş ve yeterli kuruluşlara sahip bir istihbarat teşkilatının yaratılması istikametinde sonuç alıcı çalışmalar yapılmakta olduğunu söyleyebiliriz.

- MİT’in Türkiye’nin bulunduğu coğrafya’daki etkinlği konusundaki düşünceleriniz nedir? Özellikle Ortadoğuda görev yapan diğer istihbarat örgütleriyle MİT’i kıyasladığınızda neler söyleyebilirsiniz?

Yanıt : Bulunduğumuz coğrafyada Türkiye’nin vazgeçilmez önemi giderek artamaktadır. Bu durum MİT’nın da önemini açıklayabilir.

Teşkilatı her yönüyle geliştirme gayretlerimiz bu istikamettedir. Şu hususa dikkati çekmekte yarar görüyoruz:

Bölge ülkelerinin servisleri, çoğunlukla bağlı oldukları yönetimlerden kaynaklanan yetkileri kullanabilmektedir. Sorunları, tehditleri , değerleri çok farklılıklar gösterir. Bu sebeple, belirtilen noktaları dikkate almayan kıyaslamalar doğru sonuçları vermez.

TÜRKİYE CASUSLARIN EĞİTİM ALANI MI?

- Türkiye özellikle de Güneydoğu illerimiz gerçekten casuslar açısından bir eğitim alanı gibi kullanılmakta mıdır? Türkiye’yi bu alanda eğitim için pilot ülke gibi gören istihbaratçıların görüşleri ve açıklamaları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Yanıt: Türkiye’nin özellikle Güneydoğu’nun bulunduğu coğrafyadaki önemi değerlendirildiğinde sorunun cevabı kendiliğinden ortaya çıkar. Ancak ‘ eğitim alanı gibi kullanma’ ifadesinin yanlış kelime seçimi veya önyargılı değerlendirme sonucu olduğunu özellikle vurgulamak gerekir. Zaman zaman medyada da benzer haberler işlenebiliyor.

Söz konusu bölgeyle ilgili olan her ülkenin istihbarat elde etme gayretleri olacaktır. Bizim görevimiz de bu çalışmaları tespit ve imkanlar çerçevesinde önleyebilmektir.

-MİT karşı istihbarat konusunda başarılı mıdır? Eksiklikleri var mıdır?

Bu konuda yasal düzenlemelere ihtiyaç duyuyor musunuz? Bunlar nelerdir?

Yanıt: MİT karşı istihbarat konusunda tarihi içinde çok başarılı hizmetler yapmıştır. Devlet olarak , millet olarak gurur duyacağımız faaliyetler yürütülmüştür ve yürütülmektedir.

İtiraf etmeliyiz ki başdöndürücü şekilde gelişen olaylar konusunda kontrespiyonaj dediğimiz çok önemli çalışmaların, aynı hızla etkinliğinin arttığını söyleyemeyiz. Bugün istihbarata karşı koyma olayını, olması gereken önemle değerlendiriyoruz ve nitelik değiştiren kontrespiyonaj konseptini olayların iç ve dış bağlantıları çerçevesinde değerlendirerek çalışmalarımızı şekillendiriyoruz.

Gelişen teknoloji, hızla bütünleşen dünyamızda karşı istihbarat faaliyetleri ve tedbirlerinin amaca uygun şekilde geliştirilmesinin güçlülüğü ve önemi açıkça görülebilmektedir. Çalışma şartları itibariyle yasal bir sıkıntı mevcut değildir. Ancak, devlet sırrı kavramını değişen şartlara göre

ilgili yasalarda tanımlanması ve bu sırrın unsurlarının daha sarih bir şekilde açıklığa kavuşturulmasının yararlı olacağını mütala ediyoruz.

” YETENEKLİ GENÇLERİ ALMAYA DEVAM EDİYORUZ”

-MİT içinde yeni bir yapılanmanın başladığı gözlendi. Eleman alma politikalarından , istihbarat toplama yöntemlerine kadar pek çok alanda yaşanan bu değişimle yaşanan şey nedir? MİT’e nasıl bir yapı kazandırmaya çalışıyorsunuz? Bu konuda sizi zorlayan veya yaptıklarınızı kolaylaştıran unsurlar nelerdir? Örneğin MİT’in personel politikası ve istihbarat gelenekleri sizin için bu anlamda ne ifade ediyor?

Yanıt: MİT içinde yeni bir yapılanmanın başlatıldığı doğrudur. çünkü Dünyada herşey süratle değişmektedir. Bütünleşmeye rağmen ayrılıklar ve çıkar farklılıkları daha da artmaktadır.

Türkiye gelişmekte olan bir ülke olarak, demokratik sistemiyle Ortadoğu, Kafkaslar, Orta Asya, Balkanlar gibi tüm dünyayı saran çok önemli bağlantıları ile laik ve çağdaş yönetim anlayışı ve hedeflerinin yanı sıra, Müslüman ve Hıristiyan ülkeleri arasındaki yeri, yarattığı çeşitli vasatlardaki rolleri sebebiyle, bir çok ülke tarafından dayanışma kurulmak istenen veya gelişimi engellenmek istenen bir büyük ülke. MİT ortaya çıkan bu ihtiyaçlara cevap verebilme durumunda olmak zorundadır, olacaktır.

Sözkonusu ihtiyaçlara cevap verebilen bir personel kadrosu yaratabilmek için lisan bilen, yetenekli gençleri almaya devam ediyoruz. Eğitim ve teknik imkanları geliştiren çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Terörizme karşı mücadelede daha aktif , yüksek analiz kabiliyeti yaratıcı, gelişmeden tekaddüm eden istihbarat üretimini sağlayıcı bir teşkilatlanma ve istihbarat kültürü oluşturma gayretlerimizi sürdürmekteyiz.

Bahsekonu çalışmalarda karşılaştığımız bünyesel ve teşkilat dışı zorlukların olmadığını söyleyemeyiz. Ancak, aldığımız desteklerin hedefe ulaşmada önemli şekilde kolaylaştırıcı bir vasat yarattığını memnuniyetle ifade edebiliriz.

” PKK İLE MÜCADELEDE DİĞER KURUMLARDAN GERİ DEĞİLİZ”

- PKK ile yapılan mücadelede MİT’in başarısız olduğu ve istihbarat toplayamadığı eleştirisini nasıl karşılıyorsunuz? Bu eleştiriler de hiç mi haklılık payı yok, ya da MİT eleştirilirken kantarın topu fazla mı kaçıyor? PKK konusunda MİT istihbaratta zorlanıyorsa veya zorlandıysa bunun nedenleri nedir? MİT istihbarat veriyor da bunun gereği yerine getirilemiyorsa bu konuda sorunun kaynağı olarak neleri görüyorsunuz, ne düşünüyorsunuz?

Yanıt:PKK ile yapılan mücadelede devlet topyekün mücadele vermektedir.

MİT’da bu mücadelede istihbarat yönüyle katkılarını sürekli geliştirme gayreti içindedir. MİT’e yönelik her eleştiriye yapıcı sonuçlar çıkarılabilmesi yönüyle yaklaşıyoruz. Ancak, ifade edildiği gibi bazen kantarın topu fazla kaçırılabiliyor.

Bir terör örgütüne yönelik, mücadelenin çeşitli güçlükleri mevcuttur.

Karşımızda etnik kimlikle haklarını savunduğunu iddia ettiği insanları, çocukları, kadınları acımasızca öldüren bir cinayet organizasyonu var.

Mücadele alanının coğrafik durumu, teröristlere uygun şartlar yaratıyor.

Bölgesel ve uluslararası etkiler ile bünyesel bazı sorunlar tehdidi artıyor.

PKK terörü ile mücadelede, devletin diğer kuruluşlarından daha geride olduğumuzu söylemek mümkün değildir. Herşeyin arzulanan seviyede olmadığını da biliyoruz. Ancak tehdidin her safhasındaki gelişiminin, önceden tespit edilip, ilgililerin uyarılmasındaki fonksiyonumuzun kullanılmasında başarılı olduğumuzu söyleyebiliriz.

Terör ile mücadelede; her ülkenin istihbaratın temininde ve güvenlik kuvvetlerince kullanımında güçlüklerle karşılaştığı bir gerçektir.

Edinilen tecrübeler, eğitim ve teknolojik gelişmelerle, ortaya çıkan eksiklikler kapatılmaktadır.

” MİT SADECE KENDİ İMKANLARIYLA İSTİHBARAT ÜRETİYOR”

- Türkiye’de istihbarat açısından yaşanan sorunlar nelerdir? Bu sorunların aşılmasında öncelikle yapılmasını istediğiniz şeyler konusunda bilgi verir misiniz?

Yanıt: Türkiye’de istihbarat açısından yaşanan en büyük sorun, devlet çapında istihbarat üretmekle yasal olarak sorumlu olan MİT’na, ilgili kuruluşların kanuni sorumlulukları olan bilgi akışını, yeterince yerine getirememeleridir. Bu durum MİT’nı sadece kendi imkanları ile istihbarat üretmeye zorlarken, çeşitli yönlerden güçlükler yaratabilmektedir. Keza; tarihi süreç içinde, ülkemizde ortaya çıkan siyasi sorunlar sebebiyle çeşitli kesimlerde MİT’na karşı ortaya çıkan tepkiler, olması gereken kamuoyu desteğinde zaafiyetler yaratabilmektedir. Zaman zaman siyasi destek konusunda dahi yetersizlikler veya belirsizlikler olduğunu ifade edebiliriz. Gerçekte MİT milli bir kuruluş olarak, tüm ülkeyi , tüm halkımızı kucaklamakta olup, her kesimin desteğine ihtiyaç duymaktadır.

“ELEMAN TASFİYESİ SÖZ KONUSU DEĞİL”

- Emekli Sandığı yasasında yapılan yeni bir düzenleme ile MİT elemanlarının çalışmalarına ilişkin esasları yeniden düzenlemek gereğini neden duydunuz? Yasanın gerekçesinde ” İstihbarat elemanlarının erken yıpranmasını” uygulamanın nedeni olarak sunuldu. Ancak özellikle islami kesimin yayın organlarında bu yasa ile MİT içinde bir eleman tasfiyesinin gerçekleştirileceği ve bunun da teşkilat içindeki İslamcılara yönelik olacağı iddiaları yer aldı. Bu yasal düzenlemenin gerekçesi nedir? Bundan kaç kişi etkilenecektir? Bu yasa ile yapılmak istenen bir tasfiye hareketi midir?

Yanıt: Emekli Sandığı yasasında yapılan düzenlemeye gerekçe olarak gösterilen ” İstihbarat elemanlarının erken yıpranması” hususu doğrudur.

Sürekli stresli yaşam yıpratıcı bir rol oynamaktadır. Erken emeklilik kararı teşkilatın büyük çoğunluğu tarafından desteklenmiştir. Ancak erken emeklilik kararı, yeni uygulamaya soktuğumuz meslek sınıfı yaratma çalışmalarının da temelini oluşturmaktadır. Boşalan kadrolar yerine genç, lisan bilir, çağımızın ihtiyaçlarına cevap verebilecek insanlarla doldurulmaktadır. Emekli olanların tecrübelerinden yararlanma konusunda da hassasiyet gösterilmektedir.

Bir eleman tasfiyesi kesinlikle söz konusu değildir. Esasen emekli olanların büyük çoğunluğunu idari ve destek hizmetleri ünitelerinde çalışanlar oluşturmaktadır. Hele hele emekli işlemlerinin islamcılara yönelik olduğu iddialarını en hafif deyimiyle maksatlı olarak netilendiriyoruz.

Aynı yaş sınırı Türk Silahlı Kuvvetleri, emniyet kuvvetleri, PTT mensupları ve gümrük teşkilatımız için de söz konusudur. Bu meslek sahiplerinin çalışma koşullarının yarattığı sosyal ve hukuki bir sonuçtur.

MİT, T.C. Devleti’nin Anayasal sistemi çerçevesinde , laik , özgür düşüncenin öneminin bilinci içerisinde, inanışlara saygılı bir kuruluş olarak , her kesime güven verebilecek bir yapıdadır.

“LAİKLİĞE BAĞLILIK BAZI KESİMLERDE SIKINTI YARATIYOR”

- Son dönemde MİT’e yönelik eleştirilerin büyük bir kısmı islami kesimden geliyor. Bunun analisini nasıl yapıyorsunuz?

Yanıt: Yukarıda da ifade edildiği gibi, MİT insanların inançlarına ve özgür düşüncelerine saygı gösterilmesini prensip olarak benimsemiştir.

Ancak inançların ve özgür düşüncenin, Anayasa düzenini hedef alan siyasi amaçlar için, terörizmin hedefleri için, yasal yollar dışında istismar edilmesine yönelik faaliyetleri izlemek de başlıca görevleri arasındadır.

MİT kuruluşundan buyana, Atatürk ilkelerine , çağdaş düşünceye ve laikliğe sıkı sıkıya bağlı kalmıştır. Bu durumun bazı kesimlerde rahatsızlık yarattığı, kendilerine yönelik çalışma içinde olduğumuz endişesini yarattığını müşahade ediyoruz. Ancak islami kesimden gelen eleştirilerin büyük çoğunluğunun yanlış bilgilenmeden kaynaklandığı söylenebilir.

” MİT HALK TARAFINDAN GERÇEK BOYUTLARIYLA TANINMIYOR”

- Türk halkı MİT’i doğru olarak tanıyor ve beklentilerini MİT’in çalışmalarına göre mi yönlendiriyor? MİT’in görevi nedir, bunu yaparken nasıl çalışır? Yasasından kaynaklanan sorumlulukları ile toplumun beklentileri arasındaki farklılıklar nelerdir? Örneğin halk arasındaki beklenti hırsızlık olayından, cinayete kadar pek çok konuda MİT’in suçluları yakalayacağı şeklinde gelişmektedir. MİT’in böyle bir görevi var mıdır? MİT ne yapar?

Yanıt: MİT’ nın halkımız tarafından, gerçek boyutları ile tanındığı söylenemez. Çeşitli dönemlerin yarattığı sorunlar, yanlış bilgilenme, yanlış medyatik yönlendirmeler, MİT konusunda tereddütler ve olumsuzluklar yaratabilmektedir.

Ülkemize yönelik tehdit unsurlarının, MİT ‘nın imajını yıpratıcı planlı çalışmalarının da , belirtilen olumsuzlukların ortaya çıkmasında önemli payı vardır.

MİT’nın görev ve sorumlulukları 2937 sayılı “Devlet İstihbarat Hizmetleri Milli İstihbarat Teşkilatı” yasası ile tespit edilmiştir. Bu kanuna göre MİT’nın görevleri şu şekilde belirlenmiştir: “A) Türkiye Cumhuriyeti’nin ülkesi ve milleti ile bütünlüğüne, varlığına, bağımsızlığına, güvenliğine, Anayasal düzenine ve milli gücünü meydana getiren bütün unsurlarına karşı içten ve dıştan yöneltilen mevcut ve muhtemel faaliyetler hakkında milli güvenlik istihbaratını devlet çapında oluşturmak ve bu istihbaratı Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile gerekli kuruluşlara ulaştırmak

B) Devletin milli güvenlik siyasetiyle ilgili planların hazırlanması ve yürütülmesinde; Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile gerekli kuruluşlara ulaştırmak.

C) Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat faaliyetlerinin yönlendirilmesi için Milli Güvenlik kurulu ve Başbakana tekliflerde

bulunmak.

D) Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat ve istihbarata karşı koyma faaliyetlerine teknik konularda müşavirlik yapmak ve koordinasyonun sağlanmasına yardımcı olmak.

E) Genelkurmay Başkanlığı'nca Silahlı Kuvvetler için lüzum görülecek haber ve istihbaratı, yapılacak protokole göre Genelkurmay Başkanlığı'na ulaştırmak.

F) Milli Güvenlik Kurulu'nda belirlenecek diğer görevleri yapmak.

G) İstihbarata karşı koymak.

Milli Güvenlik Teşkilatı'na bu görevler dışında görev verilemez ve bu teşkilat devletin güvenliği ile ilgili istihbarat hizmetlerinden başka hizmet istikametlerine yöneltilemez. Milli İstihbarat Teşkilatı birimlerinin görev, yetki ve sorumlulukları Başbakanca onaylanacak bir yönetmelikle belirtilir. "

Yasanın hükmünden de anlaşılacağı gibi MİT polisiye görevler dışında hizmet vermekte olup güvenlik ve stratejik istihbarat üretiminin yanısıra, istihbarata karşı koyma ve pisikolojik istihbarat faaliyetleri ile devletimizin güvenlik politikalarının tespiti ve uygulamalarına önemli katkılarda bulunmaktadır.

2000’Lİ YILLAR İÇİN NE YAPILIYOR

- 2000’li yıllarda Türkiye’nin içinde bulunduğu coğrafyanın özellİklerini gözönüne alırsak MİT’in hazırlıkları hangi yöndedir. Dünyada istihbarat örgütlerinin ulaştığı ve hedeflediği yapılanmalar ne yönde gelişmektedir, MİT bunlara karşı nasıl bir hazırlık içindedir?

Yanıt: MİT büyüyen bölgesel bir güç olan Türkiye’nin çağdaşlaşmayı hedef seçen bir Türkiye’nin, uluslararası ilişkileri gelişen ve saygınlığı olan bir Türkiye’nin istihbarat örgütü olma durumundadır. Güvenlik, terörizmle mücadele ve stratejik istihbarat konularının yanısıra, uyuşturucu-silah kaçakçılığı ile mücadelede, artan nükleer, biyolojik, kimyasal silah tehdidinin önlenmesinde, yerini almak zorundadır. Gayratlerimiz bu istikamette şekillendirilmektedir.

- MİT’in eleman politikası nedir? MİT nasıl eleman almaktadır? Bunlar nasıl eğitimden geçerilmektedir?

Yanıt: MİT ihtiyacına uygun eleman temini politikasını planlı şekilde uygulamaktadır. bir çok istihbarat teşkilatında da olduğu gibi kapalı şekilde tavsiye üzerine eleman alımı yöntemi yerine açık ilanlarla personel temini yoluna gidilmektedir. Daha geniş kitlelere ulaşarak, daha nitelikli personel temini yönünden, bu uygulamanın faydalı olduğu anlaşılmıştır.

Meslek sınıfı içinde, ihtisas bölümlerinin ihtiyaç duyduğu eğitim dallarından çeşitli imtihan yöntemleriyle seçilerek alınan personel, özel eğitimlerden geçirildikten sonra. aday memur olarak göreve başlatılmaktadır. Meslek için eğitim, ilgili kuruluşlardan ve uzmanlardan yararlanılarak en üst düzeyde ve bir süreklilik içinde verilmektedir.

” YABANCI ÖRGÜTLERLE İLİŞKİLERİ SİYASİ OTORİTE BELİRLER”

- MİT bir dönem, özellikle 1955-1960 yılları arasında yabancı istihbarat birimlerinden hizmet karşılığı aldığı paralar nedeniyle çokça eleştirilmişti. Bugün diğer istihbarat birimleri ile aranızdaki ilişkilyerin ekonomik boyutunu hangi düzeyde ve hangi çerçevede tutuyorsunuz.? Diğer istihbarat teşkilatlarıyla ilişkilerinizin boyutu konusunda bilgi verir misiniz?

Yanıt: MİT’in yabancı istihbarat örgütleriyle ilişkilerinin çerçevesini, kanuni görevlerinin sınırlarını , milli çıkarları ve siyasi otoritenin kararları belirler.

Yabancı istihbarat teşkilatlarıyla eğitim ve teknolojik konularda işbirliği yaptığımız kuruluşlar vardır. Ancak bu ilişkilerimizin milli çıkarlarımızı zedelemesi söz konusu değildir.

MİT’nın herhangi bir istihbarat örgütüyle ilişkilerini münferit şekilde ele almak yanıltıcı olur. Türkiye’nin çıkarlarının gerektirdiği ihtiyaçlar çerçevesinde , ilgili olan her ülkenin istihbarat teşkilatı ile ilişki kurabiliriz.

- CIA ile MİT arasındaki ilişkiler hep tartışma konusu olagelmiştir.

1950’li yıllardaki istihbarat elemanlarının CIA’da eğitim görmeleri, daha sora da operasyon boyutundu gelişen yardımlaşmalar tartışılmıştır. Buna karşın MİT iki CIA köstebeğini Sebahattin Savaşman ile Turan Çağlar’ı da ele geçirmiştir. Bugün bu ilişkilerin düzeyi nedir, bu ilişkilerde sizin amaçladığınız düzey yakalanmış mıdır? İlişkileri hangi boyutta tutmayı istiyorsunuz?

Yanıt: İstihbarat teşkilatlarının, yabancı servislerle ilişkileri demokratik sisteme sahip her ülkede eleştiri konusu olabilmektedir.

Ülkelerarası ilişkilere, siyasi şartlara, medyatik habarciliğe göre de sözkonusu eleştiriler ortaya çıkmaktadır.

Ülkelerarası ilişkilerin niteliği, güvenlik sorunlarıyla ilgili işbirliği şartları, servislerarası ilişkilerin derecesini etkilemektedir. Milli çıkarların

tayiinde rol oynadığı ihtiyaçlar çerçevesinde, karşılıklı işbirliği konuları da şekillenmektedir.

MİT’nın yabancı servislerle olan irtibatlarının mahiyetini, belirten çerçeve içinde değerlendirmek gerekir.

Şunu özellikle vurgulamak isteriz: Yabancı istihbarat teşkilatlarıyla ilişkiler çok hassas bir konu olup, istihbarat teşkilatlarının özel uzmanlık konuları içerisinde öncelikli öneme sahiptir. Bu duruma devlet yönetiminde de gerekli hassasiyet gösterilmelidir.

” MİT’İN İSTİHBARATDAKİ MERKEZİ ROLÜ DAHA İYİ ANLAŞILACAK”

-Türkiye’de istihbarat alanında gözlenen en büyük eksiklerden biri koordinasyonsuzluk ve dağınık istihbarat yapısı. Örneğin yasada yer almasına karşın MİT’nın Başkanlığında ve koordinasyonu altında toplanması gereken İstihbarat Koordinasyon Kurulu toplanamıyor, çalıştırılamıyor. Bunun yerine küçük ve yetersiz toplantılar yapılıyor.

Bu kurul neden çalıştırılamıyor? Bunun ortaya çıkardığı eksiklikler nelerdir?

Yanıt: Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu’nun yasada öngörülen amaçlar çerçevesinde çalıştırılamadığı doğrudur. Bunda belki de ortaya çıkan yeni durumlar da rol oynamış olabilir. Ancak MİT’nın istihbarat üretiminde ve koordinasyonunda, merkezi rolünün zaman içinde daha da iyi anlaşılacağını zannediyoruz.

“ÇOĞU ZAMAN SUSKUN KALMAK AĞIR BİR YÜK DEĞİL Mİ?”

- Türkiye’de istihbaratçı olamak nasıl bir duygu?

Yanıt: İfadesi çok güç. Çeşitli çevrelerce sevilen, ilgi duyulan, yardım edilmek istenen; çekinilen-uzak durulan; nefret edilen-kaçınılan (gizli karanlık bir organizasyon olarak değerlendirilebilin); sürekli disiplin isteyen bir işte çalışma; sürekli stres içinde olma; sürekli ülkenin milli sorunları ile ilgilenme; her zaman objektif davaranabilme; hedeflerin, yanlış bilgilenmelerin saldırıları karşısında, çoğu zaman suskun kalma; çok ağır bir yük değil mi?

- MİT’in özellikle halkla ilişkiler alanında çok zayıf olduğu eleştirileri var. Bunu nasıl karşılıyorsunuz, bu konuda bir yapılanmaya gidecek misiniz? MİT kendisini halka anlata biliyor mu?

Yanıt: MİT’nın halkla ilişkilerinde eksikliklerimiz olduğu doğrudur. Bu konuda bazı çalışmalar yapmaktayız. Ancak gizli çalışan bir istihbarat teşkilatının halkla ilişkilerinin, bir bankanın halkla ilişkileriyle benzer olması da mümkün değil.

Bu konuda en doğru yöntemleri kullanma arayışını sürdürürken yaptığımız hizmetlerle, halkımızla ilişkilerimizi en iyi şekilde geliştirebileceğimize inanıyoruz.

MİT YENİ BİR DARBEYİ HABER VERİR Mİ?

- Türkiye'de askeri darbeler ile MİT'in bunları sivil birimlere haber verip vermemesi konusu hep tartışılmıştır. Bu konuda sizin düşünceleriniz nelerdir? MİT darbeler karşısında bağlı bulunduğu sivil yetkilileri haberdar edebilmiş midir? Edemediyse bunun nedenleri nelerdir?

Yanıt: Bu tartışmaların bugün cevaplandırılmasının doğru olamayacağını düşünüyoruz. Ancak tartışmaların, iddia eddilen tarihlerdeki tarafları doğruları açıklayabilir.

Bir istihbarat teşkilatının darbeler karşısında sivil yetkilileri uyarmaması gibibir durumun günümüzde tartışma konusu dahi yapılmaması gerektiğini düşünüyoruz.

- MİT askeri yapılar içinde istihbarat çalışması yapabilmekte midir? Bunu engelleyen düzenlemeler mevcut mudur?

Yanıt: Askeri yapılar içinde istihbarat faaliyetleri, Genelkurmay Başkanlığı ile yapılan işbirliği çalışmaları ile şekillenmektedir.

-MİT elemanlarının çalışma koşulları özellikle emeklilik durumunda alınan ücretlerin yetersizliği büyük eleştirilere yolaçıyor. Bunu düzeltmek anlamında girişimleriniz var mı?

Yanıt: MİT mensuplarının çalışma şartları gerçekten çok yıpratıcı.

Mensuplarımızın güvenli ekonomik şartlara kavuşturulmasının öneminin bilinci ile hareket edilmektedir. Ancak emeklilik maaşının yeterliliği konusu, devletin bu konudaki genel uygulamalarıyla bağlantılı bir husustur. Biz mevcut yetersizlikleri, MİT vakfını güçlendirerek aşma gayreti içindeyiz.

-MİT'in bugünkü personel sayısı nedir? Bu yeterli midir?

Yanıt: MİT'nın personel sayısı konusunda bir açıklama yapamıyoruz.

Türkiye'nin ihtiyaçları personel sayısının arttırılmasını zorunlu kılmaktadır. Planlı şekilde nitelikli personel alımı çalışmalarımız devam

etmektedir.

“TELEFON DİNLENMESİ ÇOK SINIRLI VE ZORUNLU HALLERDE KULLANILMAKTADIR”

- MİT’in teknik açıdan bugün bulunduğu nokta nedir? Bilgisayar ve diğer kriminal teknoloji açısından olanakları nelerdir?

Yanıt: MİT’nı teknik açıdan ve bilgisayar kullanımı yönünden, ihtiyaç duyulan seviyeye ulaştırma gayretlerinde önemli mesafeler alınmıştır.

Önümüzdeki dönemlerde bu çalışmaların sonuçlarının alınması, teşkilatımız ve devletimiz için dikkati çeken bir gelişme sağlayacaktır.

- Bir dönem MİT’in en büyük rakipleri arasında bulunan Rus gizli servisi ile bugün başlattığınız diyalog oldukça ilginç. Bu iki rakip teşkilatın bugünkü diyaloglarından beklentiniz nedir? Bu önemli girişim konusunda bilgi verir misiniz?

Yanıt: Türkiye ve Rusya’nın ilişkileri tarihin her döneminde önemini korumuştur. Ülkelerimizin karşılıklı çıkarları ve ilişkileri çerçevesinde, her iki servisin işbirliği önem kazanmaktadır.

- Türk insanının kuşkucu yönü oldukça gelişmiş bulunduğundan, hemen herkes telefonunun MİT tarafından dinlendiği gibi bir kanıya sahiptir. MİT nasıl telefon dinlemektedir? Bunun kuralları nelerdir? Herkesin telefonu dinlenir mi? Özellikle politikacılarımız zaman zaman telefonlarının dinlenmesinden yakınmaktadırlar, bu eleştirileri siz nasıl karşılıyorsunuz. Oldukça masraflı ve çok elemanlı bir uğraş olan telefon dinleme olayını MİT kime karşı ve ne için kullanmaktadır? MİT’in son 5 yılda kaç telefonu dinlediğini sayısal olarak açıklamak mümkün müdür?

Yanıt: Her ülkede istihbarat servislerinin telefon dinlediği bilinmektedir. Önemli olan dinlemenin şekli ve niteliğidir. Telefon dinlenmesi yasal sınırların yanısıra , pahalı ve çok sayıda personel kullnamını gerektirir. Bu sebeple çok sınırlı ve zorunlu hallerde kullanılması gerekli bir yöntemdir.

Bugün için MİT’nın telefon dinlemelerinin yasal çerçevede “Milli güvenliği tehdit eden hedeflerle sınırlı olduğunu ve çok hassas şekilde

kullanıldığını”, sıkı kurallara ve kontrole tabi olduğunu söyleyebiliriz.

” MİT YASASINDA DÜZENLEME İHTİYACI VAR”

-MİT yasasında yeni düzenlemeler gerekli midir? Gerekli ise bunlar nelerdir?

Yanıt: Mit yasasında yeni düzenlemeler yapılması ihtiyacını biz de duymaktayız. Bu konuda bazı hazırlıklarımız da var. Öncelikle, ilgili kuruluşların devlet çapında istihbarat üreten MİT’na yeterli ve düzenli bilgi akışını sağlaması, diğer istihbarat birimleriyle olan görev çakışmalarının ortadan kaldırılması, merkezi koordinasyon, yabancı istihbarat örgütleriyle ilişkilerin merkeziliği gibi konuların yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşünüyoruz.

- Endüstri casusluğu, ekonomik istihbarat ve ekonomik suçlarla mücadele alanında MİT yeni yapılanmalara gedecek mi? Bunlar konusunda bilgi verebilir misiniz?

Yanıt: Endüstri casusluğu, ekonomik istihbarat ve ekonomik suçlarla mücadele gibi konular, bütün istihbarat teşkilatlarının gittikçe daha yoğun biçimde ilgi alanı içerisine girmektedir. Ancak bu ve benzeri konular uzmanlaşmayı zorunlu kılmaktadır. Sürdürülen çalışmalarımızın bu istikamette şekillendiğini belirtebiliriz.

- MİT’in ikiye ayrılarak iç ve dış istihbarat çalışmaları yapmasına yönelik hazırlıklar ve tartışmalar konusundaki düşünceniz nedir? MİT ikiye bölürse mi daha iyi çalışır?

Yanıt: Türkiye’nin jeo-stratejik konumu, bölgesel sorunlar, bölgesel ve uluslararası çıkar çatışmalarının etkilediği vasatlardaki bağlantıları, iç ve dış tehditlere bir bütün olarak yaklaşılmasını zorunlu kılmaktadır.

Diğer güvenlik kuruluşlarının, görev çerçeveleriyle bağlantılı olan istihbarat çalışmalarının sınırlarının belirlenmesi ve kuruluşarlarası koordinasyon ile stratejik anlamda istihbaratın MİT bünyesinde merkezileştirilmesinin zorunluğu farklı şeyllerdir.

Yaşanılan tecrübeler, stratejik anlamda güvenlik istihbaratı ile stratejik istihbarat konularının, ülkemiz için ayrı kuruluşlarla takip edelmesinin

mahzurlu olacağını göstermektedir. Biz belirtilen sakıncaları ortadan kaldırıcı yeni bir teşkilatlanmayı gerçekleştirmiş durumdayız. İstihbarat Başkanlığı bünyesinde , iç ve dış tehditlerin bağlantılarını daha etkili şekilde ortaya çıkarabilecek bir yapılanmaya gidilmiştir.

- Bazı çevreler MİT'in lağvedilerek yerine yeni bir teşkilatın oluşturulmasını zaman zaman gündeme getiriyorlar. Bu konudaki düşünceniz nedir? Türkiye'nin yeni bir istihbarat birimine mi, yoksa MİT'i güçlendirecek değişimlere mi ihtiyacı var?

Yanıt: MİT'nı kimin lağvetmek istediği konusunda bir fikrimiz yok. Olsa olsa, bunu çalışmalarımızdan rahatsızlık duyanlar hayal ediyorlardır.

Ancak sorunuzda da ifade edildiği gibi, MİT' nı güçlendirecek değişimlere ihtiyaç olduğu muhakkaktır. Teşkilat olarak bu çalışmaları başlatmış

bulunuyor ve bu yönde de hızla ilerliyoruz. İhtiyacımız her çevrenin, MİT'ndan milli olma vasfına uygun şekilde desteğini esirgememesidir.

” DÜNYA’DA TARTIŞILMAYAN İSTİHBARAT ÖRGÜTÜ YOKTUR”

- MİT neden her tartışmanın ortasında bir günah keçisi gibi kalıyor, kendini anlatma ve savunma anlamında eksiklik nereden kaynaklanıyor?

Yanıt: Dünyada tartışılmayan istihbarat örgütü yoktur. Sadece otoriter rejimlere sahip ülkelerde tartışma gündemine girmez.

MİT’nın tartışma ortamında sıksık ” günah keçisi” tabirinizde de ifadesini bulan bir konuma sokulmak istendiği muhakkaktır. Bu durum bir yönüyle bilgilendirme ve bilgilenme eksikliğinden ortaya çıkabilmektedir. Ancak MİT’nın ilgi alanına giren hedeflerin yanlendirmelerinin de bu tür kampanyalarda önemli rol oynadığını biliyoruz. Bu alanda bu tartışma ortamına girmekten kaçınmamız konumumuzdan ve ilgi alanlarımızın özelliğinden kaynaklanmaktadır.

YARARLANILAN KAYNAKÇA:

ÖRSAN ÖYMEN : Bir İhtilal Daha Var (İstanbul Milliyet Yayın A.Ş. Eylül 1986)

CÜNEYT ARCAYÜREK: Bir İktidar Bir İhtilal, Müdahalenin Ayak Sesleri, Demirel Dönemi 12 Mart Darbesi, Darbeler Ve Gizli Servisler (Ankara, 1984-1985- 1986-1989. Bilgi Yayınevi)

ALPAY KABACALI: Türkiye'de Siyasal Cinayetler (İstanbul, Altın Kitaplar Yayınları , Nisan 1993)

HASAN UYSAL: Gizli Örgüt Nasıl Kurulur (İstanbul, Boyut Yayınevi, Mayıs 1987)

VİKTOR OSTROVSKY-CLAİRE HOY: Mossad İhanet Çemberi (İstanbul, Hikmet Neşriyat, Çeviri Ahmet Arslan, Kasım 1990) UĞUR MUMCU: Kürt Dosyası (İstanbul, Tekin Yayınevi, 1993) FATİH GÜLLAPOĞLU: Tanksız Topsuz Harekat (İstanbul, Tekin Yayınevi, 1991) TURAN GÜNEŞ: Araba Devrilmeden Önce (İstanbul, Kaynak Yayınları, Nisan 1983)

SITKI ULUÇ: Gizli Servis Öyküleri (Ankara, İmge Kitapevi ,1994) DOĞAN AVCIOĞLU: Devrim Ve Demokrasi Üzerine (İstanbul, Tekin Yayınevi, 1980)

TRUMAN: Hatıralarım (Ankara, Ulusal Basımevi, Çeviri: Cihad Baban,Semih Tuğrul, 1968)

SABAHATTİN SAVAŞMAN: 3. Adam Anlatıyor MİT, CIA İlişkisi (İstanbul, Kaynak Yayınları, 1990)

ERGUN HİÇYILMAZ: Teşkilat-ı Mahsusa'dan MİT'e (İstanbul, Varlık Yayınları, 1990)

İSMAİL BERDUK OLGAÇAY: Tasmalı Çekirge, (Milliyet Yayınları, İstanbul 1990)

KENAN EVREN: Kenan Evren'in Anıları 6. Cilt (Milliyet Yayınları, İstanbul 1992)

UĞUR MUMCU: Gazi Paşaya Suikast (İstanbul, Tekin Yayınevi, 6. basım 1993) ÇGD YAYINLARI: Bir Basın Emekçisi Rafet Genç(Ankara, Ağustos 1990) TEVFİK ÇAVDAR: Özgürlük Kavgasında Yaşayan Geçmiş (Ankara, AycaYayını, 1982)

MEHMET EYMÜR: Analiz Bir MİT Mensubunun Anıları (İstanbul, Milliyet Yayınları, Ağustos 1991)

UĞUR MUMCU: Kazım Karabekir Anlatıyor (İstanbul, Tekin Yayınevi, 8. basım 1993)

KARA KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI YAYINI: Türkiye'de Yıkıcı Ve Bölücü Akımlar(

Ankara, 1982)

WINSTON CHURCHILL: Anıları-İstiklal Savaşında (İstanbul , Yeni İstanbul Kültür Yayınları,1969)

GENELKURMAY BAŞKANLIĞI YAYINLARI: Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (Ankara, II. cilt 2. kısım ,2. kitap-II. cilt 1. kitap Birinci Çatalca Muharebesi-I. cilt Balkan Harbi-Balkan harbi Edirne Kalesi Etrafında Muharebeler-Kafkas Cephesi Harekatları ile ilgili ciltler, 1993) Aynı kurum yayınları : Dr. Kadir Kasalak ; Milli Mücade'de Manda Ve Himaye Meselesi, 1993.

Aynı kurum yayınları: Atatürk Özel Arşivinden Seçmeler II ve III. ciltler.

Aynı kurum yayınları : Em. Tümg. Muzaffer Erendil; Çağdaş Ortadoğu Olayları, 1992

Aynı kurum yayınları: Almancadan çeviri, Em. Kur, Alb. İbrahim Ulus; Hans Adolf Jacobsen 1939-1945 Kronoloji Ve Belgelerle İkinci Dünya Savaşı, 1992

Aynı kurum yayınları: Almancadan ceviri Em. Tuğ. Gen. Fahri Çeliker; Carl von Clausewitz, Harp Üzerine,1991.

Aynı kurum yayınları: Dr. Hamit Pehlivanlı; Kurtuluş Savaşı İstihbaratında Tedkik Heyeti Amirlikleri, 1993.

Aynı kurum yayınları: Dr. Hamit Pehlivanlı; Kurtuluş Savaşı İstihbaratında Askeri Polis Teşkilatı, 1992.

Milli Savunma Bakanlığı : Savunma Politikası ve Türk Silahlı Kuvvetleri (Beyaz Kitap l993)

BÜLENT ÇUKUROVA: Kurtuluş Savaşında Haberalma ve Yeraltı Çalışmaları(

Ankara, Ardıç Yayınları 1994)

Marmara Brifingi Devletin Gözüyle Sol ve Sağ Örgütler (İstanbul, Kaynak Yayınları 1995)

FAHRİ YAZICI: Tahran, Yalta ve Potsdam Konferansları (İstanbul, Sinan Yayınları 1972- Çeviri)

GAZİ AHMET MUHTAR PAŞA: Anadolu’da Rus Muharebesi (İstanbul, Petek Yayınevi , Yayına Hazırlayan Enver Yaşarbaş) YURİŞ AŞATOVİÇ PETROSYAN:Sovyet Gözüyle JönTürkler (Ankara, Bilgi Yayınevi Nisan 1974, Çeviri, Mazlum Beyhan, Ayşe Hacıhasanoğlu) FAİRFAX DOWNEY : Kanuni Sultan Süleyman (İstanbul, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1975- Çeviri: Enis Behiç Koryürek) ANDRE CLOT : Muhteşem Süleyman (İstanbul, Milliyet Yayınları, 1987-

Çeviri. Turhan Ilgaz)

jOHN BARRON: KGB (Sümer Kitapevi Yayınları, 1995) NAİL GÜRELİ: İki 1 Mayıs 10. Yılında 1 Mayıs Katliamı (İstanbul, Gür yayınları)

BERNARD THOMAS: Tarih Boyunca Polis Kışkırtmaları (İstanbul, Koza Yayınları,Eylül 1975- Çeviren: Ali Avni Öneş) MEHMET DÖNER: CIA’nın Oyunları ve Üçüncü Adam Ecevit (İstanbul, M

Yayınları, 1974)

Başbakan Ecevit ‘le Sohbet (CHP Yayınları, Milliyet Gazetesi Başyazarı Abdi İpekçi’nin 11.2. 1974 tarihinde Başbakan Bülent Ecevit ile yaptığı söyleşi)

T. İŞ BANKASI YAYINLARI: Yıldızın Parladığı Anlar (Ankara, Çeviri Burhan Arpad)

UĞUR MUMCU: Kürt İslam Ayaklanması (İstanbul, Tekin Yayınevi, 10 basım 1993)

İLHAMİ SOYSAL: Kurtuluş Savaşında İşbirlikçiler (İstanbul, Gür Yayınları, 1985)

BAŞBAKANLIK YAYINLARI: Beyaz Kitap,Türkiye Gerçekleri Ve Terörizm,(

Ankara, 1973 ve 1983 yıllarındaki iki ayrı yayın) M. EMİN DEĞER: CIA Kontrgerilla Ve Türkiye (Ankara , Mart 1979) EROL ULUBELEN: İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye (İstanbul, Çağdaş

yayınları, Eylül 1982)

Dr. PHILIP H: STODDARD: Teşkilat-ı Mahsusa (İstanbul , Arba Yayınları, Çeviren:Tansel Demirel, Kasım 1993)

CEMAL PAŞA: Hatıralar (İstanbul, Çağdaş Yayınları, Tamamlayan ve Düzenleyen Behçet Cemal, Nisan 1977)

KAZIM ÖZTÜRK: Atatürk’ün TBMM Gizli Ve Açık Oturumundaki Konuşmaları (

Ankara, Kültür Bakanlığı yayınları, 2 cilt , 1992) BERNARD LEWIS: Modern Türkiye’nin Doğuşu (Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1993)

LİVİA ROKACH: İsrail’in Kutsal Terörü, İsrail Başbakanlarından Moshe Sharett’in Özel Güncesinden(İstanbul, Belge Yayınları-24, 1984) CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRKİYE ANSİKLOPEDİSİ: 52. fasikül, İlitişim Yayınları ,İstanbul.

TANZİMAT’TAN CUMHURİYET’E TÜRKİYE ANSİKLOPEDİSİ: 4. cilt. İlitişim Yayınları İstanbul.

TÜRKİYE 1923-1973 ANSİKLOPEDİSİ: 3. cilt, Kaynak Kitaplar, İstanbul.

ANA BRİTANNİCA ANSİKLOPEDİSİ: Ana Yayıncılık A.Ş

DÜNYA CASUSLUK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ: 4 cilt. Artel Yayınları İstanbul.

TBMM GİZLİ CELSE ZABITLARI: Türkiye İş Bankası Yayınları 4 cilt. Sanem Matbaası Ankara, 1985.

M. KEMAL ATATÜRK: Nutuk (Ankara, Atatürk'ün Doğmunun 100. Yılını Kutlama Koordinasyon Kurulu yayını, 1981)

ALİ FUAT TÜRKGELDİ: Görüp İşittiklerim (Ankara , Türk Tarih Kurumu, 1987) AHMET RIZA BEY: Meclisi Mebusan ve Ayan Reisi Ahmet Rıza Bey'in Anıları (İstanbul, Arba Yayınları , Temmuz 1988)

TARİH VE TOPLUM DERGİLERİ 1, 3, 4, 7, 13. ciltleri Doğan Koloğlu, D.r Hasan Ünal, Prof.Dr. Taner Timur, Ahmet Mehmetefendioğlu'nun makaleleri (İletişim Yayınları)

BARRY RUBİN: İstanbul Entrikaları (Türkiye Baskısı, Milliyet Yayın A.Ş, Ağustos 1994. Çev: Selim Atalay.)

ZIBIGNİEV BREZİNSKİ: Kontrolden çıkmış dünya (İş Bankası yayınları, 1994) BİGE YAVUZ : Kurtuluş Savaşı Döneminde Türk Fransız İlişkileri Fransız Arşiv Belgeleri Açısındın 1919-1922(Türk Tarih Kurumu Basımevi -Ankara 1993)

NİMET ARZIK: Tek at, Tek mızrak Anılar-3 (Kaynak yayınları, İstanbul 1985)

SELAHATTİN ÜLKÜMEN: Emekli Diplomat Selahattin Ülkümen'in anıları Bilinmeyen Yönleriyle Bir Dönemin Dışişleri (Gözlem Gazetecilik Basın Ve Yayın A.Ş. İstanbul 1993)

HASAN RIZA SOYAK :AaTürk'ten Hatıralar (Cilt 1,Yapı Kredi Bankası Yayınları-İstanbul,1973)

MİRALAY MEHMET ARİF BEY: Ayıcı Arif'in Anıları, Anadolu İnkılabı, Milli Mücadele Anıları 1919-1923 (Yayına Hazırlayan Bülent Demirbaş , Arba Yayınları, İkinci Baskı 1992)

ÇERKES ETHEM: Anılarım (Berfin Yayınları, Ekim 1994) KENAN ESENGİN: Milli Mücadelede Hıyanet Yarışı (Ulus Basımevi 1969

Ankara)

FETHİ OKYAR: Üç Devirde Bir Adam (Yayına Hazırlayan Cemal Kutay, İstanbul Tercüman Yayınları,1980)

İSMET GÖRGÜLÜ: On Yıllık Harbin Kadrosu 1912-1922 (Türk Tarih Kurumu Yayını,Ankara 1993)

NAİL GÜRELİ: Gerçek Tanık Korkut Özal Anlatıyor (Milliyet Yayınları-Eylül 1994)

ERGUN AYBARS: İstiklal Mahkemeleri (Bilgi Yayınevi, 1975 Ankara) ERGUN HİÇYILMAZ: Osmanlıdan Cumhuriyete Gizli Teşkilatlar (Altınkitaplar Yayınevi, Kasım 1994)

TÜRKÇE SÖZLÜK: Türk Dil Kurumu A-J 1. Cilt (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1988)

SADİ BORAK : Bilinmeyen Yönleriyle Atatürk(Kitapcılık Tic. Ltd.

Yayınları-1966, İstanbul)

KAZIM KARABEKİR: İstiklal Harbimizin Esasları (Sinan Matbaası Neşriyat Evi, 1933-1951)

KEMAL ARIBURNU: Atatürk ve Çevresindekiler (Türkiye İş Bankası Yayınları,1994 Ankara)

KAZIM ÖZALP-TEOMAN ÖZALP: Atatürk'ten Anılar (Türkiye İş Bankası Yayınları, İkinci Baskı 1994 -Ankara)

KAZIM ÖZALP: Milli Mücadele 1919-1922 (Türk Tarıh Kurumu Yayınları 1988, Ankara)

MEHMET ÖNDER: Atatürk'ün Almanya ve Avusturya Gezileri (Türkiye İş

Bankası Yayınları 1993, Ankara)

CEMAL KUTAY: Çerkes Ethem Dosyası 2 cilt (Boğaziçi Yayınları 1990, İstanbul)

AZİZ YAKIN: İstihbarat, Casusluk ve Casuslukla Mücadele (Dışişleri Akademisi Yayınları, sayı 3, 2. Baskı -Ankara 1969) SABİHA GÖKÇEN : Atatürk'le Bir Ömür (Kaleme alan Oktay Verel - Altın kitaplar 1994, İstanbul)

FERİDUN KANDEMİR: Medine Müdafaası, Peygamberimizin Gölgesinde Son Türkler (Nehir Yayınları 1991-İstanbul)

NACİ KAŞİF KICIMAN: Medine Müdafaası Yahud Hicaz Bizden Nasıl Ayrıldı (

Sebil Yayınları , İkinci Baskı - İstanbul 1976) PAUL DUMONT: Mustafa Kemal Çev: Zeki Çelikkol (Kültür Bakanlığı Yayınları , Ankara 1993)

MASAYUKI YAMAUCHI: Hoşnut Olmamış Adam-Enver Paşa Türkiye’den Türkistan’a (Bağlam Yayıncılık-1995 İstanbul)

ŞEVKET SÜREYYA AYDEMİR: Makedonya’dan Orta Asyaya Enver Paşa (Remzi Kitapevi -1972 , İstanbul 3 Cilt)

13 Haziran 1988 (Bulvar Gazetesi) Mehmet Eymür ile -Oktay Balamir’in söyleşisi -MİT Raporu üzerine.

8 Haziran 1988 (Sabah Gazetesi) Hiram Abas-Güngör Mengi’ye anlattı.

21 Ocak 1994 (Milliyet Gazetesi) Türk görevliye suikast iddiası- Cenan Kocahakimoğlu olayı.

1 Aralık 1988 (Dökümanlar, NOKTA ve diğer basın kuruluşlarının ekleri) MİT Raporu ve basın haberleri.

Kasım 1994 (Yeni Forum Dergisi) Suat İlhan ‘ın makalesi -İstihbarat Açığımız-11. Kasım .1994 (TBMM Başkanlığı) MİT çalışanlarıyla ilgili yasa önerisi.

24 Kasım 1994 (Hürriyet Gazetesi) Sedat Ergin’in makalesi-MİT’te köklü reform-12 Aralık 1994 (Zaman Gazetesi) Mehmet Yale’nin makalesi - İstihbarat ve MİT’te reformAğustos-Eylül 1994 (Aktüel Dergisi) MİT Skandalları, Bir Gizli Servisin Kirli Çamaşırları -Dizi-1994 (Panorama Dergisi) Kapak konusu -Milli İstihbaratta Kaos-9 NİSAN 1988 (Cumhuriyet Gazetesi) CIA’dan Milli Emniyet’e Maaş.

21 Haziran 1990 (Cumhuriyet Gazetesi) MİT’te açıklık dönemi.

21 Haziran 1990 (Cumhuriyet Gazetesi) Uğur Mumcu’nun Kapalı Kutu adlı makalesi.

15 Ocak 1990 (Güneş Gazetesi) MİT’e CIA Modeli - Nurcan Akad-2-8 Ağustos 1987 (İkibin’e Doğru Dergisi) Mister Komplo Hiram Abas.

16-17 Mayıs 1988 (Cumhuriyet Gazetesi)MİT yasası üzerine ve MİT'in üç paradoksu adlı makaleler-Dr. Hikmet Özdemir-6 Ağustos 1989 (İkibin'e Doğru Dergisi) Mehmet Eymür'ün büyük suçlaması.

19-25 Haziran 1988 (İkibin'e Doğru Dergisi) Makamlar Yıprandı MİT Çöktü.

10 Nisan 1988 (İkibin'e Doğru Dergisi) Bir daha MİT'çi olmam: Mahir Kaynak ile söyleşi.

12-18 Haziran 1988 (İkibin'e Doğru Dergisi) MİT Raporu'nun seyir Defteri ve Olaylarla Hiram Abas CIA, MOSSAD işbirliği.

20-26 Mart 1988 (İkibin'e Doğru Dergisi) İspata Çağırıyoruz.

28 Şubat 5 Mart (İkibin'e Doğru Dergisi)MİT yatak odamızda ve Çürüme var meclis el koymalı.

21-27 Şubat 1988 (İkibin'e Doğru Dergisi) MİT Raporunda Özal parmağı: Kıritik Kırıkkale Toplantısı.

27 Şubat 1988 (Güneş Gazetesi) Orhan Duru'nun makalesi-Karanlık Dehlizlerde-21 Şubat 1988 (Hürriyet Gazetesi) Ecevit: MİT kapatılır yeni bir MİT kurulur.

22 Şubat 1988 (Tercüman Gazetesi) Yavuz Donat'ın makalesi: Muhalefet Penceresinden-7-13 Şubat 1988 (İkibin'e Doğru Dergisi) Ayaz'ın ayağını MİT kaydırdı.

10 Şubat 1985 (Nokta Dergisi) Milli İstihbarat Teşkilatı 30 Mart 1980 (Hürriyet 8. gün eki) Doğan Koloğlu'nun araştırması- Sessiz Mutluluk MİT-9-15 Ekim 1978 (Yankı Dergisi) Org. Adnan Ersöz-Kapı Aralanıyor-Bu yazılı kaynakçalara ek olarak kitap hazırlanırken 50'yi aşkın kişiyle görüşmeler yapılmış ve bunlardan çıkartılan sonuçlara kitapta yer verilerek ,düşünceler yorumlanmıştır.

DİĞER GİZLİ SERVİSLER NASIL ÇALIŞIYORLAR

1980’ li yıllarda uzmanların kanısı dünyanın en aktif çalışan ve en çok ajan kullanan örgütü Sovyetler Birliği istihbaratıdır. CIA ikinci, Batı Almanya üçüncü, İngiltere dördüncü, Doğu Almanya beşinci, Fransa ise 6.

sırada gelmektedir. Bu dönem bütün bu dev istihbarat örgütleriyle MİT, çoğunlukla karşı saflarda mücadele etmek durumunda kalmıştır. 1990 larda ise ön plana çıkan bir istihbarat servisi bulunmamaktadır. Ancak çatışmalar artmış, gizli servisler arasındaki kavgalar boyut değiştirmiştir. Bu örgütleri tanımakta, tarihçeleri hakkında bilgi sahibi olmakta yarar bulunmaktadır. Bu daha doğru değerlendirmeler yapmamamızı sağlayacaktır.Bu amaçla kitabın bu bölümünde seçilmiş gizli servislerin tarihsel gelişimi konusunda derlediğimiz bilgileri aktarmanın yararlı olacağını düşündük.

ALMAN İSTİHBARAT SERVİSLERİ

Prusya'yı,Avrupa'nın büyük devletleri arasına sokan Kral Büyük Frederik (1712-1786) bir devletin iç ve dış güvenliğinin istihbarat olmadan olmayacağını o zamanlardan anlamış ve önmeler almıştır. Özellikle de askeri istihbarata çok önem vermiştir. Dönemin kusursuz örgütleri arasında sayılan istihbarat servisini özenle oluşturmuştur. Alman Birliğinin kurucusu ve Avrupa'nın şekillenmesinin mimarlarından Bismark'da (

1815-1898) Frederik in yolundan yürümüş, ayrıca siyasi istihbarat açığını da bu alana verdiği büyük önem sayesinde kapatmayı bilmiştir. Yani Hitler'in iktidara gelişine kadar Almanya'da güçlü ve kusursuz çalışan iki büyük istihbarat oluşumu gerçekleştirilmiştir. Bunlardan birisi Genelkurmay istihbaratı (Abwehr), diğeri siyasi istihbaratı yönlendiren Alman Dışişleri Bakanlığı İstihbarat Servisi'dir. Bu iki kuruluş organize halde ve beraberce çalışmışlardır.

Hitler'de istihbarata son derece önem vermiştir. Abwehr onun döneminde 5 şube olarak şöyle organize olmuştur:

1-Geheimer Meldedienst adı verilen organizasyon. Bu şube espiyonaj ve kontrespiyonaj (casusluk ve karşı casusluk) ile görevliydiler. Bu şubenin emrinde kara, hava ve deniz birlikleri ve olanakları vardır. Ayrıca bu alanlarda uzmanlaşmış çok sayıda personele sahiptiler.

2-Sabotaj işleri: Bu şubece yerine getirilmiştir. Bu alanda uzman bombacılar, özellikle elde tutulur bunların rahat kullanabilecekleri ve değerlendirecekleri bomba türleri geliştirmişlerdir. Özelikle bomba patlatma ve yerleştirme konusunda bu şube uzmandırlar. 1960 dan sonra Almanların bu konudaki uzmanlıklarından Türk asker ve sivil istihbaratçıları da eğitimler yoluyla yararlandırılmışlardır.

3-Güvenlik olarak adlandırılan bu şube Almanlara karşı girişilecek sabotaj ve diğer casusluk faaliyetlerinin eylemlerine karşı organize olmuştur.

4-Dış ülkelerdeki faaliyetlerle bu şube ilgilidir. Bunlar adam kaçırma, elde etme ve organizasyonları sağlamakla görevlidiler.

5-Bu şubenin görevi ise merkez koordinasyonunu sağlamak ve eşgüdüm içinde sorunsuz çalışılmasını gerçekleştirmektir.

Almanlar istihbaratı hep çok önemsemiştirler. 1939 yılında yalnız Berlin'de Abwehr'de ünlü casus şefi Canaris'in emrinde çalışan ajan sayısı (Bunlara V= Vertrauen= mutemet denirdi)10 binin üzerindeydi. Bunlara hizmet veren teknik uzman kadrosunun sayısı ise 18 bini aşıyordu. Ajan V ler ünlü Majino hattı planlarını ele geçirmişlerdir. Canaris'in emrindeki bu kadro ayrıca 1937-1939 yılları arasında İngiliz, kara, deniz ve hava kuvvetlerine ait çok önemli planları , bilgileri, savaş düzenlerini öğrenip bu güçlerin hareket ve idari yapılarına kadar bütün bilinmeyenleri çözmüşlerdir.

Hitler Abwehr'e ilaveten 1933 yılında saldığı dehşetiyle ünlü olan Gestapo (Geheime Staatspolizei) adlı devlet gizli polis teşkilatını kurmuş ve 1939 da bütün polis servislerini merkezileştirme yoluna giderek bu yapıyı dev bir organizasyon haline getirmiştir. Buna da RSHA (Reichsicherheitshauptamt) adı verimiştir.Ancak Abwehr de çalışmalarına devam etmiştir. Alman Güvenlik Yüksek Dairesi olarak adlandırılabilecek olan RSHA veya Alman casusluk ve mukabil casusluk teşkilatı başlıca 7 daireden oluşmuştur. Bunlar:

1. Daire: Personel

2. Daire: İdari ve ekonomik işler

3. Daire: Parti işleri

4. Daire: Gestapo (rejim düşmanları, kilise ve yahudilerle mücadele ve yurda girip çıkanları kontrol)

5. Daire: Kripto-cinayet polisi, devlet organizmasıyla ilgili işler 6. Daire: Dış istihbarat espiyonaj

7. Daire: Dini ve ideolojik çalışmalar-belgeler, biyografiler, arşiv.

Hitler ordularının 2. Dünya Savaşında yenilmelerinin ardından Almanya'nın ikiye bölünmesi üzerine zafer kazanan devletler öncelikle RSHA'yı dağıtmışlardır. Ortadan kalkan RSHA'nın yerine ikiye bölünen Almanya'da Doğu ve Federal Alman istihbarat teşkilatları yeniden örgütlenmiştir. İki Alman istihbaratı artık iki düşmandır.

FEDERAL ALMAN İSTİHBARAT TEŞKİLATI

BUNDESNACHRİCHTENDİENST (BND) = Federal Almanya İstihbarat Servisi=

Gehlen teşkilatı.

Münih’e bağlı Pullach’da, General Von Gehlen’in idaresinde kurulan Federal İstihbarat Servisinin emrinde 10 bin uzman ve ajan çalışıyordu ve bütçesi de 40 milyon markın üzerindeydi. General Gehlen’in çok kısa bir süre önce teşkilattan ayrılmasına rağmen Gehlen Teşkilatı adıyla da anılan Federal Alman’ya İstihbarat Servisi, küçük hücreler şeklinde örgütlenip çalışmıştır. Dost veya düşman ayırd etmeden aynı titizlikle çalışan teşkilat Almanya’nın özel statüsü gereği bu yıllarda CIA ile de büyük paslaşmalar ve dayanışmalar içinde çalışmıştır.

Almanlar iç istihbarat konusunda ise özel olarak oluşturdukları ” Batı Almanya Anayasasını Koruma Ajansı“ndan yararlanmaktadırlar. Bu kuruluş aynı zamanda karşı casusuluk örgütü olarak da faaliyet göstermektedir.Amerika’daki FBI’ya denk olan kuruluşun karargahı Köln’e bağlı Ehrenfeld’de çalışmalara başlamıştır. Merkez teşkilatında bine yakın görevlinin bulunduğu kuruluşa o zamanlar polis teşkilatı ile askeri istihbarat da yardım vermiştir.

Alman istihbaratında askeri bölüm çok önemlidir. Çünkü burada oluşturulan ve FOİ (Field Operations İntelligence) adı ile anılan grup vurucu güçtür ve eylemleri yapar. Eylemlerinde ünlü ve acımasızlığıyla bilinen bir güçtür.

Karargahı Bonn’da bulunan BUNDESKRİMİNİLAMT da casusulukla mücadele eder.

Bu birimin çok ünlü laboratuvar ve teknik olanakları vardır.

Almanya’nın savaş sonrası statüsü gereği CIA Frankfurtta, Berlinde, Stuttgart’da bürolar açmıştır. Frankfurt’taki CIA bürosu DAD (Department of Army Detachment), Münih’teki büro SD (Special Detachment) adını, Stuttgart ve Berlin gibi yerlerdeki bürolararı ise US Mission (ABD

Misyonu) adını alırlar. Bunların ana amaçları komünizme karşı mücade etmektir. Bu kapsamda Narodno Turudoyoz Soyuz adlı anti komünist Rus müyteci teşkilatına öğretmen verirler.Bu dönemde Almanlar ile CIA nın işbirliği sonucu 1949 da Hür Hukukçular Birliği kurulur. Bu birlik Batıya ilticaları teşvik eden bir istihbarat yan kuruluşudur.

Alman makamları 1968 yılında yaptıkları bir açıklamada ülkelerinde 15-16 bin kadar casusun Doğu Bloku lehine çalıştığını sandıklarını, 1967 yılında bunlardan 167 , 1968 de de 350 kişinin yakalanarak mahkemeye sevkedildiğini belirtmişlerdir.

BND'nin kuruluş yasası bulunmamaktadır. 12 Temmuz 1955 tarihli Bakanlar Kurulu Kararına dayanılarak kurulmuştur. BND içinde yaklaşık 7 bin personel görev yapmaktadır. 1995 de BND'nin Başkanlık koltuğunu Başbakan Kohl, muhalefet partisinden bir milletvekiline vermiştir. BND değerlendirmelerinde Almanya'yı bir süper güç olarak yorumlayıp ona göre analizler ve eylemler planlamaktadır.

BND bugün askeri istihbarat, siyasi istihbarat, teknolojik ve bilimsel istihbarat, dış istihbarat, terörizm, uluslararası kaçakçılık, illegal geçişler ve Almanyaya sığınmalar konusunda istihbarat çalışmaları yapmaktadır. İnsan, teknoloji, değerlendirme, idari işler, güvenlik, merkezi faaliyetler olarak yapılanan BND etkinliği çok güçlü bir istihbarat örgütü konumunda bulunmaktadır.

Almanya'da önemli bir kurluşta Federal Anayasayı Koruma Teşkiltı (BfV) dir. 3 bini aşkın personeli ile çalışan kurum, 27 Eylül 1950 de kurulmuştur. Teşkilatın iç yapılanmasında her ana ünite, toplama ve kıymetlendirme olarak iki bölümde konumlanmıştır. Toplama bölümleri operasyonları yürütmektedir. Eyaletlerin teşkilatları ile işbirliği bu bölümlerde esasdır.

1. daire arşiv işleri ve üniteler arası koordinasyon, 2. daire sağ terör ve radikal sağcı örgütlenmelerle ilgilenir, 3. daire sol terör ve radikal sol örgütlenmelerle ilgilenir, 4. daire kontr espiyonaj ile ilgidir

5. daire araştırma ve güvenlik ile ilgili işleri yürütür 6. daire idari işlerle sorumludur.

16 eyalette örgütlenmiş durumda bulunan BfV demokratik yapının korunmasından da sorumludur. Eyaletlerde örgütlü bulunan LfV adınrdaki servisler ise bağımsız hareket etmekle birlikte , aralarındaki koordinasyonu BfV gerçekleştirmektedir.

DOĞU ALMANYA İSTİHBARAT SERVİSLERİ

MFS = Doğu Almanya Devlet Güvenlik Bakanlığı.

Almanların ayrılmasının sonunda Sovyet nüfuz alanında kalan Doğu Almanya casusluğun adeta yüreği olmuştur. Öyküleringerçeklerle karıştığı olaylar yaşanmıştır casusluk adına Doğu ve Batı Almanya arasında. Doğu Almanya'da gizli servis geleneğini geliştiren ve burasını Avrupa yani Batı dünyası içinde bir ileri karakol gibi kullanan Moskovadır.

1950 yılında mevcut oluşumların tek çatı altında toplanmasıyla Doğu Almanya Devlet Güvenlik Bakanlığı kurulmuştur. KGB bu bakanlığı oluşturduğu bir konseyle kontrol altında tutmuştur. Bakanlığın emrinde 22 bin subay, 5 bin polis, 3 bin komünist partili memur çalışmıştır,karargahı Doğu Belirlin'de Normannenstrasse'de bulunan MFS'in Batı Almanya 'da adam kaçırma ve öldürme , yıkıcı faaliyet ve propaganda işlerinde kullandığı 16 bini aşkın ajanının bulunduğu bilinmektedir. İstihbarat bakanlığının başlıca daireleri ve görevleri şunlar olmuştur: 1. Daire : Doğu Almanya ordusu içinde iç istihbarat yapmak, askerlerin rejime sadakatini sağlamak.

2. Daire : Batılı ülkelerde casusluk faaliyetlerinde bulunmak.

3. Daire : Sovyet işgal bölgesinde her türlü ekonomik faaliyet sahasında casusuluk çalışması yapmak.

4. Daire : Din ile mücadele müesselere ortadan kaldırma.

"R" Dairesi : Berlindeki müttefik askeri misyonların faaliyetlerini izlemek.

MFS ayrıca idarecilerin güvenliğini sağlamak amacıyla 6300 kişilik bir muhafız kıtası da oluşturmuştur.

Ayrıca HVA= Ana İstihbarat Dairesi adı altında Doğu Almanya Komünist İstihbarat Teşkilatı adı altında Batılı ülkelerde casus şebekeleri kurmak ve istihbarat işleriyle görevli bir birim daha vardır. HVA MFS'e bağlı bir birimdir ama ayrıca bir casusuluk okulu da vardır. Bu teşkilatların

koordinasyonundan ise VFK = Koordinasyon Dairesi adı verilen birim sorumludur. Bu da bir gizli servis gibi çalışır. Elbe nehri üzerindeki Klietz'de bir casus okulları faaliyet göstermiştir. Bunların teknik laboratuvarlarında gizli mürekkepler ve sahte belgeler üretimi gerçekleştirilmiştir. Doğu Alman gizli servisi belge üretiminde oldukça başarılı ve ünlü bir servis olmuştur. Bu konu gizli servislerde büyük önem taşımaktadır.

Ancak bu iki servisin kanlı bıçaklı günleri Doğu ve Batı Almanya'nın birleşme kararının ardından tek çatı altında ortak çalışmaya dönmüştür. Bu birleşme sırasında Doğu Alman casuslarla Batı Alman muhbirler büyük sıkıntılar çekmişler ama Batı Alman istihbarat çatısı altında birleşmeyi başarmışlardır. Çok geniş bir arşivi bulunan MfS ile 1991 birleşmesinden sonra çıkan durum sonucunda Alman Anayasayı Koruma Teşkilatı sorumlu kılınmıştır. Arşiv bilgilerinin incelenmesi görevi bu teşkilata verilmiştir.

Bu birleşmeden ortaya çıkan bilgi ve ilişkiler ağı dünyanın en büyük istihbarat arşivini ortaya çıkarmıştır. Önümüzdeki dönemde Almanların bundan kaynaklanan güçlerini diğer ülkeler üzerinde kullanacaklarından hiç şüphe yoktur. Arşiv bulgileri içinde Türklere ait bilgilerin çokça olması da doğaldır. Yani önümüzdeki günlerde Almanya hesabına casusluk yapacak Türklerin sayısında bir artışın olması da doğaldır.

AMERİKAN İSTİHBARAT SERVİSLERİ

Amerika bügün dev bir yapı olan gizli servislerine öyle eski zamanlarda kavuşmuş değildir. Amiraka'nın devamlı bir istihbarat teşkilatına kavuşması 1947 yılında yayınlanan Milli Güvenlik Kanunu ile olmuştur.

Bundan önce ortaya çıkan ihtiyaçlar özel sektörde bu konuda uzmanlaşmış kişiler ve eldeki olanaklar genişletilerek karşılanmaya çalışılmıştır.

Amerika'da faal olan tam 9 istihbarat birimi bulunmaktadır o yıllarda.

Bunlar:

CIA(Merkezi İstihbarat Ajansı), NSC (Milli Güvenlik Konseyi), DIA (

Savunma İstihbarat Ajansı), NSA(Milli Güvenlik Ajansı), G2 (Kara Kuvvetleri İstihbarat Servisi), ONI (Deniz Kuvvetleri İstihbarat Servisi), A2 (Hava Kuvvetleri İstihbarat Servisi), INR(Dışişleri Bakanlığı İstihbarat ve Araştırma Bürosu), AEC(Atom Enerjisi Komisyonu), FBI (Federal İnceleme Bürosu) dırlar.

CIA NASIL OLUŞTU

Pearl Harbor baskınından sonra (Japonlar bu baskında savaş kurallarına uymadıkları, savaş ilan etmeden önce saldırdıkları için 1994 yılında Amerika'dan özür dilediler) 11 Temmuz 1941 yılında Başkan Roosevelt ilk Amerikan istihbarat servisi olan OCI (Office of Coordınator of Informatıon-Haberalma Eşgüdüm Bürosu) ı kurmuş, teşkilatın başına General William J. Donovan 'ı getirmiştir. 1942'de yapı ikiye ayrılmış

OSS olarak stratejik istihbarat ve OWI olarak savaş istihbaratını değerlendirme ofisi olmuştur.

Bu zamana kadar elbetteki Amerikan ordusunun ve dışişlerinin de diğer ulasların olduğu gibi birer istihbarat bölümü vardır, ama bütün bu istihbarat elemanlarının elde ettikleri bilgileri bir merkezde toplayıp değerlendirecek, yorumlayacak bir büro yoktur.Bu koordinasyonsuzluk Amerikalılara pek çok şeyi yitirmeleri sonucunu doğurmuştur.

OCI'nin beklentilere yanıt verememesi üzerine Roosevelt'in verdiği destek ile 13 Haziran 1942 de kuruluş kanunu olan 9182 sayılı icra yönergesi ile OSS (Stratejik Hizmetler Ofisi) yürürlüğe girmiştir. Örgütün ikinci büyük ünitesini oluşturan David Bruce yönetiminde Özel Danışma Servisi (SI) ile OSS'nin en gizli bölümü olarak faaliyet göstermiştir. CIA'nın fikir babası olan Allen Dulles da bu en gizli birimin çatısı altında yetişmiştir.

Savaş sonrasında Amerika'da barış ortamında bir gizli servise ihtiyaç olup olmayacağı tartışılmış ve bu tartışmalar üzerine 1945'de Truman OSS'i lağvetmiş ama 1946'da NIA yanı Uluslararası Casusluk Ajansını kurmuş, bu da daha sora Merkezi Casusluk Grubu (CIG) adını almıştır. 1947'de CIG ın yerini CIA almıştır. İlk CIA başkanı da Amiral Hillenkoetter olmuştur.

Amerikan Başkanına, Milli Güvenlik Konseyi'ne ve Amerikan Kongresi Özel Komisyonlarına karşı sorumlu olan CIA'nın görevleri şunlardır: - Milli güvenliği ilgilendiren istihbarat alanlarında NSC(Milli Güvenlik konseyi) yi aydınlatmak

- Milli güvenlikle ilgili istihbaratı koordine etmek ve değerlendirmek - Mevcut istihbarat kuruluşlarını ortak ilgilendiren ve koordinasyonu gerektiren işleri yapmak

-Milli Güvenlik Kurulu'nun vereceği görevleri yerine getirmek CIA 5 büyük daireden oluşturulmuştur. Bunlardan üçü normal yollardan gizli veya açık haber toplar. Dördüncü daire araştırma ve tahlil yapar ve gelen bilgileri sınıflandırır, beşinci daire ise haberleri yorumlar, değerlendirir, raporlar düzenler. CIA'ya bağlı olarak oluşturulan Covert Activities (Gizli etkinlikler) adlı bir de eylem servisi bulunmaktadır.

Bu servis diğer istihbarat servislerinde olduğu gibi adam öldürme, kaçırma, sabotaj, saklama gibi işleri yürütür. Bu bölüm CIA'da en etkili birimlerin başında yeralır. Bir ara dünyada karabasan gibi görülen bu birimin adam öldürme yetkisi Başkan Jimmy Carter zamanında sınırlandırılmıştır. Ancak daha sonra bu sınırlama kaldırılmıştır.

CIA'nın arşivi ise mükkemel özelliktedir. Bütün dünyadan toplanan yazılı ve görsel malzeme burada tasnif edilip arşivlenmekte ve isteyene bilgisayarlar aracılığıyla kısa zamanda sunulmaktadır.

Amerikan istihbarat birimlerinden biri olan NSA (Milli Güvenlik Ajansı) 1970'lerde emrinde 8 bini asker yaklaşık 20 bin personel çalıştırmıştır.

Yine aynı yıllardaki bütçesi yarım milyar dolardır. Haberleşme alanında faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır. İstihbarat alanında: a-Devletin bütün şifrelerini çözer (Amerikan ordusundaki kripto bürosuna Mİ-8 adı verilmiştir)

b-Amerikan şifre ve kodralarını hazırlar ve zaman zaman değiştirir c-Bütün Dünyadaki dinleme tesisleri ve uzay teknolojisi aracılığıyla devletlerin telsiz haberleşmelerini dinler, saptamalar yapar d-Düşman unsurların radar ve savunma tesislerinin yerlerini saptar ve asker kaydırmaları anında izleme grevlerini yerine getirir.

NSA'nın merkez bürosunda 4 birim bulunur. Bunlar: 1-PROD (Office of Production). Bu birim toplanan mesajları çözer, yorumlar. ADVA, GENS, ACOM, ALLO, NPRO rumuzlu şubeleri vardır. ADVA şubesi gelişmiş Sovyet şifreleri ve diplomatik kodları üzerine çalışır.

GENS şubesi alalade Sovyet şifre ve kodlarını, ACOM komünizmi seçmiş Asyalı ülkelerin şifre ve kodlarını, ALLO ise müttefik ve tarafsız devletlerin kod ve şifreleri üzerine çözüm çalışmaları yapar. NPRO şubesi ise işbirliği yapılan istihbarat teşkilatlarının gönderdiği şifre ve kodların çözümü ile bunlara teknik yardım sağlanması konusunda çalışmalarda bulunmuştur.

2-R/D (Research and Development). Bu araştırma bölümü üç şubeden oluşturulmuştur. Bunlar REMP (Kripto alanında çalışır), RADE (iletişim ve teknolojisi üzerine çalışmalar yapar), STED (Şikreler konusunda araştırma yapar).

3-COMSEC. Bu büro Amerikan şifre sisteminin güvenliğinden sorumludur.

4-SEC (Personnel Department). Bu büro ise tüm çalışanların güvenirliklereni kontrol eder. Teşkilata giren bütün elemanlar öncelikle yalan makinesinde testten geçirilir. Bu bölüm sadakat kontrolleri de yapar.

Amerika'da istihbarat konusunda ayrıca Savunma Bakanlığına bağlı bir T-7 adlı bir dairebulunmaktadır. Bu daire muhtemel bir bakteri ve kimya savaşı için araştırmalar yapmaktadır. G2 ye bağlı CİC (Karşı istihbarat ürünü) adlı bir karşı casusluk birimi bulunmaktadır.

Amerika'da Merkezi İstihbarat Başkanı (DCI) , dış istihbarat konularında Başkanın ve Ulusal Güvenlik Konseyi'nin baş danışmanı konumundadır.

CIA'nın başkanlığını yürüttüğü gibi bu kişi aynı zamanda kendisine bağlı istihbarat topluluğuna ait sorumlulukların yerine getirilmesinde hizmetlerine ihtiyaç duyulan diğer bir kısım personelin de amiri konumundadır.

Amerikan istihbarat yapısında bugün bulunan kuruluşlar şöyledir: Merkezi İstihbarat Teşkilatı, Ulusal Güvenlik Teşkilatı, Savunma İstihbarat Teşkilatı, Ulusal Keşif Bürosu, Merkezi Tasarı Bürosu, Dışişleri Bakanlığı İstihbarat ve Araştırma Bürosu, Askeri İstihbarat Servisleri (Kara, Deniz , Hava, Deniz Piyade) Federal Soruşturma Bürosu, Hazine ve Enerji Bakanlıkları İstihbarat Büroları.

Amerikan gizli servislerinin amaçlarının dışında çalıştıkları konusundaki tartışmalar üzerine CIA'nın faaliyetlerini izlemek üzere Senato tarafından 19 Mayıs 1976 tarihinde " Senato İstihbarat Yüksek Komitesi " (SSCİ) oluşturulmuştur. Senato'nun bu uygulaması Amerikan Parlamentosunun Temsilciler Meclisi kesiminde de benimsenmiş ve 14 Temmuz 1977 tarihinde de Meclis İstihbarat Daimi Yüksek Komitesi (HPSCİ) kurulmuştur.

Bu komiteler Amerikan gizli servislerinin skandallara yolaçan yasa dışı uygulamalarından yüzlercesini ortaya çıkarmışlar ve CIA'nın çalışmaları üzerindeki en etkili denetim organları haline gelmişlerdir.

FRANSIZ İSTİHBARAT SERVİSLERİ

Dünyada etkin bir istihbarat servisi de Fransızlara aittir. Fransızların istihbarat servisinin kurucusu XII. Louis'in başmüşaviri Kardinal Rıchelıeu dur. Richelieu'nun attığı temeller XIV. Louis zamanında Kardinal Mazarın tarafından tamamlanıp geliştirilmiştir. Bunların ardından askeri casuslukta büyük başarı sağlayan ve Fransız gizli servisini sağlamlaştıran kişi Napolyon olmuştur.Ancak bu dönemlerin ardından İkinci Dünya Savaşına kadar Fransız gizli servisinin çok büyük başarılarının olduğunu söylemek mümkün değildir. Fransızların istihbarat çalışmalarını Genelkurmay yürütmektedir. Bu istihbarat anlayışında 4 servis çalışmalarını sürdürmektedir. İkinci Dünya Savaşı öncesinde Fransız istihbaratı dağınık, tembel ve değerlendirmelerden yoksun çalışmıştır.

Ancak İkinci Dünya Savaşı sonrasında bu durum değişmiştir. Fransızlar bütün istihbarat alanlarında ilgili birimler oluşturmuşlar ayrıca bir Milli Emniyet (Surete Nationale) adlı genel istihbarat örgütü kurmuşlardır.İçişleri Bakanlığına bağlı olan bu kuruluş, ayrı birimler yerine tek merkezden yönetim esasına göre oluşturulmuştur. Kuruluş beş

kısımdan oluşmuştur. Bunlar şöyle sıralanmaktadır: 1-Adli polis. 1970 lerde 17 bölgede iki bine yakın kadrosuyla hizmet vermiştir.

2-Kırpolisi. bu kadrolar taşrada görev yapmışlardır ve jandarma ile birlikte çalışmışlardır

3-Ulusal Gözleme Müdürlüğü DST (Direction de la Surveillance du Territoire) bir karşı casusluk servisidir. 1942 yılında işgal zamanı lağvedilmiş, fakat 1945'de yeniden faaliyete geçirilmiştir. 1970'lerde 1200 memur çalıştıran DST sert, etkili bir servistir. DST'nin 1947-1961

yılları arasında 473 kişiyi mahkemeye sevkettiği, 1300 kişiyi sınırdışı ettiği, 75 diplomatın Fransa'dan geri çağrılmasına yolaçtığı, şüpheli 2700 yabancının Fransaya girmesine mani olduğu, 30 Fransızı vatandaşlıktan attırdığı,120 gazete ve dergiyi kapattırdığı, 140 cemiyetin kapısını mühürlettiği açıklanmıştır. Bu rakamlar servisin çalışmaları hakkında bir fikir verse gerektir.

4-Genel İstihbarat (RG-Renseignements Generaux) teşkilatı ise politik ve ekonomik haberler başta olmak üzere bütün istihbarat değerleri ilgi alınana girer ve ülkedeki yabancıları kontrol eder. Fransada faal durumdaki ajanların saptanmasına çalışır. RG arşivlerinde 1970 yılların başında 400 binden fazla kişi hakkında arşiv bilgisi bulunduğu bilinmektedir. Aynı yıllar içinde Fransız polisinin arşivlerindeki fiş sayısı da 10 milyonun üzerindedir. Fransız gizli polisi sendikacılardan, işadamlarına,yabancı gazetecilerden devlet ve bilim adamlarına kadar herkesin fişini tutmaktadır.

5-CRS olarak adlandırılan (Compagnies Republicanıes de Securite) seyyar polis teşkilatıda olaylara müdahale için hazır güç olarak çalışır.

Fransızlarca da itiraf edilmektedir ki teknik açıdan çok üstün olmamakla birlikte merkezi sistemi ve kulandığı yöntemler açısından Frarsız servisi dünya istihbarat servisleri arasında ön sıralarda yeralabilmektedir.

Fransız istihbarat sisteminde en önemli şey muhbir veya haber kaynağı için getirilen olanaklardır. Fransızlar bu iki unsuru teminat altına alan ve koruyan bir sistem kullanmaktadırlar. Onların suçlarını affeder ve korurlar. Oysa diğer ülkelerde bu durum genellikle az bir ceza veya en hafif yoluyla göz hapsi olarak uygulanmaktadır.

Fransa'da bugün iki ana istihbarat yapılanması gözlenmektedir. Bunlardan biri Dış Güvenlik Genel Müdürlüğü olarak adlandırılan DGSE'dir. 2 nisan 1982 tarih ve 82?306 sayılı kararname ile kurulan birim Savunma bakanlığı çatısı altında örgütlenmiştir. Bilgilerini Milli Savunma Sekreteryası (SGDN), Cumhurbaşkanı Özel Genel Kurmayı ve Başbakan ile direkt bağlı olarak , bütün istihbari birimlerle koordineli çalışmak zorulluğundadır DGSE'de 5 bine yakın eleman görev yapmaktadır. Casus avcılığı bu birimin görevleri arasındadır. DGSE bir Genel müdür, ve ona bağlı istihbarat, teknik, strateji, operasyon ve idari işler birimleri tarafından çalıştırılmaktadır.

Fransız istihbarat yapısının temel ikinci yapılanması ise 22 Aralık 1982 yılında 82/1100 sayılı kararname ile yeniden düzenlenen DST dir. Bu köklerini çok eskilere götürebileceğimiz istihbarat yapılanması Fransa içinde her türlü operasyonda en etkin kurumdur. Son dönemde ekonomik

istihbarata karşı koyma ve teknolojik casusluk konusunda da uzmanlaşmaktadır.

İNGİLİZ İSTİHBARAT SERVİSLERİ

İngiliz gizli servislerinin temeli Kral 8. Henri’nin Adalet BakanıThomas Cromwell tarafından 1530 da atılmıştır. Daha sonra gelen Kral 3. George’un Başmüşaviri Wıllıma Pıtt oluşturulan servisi yeniden düzenlemiş ve eksiklerini gidermiştir. Bu krallık geleneğinin devamını Birinci Dünya Savaşı‘na kadar getirirsek, 1914 öncesi İngiliz istihbaratının temelini oluşturan gizli servisleri şöyle sıralamak mümkündür.

a) Özellikle siyasi istihbarata önem veren Dışişleri Bakanlığı istihbarat servisi(Foreign Office İntelligence Service) b) Askeri istihbarat çalışmalarını yürüten Milli Savunma istihbarat servisi (War office İntelligence Service) c) Sömürgelerin İngiltere’ye karşı tavırlarını, tasavvur ve gayelerini, orlardaki aleyhte gelişmeleri , milliyetçilik hareketlerini ve buralardaki karşı sabotaj hareketlerini organize eden Sömürgeler Bakanlığı isitihbarat servisi (Colonial İntelligence Service) d) Ekonomik , endüstriyel ve ticari istihbaratı yürüten, devlet organizasyonu içindeki olumsuz akımları saptayan da Ticaret Bakanlığı istihbarat servisidir: (Board of Trade İntelligence Service).

Bu servise bağlı olarak bir de “Heyecanlı Haberler Bürosu” bulunmaktadır odönemde. Bu büro 1916 yılında Alman ve İngiliz donanmaları arasında Sakarejak’da yapılan savaşı İngilizler kazandığı halde , Amerikalılara savaşı İngilizlerin kaybettiği , Almanların kazandığı şeklinde duyurmuştur. Buun üzerine İngiliz hisse senetlerinin değeri borsada müthiş bir şekilde düşmüştür. İngiliz ajanları bunun üzerine borsada çok düşük fiyattan İngiliz senetlerini toplamışlar, ertesi gün İngilizlerin savaşı kazandıkları ortaya çıkınca İngiltere bu iki günlük kazancını o dönemin 600 bin liraya kadar çıkartma olanağına kavuşmuştur.

Ancak İngiltere’de Dıoşişlerine bağlı gizli servis uzunca bir süre eleştirilmiş ve bunun sonucunda da Dışişleri Siyasi İstihbarat Servisi dağıtılmıştır. Ancak Çek buhranının ardından tekrar oluşturulmuştur.

1938’de İngiltere’nin istihbaratına ayırdığı para 400.000 Sterlindir. Bu paranın büyük bir kısmı da ajanlarla mücadeleye ayrılmıştır.

1970 lerde yeniden yapılandırılan İngiliz gizli servisleri şöyle sıralanmaktadır:

1-Askeri İstihbarat servisleri:

Mİ: (Military İntelligence) Kara Ordusu istihbarat servisidir Mİ-1 den Mİ-12 kadar uzanan şubeleri bulunmaktadır. Mİ-11 gizli siyah propaganda ile görevlidir.

Nİ: Deniz Kuvvetlerinin istihbarat servisidir. Amerikalıların ONİ adlı kuruluşunun karşılığıdır. Deniz Kuvvetlerini ilgilendiren alanlarda casusluğa karşı savaşır. Güvenlik tedbirlerini alır ve şifreleri korur.

Aİ: Hava Kuvvetlerinin istihbarat servisidir.

İngilizlerin en önemli istihbarat oluşumları ise Special Branch ya da Special İntelligence adını verdikleri özel istihbarat birimidir. Bu birim 1829’da Robert Peel’in çıkarttığı bir yasayla kurulmuş olan Scotland Yard adlı Londra polis teşkilatının ilgili birimlerinden oluşturulmuşturulmuştur. Bu birimler iç güvenlik ile yabancıları kontrol gibi görevlerin yanısıra bir de Kraliyet ailesini korurlar. Bu teşkilatın casusulkula ilgili birimleri karşı casusluk ile ilgili denetimleri de yaparlar. 1961 yılında Portland’da faaliyetteki ünlü Rus casus şebekesini ortaya çıkartarak bu alandaki ünlerini pekiştirmişlerdir.

İngiliz istihbaratında önemli bir birim de Mİ-5 adı verilen ve doğrudan doğruya Başbakan’a bağlı olarak çalışan casusluk servisidir. Bu birim casusulukta her alanda etkinlik gösterir ve Başbakanın korunmasından sorumludur. British Counterintelligence olarak da adlandırılır. Karşı casusluk alanındaki ünü ile tanınır.

İngiliz Dışişleri Bakanlığı binasında çalışmalarını yürüten ve MI-6 olarak adlandırılan istihbarat servisi ise sadece pozitif espiyonaj konusu ile uğraşır.

İngilizler ayrıca Supply Mınıstry Security Service olarak adlandırdıkları ve İaşe Bakanlığı bünyesinde bulundurdukları bir gizli servis ile de Atom enerjisi ve füze teknolojileri konusunda casusluğa karşı mücadele verirler. Ayrıca oluşturdutkları çok ileri teknolojiyle donattıkları bakteriyolojik ve

kimya laboratuvarlarını da bir kimsyasal savaşa karşı hazırlık için kullanırlar.

Bütün bu birimlerin birbirleriyle ilişkilerini üçler konseyi adı verilen ve İkinci Dünya Savaşı sırasında oluşturulan bir koordinasyon ünitesi sağlar. Bu koordinasyon ünitesi aslında bizdeki Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu'na benzeridir. Bütün bunlara ilaveten İngilizlerin dünyanın her yerindeki ekonomik, siyasi ve askeri elemanları da ayrı ayrı birer gizli servis elemanı gibi çalışır ve bilgi toplarlar.

İngilizler ekonomik casusluk alanında da önemli yollar katetmişlerdir.

1968 yılı sonunda Edward Boyle adlı muhafazakar bir mebus İngiliz Avam Kamarasına endüstriyel casuslukla ilgili bir yasa teklifi vermiştir. Bu nedenle yapılan açıklamalara göre İngiltere 'de endüstri alanında casusuluğu önleyici bir yasanın mevcut olmaması yüzünden 1970 li yılarda yılda 70 milyon sterlin kayıp verilmiştir. Endüstriyel sırların gizli tutulması için yapılan bu masraflara rağmen yine de casusluk önlenememekte endüstriyel casuslar, telefon dinlemek, gizli seçikler yapmak ve adamlar satın almak, çalmak yollarıyla rakiplerinin geliştirdiği ürünlerin teknolojilerini çalmaktadırlar.

Bunlar arasında bir ünlü kuruluş da dünyada çok saygın bir yeri bulunan yayın organı BBC'dir. BBC'nin dinleme servisi İngiliz istihbaratında çok önemli bir yer tutmaktadır. Örneğin 1958 Lübnan iç savaşı sonunda Amerikalıların Lübnan'a, İngilizlerin Ürdün'e çıkartmalarına karsı Sovyet lideri Kuruçev'in batıya salladığı tehditların blöf olduğunu BBC ortaya çıkarmıştır. BBC yaygın dinleme ve tahlil markezleri sayesinde Kuruçef'in Sovyetlerdeki konuşmalarının tamamını dinlemiş, bunlarda savaşa dair hiç bir ışık bulunmadığını anlayınca, halkın pisikolojik olarak savaşa değil tahıl üretimini arttırmaya davet edildiğini ortaya çıkartarak batıyı rahatlatmıştır.

Bugün İngiliz istihbarat yapılanmasında J.I.C olarak tanımlanan Birleşik İstihbarat Komitesi en etkin konumdadır. Bu teşiklat bütün kamu kesiminin uyacağı günlük raporları hazırlar. "Kırmızı Kitap" olarak adlandırılan bu raporlar ulusal istihbarat bilgilerinin analiz edilmiş halini oluştur.

Bunun dışında İngiltere de şu servisler de bulunmaktadır: 1- İstihbarata Karşı Koyma ve Güvenlik Servisi (M.I.5) İçişleri Bakanına bağlı olarak

çalışmakta ve sıkı bir denetim mekanizması işletilmeye çalışılmaktadır.

2- Özel İstihbarat Servisi S.I.S (M.I.6)

Askeri istihbarat servisidir. 1985 den sonra terör için özel eğitimli timleriyle tanınmıştır.Hazırladığı terör ve uyuşturucu kaçakçılğı raporları ünlüdür.

3-Hükümet Muhabere Karargahı (G.C.HQ.)

İstihbarat Komitesinin saptadığı ihtiyaçlar doğrultusunda haberleşme istihbaratını yapmakla görevli birimdir. Şifreler ve çözümleri bu burumun en tecrübeli olduğu daldır.

4-Savunma İstihbarat Servisi (D.I. S)

Bütün askeri yapının istihbaratını üreten bu kuruluş dört temel bölümden oluşmaktadır.

MISIR POLİS VE İSTİHBARAT SERVİSLERİ

Birleşik Arap Cumhuriyetindeki polis servislerini 5’e ayırarak incelemek mümkündür.:

1-Muhaberat el Asıme adı verilen genel istihbarat servisi .

Bu servis düşman ajanlarını soruşturmak, casusluğa karşı koymak, askeri tesisleri, özellikle Kahire - Süveyş yolu üzerindeki füze fabrikalarını ve Garp El Kebir’deki Füze rampalarını korumakla görevlendirilmiştir.

Sabotaj, tedhiş ve tahrip işinde uzman elemanlar ile çalışır.

2-Bu birime bağlı özel gizli polus:

Uluslararası alanda çalışan ajanları idare eder, dışistihbarat yapar. Bir Arap imparatorluğu kurma yolunda gizli çalışmaların yürütücüsü olarak görevlendirilmiştir.

3-Muhaberat El Harbiye :

Ordunun kara, hava ve deniz istihbarat servislerinin 1965 yılında birleşmesinden sonra meydana gelen bir askeri istihbarat servisidir ve uluslararası alada faaliyet gösterir. Her türlü istihbarat alanında çalışır.

4-Emniyet Genel Müdürlüğü:

İç istihbarat konuları ve güvenlikle uğraşır.

5-Cumhurbaşkanlığı İstihbarat servisi:

Nasır zamanında oluşturulan bu servis koordinasyon ünitesi gibi zalışır ve Cumhurbaşkanının güvenliğini sağlamakla görevlidir. Bütün birimlerden gelen istihbarat bilgilerinin değerlendirildiği yer de yine burasıdır.

Nasır zamanında Arapların birliği konusunda yapılan çalışmalar için bu gizli servislere olağanüstü paralar ayrılmış ve çalışmalarına destek verilmiştir. Pek çok eylem onlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu örgütlerin başkanlığını da yapan Mahmud Halil 1956 yılında Beyrutta ateşemiliter muavini iken otomobili içinde polis tarafından yapılan aramada otomobilinin içinde patlayıcıların bulunduğu saptanmıştır.Mısır’ın

Adisababa Büyükelçiliği ateşemiliteri Ahmet Hilmi, 1956 da hükümet aleyhtarı aşiretlere silah dağıtmıştır. Ürdünde'ki Mısır ateşemiliteri Salal el Mustafa , Kral Hüseyin'i öldürtmek için hazırlattığı bombayla bürosunda oynarken havaya uçmuştur. Mısır gizli servisi özellikle Arap -İsrail savaşında sınıfta kalmıştır. İsrail'in gizlice Çekoslavakya'dan uçak satın aldığını öğrenemeyen gizli servis Arap ordularının yenilmesinde etkenlerdin biridir. İsrail istihbaratı Arap istihbaratını dize getirmiştir. Sovyetlerin savaşa müdahale etmeyeceğini öğrenip İsrail Başbakanına aktaran İsrail gizli servisi olmuştur. İsrail gizli servisi Arap ordularının içine kadar sızıp bütün hareketlerinin harita üzerindeki koordinatlarını dahi elde etmişlerdir.

Arap ordularının Hava Kuvvetleri Komutanı İsrail gizli servisi tarafından elde edilmiştir. Bunun sonucunda devriye uçakları indirilmiş, Nasır'ın emri dinlenmemiştir. 5 Haziran 1967 taaruzundan bir gece evvel üs komutanlarının ziyafet ve eğlencede olduklarını saptayıp Telaviv'e bildiren İsrail gizli servisi taaruzun başarısındaki en büyük etken olmuştur. Mısır birliklerinin yerlerini belki Mısırlılardan bile iyi bilen gizli servislerinin çalışmaları sonucunda yine İsrailliler olmuştur.

İsrail gizli servisi ayrıca kara propaganda ile panik yaratmada ve karşı unsurları harekete geçirmede de başarılı olmuştur.

SOVYET İSTİHBARAT SERVİSLERİ

16. yüzyılda Çar Korkunç İvan (4) zamanında Rus hanedanına ortak olabilecek soyluları incelemek ve bertaraf etmek amacıyla kurulan Rus polis teşkilatı, Çar 1. Nikola zamanında Rus egemenliği altındaki milletlerin hareketlerinin kontrolunu üslenen bir jandarma teşkilatı şekline bürünmüştür. Oysa bu teşkilat Çar'ın isteklerini yerine getiren bir gizli iç istihbarat örgütüdür. Bu örgütün 3. şubesi Gestapo kadar ünlüdür ve korku salmıştır. Gestapo gibi vatandaşları sorgulama, gözaltına alma, hapse atma yetkisi bulunan bu şube adam öldürme eylemlerile de tanınmıştır. Bu kötü şöhretten kurtulmak için 1890'da teşkilat adını OHRANA olarak değiştirmiştir. Bu aslında tüm yasa dışı yollara başvuran ve yetkilerini aşan kötü şöhretli teşkilatların sık sık başvurdukları bir kamufleden başka bir şey değildir. OHRANA Bolşevik devriminin hemen ardından katıldığı seri katliamları unutturmak için kapatılmış ve aynı teşkilat Polonyalı DJERZINSKI nin telkinleri üzerine 20 Aralık 1917'de kurulan ÇEKA'ya katılmıştır. ÇEKA örgütü 1918'den sonra yasal olarak faaliyet göstermeye başlamıştır. ÇEKA da kötü şuhretini 1922'de GPU olarak değiştirdiği adı ile temizlemeye çalışmış, bu da olmayınca 1924 yılında OGPU adını almak gereğini hissetmiştir. 1934'de ad NKVD olmuştur. Bu ad değiştirmelerin nedeni yasaların dışına çıkan örgütlerin halk desteğini yitirmesi ve kanserli birer hücre haline dönüşmesidir.

Ruslar bu gizli servislerine ilaveten NKGB yi oluşturmuşlar daha bonra bu Bakanlık olarak geliştirilen ve sırf istihbarat ile ilgilenen bir birim olanMGB'ye dönüşmüş bu adda 1946 Martında Bakanlık olarak KGB adını almıştır. Askeri istihbarat dışındaki bütün istihbarat faaliyetleri KGB'dedir. Askeri istihbaratı ise Kızılordu'nun istihbarat servisi GRU nun yetki alanındadır. Bu arada 1968 yılında bir süre önce Stalin tarafından dağıtılan ve NKGB'nin değişik adlarından biri olan MVD yeniden canlandırılmıştır.

Rus gizli servislerinin en önemli destekçesi ve canlardıcısı Stalin olmuştur. Mükemmel bir istihbarat servisi oluşturan Stalin İkinci Dünya Savaşı öncesinde 6 servis ile çalışmıştır. Bunlar özellikle operasyonel çalışmalar yapan :

1-Kızılordu 4. bürosu

2-NKVD’nin dış ülkeler servisleri

3-Siyasi istihbarat kısmı Narkomindel

4-Endüstriel ve ticari istihbarat kısmı(Dış ticaret bakanlığına bağlı idi)

5-Komünist Enternasyonal’in istihbarat kısmı 6-Bütün bu istihbarat çalışmalarının koordinasyonunu yapan ve değerlendirmeleri gerçekleştiren ve polit büroya aktaran stratejik analiz servisi olan Komünist Partisi Merkez Komitesi Sekreterliği Gizli İşler Dairesi.

Bu büroların çalışmaları sırasında Rusya İkinci Dünya Savaşında olağanüstü başarılar elde edebilmiştir.

Bugün dünyada 600 binden fazla Rus casusu olarak görev almış insanın Rus toprakları dışında yaşadığı tahmin edilmektedir. bunların en az 100 binin sabotaj, adam kaçırma ve öldürme işlerinde uzman olduğu sanılmaktadır.

1970 yılının başında Amerikan Dışişleri eski Bakanı C Herter Sovyet ajan sayısının 300 bin FBI Başkanı E. Hoover ise 400 bin olduğunu tahmin ettiklerini açıklamışlardır.

Rusların asıl ünlü ve önemli istihbarat servislerinin başında yeralan KGB sine bakmadan evvel KGB’ye kadar olan süreçteki adlarıyla bir kez daha bu oluşumlara bakmak gerekmektedir. Önemli olan istihbarat örgütünün çokluğu veya azlığı değildir. Önemli olan bir koordinasyon ve görüş birliği içinde olayı yönlendirmek ve yönetmektir. İşte çoklu istihbarat yapısının altından kalkarak bunda başarılı olan Rusya’nın KGB’ye kadar geçirdiği istihbarat serüveninde örgütlerin adları:

RAZVETKA: İstihbarat servisi

OXPAHA: Koruma ve korunma servisi

ÇK= ÇEKA: İhtilal aleyhtarlığı ve sabotajla mücadele olağanüstü komisyonu(1918-1922) Bu öneleri VEÇEKA yani bütün Rusların olağanüstü komüsyonu olarak anılmıştır.

GPU: Devlet siyasi dairesi (1922)

OGPU: SSCB halk komiserleri kurulu nezninde bedBirleşik Devlet Siyasi Dairesi(1922-1934).

NKVD: İçişleri Halk Komiserliği.

NKGB: Devlet Güvenlik Halk Komiserliği

MVD : İç istihbarat işleriyle ilgili siyasi polis.

MGB: Dış istihbarat ile ilgili Devlet Güvenlik Bakanlığı.

KGB: Bakanlar kurulu nezninde Devlet Güvenlik Komitesi Bugün dünyanın en önde ve ünlü teşkilatları arasında bulunan KGB ise 1970 lere kadar olan dönemde 3 daire'den oluşan bir yapıyla şöyle çalışmaktadır:

Birinci Daire(Pervoye Upravleniye):

a) Birinci Şube: Bütün Dünyada ki ajanlarını kontrol eder aldığı ve analiz ettiği haberleri Komünist Partisi Merkez Komitesine ulaştırır. Her alanla ilgili ayrı bölümler vardır. 11. bölüm NATO ile ilgilidir ve 70 li yılların başında burada görevli olan memur sayısı 800 ün üzerindedir.Burada görev alan uzmanlar Baltık kıyılarındaki Borgensee casusuluk okulunda yetişmiş kimselerdir.

b) İkinci Şube: Dış ülkelerdeki ajanlar için gerekli her türlü sahte belgeleri hazırlar.

c) Üçüncü şube: Casus şebekelerini idari anlamda kontrol eder, aralarındaki koordinasyonu sağlar ve Sovyet aleyhtarı unsurları etkisiz hale getirir.

Birinci daireye bağlı olarak çalışan SPO komünist karşıtlarını, DTO ulaştırma yollarına karşı sabotajları, KRO Sovyet aleyhtarlığını, EKO da ekonomik sabotajlara karşı istihbarat çalışmalarını yürütür.

İkinci Daire (Vtoroye Upravleniye):

Özellikle eylemci uzmanlardan oluşan ve sabotaj konusunda etkili olan peçk çok istihbarat birimini içinde barındıran bu daire casusları, casus uçak ve gözlemeleri, askeri sırları, gemileri izler ve yurtdışındaki Sovyet vatandaşlarını gözler.

Üçüncü Daire (Kontr Razvediatelnoye Upravleniye) Bu daire karşı casusluk ile görevlidir. Bu daireye Kuruçev zamanında onun dış politikasını uygulamada yardımcı olacak KORZİGS adlı bir birim ilave edilmiş ama

sonradan Kuruçev'in ölümüyle bu ortadan kalkmıştır. Bu alanda Ruslar çok etkili olmuşlardır.

KGB'nin ZAPİSKİ adını alan arşivinin de bir benzeri daha yoktur. Bu arşiv dünyanın en önemli belge ve dökümantasyon merkezlerinden birini oluşturmaktadır.

1990 yılında yaşanan kapitalizme dönüş süreci ve ülkelerin birlikten ayrılarak bağımsız hale gelmeleri sonucunda Rus istihbaratı da yeniden yapılandırıldı. 1991 darbesinden önce 420 bin personeliyle bin bütün olarak çalışmalar yapan KGB'nin 1 nolu dış istihbarat, 2 nolu istihbarata karşı koyma ve 16 nolu kod ve sinyal çözücü birimlerinin dağıtılması ve 20 binin üzerinde çalışanının da istifa etmesiyle yeniden örgütlenmek zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Şu an kopuk ve dağınık görüntü içinde çalışan Rus istihbaratının içinde daha çok asker kökenli yöneticinin bulunduğu idare masrafların arttığı ve kaliteli istihbaratın toplanamadığı belirtiliyor.

Rus istihbaratı şu an 6 ana servis tarafından yürütülüyor: Federal Güvenlik Servisi (FSB): KGB'den daha zayıf olmasına karşın son zamanlarda terörizm ve organize suçlarla savaşmada daha çok yükümlülük elde etti. Başkanı General Barsukof.

Dış İstihbarat Servisi(SVR): Etkinliğini Rusya'nın içinde bulunduğu ağır ekonomik koşullar nedeniyle dondurmuş durumda. Başkanı Yevgeni Primakov Federal Devlet Haberleşme ve Enformasyon Bürosu (FAP): Devlet Başkanına bağlı olarak çalışıyor: Başkanı Albay A. Stravoitov.

Sınır Kuvvetleri: KGB'nin eski sınır birlikleri birimi.

Başkanlık Güvenlik Servisi (SBP): 1993'de Khorzakov'un yönetimi altında kuruldu.

Askeri İstihbarat Servisi(GRU): En eski ve değişimlerden en az etkilenen birim. Başkanı Tuğgeneral Tedor Ladygin.

Rus Federal Güvenlik Servisi (FSB)'nin başına General Mikail Barsukov'un getirilmesinin ardından siyasetle daha sıcak ilişkilerin oluşmaya başladığı gözlenmektedir.

İTALYAN İSTİHBARAT SERVİSLERİ

Dünya gizli servislerinin atak yılı İkinci Dünya Savaşı olmuştur. Gizli servisler uşkularından uyanmış ve hiper aktif hale gelmişlerdir. Bu gelişmelerden etkilenen İtaylan gizli servisi de küçük ataklara başlar.

Birinci Dünya Savaşı sonunda İtalyanların ana istihbaratları diplomatık kanallardır. 30 kişiyi geçmeyen Deniz kuvvetleri ikinci bürosu istihbarata bakmaktadır. Ama aralarında casus olmayan 30 kadar personele sahiptirler.

Daha sonra bu büro eleman takviyesiyle genişletilirken İstanbul, Madrit ve Şanghay'da öncü bürolar, ardından da Amerika, Portekiz ve diğer ülkelerde genişleme büroları oluşturulur.

Bu ikinci şubenin 4 ana birimi vardır.

B: Dinleme ve kripto ile görevli olan birim. Diğer adı karanlık odadır.

D: İstihbarat ile görevli birimdır.

C: Koordinasyon , tahlil ve değerlendirme birimidir.

E: İstihbarata ve casusluğa karşı koymayla görevli birimdir.

1960 da yapılan bir tahmine göre Berlin'den sonra en çok casus barındıran kent Roma olmuştur. Roma da tam 39 gizli servisin faaliyet gösterdiği ve 15 bin civarında casusun bulunduğu sanılmaktadır. Buna karşı İtalyanlar bir gizli servis reorganizasyonu gerçekleştirmişler ve bu alanda başarılı olmuşlardır.

İtalyan gizli servisi askeri unsurlarla birlikte çalışmıştır. SIFAR adlı birim İtalyan gizli servisini, CS adlı birim İtalyan güvenlik birimi Garabinieri içinde oluşturulmuş ve karşı casusluk alanında örgütlenmiştir.

Bu birim 1961 yılının Ocak ayında Puglia'daki NATO üssünün planlarını Arnavut diplomatı Koko'ya veren İtalyan yüzbaşı Spada'yı suçüstü yakalamıştır. Ayrıca Centro Cina ajansının binasında aramaları sonucu 6 Çinli casusu yakalayıp sınır dışı etmeyi başarmışlardır. Ayrıca 1964 yılında Mordehay Luki veya Josef Dahan adlı İsrail casusunu ele geçirerek bir sandık içinde Mısır uçağı ile Roma'dan kaçırmak isteyen Mısırlı diplomat casus Salim Osman el Sayid ile Mohammed Moneim el

Neklavi’nin planlarını alt üst etmişlerdir. Bugün de dünyanın önemli gizli servisleri arasında sayılmaktadırlar.

1967 yılında adını SİD olarak değiştiren SIFAR, daha sonra 1977 yılında politize olduğu için yeniden yapılandırılıp adı da SISMI (Servizio İnformazioni e Sicurezze Militare) olarak yenilemiştir. Daha sonra 09.05.1978 de bugün faaliyette olan SİSDE adlı Demokratik İstihbarat ve Güvenlik Servisi kurulmuştur. Bunun ardından da CESİS adlı Güvenlik ve İstihbarat Servisleri İcra Komitesi, SİSMİ ve SİSDE arasında koordinasyonu sağlamak amacıyla oluşturulup faaliyete geçirildi.

JAPON GİZLİ SERVİSLERİ

1911 yılında İçişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulan Japon özel polis servisi TOKKO (Tokubetsu Koto Keisatsu) solcu akımlarla mücadele amacıyla yani iç isitihbarat işi ön planda olmak üzere kurumuştur.

1920'den itibaren Japonlar Amerika'da casusluk yapmak için harekete geçtiler. Bu casusluk faaliyeti 1935'de deniz ateşesi Yamaguşi zamanında son derece etkin bir noktaya ulaşır. Yamaguşi bazı Amerikalıları ajan olarak kullanmak ister. William Thompson, John Farnsworth gibi iki askerle bir sivil 'e hizmet teklif eder. Ama bunda başarı sağlayamamıştır.

Özel polis (TOKKO) 1932'de organize edilir. TOKKO başlıca 4 daireden oluşur.

1-Aşırı akımları izler

2-Japonya'daki yabancıları takip eder.

3-Japonya'daki Korelileri izler

4-Sansür işlerini yürütür.

Şanghay, Londra, Berlin'de bürolar açmış olan TOKKO idarecileri iç istihbarat yanında dış istihbarata da önem vererek Milli Savunma konularında sıkı güvenlik tedbirleri almışlardır. Görev ve yetki alanında dış istihbarat servisi KEMPEİ (İkinci büro) ile birlikte çılışmalar yaparlar. İkinci Dünya Savaşı öncesinde Japonya'da gizli servisler, bağımsız daireler olarak çalışan, başlıca 4 oluşumdan ibarettir: A-Dışişleri Merkezi İstihbarat Bürosu: İstihbarat daha ziyade diplomatlarca yapılır ajanlara yazılı emirleri diplomatlar verir; yabancı ülkelerdeki bölge ajanlarını dışişleri tayin eder , elçiliklerde bunlara bürolar tahsis eder , muhaberelerini sağlar, maaşlarını öder.

Mesela Washington'daki Japon ikinci katibi TERASAKİ , Amerika kıtasındaki japon istihbarat servisinin başkanlığını yapar.

Ancak istihbarat servislerinin sefaretlerde bulunmasının sakıncaları barışta meydana çıkmıştır. Savaşta ise durum feci olmuştur. Zira 1941 de Amerika'daki Japon elçiliği kapatılınca buradaki şebeke de dağılıvermiştir.

B-Donanma ikinci bürosu: Japon istihbaratının önemli bir servisidir, Pearl Harbor ‘un hazırlanmasında büyük rol oynamıştır.

C-Kara Kuvvetleri İstihbarat Servisi: (Genelkurmay Şube 3) Bu servisin Japon anavatanı dışında, mesala Kuantung (Mançurya) da adeta bağımsız kolları vardır.

D-Kontrespiyonaj ile görevi 4. büro: Bunun da KEMPEİ TAİ (Kara Ordusu Gizli Polisi) TOKKOKA (Anavatan polis siyasi kısmı) adlı iki şubesi vardır.

Yukarda sayılan bu servislere ek olarak Japonya’da 1970 lere kadar Tokyo Sanayi Koruma Enstütüsü adını taşıyan bir ekonomik kontrespiyonaj okulu da oluşturulmuştur. Enstitünün başkanlığını yapanlar arasında Japonya’nın eski Ankara Büyükelçilerinden Tadaşi Kurihara da vardır.

Rivayetlere göre yalnız Tokyo’da 380 özel müesse, bütün Japonya’da ise 1970 rakamlarıyla ekonomik ve endüstriyel alanlarda 10 bin kişi casusluk yapmaktadır. Japon yasaları imalatçıyı sanayi erbabını ekonomik ve endüstriyel casusluğa karşı koruyacak hükümleri ihtiva etmediği için böyle bir okul veya enstütünün kurulması kaçınılmaz olmuştur. Enstitüye çalışmalarında bir çok japon istihbarat uzmanı yardım etmektedir. Japon istihbaratında ana unsur ekonomi ve teknoloji alanlarındaki istihbarat faaliyetleridir.

Tuncay Özkan Mit Dünden Bugüne Gizli Dünyanın Bilinmeyenleri